

Zeitschrift: Romanica Raetica
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 25 (2023)

Artikel: Gian Travers : la histoargia da Joseph. L'emprim gieu rumantsch, preschentà il 1534
Autor: Darms, Georges
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-1050149>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

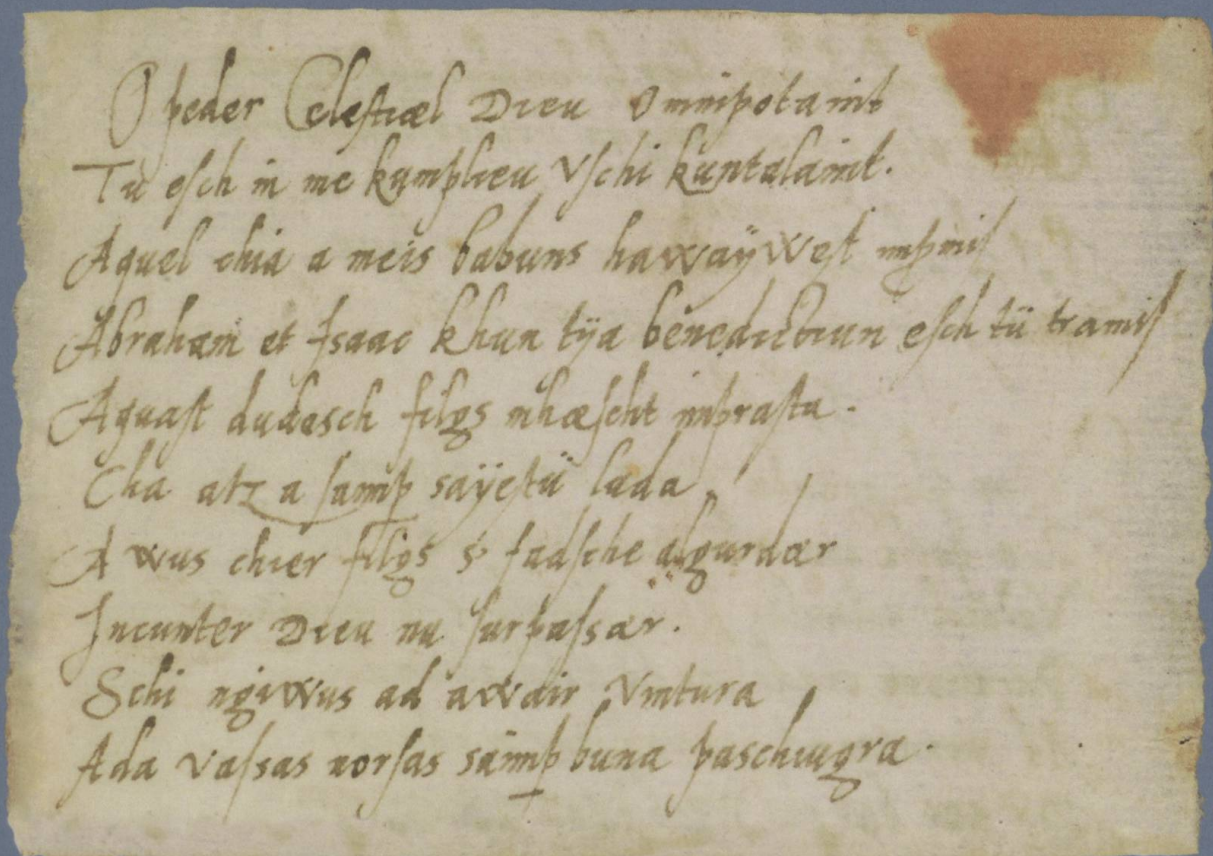
Download PDF: 16.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Gian Travers

La histoargia da Joseph

L'emprim gieu rumantsch,
preschentà il 1534

Edì tenor ils manuscrits cun introducziun, commentari
e glossari da Georges Darms

Romanica Rætica 25

Perscrutaziun da l'intschess rumantsch

Edì da la Societad Retorumantscha

Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Gian Travers
La histoargia da Joseph

*L'emprim gieu rumantsch,
preschentà il 1534*

Edì tenor ils manuscrits cun introducziun, commentari
e glossari da Georges Darms

Publitgà cun il sustegn da:

Biblioteca Engiadinaisa

SWISSLOS/Promoziun da la cultura, Chantun Grischun

Historisch-Antiquarischer Fonds der Familie von Planta

Fundaziun Dr. M. O. Winterhalter

Lia Rumantscha

Banca Chantunala Grischuna

Lectorat: lic. fil. Anna-Alice Dazzi Gross

Disposiziun e cuverta: comunicaziun.ch, Glion

Cumposiziun ed impaginaziun: Alexa Arquisch, Institut dal DRG, Cuir

Stampa: comunicaziun.ch, Glion

Liaria: Buchbinderei Burkhardt AG, Mönchaltorf

Seria: Romanica Rætica, tom 25

© 2023 Societad Retorumantscha, Cuir

ISBN 978-3-9524925-8-1

**A Rosita
per sua pazienza**

Engraziaments

En emprima lingia hai jau d'engraziar a dr. Felix Giger, anteriur chauredatur dal DRG, che m'ha fatg attent a quest manuscrit e m'ha er surlaschè ina copia ch'el aveva fatg da quel. Er sia lavur da licenziat davart «Das Engadinische Drama des 16. Jahrhunderts» dal 1973 e parts da sia dissertaziun nunpublìtgada ch'el m'ha mess a disposiziun m'èn stadas in grond agid per survegnir ina survista dals differents gieus e lur manuscrits dal 16avel tschientaner.

In grond engraziament admet jau er als responsabels da las differentas bibliotecas ed archivs che m'han gidà a chattar ils texts utilisads e che m'han er surdà ils manuscrits per als laschar fotografar e publitgar sin la pagina dad e-codices da l'Universitad da Friburg (www.e-codices.unifr.ch/de). Per la Biblioteca da la Chesa Planta sajan numnads dr. Silke Redolfi, MA Selina Aebli e dr. Robert Grossmann, per la Biblioteca rumantscha da la claustra da Mustér msgr. avat Vigeli Monn e per l'Archiv dal stadi Grischun lic. fil. Ursus Brunold e lic. fil. Sandro Decurtins. In spezial engraziament a BA Sandra Nay da quest archiv, che m'ha adina puspè gidà da chattar il tschertgà. Qua sajan er numnads mes anteriurs students, dr. Claudio Vincenz e lic. fil. Patricia Schmed-Sialm, ch'han procurà per differentas copias da manuscrits da la Biblioteca rumantscha da la claustra da Mustér.

In grond agid è medemamain stà l'Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun, nua che jau hai pudì far tut las retschertgas necessarias ed hai survegnì cussegls ed agid surtut da l'anteriur chauredatur dr. Carli Tomaschett e dal chauredatur actual dr. Ursin Lutz, dentant era dal redatur dr. Michele Luigi Badilatti. Els m'han er cusseglià en connex cun la publicaziun dal cudesch. Per il lectorat minuzius da l'introducziun e las bleras bunas propostas engraziel jau a lic. fil. Anna-Alice Dazzi Gross. Per la furma finala dal cudesch ha dentant senza dubi Alexa Arquisch ils pli gronds merits. Ella ha preparà ils texts per la stampa ed ha fatg cun gronda pazienza tut las correcturas ch'èn anc vegnidas fatgas en il decurs da las lavurs fin al davos mument.

A la suprastanza da la Societad Retorumantscha sut il presidi da Corina Casanova sun jau engraziaivel d'astgar publitgar quest cudesch en la seria Romanica Rætica.

Jau vuless er engraziari a mes students ch'han tractà ensemen cun mai duas giadas, il semester d'enviern 1992/93 ed il semester d'atun 2011, il tema Gian Travers ed han cun quai tegnì a chaud il tema per il temp da pensiun.

Ma senza la pazienza da mia dunna, Rosita Darms-Coray, na fiss jau segira-main betg vegnì da terminar questa lavur, che m'ha tuttina occupà vaira fitg en mes onns da pensiun.

Domat, la primavaira 2023
Georges Darms

Cuntegn

Prefaziun	10
I. Introducziun	13
1. Noticias istoricas	15
2. Ils manuscrits	18
2.1. Ms. ChP Ab 47, 1567, = Co	18
2.2. Ms. M 138, 1593, = Ge	21
2.3. Ms. M 156, 1618, = Tr	25
2.4. Ms. ChP Ad 139, 1618, = Süt	29
2.5. Ms. M 110, 1661, = Pi	31
2.6. Ms. M 63, 1676, = Ro	34
2.7. Ms. AstGr A 702, 1678, = P	36
2.8. Ms. AstGr A/N 422, 1746, = PiC1	40
2.9. Ms. AstGr A 520, 19avel tsch., = PiC2	41
3. Las ediziuns	43
3.1. L'ediziun ULRICH, EChrest. 16–38 dal 1882, = PiU	43
3.2. L'ediziun ULRICH, Joseph dal 1891, = PU	43
3.3. L'ediziun RRC V, 17–42 dal 1900 = RRC + vers	44
4. Las relaziuns tranter ils manuscrits	45
5. L'ediziun	50
5.1. Il text	50
5.2. Las grafias	54
5.2.1 Grafems nunlatins	54
5.2.2. Grafems cun stgirentada	57
5.2.3. Variantas dal medem fonem	59
5.2.4. Accessoris grafics	64
5.3. Intervenziuns textualas	66
6. Variantas dals auters manuscrits	68
6.1. Las grafias	68
6.2. La tscherna da las variantas	70

II. Ediziun	75
1. Register da las scursanidas e dals segns	76
2. {La histoargia da Joseph}	79
III. Commentari	145
IV. Glossari	209
1. Structura	211
1.1. Cuntegn	211
1.2. Preschentaziun	211
1.2.1. Lemma	211
1.2.2. Ordinaziun	212
1.3. Indicaziuns supplementaras	212
1.3.1. Indicaziuns grammaticalas	212
1.3.2. Indicaziuns semanticas	215
2. Glossari	217
V. Agiuntas	249
1. Segns	251
2. Scursanidas	251
3. Litteratura	254
3.1 Manuscrits	254
3.2 Texts ed ediziuns	255
3.3 Litteratura secundara	257
4. Illustraziuns	260

Prefaziun

Il punct da partenza da questa ediziun è l'indicaziun da Jachiam Bifrun en l'introducziun da *L'g Nuof Sainc Testamaint: Vair' es che alchiüns oters s'intramettan da scriuer nos plêd, cun ün schert mœd, quël chi num plêstha*. I sto damai avair dà anc in'otra moda e maniera da scriver rumantsch il 1560, cur che ses 'Nuof Testamaint' è cumparì. Bifrun inditgescha er, pertge che quest mœd nun al plasha: *par aquaista chiaschu<n> chels adrouuen schert bustaps & acce<n>s, quœls chi nu uingen adruôs in la leau<n>gia Latina*. Quels auters scrivan damai en in'otra tradiziun che la tradiziun da scriver latina. En dumonda vegn da quel temp sulettamain la moda e maniera da scriver tudestga, che dovra effectivamain grafems u bustabs che na vegnivan apaina duvrads en texts latins, sco <k>, u insumma betg, sco <w>.

La suletta persuna enconuscenta fin uss ch'ha scrit rumantsch gia avant Bifrun è Gian Travers. Tscherts psalms e chanzuns da Durich Chiampell circulavan bain er gia avant lur publicaziun il 1562, sco quai che Chiampell inditgescha en sia prefaziun, ed i dat schizunt ina traducziun putera d'in text vallader da Durich Chiampell en in manuscrit dal 1561. Ma pli enconuscent sco autur rumantsch avant Bifrun era segiramain Gian Travers.

Ils trais texts rumantschs enconuscents da Gian Travers, la 'Chanzun da la guerra dal chastè da Müs', scritta il 1527, ils gieus 'Joseph' ed il 'Filg pertz', preschentads ils 1534 e 1542, n'èn betg vegnids publitgads a ses temp. Els èn sa mantegnids sulettamain en manuscrits blier pli tardivs. Il pli vegl da quests manuscrits publitgads fin ussa, ina versiun dal 'Joseph', datescha dal 1593, è damai scrit 59 onns suenter la preschentaziun dal text. Els copists da quel temp n'avevan betg l'intent da copiar il text da lur model uschè fidaivlamain sco pussaivel, mabain d'al render accessibel a lur contemporans. Els scrivevan damai en l'ortografia da lur temp, quella ch'els duvravan sezs. Pli disads ch'ils copists eran e main che restava da l'ortografia oriunda, e bainquant er dal text original ch'els adattavan al linguatg dal temp. Per questa raschun n'han ins strusch gì fin uss indizis suffizients per pudair giuditgar il sistem grafic oriund da Gian Travers.

In'excepziun fa in manuscrit dal 'Joseph' vegnì a la glisch pir il 1949 grazia ad in scenzià beltg, Louis Mourin, che l'ha fastizà en la Biblioteca rumantscha da la Chesa Planta. El datescha dal 1567, damai mo quatter onns suenter la mort da Gian Travers. El è scrit da Conradin Planta da Zuoz e copià fitg probabel directamain da l'original. El è plinavant scrit en in'ortografia ch'ins

na chatta en questa furma uschiglio en naging auter manuscrit da quel temp. Las particularitads da questa ortografia, tractadas en l'Introducziun, derivan damai bain da ses model, l'original da Gian Travers.

Il manuscrit da Conradin Planta è la basa da la preschenta ediziun dal 'Joseph' da Gian Travers. Er ils auters sis manuscrits independents èn resguardads en las annotaziuns al text per demussar almain parzialmain il svilup d'in text en ils manuscrits da different temp. Damai che l'acziun dal gieu è datiers dal text biblic Genesis, capitels 37-47, vegn desistì d'ina traducziun, ma tut ils plets e tut las furmas che cumparan en il text da l'ediziun en er da chattar en il Glossari a la fin dal text. Plinavant vegnan discutadas en il Commentari furmas spezialas dal text e dals differentes manuscrits e vegn tractà ina schelta da duondas che sa dattan en connex cun il text e sia ediziun.

I fiss da giavischar che l'ediziun da quest manuscrit possa intimar da s'occupar pli fitg er cun ils auters dramas preschentads a Zuoz durant il 16avel tschientaner, en emprima lingia cun il drama 'Las dysch æteds', ch'è sa mantegnì en in manuscrit dal 1561, il pli vegl d'in drama enconuschent fin uss, ma er dals texts da dretg da Suot Funtauna Merla.

I. Introducziun

1. Notizias istoricas

Las emprimas indicaziuns pertutgant in drama davart Joseph derivan da DURICH CHIAMPELL en sia ovra latina *Historia Raetica*. Chiampell numna dus gieus cun il tema Joseph. En sias indicaziuns per l'onn 1554 numna el l'emprim in drama che tracta la *historia Judithæ*¹, "l'istorgia da Judith", *auctore Ulrico Campello*, damai dad el sez. Quel è vegnì represchentà a Susch, *idibus maji*, damai ils 15 da matg. Il text dal drama n'è betg pli enconuscent, ma a basa d'ulteriuras indicaziuns davart il drama pon ins supponer, ch'i sa tractia d'ina traducziun dal drama *Iudith* da SIX BIRCK, cumparì il 1539, cf. GIGER, *Drama* 43s. *Illud item primum dramatum fuit, in Ingadina Inferiore quidem actorum* "Quai è er stà l'emprim drama en Engiadina Bassa, almain cun acturs."

secundum autem, de Josepho Israelis filio (...) decennio post eodem, ut supradictum est, et loco et modo simul atque auctore prescriptum et actum est. "Il segund [drama] dentant, davart Joseph il figl dad Israel (= Jacob), è vegnì scrit e preschentà in decenni suenter quel, ch'è numnà avant, al medem lieu ed en medema maniera e dal medem autur", damai il 1564 a Susch. Er il text da quest drama è stà ditg nunenconuscent. Entant ha Felix Giger chattà almain in ms. che cuntegna parts da quest text en la Biblioteca da la Chesa Planta, cf. GIGER, *Drama* 33s. El ha ozendi la signatura ChP Ad 109², ma il ms. è anc nunedì. Tar GIGER, *Drama*, l.c. ha el survegnì la sigla Va, damai ch'el è scrit da Balthasar Valantin il 1649. Il ms. è nuncumplet, sco che gia la numeraziun veglia demussa, che va fin 120 fegls, entant che la nova ha sulettamain 80 fegls. Uschia mancan gia 154 vers e cun quai la gronda part dal prolog a l'entschatta, ed er a la fin paran 45 vers da l'epilog da mancar. Il ms. è lià fin f. 42 en grond dischurden, uschia ch'ins chatta la successiun correcta sulettamain sin basa da l'original tudestg. Ils ultims vers dal text dal drama èn p. ex. da chattar f. 40, damai gist entamez il cudesch lià. I sa tracta tar quest gieu d'ina translaziun dal gieu tudestg *Ein hüpsch nüwes Spil von Josephen, dem Fromen Jüngling*³, cumparì il 1540 a Turitg ed attribuì a JACOB RUEF, sco ch'i resorta cleramain d'ina cumparaziun dals dus texts. Il text tudestg n'è betg numerà, cuntegna var 5000 vers ed è repartì sin dus dis. Schebain Chiampell ha vairamain traslatà l'entir gieu u laschè davent parts dal text original fiss anc da controllar, ma tant il prolog sco l'epilog en vegnids traslatads, er sch'i manca en il ms. l'entschatta dal prolog e la fin da l'epilog.

1 Ils citats latins tenor PLATTNER, *Historia Raetica*, 352s.

2 Ins po consultar quest manuscrit sut www.e-codices.unifr.ch/de, Samedan, Ms. Ad 109.

3 Il text tudestg è accessibel en la seria e-rara ed è da chattar sut il chavazzin Ruf, Jacob, *Ein hüpsch nüwes Spil*.

Suenter avair numnà quest *Joseph* sco ses segund drama cuntinuescha Chiampell: *Verum in Superiore Ingadina eadem de Josepho Jacobi Israelis historia viginti forsitan circiter retro annis Tutii, sed multo succinctius, Joanne Traversio auctore scripta et repræsentata fuit, prima fabularum⁴, ut ita dicam, non in Ingadino modo, verum in tota Rætia*. “Dentant en Engiadin’Ota è la medema istorgia da Joseph, [figl] da Jacob Israel, vegnida scritta e represchentada forsa circa 20 onns enavos a Zuoz, dentant bler pli curt, da Gian Travers sco autur, sco emprim dals gieus, sco jau schess, betg be en l’Engiadina, mabain en l’entira Rezia.” L’indicaziun da la data cun “forse ca. 20 onns enavos” n’è betg fitg precisa, ma la data dal 1534, 20 onns avant la preschentaziun da l’emprima represchentaziun valadra, vegn confermada d’ina ulteriura indicaziun pli exacta: *Deinde octo ferme post annis vel anno salutis conditæ 1542 drama de parente duos filios, alterum utique prodigum, frugi vero alterum, habente ibidem ed eodem modo atque auctore eodem, perinde atque illud de Josepho, comice, non tragice actum et perscriptum fuit, ex evangelica Lucæ historia mutuo transsumptum*. “Suenter, otg onns pli tard, u l’onn 1542 davent da la fundaziun dal salid, è in drama vegnì dà e scrit d’in bab ch’aveva dus figls, in da quels spezialmain sfarlattus, l’auter dentant spargnus, en il medem lieu e medema moda e cun il medem autur, e tuttina sco quel dal Joseph, en moda comica e betg tragica⁵, surpiglià da l’istorgia da l’evangeli da Lucas.” Questas indicaziuns renvieschan al drama *La histoargia dalg filg pertz* da Gian Travers, ch’è sa mantegnì en in manuscrit edì en la RRC 5, 42–99. Impurtant en connex cun il *Joseph* da Gian Travers è l’indicaziun ‘1542’ per la represchentaziun dal *Filg pertz*, e quai otg onns suenter il *Joseph*, uschia ch’ins po datar la represchentaziun dal *Joseph* definitivamain sin l’onn 1534.

Chiampell differenziescha ils dus gieus cun il tema *Joseph* tenor lur metrum, almain indirectamain. Da la *Judith* di el ch’el l’haja *iis jambicis rhythmis composuit bimetrus vel ut alii volunt tetrametrus* “cumponida en quests ritems iambics da duas mesiras u, sco auters vulan, quatter mesiras”. Dal metrum da ses *Joseph*

4 Per il *Joseph* da Gian Travers na dovra Chiampell betg il term ‘drama’, ma il term ‘fabula’ «Schauspiel» “gièu”. Ma il *Filg pertz* vala lura puspè sco *drama de parente duos filios (...)* *habente*, “drama d’in bab ch’aveva dus figls”. Jau ma tegn en mes text vi dal term pli general ‘gièu’. Per la biografia da Gian Travers cf. CONSTANT WIESER, *Johann Travers*, En: *Bedeutende Bündner aus fünf Jahrhunderten*, Bd. 1, 43–61, LIR 2, 470s..

5 L’interpretaziun da questa indicaziun è stada disputada. DECURTINS, *Geschichte* 235 ha referì comice a *Josepho*, quinta damai cun in terz *Joseph*, puspè da Gian Travers, e crai d’al avair chattà en *La Chianzun da Joseph*, ch’el edescha er RRC 5, 100–128 en trais versiuns sut il num da Gian Travers. Ella n’è dentant betg documentada en il ms. Ge, sco inditgà RRC 5, 100, mabain en in ms. Gr, cf. RRC 5, IX, ed i na sa tracta er betg d’in gièu. La traducziun correcta è dentant gia da chattar tar SIEVEKING, *Filg pertz*, che referescha comice a *drama de parente duos filios (...)* *habente*, damai al *Filg pertz*. Il model da quel, l’*Acolastus* da GEORG BINDER, ha il sottitel *Ein Comoedia von dem Verlorne<n> Sun*, uschia che comice è giustifitgà per il *Filg pertz*. Il “terz Joseph” sa basa damai mo sin ina faussa interpretaziun dal text latin da Chiampell.

na di el bain nagut, ma igl è da supponer ch'el saja scrit en il medem metrum⁶. Dal metrum dal *Joseph* da Gian Travers di el dentant: *rhythmis quidem, sed solutis et nullo certo syllabarum numero vel pedum metro incedentibus, (...) at id libere, prosæ pene orationis in morem* “bain progredind en ritems, dentant schliads e senza dumber fix da las silbas u metrum dals pes (...) e quai libramain, prest en maniera da discurs”⁷. Ma ins als po er differenziar pli simpel entras lur linguatg: Il *Joseph* da Gian Travers è scrit en puter, regiolect da Zuoz, entant ch'il *Joseph* da Durich Chiampell è scrit en vallader da Susch. Er uschiglio n'han els nagut communabel auter ch'il tema. Entant ch'il *Joseph* da Gian Travers ha 868 vers, ha il model da Durich Chiampell var 5000 vers. Il *Joseph* da Gian Travers è damai efectivamain *multo succintior*, “bler pli curt” che quel da Chiampell. Entant ch'il *Joseph* da Chiampell è cleramain ina traducziun vaira exacta d'in text tudestg, n'han ins chattà fin uss nagin model per il *Joseph* da Gian Travers. L'emprim gieu tudestg enconuscent cun il tema *Joseph* datescha dal medem onn 1534 sco il *Joseph*, il gieu *Ein lieblich und nutzbarlich spil von dem Patriarchen Jacob vnd seinen zwelff Söhnen* da JOACHIM GREFF, preschentà quel onn a Magdeburg⁸. Quel ha bain dapli tratgs communabels cun il *Joseph* ch'ils gieus tudestgs pli tardivs, sco che GIGER, *Drama* 36–38 ha demussà. Ma il *Jacob* da Greff n'ha tuttina da far directamain nagut cun il *Joseph* da Gian Travers. El ha p.ex. ina repartiziun en tschintg acts e bleras scenas, quai che n'è betg il cas dal *Joseph*. I na dat naginas parts che fissan identicas en omadus gieus. Plinavant ha il *Jacob* da Greff in cuntegn vaira different⁹, lura er dapli e per part autras persunas sco acturs, sco differents *servi* “servients” ed *ancillæ* “fantshellas”, e la dunna da Potyphar ha num *Mecha*, entant ch'ella n'ha nagin num tar Gian Travers ed en il text biblic. Plinavant ha gia quest emprim gieu tudestg cun quest tema 2090¹⁰ vers ed è damai 2,5 giadas pli lung che quel da Travers. Che tant il *Joseph* da Travers sco il *Jacob* da Greff stattan dentant en ina tradiziun mussan tuttina differentas parallelas nunbiblicas, malgrà tut las differenzas er tranter quellas, sco l'uraziun d'entrada a l'entschatta dal

6 Quai pon ins uss verifitgar cun ses text, p. ex. f.2r, l.3.4:

Surwngir ufaunts in dret chij funn
Ais tscher[t] da Deis ün grond Bel dunn.

7 Questa descripziun plitost pegiurativa dal metrum dal *Joseph* ha intimà RAUSCH, *Geschichte* 137 dad attribuir il text dal *Joseph* dal ms. Pi, l'emprim ms. da quest text ch'è vegnì enconuscent, a Chiampell, medemamain FLUGI, *Dramen* 517, malgrà che quel aveva er il ms. P a disposiziun e malgrà il linguatg puter dals dus texts.

8 Quest drama è accessibel electronicamain en ina publicaziun. ch'inditgescha dentant l'onn 1535 sco data da la preschentaziun, cun la tschertga Joachim Greff, Klassik-Stiftung Weimar (<https://haab-digital.klassik-stiftung.de>).

9 Cf. l'indicaziun dal cuntegn tar ALEXANDER VON WEILEN, *Der Ägyptische Joseph im Drama des XVI. Jahrhunderts*, Wien 1887, p. 22–25.

10 Tenor NICOLE LORENZ, *Das sächsische Reformationsdrama*, Chemnitz 2014, p. 29 (Diss. online). Là èn da chattar er ulteriuras infurmaziuns davart quel ed auters dramas da quel temp.

gieu, 10 vers tar Travers, 150 vers tar Greff, la persuna numnada ‘Dispensator’ resp. ‘dispensatur’, ils sabis u magis d’Egipta che na san betg declerar ils siemis dal Farao, er sch’els èn sis tar Travers e be trais tar Greff. Da remartgar è anc ch’igl ha er dà gieus latins cun il tema dal Joseph¹¹, ma quels èn apaina enconuschents, damai ch’els stattan a la fin d’ina tradiziun linguistica e betg a sia entschatta, sco ils gieus tudestgs e rumantschs. Quels n’han damai betg chattà il medem interess dals scienziads, uschia ch’igl è bler pli difficil dad eruir in eventual model latin che quai che fiss in model tudestg.

2. Ils manuscrits

Fin uss èn vegnids enconuschents a mai nov manuscrits che cuntegnan u l’entir text dal *Joseph* da Gian Travers u relativamain grondas parts da quel. Set da quests manuscrits èn independents in da l’auter, entant che dus en copiads d’in u plirs da quests set manuscrits. Nagin dals manuscrits numna l’autur dal text, ed er il titel original, sch’il gieu ha in summa gì oriundamain in tal, n’è betg sa mantegnì. Ils manuscrits vegnan citads usualmain en la litteratura scientifica cun ina sigla da dus bustabs che sa basa per ordinari sin la schlatta dals scrivants. Ils manuscrits dal *Joseph* èn, en urden cronologic, ils sequents:

2.1. Ms. ChP Ab 47, 1567, = Co

Il manuscrit original sa chatta en la Biblioteca da la Chesa Planta a Samedan. El è lia en ina cuverta moderna da tgirom cun fegls da protecziun, a l’entschatta cun ina pergamina cun in text latin da Constantinus Africanus, in autur dal 11avel tschientaner¹². Il ms. cumpiglia anc 16 fegls che mesiran 15.5 cm en l’autezza, 10.5 cm en ladezza. Els n’èn dentant betg liads en la successiun correcta dal text: f.1r cumenza p.ex. cun vers 299 e l’entschatta dal gieu stat sin f.9r. Il feagl final oriund, ozendi f.8, cuntegna la fin d’in “Avisamaint”: *Partæl o Ængedina zura valarusa terra (...)*¹³, in text parallel a RRC 5, 298,

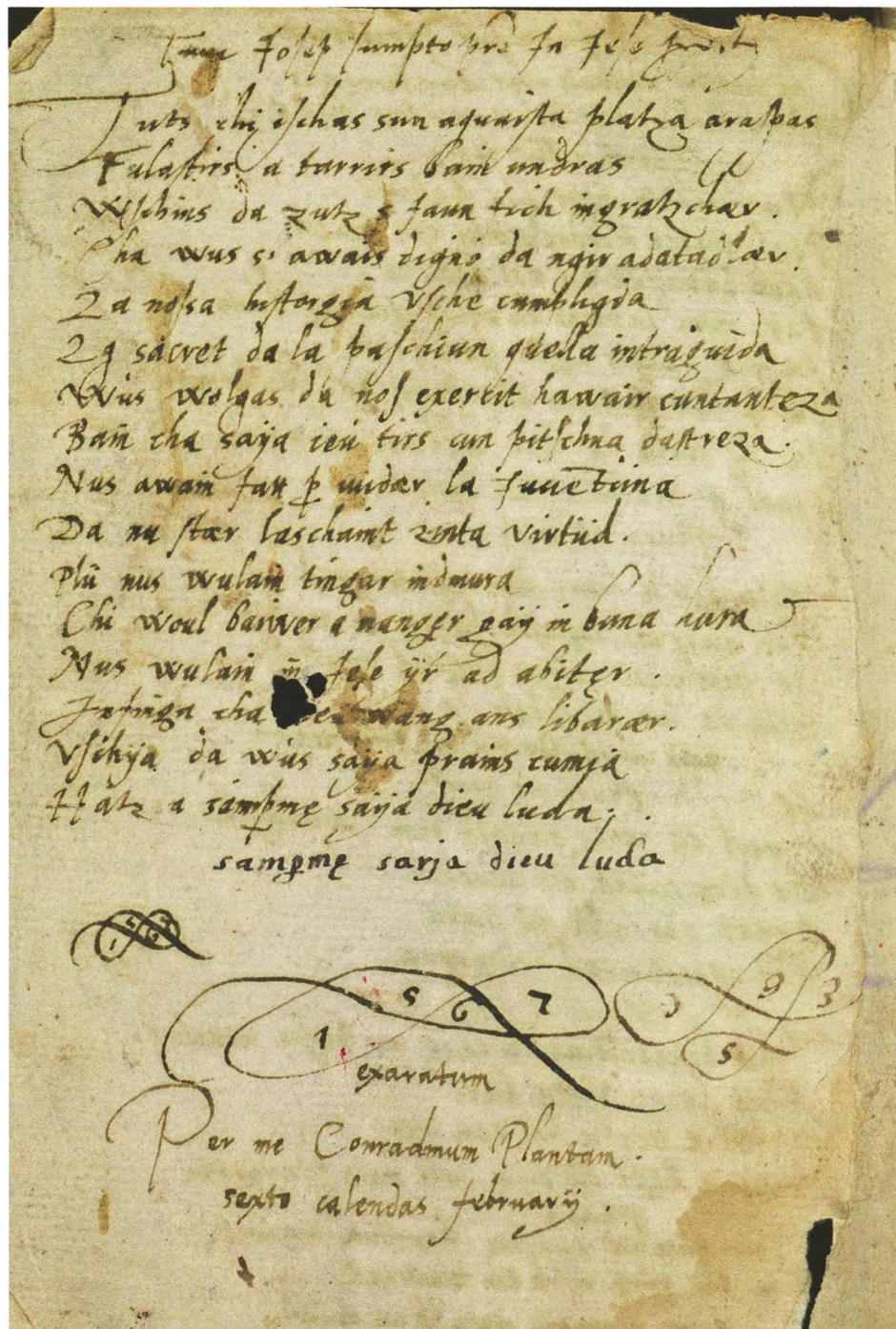
-
- 11 Cf. p. ex. MANFRED DERPMANN, *Die Josephsgeschichte, Auffassung und Darstellung im Mittelalter*, Henn, Ratingen etc. 1974, (Beihefte zum “Mittellateinischen Jahrbuch” 13), surtut p. 238–253 davart «Das Josephspiel aus Laon» dal 13avel tsch., che sa tegna er vaira fitg vi dal text biblic, n’ha nagins acts e scenas e sumeglia uschia anc il pli fitg il *Joseph* da Gian Travers dals gieus enconuschents, er sch’el n’ha segiramain betg influenzà quel.
 - 12 L’origin dal text latin dals fegls da protecziun ha Franziska Schnoor, collavuratura da la Biblioteca claustrala da S. Gagl, pudì eruir.
 - 13 Quest text è edì da LOUIS MOURIN, *Le plus ancien manuscrit du drame de «Joseph» en Haut-Engadinois (Suisse)*, *Scriptorium* 3 (1949) 87–90. El edescha dentant <œ> nua ch’i stat <æ>. Ina transcripziun da quest text è er da chattar sin www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ms. ChP Ab 47 a la fin dal text. MOURIN ha fatg attent la scienza sco emprim a quest manuscrit.

49–67, dentant cun diesch vers supplementars. Sin basa dal text da l'avisament RRC 5, 297s. èsi da supponer che l'emprim feagl da quest avisament cun ca. 48 vers manca en il ms. Co. Damai che l'indicaziun dal copist stat a la fin dal gieù, sa tracti oriundamain bain d'in supplement, scrit cun segirtad dal medem maun. Er entaifer il text dal *Joseph* manca trais giadas in feagl cun ils vers 206–252, 665–717 e 771–826. Plinavant mancan er set vers singuls ed in u l'auter vers è nuncumplet. Ina copia da quest manuscrit è da chattar en la seria www.e-codices.unifr.ch sut Samedan, Chesa Planta, Ab 47, ina translitteraziun da quel sut www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ms. ChP Ab 47.

Il text è scrit da Conradin Planta e terminà ils 6 da favrer 1567, sco ch'i resorta da sia suttascripziun f. 16v, cf. ill. 1, p. 20. Questa indicaziun stat suenter l'epilog dal gieù en il center ed anc ina giada en furma pli pitschna in pau pli ad aut a sanestra. A dretga stat en furma malgartegiada e segir secundara la data 1593, che n'è dentant betg senza interess en connex cun il proxim ms. dal text dal *Joseph*, il ms. Ge, cf. tar quel. Il ms. Co è damai scrit mo quatter onns suenter la mort da l'autur, Gian Travers, ed è pli probabel vegnì copià directamain da l'original. Tenor la lescha d'ierta gievan ils cudeschs als descendents masculins¹⁴, restavan damai tar ils Travers. Sch'in quina u insatgi da la vart da la dunna da Gian Travers, Anna Planta, voleva er il text, stueva el damai copiar quel. En cumparaziun cun l'ortografia dals auters manuscrits pon ins er constatar ch'il text dal ms. Co n'è betg simplamain vegnì copià per avair a disposiziun il text dal gieù. Uschia chatt'ins en il text la scripziun <nas(s)(a)> u <naf(s)(a)> 36×, la scripziun <nos(s)(a)> u <nof(s)(a)> 22×, la scripziun <kun> 7×, la scripziun <cun> 40×, ma adina la furma <kufalg> (5×), il grafem <w> 461×, il grafem <v> 44×¹⁵. Il copist s'ha damai dà fadia da scriver tant sco pussaivel sco ses original ed ha mantegnì cun quai in'ortografia ch'era da quel temp gia nunusitada, sco quai ch'ins vesa vi dal fatg, ch'el utilisescha adina puspè er l'ortografia pli moderna. A basa dal ductus da la scrittira pon ins deducir, ch'il copist è fitg versà da scriver, uschia ch'el ha probablamain scrit il text vaira svelt, quai che declerass las furmas dal temp tuttina vaira frequentas.

14 Cf. p. ex. SCHORTA, Rq. A 2, 317, art. 32: *Cura chi s'parta (...) dess l'erta mascall havair sainza jerr la visitimainta, guafens sagè, petschier e cudasch[s] dal maschcall.*

15 Pertutgant la derasaziun da questas grafias pli veglias cf. GEORGES DARMS, *Ils artitgels da Bever dal 1558*, AnSR 131 (2018) 32–37.

Ill. 1: Davosa pagina dal gieu en il ms. Co, f. 16v.

Translitteraziun (i852 e vv. 853-868)

Tuñc Josep sumpto p<at>re Jn Jese p<ro>exiit
 Tuts chi ischas sun aquaista platza araspas
 Fulastirs a tarrirs bain undras
 Wschins da zutz s faun fich ingratzchær.
 Cha wus s• awais digno da ngir adatadlær.
 La nofsa historgia vsche cumpligda
 Lg sacret da la paschiun quella intraguida

Wüs wolgas da nof exercit hawair cuntanteza
 Bain cha saÿa ieü tirs cun pitschna dafstreza.
 Nus awain fatt p<er> iuidær la juue<n>tüna
 Da nu ftær laschaint zinta¹⁶ virtüd.
 Plü nus wulain tingar indmura
 Chi woul baiwer a mangër gaÿ in buna hura
 Nus wulain in Jefe ÿr ad abitër.
 Jnfinga cha [di]eu wang ans libarær.
 Vjchÿa da wüs saÿa prains cumia
 Hatz a saimp<er>mę saÿa dieu luda.
 samp<er>mę sarja dieu luda¹⁷

1567

1 5 6 7

1 5 9 3

exaratum

Per me Conradinum Plantam.
 sexto calendas februarÿ.

Il text n'ha nagin titel sin il fegl f. 9r, nua ch'el cumenza. Teoreticamain avess el pudì avair in fegl da titel specific, ma quai è pauc probabel. En tut ils mss. ch'han in titel stat quel sin l'emprima pagina dal text. Er il num da l'emprim actur, Jacob, manca. Las paucas indicaziuns da reschia¹⁸ èn en in latin betg gist classic, cf. p. ex. a45 *Distendunt decem fratres in montes / tandem int<er> se loqunt<ur>* "Ils diesch frars sa retiran en ils culms, ma discurrant tranter els", ed er betg adina correct, cf. a655 *Post discessum fr<atr>em empè da fratrum*. I dat anc singulas restanzas d'ina numeraziun da las intervenziuns dals differents auturs, uschia a195: *Zebulon 2*, a473 *Josep 4*. Damai ch'il ms. da 'La cronica' (RRC 5, 299–324) aveva gia survegnì la sigla Pl, ha GIGER, *Drama* 35 al dà la sigla Co.

2.2. Ms. M 138, 1593, = Ge

Il ms. original sa chatta en la Biblioteca rumantscha da la claustra da Mustér ed è in manuscrit da collecziun da gieus puters. El è lià en ina cuverta dal 19avel tsch. e cumpiglia actualmain 46 fecls da 16.5 cm autezza e 10.5 cm ladezza. Dus da quels a l'entschatta ed a la fin èn mintgamai vids, 42 èn scrits. El cuntegna dus gieus pli u main cumplets e l'entschatta d'in terz gieu. L'emprim gieu è l'*Histoargia dalg arik hùm et da lazarus*, f. 1r–18v, terminà ils 26

16 Sbagl per *zaintza*.

17 Questa lingia è ina repetiziun da la davosa lingia da l'original d'in auter maun.

18 Sut quest term vegnan subsummadas tut las indicaziuns che na tutgan ni tar il text dramatic ni tar l'indicaziun da l'actur e l'adressat dals proxims vers. En mss. pli tardivs vegnan ellas pli e pli extendidas e survegnan er la funcziun da precisar la situaziun dal raquint dramatic entaifer il raquint biblic. Ellas daventan cun quai in agid da lectura en in text che serviva mo pli per la lectura, betg pli sco basa d'in gieu dramatic.

da favrer 1591. Quai è il pli vegl text da quest gieu. I suonda *La Histoargia da Joseph* (...), f. 19a–38b. En il text dal *Joseph* è inditgà trais giadas l'annada 1593 dal copist (f. 28r, 30v, 32r), ed el è vegnì terminà ils 22 d'avrigl (f. 38r). Il medem di cumenza il copist f. 40r il gieu *La Histoargia de las dysch æteds*, dal qual è dentant sa mantegnids sulettamain ils vers 1–157 (f. 40r–42v). En il text dal *Joseph* mancan ils vers 533–576. La largia cumenza amez il feagl 31v. U ch'ils vers correspondent mancavan gia en ses model u ch'il copist ha sursigli in feagl da quel. Il medem vala per la segunda largia dals vers 627–654; er quels mancan entaifer il feagl 32v. A basa dal dumber è probablmain be ina pagina vegnida sursiglida en quest lieu, betg in entir feagl. Plinavant mancan 15 vers singuls e l'epilog v. 853–868. Ina copia da quest ms. è er da chattar en la seria www.e-codices.unifr.ch sut Disentis, Romanische Bibliothek des Klosters Disentis, M 138, ed ina translitteraziun dal *Joseph* da quest ms. chatt'ins sut www.scienza-rumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ms. M 138.

Il text è scrit da Jacobus Gerus, en la furma dal genitiv *Jacobi Geri zuziensis* resp. *Jachiam Ger da zuoz*; omaduas variantas èn da chattar duas giadas f. 38r ed en auters lieus dal ms. La sigla Ge ha el survegnì da DECURTINS, RRC 5, VI, nua ch'ins chatta er ina descripziun dal ms. En quest tom ha la RRC publitgà l'entir ms. Ge, cf. RRC 5, VI. Il copist Ger ha ina scrittira vaira speziala, analoga a texts stampads, usualmain senza colliaziun dals bustabs, uschia ch'il text è bain legibel en general, cf. ill. 2, p. 24. En tsherts lieus è la tinta dentant vaira sblatgida. Sin basa da la scrittira èsi difficil da giuditgar la vegliadetgna dal copist e quant versà da scriver che l'autur pudess esser. Damai ch'el ha tuttina scrit almain trais gieus, na sa tracta apaina d'in principiant. Ma sias nauschas enconuschentschas dal latin en las indicaziuns dals acturs e da reschia mussan er, ch'i na sa tracta ni d'in scrivant professiunal ni d'in reverenda. L'ortografia è per gronda part quella da Suot Funtauna Merla dal temp da la fin dal 16avel tsh. Il <w> dubel è anc vaira frequent, ma <k> è be anc da chattar 47×, e mai las furmas *kun* e *kufalg* dal ms. Co, mabain adina *cun* (var 50×) e *cufailg* (6×). <a> per [o] stat mo anc per svista, p.ex. *atz* v.6 per 'oz', u per malchapientscha, p.ex. *achiater* v.68 per *A_sch ater* da Co = 'a sch'oter' e v.128 per *Chater* da Co = 'cha oter'. Da remartgar è il diever frequent da <ʃ>, ch'è pli frequent che <s> (1499× : 1208×)¹⁹, cunzunt al cumenzament ed a la fin dal pled, lura er dad <ÿ>, ch'è pli frequent che <y> (33× : 13×), ed <ÿ>, nua che <u> dominescha dentant (526× : 1850×). Il text cuntegna differentas correcturas d'in segund maun che sto avair gi il model da Ge u in auter ms. a disposiziun, damai ch'el curregia correctamain il text oriund da Ge ed al cumplettescha savens, p.ex. *pæran* à v.48 u *strawiær* v.108, e l'entir v.90 deriva dal segund

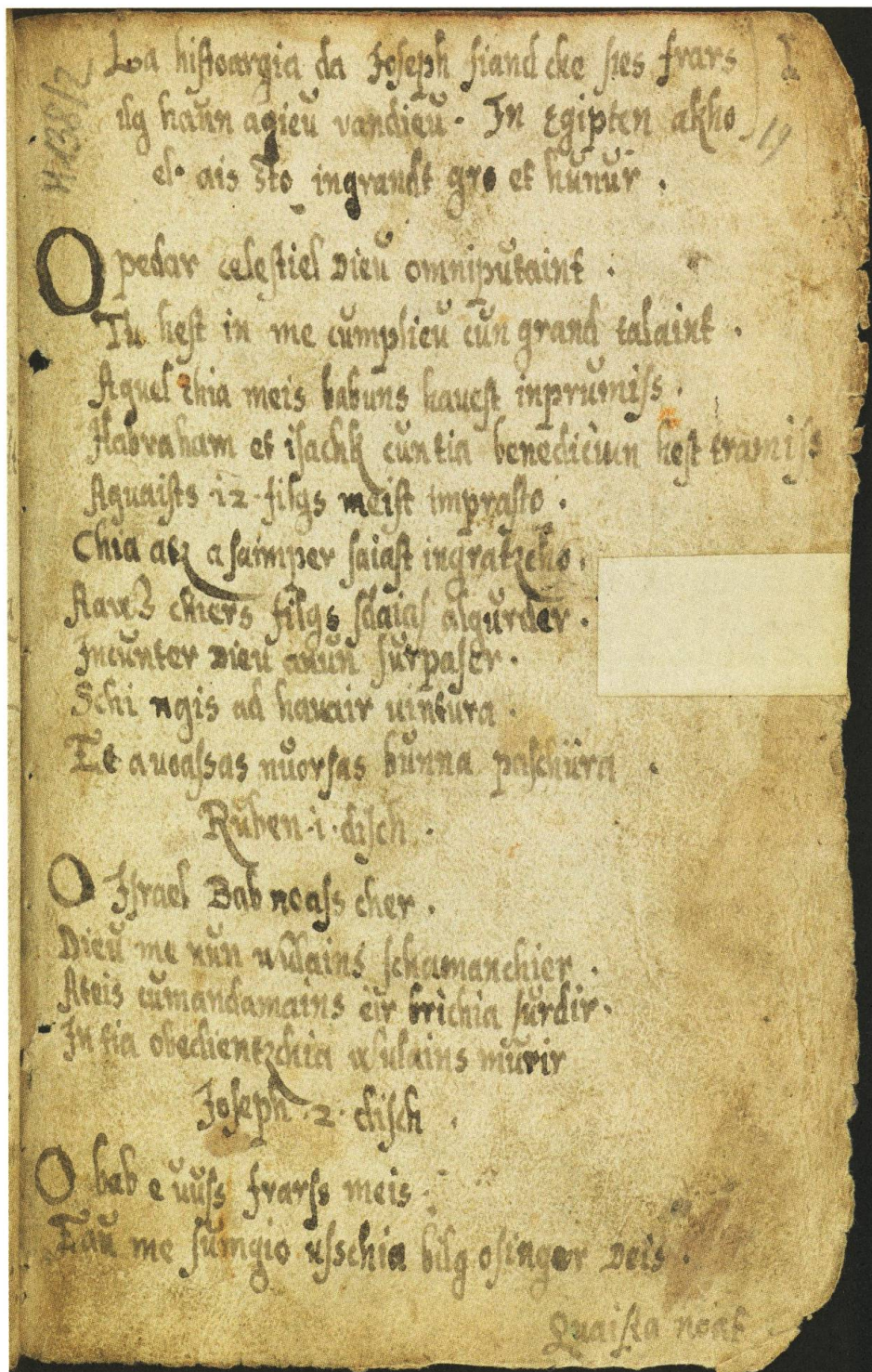
19 Las cifras èn eruidas electronicamain e purifitgadas da documentaziuns da las annotaziuns u dal commentari, ma sbagls da ± 10 n'èn betg d'excluder.

maun²⁰. Ils auters texts dal ms. Ge han mo singulas correcturas, tant sco jau ves, entant ch'il *Joseph* para d'esser vegnì curregì pli sistematicamain, er scheblers sbagls èn anc restads.

Il ms. Ge ha in titel a l'entschatta dal text: *La hiftoargia da Joseph fiand che fies frars / ilg haun agieu vandieu. Jn Egipten a_kho el. / ais sto in_grandt gro et hunur*, cf. ill. 2, p. 24. Il titel dat damai gia ina indicaziun dal cuntegn dal gieu. Quest titel ha sulettamain il ms. Ge en questa furma; el na tutga damai betg tar la tradiziun dal gieu. L'indicaziun da l'emprim actur, Jacob, manca, ma la proxima intervenziun da Jacob vegn introducida cun *Jacob.2. difsch* (a31). Las differentas intervenziuns dals acturs en numeradas, betg adina sistematicamain ed er betg adina correct. Cun las numeraziuns dal ms. Tr, ch'èn bler pli sistematicas, cf. sut, sa laschan las svistas dentant curreger. Entant ch'ils mss. Co e Tr inditgeschan sulettamain ils nums dals acturs, cumplettescha il ms. Ge ils nums cun l'indicaziun *difsch*. Las emprimas indicaziuns da reschia èn per latin, ma èn strusch chapiblas, cf. p. ex. a45: *Jnste dicunt decem fra' res in monte tandq<ue> inter_se* per *Distendunt decem fratres in montes / tandem int<er> se loquunt<ur>* da Co, u *Judat post diei fune Ruben / Venienti duos mærcatores* (a143) per *Post discessum Ruben venientes negociatorib<us>*. *Judas Co*. Ma davent dad a153 *Ils marchiadauns dian* mida il ms. Ge las indicaziuns en rumantsch, entant ch'il ms. Co ha l'indicaziun latina *Mercatores*. Davent da quest lieu èn las indicaziuns da reschia per rumantsch fin ad a507. La traducziun n'è betg adina correct: 'Pistor' "pasterner" da Co, a291 ed a299, vegn translata cun *pistur* a291, *pastur* a299, curregì da 2. maun en *pastrinær*. Il *Praeco* "erold" a421 da Co e Tr daventa *Crumbatir*, probablmain transfurmà sin basa da *trunbater* "trumbettist" ch'ins chatta en il ms. Süt. Las enconuschientschas dal latin dal copist Ge u er gia da ses model èn evidentamain vaira rudimentaras. Davent dad a507 èn las indicaziuns puspè per latin e d'in pau meglra qualidad, forsa a basa d'in meglia model.

Damai ch'ins chatta l'annada 1593 er a la fin dal ms. Co ston ins ponderar, schebain il ms. Ge pudess esser vegnì copià directamain dal ms. Co. I sa lascha dentant cumprovar, che quai n'è betg il cas. Tut ils set vers singuls che mancan en Co èn da chattar en Ge, na pon damai betg derivar da Co. Er las passaschas pli lungas che mancan en Ge na cumpiglian betg entiras paginas u fepls da Co, uschia che las largias na pon betg vegnir decleradas a basa dal ms. Co. Il ms. Ge sto damai derivar d'in auter model che dal ms. Co. Da quai sa lascha deducir ch'i sto gia avair dà il 1593 almain anc in ulteriur ms. dal *Joseph* ch'il ms. Co.

20 Il segund maun ha per part er furmas ch'ins na chatta en nagin auter ms., cf. p. ex. las variantas tar ils vers 273, 417, 429 etc., na sa basa pia betg sin quels.

Ill. 2: Emprima pagina dal *Joseph* en il ms. Ge, f. 19r.

Translitteraziun (Titel e vv. 1-16)

La histoargia da Joseph fiand che sies frars
ilg haun agieü vandieu. In Egipten akho
el. ais sto ingrandt gro et hünür.

²¹O pedar celestiel Dieü omnipütaint •
 Tu heft in me cümplieü cün grand talaint •
 Aquel chia meis babüns haueft²² inprümüfs •
 Habraham et ifachk cün tia benediciun heft tramifs
 Aquaifts 12• filgs meist imprasto •
 Chia atz a faimper faiaft ingrätzcho •
 Aaws²³ chiers filgs fdaiaf algürder •
 Jncunter Dieu anün sürpaser •
 Schi ngis ad hauair uintura •
 Et a uoafsas nürfjas bünna pafschüra •
 Rüben •1• difch •
 O Jsrael Bab noafs cher •
 Dieü me nün wulains fchamanchier •
 Ateis cümandamains eir brichia fürdir²⁴•
 Jn tia obedienzchia wulains mürir.
 Joseph .2. difch²⁵ •
 O bab e üüfs frarfs meis •
 Eaü me fümgiö ufchia bilg ofinger Deis •

Quaifsta noat

2.3. Ms. M 156, 1618, = Tr

Il manuscrit original sa chatta en la Biblioteca rumantscha da la claustra da Mustér. El è lia en ina cuverta dal 19avel tsch., ha 170 fegls, trais fegls vids a l'entschatta e trais fegls vids a la fin, damai 164 fegls scrits. Ils fegls han duas grondezzas differentas, l'emprima part (f.1–f.78) 19 x 13 cm, la segunda part (f.79–164) 20 x 16 cm. Il ms. è a l'entschatta e cunzunt a la fin en nausch stadi; f.159–164 èn sa mantegnids mo fragmentaricamain. Er quest ms. è in ms. da collecziun da gieus. El cuntegna tschintg gieus puters. L'emprim è [*La histoargia dalg filg pertz*] f.1r–36r. L'entschatta dal text manca, ed i sa tracta da la suletta documentaziun da quest gieu²⁶. I suondan *üna historgia da he-chastus* f.36r–78v (suletta documentaziun), [*La histoargia da Joseph*] f.79v–99r, *Vna bela fenchia historgia da questa sainchia duonna süfanna (...)* f.100r–136v (pli veglia documentaziun da quest text), *VNA BELA HISTORGIA dauart la Mur dalg Cchiaualyr valantin et Eaglantina filgia dalg Araig Papin*, f.137r–164r (suletta

21 L'indicaziun da l'emprim pledader manca en ils mss. ils pli vegls, Co, Ge e Tr. Il ms. Süt inditgescha: *Jacob ilg Bab co_maintza*, medemamain ils mss. P e Pi.

22 Per *hauaiueft*.

23 Per *A_wüs*.

24 *surudir* Co.

25 La numeraziun da las intervenziuns dal ms. na constat betg adina, sco qua. Il copist para dad avoir attribüi l'entschatta senza num a Joseph. Ma a71 stat lura correctamain *Joseph .4. difch* •.

26 I pudess anc dar in segund ms. da quest text. GARTMANN, *Catalog* inditgescha sut la sigla Ab 44 in text cun il titel *Lg scrit dal Filg pears* ch'ella subsumescha sut "Teater". Il ms. deriva dentant dal 1742, è damai vaira tardiv. Cf. er GIGER, *Drama* 30.

documentaziun). A la fin (f. 164v) stat anc in fragment d'ina chanzun: *Barunf ludat*, edida da Decurtins, RRC 5, VII. I sa tracta d'in fragment da CHIAMPPELL, *Psalms*, Ps. 29, *Baruns ludad ilg sénger*, per part translata en puter. La RRC, l.c. dat er ina descripziun dal manuscrit Tr. Il copist è Peder Traviers; il num è documentà en differenta furma. La dataziun da las singulas parts resorta da las indicaziuns dal copist, per ordinari a la fin d'in toc: L'emprima part (f. 1–78) datescha dal 1623 (f. 36r), la 2. part (f. 79v–136v) dal 1618 (f. 79v, 100r, 136v) la 3. part (f. 137r–164r) dal 1620 (f. 164r). Entaifer il *Joseph* manca in feigl cun ils vers 683–726 tranter f. 95 e f. 96, dentant mo sis vers singuls.

Il text dal *Joseph* è scrit en il ms. Tr alternantamain da dus mauns, cun excepziun da 5 vers da dus auters mauns. Ils dus mauns principals èn da distinguer cleramain sin basa da tschertins da lur bustabs, p. ex. <g>, <d>, <p> ed <l>. Omaduas scrittiras sin la medema pagina chatt'ins p. ex. f. 81r e f. 83r, cf. ill. 3. Els scrivan per part er graficamain different in da l'auter. L'emprim maun ha adina in segn sur <u> per al distinguer da <n>. Quel po avair differentas furmas. Il segund maun dovra fitg darar in segn sur <u> e lura plitost en furma dad accent. Plinavant dovra l'emprim maun adina <st>, entant ch'il segund scriva per ordinari <st>. L'emprim maun dovra adina *Joséf e jûûen*, entant ch'il 2. maun dovra savens *Ioséf* ed adina *iuuan*. L'emprim maun dovra magari er <j>- avant consonant, p. ex. *jnprasto* v. 5, *jngrazchio* v. 6, *jn* v. 69.488, plinavant *jschas* v. 53, *jschan* v. 443 en tut las documentaziuns, entant ch'il segund na dovra mai <jn>- ed *ÿsches* v. 113 resp. *ÿschens* v. 467 cun <ÿ>-. Questas differenzas sa mussan en la translitteraziun dal text, na vegnan dentant betg inditgadas en las annotaziuns da l'ediziun.

Entant che la scrittira da l'emprim maun deriva d'ina persuna disada da scriver, lascha la scrittira dal segund maun plitost pensar ad in scolar avanzà. El fa er plirs sbagls simpels, sco omissiun da plets u bustabs u repetiziun da silbas. El cumenza be cun in vers e mez, vers 51 e l'emprima part dal vers 52. Lura cuntinuescha el cun purziuns dad 8 fin 32 vers, ma davent dal vers 499 scriva el l'entir text fin vers 753, damai 254 vers. En tut ha el scrit 375 da 688 vers, damai tuttina ina gronda part dal text.²⁷

Il text dal *Joseph* cumenza f. 79v en il ms. Tr senza titel, ma cun l'indicaziun da la data sisum a dretga: *Ano 1618 adi 26 zner*. L'indicaziun da l'emprim pledader, Jacob, manca, sco en ils dus mss. pli vegls. Perencunter è la gronda part da las intervenziuns dals acturs numerada en quest ms. Entant ch'ils auters acturs èn numerads da l'entschatta a la fin, cumenza la numeraziun da las intervenziuns

27 I sa tracta dals vers 51–52½, 81–98, 11–142, 155–162, 245–265, 339–410, 449–469, 499–753. Ils vers 107–110 en scrits d'in terz maun (f. 81r) ed il vers 143 d'in quart maun (f. 82v).

eaû cûfalg nûs nataigan mÿlg nos maûns 83
 nûs wûlain Josef hoûr da la tſchirterna prender
 adûſchÿa wif ~~alg~~ vendar ada qûels marchadaûns alg
 alg ais mÿlg chel giaia da læintsch amûrir (vendar)
 chûo chia nûs ilg ſtoûûan ûſchÿ pchia dûs hûdir
 dieû ûain ans pardûner taûnt plû bûot
 A Wia alg muondt nim pardains alg latt ſchÿa
 Gadd i
 Ai ſchi frars agûe wûlains fer
 Ad eaû cûn its marchiadaûns nœlo barater
 Merchatores i
 Dieû ſalûdt che arezûnais ûûs inqûiſta Wia
 Am ſûmaglia ûûs ſaias tûota plaiûs di fantasia
 La noasa fantſchia ^{Aser} vûolg apatanter
 Nus haurin ûn ſamalg ſnet ſcha nus lg ûtais cumpre
 A perchie wûſe lg poaſſe garder
 ſchi mnaſg aqui frars ko nus paſſen acurder
 Aqueby inuan Brateda ^{Als Mercator} no ûna prûueda ſchiera
 Alg ais pchio alg vendar alta lgieud ſubſÿra
 Ma da poeia chia currus vûtais marchianter
 ſchi ûlains per el trentu daners der

Ill. 3: F. 83r en il ms. Tr, da dus mauns differents.

Translitteraziun (vv. 144–162)

eaû cûfalg nûs nataigan mÿlg nos maûns
 nûs wûlain Josef hoûr da la tſchirterna prender
 adûſchÿa wif alg vendar ada qûels marchadaûns alg
 alg ais mÿlg²⁸ ch_el giaia da læintsch amûrir²⁹ (vendar
 chûo chia nûs ilg ſtoûûan ûſchÿ pchia dûs hûdir

28 <ÿ> probablmain curregì per <û> malchapi.

29 <a> curregì, d'in bustab nuncler.

dieû ûain ans pardûner taûnt plü bûot
A wia alg mûondt nûn pardains alg latt³⁰ vſchÿa

Gadd 1

Ai ſchi frars aqûe wûlains fer
Ad eaû cûn ils marchiadaûns ûœlg barater

Merchatores 1

Dieû ſjalüdt' che arezûnais ûûs inqûaifta wûlia
Am fûmaglia ûûs ſaias tûotz plains d'fantafia

³¹Aſer 1

La noaſſa fantſchia³² ſ vuœlg Apalanter
Nus hauain ün famalg fnel ſcha uus lg ûlais cumpre{{r}}
A per chie wuſſ lg poaſſe garder
Schi mnalg aqui frars ko nus passen acurder

Als Mercotor 1³³

Aquelg iuuan Braieda ho üna prüueda ſchiera
Alg ais pchio alg vender alla lgieud fulaſtÿra
Ma da pœia chia cun nus vulais mar chianter
Schi wulains per el trentta daners der

da Joseph duas giadas da nov, l'emprima giada en il discurs cun la dunna da Putifar, la segunda giada en il discurs cun il Faraò suenter il temp en praschun. En dus dals trais pli vegls mss. èn las intervenziuns dals acturs damai numeradas, ed en il pli vegl ms. datti tuttina almain restanzas d'ina numeraziun.³⁴ Las indicaziuns da reschia èn reducidas en il ms. Tr e per gronda part en in miserabel latin. *Putifares ad Negociatores* da Co, a167, daventa *putiferris ad Negoditoris*, ed *Alter negociator<um>* da Co *Alttar negociatoris*. La *heixponi potifaris* 1, a217, sto designar *La mulgier da putifers* (Ge), ch'ha lura num a227 in pau pli cler *Vxpor putiforis* 2.³⁵ Igl è evident ch'ils copists dal ms. Tr na chapivan betg latin. Ma er per il text rumantsch n'è la qualidad betg fitg buna, quai ch'è in dischavantatg per eruir il text oriund en cas, nua ch'il ms. Co ha vers che

30 Ms. Co *lad*, cun <a> per [o], probablamain malchapì dal copist da Tr. *lad* [lod] stat en rima cun *bad* [bod] en il ms. Co.

31 a155–v. 162 da 2.m.

32 Per *fantafchia*.

33 Per *Alter mercatorum*, cf. *Alter negociator<um>* Co a171. Ms. Ge: *Jgl otter marchiadaunt 1 difch*.

34 Il sulet auter gieù, nua che las intervenziuns dals acturs èn er numeradas, è *La historgia dalg filg pertz* da Gian Travers (RRC 5, 42–99). Er quest gieù è documentà en il ms. Tr., ma ils auters trais gieus da quest ms. n'èn betg numerads. Er en il model da quest gieù, l'*Acolastus* da Georg Binder, n'èn las intervenziuns dals acturs betg numeradas, cf. JAKOB BÄCHTOLD, *Schweizerische Schauspiele des sechszehnten Jahrhunderts*, 1. Band, Zürich 1890, p. 171–271. Fin uss è damai, tant sco jau ves, la numeraziun documentada mo tar ils dus gieus da Gian Travers.

35 Deplorablamain mancan ils vers 206–252 en il ms. Co, uschia ch'ins na po betg citar las furmas latinas oriundas.

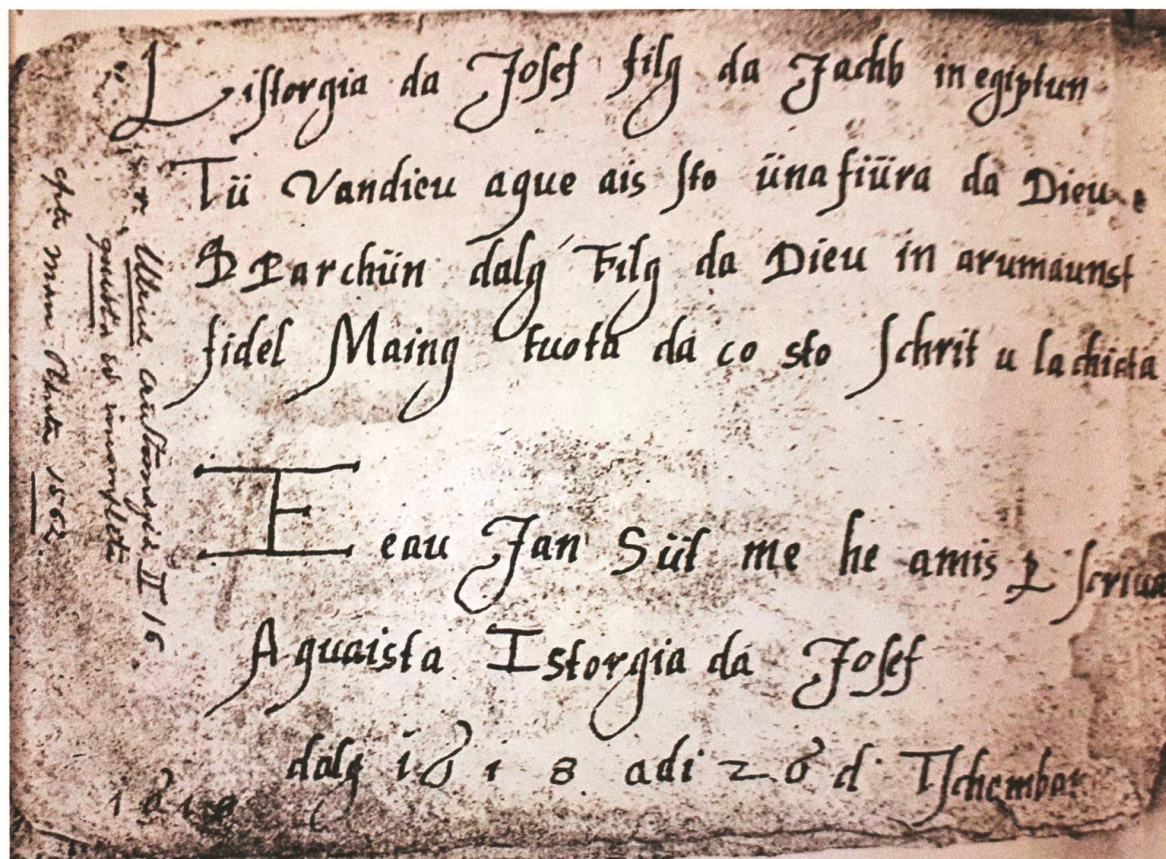
mancan u nua ch'el na po betg avair la versiun oriunda. En la RRC è il text dal *Joseph* dal ms. Tr mo surpiglià là, nua ch'il vers u ils vers correspondents mancan en il ms. Ge, cf. RRC 5, VIII.

Il manuscrit è er da chattar en la seria e-codices www.e-codices.unifr.ch/de sut Disentis Romanische Bibliothek des Klosters Disentis M 156. Ina translitteraziun dal *Joseph* da quest ms. chatt'ins en www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ms. M 156.

2.4. Ms. ChP Ad 139, 1618, = Süt

Il ms. Süt sa chatta en la Biblioteca rumantscha da la Chesa Planta a Samedan, sigla Ad 139. El ha ina furma nunusitada per mss. da texts, numnadamain in format a travers, 10.5 cm autezza, 15.5 cm ladezza. Il ms. cuntegna al cumenzament la 'Chanzun da la Chalavaina', sco gia notà en il catalog da la biblioteca³⁶. Ils emprims quatter fecls mancan, f. 5r cuntegna la fin da strofa 18 e las strofas 19 e 20 tenor l'ediziun da MUOTH, l.c. ann. 36. Il text è scrit en furma currenta, betg en furma da vers, e la numeraziun da las strofas è inditgada secundarmain tranter las lingias. La 'Chanzun da la Chalavaina' va fin f. 7r, e la fin da la chanzun correspunda a la davosa strofa dal text da Muoth, cun in pitschen supplement. Il text è en detagl vaira different da la versiun edida da Muoth. Er anc sin f. 7r stat il titel *La chiantzun dalg Diluwi*, cun in suttitel d'ina ulteriura lingia sin f. 7v, ma betg legibel dal tut: *a quai che ais ... et a nou mis per schritt*. Er questa chanzun è scritta en furma da prosa ed è vaira lunga (f. 7r–f. 16v; 150 lingias). f. 17 manca u è sursiglià tar la numeraziun, ed f. 18r cuntegna, sper exercizis da scriver ed in quint, l'indicaziun *Aquaist cudasch ais da me Jan Sütt*. L'indicaziun na deriva pli probabel betg da Jan Süt sez sin basa da las furmas dals bustabs e la scripziun cun *-tt* final. Davent da f. 18v vegn *Listorgia da Josef*. Il text dal *Joseph* finescha f. 64v cun il vers 821. Ils davos sis fecls èn libers dal rest, ma igl è da supponer ch'il cudeschet n'haja betg gè dapli fecls. Il text è scrit a l'entschatta da plirs mauns, ma il text dal *Joseph* è dal maun da Jan Süt, ch'inditgescha adina puspè ses num en il ms., uschia er gist suenter il titel, cf. la translitteraziun da l'ill. 4, p. 30. La scrittira pudess ins caracterisar sco ina scrittira d'in uffant che copiescha texts per exercitar da scriver. El fa quai senza la correctura d'in magister, uschia ch'el scriva a la fin pauc meglier che a l'entschatta. El cumenza a scriver il text dal *Joseph* en prosa, ma bada tuttina relativamain svelto ch'i fiss pli prudent da scriver sin mintga lingia in vers (davent da vers 62). El na chapescha vaira savens betg il text ed al scriva

36 GARTMANN, *Catalog*, sigla Ad 139. Là er gia il renviament a l'ediziun d'ina versiun da questa chanzun da "prof. Muoth", AnSR 1 (1896) 346–348. Cf. er RRC 6, 186–191.

Ill. 4: Emprima pagina dal *Joseph* (f. 18v) en il ms. Süt.

Translitteraziun

Lifstorgia da Josef filg da Jachb in egyptun
 Tü vandieu aque ais sto ünafiūra da Dieu
 & Parchün dalg Filg da Dieu in arumaunst
 fidel Maing tuota da co sto schrit u la chiata
 E eau Jan Süt me he amis p<er> scriuar
 A quaista Istorgia da Josef
 dalg 1618 adi 26 d' Tschembar³⁷

1618

fallà u malchapescha singuls plets. La qualitat dal text è damai vaira problematica, ma il ms. è l'emprim cun indicaziuns dals acturs e da reschia cumplettamain rumantschas che vegnan er confermadas da mss. pli tardivs. Il ms. Süt ha, sco il ms. Ge, er in titel per il text, dentant in titel detg different da quel. El fiss apaina chapibel senza l'agid dal ms. P ch'ha in titel vaira sumegliant: *La Historia / da Joseph / Filg da Jacohb (sic) da seis frars in Egipta vendieu / A quel chi e sto ün sackret u fiūra da la / Paschiun dalg filg da Dieu in arumaunsh / Fidelmaing trata da cho chi tuott scrit sto usachiatta*, cf. ill. 7, p. 38. Da la versiun da

37 Ils emprims 122 vers da quest ms. èn da chattar en transcripziun sut www.scienzarumantschadarms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ils auters manuscrits, p. 1–5.

P resorta en tutta cas, che *parchün* en Süt sto star per *paschiun* e che *la chiata* e fallà per *f'achatta*; <ſ> lung è er vegnì sbaglià en auters mss. cun <l>³⁸. Il titel è probablmain stà oriundamain en vers, sco che già VON FLUGI³⁹ ha remartgà. Il ms. Süt è l'emprim ms. ch'inditgescha era l'emprim actur cun *Jacob ilg Bab comaintza*, ina indicaziun ch'ins chatta er en ils mss. P e Pi. Las indicaziuns da reschia èn adina per rumantsch, p. ex. a45 *Aquaiſts dian els 10 frars in traunter per per ilg munt*. Las traducziuns rumantschas èn megras che quellas dal ms. Ge. a291 ha Süt *Lg pastrinetr*⁴⁰ *dalg paun declera sieu soemi a Josef*, entant che Ge ha *Jlg piftur wen tiers Joseph et Joseph ilg mattet oura alg summi*, malgrà che l'intervenziun da Joseph vegn pir pli tard en il text. Igl è evident che questas traducziuns na derivan betg da Jan Süt, mabain ston già esser stadas en ses model. Quai segirescha dentant tuttina ina versiun rumantscha da las indicaziuns da reschia già avant il 1618 e probablmain parallel ad ina tradiziun oriunda cun indicaziuns da reschia latinas, ch'ins chatta er anc il 1618 en il ms. Tr.

La qualitat dal text dal ms. Süt è, sco che già sia versiun dal titel demussa, vaira problematica. I na vala damai betg la paina da dar ina transcripziun cumpletta da quel. I dat dentant in pèr passaschas, nua ch'el po segirar la formulaziun oriunda dal text. El sto damai vegnir consultà en cas, nua ch'ils auters mss. dattan differentas variantas. In agid d'interpretaziun dat savens il text dal ms. P, cf. 2.7, che tutga tar la medema famiglia da mss., ma n'è segiramain betg copià dal ms. Süt, sco quai che differents vers singuls che mancan en Süt e ch'èn da chattar en P demussan. Il ms. Süt represchenta dentant cleramain in'otra tradiziun dal text dal *Joseph* ch'ils trais mss. pli vegls, Co, Ge e Tr. Nua che Süt e P han damai in outra versiun dal text che quels, sto quella vegnir resguardada, damai ch'er questa versiun sto esser pli veglia ch'il 1618.

2.5. Ms. M 110, 1661, = Pi

Il ms. original sa chatta en la Biblioteca rumantscha da la claustra da Mustér, sigla M 110. El cuntegna en ina cuverta dal 20avel tsch. anc 25 fepls scrits d'ina grondezza da 20 x 15.5 cm. El è stà a disposiziun a DECURTINS per la RRC ed è perquai er descrit en la RRC 5, VIII. El cuntegna f. 1r–21v *L'Histoar-gia dalg Bio Patriarch Ioseph*, e f. 22r–f. 25v segua la *HISTORIA DALA RAGINA JOHANA GRAIA*, che n'è dentant betg sa mantegnida cumplettamain tenor las indicaziuns al lieu cità. En l'ediziun dal text dal *Joseph* en la RRC 5, 17–42 è vegnì integrà dal ms. Pi sulettamain il vers 181 en la numeraziun da la RRC

38 Il titel n'è bain betg oriund, sco che già la versiun rumantscha demussa, ma sto tuttina esser vegnì formulà in bun temp avant il 1618, damai ch'il copist Süt n'aveva segir betg las qualitats per l'inventar sez.

39 FLUGI, *Dramen* 517. Dapli detagls cf. il commentari (C) Titel.

40 Il <l> da pastrinetr è scrit pli grass, pli probabel per stritgar quest bustab e curreger cun <r>.

(5, 23), in vers ch'è documentà sulettamain en quest ms. ed en copias da quel e ch'è cun segirtad in cumplement specific da quest ms. e na fa betg part dal text oriund dal *Joseph. La Historia dala regina Johana Graia* è dentant vegnida publicada per gronda part en RRC 6, 4–6.

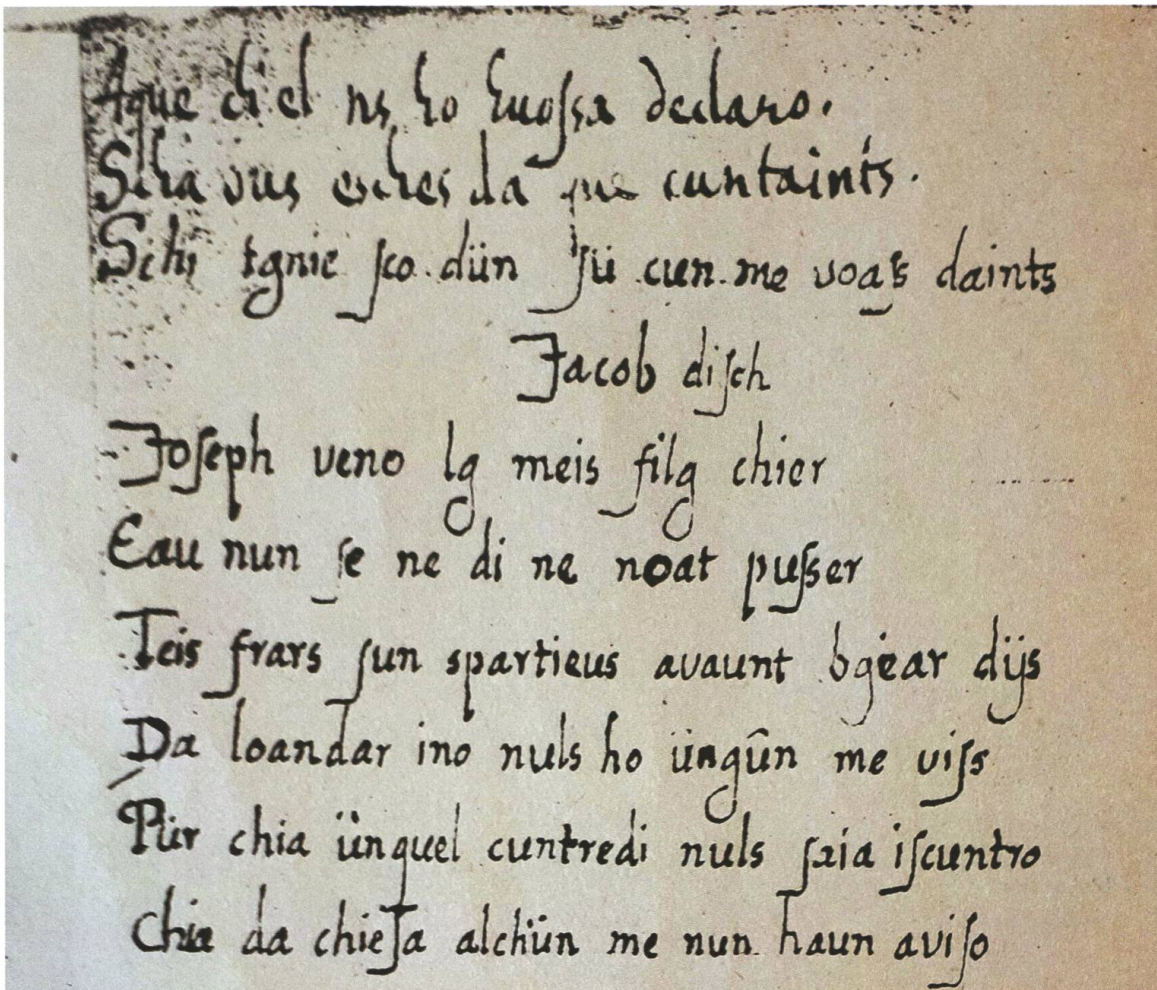
Il text è scrit tenor l'indicaziun sin f. 1r *tres Barbla Piran, An<n>o 1661 mensis Xbris*. Il ms. è scrit da dus mauns cun ina repartiziun vaira speziala. L'entschatta da la pagina, 2–4 vers, èn mintgamai scrits dal maun ch'ha era scrit il titel e ch'è damai l'emprim maun, darar er ils davos vers da la pagina, entant ch'il rest vegn lura scrit dal segund maun, ch'ha pia scrit la gronda part dal text. L'emprim maun ha ina scrittira pli versada che collia er ils bustabs in cun l'auter, entant ch'il segund maun scriva pli sumegliant a la scrittira da stampa. Il segund maun è cun quai er pli legibel che l'emprim, ma quel fa magari er anc correcturas en il text dal segund maun, è damai surordinà al segund maun.

Il text è scrit cun gronda premura, cunzunt dal segund maun, ed è probablamain vegnì controllà da maniera vaira sistematica da l'emprim maun. In u l'auter sbagli è tuttina anc restà⁴¹, quai che lubescha d'eruir cun segirtad copias da quest ms. En il ms. Pi ed er en sias copias mancan ils vers 21 e 22. Il ms. n'è betg gist en in bun stadi. Tranter f. 15v e f. 16r da la numeraziun actuala manca in feigl cun ils vers 602–639, e la part giudim dal f. 16 è stgarpada davent uschia, ch'i manca ils vers 651–a655 da la vart recto e 673–676 da la vart verso. Plinavant mancan 23 vers singuls ch'èn da chattar en tut ils auters mss. Il ms. è er fitg isà e donnegià en singuls lieus da vart dretga, uschia che l'entschatta dals vers sin las paginas verso n'è per part strusch legibla⁴².

Il titel dal text è *L'Histoa'gia dalg Bio Patriarch Ioseph*. El è singular. L'emprim actur vegn introducì cun *Jacob lg Bab cum<m>ainza*, sco tar ils mss. Süt e P. Las indicaziuns da reschia èn per rumantsch, cf. a45 *Aquaist dian ls 10 frars*, a291 *Lg parzura dalg paun declera eir sieu sömme a Joseph et disch*. Ellas stattan en la tradiziun dals mss. Süt e P, dentant cun differentas variaziuns. Ina cumparegliaziun da quest ms. cun ils mss. pli vegls demussa ch'il ms. Pi dat in text revedì, e las revisiuns èn cleramain secundaras, sco quai che la concordanza dals auters mss. demussan, cf. l.c. en ann. 41, p.9. Ellas vegnan apaina ad esser vegnidass fatgas da la copista dal text da Pi, ma derivar da ses model. Cun quai n'è

41 Cf. www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ils auters manuscrits, p. 5–9 cun ina transcripziun dals emprims 122 vers ed in commentari da las differentas variantas a basa da quels.

42 Cf. gia FLUGI, *Dramen* 517: «Es war zwar schon, als ich es sah, sehr vergilbt und so abgegriffen, dass manchmal der Text darunter gelitten hat». Sumegliant er RAUSCH, *Geschichte* 127. Damai che quest ms. n'è betg vegnì duvrà per la constituziun dal text e ch'il ms. è la basa da l'ediziun dad ULRICH, *EChrest*. hai jau lavurà cun ina copia, fatga a ses temp da Claudio Vincenz.

Ill. 5: Part dal text dal ms. Pi, f. 2v, vv. 52-60.

Translitteraziun:

[Juda disch

Noas frær Levi ho fick bain pifso]

Aque ch'el ns ho huofsa declaro.

Scha vus esches da que cuntaints.⁴³

Schi tgnie sco düm fü cun me voafs daints

Jacob disch

Joseph veno lg meis filg chier

Eau nun se ne di ne noat pufser

Teis frars sun spartieus avaunt bgear dÿs

Da loandar ino nuls ho üngün me vijs

Pür chia ünquel cuntredi nuls saia iscuntro

Chia da chiefa alchün⁴⁴ me nun haun avifo.

43 Quests dus vers da l'emprim maun, il rest dal segund.

44 *Cha da chiasa alchuna Co = chia da chiossa Allchüna P.* Ils mss. Süt e Pi (u lur models) han interpretà *chiasa sco valladerissem per chiesa.*

quest ms. betg constitutiv per il text oriund, ma en ils cas, nua ch'el mantegna la formulaziun oriunda, è la qualitad dal text buna, uschia ch'ins vegn a pudair al consultar en cas da dubi.

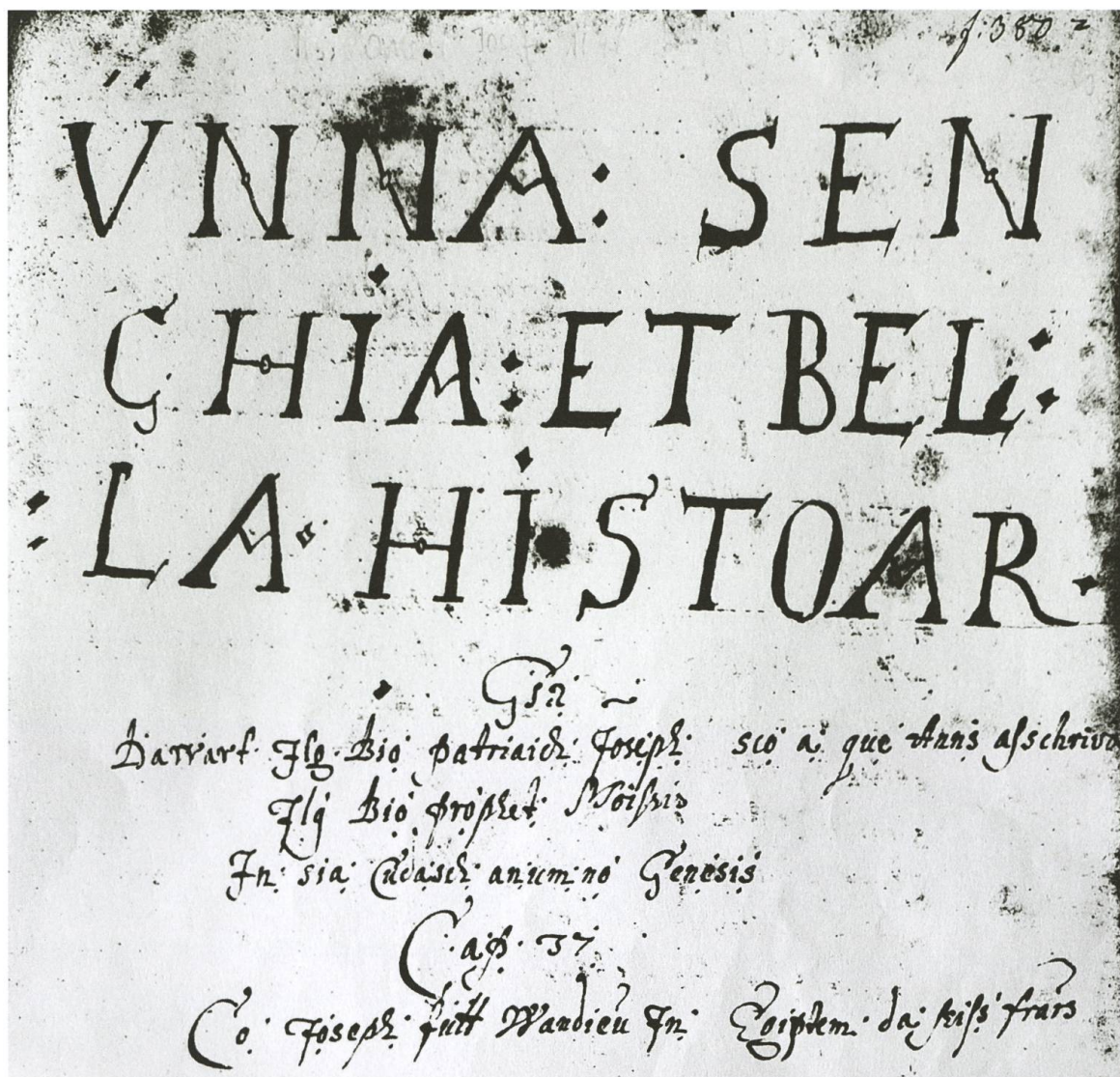
2.6. Ms. M 63, 1676, = Ro

Ina versiun dal *Joseph* è er sa mantegnida en il ms. M 63 da la Biblioteca claustrala da Muster, er quel oriundamain en possess da Caspar Decurtins. Il ms. M 63 è in ms. fitg imposant da 448 fegls, format d'ina pagina 30 x 19.5 cm, e lià en ina cuverta da tgirom rinforzada cun lain. El è descrit l'emprim en la RRC 5, VIIIs., lura er, in pau pli exact, en il register dals mss. da la Biblioteca claustrala da Muster⁴⁵. El cuntegna a l'entschatta, tenor las indicaziuns en quests dus lieus⁴⁶, ils statuts civils, criminals e matrimonials da l'Engiadin'Ota, 184 fegls. Suenter quels èn laschads liber 37 fegls per eventuels supplements. Lura suondan sin 13 fegls differents auters texts giuridics ch'ins chatta er en auters mss., sco la Charta da la Lia dal 1524, La Lia [da la Lia da la Chadé] cun ils set chantuns svizzers, la *Cufgneentscha cun lg Cunto dalg Tiroll ditte Erbeinigung* (cità tenor RRC 5, VIII). A la fin da quests texts suondan puspè 53 fegls vids, e davent da f. 290 cumenzan differents texts litterars, *Tobias* e *Hiob*, omadus dentant nuncumplets tenor RRC l.c. Suenter 5 ulteriurs fegls vids vegnan davent da f. 322 la *Susanna* ed auters texts, cf. RRC l.c., e f. 380–397 cuntegnan *Vñna Senchia et Bella Histoargia Dawart Jlg Bio Joseph (...)*. Sin f. 399–400 stattan duas chanzuns, lura vegnan puspè 14 fegls vids, e la fin fan lura anc ina *Chiarta Dala partizun da godts, peschs ed alps Intarr lafs Wschinaunchias d'engiaDinazura suot funtauna Merla*, scritta da *Antoni Jan Rumedi Anno 1673 ad 18 d: Jenuari* (RRC 5, IX) ed ina descripziun dal murdraretsch *Jn la val d'Vutlina*. Damai in manuscrit ch'ha probablmain rimnà tut ils texts ch'eran disponibels al scrivant, Antœni Jan Rumedi, cun bler spazi liber per eventuels supplements. DECURTINS ha duvrà da l'entir ms. sulettamain set vers per il gieu *Joseph*, RRC 5, 33, dals quals quatter, RRC v. 563–566, èn ina pura invenziun da Rumedi e na tutgan cun segirtad betg tar l'original da Gian Travers, sco quai ch'ils auters sis manuscris cumprovan. Ma er tar ils trais vers restants surpigliads da Ro ha quel ina versiun differenta dals auters mss., che na po betg esser stada la versiun originala. Il text dal ms. Ro n'ha naginas largias pli grondas, ma l'epilog (vers 853–869) manca. I mancan er 20 vers singuls, damai relativamain blers, ma percunter datti er 20 vers supplementars en cumparegliaziun cun tut ils auters mss., pli probabel invenziuns da Rumedi. Plinavant vegnan 17 vers

45 A.A., *Regesten zu den Handschriften der rom. Bibliothek des Klosters Disentis*, s. l., s. d., nunpaginà, scrit cun maschina, ordinà tenor il dumber dals mss.

46 Pervia da la dimensiun da quest ms. hai jau mo gì a disposiziun copias dal text dal *Joseph*, procuradas a ses temp da Patricia Schmed-Sialm.

midads cumplettamain en cumparegliaziun cun ils auters mss. e varsaquants auters han midadas pli u main grondas.

Ill. 6: Il titel dal ms. Ro, f. 380, sin ina mesa pagina dal ms.

Il titel dal gieu en transcripziun e scrittira normala: *Vnna sen/chia et bel/la histoar/Gia – / Dawart Jlg Bio patriaich Joseph sco a que Anns afschriva / Jlg Bio prophet Moissis / Jn sia Cudasch anumno Genesis / Cap. 37 / Co Joseph fütt wandieu Jn Egiptem da seifs frars*. Il titel è singular e mussa gia ch'il copist metta gugent vitiers agen text. Sco emprim actur vegn inditgà be *Iacob*, ed ils acturs vegnan usualmain numnads senza *disch*. Las indicaziuns da reschia èn per rumantsch, na stattan dentant betg en la tradiziun dals auters mss., mabain èn formuladas da nov, p. ex. a45 *Huosa siewa l Cusalg / Chia als 10 frars fetan Jncunter Joseph*, u a273 *Joseph metan oura l somif dadt ün praischuner numno pincefnufs* (sic).

A la fin dal *Joseph* vegn inditgà il copist e la data dal text: *Schrit Tres me Anthöni Joan Rumedi / Jn lan da noas segner Jesu Christ<us> Ano 1676 adj 18 març*. Malgrà ch'il copist sa scriva adina *Rumedi*, tant sco jau hai vis, ha il ms. tuttina survegnì la sigla Ro da DECURTINS, RRC 5, VIII⁴⁷. La scrittira è currenta, betg adina bain legibla. Per part è il text er scrit cun ina tinta main bain legibla.

La qualitad dal text dal ms. Ro è vaira variabla. D'ina vart sto el avair gè in vegl model. Quai demussa gia il diever prevalent da <w> per [v], almain ils emprims var 300 vers, ina scripziun currenta en texts da Travers e Chiampell, ch'ins chatta bain anc en il ms. Tr dal 1618, ma betg pli u mo darar en il ms. Süt dal medem onn ed en ils auters mss. dal *Joseph* dal 17avel tsch.⁴⁸ Quest model aveva probablmain er in bun text, sco ch'i resorta d'in u l'auter passadi, nua ch'il ms. Ro ha ina furma pli correcta ch'ils blers auters mss. cun excepziun dal ms. Co. Quai vala cunzunt per ils vers 107-111, nua ch'il ms. Ro è il sulet ms. ch'ha sis vers sco il ms. Co, cf. il commentari (C) tar ils vers 107-111. Ma da l'autra vart ha il copist da Ro tractà ses model vaira libramain. Quai mussan gia ils 20 vers supplementars, ils 17 vers midads cumplettamain e las indicaziuns da reschia specificas. Il ms. Ro vegn ins damai bain a pudair consultar en cas da svaris tranter ils mss. pli vegls, nua ch'il ms. Co manca, ma betg per la costituziun dal text oriund da Gian Travers⁴⁹.

2.7. Ms. AstGr A 702, 1678, = P

Il ms. A 702 da l'Archiv dal stadi dal Grischun è il pli giuven ms. independent dal *Joseph*. Igl è in ms. da parada, gia da sias dimensiuns: 42 cm d'autezza e 28 cm da ladezza, damai format A3. La pagina è repartida cun ina lingia dubla da 0.8–1.1 cm en duas colonnas. La colonna da la vart sanestra è in bun pau pli largia, numnadamain 15 cm vs. 11.5 cm sin l'emprima pagina, ma las largezzas varieschan in pau tranter 14.5 e 15 cm. resp. 11.5 e 12 cm.

Il ms. è numerà tenor fegls, il text dal *Joseph* ed er auters plinavant tenor las colonnas. Il ms. è vegnì descrit l'emprim da FLUGI, *Dramen* 516s. El cuntegna, suenter il titel *Dramas biblics / ed otras poesias, etc.* sin f. 1r, ils trais gieus *Joseph* (f. 2r–5r), *Susanna* (f. 6r–f. 12v) e *Hiob* (f. 13r–18r), lura il *Tobias* (f. 18v–23r)⁵⁰, edì

47 I dat bain er dus mss. cun la sigla Ru en la RRC, ma quels èn vegnids descritti cronologicamain pli tard. I dat er dus mss. cun la sigla Ro, cf. RRC, Reg. 324.

48 Er il ms. A da la *Guerra dalg Chiaste da Müs* dal 1639 (SCHORTA, *Müs* 16) na dovra mai il grafem <w>, ed el è er da chattar be darar en ils auters mss. citads da Schorta per quest text.

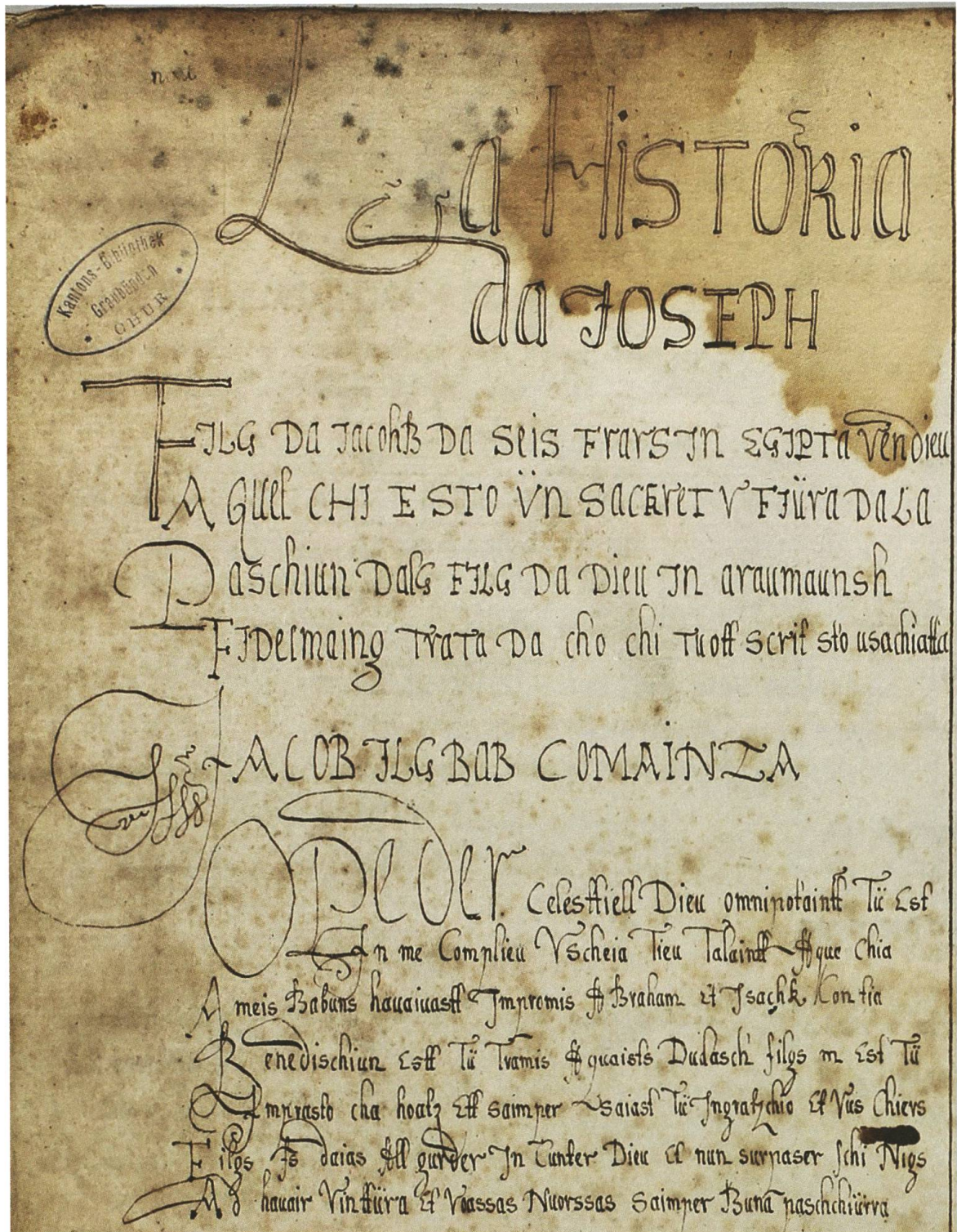
49 Ina transcripziun dals vers 1-122 da quest ms. cun in commentari tar las differentas variantas da quels èn da chattar en www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ils auters manuscrits, 17–22.

50 Il numer 19 è sursigli tar la paginaziun.

da Flugi tenor quest ms.⁵¹ Lura suonda l'*Abraham* (f. 23v–28r), ina chanzun da chantar *in la noatta pür taidla christanted et pür sü chiantain da Cour* cun differents protagonists. Da quel di VON FLUGI, l.c. ch'el saja «ein Drama aus späterer Zeit, welches in viel besserer Gestalt in Martin's "Philomela" (geistliches Gesangbuch) am Schlusse beigefügt ist (Ausgabe von 1684)». Cun quai fa el allusiun a la *Historia da co chia Deis pruvet Abraham cun cumond ch'el all defs offerir sü seis filg Isacc* (...) a la fin da l'emprima ediziun da la 'Philomela' da Johann Martini dal 1684⁵². Il text dal ms. P è bain pli u main identic cun il text da la "Philomela", ma la furma è vaira differenta: il text è puter e senza l'e paragogic, quai che dat difficultads tar rimas che vegnan guntgidas cun quel⁵³. Lura suondan duas chanzuns: *Ůna chianzun sprituella da ruer Dieu p<er> ůna Buna fin* ed *Ůna chianzun Da La Libertet da squizers* (f. 28v–f. 29v), pli enconuschenta cun l'incipit *Eau sun Vilhelm Lg telle*⁵⁴. La fin fa in text en prosa davart il murdratsch en la Vuclina (f. 30r–33v). Ils fegls 34–41 èn vids. Il manuscrit è datà trais giadas: f. 23r cun *Ano 1678 A<di> 31 Genaro*, , f. 28r cun *Finis. ano 1678 A<di> 17 febr° samedan* e f. 29v cun *1678 samedan*. Il copist sa citescha cun las inizialas *J.B:R:P^{ta}* (f. 23r), tenor FLUGI l.c. Jan Batista R. Planta. Il ms. ha survegnì gia da FLUGI l.c. la sigla P, perquai ch'el l'aveva chattà en la biblioteca dals Plantas a Samedan, perquai che Andrea Planta l'aveva regalà a la Biblioteca chantunala grischuna e perquai che in Planta l'aveva scrit.

La scrittira è calligrafica: Ils titels dals gieus èn en scrittira da contura; ils acturs èn inditgads en bustabs gronds; l'emprim bustab dals blers alineas è scrit cun in bustab spezialmain grond, savens cun ornaments, ed er a l'entschatta da la lingia stat in bustab spezialmain grond. Fitg blers plets cumenzan cun ina maiuscla ed il text è scrit cun bleras geminatas, quai che dat ulteriuras pussaivladads calligraficas. Ils trais gieus che stattan a l'entschatta han survegnì in tractament spezial en quest regard; ils auters texts en scrits en scrittira pli u main currenta cun paucs ornaments. Uschia è mo anc l'emprima lingia da l'ultim toc en prosa, *Ůna vaira gūsta et sinzera / descriptiun ...* (f. 30r), en scrittira da contura.

-
- 51 ALFONS VON FLUGI, *Der ladinische Tobia*, (Böhmers) Romanische Studien, Bd.I, Heft 3 (1873) 336–357, p. 336: «Der Tobias ist, den Titel und wenige Worte ausgenommen, genau nach dem Original des Manuscripts Planta (...) gegeben. Den Titel entnahm ich einem jüngeren, schlechtern und unvollständigen Text (Raschaer), welcher sich in derselben Bibliothek befindet». Ozendi è quai il ms. AstGr A 35.
- 52 JOHANN MARTINUS, *Philomela, quai ais canzuns spirituælas sün divers temps & occasions* (...), Tschlin, Nuot C. lanet, 1684, cf. BR 3397; là er indicaziuns davart l'Abraham. I na sa tracta betg d'in gieus, ma d'ina chanzun cun plirs protagonists.
- 53 Cf. p. ex. *giavüscha_e – passads_e* (p. [5]) = *giavüsso – pasos* dal ms. P (f. 23v, col. a). Il text puter è ina traducziun da la versiun valladra, sco che rimas sco *toure – coure* da l'original (p. [6]) transponidas en *pigliet – cour* dal ms. P (f. 23v, col. b) mussan.
- 54 Tar quellas duas chanzuns cf. JENNY, Handschriften, p. 628, nua ch'il cuntegn dal ms. è er inditgà.

Ill. 7: Ms. P, emprim quart da f. 2r, Titel e vers 1–10.

Transcripziun en grafia normala

La Historia / da Joseph

Filg da Jacob da seis frars in Egipta vendieu

A quel chi e sto ün sackret u fiüra da la

Paschiun dalg filg da Dieu in araumaunsh

Fidelmaing trata da cho chi tuott scrit sto usachiatta⁵⁵

Jacob jlg bab comainza

O peder celesttiell Dieu omnipotaintt Tü est

Jn me complieu vscheia tieu talaint Aque chia

A meis babuns hauaiustt jmpromis Abraham et Jsachk con tia

Bendischiun estt tü tramis Aquaists dudasch filgs m est tü

Jmprasto cha hoatz ett saimper saiaast tü jngratzchio et vus chiers

Filgs fs daias all gurder jn cunter Dieu et nun surpaser schi nigs

Ad hauair vinttüra et voassas nuorssas saimper buna paschchiürra.⁵⁶

Il text dal *Joseph* è scrit en furma da prosa, betg en furma da vers, sco l'entschatta en il ms. Süt er. L'ortografia dal text è vaira speziala e cun segirtad lunsch davent da l'ortografia oriunda da quel. Ella suonda plitost raschuns calligraficas ch'in model ortografic. Quai che pertutga il text sco tal, è quest ms. dentant in bun pau pli datiers da l'original u almain d'ina versiun vaira veglia da quel che sia ortografia. Uschia ha el praticamain en tut ils cas, nua ch'il ms. Pi ha in pled u ina furma che variescha dals mss. pli vegls, cf. sura p. 32, betg il medem sco Pi, mabain sco ils mss. pli vegls. Pertutgant il text è il ms. P damai pli conservativ ch'il ms. Pi. Ma in u l'auter pled fallà è er da chattar en quest ms.

Il titel dal text correspunda a quel dal ms. Süt, cf. sura p. 30. Er l'indicaziun da l'emprim pledader, *Jacob jlg bab comainza*, è tuttina sco en il ms. Süt. Las indicaziuns da reschia èn rumantschas e fitg sumegliantas a quellas dal ms. Süt e per part er identicas cun quellas, schizunt en cas d'inconsequenzas dal text, p. ex. a45: *Aquaists dian Als desch frars Jn traunter per par Jlg munt P; Aquaists dian els 10 frars in traunter per per ilg munt Süt*, ina formulaziun che n'ha nagin auter ms. U a291 *Lg pastriner dalg paun declera sieu søemi a Josef Süt, Ilg pastriner dal paun disch P; Pi ha en quest lieu Lg parzura dalg paun e Ro mo pastriner*.

55 Per u s'achiatta, probablmain scrit ensemen per avair piazza sin questa lingua.

56 In'emprova da translitteraziun dals vers 1–122 e dapli detagls tar ils vers correspondent da quest ms. èn da chattar en www.scienzarumantscha-darms.ch sut Texts electronics, Gian Travers, Ils auters manuscrits, p. 22–27.

Gia a basa dal titel e da las differentas parallelas en las indicaziuns da reschia pon ins deducir ch'il ms. Süt ed il ms. P appartegnan a la medema famiglia. Els han dentant anc differentas autras parallelas en congual cun tut ils auters mss. Ina spezialitad han omadus mss. p. ex. a69 ed a73 tar la denominaziun dal pledader: a69 ha il ms. P *Vir bonus disch*, entant ch'il medem pledader ha num a73 *Jlg hom bun disch*. Il ms. Süt ha a69 *Verbonus difsch* ed a73 *hommo bun difsch*. Ils auters mss. n'han in summa nagina denominaziun rumantscha per quest pledader. Quests dus manuscrits han er vers che mancan en omadus mss., numnadain ils vers 77 e 78. Er il vers 457 manca en omadus mss., vegn dentant cumpensà cun in nov vers 458a: *A que purtains auvaunt tia sabgientscha* en Süt, e *Q<ue> purtains Avauntt tia Sabgenscha* en P., in vers ch'è da chattar sulettain en quests dus mss. Er v. 748 han els ina furma specifica: Co ha *A cun uschi bun pütünbrött allagrær*, ed ils auters ms. han il medem cuntegn, entant che Süt e P han: *Et aquaista leida nuuela ilg purter*, cf. er C tar quest vers. Da remartgar è er che mo quests dus mss. dovran vaira savens la furma *Jachb* u *Iachb* empè e sper *Jacob*, e quai savens en il medem lieu, p. ex. a41, a213, a439, a553 etc. I dat bain er ina u l'otra divergenza tranter quests dus mss., p. ex. v. 654.659, nua ch'ils ms. Süt e Ro han *taz(z)a*, entant ch'il ms. P ed ils auters mss. han *coppa*, ma qua sa tracti d'in remplazzament d'in pled pli vegl cun in pled pli giuven che po adina puspè capitar. Il medem vala per *sulamaing* Ge, Süt vs. *suletamaing* P, Ro v. 694. La nauscha qualitad dal ms. Süt na permetta betg ina cumparegliaziun sistematica dals dus mss., ma ch'els tutgan tar la medema famiglia resorta gia clerain da las spezialitads numnadas; tantas comunabladads na pon betg esser casualas. Ch'il ms. Süt n'ha betg pudì esser il model dal ms. P è medemamain evident, gia pervi da la nauscha qualitad da ses text, ma er pervi da singuls vers mancants en Süt ch'èn da chattar en P, sco vers 105, 113.114, 140, 449–452, che mancan en Süt amez la pagina f. 40r, 566, 598, 625 ed 820. Damai ch'il ms. P represchenta ina varianta da la tradiziun dal *Joseph* d'almain da l'entschatta dal 17avel tschientaner, vegn il ms. P a stuaire vegnir resguardà per la costituziun dal text oriund, er sch'il ms. sez è senza valur constitutiva per il text pervi da sias grafias pli calligraficas che ortograficas.

2.8. Ms. AstGr A/N 422, 1746, = PiC1

Quest ms. anc nunpaginà cumpiglia actualmain 12 paginas scrittas e 4 paginas vidas a la fin da quel. Sin l'emprima pagina ha el in bul cun il num H. CAVIEZEL. Il ms. tutga damai tar la rimnada da mss. da Hartmann Caviezel ch'era deponida pli baud en il DRG. Il ms. cuntegna a l'entschatta ina brev da Pierre du Moulin (Petrus Molinaeus) *A meis filgs Pierra Louis et Courus* (Pierre, Louis e Cyrus) *du moulin*, scritta a *Sædan 19 8bris 1649* (f. 1r–f. 5v.), *descriet de manu script R^{di} Barth. Mutz, scrit da me Jachiem Janatz 1740 adi 8 mæg*, sco quai ch'i resorta

da la fin f. 5v. Lura suonda f. 6r–f. 12v *L’Histoagia*⁵⁷ *Dalg Bio Patriarch Ioseph Scritta tres me / Giachem Janatz An° 1746 adⁱ 9 martz in Samedan*. Il text dal *Joseph* è scrit en furma da prosa, dentant cun la tendenza da metter dus vers sin ina lingia, sche quai è pussaivel pervi da la lunghezza dals vers. F. 8 è vegnì stgarpà davent, sco quai che restanzas en il ms. e la mancanza dals vers 171–255 dal *Joseph* demussan. Il ms. è scrit d’in maun disà ed en ina scrittira bain legibla.

Il text è evidentamain copià dal ms. Pi e vegn perquai cità qua sco emprima copia da Pi, PiC1. Quai pon ins constatar gia sin l’emprima pagina. El ha il medem titel sco Pi, ina furma dal titel ch’ins chatta mo en mss. da la famiglia da Pi. Er la formulaziun per inditgar il copist è analoga al ms. Pi. Plinavant inditgescha el l’emprim pledader cun *Jacob lg Bap cumainza* ed ils auters pledaders cun *disch: Ruben disch, Simeon disch, Joseph disch*, sco il ms. Pi. El ha er tut las atgnadads da formulaziun dal ms. Pi. La copia sa tegna fitg ferm vi da l’original; perfin sbagls da scriver da Pi relativamain evidents vegnan per part surpigliads. Plinavant terminescha PiC1 ses text cun l’indicaziun dal context *zieva pæst cumanda Joseph disch alg dispenzadur::chi detta graun als frars* avant vers 651. Effectivamain è il ms. Pi donnegià en quest lieu (f. 16 giudim); dal vers 651 che suonda pon ins sulettamain anc leger l’emprim pled *Chargia*. Il ms. Pi cuntinua sin f. 16v cun il vers 655, ma il copist, Giachem Janatz, s’ha laschà starmentar da questa perdita evidenta da text e n’ha betg cuntinuà la copia. Ma il proceder da Janatz demussa che la perdita da la fin dal feagl 16 existivan gia il 1746, cura ch’el ha copià il ms. Pi. Ch’il ms. Pi è vegnì en la famiglia Janatz demussa er l’indicaziun *antoni janats* a l’ur da Pi f. 1r, sin l’autezza da vers 3. Quest ms. è damai senza valur per la costituziun dal text.

2.9. Ms. AstGr A 520, 19avel tsch., = PiC2

La sigla AstGr A 520 designescha ina stgatla cun tschintg texts en l’Archiv dal stadi dal Grischun: il giu *Histoargia da Susanna*, in text cun il titel *Una bella historia dalg prûs e bio Thobia*, il giu *L’Histoargia dalg bio Patriarch Joseph* ed in raquint epic *Historia da Abraam et Jsack*, plinavant in feagl singul cun giavischs per la midada da l’onn en in auter format ed en in’altra scrittira. L’emprim text, l’*Histoargia da Susanna* è liada en ina cuverta naira, ils trais texts che suondan èn mintgamai separads cun in bindel in da l’auter e paginads separadamain. Il tschintgavel text è da tut altra furma e cuntegn. El cumenza cun *IN NOM dal Segner Amen* en bustabs gronds cun ornaments e cuntegna in pèr indicaziuns davart l’onn passà e giavischs per l’onn nov. Quel è scrit dad ina vart d’in feagl en grondezza d’in feagl dubel, entant che l’autra vart dal feagl cuntegna l’adressat e la data dal text: *quaist Jtem Pertain alla Prud^{ta} Giuvnetta Maria G. Scheig 1823*

57 Questa furma steva oriundamain er en il ms. Pi; il <r> mancant è scrit pli pitschen sur la lingia tranter <a> e <g>.

ad 3 g^o (= gennaio) Zuotz. Damai che quest text n'ha absolutamain nagin puntg communabel cun ils quatter auters, n'è quella dataziun betg relevanta per quels. A basa dal maletg da la scrittira èn quels in bun pau pli giuvens, ca. da la segunda mesadad dal 19avel tschientaner.

La copia dal *Joseph* cumpiglia 40 paginas, scrittas en ina scrittira fitg regulara e bain legibla. Il copist n'è numnà nagliur. Il congual cun ils auters mss. dal *Joseph* demussa ch'il text tutga cleramain tar la famiglia dal ms. Pi, perquai vegn el er cità qua sco segunda copia da Pi, PiC2. Las bleras characteristics dal ms. Pi chatt'ins numnadamain er en questa copia. Quai cumenza gia cun il titel *L'Histoargia dalg bio Patriarch Joseph*, ma er las variantas tipicas da formulaziun da Pi sco pli vegl ms. da questa famiglia èn da chattar en questa copia. Ma en las grafias ed en auters detagls variescha quest text bler pli fitg dal ms. Pi ch'il ms. PiC1. Il copist da PiC2 introducescha er sistematicamain ina interpuncziun moderna cun punct, comma, semicolon, punct dubel e schizunt segn da dumonda. Las bleras midadas fan l'impressiun dad adattaziuns pli u main sistematicas a grafias da la segunda mesadad dal 19avel tschientaner, e sin basa da l'introducziun d'ina interpuncziun moderna las vegn ins a taxar per vulidas. Igl è cler ch'il copist da PiC2 n'ha betg dà fadia da copiar ses text uschè exact sco pussaivel.⁵⁸

Il copist dal text dal *Joseph* dal ms. AstGr A 520 sto dentant anc avair gì in auter ms. dal *Joseph* a disposiziun. Sch'ins controllescha numnadamain tge ch'è succedi cun ils vers che mancan en Pi, pon ins constatar che quels èn da chattar en PiC2, cun excepziun dals vers 21 e 22. Quai vala gia per il vers 119 che manca en Pi e PiC1. En PiC2 stat en ses lieu:

Tschertamaing, Ruben ho spio üna buna partida.

Gia quest vers dat in emprim indizi da tge ms. ch'el deriva. Ils ms. Co, Ge, Tr e Süt han *ho pifo una bunna partida*. Ma il ms. AstGr A 702 (ms. P) ha er:

De Tschertamaing Ruben ho spiiio Vña Buna partida

Effectivamain derivan ils supplements, dentant er differentas midadas, dal ms. P en quest text. Il copist ha damai fatg ina cumpilaziun da quests dus manuscrits.

Sco ch'i resorta d'ina indicaziun da FLUGI, *Dramen* 516, ha el sez gì a disposiziun il *Joseph* tant en la versiun dal ms. P sco en quella dal ms. Pi. FLUGI inditgescha er ch'el haja fatg ina copia dal *Joseph*, ch'haja servì ad Ulrich per sia ediziun dal *Joseph* en ULRICH, *EChrest*. Quai vegn er confirmà dad Ulrich

58 Ils vers 1–30 da questas duas copias èn transcrits en www.scienzarumantscha-darms.ch sut Texts electronics, Gian Travers, Ils auters manuscrits, p. 10 e p. 12. Là p. 9–15 er dapli detagls da questas copias.

sez en sia ediziun, cf. sut. Damai ch'il text dal Joseph dad Ulrich è praticamain identic cun quel dal ms. A 520, èsi fitg probabel ch'ils texts dals ms. en AstGr A 520 èn copiads dad Alfons von Flugi⁵⁹. Per la lavur scientifica èn els irrelevant, perquai ch'ils mss., sin ils quals ils texts sa basan, èn avant maun e dattan il text oriund, ch'è vaira lunsch davent da las copias dad AstGr A 520.

3. Las ediziuns

3.1. L'ediziun ULRICH, *EChrest.* 16–38 dal 1882, = PiU

In'emprima ediziun dal *Joseph* è vegnida procurada da JAKOB ULRICH en sia *Engadinische Chrestomathie*, cumparida il 1882 (ULRICH, *EChrest.* 16–38). Sco funtauna per sia ediziun inditgescha el: «Nach einer Abschrift A. v. Flugi's der beiden Handschriften Barbla Piran und Planta, nach dem letzteren nur, wo Piran Lücken aufweist.» (ULRICH, *EChrest.* 253). El n'ha damai betg fatg sez questa ediziun sin basa dals mss. Pi e P. Gia ina curta cumparegliaziun dals mss. Pi e PiC2 cun l'ediziun PiU mussa che l'ediziun dat in text vaira different dal text da Pi, ma stat fitg datiers da PiC2. Praticamain tut las variantas tranter Pi e PiC2 èn er da chattar en l'ediziun dad Ulrich en la furma da PiC2, inclusiv ils sbagls. Sch'ins controllescha plinavant tge ch'è succedì cun ils vers che mancan en Pi per motivs tecnicos, damai ils vers 602–639 ed ils vers 651–655 e 673–676, pon ins constatar, che er quels stattan en l'ediziun dad Ulrich en la furma da PiC2 e betg en quella dal ms. P. Igl è damai evident che l'ediziun sa basa ubain directamain sin la copia AstGr A 520 cun intginas midadas dad Ulrich u lura sin in text fitg sumegliant a questa copia, uschia ch'ins na po betg utilisar questa ediziun per la lavur scientifica.

3.2. L'ediziun ULRICH, *Joseph* dal 1891, = PU

Jakob Ulrich ha anc fatg il 1891 ina segunda ediziun dal *Joseph*. Quella sa basa sin il ms. P, sco ch'el inditgescha en sia introducziun, p. IV. El citescha dentant er adina puspè in ms. B. Da quel di el en l'introducziun p. III: «das Ms. Barbla Piran (B), das ich nach einer Abschrift Flugi's in meiner rhaetoromanischen Chrestomathie II abdrucken liess; es ist verloren gegangen»⁶⁰. Tar quest ms. B sa tracti damai dal ms. Pi. Ils exempels da quest ms. citads en las annotaziuns

59 Cf. per pli blers detagls davart il ms. PiC2 e l'ediziun ULRICH, *EChrest.* 16–38 en www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers, Ils auters mss., p. 11–16. Là er davart il tractament dals auters trais texts da quest manuscrit.

60 FLUGI, *Dramen* 517 scriva gia dal ms. Piran: «Dasselbe ist durch einen Antiquar, wie es scheint, nach Deutschland verkauft worden; Dr. Friedlieb Rausch "Geschichte der Literatur des Rhätoromanischen Volkes" führt es auf S. 127 an.»

na pon dentant betg vegnir direct dal ms. Pi, cunquai che quel era «verloren gegangen». Effectivamain derivan las variantas da B resp. Pi da l'ediziun ULRICH, *EChrest*, na sa basan damai betg direct sin il ms., mabain sin in text tut auter che solid dal puntg da vista scientific.

Dal ms. P di ULRICH, *Joseph*, IVs. ch'el haja fatg ina copia otg onns avant l'ediziun. Damai ch'el na saveva lura betg anc, «dass der Umstand, ob der Schreiber Jachob Jacob Jachb schreibt, für die Wissenschaft wichtig ist», ha el anc supplitgà da controllar ina giada il text. Questa controlla, fatga da «Herr Dr. Schiess», «ergab verschiedene Ungenauigkeiten». Ils resultats da la controlla, pli che 350 correcturas, ha Ulrich numnà en l'introducziun, p. V–VIII «mit wenigen anderen Bemerkungen». El n'ha dentant betg integrà las correcturas da Schiess en l'ediziun dal text, uschia ch'ins sto adina er guardar en l'introducziun per esser segir, tge che stat effectivamain en il ms. I resta er anc in u l'auter sbagl en il text da l'ediziun che n'è er betg curregì en l'introducziun. Irritant è cunzunt la spustada dals vers 35 e 36 suenter il vers 40. Quella è bain curregida en l'introducziun p. V per il ms. P, ma er il ms. Pi e la las copias PiC1 e PiC2 han la successiun correcta. La successiun fallada da quests vers è damai ina spezialitad da l'ediziun PU. L'ediziun ULRICH, *Joseph* dat pia bain in text vaira fidaivel dal ms. P, ma sulettamain ensemen cun las correcturas da Schiess en l'introducziun. Fatg attent saja anc al glossari, ULRICH, *Joseph* p. 35–43, ch'inditgescha ils blers plets dal text, per ordinari cun citar almain ina documentaziun dal pled en il text.

3.3. L'ediziun RRC V, 17–42 dal 1900 = RRC + vers

L'ediziun da la RRC V, 17–42 ha d'ina vart il grond avantatg da pudair sa basar sin in ms. bler pli vegl che las ediziuns dad Ulrich, il ms. Ge dal 1593. Da l'autra vart ha ella er a disposiziun plirs mss. per la constituziun dal text en cas da dubi, il ms. Tr (1618), Pi (1661) e Ro (1676), uschia ch'il text è represchentativ almain per la recepziun dal text dal *Joseph* vers la fin dal 16avel tschientaner. Il text dal ms. Ge vegn dà cun paucs sbagls en questa ediziun. Las correcturas dal segund maun èn per part surpigliadas, per gronda part dentant betg, senza ch'ins pudess eruir raschuns per questa tscherna. In maun main ventiraivel ha l'editur dal text già cun l'integrasiun da vers singulars dal ms. Pi e dal ms. Ro che sa mussan savens sco secundars. En quest grà ha l'ediziun ULRICH, *Joseph* ina meglra tscherna che l'ediziun RRC. Cun integrar tals vers variescha er la numeraziun dals vers en la RRC da l'ediziun dad ULRICH, *Joseph* e da quella da questa ediziun.⁶¹

61 L'ediziun ULRICH, *Joseph* è bain citada RRC 5, 17 en l'introducziun, ma n'è evidentamain betg vegnida consultada. Il ms. P na vegn er numnà nagliur e n'è er mai utilisà en la RRC per ils auters texts ch'el cuntegna.

4. Las relaziuns tranter ils manuscrits

Il text dal *Joseph* è damai sa mantegnì en set mss. independents dal 16avel e 17avel tsch. e duas copias dal ms. Pi dal 18avel e 19avel tsch. Nagin dals set manuscrits independents po esser copià d'in auter. Quai sa lascha demussar gia a basa dals vers singuls che mancan en ils differents mss. Uschia manca en ms. Co il vers 64 ch'è da chattar en tut ils auters mss. Quels na pon damai betg derivar directamain dal ms. Co. En il ms. Ge mancan ils vers 23/24 amez la pagina. Damai che tut ils auters mss. han quests dus vers, na po er nagin da quels esser copià directamain da Ge. En il ms. Tr èsi il vers 33 ch'è sursigli, ma ch'ins chatta en tut ils auters mss., en Pi ils vers 21/22 ed en Ro ils vers 69–72, per numnar mintgamai mo ils emprims da quest gener. En Süt e P chatt'ins dentant dus vers che mancan en il medem lieu, vers 77/78. Ma en Süt mancan differents auters vers ch'ins chatta en P, p.ex. v. 105, vv. 113/114 etc.⁶² I sto damai anc avair dà differents mss. ch'han servì da model als mss. existents, schegea forsa betg gist set.

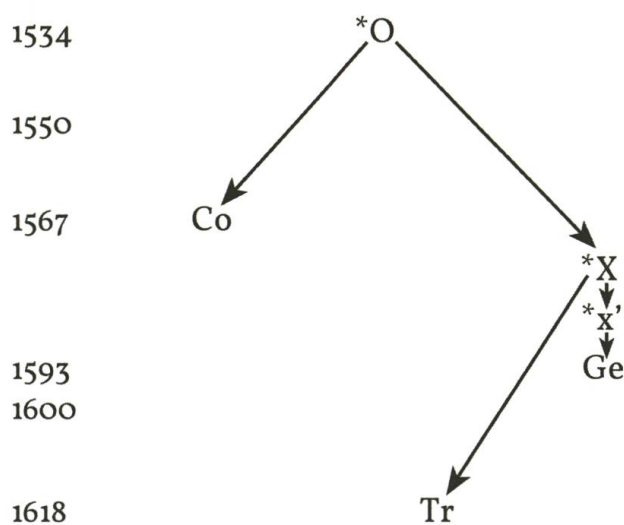
Differents mss. èn dentant cleramain pli datiers in da l'auter che dad auters mss. In emprim indizi dattan las indicaziuns dals acturs e da reschia. Ils mss. pli vegls, Co, Ge e Tr, mantegnan las indicaziuns da reschia latinhas, ma gia il ms. Ge ha er ina part cun indicaziuns da reschia rumantschas. Da remartgar è che las indicaziuns rumantschas da Ge n'èn betg vegnidas surpigliadas en ils mss. Süt, P e Pi, schebain che quels han er indicaziuns rumantschas. Els stattan damai en in'otra tradiziun ch'il ms. Ge er là, nua che quel ha indicaziuns rumantschas. Uschia è il ms. Süt l'emprim represchentant d'ina tradiziun specifica dal text dal *Joseph* cun indicaziuns da reschia dal tuttafatg rumantschas. Pertutgant quella tradiziun vegn ins damai a stuair prender en consideraziun quest ms. Deplorablmain è sia qualidad uschè nauscha, ch'el na po betg vegnir duvrà sco text constitutiv da questa tradiziun. Il ms. P è il segund ms. da questa tradiziun specifica, ma sia ortografia al renda nunduvrabel per ils detagls. Ina valur ha el dentant en connex e sco substitut dal ms. Süt, perquai ch'el è ina perditga d'ina tradiziun specifica vaira veglia dal text, ch'ha cumenzà avant 1618 cun il model da Süt e ch'è tuttina sa mantegnida durant il 17avel tsch. fin al ms. P dal 1678.

Er tranter ils trais mss. ils pli vegls datti convergenzas e divergenzas. Il ms. Co dal 1567 sto valair tant dal temp da ses origin sco da sias grafias per gronda part istoricas sco fitg datiers da l'original da Gian Travers. Ins dastga supponer ch'el saja copià directamain da l'original. Quai na vala dentant betg per ils

62 Ils vers singuls che mancan mintgamai en ils differents mss. èn inditgads C vv. 23/24.

mss. Ge e Tr. Quels han be anc restanzas da l'ortografia oriunda. <a> per [o] chatt'ins gia en il ms. Ge tut il pli per svista u per malchapientscha dal text. <k> è er be anc da chattar 33x, da quai 11x sco <ck> en la funcziun da [ç], ma <tz> e surtut <w> èn anc frequents. Praticamain la medema repartiziun da las grafias veglias chatt'ins er en Tr. Che Ge e Tr ston ir enavos sin ina medema funtauna, cumprova dentant en emprima lingia la numeraziun da las intervenziuns dals differents acturs, ch'èn da chattar en moda sistematica sulettamain en quests dus mss. Ma entant ch'il ms. Tr pudess esser copià direct da questa funtauna communabla, sto Ge derivar d'in copia da questa funtauna pervi da sia part cun indicaziuns da reschia rumantschas dad a153–a507. En vista a la nauscha qualitat da sias indicaziuns da reschia latinas vegn ins apaina a pudair attribuir a Jachiam Ger, il copist da Ge, la traducziun da las indicaziuns da reschia dal latin al rumantsch, er sche quellas n'èn er betg adina correctas. Ellas vegnan damai a derivar ubain d'in ms. intermediar tranter il model dals dus mss. Ge e Tr u lura d'in auter ms. che Ger avess già a disposiziun sco model. L'emprima varianta ma para pli probabla. Per l'ina dovra Ge la formulaziun {actur}+*disch* tras l'entir text. Per l'otra cuntinua el cun la numeraziun dals acturs er là, nua ch'el mida dal latin al rumantsch per las indicaziuns da reschia. Er tar las grafias na sa lascha constatar nagina midada. I na dat damai nagina ruptura da habitus e grafia entaifer il text da Ge, uschia ch'ins vegn a dastgar quintar cun mo in model per Ge. Ma jau vegn a stuair revegnir a quest problem en connex cun il ms. Ro.

Per la tradiziun latina dal text dal *Joseph* pon ins pia quintar cun il sequent stemma:

La data exacta dad *X⁶³, il puntg da partenza per Ge e Tr, n'è betg d'eruir, ma *X sto esser pli vegl ch'il 1593, pli probabel in bun pau pli vegl, perquai che *x' è anc tranteren. Ma er la data dal ms. intermediar *x' n'è betg d'eruir.

Per ils mss. Süt e P avain nus gia vis en connex cun il titel ch'els tutgan tar la medema gruppa, cf. sura p. 40, e represchentan ina versiun cun indicaziuns rumantschas d'avant il 1618. Quests dus mss. van damai enavos sin il medem model, forsa schizunt directamain. Il ms. P è vegnì scrit tenor in model ch'era il 1678 en la Chesa Planta e ch'avess er pudì avair servì gia a Jan Süt. Caratterisà è quest model dad indicaziuns da reschia rumantschas specificas a quests dus mss.

Pli difficultus da metter a chasa èn ils mss. Pi e Ro. Omadus mss. varieschan fitg savens da las indicaziuns da reschia dals auters mss., ma er entaifer il text. Els han er bleras furmas cuminaivlas, ma i sa tracta per ordinari simplamain da furmas historicamain pli tardivas che quellas dals auters mss. Omadus han er cleras novaziuns independentas visavi tut ils auters mss. Per il ms. Pi pon ins dentant constatar ch'el ha vaira savens la medema versiun sco ils mss. Süt e P en lieus, nua ch'ils auters mss. han autras versiuns. Uschia cumenza er il ms. Pi cun l'indicaziun *Jacob lg Bap cum<m>ainza*, sco Süt e P. V. 66 han quests trais mss. *chia lg chio mieu* (Süt), entant che Co, Tr, Ro han *cha_lg cour mieu* (Co). A 379 ed a 381 han ils mss. Süt, P, Pi l'indicaziun *Lg mastrel disch* (Süt), entant che Ge ha *Ilg principi dals sudos*, Ro *Lg principel* e Co e Tr denominaziuns latinas, e. u. v. Anc pli frequents èn ils tratgs communabels da P e Pi, p. ex. a 363 *Lg credenzer parzura dalg vin disch*, nua che unicamain quests dus mss. han tant *credenzer*, ch'è anc da chattar en v. 309, dentant mo en Co, P e Pi, sco er *parzura dal vin*, ina cumbinaziun ch'è documentada mo qua en quests dus mss. Il ms. Süt ha en quest lieu *Lg parchüradur dalg uin disch*. En auters cas manca il ms. Süt, sco p. ex. a 175: *Ruben turnaunt d'noat*, nua che mo P e Pi han la versiun *turnaunt*. Geneticamain tutga il ms. Pi damai er tar questa gruppa da mss., er sch'el variescha en detagls savens da Süt e P. Tar ina gronda part da questas variaziuns sa tracti dentant da novaziuns da Pi, sco che la cumparaziun cun ils mss. "latins" demussa.

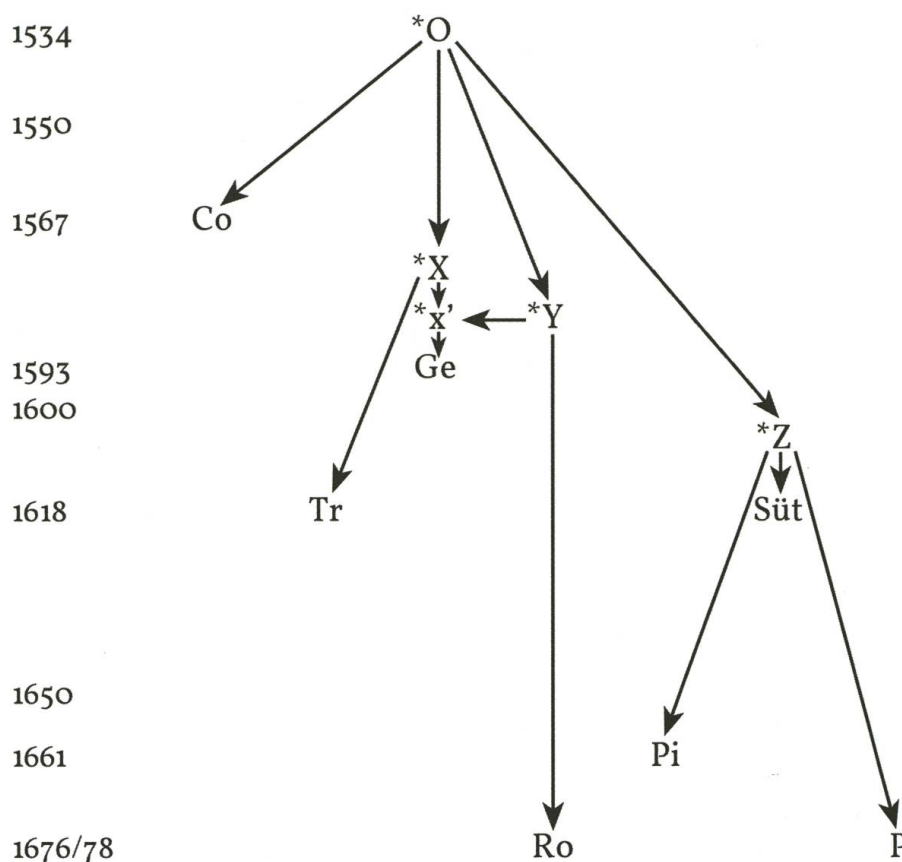
Anc pli difficultusa è la genesa dal ms. Ro. El ha bain indicaziuns da reschia rumantschas, ma differentas da quellas da Süt, P e Pi. Ellas èn percunter per part identicas, per part datiers da quellas dal ms. Ge. Uschia han sulettamain ils mss. Ge e Ro ina indicaziun da reschia intermediara suenter v. 174: *Aqui prandet putiferfs. Joseph alg mno cun ell. Ge, Aquia prandet potiphar et jlg mnet cun el* Ro. Ina clera differenza tranter las versiuns rumantschas da Ge e Ro en

63 L'asterisc inditgescha ch'il ms. correspondent è reconstruì e betg sa mantegnì.

cumparegliaziun cun Süt, P e Pi datti er i240 ed i245, nua che Ge ha: *Aqui ar[t]gnet la duonna la rafsa da Joseph / Et la purto tiers seis marid e dis.*, e Ro, in pau scursanì *A quia artain la duona la rasa da Joseph et disch.* Ils mss. Süt e P han in'au-tra indicaziun, ma omadus la medema: *La mug lieir (sic) da putifer splauntscha cun fia / Braeda et cun seis marit* Süt e, en scripziun pli correcta, *La muglier da Putifer splaundscha con sia braeda e cun seis maridt* P. Il medem cun pitschnas midadas ha er Pi: *La Muglier s'plaundscha cun fia braieda / et cun fieu Maridt dschandt.* Ins ha qua damai cleramain duas versiuns rumantschas da l'indicaziun da reschia, d'ina vart Ge e Ro, da l'autra vart Süt, P e Pi. I dat dentant er ordaifer las indicaziuns da reschia indizis che Ge e Ro tutgan tar la medema grupp da mss. Uschia mancan en omadus mss. il vers 223 ed il vers 237, ed els han er tar singuls vers ina versiun cuminaivla. Il pli fitg en egl dat la midada da *chiappa* da Co e dals auters mss. en *rassa*, v. 253, ma quai pudess er esser in remplazament independent per evitar il pled main current *chiappa*. Main probabel è questa explicaziun dentant i240 ed i244, nua che Ge e Ro han *rassa*, entant ch'ils auters han furmas dal pled *mantel*, e tar i244 er uschiglio in text vaira different da quel dals auters mss. Da remartgar è anc ch'il ms. Ro dovra anc vaira savens <w> en ses text, p.ex. betg main che 47 giadas en ils emprims 122 vers, entant ch'ils mss. Süt, P e Pi na dovran mai il grafem <w> en quest interval. Cun questa frequenza da diever da <w> vegn il ms. Ro directamain suenter il ms. Co (59×), entant ch'il ms. Ge dovra quest grafem mo 35× ed il ms. Tr 32× en quels 122 vers. En quest regard è il ms. Ro u meglier ditg ses model pli datiers da la tradiziun oriunda ch'ils mss. Ge e Tr. Il text dal ms. Ro appartegna damai anc tar la tradiziun latina dals mss. da Gian Travers, entant che las indicaziuns d'actur e da reschia èn cumplettamain rumantschas.

Cun quai sa tschenta la dumonda da las duas variantas en il ms. Ge da nov. Ha el las indicaziuns latinas d'in auter ms., entant che ses model aveva, sco il ms. Ro, adina la versiun rumantscha? Quai ma para pauc probabel; jau na ves nagina raschun, daco ch'el avess lura puspè bandunà il rumantsch a partir da l'indicaziun a506. U ha il ms. Ro u plitost ses model er anc translata las indicaziuns latinas restantas dal ms. Ge per rumantsch? En quest cas fiss la versiun dal model da Ge stada in'emprima emprova da translatar las indicaziuns latinas en rumantsch, ch'il copist ha lura abandonà puspè vers la fin. In connex tranter Ge e Ro ma para evident a basa da questas comunabladas, ma co che quel è stà exactamain è grev da stimar.

Cun quai pudess ins lura cumplettar il stemma dals mss. sco suonda:

Concernent ils mss. reconstruids èsi da dir:

*O è l'original, scrit il 1534, cur ch'il gieù è vegnì preschentà.

*X è in manuscrit anc influenzà fitg dad *O cun indicaziuns da reschia latinas e ch'ha mantegnì la numeraziun originala dals acturs, eliminada bunamain dal tut en Co. El è la basa da Ge e Tr, sto damai esser scrit in bun pau avant 1593.

*x' è il model direct da Ge. En congual cun *X ha el remplazzà ina part da las indicaziuns da reschia latinas cun indicaziuns rumantschas, surpigliadas dad in ms. da la gruppa *Y. El sto er esser scrit avant il 1593.

*Y è l'emprima versiun cun indicaziuns da reschia mo rumantschas, copiadas per part en Ge e sa mantegnidas cumplettaimain en Ro. Pervi da l'integrasiun da talas indicaziuns en Ge sto er el esser scrit avant 1593.

*Z è la segunda versiun cun indicaziuns da reschia rumantschas, surpigliada en ils mss. Süt e P, ma er la basa da las indicaziuns da reschia da Pi. El sto esser scrit avant il 1618.

Fitg probabel hai anc dà ulteriurs mss. intermediars tranter l'original *O ed ils mss. enconuschents enfin uss. Cunzunt tranter *O ed *Y ed *O e *Z hai probablmain anc dà mss. intermediars, ma pli probabel er tranter *Y e Ro. Vaira segir vala quai per il ms. P, ch'è scrit d'in ms. ch'era avant maun anc dal temp che P e vegnì copià. Jau ma sun restrenschì al pli strict necessari sin basa da las características da las differentas gruppas da manuscrits.

Las copias PiC1 e PiC2 èn d'interess istoric, ma senza valur per la constituziun dal text. Il medem vala er per l'ediziun dal text ULRICH, *EChrest* 16–38, entant che l'ediziun ULRICH, *Joseph* dat, almain ensemen cun las correcturas ed ils supplements da Dr. Schiess en l'introducziun, ina represchentaziun duvra-bla dal ms. P, il pli giuven ms. independent dal *Joseph* da Gian Travers. Questa ediziun pon ins damai consultar per quai che riguarda il text dal ms. P. L'ediziun da la RRC V, 17–42 ha d'ina vart l'avantatg da pudair sa basar sin in ms. blier pli vegl, il ms. Ge dal 1593, da l'autra vart d'avair plirs mss. a disposiziun per la constituziun dal text en cas da dubi, ils mss. Tr (1618), Pi (1661) e Ro (1676), uschia ch'il text è represchentativ almain per la recepziun dal text dal *Joseph* vers la fin dal 16avel tschientaner. Il ms. Ge è plinavant edì cun relativamain paucs sbagls. Ma igl è er cler, ch'il ms. Co dal 1567, scrit mo quatter onns suenter la mort da l'autur Gian Travers e derivant da ses conturn direct, è anc in bun pau pli datiers da l'original ch'il ms. Ge.

5. L'ediziun

5.1. Il text

Sin fundament da l'examinaziun dals mss. existents èsi cler ch'il text dal ms. Co è quel ch'è il pli datiers da l'original da Gian Travers e ch'igl è en emprima lingia quest text ch'ha da vegnir edì. I dat dentant plirs tips d'ediziun. Il pli simpel è il tip Bédier, che edescha il ms. tschernì sco quai ch'el è avant maun, senza intervegnir en il text da quest ms. In'ediziun da quest gener è p.ex. l'ediziun da *La chianzun dalla guerra dagl Chiaste da Müs* (SCHORTA, Müs). I vegn bain inditgà variantas dad auters mss., dentant senza integrar eventualas furmas correctas da quels en il text edì. Uschia stat en il text l.c. p. 17, v. 3 a la fin dal vers *cumazedà*, malgrà che trais mss. pli tardivs han la furma correcta *cumanzèda* u *cumanzæda*. En quest cas fiss la correctura da la furma fallada dal text simpla, ma quai n'è betg adina il cas. Uschia ha p.ex. gia il segund pled dal text la furma *tschiel*, sco en sursilvan. Ils auters mss. han la furma 'tschel' u 'tschël', damai la furma ladina actuala. Ma questa furma pudess ins er anc integrar ozendi en il text, sch'ins l'avess da copiar, uschia ch'ella è en scadin cas la furma la pli simpla da declarar. Ins pudess damai supponer che 'tschiel'

saja stà la furma veglia er en Engiadina, quai ch'è tuttina pauc probabel. Per far la segira stuess ins damai intercurir la chaussa vinavant. Effectivamain è la furma putera dal cumenzament dal 16avel tsch. la furma 'tschil'. Tar BIFRUN, *NT* è ella *schil*, p. ex. Mt. 8,20, u *schijl*, Mt. 3,27, documentada pliras giadas. 'sch-' empè da 'tsch-' è ina spezialitad da Bifrun; el ha er *schient*, p. ex. Mt. 13,8.23, empè da 'tschient'. Er en il *Joseph* è la furma *tschil* documentada v.28, ed en auters texts vegls puters medemamain. La furma oriunda en il text era damai *tschil* ch'il copist dad A ha contaminà cun la furma actuala 'tschel', entant ch'ils auters copists han introducì la furma currenta dal pled en lur copia.

Ins po supponer che Schorta enconuscheva la furma putera veglia, ma na l'ha betg introducida en il text tenor ses princips editorials. Per questa raschun n'ha el er betg simplamain introducì la furma maioritara dals auters mss. en il text. Il dischavantatg da quest proceder è dentant, che mintga lectur che s'occupa cun il text sto intercurir sez da nov, co che la furma *tschiel* ed autras èn da declarar⁶⁴. I deva bain er in tip d'ediziun ch'empruvava da reconstruir il text oriund sin basa da mss. pli giuvens, l'uschenumnà tip Lachmann. Ma igl è sa mussà ch'el n'è betg praticabel a la lunga, damai ch'i n'è apaina pussaivel da vegnir uschia ad in text consistent. Usualmain manca adina puspè il material necessari per pudair vegnir ad ina conclusiun fidada per tschertas furmas. Uschia san ins ozendi bain che 'tschel' aveva anc la furma 'tschil' en il puter dal 16avel tsch., ma en blers auters cas n'han ins betg il material sufficient per eruir la furma exacta da Travers. Igl è p. ex. pauc probabel che la furma *perpöest* en v.2 da la *Guerra* saja la furma oriunda dal text. La scripziun <öe> pon ins cumprovar cun segirtad pir a l'entschatta dal 17avel tsch. e là mo per curt temp. Uschia vegn il sun [œ] adina scrit <öe> en l'*Infurmatium chrastiauna* da PEIDER SHIMUN SCHUCHIAUN dal 1613⁶⁵, ma quai è la suletta ovra stampada cun questa grafia che jau hai chattà. En mss. dal 16avel tschientaner n'hai jau mai chattà questa scripziun fin uss. Sin las ediziuns da mss. na pon ins betg sa fidar en quest regard. Uschia edescha la RRC V, 17–42 differentas furmas cun <öe>. Per ordinari derivan ellas dal ms. Tr. Quel scriva dentant en tut quests cas <öe>, cun dus puncts sur la ligatura dad o+e⁶⁶. Ma en il ms. da la *Guerra dagl Chaste da Müs* pon ins vairamain interpretar la furma sco <öe>, almain en plirs cas, p. ex. tar v. 2 *parpöest* (p. 5, l. 4), v. 7 *vöelg* (p. 5, l. 9), ma tar v. 70

64 Ins vegn a stuair conceder, che gist blers na vegnan betg a vulair far questa lavur; usualmain vegnan ils auturs vegls rumantschs bain ludads, ma apaina legids.

65 *Infurmatium chrastiauna* (...) tres Peidar Shimun Schuchiaun, Tiguri 1613 (BR 5529 s. v. Ursinus Zacharias).

66 Cf. p. ex. RRC v. 23 *söemi* e ms. Tr f. 80r, l. 2 *säemi*, u RRC 531 *uöelg* e ms. Tr f. 92r, l. 15 *uöelg*, RRC 532 *wöelg* e ms. Tr f. 90r., l. 16 *wäelg*, etc. Il ms. Tr pon ins consultar sin www.e-codices.ch sut Disentis, M 156.

Cumoens (p. 8, l. 14)⁶⁷ èn ils stritgs entamez sur <oe> e damai en ina posiziun ch'ins po far mo a maun. Il ms. edì da Schorta datescha dal 1639, damai da 112 onns suenter l'original, ed è scrit da Johann Schucanus, pia d'ina persuna da medema schlatta.

Co che quest pled vegniva pronunzià e scrit da Travers il 1527 na sa lascha betg eruir senz'auter, cf. sut tar las scripziuns dal sun [œ]. En il *Joseph* n'è il pled 'perpæst' betg da chattar, bain dentant en il *Filg pertz*. Ma quel è edì tenor il ms. Tr, ch'ha la furma *perpæst* sco ch'igl è da spetgar en quest ms. Ma il ms. Ge ha en ils auters gieus per ordinari la furma *parpüst*, uschia RRC 5, 129b, v. 7 (*Dysch ateds*), u RRC 5, 182, v. 929; 188, v. 968 (*Arik hum*), là mintgamai en omadus mss., ms. Ge e ms. Dz. *perpüst* u *parpüst* è er la furma la pli frequenta tar BIFRUN, NT, *perpüst* p. ex. Mc. 6,21; 14,11; *parpüst* Mt. 26,8 etc. En las brevs chatt'ins dentant er gia la furma *perpæst*, p. ex. Rom. 8, 28, u *parpæst* Phil. 2, 2 sper *parpüst* Phil. 2, 13. Ins po damai supponer che la furma era il 1527 anc *perpüst*. Ma lura n'èsi anc betg cler, sco che Travers ha scrit sez questa furma. Il grafem <ü> è fitg rar en il ms. Co ed en auters mss. pli vegls, uschia ch'ins pudess eventualmain quintar cun ina furma scritta <perpust>, sco p. ex. <Jummi>, ma la furma oriunda dal ms. original n'è betg da reconstruir cun segirtad.

Perquai fan ins ozendi per ordinari in cumpromiss tranter ils dus tips extremes⁶⁸. Ma er quai na va betg senza problems. Quests cumpromiss èn subjectivs e na pon er strusch vegnir objectivads cumplettamain. Plinavant vegn ins tar texts rumantschs er anc a stuair ponderar, a tgi e per tge ch'il text duai in summa servir. Sut circumstanzas avess ins dapli lecturs cun in'ediziun puramain scientifica, ma gist bler na fiss betg gudagnà cun quai. Damai vegni a duvrar in cumpromiss tranter las pretensiuns scientificas ed in eventual diever intern rumantsch da l'ediziun. In pèr chaussas èn en quest cas tuttina pli u main evidentas. La basa dal text sto esser il ms. Co. El è il pli vegl ed ha ina grafia vaira arcaica, uschia ch'el è fitg probabel anc copià direct da l'original. Quai pon ins constatar en cumparegliaziun cun il ms. litterar il pli vegl enconuschent fin uss, il ms. Za dal 1561, AstGr A295, ch'è damai anc sis onns pli vegl ch'il ms. Co. Il ms. è scrit da *bartolomeus ulderici zauarit* (f. 42v). El è pli

67 Il ms. da la *Guerra dagl Chaste da Müs* è medemamain da chattar sin www.e-codices.ch sut Samedan, Chesa Planta, Ab 31.

68 Cf. p. ex. CESARE SEGRE, Lachmann et Bédier. La guerre est finie, en: BUCHI, ÉVA/CHAUVEAU, JEAN-PAUL/GREUB, YAN/PIERREL, JEAN-MARIE (éd.) (2015), Actes du XXVIIe Congrès international de linguistique et de philologie romanes (Nancy, 15–20 juillet 2013), p. 15–27. Nancy, ATILF/SLR. (www.atilf.fr/cilpr2013/actes/section-0.html). Cf. er CADUFF e. a., *Ediziuns* 107–120 pertutgant ediziuns e reediziuns rumantschas, per ediziuns istoricas surtut p. 111–115.

probabel da S-chanf⁶⁹, stess en quest cas er temporarmain e geograficamain fitg datiers dal ms. Co. Las grafias da quest ms. èn main conservatoricas che quellas dal ms. Co, ma pussibilitesch in cumparegliaziun da las grafias currentas da la regiun Suot Funtauna Merla da quel temp, cf. sut p. 56.

Er il ms. Co è dentant lunsch davent d'esser ina copia exacta dal text original da Gian Travers. Primo mancan betg main che trais fegls cun 153 vers. Questa perdita na va bain betg a quint dal copiader da Co, ma i dat er negligentschas da quel. Uschia ha el sursiglì 5× in vers (v. 64, 157, 206, 344, 376) e v. 618.619 gist dus. Quai na pon ins betg constatar sulettamain sin basa dal texts dals auters mss., mabain er sin basa da mancanza da rimas. Lura datti er vers incumplets en il ms. Co, p. ex. v. 39, 345, 613 etc., ed auters che na dattan naging senn, perquai ch'els han sbagls evidents. I na fa damai betg bler senn d'edir quests vers uschia sco ch'els èn e surlaschar l'interpretaziun al lectur; quel na duai betg perder tant temp sco l'editur per pudair leger e chapir il text. Ma l'editur sto dar al lectur la pussaivladad da controllar, co ch'el è intervegnì en il text e dad eventualmain vegnir ad in'otra interpretaziun da quel a basa da quai che vegn inditgà. Perquai ston las variantas dals auters mss. star a disposiziun al lectur, almain al lectur scientific, per ch'el possia trair sias atgnas conclusiuns.

Per la cumplettaziun dal text dal ms. Co vegn ins en emprima lingia a sa basar sin ils mss. Ge e Tr, damai ch'els fan part da la tradiziun cun indicaziuns latinadas dal text, ch'èn segiramain las oriundas. En emprima lingia stat il ms. Ge, ch'è tuttina 25 onns pli vegl ch'il ms. Tr ed ha er mantegnì furmas pli veglias ch'èn vegnidas midadas en il ms. Tr. Uschia ha il ms. Ge anc *sūm̃mi* ed autras furmas da quest gener, entant ch'il ms. Tr ha adina furmas sco *sāemi*, damai gia la furma actuala, schegea anc en outra scripziun. Da l'otra vart n'è il ms. Ge betg gist scrit cun gronda premura. Las duas largias pli grondas da quest ms., vv. 553–576 e 627–654, van a quint dal copist u da ses model e n'èn betg perditas secundaras da singuls fegls sco tar il ms. Co. Plinavant mancan er 15 vers singuls en quest ms., cf. C v. 19, uschia ch'el è tut auter ch'in remplazzant segir da Co. En cas da dubi ston ins damai er resguardar il ms. Tr. Ed en il mender cas vegn ins anc a stuair prender en consideraziun il ms. Ro, che stat sin basa da sias indicaziuns da reschia rumantschas identicas u sumegliantas

69 La Cronica inditgescha RRC 5,307, v. 269s.:

*Traunt Andreā Tŷchauarit et filia Jan Schlarer de Schāff es sātincia fatt,
Chia traunt els matrimuni nū jaia fatt.*

de Schāff pudess bain sa referir mo sin la *filia Jan Schlarer*, ma quai ma para main probabel. Cf. er JUD, *Dysch æteds*, p. 198.

a quellas dal ms. Ge almain en contact indirect cun ils mss. da la gruppa *X, cf. sura p. 49 tar il stemma dals mss.

Ils mss. da la gruppa *Z ston valair sco represchentants d'ina revisiun detg veglia dal text oriund da Gian Travers. Cun quella chaschun èn las indicaziuns da reschia vegnidas formuladas da nov per rumantsch e savens er augmentadas considerablmain. Per questa versiun dal text da Gian Travers pudess ins renviar a l'ediziun dal ms. P dad ULRICH, *Joseph*. Quel è, quai che pertutga il text, probablmain il pli datiers da *Z. Ma entant han ins anc chattà il ms. Süt, bain il mender, ma er il pli vegl ms. da questa tradiziun. Ch'i sa tracta d'ina revisiun dal text oriund ves'ins dentant er mo en cumparaziun cun ils mss. da las autras gruppas, uschia ch'ins vegn a stuair inditgar er las variantas da questa gruppa. Damai che las differenzas las pli grondas èn da chattar tar las indicaziuns d'actur e da reschia ed èn per part vaira lungas, las vegn ins plitost a tractar en il commentari C che direct en las annotaziuns.

5.2. Las grafias

En general vegnan las grafias simplifitgadas en las ediziuns rumantschas da texts vegls. Igl è bain uschia ch'i dat bunamain en mintga manuscrit duas u pliras grafias per singuls suns. Il pli current è la scripziun <ʃ> ed <s> per il sun [s] ch'è da chattar en fitg blers mss. pli vegls, er latins. I na mida sa chapescha nagut vi dal senn dal text, sch'il ms. Co scriva *Jfrael Jsrael* en v. 11 ina giada cun <ʃ> ed ina giada cun <s>, u *sumgia* en v. 16 e *sumgia* en v. 17. I dat er buns motifs per simplifitgar quai, tant dal punctg da vista da la stampa sco da la lectura ed, ozendi, er da la tschertga electronica. Ma schebain <ss> ed <ʃs> han la medema funcziun en il text stuess ins pir intercurir en mintga singul ms. I fiss teoreticamain pussaivel che <ss> inditgass in vocal curt precedent e <ʃs>⁷⁰ in lung, sco p.ex. en tud. 'Maße' vs. 'Masse'. Ed en scadin cas stuess ins inditgar insanua, tge segns che vegnan duvrads en tge ms. e co ch'ins ha tractà quels en l'ediziun. I sa mussa lura relativamain svelto che las scripziuns dattan buns indizis per localisar e datar ils differents mss. Perquai vegn er tractà qua la scripziun da tut ils mss. per pudair arrivar ad in'emprima survista dal svilup da las grafias entaifer il temp dals mss., tranter 1567 e 1678.

5.2.1. Grafems nunlatins

Las grafias dals differents mss. dal *Joseph* pudess ins caracterisar en general uschia: mintga copist scriva pli u main l'ortografia da ses temp cun intginas reminiscenzas a las grafias oriundas. En detagl datti dentant vaira grondas differenzas tranter ils mss. Il ms. Co ha cleramain dà fadia da surpigliar las grafias oriundas dal text. Ins sa dentant che Gian Travers e la regiun da Suot

70 La ligatura <ß> n'hai jau betg remartgà en ils mss. dal *Joseph*.

Funtauna Merla scriveva rumantsch vaira different da Bifrun e ses successeurs en il conturn da Samedan. BIFRUN, NT, p.[XIX] inditgescha lura er: *che alchiüns oters s'intramettan da scriuer nos plêd cun in schert mœd, quël chi num plêstha*. El inditgescha er la raschun, pertge che questa maniera da scriver n'al plascha betg: *par aquaista chiaschu<n> chels adrouuen schert bustabs & acce<n>s, quæls chi nu uignen adruôs in la leau<n>gia Latina, da quæla la nossa parschenda, dsieua aquêla ch' m'pêra nus daien er infurmêr la nossa* (l.c.). Damai ch'il sulet text stampà pli u main contemporan deriva da Chiampell, vegn ins a tschertgar l'emprim tar quel. Grafias ch'ins pudess taxar sco nunlatinas è il diever frequent da <w> tar Chiampell empè dad <u> per [v] tar Bifrun. Il <k> na po apaina esser manegià, damai ch'er Bifrun dovra usualmain <ck> per il sun [ç] a la fin dal pled, cf. *poick, languaick, Tudaistck* (l.c. p.[XVII]s.), er sch'el na dovra mai <k> sulet, tant sco jau ves. In pau pli frequent è <k> efectivamain tar Chiampell che dovra quel currentamain tar *schkoa*, p.ex. CHIAMPELL, *Psalms* p.4 (3×) empè da *sco* u *scho* tar Bifrun. Betg latina è er la scripziun <tz>, fitg frequenta tar Chiampell, cf. p.ex. *tzaintza* (CHIAMPELL, *Psalms*, p.19.24) etc., empè da *sainza* tar Bifrun. I dat bain er singuls exempels per <tz> tar Bifrun, sco *Martz* (l.c., p.XXX), *huotz* Mt. 6,11.30, sper *huoz, nuotzes* Mt. 22,2.3.4 etc. sper *nozza(s)* Mc. 2,19. La grafia <tz> è frequenta en l'emprim evangeli, quel da Mattieu, ma vaira rara pli tard. Sco 'bustab tudestg' sto er valair l'<ą> cun in segn diacritic sut l'<a>, duvrà tar Chiampell per designar in [o] pronunzià en cas sco *sąingchias* (CHIAMPELL, *Psalms*, p.7), *siąnd* (p.8), *ąmm* (p.9). En scadin cas di Bonifaci en sia Annotatio: *Imprimerameng de quest ą vegnir legeu per a. Tudeschk, ąą per aa*.⁷¹ Che quest <ą> è da leger [o] resorta cleramain da ses diever: *sąnghia, Mussaąs, infąunts*, etc., tuts da pronunziar [o] en il sutsilvan da la Tumleastga. La scripziun <ą> per [o] vegn damai declerada da Bonifaci sco tudestga⁷².

Damai ch'ins enconuscheva pli baud talas scripziuns sulettamain da Chiampell e da Bonifaci, è il diever da questa scripziun vegnida sutvalitada. Entant èn different mss. cun talas scripziuns vegnids a la glisch e publitgads⁷³, uschia ch'ins po giuditgar meglier questas grafias. Il diever da bustabs che na derivan betg dal latin è damai in segn per in text che stat en in'otra tradiziun che quella da Bifrun. Ins po la situar vaira cleramain en la successiun da Travers e da la regiun da Zuoz. Cun quai daventa il diever da quests grafems in indizi per giuditgar la vegliadetgna e la qualidad da mss. che scrivan texts da la regiun da Zuoz. Er sin fundament da quai ston ins attribuir al ms. Co

71 DANIEL BONIFACI, *Catechismus, Curt mussament dels principals punctgs della Christianevla Religiun*, (...), Lindau vid' ilg Bodensee, 1601, p. [IX]. (BR 675).

72 Er l'indicaziun v. per w. che suonda prenda il grafem tudestg sco exempel per declerar la pronunzia dal <v>.

73 Cf. GEORGES DARMS, *Ils artitgels da Bever dal 1558*, AnSR 131 (2018) 32–35.

ina posiziun speziala; nagin auter ms. mantegna tants dievers dals grafems <k>, <w>, <tz> ed <a> per [o]. El è en quest grà anc bler pli conservativ ch'il ms. Za da las *Dysch æteds*. Quel dovra bain er fitg savens <a> ed <aa> per [o] u [ō], medemamain <tz>, ma be darar <w> ed apaina <k>, auter che sco <ck> per exprimer [ĉ]. El è damai in bun pau pli lunsch davent da l'ortografia da Gian Travers ch'il ms. Co, ma las *Dysch æteds* è probablmain er scrit 25 onns pli tard ch'il *Joseph* ed ha bain gî grafias pli modernas da l'entschatta davent.

Il diever da <k>, <w>, <tz> ed <a> per [o] svanescha pli e pli en il decurs dal temp en ils mss. dal *Joseph*. Il ms. Ge ha anc in pulit dumber da scripziuns cun <k> (33×), p. ex. *kcho* (Tit., 60), *inklirr* (287, 319), *kufins* 484, ma mai la furma *kun* ch'è currenta en il ms. Co. <w> è current er en Ge, medemamain <tz>, ma <a> per [o] stat be anc per svista, sco *atz* v.6 per "oz", u per malchapientscha, p. ex. *achiater* per *a_chi_ater* v.68.128 per "a che auter". Il ms. Tr ha anc dapli furmas cun <k> (54×). Frequenta è la furma *ko* per "che" e per "co", v.107.154.181 etc., ma er p. ex. *kraich* v.239 u *kusalg* v.314. <w> e <tz> èn medemamain anc frequents. Pertutgant <a> per [o] pon ins tut il pli citar *akafiun* v.11; plitost in sbagl individual dal copist ch'ina restanza d'ina scripziun pli veglia, damai ch'il ms. Co ha la furma *ocasiun*. La furma oriunda *ater* en v.68.128 è interpretada endretg sco *hotar* (v.68) ed *oter* (v.128) en il ms. Tr. Ils mss. da la gruppa *Z, Süt, P e Pi, han praticamain eliminà ils grafems <k> e <w>. Il ms. Süt ha anc *Jfaick* v.4 en ils emprims 122 vers, il ms. Pi *besckia* v.35 e *fick* v.51, ed il ms. P *sackret* (titel), *Jsachk* v.4 e *fick* v.51.70. Il ms. Ro n'ha nagins exempels per <k>. Ils mss. da la gruppa *Z n'han insumma nagins exempels per <w>, entant che Ro ha en ils emprims 122 vers pli savens il grafem <w> (50×) che schizunt ils mss. Ge (35×) e Tr (32×). Mo il ms. Co ha cun 59× anc pli savens <w> che Ro en quests 122 vers. Il model da Ro sto damai anc esser stà vaira tradiziunal en quest regard. <tz> è sa mantegnì relativamain savens en Co, Ge, Tr e Ro, entant che questa grafia è pli rara en ils auters mss. Significativ è per ex. v.70: *tzainza* Co, Tr, *zainza* P, Pi, *sainza* Süt, u v.87: *zaintza* Co, *saintza* Ge, *zainza* Pi, *fainzia* Tr, *sainza* P, damai da tuttas sorts en tut ils mss.

Per quests grafems specifics dal text oriund vegn ins a sa tegnair vi da quai ch'ins chatta en il ms. Co, bain savend che l'original era pli coherent en quest regard. Per facilitar la lectura m'hai jau dentant decidì da scriver il grafem <a>, nua che quel stat per [o], cun <ą>. ⁷⁴ Ma quai pretenda ina interpretaziun dal text dal ms. Co. Usualmain vegn questa interpretaziun er anc sustegnida da mss. pli tardivs cun la medema interpretaziun. Igl è cler ch'er ils copists dal 17avel tschientaner pon interpretar fallà questa scripziun, ma sin sis mss.

74 En quests paucs cas, nua ch'il ms. Co fa sez in segn sut l'<a> en pronunzia dad [o], cf. C v.80, vegn quest segn surpiglià en il text sco tar Chiampell en la furma <ą>.

pon ins quintar che interpretaziuns falladas d'in u l'auter ms. vegnian curregidas dals auters mss. Eventuals cas da dubi vegnan tractads en il commentari, cf. p. ex. C v. 46 u v. 307.

5.2.2. Grafems cun stgirentada

Sco grafem nunlatin stuess valair er <ü>, ma quel è er acceptà da BIFRUN, NT, ch'al dovra sistematicamain. El di er en ses feagl supplementar *De modo legendi* concernent la pronunzia dad <ü> ch'el saja frequent, & *exprimit sonum Germanicaum: ut in his, Günstlich/Fründlich, et similibus*. “ed exprima in sun tudestg sco en Günstlich/Fründlich e sumegliants.” En ils mss. è quest grafem pli rar. Il ms. Co al dovra 87×, ma betg regularmain. Uschia scriva el 39× *tü*, 20× *tu* e 2× *tũ*, u 10× *plü* e 7× *plu*; 7× *ün*, ma 12× *un*. Il ms. Ge ha lura gia 185× <ü>: 25× *tü*, 28× *tu* ed 11× *tũ*; 9× *plü*, 5× *plu*; 19× *ün*, 4× *un*. En il ms. Tr è <ü> usual (314×): *tü* 53×, *tu* 2×; *plü* 18×, *plu* 1×, *ün* 18×, *un* 1×. Las furmas senza stgirentada èn damai plitost mo svistas en quest ms. Quai vala er per ils auters mss. ch'han <ü> bunamain senza excepziuns.

Il <ö> chatt'ins bain er en plirs mss., ma el è vaira rar, sco gia inditgà sura, p. 51s., en connex cun *parpöest* en la *Guerra dagl Chaste da Müs*: 6× en il ms. Co, 8× en il ms. Ge, 7× en il ms. Ro en ils emprims 122 vers, ma naginas giadas en il ms. Tr ed en ils mss. da la gruppa *Z. Il sun correspondent vegn scrit cun cumbinaziuns differentas dad <o> ed <e>, il pli savens cun la ligatura <œ>, almain en ils mss. pli giuvens. Il ms. Co n'ha naginas cumbinaziuns dad <o> + <e>. Quellas pèr giadas ch'el scriva [œ] fa el pia quai cun il grafem relativamain nov, <ö>: *dapöya* v. 161.429 (sper *dapoja* v. 113.181), *pöwel* v. 405, *pöwal* v. 440, *bön* v. 430, *pütinbrött* v. 748 (Tr *pätinbrät*). I sa tschenta damai la dumonda, tge ch'el scriva uschiglio là, nua che mss. pli giuvens han <œ>. Per *sämi* (Tr) dovra el 18× la furma *summi*, 1× *fümmi* (v. 377), ma per *päuel* (Tr) ha el 3× *powal* sper *pöwel* e *pöwal*. Ins sto damai quintar cun la scripziun <u>, <ü> ed <o> en lieus, nua ch'il ms. Tr ha <œ>. Er il ms. Ge ha mo 8× <ö> èn plets fitg currents: *wölg* (4×), *ölg* (2×), *pöa* e *pöuel*. El ha dentant er cumbinaziuns dad <o> + <e>: 34× <oe>, 6× <œ> e 2× <öe> cun in punct sur l'<o>: v. 113 *pöeia* (f. 21b, l. 12) e v. 504 *uöelg* (f. 30v, davosa lingua), omadus edids sco <öe> en RRC v. 111 e v. 501. Per 'pövel' scriva el uschiglio *pöuel* (3×), ed er las furmas da 'vulair' han usualmain la scripziun <woelg> (20×) u <uoelg> (10×). Ma 'sömmi' è er en il ms. Ge adina *summi* (9×) u *fumi* (13×). Per Tr *sälan* (v. 21) ha Co *solgian* e Ge *füglan*, per Tr *däes* (v. 61) ha Ge *düfs* e Co ha malchapì la furma oriunda **dus* e curregì en *düs*, cf. C v. 61. Per Tr *aräef* (v. 166) ha Ge *aroff*, e Co ha puspè midà il text., cf. C v. 166. Per Tr *chiäerp* (v. 304) ha Co *churp* e Ge *cürp*. Ins chatta pia er en il ms. Ge anc furmas cun <ü> ed <o>, nua che Tr ha <œ> e nua ch'ins ha ozendi <ö>. I na vegn apaina a sa tractar mo d'in problem grafic; <œ> u <oe> vegnan er duvrads en texts latins ed eran segir enconuschents al giurist Travers. 'pöena'

“chasti” è p.ex. da chattar gia en la terza lingia dals statuts latins dal 1563, fatgs dad el e da Bifrun⁷⁵. Igl è damai da supponer che la pronunzia [œ] n’era anc betg generalisada da quel temp.⁷⁶

Il ms. Tr è fitg constant en la scripziun da quest sun. El ha adina la furma <œ>, damai adina *fœmi* (sic), *pœuel* etc. Sulettamain duas giadas ha il segund maun emblidà ils puncts sur l’<œ>, v.155 e 161.⁷⁷ Furmas cun autras grafias, sco *trüp* v.465, èn pli probabel surpigliadas per svista. Ils auters mss. èn main consequents. Süt dovra a l’entschatta per ordinari <œ>, p.ex. *sœmis* v.46, ma cumenza lura pli tard a far dus puncts sur <œ> u <oe>, l’emprim anc en il fallà lieu tar *üœglia* (v.67), ma correct davent da *Da pœia* (v.141). Il ms. il pli parentà, P, dovra <œ>, sco Tr., ma ha anc inqual <ü> empè dad <œ> tar Tr, p.ex. *süglian* (v.21) e cunzunt *fümi* (v.23.33) u *sümis* (v.31), ma a273ss. lura adina *fœmi* u *sœm(m)i*. Il ms. Pi ha medemamain per il solit <œ> u <œ>, *fœmmi* v.23, *sœmmis* v.31.33, *fœmis* v.46.48. La furma dal grafem variescha in pau. V.68 pudess ins er transcriber <òè>, separà e mintga bustab cun in punct suravi. Questa furma è vaira frequenta en quest ms. e sa chatta sporadicamain er en auters, ma è mo ina varianta dad <œ>. En il ms. Ro prevala cleramain il grafem <ö> per [œ]: *fömy* v.23, *fömyfs* v.31.46, *sömyfs* v.33.48. Autras scripziuns en plitost singularas, *pœia* 113, *pœia* 141. En singuls cas mantegna el furmas pli veglias, *solan* v.22, *wolg* v.136. Las differentas variantas dad [œ] sco <œ>, <œ>, <òè> ed <oe>, ch’ins chatta en ils auters ms. auter che Co, vegn ins a pudair simplifitgar ad <œ> en las annotaziuns al text. Ils sis <ö> dal ms. Co èn mantegnids en il text. <ö> vegn er mantegnì en las annotaziuns, sch’in pled cun <ö> vegn cità là, ma questas scripziuns na vegnan betg inditgadas specificamain.

<ä> na datti betg en ils mss. dal *Joseph*, ma <æ> è frequent en il ms. Co (246×). Cunzunt ils infinitivs da l’emprima conjugaziun han bunamain adina questa scripziun, cf. *algurdær* v.7, *surpafsær* v.8, *adurær* v.29, *managær* v.30 etc. En il ms. Ge èn els fitg rars (10×). In u l’auter verb sin -ær chatt’ins anc, p.ex. *adurær* v.47 (ma *adurer* v.29), *tscharchiær* v.75, ma usualmain fineschan quests verbs là cun -er. En il ms. Tr è <æ> in pau pli frequent (29×), ma mai en l’infinitiv. Dals

75 Cf. SCHORTA, Rq. A 1, 116 pertutgant ils auturs dal text, p.117 per il text.

76 Er il ms. dal 1561 JUD, *Dysch æteds* cuntegna pliras furmas cun <u> per [œ], p.ex. *da nuff* (v.977), ‘da növ’, cf. er v.1560/61 *da bel nuff – truff* per ‘tröv’. Er tar il pled per ‘pövel’ ha quest ms. mo ina giada ina furma cun <ö>, uschiglio furmas sco *pufel*, *puuel*, *pouel*, cf. JUD, *Dysch æteds* p.253 s.v. Er en auters mss. e texts chatt’ins talas furmas, cf. p.ex. *trüp* RRC 5, 161, 373; *müdt – trütt* (RRC 5, 170b, 567.568, *Arik hum*, ms. Dz), Ins vegn a stuair quintar cun bleras adattaziuns a la grafia pli moderna er en mss. pli vegls, sco che las furmas *Mödtt – trät* dal ms. Ge l.c. 170a, 567.568 demussan. Cf. er sura p.52 la repartiziun da *perpüst* en texts dal 16avel tsch.

77 En ils vers surpigliads dal ms. Tr en l’ediziun da la RRC stat mintgamai <öe> empè dad <œ>, p.ex. RRC vv.531, 532, 559. *pöuel* RRC v.437 è in sbagl da stampa per *pöuel*, cf. ms. Ge, f.29v, l.2.

auters mss. ha mo anc il ms. Pi furmas cun æ: *Pædar* v. 1, *mæ* v. 12 *adrizzæda* v. 19, ma er *havaiwæst* v. 3 en in lieu nunspetgà, ma puspè betg a l'infinitiv. Curiusamain ha il ms. PiC1, ch'è copià da Pi, puspè dapli furmas cun <æ>, er puspè en l'infinitiv: *schmanchær* v. 12, *adurær* v. 29, *managiær* v. 30. Quai demussa che questa scripziun po er vegnir introducida pli tard, quai che pudess er esser il cas per il ms. Pi. Il ms. Ro ha en ils emprims 122 vers mo ina giada <æ> en la furma *Ær*, v. 18, in supplement da quest ms.

Sper <æ> ha il ms. Co er la scripziun <ę>, 63×, ch'ins chatta er tar Bifrun: *adoreða* v. 20, *achiattær* v. 42, en rima cun *turnær* v. 41, *brajęda* v. 70,. En il ms. Ge è quest grafem documentà mo ina giada: *braięda* v. 159, sper *prüwæda* en il medem vers, dentant d'in auter maun. Ils auters mss. n'han betg quest grafem che para damai dad esser vegnì spert ord diever.

Tar quests grafems vegn ins en scadin cas a surpigliar en il text las furmas dal ms. Co. Per las annotaziuns vegn ins dentant a stuair tralaschar u almain simplifitgar las grafias. I na fa betg bler senn dad inditgar sistematicamain ils cas cun <ü> u cun <æ> dals auters mss. En l'emprim cas vegn <ü> pli e pli frequent, en il segund svanescha <æ> pli e pli fitg. Tar las scripziuns per [œ] vegn ins ad inditgar adina la grafia <œ> en las annotaziuns, senza resguard, sch bain ils mss. scrivon <oe>, <œ>, <öe> u schizunt <öè>. D'inditgar adina las variantas surchargiass las annotaziuns, e da las inditgar mo sporadicamain na gida er betg per survegnir ina survista dal diever da las differentas variantas, damai che quel dependa er fitg da la frequenza da questas furmas en in text.

5.2.3. Variantas dal medem fonem

Sper ils grafems tractads datti er autras grafias per il medem sun che sa midan durant il temp. Uschia vegn scrit savens <ÿ> empè dad <y> en mss. pli vegls. Il ms. Co ha 213× <ÿ> e mo 20× <y>. ⁷⁸ Anc pli sistematicamain scriva il ms. Tr <ÿ>: 145×, senza excepziun. Il ms. Ge percunter ha mo 30× <ÿ> ed 11× <y>, quai che maina lura a la dumonda, tge ch'el scriva en ils auters cas dad <y> dals mss. Co e Tr. Effectivamain ha il ms. Ge remplazzà la pli gronda part dals <ÿ> ed <y> dal ms. Co cun <i>: v. 6 *tÿa* Co, *tia* Ge; v. 6 *sayestÿu* Co, *saiast*; v. 85 *sÿa* Co, *sia* Ge; v. 99 *peÿf* Co, *peis* Ge, per part dentant er cun autras furmas, sco v. 14 *vbedÿntza* Co, *obedientzchia* Ge. Il grafem <y> svanescha pli tard

78 Praticamain adina <ÿ> scriva er il ms. Za, cf. www.e-codices.unifr.ch sut Chur, Staatsarchiv Graubünden A 295: f. 2r l. 1.4 *eÿs* (v. 81.84) l. 3 *eÿgia*, *seÿs* (v. 83), l. 6 *aguarbÿr* (v. 86) etc. Questa scripziun na resorta betg da l'ediziun da Jud, *Dysch æteds*. En furma stampada po l'<ÿ> avoir la furma <ij>, ina grafia ch'è fitg frequenta en il NT da BIFRUN e che vegn remplazzada usualmain cun <ê> en la segunda ediziun dal 1607. <y> vegn anc duvrà en plets esters tar Bifrun. En ils *Psalms* da Chiampell è <y> fitg frequent.

cumplettamain dals mss., entant ch'il grafem <ÿ> resta anc sco reminiscenza. En ils emprims 122 vers da Süt al chatt'ins anc duas giadas, en P anc ina giada. In pau pli frequent è <ÿ> en quest interval anc en ils mss. Pi (14×) e Ro (11×). L'<ÿ> po bain facilitar la lectura dals mss., ma n'ha nagina funcziun linguistica e vegn perquai remplazzà cun <y> en il text ed en las annotaziuns.

In'otra grafia frequenta en ils mss. pli vegls è <Û> cun in artget sin l'<u>. Er quel deriva da la scrittira tudestga, nua che <n> ed <u> han la medema furma e vegnan distinguids sulettamain tras quest artget. La furma dal segn sur l'<u> variescha per part. La furma <Û>, cun in artget avert ensi, è la furma dal ms. Co. Ella è documentada 77×, è damai vaira sporadica en cumparaziun cun tut ils passa 1550 <u> che cumparan en il text. Ella stat er darar empè dal grafem <ü>, p. ex. en *tŭ* v. 24.405, sper 32× *tü* e 20× *tu*. En il ms. Ge è quest grafem bler pli frequent, 511×, 5× gia en il titel. Ma il grafem <u> vegn duvrà en quest ms. pli che 2000×, perquai ch'el vegn er duvrà per [v], nua ch'il ms. Co scriva usualmain <w>. <Û> stat er en Ge per <ü>: *tŭ* 11×, *tü* 26×, *tu* 29×. En il ms. Tr fa mo l'emprim maun sistematicamain in segn sur l'<u>, ma plitost en furma d'in artget avert engiu: <û>, e quai pli che 1200 giadas, entant ch'il segund maun fa mo darar in segn sur l'<u>, cf. sura p. 26. Er questa grafia na vegn betg duvrada en ils mss. da la gruppa *Z, bain dentant en il ms. Ro, schegea betg fitg frequent, ma tuttina 18× en ils emprims 122 vers. Quests segns supplementars pon bain segirar la lectura d'in <u> en cas da dubi, ma en las scrittiras dals mss. datti strusch da quels. En l'ediziun ed en las annotaziuns èn quests segns perquai remplazzads cun <u>.

Ina spezialitad da tscherts mss. è er il diever da <j> a l'entschatta dal pled er avant consonants. Il ms. Co dovra questa scripziun praticamain mo a l'entschatta dal vers en la furma <Jn>, p. ex. *Jncunter* v. 8.46, *Jn* v. 14.74, u lura en il num *Jfrael*, *Jsrael* v. 11.⁷⁹ Il ms. Ge dovra usualmain er <Jn> mo a l'entschatta dal vers, ma tuttina er pli savens entaifer il vers en la furma <jn>, p. ex. *jn quaiſta cisterna* v. 130, *jndürer* v. 528. En il ms. Tr dovra mo l'emprim maun furmas cun <jn> e <js>, p. ex. *jnprasto* v. 5, *jschas* v. 53, cf. sura p. 26. Damai ch'el na scriva per il solit er betg grond al cumenzament dal vers, datti relativamain blers exempels per <jn>-, ma er en quest ms. predominescha la scripziun usuala <in>-. Ils mss. da la gruppa *Z han puspè mo singuls exempels, ma il ms. Ro ha quasi generalisà la scripziun <jn>- (8× *jn*-, 1× *in*- en ils emprims 122 vers). En il text en quests cas laschads, ma en las annotaziuns vegn questa scripziun simplifitgada ad <in->.

79 L'excepziun è *Jn Jese* i852.

Pli difficultus è il tractament da la dubletta <s> ed <f>. <f> e gia vaira frequent en il ms. Co: ca. 775× vs. 1375× <s>⁸⁰. Adina <fs> vegn scritta la geminata (131×) e bunamain adina <fch> (37× : 2×). Pli frequent che <s> è <f> anc en ils sequents cas: <ft> ed <f_t> 138× : <st> 20×; <fp> 33× : <sp> 5×. Tar <fch> (senza <fch>) è il diever vaira equilibrà: 189× <fch>, 187× <sch>. Adina cun <f> vegn scrit er il num *Joseph*. En tut las autras posiziuns predominescha <s>. A l'entschatta dals plets stat <s> 230×, <f> 154×, ma qua vegn il resultat falsifitgà dals var 90 cas dad <S> a l'entschatta dals vers (p. ex. v. 47.48.49.50) e singuls nums, sco *Simeon* a23, *Sichen* v.171; i na dat nagina maiuscla specifica per <f>. A la fin dal pled vegn <f> duvrà darar (51× : 709×), cun preferentscha en plets d'ina silba sco *naf* vv.36.82.82, *vaf* v.54 etc. La tendenza va vers in diever sco quai ch'el è vegnì fixà il 1901 per <f> en la scrittira fractura tudestga: <f> a l'entschatta d'in pled e d'ina silba, en las cumbinaziuns <ft>, <fp>, <(t)fch>; <s> pli u main mo a la fin dal pled. I na dat dentant nagin <ff> e nagina ligatura <ß> en il ms. Co, ed er uschiglio èn las excepziuns numerosas.

En il ms. Ge vegn <f> duvrà pli savens, ca. 1500× : 1200× <s>.⁸¹ La repartiziun è sumeglianta a quella dal ms. Co: <f> predominescha en las gruppas <ft> ed <f_t> (151× : 89×), <fch> (341× : 86×), <fs> (378×), 5× schizunt <sf>; v.328 <fsf> e v.158 <ff>, ma mai <ss>. <f> predominescha er cleramain a l'entschatta dal pled (359× : 54× + 86× <S>). A la fin predominescha <s> (ca. 870× : 26×). Tar <fp> ed <sp> è il diever egual: 20× : 25×. En Tr è puspè <s> pli frequent, ca. 1550× <s> : 1250× <f>. La repartiziun è lura er main clera. Predominant è <f> a l'entschatta dal pled (443×), ma <s> chatt'ins er 115×, <S> mo 12×, damai ch'il ms. Tr. cumenza ils vers usualmain cun minuscla. <fch> prevala er (309× : 39×) medemamain <fp> (50× : 6×) ed <fs> (84×), sper 6× <sf> e tuttina er 22× <ss>. Tar <ft> ed <st> èn las scripziuns vaira gulivadas (140× : 116×), ma l'emprim maun scriva adina <ft>, entant ch'il segund preferescha cleramain <st>. A la fin dal pled stat prest adina <s> (987×), entant che <f> final è documentà be 13×.

Er ils auters mss. dovran il grafem <f> en pli u main medema moda e maniera; sulettamain il ms. PiC2 ha remplazzà quest grafem cun <s> e per consequenza er l'ediziun ULRICH, *EChrest.*, che sa basa sin quel. L'ediziun sin basa dal ms. Ge da la RRC 5, 17–42 ha mantegnì quest grafem, ma l'ediziun ULRICH, *Joseph* sin basa da P l'ha remplazzà cun <s>. Quai è il tractament usità en ediziuns,

80 Tar las cifras globalas ma stoss jau fidar da las indicaziuns da la dumbraziun electronica. Ils dumbers dals texts da commentari e da las annotaziuns èn deducids. Per tut ils dumbers sut 50 èn ils exempels vegnids controllads.

81 Ils dumbers da Ge na sa laschan betg cumparegliar directamain cun quels da Co. En il ms. Co mancan 160 vers, en Ge mo 100. Plinavant dovra Ge bler pli savens <fs> ch'il ms. Co (389× : 131×).

er tudestgas, che transcrivan il text en scrittira latina, nua che quest segn n'è betg usual ozendi. Quai è er fatg en l'ediziun dal pli vegl ms. litterar rumantsch enconuscent da las *Dysch æteds*, malgrà che quest ms. dovra er <ʃ>, sco quai ch'ins po constatar sin basa da sia digitalisaziun en ils e-codices.⁸² I dat er ediziuns che mantegnan sulettamain <ʃs> en furma da <ß>, sco p.ex. ULRICH, *Psalter* (p. 2, 49; 4, 41.44.46.52.64 (2×) etc.), ma en quel è questa ligatura er duvrada en l'original stampà. En las bleras autras ediziuns vegnan tuttas furmas da <ʃ> simplifitgadas a <s>. Il dischavantatg da quest proceder è ch'ins n'ha naginas infurmaziuns dal diever effectiv da quest grafem. Ils mss. vegls paran d'al duvrrar main frequent che mss. pli giuvens. Ma er en quels para quest grafem puspè da vegnir main frequent. Uschia dovra il ms. Pp da las *Ledschas et stratuts civils dalg cumoen d'Engiadina zura sur Punt Hota* dal 1619 mo fitg darar <ʃ>.⁸³ Er il ms. da la 'Guerra dagl Chaste da Müs' dal 1639 dovra p.ex. sulettamain ina ligatura da <ʃ> ed <s> en ina furma vaira differenta da <ß>, cf. www.e-codices.ch, Samedan, Chesa Planta, Ab 31 p. 5, l. 5 *deß*, p. 6, l. 1 *eßer*, p. 6, l. 7 *vuleßen*, furmas ch'èn surpigliadas en l'ediziun SCHORTA, *Müs* v. 3.17.23 cun <ss>. Ma damai che quest grafem vegn per ordinari remplazzà cun <s> en las ediziuns senza indicaziuns davart ses diever, na sa lascha sia istorgia betg perseguitar en detagl sin basa dal material a disposiziun. Perquai ch'il diever dad <ʃ> è vaira nunconstant entaifer il ms. Co e ch'er ils auters mss. al dovràn en differenta moda vegn el er remplazzà en questa ediziun cun <s> tant en il text sco tar l'indicaziun da las variantas dals auters mss. Decisiv per questa decisiun èn las pussaivladads da tschertgar electronicamain entaifer in text. Quellas na fissan betg dadas cun surpigliar <ʃ> pervia da l'irregularitad dal diever da quest grafem. Per ina translitteraziun dals trais mss. principals, Co, Ge e Tr sco er dals emprims 122 vers dals auters mss. ch'inditgeschan tut ils segns dal text en la furma dals mss. saja renvià a mia pagina electronica.⁸⁴

Variantas dal medem fonem èn er las geminatas u dublaziuns, perquai ch'i na dat nagina differenza da pronunzia visavi il fonem scrit mo cun in grafem, auter che tar <s> ed <ss>. Tar <s> ed <ss> datti in u l'auter cas, nua ch'i dat pèrs minimals che sa distinguan tras ina pronunzia differenta dad <s> ed <ss>, sco '(el) rasa – la rassa; mesa – messa'. Las autras geminatas pon tut il pli inditgar ch'il vocal precedent saja curt, ma quai na fan ellas betg sistematicamain. En ils mss. vegnan ellas scrittas da maniera vaira arbitraria. Quai mussa gia il dumber da geminatas fitg variabel entaifer ils mss. Il ms. Co dovra p.ex. 115×

82 Cf. JUD, *Dysch æteds*, 169–221 e www.e-codices.unifr.ch sut Chur, Staatsarchiv Graubünden A 295, f. 2r l. 3.4.8.9 etc. Il diever dad <ʃ> para pli rar en quest ms.; il pli frequent è <ʃs>.

83 Cf. www.e-codices.ch sut Samedan, Chesa Planta, Statuten 1619 e GEORGES DARMS, *Chartas da la Lia en rumantsch*, AnSR 133 (2020) 15.

84 www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics, Gian Travers.

<tt>, da quai 33× a la fin d'in pled: *natt* ("notg") v.15, *drett* v.19, *tutt* v.42. Il ms. Ge ha mo 60× <tt>, da quellas mo 6× a la fin dal pled, ma là er *grandtt* v.191, *tscharchiandtt* v.461. In pau pli frequenta è la geminata <tt> en Tr: 73×, e da quellas 26× a la fin dal pled, sco *grandtt* v.31.63, *difiertt* 93, *maridtt* v.231. Percunter è il ms. Ge lunschor l'emprim per <js>: 379× en tut, 256× a la fin d'in pled: *noafs* v.11, *üüfs frarfs* v.15, *meifs* v.20 etc. Il ms. Co ha mo 131× <js>, e da quellas mo 11× a la fin dal pled, ed il ms. Tr 84×, 15× a la fin dal pled, ma en quest ms. vegnan anc 24× <ss> vitiers, entant che Co e Ge n'han mai questa scripziun. Er <nn>, <ll> ed <rr> dovra il ms. Ge il pli savens. Tar <mm> gudogna Co, sco quai ch'ins vesa tar *summi(s)* 18×, *sumi* 1×; Ge *summi* 10×, *sumi* 13×; Tr *scëmmi* 4×; *scëmi* 18×. Tar ils auters mss. ha il ms. P las pli bleras geminatas: 38× <tt>, 30× <ll> e schizunt 7× <rr>, che nagin dals auters mss. ha en ils emprims 122 vers. Il pli pauc geminatas ha Süt, schizunt mo 1× <js>, entant che Pi ha 60× e Ro schizunt 86× <js>. P n'ha nagins exempels per <js> ma, 39× <ss>. Il diever da las geminatas è damai vaira selvadi en ils mss. Qua vegnan ellas citadas sco ch'il ms. scriva, ma senza renviar a variantas da scripziun en ils auters mss.

Variantas da scripziun datti er per ils suns palatalisads [t̥] e [ɲ̃], che vegnan scrits u <lg> e <ng> ni <gl> e <gn>. Il ms. Co scriva adina <lg> per [t̥] (185×), e la successiun <gl> chatt'ins mo en *manclus* v.564, damai per [gl]. Tar [ɲ̃] prevala bain <ng>, ma <gn> è tuttina er gia documentà trais giadas: *artgnieu* v.253, *signur* 594 e *digno* 856. <ng> po dentant er star per [ɲg]: *ingurdinscha* v.98, *ingutta* 128, [ɲḡ]: *ingiu* v.58, *mangër* v.264, [ɲč]: *saung* v.102.115, *long* v.502, ma er per [ɲ]: *chiardungs* v.36, *opiniung* v.78, cf. er sut, uschia ch'i resta var 100 exempels per <ng> sco grafia per [ɲ̃]. Ils auters mss. han in pau dapli variaziun da las duas scripziuns. Il ms. Ge ha 7× <gl>, 3× <lgl>, dentant sper var 300× <lg>, damai ch'el ha dapli furmas cun il fonem [t̥] che Co pervi da sia furma da l'artitgel. Er <gn> è in pau pli frequent: 22×, plinavant 13× <ngn>, surtut tar furmas dal verb *ngir*: *ngniua* v.20, *uingna* v.34, *ngniandt* v.199 etc. <ng> è documentà var 150×, ma en differenta funcziun. Per [ɲ̃] èsi la furma la pli frequenta cun var 90 exempels. Il ms. Tr ha puspè in pau dapli scripziuns cun <gl>, numnadamain 15, las bleras en la furma *ucëglia* 315.322.478 u en autras furmas da quest verb. <lg> resta dominant per [t̥] cun var 230 exempels. Ma per [ɲ̃] è <gn> la scripziun usuala en il ms. Tr. cun var 90 exempels. <ng> per [ɲ̃] è fitgar, sulettamain 8×, il pli savens en furmas da *ngir* v.85, *ngifs* v.91, *wingia* v.95. La scripziun <ng> è bain vaira frequenta en Tr (var 70×), ma ella stat damai per autras pronunzias, p.ex. 13× tar la finiziun *-maing*. Il ms. Süt dovra er anc per il pli <lg> per [t̥]; en ils emprims 105 vers 35× cunter mo 2× <gl> en *ucëglia* v.67.68. El na dovra en quest interval percunter mai la scripziun <ng> per [ɲ̃], mabain adina <gn> (15×). Il ms. Pi scriva usualmain <lg> (34×) e mo 2× <gl(i)>: *mürafglius* v.23 e *gliüna* v.27. Er quest ms. dovra quasi adina <gn> per [ɲ̃] (18×), cun ina suletta excepziun: *veng* v.71. Il ms. Ro scriva er per regla <lg> (26×), ma

er 3× <gl> en *mürafglius* v. 23 e *glüna* v. 27, damai en ils medems lieus sco il ms. Pi. Vitiers vegn anc *wöglian* en in vers supplementar da Ro, v. 21b. Per [ñ] vegn sulettamain duvrà <gn> (18×); <ng> per [ñ] n'è betg da chattar en ils emprims 122 vers. Er il ms. P dovra d'ina vart prest adina <gn> (19×), cun excepziun da *Vingnan* v. 34, da l'autra vart <lg> (42×), quel dentant cun 4 excepziuns: *süglian* v. 21, *Vögliane* v. 22, *mürafglius* v. 23 e *bgliers* v. 57. Da remartgar è che <gl> vegn duvrà tar *mürafglius* en ils mss. Pi, Ro e P, e *glüna* en Pi e Ro, ma P ha en quest vers la furma *lügna* che pudess esser in sbagli per *glüna*. Entant che la scripziun <lg> sa mantegna damai fitg bain en tut ils mss., vegn la scripziun <ng> remplazzada en ils mss. tranter il ms. Ge dal 1593 ed il ms. Tr dal 1618 vaira radicalmain cun la scripziun <gn>. En il text ed en las variantas vegn ins damai a citar las furmas dals mss., dentant senza inditgar systematicamain las variantas dals auters mss.

Per finir anc duas spezialitads dal ms. Co che n'èn betg da chattar en ils auters mss. Il ms. Co scriva in u l'auter "diftong dir", sco p.ex. *paschiugra* (v.10), *palugds* (325), *kufdugs* (428), u *wigs* "vis" (v.58.273), *murigr* (83.117), *sapuligr* (84). En ils auters mss. n'hai jau betg chattà talas furmas; quels han <u> u <i> simpel en quests cas, Ge p.ex. *paschüra*, *palütz*, *cufdufs* e *wifs*, *mürir*, *sapülir*. Plinavant scriva Co <ng> suenter <u>, il pli savens a la fin dal pled: *chiardungs* (v.36), *bastung* (112), *praschung* (266.268.271 etc.), ma darar er a l'intern: *curunga* (429), *pardungas* (746). Er qua han tut ils auters mss. in simpel <n>, Ge p.ex. *carduns*, *bastun*, *praschun* etc. Er *ving* per 'vin' è documentà duas giadas v.272 e v.309, medemamain *fin*g per 'fin' v.100 e *nging* per 'ngin' v.455. En il text vegnan questas scripziuns da Co mantegnidas, er sch'i n'è betg cler, schebain ellas stevan gia en l'original.

5.2.4. Accessoris grafics

Ils blers manuscrits che scrivan il text en furma da vers cumenzan il vers per ordinari cun ina maiuscla, uschia vaira systematicamain ils ms. Co, Ge e Pi. Er Süt e P cumenzan ina lingia cun ina maiuscla. Main systematicamain fa quai il ms. Ro, ed usualmain cun minuscla cumenza il ms. Tr ils vers. Per il rest è il diever da maiusclas vaira selvadi. Il ms. Co, la basa dal text, è fitg retegnì en lur diever. Auter che numms vegn pauc scrit grond. *Dieu* vegn scrit grond 12× a l'intern dal vers, ma er 7× pitschen, *Deis* 2× grond ed 1× pitschen. En il text pon ins damai surpigliar la scripziun dal ms. Co. Er il ms. Ge stat en il medem rom sco il ms. Co cun p.ex. 8× *Dieu*, 13× *dieu*; 3× *Deis* ed 1× *deis*. Il ms. Tr preferescha er a l'intern dal vers la minuscla: el ha mo 3× *Dieu*, 21× *dieu* e 3× *deis* pitschen. Ma tut quests ms. han er singulas maiusclas sporadicas. Il ms. Co scriva p.ex. *Celestiel* (v.2) cleramain cun maiuscla, u *Baftas* (v.104). Il ms. Ge scriva *Bab* en v.11, dentant mo en quest lieu, e *Rafsa* en v.61, er mo en quest lieu. Il ms. Tr scriva *AWus* v.7 e *Bab* v.84, er mo en singuls cas. Da quai chatt'ins

er en il ms. Süt. Gia en il titel ha el *Filg e fidel Maing*, lura *Bab* v. 11.15; *bab* v. 84.95. En il ms. Pi èn talas scripziuns pli frequentas. v. 1 *Pædar Coelestiel*, v. 3 *Babuns*, v. 11 *Bap* etc. Anc pli frequentas èn ellas en il ms. Ro, ed en il ms. P cumenzan pli blers plects cun maiuscla che cun minuscla.⁸⁵ En las annotaziuns na vegnan las variantas dals differents mss. betg inditgadas e la scripziun da P vegn normalisada en ils citats correspundents.

Ina tscherta variaziun datti er concernent il scriver ensemen u dapart. En il ms. Co vegn bunamain adina scrit ensemen ils pronomi persunals nunaccen- tuads ed enclitics: *mhæfcht* v. 5, *mhæ* v. 16; *sayestü* v. 6, *æstü* v. 26, *Wainstü* v. 24. I dat er cunterexempels: *par m adurer* v. 29, *eau t wolg* v. 176, *t pudains* v. 196; *esch tü* v. 4, ma questas furmas èn pli raras. I dat dentant er autras cumbinaziun scrittas ensemen: *kuntalaint* v. 2, *lfulalg ela lgunna* v. 27. Ma i dat er cas, nua ch'insatge che tutga ensemen è scrit dapart: *A duna* v. 19 (per 'Ad una'), *dschfsar wieŭ* v. 202, ma questas furmas èn pli raras e pertutgan 5× *a d*, *A daquaiſta* v. 417, *A d imp<ro>mis* v. 549. Da quai datti sa chapescha er en auters mss., cunzunt en il ms. Ge., cun excepziun dal ms. Pi che scriva questas furmas separà: *m hest tü* v. 5, *Vainst tü* v. 24, *m̄ he* v. 16, cun in stritg sur <m> empè d'in apostrof, uschia er *m̄ adurer* v. 29. El po er avair autras furmas ch'il rest dals mss. per evitar da scriver ensemen, sco *hest* senza 'tü' v. 6.26. Per facilitar la chapientscha dal text vegnan scripziuns cumbinadas da pronomi separadas cun in stritg sut la lingia <_>⁸⁶. Quel na mida nagut vi dal text e pussibilitescha er da tschertgar ils exempels electronicamain a basa da quest segn. El vegn er duvrà en las annotaziuns. En il cas pli rar, nua che parts che tutgan ensemen èn scrittas dapart, vegn quai signalisà cun il segn <_>: *A_d_una* v. 19, *dschfsar_wieŭ* v. 202⁸⁷.

Intgins grafems vegnan scursanids en ils mss. La pli frequenta è la scursanida dad <n> u <m> a la fin d'ina silba, usualmain cun in stritg sur il vocal precedent, cf. <Incūter> v. 46 per 'Incunter', edì *Incu<n>ter*, u <nū> v. 105 per 'nun', edì *nu<n>*. v. 46. La schliaziun da la scursanida stat en parantesas gizzas. Currenta è er la scursanida per 'er', inditgada cun in stritg sut il <p>, cf. *saimp<er>* v. 6.10, *p<er>* v. 187.239, etc. La furma nuncursanida dal ms. Co da la preposiziun è bain *par*, ma l'abbreviaziun vegn duvrada en tut ils auters cas per *p<er>* sin basa da sia funcziun en texts latins, uschia ch'ella vegn er schliada qua cun

85 Cf. sura p. 37s. e www.scienzarumantscha-darms.ch, Texts electronics Gian Travers, Auters manuscrits p. 23–25. En l'ediziun ULRICH, *Joseph*, che sa basa sin quest ms., è la scripziun normalisada senza indicaziun.

86 Adina n'è il lieu da separaziun betg evident, cf. p. ex. *daque* v. 285.776, che po vegnir separà en *d_aque* u *da_que*, u *labundanza* v. 401.404, che po vegnir separà en *_labundanza* u *la_bundanza*. Tals cas vegnan discutads ed argumentads en il commentari, cf. p. ex. **C** v. 50, **C** v. 285 e **C** v. 401.

87 Er en quest cas datti cas da dubi, cf. p. ex. *sa prasma* dal ms. Co, v. 634, edì *s_a_prasma*, discutà ed argumentà **C** v. c.

<er>. I dat er ina scursanida per 'pro', cf. *imp<ro>mis* v. 3, *p<ro>* v. 254.415, nua ch'ìls auters mss. han dentant savens *per* u *par*, ed ina per 'pre', cf. *p<re>scha* v. 79. Per la part rumantscha è anc da signalar *aq<ui>*, v. 73.126 etc., ed *aq<ue>*, en Co mo v. 480, ma ella è frequenta en il ms. Ge (21×). Las autras scursanidas pertutgan surtut parts latinas dal ms. Co. Er il ms. Ge dovra savens scursanidas, ma en il ms. Tr èn ellas gia raras (21×) e sa restrenschan sin p<er> e sin <n>. Quai vala er per ils emprims 122 vers dals mss. Pi e Ro, entant che Süt ha mo ina giada p<er> en l'introducziun e P naginas scursanidas.

Sco interpuncziun dovran ils mss. savens in punct en differenta autezza: sin la lingia, amez la lingia e sin l'autezza sura dal bustab, ed er da differenta grossezza. En il ms. Co stat il punct sin la lingia e vegn duvrà fitg savens a la fin da la lingia, er sche quella cuntegna sulettamain il num da l'actur dals proxims vers. I na sa tracta damai betg d'in segn sintactic. En il ms. Ge è quel current er a la fin da la lingia, ma vegn er duvrà per enramar cifras, p.ex. a11: *Rüben .1. disch.*, a31 *Jacob .2. disch.* Il ms. Tr ha mo fitg darar in punct, p.ex. *jngratzchio* v. 6, *Josef* 3. a67, 15× en tut. Ils mss. Süt e P n'han nagins puncts en ils emprims 122 vers. Tar Pi e Ro èn els puspè pli frequents, ma er mo sporadicamain a la fin dal vers. Il text da l'ediziun suonda il ms. Co, ma ins avess er pudì laschar davent ils puncts, damai ch'els n'han nagina funcziun sintactica.

En tscherts mss. datti er segns ch'inditgeschan in'elisiun d'in vocal, damai ina sort apostrof. En il ms. Co ha quel efectivamain la furma d'in apostrof: *s' fadsche* v. 7, *ns' ha* v. 52, *ch' nus* v. 76.104, en tut 44×. Er il ms. Ge dovra quest segn: *d'wufs* v. 127.503.509, *d'chiefa* v. 251, *t'wulg* v. 273 (28×), medemamain il ms. Tr (28×) *d'furmaint* v. 18, *d'ûûs* v. 77. Apostrofà vegn en ils blers cas 'da' a *d'*. Il ms. Süt dovra en ils emprims 122 vers mo *d' Tschembar* "da december" en l'indicaziun dal temp ch'el ha cumenzà a scriver, lura anc per sbagl *l'a frida* v. 120. Il ms. Pi suonda puspè plitost ils trais mss. vegls, ma Ro n'ha nagins apostrofs e scriva tut ensemen, ed er en P èn els rars. En il text suondan els il ms. Co, en las annotaziuns vegnan els citads, ma betg inditgads sistematicamain sco variantas.

5.3. Intervenziuns textualas

Il ms. Co è incumplet. I mancan ina giada trais fegls cun ils vers 206–252, 665–717, 771–826⁸⁸, lura er 7 vers singuls, en tut 160 vers, cf. C v. 19 e 23/24. Singuls auters vers èn incumplets, sco quai ch'ins po constatar sin basa da la lunghezza dal text, da la rima e dals auters mss. Igl è cler ch'ins vegn damai a stuair integrar vers e furmas dad auters mss. per vegnir ad in'ediziun cumpletta dal text. Per la cumplettaziun vegn ins l'emprim a sa drizzar tenor

88 Mintgamai in feagl dal ms. actual.

il ms. Ge, il segund vegl ms., ch'è tuttina 25 onns pli vegl ch'ils dus proxims, ils mss. Tr e Süt. Sco constatà en connex cun il tip d'ediziun, na pon ins betg transponer il text dal ms. Ge enavos en il text da l'original, ma er ina adattiun da quest text a quel dal ms. Co n'è betg pussaivla, damai ch'er il ms. Co n'ha betg ina grafia fixa, mabain variescha tranter in'ortografia arcaica e l'ortografia da ses temp. Ins vegn pia a stuair surpigliar il text dal ms. Ge, almain sco basa, ed inditgar quai uschia en il text, che la differenza da la basa resorta cleramain da l'ediziun. Il text dal ms. Ge vegn damai mess en parantesas curvadas ed en scrittira italica.

Cunquai n'èn dentant betg tut ils problems schliads. Er il ms. Ge ha vers che mancan: ils vers 533–576, 627–654 e 853–868, l'epilog, plinavant 15 vers singuls, en tut 100 vers. Er sche las largias dal ms. Co e dal ms. Ge na correspundan betg, manca en quests cas la pussaivladad da surpigliar lecturas correctas dal ms. Ge en il text. Damai ch'i sa tracta en quests cas mo da singulas furmas che ston vegnir surpigliadas en il text u tut il pli d'in vers entir, en questas intervenziuns inditgadas cun parantesas curvadas, ma en scrittira normala. En quest cas vegn inditgà en las annotaziuns, da tge ms. ch'il text deriva. Parantesas curvadas signifitgeschan damai adina text d'in auter ms., e sch'il text è en scrittira italica, deriva el dal ms. Ge. Lura datti anc singuls cas, nua che l'indicaziun deriva da mai. Quellas stattan en parantesas quadras. Quai è il pli savens il cas, nua ch'il numer da l'indicaziun da l'actur manca tant en Ge sco en Tr, p. ex. a141 *Ruben* [6]. Da remartgar è anc che questa numeraziun sa basa sin Ge e Tr; il ms. Co ha mo anc duas restanzas da la numeraziun. Las autras intervenziuns da l'editur èn vesaihlas en il text ed argumentadas en las annotaziuns u en il commetari.

I dat er cas, nua ch'il mss. Co ha grafems u plets da memia. Quels vegnan laschads en il text, dentant mess en parantesas radundas. V.12 scriva il ms. Co *mhæ*, quai che signifitga usualmain “m'hai jau”, cf. v. 17, edì *m_hæ* tenor ils principis inditgads sura 5.2.4. En v.12 è la significaziun dentant “mai” «nie»; *mhæ* stat damai per ‘mæ’, cf. v. 204.262, ed è edì *m(h)æ*. V.13 stat en Co: *A bricha teis kumandaints bricha surudir*, damai duas giadas ‘bricha’. Sin basa dals auters mss. è l'emprim *bricha* d'eliminar e vegn perquai mess en parantesas radundas.

Resumond pon ins damai constatar il sequent pertutgant ils grafems per il text da l'ediziun. El suonda il ms. Co cun las sequentas excepziuns:

Il grafem <a> vegn remplazzà cun <ą>, sch'el è da leger [o].

Il grafem <ſ> vegn remplazzà cun <s>.

Il grafem <ÿ> vegn remplazzà cun <y>.

Il grafem <Û> vegn remplazzà cun <u>.

Uschiglio vegn il text scrit sco en il ms. Co. Per ils segns editorials duvrads per la costituziun dal text cf. a l'entschatta da l'ediziun p. 76s.

6. Variantas dals auters manuscrits

6.1. Las grafias

Cun 7 mss. dal 1567 fin il 1678 ston ins quintar en la tradiziun rumantscha cun fitg bleras variantas. Effectivamain datti mo fitg paucs plects ch'ins chatta en tut ils mss. en exact la medema furma. Ma igl è cler che betg tut las variantas èn da medema impurtanza. Quai sa mussa bain svelto, sch'ins inditgescha propi tut las variantas, p. ex. tar ils emprims quatter vers en la furma oriunda dals mss., inclusiv il text original da Co:

O peder Celestiael Dieu omnipotaint
 Tu esch in me kumplieu vschi kuntalaint.
 Aquel chia a meis babuns hawaywest imp<ro>mis
 Abraham et Jsaac khun tya benedictiun esch tü tramif

- 1 O Co, Ge, Süt, Ô Pi, Ro, Tr, *Opeder* P. – *peder* Co, P, *pedar* Ge, Süt, *Pædar* Pi; *peidar* Tr, Ro. – *Celestiael* Co, *celestiel* Ge, Tr, *Coelestiel* Pi; *celestiel* Süt, *celeisttiell* P, *celeijstijel* Ro. – *Dieu* Co, Süt, P, Pi, Ro, *Dieu* Ge, *Dieu* Tr. – *omnipotaint* Co, Pi, Ro, *omnipotaintt* P; *omnipütaint* Ge, *omnipütaint* Tr, *omniputaint* Süt.
- 2 Tu Co, Ge; Tü Tr, cet. – *esch* Co; *heft* Ge, Tr, *hest* Pi; *heist* Ro; *est* Süt, *Est* P. – *in me* Co, Ge, Tr, Süt, *Jn me* P; *in nus* Pi, *cun nus* Ro. – *kumplieu* Co, *cümplieu* Ge, *cümplieü* Tr, *cumplieu* Pi; *cunplieu* Ro; *complieu* Süt, *Complieu* P. – *vschi kuntalaint* Co; *hûschy cun grandt talaint* Tr, *cun grand talaint* Ge; *vscheia tieu talaint* Süt, *Vscheia Tieu Talaintt* P; *uscheia ün grandt talaint* Ro; *in nus tieu talaint* Pi.
- 3 *Aquel* Co, Ge; *Alg qûel* Tr; *aque* P, Pi, *a que* Süt, Ro. – *chia a meis* Co, *chia A meis* P, *chia ameis* Tr; *chia meis* Ge, *chea meis* Süt; *chia Tü â Meis* Ro; *chia tü à noas* Pi – *babuns* Co, Süt, Ro, *babûns* Ge, *babûns* Tr, *Babuns* P, Pi. – *hawaywest* Co, *havaiwæst* Pi, *hauaiuast* Süt, *hauaiuastt* P; *haueft* Ge; *heift* Ro; *hieft* Tr. – *imp<ro>mis* Co, *Jmpromis* P, *impromis* Pi, *jnpromis* Ro, *Jnpromis* Süt; *inprûmis* Ge, *inprûmis* Tr.
- 4 *Abraham* Co, Pi, *abraham* Süt, *A Braham* P; *Habraham* Ge, *Abraam* Tr, *Abraham* Ro. – *et* Co, cet.; *Et* P, manca Pi. – *Jsaac* Co, *Jfach* Tr, Pi; *ifachk* Ge, *Jsachk* P; *Jsaick* Süt, *Jsaich* Ro. – *khun* Co, *cûn* Ge, *cûn* Tr, *cun* Pi, Ro; *con* Süt, *Con* P. – *tya* Co, *tia* Ge, cet. – *benedictiun* Co, *benedicziun* Pi, *benediciun* Ge; *benedischiün* Tr, *benedischiun* Süt, P; *bineditiun* Ro. – *esch* Co; *hest* Ge, Tr, Ro; *est* Süt, P; *hierst* Pi. – *tü* Co, Tr, Süt, *Tü* P; manca Ge, Pi, Ro. – *tramif* Co, *tramis* Tr, Süt, Ro, *Tramis* P, *tramis* Ge, *tramis* Pi.

Igl è evident che tantas indicaziuns han plitost la tendenza da zuppentar las variantas vairamain impurtantas che da las mussar. Cun eliminar ils cas, nua che mo las grafias varieschan, sco tractà sut 5.2, pon ins bain simplifitgar in bun pau las variantas, ma i cumenzan er gia ils problems. Uschia pon ins bain laschar davent O e las indicaziuns correspondentas, perquai ch'i sa tracta da variantas graficas. Ma gia tar *peder* n'è la chaussa betg uschè clera. Èn *peder*

e *pedar* mo variantas da scripziun per in [ə] nunaccentuà? È <e> dals auters mss. ed <æ> da *Pæder* en Pi er il medem? E l'<ei> in *peidar* Tr, Ro: han ils copists sbaglià las furmas 'peder' < PATREM e 'Peider' < PETRUM, damai che 'peder' "bab" era vegnì ord moda?⁸⁹ Èsi casualitad che Tr e Ro han la medema furma resp. il medem sbagl u datti ina dependenza directa u indirecta tranter ils dus mss.? Igl è cler ch'i dat dumondas en connex cun talas variantas, ch'ins pudess forsa sclerir cun las intercurir pli exact, ma quai n'è en scadin cas betg pussaivel per in dumber da plets uschè grond (ca. 6'500). I n'è a mes avis er betg l'incumbensa d'in editur da sclerir tut questas chaussas. L'argument per las inditgar è damai plitost da metter a disposiziun il material necessari per pussibilitar talas retschertgas. Er en quest cas vegn ins dentant a stuair ponderar, tge che pudess eventualmain servir ad ina retschertga. Gist per texts rumantschs vegls na vegn ins betg a pudair quintar cun grondas investigaziuns ulteriuras, uschia ch'il privel è grond da far blera lavur e dar bleras indicaziuns per il giat.

Il criteri principal da las annotaziuns è en scadin cas che las variantas ston sclerir e giustifitgar il text edì, nua che la versiun tschernida n'è betg evidenta. Ins pudess eventualmain laschar mo cun quai, ma igl è da supponer, che naging na s'interesseschia lura per il rest. Sche l'editur ha gia consultà per mintga pled set manuscrits, pudess el bain almain dar in insatg da quai ch'el ha inscuntrà. Il problem è mo, che quai va mo cun ina tscherna subjectiva. Pon ins p.ex. inditgar las variantas da *peder*, ma laschar da la vart *Celestial* Co, Ge Tr, Pi, ma *celestial* Süt, P, Ro. Ed *omnipotaint* Co, Pi, Ro, P, ma *omniputaint* Ge, Tr, Süt, damai da trais mss. dal 1593–1618? Ma quai dess lura tuttina annotaziuns tar trais da tschintg plets da l'emprim vers e chargiass quellas pulitain. Ins vegn damai a stuair chattar criteris per reducir questas indicaziuns.

Ils grafems utilisads en ils differents mss. e lur tractament è gia vegnì discutà sut 5.2. Ils grafems nunlatins, <a> per [o], <k>, <w> <tz>, giogan ina pitschna rolla en ils mss. auter ch'en il ms. Co. Ins po surpigliar quels sco ch'i stattan en il ms., sch'ins citescha il pled correspondent per auters motivs, ma betg als citar mo per questa varianta grafica.

<u> ed <ü> pon ins surpigliar dals mss., sch'ins citescha quels, senza dentant als tractar sco variantas. <œ>, <ö>, <öe> ed <oe> vegnan simplifitgads a <œ>, er en ils citats. <æ> vegn mantegnì en citats, ma betg inditgà spezialmain.

89 Quai ma para pauc probabel, damai che *Dieu Pæder omniputaint* vegn duvrà en la confessiun tant en BIFRUN, *Fuorma* 223: *EAV craich ain in Dieu Pæder omniputaint* sco en BIFRUN, *Tæfla* 47: *Dieu pëdar omniputaint*. Ma questas furmas pudessan declerar la varianta *omnipotaint* – *omniputaint*.

Las variantas <y> ed <ÿ> vegnan simplifitgadas ad <y>. <ÿ> vegn simplifitgà ad <u>, sco gia en il text, medemamain <û> dal ms. Tr. Jn-, Js- en nums ed a l'entschatta dals vers vegnan surpigliads; jn- a l'intern dal vers vegn simplifitgà ad in-. <ſ> vegn simplifitgà dapertut ad <s>.

Maiusclas dals mss. vegnan surpigliadas en las annotaziuns tar citats, auter che quellas dal ms. P. En quest ms. è tant scrit grond, per part er anc cun maiusclas en furmas spezialas, ch'igl è evident ch'i sa tracta plitost d'in diever calligrafic che grammatical. Furmas scrittas ensemen pon er vegnir separadas en las annotaziuns cun <_>. Il segn <_> n'è betg necessari en las annotaziuns. Er betg signalà specificamain vegnan variantas en la scripziun da geminatas.

6.2. La tscherna da las variantas

La descripziun dals mss. ha demussà ch'els n'han betg tuts la medema valita per la costituziun dal text. Ils mss. Co, Ge e Tr stattan cleramain pli datiers dal ms. oriund ch'ils auters. Las variantas dals mss. Ge e Tr vegnan damai inditgadas, sch'i na sa tracta betg be da variantas graficas. Ils mss. Süt e P èn interessants, perquai ch'els èn perditgas d'ina revisiun ed adattaziun dal text original, en scadin cas quai che pertutga las indicaziuns da reschia, ma els han er anc autras comunabladads. Ils mss. Pi e Ro èn pli individuals, quai che sa mussa gia en il dumber da vers e variantas ch'èn da chattar mo en in dad els, ch'èn damai variantas singulas da mss. tardivs. Quellas pon ins en mintga cas laschar davent, damai ch'i sa tracta da novaziuns visavi il text original, cf. p. ex. v. 2 *in nus* Pi, *cun nus* Ro, entant che tut ils auters mss. han *in me*. Qua tras scroda er l'indicaziun *in me* Co, Ge, Tr, Süt, P, damai che tut ils mss. che restan han il medem text. Perquai èn er *uscheia ün grandt talaint* Ro; *in nus tieu talaint* Pi laschads davent en v. 2; i sa tracta dad innovaziuns da mintgin da quests dus mss. Il mss. Pi e Ro vegnan dentant resguardads, nua ch'i dat svaris tranter ils trais mss. principals, Co, Ge e Tr, u sche la versiun oriunda dal text n'è betg d'eruir sin basa da quests trais mss. Quai vala surtut per ils vers che mancan en Co. Ils mss. Pi e Ro vegnan er resguardads, nua che furmas spezialas d'in dals mss. Co, Ge u Tr sa repetan en il ms. Pi u Ro, sco p. ex. *peidar* (v. 1) Tr, Ro, u *heift* (v. 3) Ro, perquai ch'el declera la furma *hiest* dal ms. Tr. En in u l'auter cas vegnan quests dus mss. dentant er citats per demussar lur malchapientscha dal text oriund, sco p. ex. v. 45, cf. las variantas tar quest vers.

Tar las variantas vegn inditgà la furma dal ms. che suonda directamain il pled, per ordinari il pli vegl ch'ha questa furma, nun che sia grafia saja fitg speziala. L'auter u ils auters mss. inditgads pon variar graficamain. Tar l'indicaziun "*peder* Co, P" (v. 1) è inditgà la furma da Co, ma abstrahà dal fatg che *Opeder* è scrit ensemen en P. Tar *pedar* Ge, Süt, Pi vegn inditgà la furma da Ge, ch'è identica cun quella da Süt, ma abstrahà dal fatg che la furma è scritta *Pædar* en Pi: tant

la variaziun <p> – <P> sco quella <e> – <æ> èn definidas sco variantas graficas. Tar furmas ch'èn documentadas sulettamain en il ms. Co, vegnan quellas inditgadas en scrittira normala e terminadas cun]: *esch*] v. 2; la furma senza -t final è documentada mo en Co. La furma da Ro, *heist*, na vegn betg inditgada; ella è isolada ed ina innovaziun en cumparaziun cun las furmas dals auters mss. Ella n'è er betg necessaria per declerar furmas dals mss. pli vegls, sco en v. 3. Furmas ch'ins po tractar sco variantas vegnan agiuntadas cun commas, furmas che sa distinguan linguisticamain cun semicolon <;>. *peder* e *pedar* vegnan damai tractads sco variantas ortograficas entant che *peider* è in'otra furma linguistica. La successiun da las furmas suonda la furma dal text da l'ediziun; las furmas ch'èn pli datiers da quella stattan sco emprimas, las furmas cumplettamain differentas da quella en il text a la fin. En v. 3 stattan damai las furmas dals mss. Süt, P, Pi, ch'èn il pli datiers da la furma da Co *hawajwest* a l'entschatta, las furmas *haueft* da Ge, in sbagl per 'ha[uay]uest' tenor la scripziun da Ge, e *hieft* da Tr, probablamain in sbagl per *heift* da Ro, ina furma dal prs. empè da l'ipf., dal tuttafatg a la fin. Pervi da la stretga parentella da Süt e P stattan quels gist in suenter l'auter, malgrà che Pi e Ro en pli vegls che P.

In problem fa er anc che tscherts plets èn documentads pliras giadas. Gia en ils emprims 4 vers ha Co 2× *esch*, v. 2 e v. 4. La repartiziun è la medema en omadus cas, auter che tar il ms. Ro, che na vegn dentant betg cità, sch'el ha furmas spezialas. I na fa damai a prima vista betg bler senn, d'inditgar quai ina segunda giada en v. 4. La furma *esch* è documentada mo trais giadas, e v. 450 han ils auters mss. per part in'otra repartiziun e per part er autras furmas ch'en v. 2 e v. 4, uschia che jau las hai tuttina inditgadas en omadus lieus. Las furmas verbalas èn en scadin cas las furmas che varieschan il pli fitg, schizunt en il medem ms. Uschia datti gia mo en il ms. Co set variantas per la furma da la 2.sg. da *hawair*, *esch*, cf. Gloss. s.v. **hawair**, 2.sg., ed en las parts tenor il ms. Ge vegnan anc duas autras vitiers. Tar quellas vegn ins damai a stuair inditgar in pau dapli che tar autras furmas. *bap* (v. 11) è documentà 36× en Co e 45× en l'entir text. I n'è evidentamain betg fitg economic d'inditgar 45× la repartiziun da las variantas *bap* e *bab* en ils different mss. Il pli savens è la repartiziun tuttina sco en v. 11: *bap* Co, Pi; *bab* Ge, cet. I pudess dar ina differenza da pronunzia dal vocal tranter <bap> [bǎp] e <bab> [bāp], ma a quella na ston ins betg far attent 45×. Ma igl è er cler ch'ins na vegn apaina a sa regurdar tar la 45avla giada en v. 847 che las variantas èn inditgadas en v. 11. Sin basa da las indicaziuns en il glossari las pon ins tuttina chattar, sche necessari, e sch'i dat anc autras variantas en connex cun *bap*, vegn er quel cità, cf. v. 182, nua ch'il ms. Pi ha *Bap vielg* empè da *bap* Co, *bab* Tr, P, Ro.

En cas che ma paran significativs vegn er inditgà dapli ch'il strict minimum. Uschia p.ex. per tar ils nums *Abraham* ed *Jsaac* (v. 4). I ma para tuttina vaira

significativ per las enconuschientschas dals copists, ch'els han difficultads da scriver quests nums biblics. SALUTZ, *Genesis* è tuttina cumparì il 1657, damai anc avant ch'ils mss. Pi, P e Ro èn vegnids scrits. Là han els num *Abraham* (Gen. 17,5 etc.) ed *Ifac* (Gen. 17,19 etc.). Il ms. Co ha lura er las furmas biblicas correctas: *Abraham* ed *Jsaac*, uschia che las variantas èn plitost sorprendentas e dattan tuttina in'idea, cun tge ch'ins sto tut quintar: tar *Jsaac* ha mo il ms. Co la furma correcta.

A basa da questas restricziuns sa laschan las indicaziuns reducir marcantamain, per regla ad ina fin trais lingias: Quai maina lura, cun las midadas da scripziun descrittas dal text, a la sequenta preschentaziun da text e variantas:

O peder Celestiæl Dieu omnipotaint
 Tu esch in me kumplieu vschi kun_talaint.
 Aquel chia a meis babuns hawaywest imp<ro>mis
 Abraham et Jsaac khun tya benedictiun esch tü tramis

- 1 *peder* Co, P, *pedar* Ge, Süt, Pi; *peidar* Tr, Ro. – *Celestiæl* Co, Ge, Tr, Pi; *celeistiel* Süt, P, Ro. – *omnipotaint* Co, Pi, Ro, P; *omniputaint* Ge, Tr, Süt.
- 2 *esch]* *hest* Ge, Tr, Pi, *est* Süt, P. – *vschi kun_talaint]* *huschy cun grandt talaint* Tr; *cun grand talaint* Ge; *vscheia tieu talaint* Süt, P.
- 3 *Aquel* Co, Ge; *Alg quel* Tr; *aque* P, Pi, *a que* Süt, Ro. – *hawaywest* Co, Süt, P, Pi; *hauest* Ge; *heist* Ro; *hiest* Tr.
- 4 *Abraham* Co, Süt, Pi, *A Braham* P; *Habraham* Ge, *Abraam* Tr, *Abraham* Ro. – *Jsaac]* *Jsach* Tr, Pi; *isachk* Ge, *Jsachk* P; *Jsaick* Süt, *Jsaich* Ro. – *benedictiun* Co, Ge, Pi; *benedischiun* Tr, Süt, P. – *esch tü]* *hest tü* Tr, *est tü* Süt, P; *hest* Ge, Ro.

En il text èn sulettamain ils <f> remplazzads cun <s>, <ÿ> cun <y> e *kun_talaint* è spartì cun in segn, ma las variantas èn scursanidas da 20 lingias sin 9 tenor ils princips inditgads. En cas ch'indicaziuns pli lungas èn necessarias, sco per il titel e per differentas indicaziuns da reschia, vegn renvià al commentari, che tracta er ils problems che sa dattan en connex cun il text.

Per il text da las variantas vala damai il sequent: Ellas inditgeschan las furmas chattadas en ils mss., cun las sequentas restricziuns:

Sco en il text da l'ediziun:

Il grafem <f> vegn remplazzà cun <s>.

Il grafem <ÿ> vegn remplazzà cun <y>.

Ils grafems <Û> ed <û> vegnan remplazzads cun <u>⁹⁰.

90 Il grafem <a> per [o] vegn avant mo sporadicamain e plitost per sbagli u per svista en ils auters mss. ch'il ms. Co. El na vegn damai betg signalà spezialmain sco <ą> tar l'indicaziun da las furmas dals auters mss., bain dentant sco citat dal text edì.

Supplementarain:

Ils grafems <oe>, <œ> ed <öe> vegnan remplazzads cun <œ>.

Il grafem <j> avant consonant vegn remplazzà cun <i>⁹¹.

Text da l'ediziun che vegn cità en las variantas stat en la furma ch'el ha en l'ediziun. Sch'il ms. Co, resp. Ge per las parts che derivan da quest ms., varieschan uschia, che lur furma na sa lascha betg deducir da la preschentaziun en l'ediziun, vegnan las furmas da quests mss. inditgadas tar las variantas.

91 Per questas ed ulteriuras simplificaziuns graficas tar l'ediziun da texts rumantschs cf. er SCHORTA, Rq. A 4, 19–21. Damai ch'i va en questa ediziun er per demussar il sistem ortografic da Travers e da Suot Funtauna Merla, sun jau ma limità sin il pli necessari. En las translitteraziuns dals mss. Co, Ge, Tr e dals emprims 122 vers dals auters mss. en il lieu inditgà en ann. 84 èn tut ils segns eliminads en l'ediziun mantegnids.

II. Ediziun

1. Register da las scursanidas e dals segns

Manuscripts

Co	Conradin Planta, 1567, ChP Ab 47, cf. 2.1.
Ge	Jachiam Ger, 1593, M 138, cf. 2.2.
P	J. Batista R. Planta, 1678, AstGr A 702, cf. 2.7.
Pi	Barbla Piran, 1661, M 110, cf. 2.5.
PiC1	Giachem Janatz, 1746, AstGr A/N 422, cf. 2.8.
PiC2	Alfons Flugi d'Aspermont, 19avel tsch., AstGr A 520, cf. 2.9.
Ro	Anthöni Joan Rumedi, 1676, M 63, cf. 2.6.
Süt	Jan Süt, 1618, ChP Ad 139, cf. 2.4.
Tr	Peder Travers, 1618, M 156, cf. 2.3.

Text da l'ediziun (paginas spèras)

<xxx>	schliaziun d'ina scursanida en il text.
{xxx}	(en scrittira italica) text complementar dal ms. Ge.
{xxx}	text complementar dad auters mss., cun indicaziun da la funtauna.
[xxx]	text complementar da l'editur.
(xxx)	eliminaziun da text tras l'editur.
⌘	grafems betg legibels cun segirtad.
–	separaziun da plets scrits ensemen en il ms. cità en il text.
└	plets scrits dapart en il ms. cità en il text.
/	midada la lingia.
	ur dal feagl.
	fin da la pagina.

Supplementarmain tar las variantas (paginas pèras)

xxx]	inditgescha il text dal ms. Co en l'ediziun ch'ha variantas.
xxx]	(en scrittira italica) inditgescha il text dal ms. Ge en l'ediziun che ha variantas.
{...}	remplazza text supplementar da l'ediziun, sche quel è pli lung.
∅	manca en il ms. inditgà.
°	repetiziun da plets identics en auters mss.

Abreviaziuns

- a000 indicaziun da l'actur che preceda il vers inditgà.
C renviescha al Commentari, p. 145–208.
 cet. ceteri: “ils auters” mss. che quels ch'èn inditgads.
 f. 0^r fegl 0, pagina recto (davant).
 f. 0^v fegl 0, pagina verso (davos).
 i000 indicaziun da reschia che suonda il vers inditgà.

Successiun dals mss.

1. Furmas tenor sumeglientscha cun la furma dal text.
2. Successiun dal ms. pli vegl al pli giuven; Süt e P in suenter l'auter⁹².

Text da l'ediziun che vegn cità en las variantas stat en la furma da l'ediziun. Furmas che pon valair sco variantas vegnan separadas cun commas, furmas che sa distinguan linguisticamain cun semicolon <;>. Differenzas ortograficas dal gener tractà en l'Introducziun 6.2 na vegnan betg resguardadas sco atgnas variantas, mabain subsummadas sut la varianta inditgada.

92 P vegn damai avant Pi e Ro, ch'èn in pau pli vegls. Sche la furma dal ms. P è ortograficamain pli correcta che quella da Süt, vegn quella citada empè da la furma da Süt.

- Titel manca Co, Tr; *La histoargia da Joseph siand che sies frars / ilg haun agieu vandieu. In Egipten a_kho el. / ais sto in_grandt gro et hunur* Ge. Ils titels rumantschs dals auters mss. cf. C.
- a1 L'indicaziun da l'emprim pledader manca Co, Ge, Tr; *Jacob ilg Bab comaintza* Süt, P, Pi.
- 1 *peder* Co, P, *pedar* Ge, Süt, Pi; *peidar* Tr, Ro. – *Celestiæl* Co, Ge, Tr, Pi; *celeistiel* Süt, P, Ro. – *omnipotaint* Co, Pi, Ro, P; *omniputaint* Ge, Tr, Süt.
- 2 *esch*] *hest* Ge, Tr, Pi, *est* Süt, P. – *vschi kun_talaint*] *huschy cun grandt talaint* Tr; *cun grand talaint* Ge; *vscheia tieu talaint* Süt, P. C
- 3 *Aquel* Co, Ge; *Alg quel* Tr; *aque* P, Pi, *a que* Süt, Ro. – *hawaywest* Co, Süt, P, Pi; *hauest* Ge; *heist* Ro; *hiest* Tr.
- 4 *Abraham* Co, Süt, Pi, *A Braham* P; *Habraham* Ge, *Abraam* Tr, *Abraham* Ro. – *Jsaac*] *Jsach* Tr, Pi; *isachk* Ge, *Jsachk* P; *Jsaick* Süt, *Jsaich* Ro. – *benedictiun* Co, Ge, Pi; *benedischiun* Tr, Süt, P. – *esch tü*] *hest tü* Tr, *est tü* Süt, P; *hest* Ge, Ro.
- 5 *Aquast*] *Aquaist* Süt, Pi, Ro; *Aquais* Tr, *Aquaists* Ge, P. – *m_hæscht*] *m hest* Pi, *mest* Tr, *m est* P, *me est* Süt; *meist* Ge, Ro. – *imprastà*] *imprasto* Ge, cet.
- 6 *atz* Co, Ge; *huotz* Tr, Süt; *hoatz* P, Pi, Ro. – *ludà*] *saia Dieu ludo* Pi; *ingratzcho* Ge, Tr, Süt, P.
- 7 *chier* Co, Süt; *chiers* Ge, cet. C – *s'fadsche*] *sfadsche* Tr; *sdaias* Ge, | *Sdaias* Süt, *fs daias* P.
- 8 *nu*] *a nun* Ge, Tr, Süt, *et nun* P.
- 9 *ngiwus*] *ngis* Ge, cet. – *awair vintura*] *hauair uintura* Ge, ° *wintüra* Tr, ° *uintüra* Süt, P.
- 10 *Ad_a vassas*] *Et a uoassas* Ge, Tr, Pi, Ro; *et uosas* Sü, P. – *norsas*] *nuorsas* Ge, Süt, P; *nuorschas* Tr. – *paschiugra*] *paschüra* Ge, cet. C
- a11 *Ruben* Co, Ro, *Ruben 1* Tr; *Ruben 1 disch* Ge; *Ruben disch* Süt, P, Pi. C
- 11 *bap* Co, Pi; *bab* Tr, Süt, P, Ro; *Jsrael Bab* Ge.
- 12 *m(h)æ*] *mæ* Tr, Pi, *me* Ge, cet. – *Dieu nun ulains mæ* Co, Tr, Süt, P, Pi; ° *me nun wulains* Ge, Ro.
- 13 *bricha surudir*] *brichia sur dir* Tr, *brichia surdir* Ge, cet.
- 14 *ubedyntza*] *ubedienza* P, *ubedienchia* Süt; *obedientzchia* Ge, *hobidiynzchia* Tr.
- a15 *Joseff prüm* Tr; *Joseph 2 disch* Ge; *Josef disch* Süt, *Joseph disch* P, Pi. C
- 16 *vschi belg*] *uschea belg* Pi; *uscheia beilg* Süt; *uschia bilg* Ge, Pi, *huschy bylg* Tr, *uschy bylg* P. C
- 17 *Aq^aista*] *in aquaista* Tr, *A quaista* Süt, *Aquaistta* P; *Quaista* Ge.
- 18 *Cha* Co, Ro; *Zieva chia* Ge, Tr, Süt, P, Pi. – *araspa*] *araspö* Ge, cet.; *arasto* P; Ø Süt.
- 19 *impeis sü drett* Co, Tr, P; *sü impress* Ge; *sün peis* Pi. – *adriz{ed}a*] *adritzeda* Ge, *adriceda* P, *adricheda* Tr; *adriza* Co. – **Ils vers 19–36 mancan Süt. C**
- 20 *dals mauns* Co, Ge, Tr; *da las manas* P, Pi; *da las mainass* Ro.
- 21 *solgen*] *sælan* Tr; *süglan* Ge, *süglian* P. Ils vers 21/22 mancan Pi.
- 22 *khura* Co, Ro; *Cura chia* Ge, *Curra cha* P. – *algi*] *Alg* P; *ilg* Ge; vers nunlegibel en Tr.
- a23 *Simeon prüm* Tr; *Simeon. 1. disch* Ge; *Simeon disch* P, Pi. – Il text 23/24/a25 manca Ge. C
- a25 *Josef 2* Tr; *Joseph disch* P, Pi.
- 25 *Vna plu granda visiun* Co, cet.; *Vnna visiun plü granda* Ge.
- 26 *æs_tu*] *hes tü* P, *hest tü* Tr; *est* Ge. – *aunch*] *aunchia* Ge, cet.
- 28 *Paraiwen*] *paraiuen chia* Ge, cet. – *cr{u}dessen*] Ge, cet.; *cradessen* Co. – *Paraiwen (chia)* *cradessen da tschil* Co, cet.; *Da tschil paraiuen chia crudessan* Ge.
- 30 *dy* Co, Pi, *di* Tr, Ro; *dick* Ge, *dich* P. – *che woul aque* Co, P; *che aque wol* Ge, cet.

2. {La histoargia da Joseph}

{Jacob ilg Bab comaintza}

[f. 9^r] O peder Celestiæl Dieu omnipotaint

Tu esch in me kumplieu vschi kun_talaint.

Aquel chia a meis babuns hawaywest imp<ro>mis

Abraham et Jsaac khun tya benedictiun esch tü tramis

5 Aquast dudiesch filgs m_hæschit imprasta.

Cha ątz a saimp<er> sayes_tü ludą

A wus chier filgs s' fadsche algurdær

Jncunter Dieu nu surpassær.

Schi ngiwus ad awair vintura

10 Ad_a vąssas norsas saimp<er> buna paschiugra.

Ruben. {1}

O Jsrael Jsrael bap noss chier

Dieu nu wulains m(h)æ dschmanchær.

A (bricha) teis kumanda{ma}ints bricha surudir

Jn tya vbedyntza wulains murir.

IOSEPH. {1}

15 O Bap a wus frars meis

Eau m_he sumgią vschi belg singer Deis

Aq^aista nątt passeda m_hæ eau sumgią

Cha eau awaiwa mannas d_furmaint araspą

A_d_una impeis su drett adriz{ed}a.

20 Ngiwa dals mauns da meis frars adoreąda.

[f. 9^v] Suainter chi solgen fær ls famalgs dun singur.

khura algi singlar wulgan schpądschar hunur.

Simeon. {1}

Joseph alg tieu sunmi ais murawlgus

wains_tu fąrtza a singurær nus.

Joseph. {2}

25 Vna plu granda visiun m_aiss aparida.

La quela nun æs_tü aunch udida.

Vndasch schtailas khun l_sulalg e_la lgunna.

Paraiwen cr{u}dessen da tschil adunna.

Ad incuntar me ngiwan par m adurær.

30 Dy a_mi bap che woul aque managær.

- a31 *Iachob* 2 Tr; *Jacob*. 2. *disch* Ge, *Jacob disch* Pi; *Jachb disch* P, cf. C a41.
 31 *summis*] *sümmis* Ge; *sæmmis* Tr. C – (mürawlgus)] *surpiglià* da vers 23 Co; Ø cet.
 32 *gayest*] *gai^ast* Ge, *gaiast* P; *giast* Tr (per *gaiast*?). C – *agipir*{i}] *agiperi* P, Pi, *agiberi* Ge; *agipira* Co, Tr. C
 33 *sumginscha* Co, cet.; *sabginscha* P. Vers manca Tr, amez fol. 80r.
 34 {...}] *che eau cun tia mamma et frars* Tr, P, Pi, Ro; *Che eau cun_tia mama tes frars* Ge. – Hunuref wingen] *hunuran wynan* Tr; *hunurand vingan* P, *hundrand vegnen* Pi; *uingna hundrand* Ge. – *im_prudinscha*] *in prudenscha* P, Pi; *inprudinscha* Ge, Tr. C
 a35 *roben* 2 Tr; *Ruben*. 2. *disch* Ge, *Ruben disch* P, Pi.
 36 *Ad* Co, Pi; *alg* Ge, Tr; Ø P, Ro. – *noscha* Co, Tr; *nosch* Ge, Pi, Ro; *noschs* P. – *chiardungs*] *charduns* Tr, cet.; *carduns* Ge. C
 37 *litzintzcha*] *lichyinchia* Tr, *licentchia* Süt, P; *diligientzchia* Ge.
 39 v. 39 e 40 *sin ina lingia* Co; {...}] *nos duos frars* Tr, P, Pi, Ro; *noss 2 frârs* Ge, *nos duos frers* Süt.
 40 *tirs*] *tiers* Ge, cet. – *chiers* Ge, cet., *damai rima frars* – *chiers* en ils blers mss.
 a41 *Iacob* 3 Tr; *Jacob*. 3. *disch* Ge, *Jacob disch* Pi; *Jachb disch* Süt, P. C
 42 *guarga* Co, Tr, *guargia* Süt, Pi, *guardgia* P; *houra* Ge.
 43 *Ben(en)iamin*] Co *sulettamain* en quest vers, *uschiglio adina Benjamin* (12x). – *tir*] *tiers* Ge, cet. C – *arumangair* Co, P, *arumanair* Tr, *rumagnair* Pi; *rumangier* Süt; *rumaniar* Ge; *rumagnar* Ro.
 44 *inquel* Co, Tr, Süt, *in quel* Ge, P, Pi. – *seruezi* Co, Süt, P; *saruetzan* Ge, cet. – *giud*{ai}r] *giudair* Ge, Tr, P, Pi; *giudær* Co, Süt; *güdar* Ro.
 i44/a45 *Inste dicunt decem fratres in monte tandq<ue> inter se. Leui*. 1. *disch* Ge; *Lewi* 1 Tr; *Aquai*st *dian els 10 frars traunter per per lg munt* Süt. C
 45 *inqual*] *ünqual* Pi, *ün qual* Süt, Ro; *in quel* Ge, *ün quel* Tr, *ün quell* P. – *tratta*] *trata* Süt, P; *tratao* Ge, *tratho* Tr; *tratlo* Pi; *trat* Ro.
 46 {...}] *ns ho apalanto* Tr, *nsoa palantoa* Ge, *ns ho palantô* Pi, *ans haun apalanto* Ro; *ans appalainta* Co, Süt, P. C
 47 *stvessen*] *desen* Ge, Tr, *dessan* Süt, P, Pi.
 49 *k_nus* Co, Tr, *ch' nus* P; *chia nus* Süt; *nus* Ge. – *spiassen* Co, Ge, *spiesen* P, Ro; *pisassan* Tr, *pisesen* Süt.
 50 {ns}] *el ns ngis* Tr, Süt, Pi; *el ans ngis* Ge, Ro; *el ngis* Co. – *da_lg*] *dalg* Co, cet. C
 a51 *Juda* 1 Tr, *Juda disch* Pi; *Judas disch* Ge, Süt, P.
 51 *hå fick bain pisså*] *hoa ° pisa* Ge, *ho ° pissa* Tr, Süt; *he ° pissa* P. C
 52 *hå algurda*] *oa algurdoa* Ge; *ho arguardo* Süt, P; *alguorda* Tr.
 53 *da quel* Co, Süt; *da quegli* Ge, *da quegl* P; *da que* Tr. – *kuntaint*] *cuntains* Ge, P, *cuntaints* Tr, Pi, Ro; *cuntraists* Süt.
 a55 *Iacob* 4 Tr; *Jacob*. 4. *expandedum* Ge; *Jacob disch* Süt, Pi; *Jachb disch* P. C
 55 *vinå*] *wino* Ge, *wyno* Tr, *vino* P; *ueno* Süt. – *al*] *alg* Ge, Tr; *ilg* Süt, P.
 57 *bgier* Co, Pi, Ro; *bgier^s* Ge, *bgiers* Süt; *bgliers* P; *beier* (per *blier*?) Tr.
 58 *Dalondrina*] *dalondrino* Tr, *Da londar in o* Süt, *da loander ino* P, Pi; *Dalonder no* Ge. – *wigs*] *wiss* Ge, cet.
 59 *ch_inquel*] *chia ün quel* P, Pi; *chia quel* Ge; *chia qualchiosa* Tr.
 60 *Cha da chiaşa*] *chia da chiossa* P, Ro; *Kho da chiosa* Ge; *cha da chiesa* Süt, Pi; *pür chia qualchiosa* Tr. C – *m(h)æ*] *me* Süt, P, Pi; *üngün me* Ge 2.m., Tr.

JACOB {2}

Filg Joseph teis summis sun (mürawlgus) da grand misteri
 Eau hæ granda sprauntza tü nu gayest agipir{i}.
 Lg teis summi paluaira hæ granda sumginscha
 {Che eau cun tia mamma et frars} Hunureŕ wingen im_prudin-
 scha.

Ruben. {2}

35 Bap la naŕssa bischa indura ils mundts
 Ad achiattan sulamanch noscha chiardungs
 Cun tya litzintzcha wulains yr a mettar chura
 Cha naŕ muwel nun indüra.
 Joseph a Benjamin {nos duos frars}
 40 artain tirs te chi t_sun als plu chier{s}

Jacob {3}

[f. 10^r] Cun lg num da Dieu paŕssas yr a turnær.
 A kun buna guarga tutt achiatter.
 A tu Joseph e Ben(en)iamin dayas tir me arumangair.
 Ch_eau inquel seruezi s• paŕssa giud{ai}r.

Distendunt decem fratres in montes
 tandem int<er> se loqunt<ur>. LEVI. {1}

45 Frars nus dayen guardær a fær inqual trattà
 Jncu<n>ter lg sumi cha naŕ frær ans {ho appalanto}
 Sch nu stvessen el ngir ad adurær
 Siewa chia ls summis peran a managiær
 Schi fusse milg k_nus spiassen vna via
 50 Sch el {ns} ngis amaun da_lg metter via.

Juda {1}

Nos frær Leui hæ fick bain pissà
 Aque ch_el vssa ns' hæ algurđà.
 Scha wus ischas da quel kuntaint{s}
 Schi tnge su cun me vaŕs dains

Jacob. {4}

55 Joseph vina al meis filg chiær
 Eau nu sæ ne dy ne nott pussær.
 Theis frars sun spartieus awaunt bgier dys.
 Dalondrina nu ls hæ ingiun wigs.
 Pür ch_inquel kuntredi nun ls hægia ischkuntra
 60 Cha da chiãsa alchuna m(h)æ nu_m_anã awisã.

- 61 {...}] *in düss praist* Ge, *in dœs praist* Tr, P; *in te praist* Süt; *in tuorn praist* Pi; *in dūs pars* Co. C
- 62 watten] *waten* Ge, *wattan* Tr, *uatan* Süt, P, Ro; *chamina* Pi. – *in sichen* Co, Ge; *in sien* Tr; *in sü* Süt; *in sem* P; *Sychem* Vulgata – *tir ls teis frars manca* Tr.
- 63 *grand pissir* Co, cet.; *piser grand* Ge.
- 64 *steten* Ge, P, Pi, Ro; *stesen* Tr, Süt. – *quel*] *qual* Ro; *ün qual* Tr, *üun* (sic) *quel* Süt; *qualche* P; Ø Pi. Vers manca Co.
- 65 *bəð*] *bat* Süt; *bot* Ge, Tr, *buod* P.
- 66 *cour* Co, Tr, Ro; *chio* Süt, P, Pi. – *meilg p̄assa* Co, Süt, P, Pi; *possa mylg* Tr. – *rapusær* Co, Süt, Pi; *arapuser* Tr. Vers manca Ge.
- a67 *Josef 3* Tr; *Joseph disch* Ge.
- 67 *Aque* Co, P, Pi; *aque chia* Ge, Süt; *que chia* Ro; *aquel tieu chumandamaint* Tr. – *wolg*] *woelg* Ge, Tr, P; *üæglia* Süt.
- 68 A sch at<er>] *scha hotar* Tr; *Achiater* Ge, Süt, P; *A nun achiatand* Pi. C – *bəð wolg türner*] *woelg praist turner* Ge, Tr, P, Ro; *praist uoglia turner* Süt; *cun respoasta turner* Pi.
- a69 VIR BONUS] *Wirbonis 1* Tr; *Vir bonus disch* P, Pi; *Virbonis disch* Ge, *Verbonus disch* Süt. a69–72 mancan Ro.
- 69 *contredgia*] *streda* Ge, Tr, Süt, P, Pi. C
- 70 *Tü węst* Co, Ro; *Chie uest* Ge, Tr; *Co uost* Süt; *Cho vestt* P, Pi. – *tzainza* Co, Tr, *zainza* P, Pi; *sainza* Süt; *sainscha* Ge.
- a71 *Josef 4* Tr; *Joseph. 4. disch* Ge.
- 71 *wing*] *wieng* Ge, *wyn* Tr; *veng* P, Pi; *uegnia* Süt.
- 72 *scha tü m' sawest* Co, Tr; *Stüme sauest* Süt, *Stü me m sauest* P; *A tü sawess me* Ge.
- a73 VIR BONUS Co, Ro, *Wirbonis 2* Tr; *Virbonis. 2. disch* Ge; *Vir bonus disch* Pi; *hommo bun disch* Süt, *JLG HUM BUN DJSCH* P. C
- 73 *sun els schtəş*] *sun els stos* P, Pi; *sune stoss* Ge, Tr; *suna els stos* Süt.
- 74 *Dociam*] *dotian* Tr; *doctha^m* Ge; *dot haim* P, *Dothan* Pi, Ro; *Dciham* Süt. – *dis(ch)ne*] *disne* Ge, P, *dis ne* Süt; *dischne* Co; *dissen* Pi, Ro; *dissns* Tr. C
- a75 ISAHAR] *ISACH 1* Tr; *Jsacher* Ro; *Esacher disch* Ge, *Jsaschar disch* Pi; *Itachiar Disco* Süt; Ø P. Cf. er a635.
- 75 *nəş sumgiedar*] *ilg noss sumgiedar* Ge, Tr, *lg °* Süt, P, Pi. – *ans tšchiarchiær vain* Co, Ge, Pi, Ro; *ans charchier ans vain* Tr; *vain ans achiater* Süt, P.
- 76 *Aque* Co, cet.; *Aquel* Ge – *ch'nus*] *chia nus* Süt, P, Pi; *c'uus* Ge; *Aque nus* Tr. – *tractəş*] *trato* Ge; *atrato* Tr, Süt. – *adær bain* Co, Ge, Tr, Pi, Ro; *bain a der* Süt, *bain ader* P.
- 77 *Imp<er>schə sch_*] *Impertscho scha* Pi; *Inparo sch* Tr, *Inparo schia* Ro; *Inpro_scha* Ge. C – *inqualchün* Co, Tr, Ro; *alchün* Ge, Pi. – *d {opi}niung*] *da opiniun* Ge, Ro; *dupiniun* Tr; *d puniun* Co. Ils vers 77 e 78 mancan Süt e P.
- 78 {nun}] Ge, cet. – *la nossa {uniun}*] *noss uniun* Ge, Pi, Ro; *la nossa opiniun* Co, *noassa openiun* Tr. C
- a79 *Rubem 3* Tr; *Ruben. 3. disch* Ge.
- 79 *im_p<re>scha* Co, Ge, P; *in pressa* Tr; *ils pesa* Süt; *imperscha* Pi.
- 80 *Pissə*] *piso* Ge, *S_piso* Süt; *s_inpisse* P; *pisain* Tr. C – *wus*] *k_uus* Tr, *c_uus* Ge; *che vus auaits* P; *ch'als auains* Süt. – *par la mur da di{eu}*] Tr, Süt, P; *palamurdadiu* Ge.
- 81 *humana*] *lu mauna* Ge, *loamauna* Tr; *la umauna* Süt, *l'humauna* P, Ro.
- 82 *Am_plu* Co, Ro; *Aplü* Ge, *Aaplü* Tr; *Aün plü* Süt, *Aunchia plü* Pi, P. C
- 83/84 *murigr* – *sapuligr* Co; *murir* – *sapulir* Ge, cet.

Partel metta la tya rassa schlapęda in {*düss praist*}
 [f. 10^v] A watten in sichen tir ls teis frars a_di_ls aquaist
 Ch_eau hæ agieu grand pissir dalg fatt lur.

{*Dubitandt chia steten cun quel dulur.*}

65 Kun araspęsta dayes_tu będ turnær.

Cha_lg cour mieu meilg pęssa rapusær.

Joseph. {3}

Bap aque tu_m khumandesch wolg eau gugend fær.

A_sch ęt<er> impedimaint nu_m ischkuntra będ wolg tųrnær

VIR BONVS. {1}

Chę tscherchias_tu giuwen in aqaista contredgia

70 Tu węst fick sul tzainza brayęda.

Ioseph. {4}

Meis frars wing eau a dscharchiær.

Scha tü m' sawest intraguidær.

VIR BONVS. {2}

Aq<ui> sun els schtęs a_tratzs wya

Jn Dociam dis(ch)ne da prender la vya.

ISAHAR. {1}

75 Frars nęss sumgiedar ans tschiarchiær wain

Aque ch' nus awain tractę s'woul adær bain.

Jmp<er>schę sch_inqualchun d wus füs müdę d {*opi*}niung

Aquel dya par {*nun*} guastær la nossa {*uniun*}.

Ruben. {3}

Frars nun ids im_p<re>scha atadlę l_kusalg mieu

80 Pissę bain aque wus hawais amaun par la mur di{|*eu*}

[f. 11^r] Vna crudela chięsa ais amatzer humana creatura

Am_plu crudela nęs frær chi ais da nęssa natüra.

Scha nęs frær dess vschi da nęs mauns murigr.

Schi fadschain pissir nęss bap eir da sapuligr.

- 85 ngins] *ngis* Ge, cet. – a trasatər] *atrambler* Ge; *a trasambler* Tr, Pi, Ro, *atrasambler* Süt; *atramsamler* P. C
- 86 Sch_el seis Josef] *Scha'l seis filg* ° P; *Scha lg teis filg* ° Süt; *Scha seis filg* ° *nun pudes_la* Ge, Tr; *Schla seis* ° Ro; *scha ella seis filg* ° Pi. C – imbratschær] *abratscher* Tr, P; *bratscher* Ge; *brasch* Süt; *bütscher* Pi; *brancler* Ro.
- 88 *aspra* Co, P; *espra* Ge, Süt, Pi; *espeder* Tr; *noschia* Ro. – pantintzcha] *pantienczcha* Tr, *pantenzchia* P, Pi, Ro; *panitenchia* Süt; *pantienschia* Ge.
- 89 *inquel* Co, Ge, *ün quel* Tr, Pi, Ro; *vn quall* P; *in que* Süt.
- 90 *mia* Co, cet.; *via* Ge 2.m.
- 91 *a_s* Co, Ge, P; *ans* Tr, Süt, Pi, Ro.
- 92 Parch'] *par che* Ge, Süt, P, *perchie* Tr. – *nəss cour* Co, cet.; *noass coarp* Pi – *nəssas ouwrass* Co, Tr, P; *noassas ouras* Süt; *noassas huormas* Ge, Ro; *noassa oarma* Pi – *nu pudaints azupær*] *nulg pudains azuper* P, *nulg pudains atzopere* Tr; *nulg paun azuper* Ge; *nol pudes-san zuper* Ro; *nun lg pudes achiaper* Süt; *nulg po fer* Pi.
- 93 *Che chi* Co, Tr, P, Pi; *Cho chi* Ge; *Tuot que chi* Ro; *Che eau* Süt.
- 95 *hə khumandə*] *a cumando* Ge, *o cumando* Süt, P; *ho scunnando* Tr. C
- 96 *Cha* Co, cet.; *cho chia* Tr. – *surpassə*] *surpasso* Tr, Pi, Ro; *surpusso* Süt; *sin pissu* P. Vers manca Ge.
- 97 *ada nus tũts*] *ad ingün d'nus* Ge, cet. – *ingurdinscha* Co, Ge, P, *imgürdinscha* Tr; *tgnin gradentschia* Ro; *algurdentscha* Süt; *dischplachair* Pi. C
- 98 {...}] *agradinscha* Tr, Süt, P; *algurdinscha* Co; *ingurdinscha* Ge; *arcuntschentschia* Ro; *avaunt əlgs havair* Pi. C
- 99 *innocaint*] *inotzaint* Ge, *inozaint* Pi; *inuzaint* Tr, P, *inusaint* Süt; *insench* Ro.
- 101 *laschə_{n}s*] *laschons* Ge, Tr, P; *laschens* Pi, Ro; *laschains* Süt; *laschas* Co. – *pissær* Co, Ge; *inpiser* Tr, cet.
- 102 *A_lg nəş saung nos mauns*] *ad noas saung noas mauns* Tr; *Alg nos saung cun nos mauns* Süt, Ro; *Ad_alg sieu saung cun noss mauns* Ge; *Lg saung da noass frer cun noas mauns* Pi; *Algs nuos mauns* P. – *nun maculer* Co, cet.; *nun impaler* Ro.
- a103 *Zabulon 1* Tr, *Zabulon* Ro; *_p Zabulon* Co; *Zabulon .1. disch* Ge, *Zabulon disch* Süt, P, Pi.
- 103 *cun nus inguwinga* Co, Ro, ° *ingiuuina* Tr, P, Pi; ° *ingiüna* Ge; *co nus ingiana* Süt. C
- 104 *A bastas*] *abastas* Ge, Tr, Süt, Pi, *a bastess* Ro; *abatas* P. – *ch'nus fussen*] *cnuss füssensz* Ge, *chia nus füssan* Pi; *schnus füssan* Tr, P, *schin us füsen* Süt; *chia que füss* Ro. – {s}chko] *sco* Ge, Pi, *scho* Tr, Süt, P; *chko* Co. – *sou{r}* Dina] *sour Dina* Süt, *sour dina* P, *sordina* Tr; *soudina* Co; *surdünna* Ge, Pi, *surd üna* Ro. C
- 106 *tuts wus*] *tuotz wus* Tr, *tuot wuss* Ge; *tuots d uus* Süt, P.
- a107 *Nepptalin 1* Tr; *Naphtalin* Ro; *Neptalin disch* Ge, Süt, P, Pi.
- 107–112 Per il text cumplet da quests vers, che varieschan fitg en ils differents mss., cf. C.
- 107 *kha*] *chia* Ge, P, Pi; *che* Süt; *ko* Tr.
- 108 *Ais pur par ns* Co, P; *aispürans* Ge; *püraiss* Tr. – *schtrawyər* Co, Ge 2.m., Ro; *schuier* P; *schüser* Süt; *schivir curr. en schvier* Pi; *appraschdiwer* Tr.
- 109 {...}] *qualchiosa fer* P, *ün qualchosa fer* Ro; *fær qualchiasa* Co, Tr, Pi; *fer inqualchiosa* Ge, Süt.
- 110 *bsungai{n}s*] *bsügnains* P, *bsügnans* Pi, *bsügniain* Süt; *bsüngais* Co; Ø cet. – *intardær* Co, Ge, Tr, P; *inpiser* Ro; *surtreer* Pi; Ø Süt.
- 111 *ocasiun* Co, Süt, Ro, *akasiun* Tr, *ocosiu* P, *ocasiun* Ge; *saschun* Pi.
- 112 *bastung abassa*] *Bastun Abassa* P; *bastun abasta* Süt, Pi; *bastuna passa* Ge; *bastun a basa* Ro, *bastun basa* Tr. Per la furma *bastung* cf. C v. 39.

- 85 La mamma sya ngins a trasatər.
 Sch_el seis Josef nu pudes plu imbratschær.
 Scha wus desses taunt mël fær zaintza reuerintzchia
 Palwaira schi ngis a fær un_aspra pantintzchia
 Scha bain inquel timp passas wya
 90 A la lunga nun amutschasses mia.
 Da la greiwa paina chia Dieu ngis a_s dær.
 Parch' næss cour a næssas ouwras nu pudaints azupær.
 Che chi dwainta ilg desiert u in la Citæd.
 Way_el partütt in vardëdt.
 95 Næss bap vschi stret ns hæ khumandə.
 Cha da nus inkuntar dieu nu winga surpassə
 Josef ada nus tûts hæ fat ingurdinscha.
 Nus dessen apusaiwel da sya virtud awair {agradinscha}
 Sch nus dessen quel innocaint saung mettar our d peys
 100 Che fing ngis m(h)æ ad esser la nossa o singar Deis
 Partël chër frars laschə_{n}s meilg pissær.
 A_lg næss saung nos mauns nun maculær.

Zabulon {1}

- Eau nu sæ frars che Ruben khun nus inguwinga
 A bastas ch'nus fussen tuts {s}chko nossa sou{r}_Dina
 105 Sch nus nu<n> dayen vssa kumplir nos kusalg.
 Schi nun des eau par tuts wus un alg.

[f. 11^v] Neptalin. {1}

- Madischi frars kha taunt pradgiær
 Ais pur par ns schtrawyər.
 Scha nus wulaints {qualchiąsa fær}.
 110 Schi nun bsungai{n}s plü intardær.
 La ocasiun ischkontra, alhura passa.
 Chi woul nus fadschen lg sieu bastung abassa.

- a113 *Ruben* Tr C; *Ruben. 4. disch* Ge.
 113 da_quel] *da quel* Ge; *da quelg* P; *da que* Tr, Pi, Ro. – *deliberas*] *deliberos* P, Pi; *delibros* Tr; *libros* Ge. *Ils vers 113/114 mancan Süt.*
- 114 m{ain}s pchiäs] *mains pchios* Ge, *main pchios* Ro, *main pchio* Tr, P; *meiss pchiäs* Co.
 115 Da l] *Dalg* Ge, cet. – *wulains nus*] *wulains* Ge, cet.
 116 *lyer* Co, cet.; *büter* Ro.
 117/118 *murigr* – *cumpligr* Co; *murir* – *cumplr* Ge, cet.
- a119 *Dan* Co, Ro; *Dan disch* Pi; *Dam 1. disch* Ge; *Daniel* Tr; *Danieil disch* Süt, *Danniel disch* P.
 119 *Dschertamanch*] *Dschertamaing* Ge, Tr, Süt; *De Tschertamaing* P. – *hə pissə*] *ho pisso* Ge, Tr, Süt; *ho spüo* P, *ho spio* Ro. *Vers manca Pi.*
- 120 mo] *mu* P, Pi, *muo* Süt; ∅ Ge, Tr. – *artingar* Co, Ge, *artegniar* Pi, *artegner* P; *artgnieu* Tr, Süt.
 121 *dər* (curr. *da fär*) *skundinscha* Co, *der scundynscha* Tr, *der sgundenscha* Süt, *der sgundentschia* Ro; *der squindinscha* Ge; *desch sgundeschan* P; *fer fantaschia* Pi.
 122 Kha] *Chia* Ge, cet. – *kun sya prudinscha* Co, Ge, Tr, Süt, Ro, P; *cun la prophetia* Pi
- a123 *Joseph .5. disch* Ge.
 123 als] *ls* Ge, cet. – *frars* Co, P, Pi, Ro; *frers* Süt; *cheirs frars* Ge, *chier frars* Tr. – *sayas* Co, Tr, Süt, P; *saist* Ge
 124 Che] *Chia* Ge, cet. – {et}] *sandet et algretzchia* Ge, Tr, P. – s_hæ] *se* Ge, Tr; *sche* Pi; *saias* Süt, *seiia* P.
 126 A m_ä] *amo* Ge, *Am ho* Süt, P; *Mo* Tr. – *aqui* Co, Tr, Süt; *qui* Ge
 128 *äter kuf[úr]* *ater cüfür* Ge, *oter cufüert* P; *teis cufiært* Süt; *atar kufurtær* Co; *oter pissyr* Tr, Ro; *oter früt* Pi; *kufürtt* Co v.192. – *gova*] *giowa* Ge, cet.
- a129 *Ruben 5 disch* Ge.
 129 Frær] *Frer Joseph* Ge, cet. – *woust* Co, P, *wost* Ge; *uains* Tr, *vainst* Pi, Ro; *uest* Süt.
 131 Hęgasch] *hegiäs* Süt, *hegiast* Tr, P, Pi. – alg {ar}cumanda] *Ilg arcumanda* Ro, *et arcumanda* Tr, *ett att recomanda* P, *a Dieu racumanda* Pi; *alg cour cumanda* Co; *elg ardunda* Süt. – *alg tieu spiert* Co, Tr, Pi; *lg spiert tieu* Süt, P, Ro. *Vers manca Ge. C*
- 132 müdscher] *mütscher* Tr, Ro; *amutscher* Ge, P; *ir davent* Süt; *fügir* Pi. – *aquel pürtt*] *aque*l *püert* Tr, *da que püert* Pi; *a que partieu* Ge, Süt, P, *a quist partieu* Ro. C
- a133 *Joseph .6. disch* Ge.
 133 O weya Co, Tr, Süt, P; O ve Pi, Ro; O cura Ge. – *kə*] *ko* Tr, cet., *chi* Ge, *ch* Süt. – *wangia*] *wangio* Ge, Tr, *vengio* Pi, Ro; *vandagio* P; *manglo* Süt. C
 134 da wəs mauns] *tres wos* ° Ge, P, Ro; *tiers uoas* ° Tr, Süt, Pi.
 135 imp<er>scha] *Imperscho* P; *impro* Ge; *inparo* Tr, Ro, *Impero* Pi; *parsch* Süt, cf. C v.77. – *ingiu*n] *ingiün* Ge, *üngiün* Tr; *üngiuns* Süt, *üngiüns* P. – *dschssarwieu*] *mæ dschsaruieu* Ge (curr. 2.m. *da mel* + *pled nunlgibel*); *me tscherwieu* Tr, *me tscharwieu* Pi, Ro; *mede scharuieu* Süt; *me d vair d scharuieu* P. C
 136 stow] *stou* Süt, P; *stoua* Ge, Tr; *sto* Pi, Ro. – *wolg*] *sch_i_m wölg* Ge, Tr, P, Pi; *sch_i uölg* Süt.
 137 vschi wilg] *wilg üschie* Ge, *uylg huschy* Tr, *uelg husche* Süt, *vilg vschi* P. – *furtuna*] *fürtüno* Tr, cet.; *scufurto* Süt. C
 138 Pal] *par lg* Süt, *Per lg* P, Pi; *Dalg* Ge, Tr. – *teis Joseph* Co, Süt, P, Ro; *teis filg Joseph* Ge, *tieu filg Iosefh* Tr, Pi. – *kufurtə*] *cufurto* Ge, cet.
 139 a nu] *et nun* Tr, cet., *nun* Ge.
 140 S algorda] *salguorda* Ge, Tr, Pi; *salgurdaro* P. – *crescha*] *ilg crescha* Ge, P; *alg* ° Tr, Pi, Ro. *Vers manca Süt.*

Ruben. {4}

Dapoya ch' wus da _quel ischas deliberas.
 Schi hæ eau pissã da fær aquel khun m{ain}s pchiã
 115 Da l saung da Joseph ns wulains nus salwær.
 Ad el in quaista Cisterna lyer.
 A_luaint Joseph laschær murigr.
 Ad uschya la nassa volunted cumpligr.

Dan. {1}

Dschertamanch Ruben hæ pissã una buna partida
 120 Da nu mazær Josef a maun mo artingar la frida.
 Ad vschya wulains tuts dær skundinscha.
 Kha Ruben cumplescha kun sya prudinscha.

Joseph. {5}

Als meis frars da Dieu sayas saludas.
 Che kun sandedt {et} algretzchia s_hæ achiattas.
 125 Næs bap hæ agieu grand pissir d wus
 A m_ã fatt ngir aq<ui> zund dulurus
 Par lg purtær da wus quæl buna nouwa
 Ch atar kuf[ũ]rt ingutta (atar) nu gova

[f. 12^r] Ruben. {5}

Frær tu woust in nos mauns esser bain wngieu
 130 Nus d wulain in quaista Cisterna laschær murir cun Dieu
 Hegasch pazyntzcha alg (cour) {ar}cumanda alg tieu spiert
 Tu nu poust mudschær aquel pũrtt.

Joseph. {6}

O weya ls meis frars kã hæ eau aque wangia
 Da ngir da wæs mauns vschi mæl attratã.
 135 Eau nu s_hæ imp<er>schã ad ingiun dschssarwieu.
 Scha uschya stow esser / wolg eau arkumandær a Dieu.
 O powar bap vschi wilg furtunã
 Pal_teis Joseph wains_tü mæl kufurtã.
 Culpa gescha a nu schmertschescha
 140 Alchun S algorda khura la fadya crescha.

- a141 *Joseph Ruben postquam 6 / In cisternam ligawit posuorat* Ge, *Josefh* (sic) *Ruben postquam in cisterna ligatum* Tr. Las traduciuns rumantschas dals auters mss. cf. C.
- 141 Dap(e)oya] cf. *dapoya* vv.113.181.429; *dapöya* v.161 Co; *Da pœia* Ge, cet. – ais fatt] *eau he fat* Ge, *he fat* Tr; *ho fat* Süt; *hauais fatt* P, Pi. – *Aque* Co, Süt, P; *que* Ge; *aque* Tr. – ch wus] *kus_* Tr, *chia uus* Süt, P; *wuss* Ge. Il vers sin duas lingias Co.
- 142 a nossas narsas] *per nossas nuorsas* Ge, cet. – mildar atid] *milgeratitz* P, *meigliar adath* Pi; *milgdita*] Ge; *mieladadrits* Süt; Ø Tr, Ro. C. Il vers sin duas lingias Co.
- a143 *Judat post diei sune Ruben / Venienti duos mercatores* Ge; *Rubem* Tr, text rum. cf. C.
- 143 *adschā*] *atscho* Ge, cet.
- 144 *mielg*] *milg* Ge, *mylg* Tr; *meilgs* P; *beilg* Süt.
- 146 *ad_aquels* Co, Pi; *ada quels* Ge, Tr, Süt, P.
- 147 *ais melg* Co, Pi, *ais milg* Tr, *es milg* Ge, P; *eis mel* Süt. – cha_] *chial* Süt, *chel* Ge, cet. – dalunsch] *dalcentsch* Süt, P, *da læintsch* Tr, Pi; *dalcenz* Ge.
- 148 *Kā cha*] *Cho chia* Ge, cet. – nu lg] *nus ilg* Tr, P; *nus* Ge; *lg* Süt. – vschi Co, cet.; *uschia* Ge, *uscheia* Süt.
- 149 *pü baḡ*] *plü bod* P, *plü bot* Süt, *plü buot* Tr, *blu boat* Ge. Vers manca Ro.
- 150 vschia lg laḡ] *uscheia lg lodt* Pi, *vsche ilg lod* P; *usche lg læd* Süt; *ilg lod* Ge; *alg latt vschia* Tr.
- C
- a151 *Gat(i)*] *Gadd 1* Tr; *Gaad 1 disch* Ge, *Gadt disch* P, *Gaat disch* Pi; *Gader disch* Süt. C
- 151 *Ai schi* Co, Tr, *Ay schi* Süt, P; *Aschi* Ge. – *aque* Co, cet.; *aque* Ge.
- 152 *Eau*] *Ad eau* Ge, cet.
- a153 *Merchatores 1* Tr; *ls marchiadauns* Süt; *Ils marchiadauns dian* Ge, *ls marchiadauntzs dian* P, Pi. C
- 153 *Dieu ws saludt*] *Dieu s_salüdt* Tr, *Dieu salüdt* Ge; *Dieu salüdo* Süt; *Dieu as salüda* P, Pi; *Dieu salegra* Ro.
- 154 *wus sayas* Co, cet.; *uus saias tuotz* Tr.
- a155 *Aser 1* Tr, *Asser* P; *Aser 1 disch* Ge, *Aser disch* Pi; *acter disch* Süt.
- 155 *s wolg eau* Co, Süt, P; *s vuælg* Tr; *wulains* Ge.
- 156 *ün famalg wnæl* Co, Tr, Pi; *ün famalg juuen fnell* P; *ün famagl Nuvel* Ro; *ün famailg* Ge. La 2. part dal vers è scritta sin ina nova lingia en Co. **Ils vers 156–196 mancan Süt.**
- 157 {...}] *Uschia* Ge, cet. Vers manca Co; sia piazza ha la segunda part dal vers 156.
- 158 *mne_lg*] *mnel* Ro; *mnalg* Tr, *mnol* Ge, *mnolg* P. C – *frars* Co, Tr, P; Ø Ge, Pi, Ro. – *k_nus*] *chia nuss* Ge; *ko nus* Tr, *cho nus* P. – *possen* Co, cet., *passan* Tr – ns] Ø cet.
- a159 [*Alter Mercatorum*] *Als Mercotor 1* Tr; *Ilg otter marchiadaunt 1 disch* Ge, *Lg oter marchiadaunt disch* P, Pi. C
- 159 *tscheyra* Co, Ge 2.m., P; *schiera* Tr.
- 160 *pchā*] *pchio* Ge, cet. – *a lgieud* Co, Ge, P; *alla lgieud* Tr. – *fulastira* Co, Tr, P, Pi; *fulastiera* Ge, *fulasteira* Ro. C
- 161 *chia khun nus wulaitz* Co, Tr; P; *chia wuss uulaitz* Ge.
- a163 *Gadd 2* Tr, *Gadt* Ro; *Gaad 2 disch* Ge, *Gaut disch* P, *Gaat disch* Pi, cf. a151.
- 163 {ais}] *ais* Ge, cet. – un manca Tr.
- 164 *Jmp<er>tschā*] *Jinparo* Ge, *Jnparo* P, Ro; *Jnpero* Tr, *Impero* Pi, cf. C v.77. – nu s_ilg] *nus s_ilg* Ge, Tr, P, Pi. – *zainza rassa* Co, cet.; *uschi saintza arassa* Ge. – *nüd*] *uschi nüdt* Ge, Tr, P; *uscheia nüdt* Pi, Ro.

Ruben [6] Postquam in Cisterna posuerit Joseph.
 Dap(e)oya frars cha khun Joseph ais fatt / Aque ch wus hawais
 ditt.

Schi wolg eau yr a dscharchiær / A nossas narsas mildar atid.

Post discessum Ruben venientes
 negociatoribs. Judas. [2]

Frars adschą wingan dus marchiadauns
 Eau kusalg nus natagen mielg nos pchias mauns
 145 [f. 12^v] Nus wulain Joseph our dla Cisterna prender
 Ad_uschya wyf ad_aquels marchiadauns wender
 Alg ais melg cha_l gaya dalunsch a muryr.
 Ką cha nu lg shtowen vschi pchiadus udir
 Dieu wain ans pardunær taunt pü bađ
 150 A wia •lg münd nu pardains vschya lg lađ.

Gat(i) {1}

Ai schi frars aque wulains fær.
 Eau kuls marchiadauns wolg barattær.

Mercatores {1}

Dieu ws saludt che radschunais wus in aquaista via
 Am sumalga wus sayas plains d fantaschya

ASER. {1}

155 La nossa fantaschya s wolg eau apalantær
 Nus hawain ün famalg wnæl / Sch wus wulaitz cumprær
 {A par_chia wuss ilg poassas guarder}
 Schi mne_lg aqui frars k_nus possen ns acordær

(Putifares ad negociatores)

[Alter mercatorum] {1}

160 Aquel juwen brayeda hą una pruwęda tscheyra
 Alg ais pchą al wendar a lgieud fulastira.
 Mu dapöya chia khun nus wulaitz marchiantær
 Schi wulaints par el trenta danærs dær.

Gad. {2}

Alg {ais} un pitschen pretsch par taunta virtud.
 [f. 13^r] Jmpertschą nu s_ilg dain zainza rassa nüd.

- 165 schbursā] sburtzo Ge, P; sburche Tr, sburse Pi, Ro.
- 166 Arcumandā wus say_el] Arcummando s_saiel Tr, P; Aracumanda Jrael Ge; Eau silg arcumand a vus Pi. – {...}] par ilg aroff mieu Ge 2.m., p<er> l_arcef mieu Tr, per ilg arcefmieu P, Pi; par la mur Dieu Co. C
- a167 putiferris ad Necoditoris Tr; Putiferss uen_tiers ils marchiadauns Ge; Putifer disch als marchiadauns P, Pi.
- 167 wingas Co, cet., wieustss Tr. – schfalās] schfadios Pi; scho fadios P; as fadios Ro; afadios Tr; Ø Ge. C
- 168 terras Co, Tr; uias et_terras Ge, P, Ro; uias et eistars paiais Pi. – acumpagnās] acumpagnoss Ge, Tr; cumpagnos P
- 169 {...}] eau s_artgness Ge; eau artgnes P, Ro; eau artnes Tr; ssarz nas Co. C
- 170 plasch{e}s] plasches Ge, cet.; plaschas Co.
- a171 Alttar negoditoris Tr; Legat marchiadaunt disch Ge; Ilg oter marchadaunt disch P. a171–174 mancan Pi.
- 173 Prain_el] Prenda_gl Ro; Prande_l Ge, Tr, Prane_lg P. – intraguida Co, Ro; intraguido Ge, Tr; in tragido P. C
- 174 ns' ankuntantain Co, Tr, P; s_cuntantoa Ge.
- i174 Aquia prandet putiferss. Joseph alg mno cun ell. Ge; Aquia prandet potiphar et ilg mnet cun el Ro; Ø cet. C
- a175 Ruben 8 Tr; Ruben ven_d_not tier la cisterna Ge; ° tiers la cisterna et clamet Joseph Ro; Ruben turnaunt d'noat ter la cisterna disch P, Pi. C
- 175 Joseph Joseph Co, Tr, P, Pi; Joseph Ge, Ro.
- 176 Vittan Co, Ge Tr, P; Ve Pi, Ro. – aschfuga<n>ter] sfüganter Tr, sfugianter Pi; affuganter Ge; fügenanter P. – mel guida] mel guido Tr, P, Pi; mel güdoa Ge. –
- a177 Juda] Juda 3 Tr; Judas 1 disch Ge, Judas disch P.
- 177 Frær Co, cet.; frars Ge.
- 178 hawains Co, Pi, Ro; hauains nus Ge, P; hauain nus Tr. – par la fe mya Co, cet.; palafemia Ge.
- 179 Nus l_awain] Nuss ilg hauain Ge, Tr, P.
- 180 arfschieu Co, P, Pi, harfschieu Tr; afshchieuu Ge.
- a181 Ruben 9 Tr; Ruben 8 disch Ge; Ruben disch P, Pi.
- 181 ch vschya] chia uschyia Tr, chia uscheia P; chia_uschi Ge. – ko Co, Tr; kou Ge, cho P.
- 182 bap] bab Tr, P, Ro; Bab vylg Ge, Bap vielg Pi. – inquel Co, Ge; in aquela Tr; in qual P; ün qualchosa Pi. – acradantær Co, Ge, Tr, chradantter P; cuntanter Pi; schnaranter Ro.
- a183 Simon 2 Tr; Simeon disch Ge, P, Pi.
- 183 hæ gia pissā] he jo piso Tr; he pisso Ge; he^{mim}pisso P; m'he_pisso Pi. – khā] cko Ge, koh Tr; che P, Pi. C
- 184 sch{l}a{p}eda] schlapeda Ge, P, Pi, Ro; schapeda Tr; schdameda Co. – sch{dramer}] sdramer Tr, P, Pi, Ro; schmdmer Ge, curr. 2.m. en schdramer; schchiarper Co. C
- 185 aquella] Ad aquella P, Pi, Tr; Da quel Ge – saunch] saung Ge, cet.
- 186 ns iffainscher] ans infainzar Tr; a_crider ans ifantscher Ge, a crider ans infainscher P, Pi, Ro. C
- 187 ngand per la via Co, Tr, Pi; per la via gnand P; gian sul_uiedi Ge. C – quaist Co, Pi; aquaist Ge, Tr, P.
- 188 Åtar] oter Ge, cet. – schtizā] stizo Ge, P, Pi; stichio Tr.

- 165 Partel schbursə als danərs ed itz khun dieu
Arcumandə wus say_el par {ilg aroff mieu}.
- Putifares [1] ad Negociatores.
Bain wingas wus marchiadauns schfaləs.
Da lungas terras vschi acumpangəs
Aquel iuuen payand gugent {eau s_artgness}.
- 170 Sch_al füs wnel ad_a_wus plasch{e}s.
- Alter negociator<um>
Nus hawain aquaist juuen in Sichen cumpra
A par tya amur nu wulaintz laschær iffichə
Prain_el a_lg intraguida bain
Da pretsch da te nus bain ns' akuntantain.
- Ruben [7] rediens nocte at cisternam
- 175 Joseph Joseph araspunda frær furtünə.
Vittan oura ch' eau t wolg aschfuga<n>ter tu mel guida.
- Juda {3}
Frær Ruben sayest sainza fantaschya
Joseph hawains salwə par la fe mya
Nus l_awain a dūs marchiadauns vandieu
- 180 A tre<n>ta danərs par el arfschieu
- Ruben {8}
Dapoya ch vschya ais schi ko dayns fær.
Nəs pouwer bap inquel guisa l acradantær
- [f.13^v] Simeon. {2}
Eau hæ gia pissə khə nus wulaints fær
La rassa sch{l}a{p}eda wulaints sch{dramer}.
- 185 Aquella in aquaist saunch tainschar.
Ad_awaunt nəs bap ns iffainschar.
A_dyr ngand p<er> la vya hawains quaist achiattə.
Atar nun hawains ingutta schtizə.

- 189 A_partel Co, P; Parthel Ge, partel Tr, Pi. – [...] nun stain plü_aqui Ge; nun stain plü dich aqui Tr; nu plü aq<ui> schtain Co.
- 190 ariwains Co, P, Pi; ariuains nuss Ge, Tr. – tir] tiers Ge, P, tar P; a_dir a Tr. – da dy] d'dy Tr, P, Pi; t'di Ge.
- a191 Iachob 5 Tr; Jacob 5 disch Ge, Jacob disch P, Pi.
- 191 winga{s}] wingass Ge, P, Ro; wingan Co; vegnia Pi; wieuns Tr. Cf. v.167. – türtt] türt Ge; tær| Tr, tært P; tüert Pi, Ro. C
- 192 kufürtt] kufært Tr, cufoert Ge; cuffüert P, cufüert Pi, Ro; cf. v.128.
- 194 suspirand alg meis grandt P.
- a195 Zebulon 2] Zebulon Ro; Zabulon 2 Tr; Zabulon .2. disch Ge, Zabulon disch P, Pi. C
- 195 hawaints] sauains brichia Tr, P, Pi; sauaintz dirichia Ge.
- 196 Aquel] Que Pi; Da quel Ge, Tr; da quelg P; Da que Ro.
- 197 Kha tir] Chia tiers Ge, Ro; aquo tiers Tr, Cho tiers P; Chel tiers Pi. C – ais Co, Tr, Süt; aisel Ge.
- 198 awain] hauains Ge, Tr, P; hauais Süt
- 199 A ngand] Ngniandt Ge, cet. – wains] hauains Tr, P; hauains nus Ge. – q^asta rassa] aquai-sta arassa Tr, Süt; aquaist Ge. – achiatā] achiato Süt, P, Pi; chiato Ge, Tr. Il ms. Co ha ils vers 198 e 199 sin ina lingia, uschia ch'el na betg gi piazza per la fin.
- 200 A_d_inquel {chosa} contredi] Ad inqua[l]chosa ° Ge; et daquelchiosa d'°. Tr; Et a quel chiosa d ° Süt; Ada qualchosa all ° P; Et qual chiosa ° Pi. – {dubi}ttā] dubito Ge, cet.; butta Co.
- 201 alchur Co, Tr; un qualchur Ge, ün quel chür Süt, in ünqualchiür P – sulg chiamin Co, P, Pi, silg chiamin Ge; filgs ilg chiamin Süt; Ø Tr. – imbattie{u}] inbattieu Ge, cet. C
- 202 bisch Co, Tr, P; biesch Ge, biesck Süt – l] ilg Ge, Tr, P; lg Süt. – dschssar_wieu] dscharuieu P; scharueiu (sic) Ge; scharnieu Süt; sur ieu Tr; sdratscho Pi, Ro. C
- a203 Iachob 6 Tr; Jacob 6 disch Ge, Jacob disch P; Iachb disch Süt.
- 204 Aquaist] Aquel Ge; aque Tr, Süt, P. – la sya rassa Co, Süt, P; la rassa Ge, la arassa Tr. – ka] ko Tr, co Pi, Ro, cho P; che Ge, Süt. – dess Co, Pi, dessa Tr; daia Ge, Ro; dey P; dian Süt. – eau manca Ge.
- 205 bisch Co, P, bysck Tr; biesch Ge, beisch Süt. – stow_el] stowall Ge, stouel Tr, stou ell P; sto el Süt, stol Pi, Ro. – malgā] maglio Ge, Süt, P; malo Tr.
- 206 **Ils vers 206–252 mancan Co.** Els vegnan remplazzads qua cun ils vers da Ge en scrittira cursiva. C
cha oater Ge, Tr, Pi, Ro; chatter P, chiato Süt C. – hauai(n)tz] hauais Süt, P, Pi, Ro; haiuh Tr – ac[hi]ato] achiato Tr, cet.; acato Ge. C
- a207 robenn 9 Tr.
- 207 dsch(ech)kfurto] s schufurto Tr, scufurto Ro; dest scufuter Süt; te schufurter P, t'schufurter Pi. C
- 208 wilger] invigler Ro, invilir Tr; iuglier Süt, P. – uschia Ge, Süt, Ro; huschy Tr, P.
- 209 impsüra] imbsüra Ro; imsüra P, Pi; inzüra Tr, insüra Süt.
- 211 amaunn] il maun Tr, lg maun Süt; maun P, Pi, Ro. C
- 212 A par quel] A per aquelg P; Et aquel Süt; par aque Tr, Ro.
- a213 Jachob 7 Tr; Iachob disch Süt, Jachb disch P, cf. C a41.
- 214 Ad_awair pardieu Ge, Pi; hadt hair pardieu Tr; Ad hauair partieu P; Et hauais partieu Süt; Adt havair pertz Ro. C
- 215 arampornagna] aramporna Tr; rampornia P, Ro; rampoargia Pi. C – uschia chanu(a)d] uschi chianüdt P, Pi, Ro; uscheia chammüud Süt; uschy nüdt Tr.
- 216 m' agüd] m' agüdan Ge, magiüdt P, Pi; magüda Tr, Süt; magüdan Ro.

190 A_partel frars chiaminain a [nu shtain plü aq<ui>]
Schi ariwains aunchia tir naš bap da dy.

Jacob. {5}

Bain winga{s} wus filgs wus hawais grand тұrtt
A lascher Joseph dawous lg mieu kufürtt.
Chura wain el a chiesa ngand.
Eau l_aspett vsche suschpirand.

Zebulon 2

195 Bap da Joseph nun hawaints tscherta nowa.
Aquel t pudains fær buna prowa.
Kha tir nus ngieu nun ais.
Ne_l_awain ingur wais.
A ngand a_chiesa wains q^asta rassa a{ch}ia[[tə]
200 A_d_in quel {chosa} contredi {dubi}ttə.
Scha Joseph alchur fus sulg chiamin mæl imbattie{u}
Cha dal mel bisch l fus färza dschssar_wieu.

Jacob. {6}

O fortuna granda dal meis Joseph chiær.
Aquaist ais la sya rassa kə dess eau mæ fær.
205 Dal mæl bisch stow_el esser malgə. ||
{Da pœia cha oater nun hauai(n)tz ac[hi]ato

Ruben 9 disch

*Alg meis chier bab nun dsch(ech)kfurto taunt
Tü d_wost zuondt wilger cun uschia grand plaunt.
Jn noassa tribulaciun daiast tu hauair dichia impšüra.
210 Scha tu nun woust chia saia tia sapultüra.
Joseph noss frer po aunchia essar awaunt amaunn.
A_par quel cun tieu plaunschar fo plu plaunn*

Jacob .7. disch

*Als meis filgs co uulaits chia eau saia zainza tristeza.
Ad_awair pardieu ilg meis Joseph taunta algretzchia.
215 Aquella arampornagna wol me uschia chanu(a)d
Jn finna ala foasa acumpangnier chia Dieu m' agüd*

- a217 *da Putifer* Süt, P; *da putifar* Pi, *da potyfar* Ro; *heixponi potifaris 1* Tr. C
 217 *Joseph* Ge, Süt, Ro; *Josef Josef* Tr, P, Pi. – *belletza* Ge, P; *beltteza* Tr, *balteza* Süt, Pi, Ro. – *nalg mieu cour*] *il_mieu cour* Tr, *ilg mieu cour* P, Ro; *mieu cour* Pi, *mieu chur* Süt.
 218 *hes_tu* Ge, P; *hest tü* Tr, Pi; *hest* Süt, Ro,
 219 *ais tieu* Ge, Ro; *ais in tieu* Tr, Süt, P, Pi.
 220 *wost* Ge, Süt; *am uost* Tr, *tüm voust* P, Pi, Ro.
 a221 *Josef seguondo 1* Tr; *Iosef disch* Süt, P, Pi. C
 222 *wuss* Ge, Pi; *cha vus* P, Ro; *akho uus* Tr; *chia* Süt.
 223 Vers manca Ge, Ro; *surpiglià da* Tr. – et da {wus}] *et da uus* Süt; *et vus* Pi, *a vus* P; *et da* Tr. – *adu[tz]o*] *aduzo* Süt, *adutzo* P, Pi; *aducho* Tr. C
 224 {...}] *ad in* Tr, cet.; *Din* Ge. – *hunu(nu)ro*] *hunuro* Tr, cet.
 225 {...}] *pochia* Tr, cet.; *pchio* Ge. – *archunschinscha* Ge, Tr, Pi, Ro; *aruntschentscha* P; *aruuaunz* Süt.
 a227 *La muglier da putifer disch* Süt; ° *disch darchio* P, Pi; *Vxpor putiforis 2* Tr., cf. C a217.
 227 *O Joseph* Ge, cet.; *O Josef o Josef* Tr. – *t(ie)u*] *tü* Tr, cet.
 228 *uschia* Ge, Süt, P, Ro; *uschy* Tr, Pi. – *fideil* Ge, Süt, P, Pi; *krudeil curregì en fide*] *il*] Tr; *crudeil* Ro. C
 230 *dunn_otra*] *dün otra* Ro; *duna hotra* Tr, *d ünna otra* P; *d ün oter* Pi; *otra* Süt.
 231 *achiuser*] Ge 2.m., *achüser* Süt, P; *accuser* Ge 1.m., *acuser* Ro; *eau chiüser* Tr, Pi.
 232 {chia}] *chia* Süt, P, Pi, Ro; *kho* Tr, *Co* Ge. C – *egias* Ge, P; *egiast* Tr, Süt, Pi, Ro. – *wulida* curr. da *wulieu* Ge, *wulida* Tr, Süt, Ro; *vulieu* P, Pi – *sch(u)furtzer*] *sfurcer* Süt, *sffurtzer* P, *sfurzer* Pi, Ro; *sfurcher* Tr.
 233 *a_d_metter*] *ad metar* Tr, cet.
 234 {...}] *A stouast* Tr, *stouast* Süt, *a stouas* P; *stoust* Pi, *E stoust* Ro; *Aste wains ad* Ge. C – *draschiun* Ge 2.m., cet.; *aradschun* Ge 1.m.
 235/236 Per las bleras variantes dals auters mss. cf. C.
 237 Vers manca Ge, Ro; *cità tenor* Tr. C – *par{s}una*] *parsuna* Süt cet.; *parchuna* Tr.
 238 {...}] *ada ti et ami am der* Tr; *Adate ami der* P; *Sda te amider* Süt; *Et der* Ro; *A te metter* Ge. Vers manca Pi. C
 239 *chi{e}sa*] *chiesa* Tr, cet.; *chisa* Ge. – {...}] *a que mil kraich* Tr; *milg craia* Süt, *mil craia* Pi; manca Ge; 239/40 *aque ais melg chia tü vegniast huossa con me chiün giün nuns vaia* P.
 240 *Viten* Ge, Tr; *Uettan* Pi, Ro. – *ingiun* Ge, Tr, Süt, Ro; *chiün giün* P, Pi. – *nu_n{s}*] *nuns* Süt, cet; *nun* Ge, Pi. – *waia* Ge, Süt, Pi; *wai* Tr; *vetza* P, *vain* Ro.
 i240 *pilg[a]_la rassa*] *piglia la rassa* Ro, *pilgla rassa* Ge; *ilg mantel* P, *lg mante* Pi, *per ilg maun teilg* Süt. Per ils detagls da las indicaziuns da reschia rumantschas cf. C.
 a241 *Josef 2* Tr; *Joseph 8 disch* Ge, cf. C a221.
 242 *A_nun*] *an nun* Tr, *E nun* Süt; *A num* P, Pi.
 243 *Au(a)ntz*] *auns* Tr, P, Pi; *auus* Süt. – *woegla* Ge, Tr, Ro; *vølg* Süt, P.
 i244 *wero ad matitu*] a la fin da v. 244 Tr. Las indicaziuns dals auters mss. cf. C.
 245 {i}n] *in grand priuel* Tr, cet.; *ün grandt priwal* Ge.
 246 *prender*] stritgà e curr. en *pearder* da 2.m. Ge, *perdar* Süt, cet.; *prender* Tr; – *a{g}üdeda*] *pudair ngir achüdeda* Ge; *gnir agüdeda* Ro; *pudair esser agüdeda* Tr, *esser agüdeda* Süt, P; *esser guideda* Pi.

La mulgier da putifers 1 disch.

*Joseph la tia belletza ho nalg mieu cour trapasoa.
Da mia parsuna hes_tu granda foartza achiattoa.*

La mia woelgia ais tieu plaschair

220 *Scha tu wost bain schi woelg eau sawair.*

Joseph ilg secündt disch. {1}

*Dünna walarusa chierra patrunna mia
Eau arou wuss abandunass aquella wia.*

{Eau sun da mieu patrun et da {wus} adu{tz}o}

{ad in} woassa chiesa figc hun(un)uro

225 *[24^v] Hauair nun woelg eau me uschia {pochia} archunschinscha.*

Cun mia parsuna da prender voassa prudinscha.

La mulgier de_putifer .2. disch.

O Joseph t(ie)u cour crudeil.

Cho poust tu incunter me esser uschia fideil.

Scha mia amur da te dess esser sbüteda

230 *Schi sun eau dunn_otra piseda*

Via meis marid t woelg achiuser.

{Chia} tu m_egias wulida sch(u)furtzer.

Schi uain el a_d_metter in praschun

{A stouast} indurer tuorp et draschiun

235 *Partel Joseph meis bel pruwo.*

Nun_ster uschia grim induro.

{Da nun wulair mia par{s}una giudair}

{Ad_a ti et a_mi (am) der} ün quel plaschair.

Jngiun nun ais p<er>chi{e}sa {a_que m_il krai{a}}

240 *Viten huossa ingiun nu_n{s} waia.*

La duonna d_putifers pilg[a]_la rassa

Da Joseph in maun.

Joseph {2} disch

Duonna lascha tia fantaschia par terra

A_nun fer incunter aradschun hauair guerra

Au(a)ntz chia eau woegla cun te durmir

Voelg eau our da te fugir

Aqui ar{t}gnet la duonna la rassa da Joseph

Et la purto tiers seis marid e dis. [3]

245 *La mia braieda o {i}n grandt priwal sun eau steda*

Da prender pearder mia hunur zainza pudair ngir a{g}üdeda.

- 247 *factur* Ge, Ro; *fattur* Tr, P, *fatur* Süt, Pi. – *ans hest* Ge, P; *mest* Süt, Pi; *hest* Tr, *eist* Ro.
- 248 *spridscho*] *spritscho* P; *sprischa* Tr, *spritscho* Süt; *smanchio* Pi, Ro.
- 249 *Da el*] *da del* Tr, P, *da d'el* Pi, *dad el* Ro; *da te* Süt. – *mia persuna* Ge, Tr, Pi; *la mia persuna* Süt, P, Ro.
- 250 *dadoat* Ge, Süt; *da dott* P, Ro, *da d'oht* Pi; *dadet* Tr.
- 252 *alchün* Ge, Ro; *chalchiün* P, *chia alchüna* Süt; *chia qualchün* Tr; *ch'üngün nun* Pi.
- 253 *chiappa* Co, Tr, Süt, P, Pi; *arassa* Ge, Ro. – l] *ilg* Ge, Süt, P, Ro, *lg* Tr.
- 254 p<ro>] *par* Ge, P, Pi; *per* Tr, Süt, p<er> Ro. C – *saya uschya*] *uschia saia* Ge, cet. – {ieu}] *ieu* Süt, cet., *ieuw* Tr, *jeiu* Ge; Ø Co; v. 253 e 254 sin ina *lingia* Co.
- 255 *lg meis*] *lg mieu* Tr; *meis* Ge, Süt, P. – *nu wost* Co, Tr; *nulg vost* Ge, P; *nun voust ilg* Süt
- 256 *maindunur* Co, Tr, Ro; *main dunur* Ge, *main d unur* Pi; *dulur* Süt.
- 257 *astemmes* Co, Ge; *stemas* Tr; *astainas* P; *stest* Süt. – p̄ack] *pock* Tr, *poig* Süt, *poich* P; *boug* Ge.
- 258 *auncha* {main}] *aunchia main* Tr, Süt, P; *Aunchia maiss* Ge; *auncha* Co.
- a259 *putifores contra Iosef* Tr; *Putifer incunter Joseph disch* Ge, *Putifer disch incunter Josef* Süt, P, Pi.
- 260 *is_tü* Co, P; *est tü* Süt; *ist* Ge, Tr. – m̄el Co, cet.; *uschia mel* Ge.
- 261 *uit(ta h)uparær*] *uituperer* Ge, P; *vituprer* Tr, Süt.
- 262 *mil daiwest mæ* Co, P, Pi; *milg daiast me* Ge, *milg daiast* Süt; *nun daiast mo* Tr.
- 263 *da tngin s̄art*] *da tal ouffra* P; *da_tel* Süt, *da el* Tr; *par tel* Pi; *sche eau nun fall* Ge, *zainza fal* Ro.
- 264 {...}] *plü ingianer* P, Ro; *plü ingiantier* Süt; *tü inganer* Ge, *inganer* Tr; *plü manḡer* Co.
- 265 *Parne_lg*] *Pranelg* Ge; *Prandelg* Pi, *prandel* Ro; *prane* P; *Perme* Süt. – *mne_l* Co, Tr, *mne* Ro; *alg mno* Ge, P; *mno* Süt. – *aquel* Co, Tr; *quel* Pi, Ro; *aq<ue>* Ge, *aque* Süt, P. – *pultrung*] *pultrun* Ge, cet. cf. C v. 36.
- 266 *lasche_l* Co, Tr, Ro; *Alg lascho* Pi; *la solg* Ge; *laschl* Süt, *laschlg* P.
- a267 *3 Josef chaptus p<ro> tribu militum* Tr; *Joseph disch cun ilg mastrel dals su dos* Ge, Ro; *Josef vain mno inla praschun* Süt, ° *in praschun adisch* P; *mo et disch* Pi (a la fin da v. 266). C
- 267 {...}] *Eu malegr* Süt, *Eau m halegr* P, *Eau m^alegr* Pi, Ro; *Eau malreig* Ge; *Eais mylgliar* Tr; *E w nhæ* cun *plazza vida tranteren* Co.
- 268 *Jnnocaintamanch*] *Inozaitamaing* (sic) Ge, *innochaintamaing* Tr; *Nutzaintamainch* Süt, P. – mn̄a] *mno* Ge, cet.
- a269 *Faron ad principem militis* Tr; *Pharo al parzura dals sudos disch* Ge, Ro; *Faron cumanda a sieu cunschler* Süt, ° *a sieu oficial* P, *Pharo lg Araig* ° *a sieu oficial* Pi. C
- 270 *Aquels* Co, cet.; *quels* Tr. – *prains* Co, P, Pi, Ro; *praiss* Ge, Tr, Süt.
- 271 *Ad_in* Co, Ro; *ad aint in* Tr, Süt, P, Pi; *Aint in* Ge. – sar̄as] *saross* Ge, cet.; *lios* Tr.
- 272 *dalg ving e paun*] *dalg win e dalg paun* Tr; *dalg paun et dalg winn* Ge, P; *Lg parchürader dalg uin et ilg pastriner dalg paun* Süt. Vers manca Pi.
- a273 *1 pemcenerna somun expomit / Josef* Tr; *Joseph matet oura ilg summi* Ge, cf. C.
- 273 *vid* Co, P; *wigna* Tr; *visiun* Süt, Ro, *spia* Ge 2.m., er Pi en v. 274. – wigs] *wiss* Ge, cet.
- 274 *gartzols*] *garzœls* Tr, *giartzœls* Ge; *gratzonls* (sic) Süt, *gratzœls* P. – *temporiw(û)s*] *tampurifs* Tr, *tempuriffs* P; *temperiffs* Ge, Pi; *tempurdt*] Süt.
- 275 *garzul*] *giarzol* Ge, *garzœl* Tr; *gratzœll* P; *chiartoel* Süt. – *via* Co, P, *wia* Ge; *hüia* Tr, *üia* Pi; *wüia* Ro; *uita* Süt. C
- 276 *m_ar{düia}*] *mardüia* P, *mardüjen* Ro, *mardüiai* Süt; *mardaiwa* Ge, Tr; *maritta* Co; *nudria* Pi. C

[25^r] *Jlg factur chia tu marid in chiessa ans hest cumpro.
ho la tia buntedt zuondt spridscho.*

Da el mia parsuna he eau stuieu dafendar.

250 *Cun bragir dadoat nun sauiaand che partieu prender.*

Al_ais our d'chiesa fugieu curandt.

Cun temma alchün ilg ngis achiatandt.}

[f.14^r] *La sya chiappa l_hæ eau artgnieu*

p<ro> isaina cha saya uschya| {ieu}

255 *Vssa lg meis massær scha tu nu wost chiastyer.*

Par la maindunur ch_el m_hə wulieu dær.

Schi astemmes_tü pəick l_hunur tya.

Ad auncha {main} la vergunga mya.

Putifares [2] contra Joseph.

O tü mæl fidel seruiaint

260 *Kho is_tü stə mɛl arckunschaint*

A_wulair l_unur mya uit(ta h)uparær.

Tü nu m_il daiwest mæ fær.

Eau d' wolg da tngin sər̥t bain payer.

Dad_ussa in wia nu dayast plü {ingianer}.

265 *Parne_lg a mne_l dawend aquel pultrung*

A lasche_l schmartschir in la praschung

Joseph {3} militib<us>.

{Eau m_alegr} a_nun hawair chasung

Jnnocaintamanch wing eau mnə in praschung.

PHARO. [1]

Eau hæ dūs chiatiw̥s seruiains

270 *Aquels Cumand_eu cha wingan prains.*

Ad_in_la praschung sarə̥s

Alg p<er>sura dalg ving e paun sung anum̥əs.

Pincerna {1} somnium exponit Joseph.

Eau m_hæ sumgiə una vid hawair wigs

La quela hawayua buttə trais gartzols temporiw(ũ)s

275 *Ad imuncha gartzul la sya via*

[f.14^v] *Al bacher dal araiḡ in maun m_ar{düia}*

- 277 *Jn_quel* Co, Pi, *in quel* Ge, cet. – *vyas*] *uiass* Ge, *hüias* Tr, Süt, P. – *schq<ui>dschaiwa* Co, Ro, *stquitschaiva* P, Pi; *schquitscher* Süt; *tschasewann* Ge; *schichaiua* Tr. Anc sin questa lingia *aquei summi* Co.
- 279 *summi* Co, cet.; *sæn* Tr. – *M_h{o}*] *mo* Ge, Tr, Süt; *Mhæ* Co, *m he* P.
- 280 *Ei sch_tu*] *Ay sttü* P; *aich scha tü* Tr; *Et scha tü* Süt; *astü* Ge. – *ma|{lanconia}}* *malanconia* Ge, *mell in conia* P; *fantaschia* Tr, Ro; *malatia* Pi; *damaun* Süt.
- a281 *Iosef 4* Tr; *Joseph 4 disch.* Ge. C
- 281 *lg summi tieu* Co, Ge, Süt, P; *ilg tieu sæmme* Tr, Pi.
- 282 *wainstu* Co, Ge, Süt, Pi; *wainst* Tr, Pi.
- 283 *Aq<ui> a*] *Aquia* Ge; *da qui a* Tr, Süt, P, *da quia a* Pi, Ro.
- 284 *A wainst*] *vainst* Pi, Ro; *Vainst tü* Ge, Süt, P; *wains* Tr. – *darchiq*] *darchio* Ge, cet.
- 285 *p<er>tschet* Co, Süt, Ro; *parschert* Ge, P, Pi; *parschut* Tr. – *da_que* Co, Pi; *aq<ue>* Ge, cet. C
- 286 *t' algorda* Co, cet.; *talguolda* Tr. – *giudęr* Co, P; *agüder* Ge, Tr, Süt; *aguider* Pi, *guider* Ro.
- 287 *t pous_tu*] *adt poust tu* Ro; *dt poust* Tr, *t poust* P; *et poust* Süt, Pi; *postu* Ge. – *inclir* Co, cet.; *indür* Süt.
- 288 *quaista* Co, Süt, Pi, Ro; *quaista* Ge, Tr, Pi.
- 289 *inchaschuną*] *impraschuno* Ge, cet. Vers manca Pi. C
- 290 *Jmprą*] *Im pru* Ge; *Inparo* Tr, Ro, *im pero* P, Pi; \emptyset Süt.
- a291 *1 il pistur somniun suint ad me exponit / Iosef* Tr; *Ilg pistur wen tiers Joseph et Joseph ilg mattet our alg summi* Ge. C
- 291 *da grand naturel* Co, cet.; *dalg grandt naturell* Ge.
- 292 *eir* Co, cet.; \emptyset Ge, Pi.
- 293 *chianestars* Co, cet.; *chianaisters* Süt. – *tuts*] \emptyset cet. – *(tuks)*] \emptyset cet. C
- 294 {...}] *Ailg ters* Ge, cet. – *spisa* Co, Tr, Pi, Ro; *spaisa* Ge, Süt, P.
- 295 *tütt* Co a la fin dal vers precedent. *tütt / Sur mieu chią paraiuan esser* Co, *tuot sün mieu chio paraiua ad essar* Tr; *Et tuots sur mieu chio paraiua* Süt; *Ad esser tuot sur mieu chio paraiuen* (da 2.m. per *purtewa<n>n*) Ge, P, ° *paraiua* Ro. Vers manca Pi. C
- 296 *sadulaiwa*] *schuüder vulaiwa* Süt, Pi, Ro; *schuider wulaiwan* Ge, Tr, P. C
- 297 *m_hą dą*] *mo do* Ge, cet. – *granda* Co, cet.; *du grandt* Ge. – *stumgięda* Co, Ge, Tr, P; *sumgieda* Süt. C
- 298 *cureda* Co, Ge, Tr, Süt, *chureda* Ro; *creeda* P; *coroda* Pi. C
- a299 *Josef 5* Tr; *Joseph mattet oura alg sumni alg pastur (Pastrinær 2.m.)* Ge, ° *meta oura alg sömi alg pastriner* Ro; ° *metta oura lg sòmme et disch* Pi; *Josef Discho* Süt; ° *disch / Metta oura lg sæmme chiell paissa* P.
- 299 *par te* Co, cet.; *partel* Süt.
- 300 *sun me* Co, Süt, P, Pi, Ro; *sumee* Ge; *sune* Tr.
- 301 *da q<ui>ndiwya*] *da quindar in uia* Süt, Ro; *da qui in wia* Tr, P; *aq<ui> in wia* Ge.
- 302 *p{<er>}der*] *p<er>dar* Ge, cet.; *p<re>nder* Co.
- 303 *t wain fatschand* Co, Ge, Süt, P; *t vain fand* Pi; *tvain prendand* Ro; *wain ad fer* Tr. – *teysta* Co, P, Ro; *testa* Ge, Tr, Süt, Pi.
- 304 *churp* Co, Ro, *cürp* Ge, *chiürp* P; *chiørp* Tr, Süt; *coarp* Pi. – *in chrusch mattand* Co, Ge, Pi, Ro; *d'matandt in chrusch* Tr, P; *metar in la crusch* Süt. – *feista* Co, cet.; *festa* Tr; *fesa* Süt.
- 305 *la_ti charn*] *la tia chiarn* Tr, *tia chiarn* Süt; *la chiarn tia* P, Ro; *la chiarn* Tr, Pi,
- 306 *Da que sapchias*] *Et aque sapchias* Ro; *Da que sapchias tscheart* Pi; *Da que saia* *tschert* Ge, Tr; *da quel ais tschert* P, *Da que hest tschert* Süt. – *d wing* Co, cet.; *wing* Ge.

Jn_quel ch_eau las vyas schq<ui>dschaywa
 Ad al_araig da baiwer daiwa
 aquel summi / M_h{o} mis in granda fantaschya
 280 Ei sch_tu sæsç che_l managia schi m prain our d_ma{{lanconia}}

Joseph. {4}

Amich lg summi tieu woul dir aquaist
 Our da la praschun wains_tu delibera praist.
 Aq<ui> a trais dys zainza dmura.
 A wainst darchiã a sarwir al araig in bun hura
 285 A cura tu wainst p<er>tschet da_que.
 Schi t' algorda da giuder eir me.
 Awaunt l_araig t pous_tu bain lascher inclir
 Jn quaista terra sun eau vandieu sch_un power fulastir
 A zainza culpa alchiuna inchaschunã.
 290 Jmprã da pacyntzcha saimper kufurta.

Pistoris {1} Somnium exponit Joseph.

Joseph mayster da grand naturel.
 Eau m_æ eir sumgiã in furma tæl
 Dus chianestars tuts plains d paun (tuks)
 {A_ilg ters} Dimuncha guisa spisa saun.
 295 tûtt / Sur mieu chiã [esser paraiua]
 A_l_utschlina tûtt als chianestars sadulaiwa
 Aque m_hã dã granda stumgiãda
 Cher Joseph che wain da quella cureda

JOSEPH. {5}

[f.1^r] Lg teis summi ais cuntredi par te
 300 Eau t_ilg wolg dir nun hawair par mæl sun me
 A nu passa trais dys da q<ui>ndiwya
 Cha tu wainst a p<er>der la uitta tya.
 L_araig t wain fatschand p<re>nder la teysta
 A_lg churp in chrusch mattand khun feista.
 305 Ls vtschels wingen la_ti chiarn mangand
 Da que sapchiast eau nu d wing falland.

- a307 *faro rex* 2 Tr; *Pharo disch* Ge, *Faron disch* Süt; *Pharon lg Araig disch* P, Pi.
 307 *timp*] *tympt* Pi, *tiemp* Ge, *tüymp* Tr; *temp* Süt, P, Ro. – *hæ* Co, Pi; *he eau* Ge, P; *heia* Tr. –
in_praschun[ə]] *impraschuno* Süt, P, Pi, *inpraschun°* Ge, *inprasuno* Tr; *in praschung* Co. C
 308 *A sulg ün* Co, P, *Asülün* Tr; *Ailg ün* Ge, Süt.
 309 {et}] Ge, cet. – *meis* Co, P, Ge, Süt; *mieu* Tr, Ro. – *credenzer* Co, P, Pi; *credenziern* Ge,
chredenchr Tr; *cradeder* Süt.
 311 *pastrinæl*] *pastriner* Ge, cet. – *santintzcha* Co, Tr; *santentzchia* P, *santenchia* Süt; *saintza*
(santinzchia 2.m.) Ge.
 312 *Cha_l moura* Co, Tr, Süt, P; *Chilg maine* Ge; *Chel gaia* Ro; *Ch'ell ho marito* Pi. – *par im-*
prudinscha] *par mia prudinscha* Ge, cet. C
 313 *quel*] *aquel* Ge, P; *aque* Tr, Pi, Ro; *partel* Süt. – *mastræl*] *tü mastrel* Tr, cet.; *tü maister* Ge.
 314 *Chal kusalg*] *Chalg mieu cusailg* Ge, cet.
 a315 *Principe malici* Tr; *ilg mastrel disch* Süt; *Lg mastrel usaia ufziel disch* P, *Lg mastrel et offziel*
 Pi; *Ilg maister disch* Ge.
 316 *che cha* Co, Ge; *cho che* Süt, P; *que* Tr, Pi; *che* Ro. – *m• hæsch*] *mest* Tr; *hest* Ge, Süt, P.
 a317 *faron ad sapientes Egipti* Tr; *Pharon disch als sabis da Egipta* P; ° *dagipto* Süt; cet. cf. C.
 317 *O wus* Co, cet., *O* Ge. – *araginā*] *aragino* P, *argino* Süt; *aragina<m>* Ge; *ariginam* Tr;
raginam Pi, Ro. C
 318 *s_hæ eau clama*] *sche (s hæ eau* 2.m.) *clamo* Ge, *se eau clamo* P; *se eau damo* Süt; *s' he eau*
fatt clamer Pi; *cheau as clam* Tr, Ro. C
 319 *Kha*] *chia* Ge, cet.; *kho* Tr. – *dūs* Co, Ge, Tr, Süt; *meis duos* P, Ro. – *mi fatschas*] *am*
fatschas Ge, P; *am fazais* Tr; *infatscha* Süt.
 320 *Chi* Co, Tr, Ro; *Chia* Ge, Süt, Pi; *che* P. – *grand pissir* Co, Tr; *bgier pissir* Ge, cet.
 321 *par*] *p<er> che* Ge, cet. – *wus pæssas e sapchas*] *wus sappchias* Tr, *wus elg sappchias* Ge, P;
 Süt; *ls sapchias* Ro; *ls poassas* Pi. – *interp<re>ter* Co, Ge, P; *intrapettrer* Tr; *inraguider* Süt.
 322 *s_ilg* Co, Ge, Süt; *sils* Tr, Pi, Ro; *silgs* P. – *appalantę* Co, Süt, P, Pi, Ro; *palanter* Ge, Tr.
 323 *m_hæ sumgiā*] *mæ sumgo* Tr, Süt, Ro; *am sumgiawa* Ge, *am sumgiaiua* P, Pi. – *l_ąwa*] *siewa lowa*
 Ge, cet. – *da passær* Co, P; *da plazagier* Ge; *da spasager* Tr, *a spasager* Süt, Pi, Ro.
 324 *grassas*] 0 Tr, Ro.
 325 *pæsch* Co, Tr, *peschk* Ge, *peschg* Ro; *paschg* P; *bæisg* Süt. – *palugds*] *palüds* Tr, P, Pi, Ro;
palütz Ge, *palützs* Süt. – *yr*] *er ir* P, *eir am* Süt; 0 Ge, Tr, Pi, Ro – *paraiwene*] *paraiune* Tr;
paraiwan Ge, cet.
 326 *e tridas*] 0 Tr. – *ischkuntraiwene* Co, Tr; *ischuntrawan* Ge, *in schkuntraiuen* P, Pi, Ro; 0 Süt.
 327 *malgaiwen* Co, cet., *malgliawan* Ge.
 328 *d'main*] *tamain* Ge; *tauntmain* Tr, *taunt main* Süt, cet. – *rastaiwne*] *arastaiune* Tr;
arastaiwan Ge, P; *arastaiua* Süt; *restaiuan* Pi, Ro. – *passas* Co, cet.; *grasas* Süt.
 329 *Ad_in_quel*] *Adin aquel* Ge; *in aque* Tr, *Et in aque* Süt, Pi; *Ad in que* P. – *aschdaschdā*] *asdasdo*
 Ge, *asdasdo* Tr, cet.
 330 *sün* Co, cet., *sum* Ge. Vers manca Ro.
 331 *sun ątra*] *siewa oatra* Ge, Pi, Ro; *tzieuua üna hotra* Tr, *siewa lotra* Süt, *zieua ottras* P. –
adrumantā] *adrumanto* Ge, P, Pi; *drumanzo* Ro, *durmanto* Süt; *admumanto* (sic) Tr.
 332 *milgs* Co, Ge; *meilgs* P, Pi; *nijels* Tr; 0 Süt.
 333 *dun sem* Co, Tr, Süt, P; *d'ün graun* Pi, Ro; *d'una* Ge.
 334 *krotschas* Co, Tr; *et chroates* Ro; *chiatsedas* Ge; *craschidas* Süt; *groas scha s* P; 0 Pi. C

PHARAO·REX. {2}

Awaunt timp hæ dūs famalgs in_praschun[ə]

A sulg ün p̄acha culpa achiatt̄a.

Aquel ch_erra maister dalg ving {et} meis credenzer.

310 A quel wolg eau chi m• serwa zainza pissir

Dal pastrinæl hæ eau fatt santintzcha

Cha_l moura ala crusch par imprudinscha

A_par_quel guarda maestræl mieu

Cha_l kusalg winga cumplieu.

Principes Militiæ. [1]

315 La tya wolga araig incorun̄a

He eau cumplieu che cha tü m• hæsch cumand̄a.

Farao [3] ad sapie<n>tes Ægipti

O wus sabbis da quaist aragin̄a

Tres granda mürawalga s_hæ eau clamma

Kha wus dūs summis mi fatschas inclir

320 [f.1^v] Chi m_aun mis bain grand pissir

A par wus p̄assas a sapchas interp<re>ter.

Schi s_ilg wolg eau appalanter̄.

Eau m_hæ sumgīa l_awa da passær.

A sett bellas uachias grassas achiattær.

325 Dalg p̄asch in las palugds yr paraiwene

Ad āttras sett megras e tridas ischkuntraiwene

Las megras malgaiwen las grassas

Ad_ingütta d'main rastaiwne passas.

Ad_in_quel sun eau aschdaschd̄a

330 A sün aquel summi pisso.

A praist sun ātra vouta adrumant̄a

A milgs inawaunt sumgīa

Chia sett spyas our dun sem ngissen

A plainas d' graun krotschas fussen.

- 335 va{u}nas] *vaunas* Ge, cet., *vanas* Co; *wapas* Süt.
- 336 *kussumer* Co, cet.; *skusümer* Ge. – {...}] *saunas* Ge, cet.; *amplas* Co. C
- 337 *quel] qu<ue>ls* Ge, cet. C
- 338 *da wus gugend* Co, Ge, Ro; *gugiend da vus* P, *gugiend da nus* Süt; *gugegendtt* Tr; *da vus* Pi.
- a339 *prümus* Tr; *lg prün sabi disch* Süt, *Lg prüm sabi disch* Ro; *Lg prüm dals sabis disch* P, Pi; *Dumanda alg prum sabbi disch.* Ge. C
- 339 *Aquel* Co, Tr; *aquels* Ge, cet. – *araig* Co, Tr; *ho araig* Ge, *o araig* Süt, cet. P cf. C.
- 340 *nun hæ aunch’] nun heia hauncha* Tr; *nun he eau me* Ge, Pi; *nun he* Süt.
- a341 *segondos* Tr; *Ilg secuond 2* Ge; *ilg saguond sabi disch* Süt, P, Pi, *Ilg 2 sabi disch* Ro.
- 343 *aquel* Co; *aquels* Ge, cet. – *exponigr] exponnir* P, Pi, Ro; *esponir* Ge, Tr; *dischpunir* Süt.
- 344 *meis* Co, cet.; *els* Ge. – *cudasch* Co, Ge, Süt; *cudas* Tr; *cudaschs* P, Pi, Ro. – *digr] dir* cet.
- a345 *tertius* Tr; *Dumanda alg 3 sabbi* Ge; *Lg ters sabi disch* Süt, P, Pi, *Ilg 3 sabi disch* Ro. C
- 345 *Ægipten] Egipten* Pi; *agiptEN* Ge, *agiptan* Tr; *egipto* Süt. *Ils vers 345–348* mancan Ro.
- 346 {...} {...}] *A chiesa mia els mess ngiten* Ge; ° *ils teis mes gnitan* Tr; ° *ls teis mess gnitenno* Süt. Co cf. C.
- 347 *cuntenteza* Co, cet.; *cuntantecha* Tr.
- a349 *quartus* Tr; *Dumanda alg 4 sabbi* Ge; *lg quart sabi disch* Süt; *Lg 4 magis disch* Ro, cf. C a345.
- 349 *Da_curuna* Co, cet.; *Da curuno* Ge. – *wanga] wangioa* Ge, *wangio* Tr, cet.
- 350 *otars* Co, Tr; *otar* Ge, Süt. – *eau* Co, Süt; *eau bain* Ge; *eau eir* Tr, *eir eau* Pi, Ro.
- 351 *exponir* Co, cet.; *dischponir* Süt. – *sufficiaint* Co, Süt, *suffitzchiaint* Pi, Ro; *suuicchaint* Tr. C
- 352 *doctar* Co, Ge (v. 356); *dottar* Tr, *dotar* Süt. – *m_acradaint* Co, Tr, Pi, Ro; *mo hora etaindt* Ge; *in cuntar* Süt.
- a353 *quintus* Tr; *Dumanda alg 5 sabbi* Ge; *Ilg tschinchieual sabi disch* Süt, *Lg quint sabbi disch* Pi.
- 353–360 Per la successiuns dals vers cf. C.
- 353 *farao] pharon* Ge, Süt, Ro, *faronn* Tr, *Pharun* Pi. C
- 354 *Doctor] Doctar* Ge, *Dotar* Tr; *Pür* Süt.
- 355 *ls teis summis* Co, cet.; *Par exponir sumis* Ge, cf. C v. 351.
- 356 s(h)æ] *she* Ge (v. 352); *se* Tr, Pi, Ro; *gio se* Süt. – *che managa] che managia* Pi; *che managian* Ge, Ro, *che amanagan* Tr; *che chi uoul manager* Süt. – *nu_m winga crett] num vegna chret* Ro; *num vaine cret* Pi; *nun vigna crett* Ge; *nun eau crett* Tr; *nun ilg craich* Süt.
- a357 *6* Tr; *Dumanda alg 6 sabbi* Ge; *lg seteual (sic) disch* Süt; *il siueuel (sic) sabbi disch* Pi; *Lg 6 magis (sic)* Ro.
- 358 *lg teis Summis sun* Co, Pi; *Ilg tieu sumi ais* Ge, Tr, Süt, Ro.
- 359 {...}] Tr, ° *üngün d’nus fantaschia* Pi, Ro; ° *üngiün de nus sustaunza u fantaschia* Süt; ° *ingünas fantaschias* Ge. Vers manca Co.
- 360 *chi_1 dya] chi tilg dia* Ge, Tr, Pi, Ro; *chi dia* Süt.
- a361 *faron 4* Tr; *Pharo ilg 4 disch* Ge, *PFaron disch* Süt, *Pharo disch* Ro; *Ilg araig Pharon disch* P, *Pharo lg Araig disch* Pi.
- 361 *nu] nun* Ge, cet. – *exponigr] exponir* Ge, cet.; *disch punir* Süt.
- 362 *pās] poss* Ge, *pos* Tr, *pous* Süt, *poass* Pi, Ro; *pouos* P. – *durmir* Co, cet., *drumir* Tr.
- a363 *Pincerno 2* Tr; *Prm cernum ilg canawer disch* Ge; *Lg parchüradur dalg uin disch* Süt; *Lg credenzer parzura dalg vin disch* P, Pi; *Picernus lg sieu famailg* Ro. C
- 363 *araigk* Co, Tr, P, Pi; *Raig* Ge, Süt, Ro. – *la mi] la mia* Pi, Ro; *ala mia* Ge, Tr, Süt, P.
- 364 *schkulpa] schiüsa* Tr, Süt, P; *chiusa* Ge.

335 Ad eir sett ątras spyas va{u}nas
 Chi wulaiwen kussumer las {saunas}
 Aque cha quel dŭs summis wolgen dyr.
 Wolg eau da wus gugend udir.

Primus Sapientium

Aquel summis araig hunura
 340 Da mettar oura nun hæ aunch' studgia

Secundus

Par tya ubedynzcha singlar mieu
 Sun eau ala curt ngieu
 Ma aquel summis da exponigr.
 Nu saun meis cudasch bricha digr.

[f.5^r] Tercius.

345 Da granda pusauntza o araig in Ægipten
 {A_chiesa mia} Alg teis mes {ngiten}
 p<er> cuntenteza / Tya sun eau ngieu
 Par mettar oura summis nun ais lg pudair mieu

Quartus

Da_curuna singlar bain wanga
 350 Traunter otars sun eau clama.
 Par exponir summis nu sun eau sufficiaint.
 Scha bain doctar dad_esser m_acradaint.

Quint<us>.

Par tya amur grand araig farao
 Doctor dalg tieu kusalg eir eau sun
 355 Ls teis summis surpassen mieu intalet
 Sch' eau s(h)æ che managa schi nu_m winga crett

Sextus

O araig da granda numnauntza
 lg teis / Summis sun da grand sustauntza
 {Nun metar sŭn ingŭn d'nus fantasia}
 360 Tschercha qualchun ąter chi_l dya.

Farao {4}

Scha wus nu sawais meis summis exponigr
 Schi nun paş eau par fantaschya durmir.

Pincerna. {2}

O araigk parduna la mi granda cŭlpa.
 La mya schmanchaunza ingutta nu schkulpa

- 365 *da wair* Co, Süt; *ad hawair* Ge, P; *da hair* Tr. – *spya]* *spia* Ge; *p<er> spia* Pi; *spio* Süt, P; *ispio* Tr, *inspio* Ro. C
- 367 Putifares] *Putifaris* Ge, *potifares* Tr; *Putifer* Süt, Pi; *puctifères* P.
- 368 *dus]* 2 Ge, Süt; *duos* Tr, cet.
- 369 *eir_el* Co, Süt, *eir ell* P; *eira el* Tr, Pi; *cirel* Ge.
- 370 *Juda]* *da Juda* Ge, Tr, Pi; *da Judea* P; *da Josef* Süt. – *ngitt_el* Co, Tr, P; *nüt ell* Süt; *ngiwall* Ge; *vain el* Ro; *inguell* Pi.
- 371 Quest vers è centrà en Ge e Pi e tractà sco ils vers ch'inditgeschan l'actur.
- 372 {P}lain] *Plain* Ge cet.; *Blain* Co; vv. 154, 293-334 *plain* Co.
- 373 *impraschunə]* *inpraschuno* P, Pi, Ro, *inprasuno* Tr; *in praschun* Ge; *in po suno* Süt.
- 374 *diss_el* Co, Süt, *dissal* Ge, Tr; *dschetel* P.
- 375 *ariwə]* *ariuo* Süt; *aliuo* P; *iscuntro* Ro; *mais ieu in wardedtt auia* Tr; *in c•rudet m ais gratagio* Pi. Vers manca Ge.
- 376 Quest vers manca en ils mss. Co, Ge, Tr, Pi. *Aque chia el disch alo* Süt, *aq<ue> chell m deschett allo* P; *Suainter que ch'el mo prophetizo* Ro. C
- 377 *Trametta* Co, cet.; *tramto* Süt. – *laschær* Co, Tr, P; *lascher passer* Süt; *lascha* Ge.
- 378 *Scha* Co, cet.; *Schi* Ge. – *wost da teis sümmiss vardëd* Co, cet.; *wost wardet dals teis summiss* Ge.
- a379 *faron 5* Tr; *Pharo disch alg principi dals sudos* Ge, ° *alg principel dals sudos* Ro; *Faron disch al mastrel* Süt, *Lg araig Pharon disch alg masterel* P, *Paro lg Araig disch alg Mastrel* Pi.
- 379 *mastre]* 0 Ge, Ro. – *cun tya* Co, cet.; *cun quella* Ge.
- 380 *praschinscha* Co, cet.; *prasun* Tr.
- a381 *principes milicie 2* Tr C; *Ilg principi dals sudos disch* Ge; *Lg principel disch* Ro; *Lg mastrel disch* Süt, P, Pi.
- 381 *Singer* Co, Ge, Tr; *Signur* P; *Saing* Süt.
- 382 *ais* Co, cet.; *hauais* Tr.
- a383 *faron ad Josef 6* Tr; *Pharo disch a Joseph / 1593* Ge, *Faron lg Araig (Ilg araig Pharon P) disch in cunter Josef* Süt, P, Pi; *pharo a Joseph* Ro.
- 383 *juuen]* 0 Tr, Ro.
- 384 *grand]* *granda* Ge, cet. – *prudinscha* Co cet.; *pussauntza* Süt. – *m_(h)is_tu]* *ist tü* Tr; *meist* Ge, *meis tü* P; *tü* Süt; *vainst tü* Pi, Ro.
- 385 *adeistramanch]* *adestramaing* Ge, cet. – *exponir* Co, cet.; *dexponir* Tr; *despunir* Süt.
- 386 *Ad_aque* Co, P, *et aque* Tr, Pi; *A Da que* Süt; *Aquels* Ge.
- 387 *pousch]* *pous* P; *poust* Tr, Süt, Pi; *am sest* Ge; *seist* Ro.
- 388 *our da la praschun* Co, Ro; *hour d'°* Tr, P, Pi, *our °* Ge. – *alargiær* Co, Tr; *largier* Ge, Pi, Ro; *allagrer* P; *da la praschun de liberer* Süt.
- 389 *Our da te]* *Et our da te* Tr, Süt, Pi; *Ad our d'te* Ge, P, Ro.
- 390 *D_schpərscha]* *tsporscha* P, *t spoartscha* Pi; *ad sporza* Tr; *et sporschan* Süt; *dpaorscha* Ge.
- 391 *possast* Co, Tr, Süt; *puossas* P; *poassa* Ge. – *qualchiosa* Co, Süt, P, Ro, *qual chiosa* Tr; *inqualchiosa* Ge, *ün qualchiosa* Pi.
- 392 {...}] *meis summis* Ge, cet. – *lascher vdyr* Co, cet.; *huossa dir* Süt. C
- a393 *Josef 4* Tr C; *Pharon repetescha ils summiss a Joseph / Joseph declæra alg araig il summiss chi peian* Ge; *Josef declera ilg scæmi alg araig che el peia* Süt, ° *alg araig lg scæmi chel peia* P; *Joseph declera alg Araig ls scæmmis* Pi; *pharo quinta sü sieu sömi et / Joseph disch* Ro.
- 393 *faro arag mieu* Co, cet.; *Pharo Araig chier mieu* Pi, *pharaon araig che mieu* P; *araig pharao t'mieu* Ge; v. 393 e 394 sin ina lingia Co.

- 365 Eau hæ sprauza una p<er>suna da wair spyȝ
 Dieu hæ wulieu ch_eau m_hega algurȝa.
 [f.5^v] Putifares lg hæ mis in sya praschung.
 Awaunt dus ans zaintza chiaschung.
 Vn bell juuen cun granda gratzchia eir_el.
 370 Dala_schlatta Juda vandieu ngitt_el.
 Joseph ais el anumȝa.
 {P}lain d sabginscha l_hæ eau achiattȝa.
 Syand tres teis cumandamaints impraschungȝa.
 Schi_m diss_el aque ch' eau m' awaywa sumgiȝa.
 375 A tũtt in vardæd mais ariwȝa.
 {Aque chia el [m] dis(ch) alo}
 Trametta par el e nu laschær.
 Scha tü woust dals teis sũmmis uardȝd achiattær.
 Faro {5} ad principe<m> militiæ.
 Watten bȝd mastreȝl cun tya cumpangya.
 380 A maina Josef a la praschinscha mya
 Principes militiæ {2}.
 Singer arag a_patrun mieu.
 Joseph ais aq<ui> culg num da Dieu.
 Farao {6} ad Joseph.
 Tuochoa_m maun Joseph juuen tribulȝa.
 Da grand virtũd a_prudinscha m_(h)is_tu ludȝa.
 385 Da sawair summis adeistramanch exponir.
 Ad_aque chia managien sawair dyr.
 Sch_tũ pousch meis summis declarær.
 Schi d' wolg eau our da la praschun alargiær.
 Our da te fær un grand singur
 390 Chia tũtt_el payais D_schpȝrscha hunur.
 A par_che tü possast qualchiosa dir
 Schi_d wolg eau {meis sumis} lascher vdyr.
 [f.3^r] Joseph [1] regi exponit somnum.
 O faro Arag mieu.
 Tũ poust essar lg salud mieu

- 395 bun awigs] *bun avys* Pi, Ro; *buna uuis* Süt; *bain awiss* Ge; *grand auyss* Tr; *bun ans* P.
- 396 *aque* Co, cet.; *Aquel* Tr, *Aquelg* P. – *partschet* Co, Pi, *parschet* Ge; *pertschert* P, Ro; *perdchett* Tr; *per che* Süt. – *aquels* Co, Tr, Süt, Ro; *aq<ue>l* Ge; *aquist* Pi; *ateiels* P.
- 397 *Las sett* Co, cet.; *A_set* Ge. – *granudas* Co, Tr, P, Ro; *ingraüdas* Süt; *grandass* Ge; Ø Pi. – *managen*] Ø Ge.
- 398 *bundaunza* Co, Tr, Ro; *bundauntzchia* P; *bundaunchia* Süt; *bundaunscha* Ge. Ils vers 398/399 mancan Pi.
- 399 *spyas vanas* Co, Süt, *spias vaunas* Ro; *uanas spias* Tr, *la vauna spia* P; *uapass spiass* Ge. C
- 400 Danottan] *duainta* Tr, Süt, *d vainten* P; *chia vegnian* Pi; *Da* Ge. – *chialastria* Co, Tr, P, Pi; *chilastria* Ge; *grandas chialastrias* Süt, *chialastrias grandas* Ro. C
- 401 taunt ad] Ø Tr. – *la_bundauntza*] *la bundaunza* Tr, *lapundauntza* Ge; *la bundauntzchia* P, *la bundauntchia* Süt. Il vers 401 manca Pi. C
- 402 prouisiun] *prouischiun* Süt, P; *la paruisun* Ge. – *mettasch*] *metast* Süt, *metas* Ge, P, Ro. – *ch'*] *che* Süt, *chia* Ro; *sch* Ge, *sch* Pi; Ø P. – *nu<n> awaunza* C, Pi; *nun vauntza* Süt, *nun hawaintza* Ge; *avauntza* P, *vaunza* Ro. C
- 403 aragina] *arigino* Süt, P; *aragina<m>* Ge; *ariginam* Tr; *raginam* Pi, Ro. C
- 404 cusalwaj] *cusaluoa* Ge, *cussaluo* Tr, cet.
- 405 pousch_tu] *poustü* Tr, *pousttü* P, *poust tu* Ge, Pi; *poust* Süt, Ro. – *tieu pöwel* Co, Tr, P; *tieu poual* Süt; *die püel* Ge
- 406 atar payais] *oter paais* Süt, *otter paiais* P, Pi; *oatars paiass* Ge, *hoters paiais* Tr, Ro. – *qualchosa vender* Co, cet.; *uender qualchiosa* Tr.
- a407 faron 7 Tr; *Pharon disch* Ge, Ro; *Faron ilg araign disch* Süt, P, Pi.
- 408 Ad_ais] *Ad eis* Süt, P; *ais* Tr; *A praschaiuel ais* Ge. – *praschaiwel* Co, Ge, Pi, Ro, *praschael* Tr; *partschaiuell* P; *apusaivel* Süt. – {...}] *aque chie tü disch che duainta* Ge; *chia que tü dischia duaita* (sic) Tr; *aque tü disch che duainta* Süt, *che tü disch che]vaintta* P; *chia que chia tü disch dvainta* Ro; *cha que dvainta* Pi; *cha que tü disch vschya saya* Co. C
- 409 aragina] *aragina<m>* Ge, *ariginam* Tr, Süt, P. – *fattur* Co, Süt, P; *factur* Ge, Ro; *fastur* Tr.
- 410 A_cumand Co, cet.; *arcumand* Pi. – *hægasch*] *hegiass* Ge; *hegiast* Tr, Süt, Pi, Ro.
- 411 Hægasch] *Hegias* Ge; *hegiast* Tr, Pi, *Egiast* Süt. – *d_gadt*] *dgodt* Pi, *dquot* Tr; *gio* Süt, *d'gio* P; *gratzchia* Ge. C.
- 412 _l graun] *alg graun* Tr, *ilg graun* Süt; *graun* Ge. – *sula* Co, Ge, *süla* Tr, P; *sun la* Süt.
- 413 da_me_n_inoura] *da me in hora* Tr, cet.; *da me otar* Ge. – *ingjung*] *ingün* Tr; *üngiün* Ge, cet.
- 414 a sawair Co, cet.; *sauair* Ge. – *ad_imunchung*] *ad inmünchiün* Tr, Süt; *imünchiün* Ge, P.
- 415 p<ro>] *par* Ge, cet. – *isaina* Co, Ge, P; *in saina* Tr, Süt; *signel* Pi. – *mieu* Co, cet.; *meis* Ge.
- 416 *annè* Co, Süt; *anilg* Ge, Tr, P; *anelg* Pi; *agne* Ro.
- 417 *chadaina* Co, Tr, Pi, Ro; *chadaina in or* Ge; *culauna* Süt. – {tieu}] *tieu* Ge, cet. – *culotz*] *culutz* Ge; *culøtz* Tr, cet. – *day yr*] *daia ir* Tr, Süt, P, Pi, Ro; *dess yr* Ge 2.m.
- 418 q^aista] *quaista* P; *aquaista* Tr, Süt; *aquaist* Ge. – *wstigr*] *fstir* Tr; *uastir* Ge, Ro; *uistir* Süt. Vers manca Pi.
- 419 in tütta] *in tuot* Ge, Tr, Pi, Ro; *in tud* Süt. – *des ngir ubedieu* Co, P, Ro; *de esser* ° Süt; *da ngir* ° Ge; *d'des ubadir* Tr; *daia udir* Pi.
- 420 A_quel] *Aquel* Ge; *aque* Tr, Süt, P. – *d wolg cumandær*] *d'uoelg eau* ° Ge, *uölg eau* ° Süt, Pi; *cumandt eau* Tr. – *tr{umba}ter*] *trumbater* Ro, *trunbater* Süt, *trumbatyr* Tr, *]bater* P; *trumater* Pi; *traba<n>ter* Co; *cumandameint* Ge. C

395 Teis summis sun da bun awigs
 Aque wainst partschet in aquels dys.
 Las sett vachas grassas cun las spyas granudas managen
 Chia sett ans da granda bundaunza gratagian.
 A sett vachas mægras khun las sett spyas vanas.
 400 Danottan set ans da granda chialastrya.
 Aquella wain taunt ad_awanzer la_bundauntza.
 Scha prouisiun nu mettasch ch'ingutta nu<n> awaunza
 Partæl metta uorden in tieu araginą
 Cha_l graun da la_bundaunza winga cusalwạ.
 405 Schi pousch_tu tieu pöwel da la chalastrya defendar.
 Ad_eir in ątar payais qualchosa vender.

Pharao. {7}

Joseph da te granda virtüd s' apalainta
 Ad_ais praschailwel cha que tü disch {che duainta}
 Partel d wolg eau in tütt l_araginą mettar un fattur
 410 A_cumand cha tü hægasch aquella hunur.
 Hægiasch d_gądt in tütta Ægypten da cumandær.
 Par_cha_l graun sula chialastrya s'pąssa salwær.
 Sur te da_me_n_inoura nun saya ingiung.
 Aquel wolg eau fær a sawair ad_imunchung.
 415 A p<ro> isaina chia quel saya mieu talaint
 Schi prain mieu annè in tieu daint.
 A_d_aquaista chiadaina in {tieu} culotz day yr.
 Cun q^aista mya rassa t• wolg eau wstigr
 A_ti in tütta l_araginą des ngir ubedieu
 420 A_quel d wolg cumandær træs lg tr{umba}ter mieu

- a421 *preco 1* Tr; *Crumbatir ün mess disch* Ge; *Lg trumater fo lg mess e disch* Pi,]*saia mess disch* P; *lg trunbater disch* Süt, Ro.
- 421 Atadlā] *Atadlo* Tr, cet.; *Ataidlo* Ge. – *tuts wus* Co, Ge; *wus tuots* Ro; *wus* Tr, Süt. – *subiets*] *subgiets* Pi, Ro; *sobietz* Ge; *subbgeiets* Tr; *sabis* Süt.
- 422 *wilgs* Co, Tr; *velgs* Süt, cet.; *wiels* Ge. – *a laig*] *alaig* Tr, Ro, *adalaig* Ge; *largs* Süt.
- 423 *hunurær* Co, Tr, Pi; *undrer* Ro; *undrer audurer* Süt; *humir* Ge. – [algi]] *agli ubedir* P, Ro; *ali hubedir* Tr; *alg ubedir* Süt, *alg obedir* Ge; *ubedir* Co, Pi.
- 424 *agli* Co, Pi, Ro; *ali* Tr, Süt; *alg* Ge, P.
- 425 *alchun* Co, Ge, Ro; *scho dün* Tr; *qualchün* Pi; *ün* Süt. – {ngis}] *ngis* Ge, cet. – *otramanch*] *hotar gnin* Tr, Ro,]*r ngin* P, *otergning* Pi; *oter ingiün* Ge; *da oter maun* Süt. C
- 426 *l_araig* Co, cet.; *el* Süt, Ro.
- a427 *Josef 2* Tr; *Joseph disch* Ge, cet.
- 427 *imprais(m)a*] *impraissa* Süt, P, Pi; *in praisa* Tr, Ro; *pusauntza* Ge. C
- 428 *brich'*] *me* Ge, cet. – *kufdugs*] *cufduss* Ge, Tr, Pi; *cuuduos* Süt, P.
- 429 *Pur* Co, Ge, *Pür* Tr, cet. – *dapöya* Co, cet.; *siant* Ge 2.m. – *a tya* Co, P, Pi; *tya* Ge, Tr, Süt, Ro. – *hā*] *ho* Tr, cet.; *he* Ge. – *plashieu* Co, cet.; *aplasair* Tr.
- 430 *bön* Co, cet.; *bun* Ge, Ro. – *seruezi* Co, P; *saruezan* Tr, Pi Ro, *seruetzam* Ge; *seruir* Süt.
- 431 *Schi* Co, cet.; *Schim* Ge, Tr. – *ufficci* Co, cet.; *servecy* Süt, P. – *m_adricær*] *madüser* Tr; *madurer* Süt; *madufrer* P, *m aduvrer* Pi, *maduferer* Ge; v. 431 avant v. 430 Ge.
- 433 *teis -ts* Co, cet.; *mieu -t* Ge. – *els*] *ölgs* Ge, cet.; *uölg* Süt. *Ils vers 433/434* mancan Tr.
- 434 *dayas_tu*] *daiast* Ge, cet.; *dest* Pi.
- a435 *faro 8* Tr; *Pharon alg araig disch* Ge, Süt, P, Pi; *Pharo disch* Ro.
- 435 *seruiaind*] *saruiaint* Tr, Süt, P, Pi; *serviant* Ge, Ro. – *vndrā*] *hundrao* Ge, *hundo* Tr, Ro; *hunuro* Pi; *chier undro* Süt, P.
- 436 *sun te intraguida*] *sün te intraguido* Tr, cet.; *tiers te agiüdo* Ge.
- 437 *saya* Co, cet.; *saiast* Ge. – *payais* Co, cet.; *paais* Tr.
- 438 *fā schkā*] *fo scko* Ge, Tr, P, Pi; *fo da co chia* Süt, *fo da co* Ro. – *dayast* Co, Ge, Süt; *daias* P; *daiasts* Tr. C
- i438 *Per las indicaziuns da reschia rumantschas en ils mss.* Ge, Süt, P, Pi cf. C.
- a439 *Iachob 8* Tr; *Jacob alg bab disch a seis filgs* Ge, Pi; *Jachb ilg bab disch a seis filgs* P, *Iachb ilg bab disch* Süt; *Jacob disch* Ro.
- 439 *uwzais*] *vsais* Pi, *wsaittz* Tr, *usaitz* Ge; *savais* P; *nus sauain* Süt. – {par}] Ge, cet.
- 440 *Stow*] *stoua* Tr, cet.; *Astoua* Ge. – *murir al pöwal* Co, cet.; *ilg pœuel murir* Tr; *eau murir* Pi.
- 441 *Can{a}nea*] *kan<n>aneia* Tr, Ro, *chananeia* Süt, P; *da Canaan* Pi; *cümunna* Ge. C – *nu ns*] *nun s* Tr, Ro; *nuns* Pi; *nuss* Ge, *nus* Süt, P. – *giudær* Co; *agiüder* Ge, cet.
- 442 *Vtru* Co, Tr, Pi; *vtro* Süt, P, Ro; *otra* Ge. – *s bsonga (wus)*] *bsügnais* P, Ro; *bsüngiains* Ge, *bsünains* Tr; *bsügnians* Pi; *Ø* Süt. C
- 443 *chargiās*] *chargios* Tr, cet.; *schargioss* Ge, *Ø* Süt. – *granda* Co, cet., *Ø* Ge.
- 444 *singur* Co, P, *sinur* Tr; *singer* Ge, *segner* Pi; *hom* Ro; *sgür* Süt; – *la vya*] *Ø* Süt.
- 445 *esans* Co, Tr, Ro; *esnetz* Ge, *asnetzs* P; *esnels* Pi, *asnels* Süt. – *pardarsche* Co, cet.; *parduar-schient* Süt.
- 446 *lasch'*] *laschao* Ge; *lascho* Süt, cet.; *lasche* Tr. – *nu_m* Co, Ge, Pi, Ro; *nun m_* Tr, Süt, P. – *inkresche*] *increscha* Ge, cet. C
- 447 *Ids*] *Idz* Ge, *Itz* Tr, Süt, Ro, *Itzs* P; *Itzen* Pi. – *turnā*] *turno* Ge, Süt, P; *turne* Tr, Pi, Ro. – *pu*] *plu* Ge, *plü* Tr, cet. – *pudaitz* Co, Ge; *pudais* Tr, cet.
- 448 *kā*] *co* Ge, cet.; *che* P. – *craya{i}tz*] *craiaitz* P; *craiais* Tr, Süt; *crayatz* Co, Ge; *craias* Ro; *quittais* Pi. C

[f.3^v] Præco. {1}

Atadlā tuts wus subiets dal grand araig.

Juuens wilgs libers et a laig.

Joseph des schkodun hunurær ad [algi] ubedir.

Chi woul algi pusaunt arag serwir.

425 A sch_alchun {ngis} otramanch a fær.

Aquel wain l_araig su la uitta a_chiastyer.

Josef. {2}

Da taunta imprais(m)a o raig valarus

Nu sun eau brich' schtā kufdugs

Pur dapöya cha a tya curunga hā plashieu.

430 Da preudar p<er> bön lg seruezi mieu.

Schi wolg eau in aquel ufficci m_adricær.

A_la graneza sü la chialastrya saluær.

Als teis cumandamaints awaunt els awair

Åtar nu dayas_tu ad ingun crair

Farao {8}

435 Joseph seruiaind mieu vndrā

Dieu m• hā sun te intraguidā.

Jn tya fārtza saya lg mieu payais

Watten a fā schkā tü dayast.

Jacob. {8}

Filgs wus uwzais {par} la granda chalastrya

440 Stow murir al pöwal par la fe mya

La terra Can{a}nea nu ns pā giudær.

Vtru graneza s bsonga (wus) yr a cumprær.

Nus ischan chiargās cun granda massarya.

Jn Ægypte<n> da quel singur prande la vya

445 [f.4^r] Daners saks khun wās ęsans pardarsche.

Beniamin lasch' aq<ui> schi nu_m inkresche.

Ids a turnā pu bād wus pudaitz

La fam ais pu granda kā wus nu craya{i}tz

- a449 *10 robem* Tr; *Ruben disch* Ge, P, Pi. Il text a449–452 manca Süt.
 450 *wilgs]* *wielgs* Ge, Tr; *velgs* P, Ro. – *esch* Co, *heisch* Ro; *hest* Tr, Pi; *hestu* Ge, *hesttü* P.
 451 *wulain nus* Co, Tr; *vulains* Pi; *uulains praist* Ge, Ro; *vulains nus praistt* P.
 452 *nu]* *nun* Ge, cet. – *brayęda* Co, P, Pi, Ro, *praieda* Ge; *braida* Tr
 a453 *profeti in agiptum Robem 11 ad Iosef* Tr; *Siand ariwos in Egipten disch Ruben / Ruben disch a Joseph* Ge; cet. C
 453 *sayas_tü]* *saiast tü* Tr; *saiast* Ge, cet. – *singar* Co, Ge; *senger* P, Pi, Ro; *signiur* Tr, Süt. – *hunera]* *hunuroa* Ge, Tr, Süt, P; *undro* Pi, Ro.
 454 *wains_tü* Co, Tr; *uainst tü* Ge, cet. – (sa)ludā] *ludoa* Ge, cet.
 455 *nging]* *ngin* Ge, cet.
 456 *Schfursas]* *schfurzos* Pi, Ro; *schurfzos* P; *Schüfsas* Ge; *Scho ffursos* Süt; *spür sest* Tr. C
 457 *lubinscha* Co, Ge; *alubientzchia* Tr, *allubentscha* Pi. Vers manca Süt, P, Ro.
 458 *can{an}eam]* *Cananeum* Ge, *cannanea* Tr, *cananea* P, *chiananea* Süt; *Cana* Pi, Ro. – *granda fam* Co, cet.; *fam* Ge; ∅ Tr. – *par la prudinscha* Co, Ge, Tr; *par la prudentscha* Süt, P; *in prudentscha* Pi; ∅ Ro. – (mya)] ∅ cet.
 458a *Aque purtains auaunt tia sabgientscha* Süt, P. C
 459 *aruaintz]* *aruains* Süt, Ro; *aruuains nus* P, Pi; *aruain* Ge, *aruain nus* Tr.
 460 *wolg]* *uoelgias* Ge, P; *wucelgiast* Tr, Süt, Pi, Ro.
 a461 *Iosef per interpertrer* (sic) 3 Tr; *Vuossa hariuandt als frars aduran Joseph nun ilg / cunschant mu Joseph cunschaiua.* Ge. C
 461 *Ew]* *Eau* Ge, cet. – *nu sæ]* *nun se* Ge, Tr, P; *nun se brichia* Süt, P. – *ids]* *itzs* Süt; *ias* Tr; *gaiss* Ge, P, Ro; *gnis* Pi. – *tschiarkant* Co, cet.; *dschant* Süt; *fadschand* Ro.
 462 *quaist* Co, cet.; *aquaist* Ge, Pi. – *paiais* Co, Süt, P; *paiais* Ge, Tr, Pi, Ro. – *mieu* Co, Ge, Tr; ∅ cet.
 463 *pudais* Co, cet.; *pudaitz* Ge, *pudait* P. – *sartt]* *soart* Ge, cet.
 464 {ts}chey{r}a] *tscheirra* P, Pi, Ro, *dscheira* Ge; *dschera* Tr, *tschera* Süt; *cheya* Co. – *ais* Co, Pi; *is eir* Süt; *he* Ge, Tr, P. – {f}artt] *foart* Pi; *fortza* Süt; *fert* Ge; *sartt* Co, *soart* Tr; *suot* P. C
 465 *trüp* Co, Ge, Tr; *tröp* Süt, cet.
 466 *kray]* *craich* Ge, cet.
 a467 *Iuda 4* Tr; *Juda disch* Pi; *Judas disch* Ge, Süt, Ro; *Judas* P. C
 467 *arag]* *singar* Ge, Tr, Ro, Pi; *signur* Süt, P.
 468 *dayas_tu]* *daias tü* Tr; *daiast* Ge, Pi, Ro; *dest tü* Süt, *des tü* P. – *wuresch]* *uresch* Süt; *uerichs* Tr; *arest* P; *jüst* Ge; *vair* Pi, Ro. C
 469 *fü me* Co, Ge; *füt me* Pi; *fü* Tr; *fest me* Süt; *he me* Pi. – *spiunær* Co, P, Pi; *spünier* Ge; *spier* Tr; *dispunir* Süt.
 470 *Ni_auncha]* *niaunchia* Ge, cet.
 471 *crair* Co, cet., *craich* Tr; *crairch* Süt. – *cha nu sayn]* *chia nus saian* Tr, Pi, Ro; *cha nus ischan* P; *che nun saians* Süt; *nun saian* Ge. C
 472 *da dun* Co, Süt; *da ün* Ge; *dün* Tr, P, Ro. – *saunch]* *saung* Ge, cet. – *nadifs* Co, cet.; *natifs* P, Ro.
 a473 *Josep 4* Co, *Iosef 4* Tr; *Joseph 4 disch* Ge; *Iosef disch* Süt, Pi, Ro; *Joseph* P. C
 473 *pilgais]* *pranaits* Ge, Süt, P; *prandais* Tr, Pi. – *gio* Co, Süt; *giuo* Ge; *giu* Tr, P.
 474 *Ką cha]* *Ko* Ge, *scho* Tr; *chia* Süt, P, Pi. – *saya* Co, Pi, Ro; *nun saya* Ge, Tr, Süt, P.
 475 *Lg pas]* *alg pas* Tr; *Ils pas* Süt, P, Pi, Ro; *Ls poss* Ge. – *aq^ast]* *quaist* Ge, cet. – *payais* Co, cet.; *paiais* Ge, *paais* Tr. – *ngis]* *ngieus* Ge, Tr, P, Pi; *gnieu* Süt. – *asuier]* *aguarderr* Ge, Tr, P; *a guarder* Süt, Pi, Ro. C
 476 *surtrær* Co, Tr, Süt, P; *surtier* Ge; *surmner* Ro; *adaner* Pi. C

Ruben. {10}

450 Bap tü hæst pissə un bun cusalg.
 Traunter ȁtar wilgs nun esch paralg.
 Jn Ægypten wulain nus chiaminær.
 Par nu laschær n̄assa brayęda indurær.

p<ro>fectu<m> in Ægypten.

Ruben {11} ad Joseph.

455 Saludȁ sayas_tü singar hunerȁ
 Da tútt al powal wains_tü (sa)ludȁ.
 Nus nging awaunt tya singurya
 Schfursȁs da la granda chialastrya
 Par cumprær graneza cun tya lubinscha
 Nus hawain in can{an}eam̄ granda fam par la prudinscha (mya)
 Partęl aruaintz la grazcha tya
 460 Vna buletta wolg dær a nossa cumpangya.

Joseph {3} p<er> interpreten

Ew nu sæ brayeda che wus ids tschiarkant
 Jn quaist paiais dalg mieu arag grand.
 Wus pudais essar da buna sȁrtt.
 Mo la wȁssa {ts}chey{r}a ais contrȁdgia {f}ȁrtt.
 465 Wus ischas ün trüp d bel cumpanguns
 Eau kray wus sayes tuts spyuns.

Juda. {4}

Nus nun ischan da quella sȁrt arag mieu
 Aque ans dayas_tü crair par lg wuresch dieu.
 [f.4^v] N̄assa natura nu fü me da spiunær.
 470 Ni_auncha ȁtar mel da fær
 Nu crair cha nu sayn chiatiwis.
 Nus ischan da dun prus saunch nadifs

Josep 4.

475 Wus mę nu_m pilgais gio da quella opiniun.
 Kȁ cha schkodün d wus saya un spiung
 Lg pas d' aq^ast payais ischas ngis asuier.
 A par wulair lg miu arag surtrær.

- 477 Mo] *mu* Ge, Tr, Süt, P; *Ma* Pi, Ro. – *miu arag]* *mieu araign* Ge, cet.; *araign mieu* Tr. – *farung]* *farun* Pi; *Pharon* Ge, P, Ro, *Faron* Süt; *faraon* Tr. C
- 478 *Es* Co, Ge, Tr, *is* Süt; *s* P, Pi, Ro. – *walg]* *uælg* Ge, cet.; *uæglia* Tr, *voglia* Süt. – *praschung]* *praschun* Ge, cet.
- a479 *Robem* 12 Tr, *Ruben* P; *Ruben 12 disch* Ge, *Ruben disch* Süt, Pi, Ro.
- 479 *p<ro> mel]* *par mel* Ge, cet.; *par mel nun hegiast* Pi. – *singur]* *singer* Ge, Tr, P; *Segner* Süt, Pi, Ro.
- 480 *ngis]* *ngieus* Ge, cet.; \emptyset Süt, P. – *crai]* *craia* Ge, cet. C.
- 481 *Ni* Co, Tr; *nhe* Ge, *ne* Süt, cet. – *fær* Co, cet.; *fertz* Ge. – *incuntar* Co, cet.; *in cuort* Süt.
- 482 *hawair* Co, cet.; *vair* Süt; *vulair* Ro. Vers manca Ge.
- 483 *purteda* Co, cet.; *pruueda* Ge; *apalanteda* Ro.
- 484 *infings]* *kufins* Ge, Tr, Süt, Pi; *cunfins* P, Ro. C
- 485 *brichia* Co, cet.; *braheda* Ge. – *graneza* Co, cet.; *gratzchia* Ge, Tr. – *hega<n>* Co, cet.; *uegnia* Süt. – *sulamanch* Co, cet.; *dyck* Tr. – *terrirs]* *taryrs* Tr, *tarrers* P; *terriers* Ge; *taryss* Pi; *tare* Süt, *tares* Ro. C
- 486 *Mu cha* Co, Pi; *Mu* Süt, P; *Nu* Ge, Tr. – *nu winga afdeda* Co, Tr, P; *nun vignia tgnida sü* Pi; *uegnia eir deda* Süt, *vegna deda* Ro; *uingnan* Ge. C– *fulastirs* Co, Ge, Tr, Pi; *fulasters* Süt, P, Ro.
- 487 *hawains* Co; *hauains nus* Ge, cet. – *prains* Co, cet.; *parins* Süt.
- 488 *nu ns e ngieu]* *nun nse gnieu* P, *nuns ais gnieu* Tr; *nun he agieu* Ge. – *i]* *in* Ge, Tr, P; *nun avains fantaschia* Pi, Ro. Vers manca Süt.
- 490 *craiaian]* *craiaian* P; *craiains* Tr, Pi; *craians* Süt; *crain* Ge. – *sumalga* Co, cet.; *sulamailgia* Ge.
- 491 *ais Jacob da Cananea* Co, Ge; *ais Jacob da cana* Pi; *Jacob ais da kannaneia* Tr; *ais da cananeia Iachb anumno* Süt, ° *Jacob anumno* P; *ais Jacob anumno* Ro.
- 492 *nus filgs]* *filgs seis* Tr, *filgs seis ns* Ge, P, Pi; *filgs in ses ans* Süt. – *nudria* Co, Ro, *nudrias* P; *nudrioa* Ge, *nudrio* Tr, Süt, P. C
- 494 *disch* Co, Tr, *dîsch* P; *desch* Süt, cet.; *10* Ge. – *al pap* manca Tr. – *paun* Co, Tr, Ro; *graun* Ge, Süt, P, Pi.
- 495 *wulesch]* *wulest* Tr, *volest* P, *uulests* Ge; *uoust* Süt, Pi; *vulesast* Ro. – *crair* Co, cet.; *crairch* Süt, *craich* Ro.
- 497 *il]* *in* Tr, Pi, Ro, *in ilg* P; *alg* Ge, *dalg* Süt. – *paiais* Co, Süt, P, Pi; *paiais* Ge, Ro, *paais* Tr.
- 498 *quel* Co, Ge, P; *que* Tr, Süt, Pi. – *ch_ea he]* *chia eau he* Ge, cet.; *nus avains* Pi. Vers manca Ro.
- a499 *iosef* Tr, *Joseph* P; *Joseph disch / 1593* Ge, *Iosef disch* Süt, Pi, Ro.
- 499 *Pü]* *Plü* Ge, cet. – *s wetz]* *sod* Ge, P, *s od* Pi; *stot* Süt; *wus aradgschunais* Tr, Ro.
- 500 *stow]* *stouf* Süt; *stou* P, Pi; *sto eau* Tr. – *crair* Co, cet.; *crairch* Süt. – *cha wu]* *chia uus* Süt; *wus* Tr, P, Ro; *chia* Pi. Vers manca Ge.
- 501 *tngin]* *tngnin* Ge, *tgnin*, Tr, Ro, *tgning* Pi; *ting* Süt, *tin* P. – *schka]* *sco* P, Pi; *cho* Süt, Ro; *sch* Tr, *sü* Ge. – *anumnais]* *la numnais* Tr; *amumnetzs* Süt, *samumnets* Ge; *as nomnais* P, *sa numnais* Ro; *eau s' vetz* Pi.
- 502 *in un ragina]* *in ün araginaum* Tr; *ingiu aragina<m>* Ge; *ingüns ariginams* Süt, *in ingün ariginam* P; \emptyset Pi. – *ni p<ro> long ni p<ro> led]* *ne per lung ne p<er> ledt* Pi; *p<er>er* (sic) *lung ne per lædt* Tr, *per læng ne per ledtt* P; *parlüng parthel* Ge; \emptyset Süt.
- 503 {...}] *a_cundür* Ge, Tr, Süt, P, *a_cundür* Ro; *dir* Co. Vers manca Pi.
- 504 *fer inpraschunær* Co, cet.; *inpraschuner* Ge; *fer ir in praschun er* P.

Mo par lg salud dalg miu arag farung
Es walg eau tûts mettar in praschung.

Ruben. {12}

- 480 Jn aquaista terra p<ro> mel singur valarus
Nun ischans ngis aq<ue> crai a nus
Ni par fær incuntar al arag grand
Sulamanch par hawair graneza payand.
La tya bunted ais a nus purteda
Ad_in_tût als infings araseda.
- 485 Cha bricha graneza hega<n> sulamanch ls terrirs
Mu cha la graneza nu winga afdeda eir als fulastirs
Cun quella spraunza hawains prains la vya
Ȧtar ingutta nu ns e ngieu i_fantaschya
Nus ischan tuts frars a tya famalga
- 490 A craiain da ns dær granda sumalga
Nas bap ais Jacob da Cananea
Dudasch nus filgs hȧ_l nudria
Vn o_l tir el l_ȧter nun ais awau<n>t maun.
A nus disch hȧ fat ngir al pap a_cumprær paun
- 495 [f.6^r] Scha tü nu wulesch crair a_mi
Schi trametta un tieu famalg da qui
Par intrawngir il nos paiais
scha_quel ch_ea he dit vardet ais

Joseph. [5]

- 500 Pü ch' eau s wetz aradschunant cumpanguns
A plü stow crair cha wu saias spiuns
Vna tngin fradlauntza schkȧ wus anumnaids
Nu s achiatta in un ragina ni p<ro> long ni p<ro> led.
Vn d wus gaya {a_cundür} l_ȧtar frær.
Als ȧters wolg eau fær inpraschunær.

- 505]mp<ro>] *Imparo* Ge, cet.; *Inperscho* Süt; *a tü* Tr. – *prain mastrel* Co, cet.; *mastrel prain* Tr. – *quel*] *a<qu>els* Ge, cet. – *disch*] *desch* P, Pi; 10 Ge, Tr, Süt.
- a507 *Joseph post triduu<m> eductus / fratib<us> e carcara* Ge; *Iosef* 6 Tr; *Iosef sieua 3 dis lascha oura seis frers disch* Süt, cf. C.
- 507 *dun*] *da fer üna* Ge, cet.
- 508 *sch wu*] *scha uuss* Ge, cet.
- 510 *wæssas tschaunschas*] *vossas* ° Süt, P, Ro; *quaistas* ° Ge; *uoas tschantscher* Tr; *da vus* Pi. – *esser tschert[ǣ]*] *eser tschertoa* Ge, *eser atscharto* P, *ngir tschar to* Süt; *esser tschert* Co; *esser dechanto* Tr, *esser tschanto* Pi, *gnir ... tschertifichio* Ro. C
- 511 *turnā*] *turno* Ge, Süt, P, Ro; *turne* Tr, Pi.
- 512 *guardā*] *guardo* Ge, Süt, *gurdo* Tr; *garde* P; *S'algurde* Pi. – *wus nu laschas*] *da nun lascher* Ge, Pi; *a nun lascher* Tr, Süt, P. – *our da* Co, cet., *our d'* Ge, P; *our hura da* Süt.
- 513 *iuue<n>* Co, Ge, Süt, P; *iuuan* Tr, Pi, Ro.
- 514 *graneza* Co, cet.; *graun* Süt. – *wulāits*] *ulais* Tr, P, Ro, *vulais hawair* Pi; *uulaintz* Ge, *wulains* Süt. – {ann}] Ge, cet.; *arm* Süt; *hawair* Co. C
- 515 A_1] *alg* Ge, *Aalg* Süt, *Ailg* P; *et* Tr, Pi, Ro. – *was āter frer*] *vos otter frer* P, Pi; *uoss frer* Ge, Tr, Süt, Ro. – *liams* Co, cet.; *liuns* Ge. – *deliberer* Co, Süt, *delibrer* Pi; *libarer* Ge, P, *librer* Tr.
- 516 *A cun* Co, cet.; *E eun* Süt; *Alchun* Ge. – *pled* Co, Ge, Tr; *pleds* Süt, P, Pi, Ro. – *s_achiattē* Co, Ge; *achiater* Tr, cet.
- a517 *Roben* 13 Tr; *13 Ruben d frars credens / Joseph non intellegere.* Ge; *Ruben disch aseis frars crajand chia Joseph nun incligess* P. C
- 517 *ischan* Co, Ge, P; *yeschan* Tr, *eschens* Süt, Pi; – *punch*] *puom* Tr; *potaing* Ge, *pitaing* Süt, *pitang* Pi, *püting* P; *nosch tapin* Ro. C
- 518 *inguers*] *inguerz* Pi, *inguenz* Tr; *ingürgas* Ge; *inguoscha* Süt, *inguoscha et ingürgas* P; *giamgais* (sic) Ro. C
- 519 *ens*] *ans* Ge, *ns* P, Pi; *s* Tr. – *ischkuntra* Co, cet.; *cuntredi* Süt. – *p<ro> un*] *par lg* Süt, *per ilg* P, *pal* Tr, *par* Ge, Pi. – *dich* Co, cet., *dico* Tr.
- 520 *Cha cun* Co, Tr; *Chia nuss cun* Ge, cet.
- i520 *Joseph disch auertit se_flens* Ge; *Joseph oda que et vo our da / da dour et smeta a crider / Ruben disch* Ro; cf. C a517.
- 521 *Sawaiwus* Co, Tr; *Sauaiuss wuss* Ge, Pi; *Sauais* Süt, P. – *ch_eau*] *ch'eau* Pi, *chieau* Tr; *che eau* Ge, Süt, P. – *s wulig*] *s'vuleg* Pi; *wulig* Ge, Tr; *is wules* Süt; *e vulieu* P; *as vulet* Ro. – *schwyer* Co, cet.; *Schiuir* Süt.
- 522 *pudet* Co, cet., *pudeta* P; *pudais me* Süt. – *agudær*] *agiuder* Ge, *agüder* Tr; *güder* Pi, Ro.
- 523 *ans* Co, Ro, *ns* Ge, P, Pi; *s* Tr; *anus* Süt. – *aruaiwa* Co, cet.; *arueua* Ge, Tr.
- 524 *Ed eir ns* Co, P; *Ad eir s_* Tr; *Et ans* Süt; *El ns qui* Ge; *ed eir chia nus ns* Pi. – *argurdaiwa*] *arguarden* P, *algurdessan* Pi; *guardewa* Ge; *suaguardeua* Tr; *uisieua* Süt. C
- 525 *Culpa* Co, Tr; *cuolpa* Ge, cet. – *schmartschescha* Co, Pi, *schmarschescha* Süt; *schmartschesa* Ge, P; *schmardschea* Tr.
- 526 *s' algārda*] *salgorda* Süt, *salguorda* Ge, *s' alguorda* Pi; *sargurdara* Tr, *salgurdaro* P. – *cura* Co, Süt, P, Pi; *cura chia* Ge; *chüra* Tr. – *crescha*] *alg crescha* Ge, Pi, Ro; *lg crescha* Tr, *ilg crescha* Süt, P. C
- 527 *pudai[wa]n*] *pudaiuan* Ge, P, Pi, *pudauen* Tr; *pudain* Co, *pudains* Süt. – *orawaunt* Co, Süt, Pi; *bain ourawaunt* Ge, P; *orauaunt bain* Tr. – *pissær* Co, Tr, P, *tuot piser* Ge; *ns inpiser* Süt, Pi.
- 528 *par taunt* Co, cet.; *parthel* Ge. – *fadschaiwa*] *faiwa* Ge, Süt, P, Pi; *faiuet* Tr; *fadsches* Ro.

505 Jmp<ro> prain mastrel quel disch cumpanguns
A metta_ls in praschun schkə spiuns

Josep {6} post discessum emitett fratrib.

Eau sun pissə dun ątra cun wus

Eau tem eir Dieu sch wu fusses prus

Vn d_uus wolg eau salwer aq<ui> lyə

510 Par pudair da wəssas tschaunschas esser tschert[ə]

A wus ątars turnə a chiesa kulg furmaint

A guardə wus nu laschas our da wə imaint

Da mner aq<ui> wə frær iuue<n>

scha plü / graneza wulaitis aquaist {ann} (hawair)

515 A_l wə ąter frer dals liams deliberer.

A cun la vardet da wə pled s_achiattər.

Ruben {13} ad fr<atr>es

Frars nus ischan ardüts ad ün ferm punch.

Nus stuain indurær grand inguers p<ro> nəş guadang.

Aquaist ens isckuntra p<ro> un dich pchə.

520 Cha cun nəş frær Josep hawains surpassə

Sawai_wus ch_eau saimp<er> s wulig schwyər.

Schi nu pudet cun wus ingutta agudær.

[f.6^v] Ell ans aruaiwa vsche pchiadusamanch.

Ed eir ns argurdaiwa fermamanch.

525 Culpa ęescha a nu schmartschescha

Alchun s' algarda cura la fadya crescha.

Nus pudai[wa]n orawaunt pissær.

Cha dieu par taunt mël ns fadschaiwa indurær.

- 529 *mauns* Co, cet.; *maun* Tr. Vers manca Ge.
- 530 nu [wela]] *nun wella* Ge, *nuns vella* P, *no vela* Ro; *nu woul* Co, *nuns uela* Tr; *nus vlain* Süt; *nun güda* Pi. C – *ingiuna schiüsa* Co, Ge, Tr; *inguota* Süt, P. – *scha nus* Co, Tr, Ro; *sa nu* Ge; *scha bain chia nus* Süt; *schüssa sco nus* P; *aunchia chia nus* Pi. – *auncha tauns* Co, Ge, Süt, Ro; *auntauns* Tr, *auntaunt* P; *taunts* Pi.
- 531 Chə cha_1] *Scho chel* Ge, *Sco el* Pi, Ro; *quo chel* Tr; *Sch che el* Süt, P. C – *woul* Co, cet.; *uol* Ge, Tr – *ubedir* Co, cet.; *fer* Tr.
- 532 ngigr] *ngir* Ge, cet.; *zinir* Pi.
- a533 *Iosef 7* Tr, *Joseph* P, Ro; *Joseph .2. disch* Ge C, *Josef disch* Süt, *Joseph disch als frars* Pi.
- 533 Dæd nə] *Det no* Süt, P; *Deno* Tr, *De no* Pi, Ro. – p<ro> lg] *par lg* Süt, Pi, *palg* P; *pal* Tr.
- Ils vers 533–576 mancan Ge.**
- 534 *saks* Co, cet.; *sack* Tr. – wolg] *uœlg* Tr, cet.
- 535 frær wæs] *frer uoas* Tr, cet.; *voass frer* Pi, Ro. – lyer Co, Tr, Ro; *fer lier* Süt, P, Pi.
- 536 Jnfigna cha] *Infina che* Süt, P, Pi; *In fina* Tr. – turnaids] *turnais* Pi, Ro; *turnetz* Süt, P, *turnes* Tr. – *chulg* Co, P; *cunlg* Tr, *cun ilg* Süt; *cun voass* Pi.
- a537 8 *Iosef ad dispensatori* Tr; *Joseph disch alg dispenzedur* P, Ro,]*disch alg dispensadur* Pi; *Iosef disch* Süt. C
- 537 *Vatten* Co, P; *watan* Tr, Ro, *vatam* Süt. – *sacks d'* Co, Süt, P, *sack de* Tr; *sacks cun* Pi.
- 538 *aspater*] *spater* Tr, cet. – *alchün* Co, Tr, Ro; *ascodün* P; *üngün* Pi; – d'wetz] *t'vetza* P, *t vezza* Pi; *weza* Tr, Süt.
- 539 *Ad_a_schkodun* Co, Pi; *Aschodün* Süt, P; *ad schdün* Tr. – *als sak* Co, Tr; *ils saigcks* Süt, *ls sacks* Pi; *ilg sack* P. C
- 540 *par wiuar*] *per lur uiuer* Tr, Süt, P. – *impə d'*] *ün po d'* Pi, *ün pod* Süt, P, Ro; *inpo* Tr. – *furmach* Co, cet.; *furmaint* Süt. C
- a541 *Leui 2* Tr; *Leui disch a seis bab anoma da tuotzs* P, ° *anomain tuots* Süt, ° *anama da tuot ls frars* Pi; *Huosa ariva als 9 frars a cheisa / et Levi disch* Ro.
- 541 *ischan* Co, P; *eschan* Süt; *ischans* Pi; *yeschans* Tr. – {...}] Tr, P, Ro; *in egipto* Süt, *in Ægyptum* Pi.
- 542 *lutinaint*] *lutinent* Süt, cet., *lutined* Tr. – *aumpu*] *aunchia plü* Süt, cet.; *darchio plu* Tr.
- 543 *hə cret*] *ho cret* Tr, cet.; *ho er ditt* P. – *nus* Co, Pi, Ro; *chia nus* Tr, Süt, P.
- 544 *pa(iai)s*] *ls pass et* Pi, *sü ls pas et* Tr, *ls pass da* Ro; *las parts da* Süt, P; *ls paiais a* Co. C
- 545 f{adts}]; *noas fadts tuot* Tr, *nos fatzs tuots* P, *noas fat tuot* Ro; *tütt nas frars* Co, *nos frars tuots* Süt, Ø Pi. C – [anumnə] *anumno* Süt, P, Pi; *appalantə* Co; *arazuno* Tr; *amanzuno* Ro.
- 546 {Te}] Tr, P, Ro; *The* Co; *Eir* Pi; Ø Süt. – [appalantə] *apalanto* Ro, *agli apalanto* Süt, cet.; *anumnə* Co. C
- 547 *wulieu kun*] *pudieu cun* P; *cun...pudieu* Tr, Ro; *cun...vilieu* Pi. – *quel* Co, P, Pi; *aque* Tr, *a quel* Ro; *que* Süt. – *singer* Co, Tr; *Segner* Süt, Pi, Ro; *Segnur* P.
- 548 *crair* Co, cet.; *crairch* Süt.
- 549 *awaunt el*] *agli awaunt* Süt, P, Pi; *alig* (sic) *aununt* (sic) *el* Tr.
- 550 *wulaintz* Co, P, *vulains* Pi, Ro; *wulain* Tr; *julais* Süt.
- 551 *ns woul* Co, Süt, Pi, *ens voul* P; *swoul* Tr. – *alubir* Co, cet.; *lubir* Süt.
- 552 *Aquel* Co, Tr; *aque* Süt, P, Pi. – *wulgas*] *vœglias* P, *vœlgia* Pi; *uœlg dias* Süt; *uœlg eau* Tr. – *paciaintamanch* Co, cet.; *inprraschenscha* Süt.
- a553 *Iacob 9* Tr; *Iachb ilg bab disch* Süt, *Iachb ilg bab* P; *Jacob disch* Pi, Ro.
- 553 *O we* Co, Tr, Pi; *Oueia* Süt, P, Ro.
- 554 *Khə*] *co* Tr., cet. – *ischas* Co, P; *eschas* Süt, *yesches* Tr; *ischans* Pi. – *mel* Co, cet.; *mels* Tr.
- 555 *wus*] *chia uus* Tr, cet.
- 556 *pəs eau*] *puos eau* Süt, P, *poass eau* Pi, Ro; *poas* Tr.

Nus hawain ün crudeil singar par mauns.

530 A nu [wela] ingiuna schiüsa scha nus fussen auncha tauns
 Chə cha_l woul stuwains ubedir.
 Par pudair our dad ell ngigr.

Joseph. {7}

Dæd nə ls danęrs p<ro> lg furmaint
 Ls wəş saks wolg eau fær implir_aint
 535 Aquaist frær wəş wolg eau lyę.
 Jnfinga cha wus turnaids chulg ątar frær.

Joseph {8} ad dispensatorem.

Vatten ad impla lur sacks d' granetza.
 A nun aspater ch'alchün d' wetza.
 Ad_a_schkodun lya ls danęrs sü sum als sak
 540 A par wiuar dą_ls eir impą d'paun e furmach.

Leui {2} ad patrem Jacob.

Bap nus ischan stąş {in Egipten} mæl wungieus
 A_dalg lutinaint dal araig aumpu mæl arfschieus
 El hą cret fermamanch nus sayen spiuns.
 A_cha nus sayen stąş a guardær ls pa(iai)s a_las punds.
 545 Nus hawain tútt nəş f{adts} [anumną].
 {Te} a nəş frær Benjamin eir [appalantą].
 Jngutta nun hą wulieu kun quel singer valair
 Nus hawain Simeon impiną sch' al daiwa crair.
 A_d imp<ro>mis Benjamin awaunt el da mnær
 550 S_cha Simeon wulaintz schlubgiær.
 [f.2^r] Graneza payand ns woul_el alubir.
 Aquel meis bap wulgas paciaintamanch udir

Jacob. {9}

O we ls meis filgs tribuląş
 Khą ischas a mel mauns stąş
 555 Aquel wus hawais imp<ro>mis da fær.
 Nu pąş eau bricha salwær.

- 557 a (meis filg) Simeon] *et simeon* Tr, P; *et Simon* Pi; *et sinon* Süt.
- 558 K̄a day] *Cho dai* P; *cho daia* Tr, Süt, Ro,]*daja* Pi. C
- a559 *Rubn* Tr, Ro, *Rubn* P; *Ruben disch* Süt, Pi.
- 559 sch ea] *sch eau* P, *scha eau* Süt, Pi; *scha tü* Tr. – nu_t.] *nut* P; *nun t'* Pi; *nun tilg* Tr, Süt.
- 560 alubesch' eau] *alubescha eau* P, *alubscha* (sic) Süt; *alübes* Tr, *ad lubes* Ro; *ub eau* Pi. C – meis filgs] *meis duos filgs* Tr, P, Pi, *meis 2 filgs* Süt, Ro. – da d'amatzær] *da de matzer* Süt; *ad amatzer* Tr, Pi; *a da matzer* P; *da amazer* Ro.
- 561 *Do_lg* Co, Ro, *dol* Tr; *Dalg* Süt, P, Pi. – schjüramanch] *schiramaing* Tr; *sgüramaing* Süt, P, Pi, Ro. – in mieu] *aint in mieu* Tr, cet.
- 562 t_il wolg] *tilg vælg* Süt, P, Pi, Ro; *uælg* Tr. – *restituir* Co, P, Pi; *arestiturir* (sic) Tr; *tur ner* Süt.
- a563 *Iacob* 10 Tr, *Jacob* Ro; *Jacohb ilg bab* P; *Jacob disch* Pi, *Jacob ilg bab disch* Süt.
- 563 *Meis* Co, cet.; *Scha meis* Süt, Pi. – *nu daya turner* Co, cet.; *nu tuorna* Pi.
- 564 *e* Co, P; *ais* Tr, Pi, Ro, *eis* Süt.
- 565 {mel ilg}] Tr, Süt, P; *mel s'* Pi. – schkuntra] *inscuntras* Tr, P, Pi; *inscuntres* Süt, auter Ro. C
- 566 {dulur}] *dulur* Tr, P, Pi. – stow eau] *stuess eau* P, Pi; *stuuves* Tr. – *abandunær* Co, Tr, Pi; *perder* P. Vers manca Süt.
- a567 11 *Iacob comsumptis estuleutus dice ad filios* Tr; *Iachb disch siand cusümo las spaisas* Süt, *Jachb siand culümo la spaisa disch aseis filgs* P, *Jacob haviand cusümo la spaisa diss a seis filgs* Pi. C
- 567 wutzais] *vezais* P, *vsais* Pi; *wais* Tr; *savais* Süt.
- 568 *platta* Co, cet.; *peota* Süt. – *ingiuna via* Co, Tr, P; *la via* Süt, Pi.
- 569 *Turna*] *Turno* Tr, P; *turne* Pi; *Tuonna* Süt.
- 570 *A cumprær* Co, Tr, Pi; *E cumpro* Süt.
- a571 *Iudas* 5 Tr, *Judas* P, Ro; *Iudas disch* Süt; *Juda disch* Pi.
- 571 *ns* Co, P, Pi; *ens* Süt; *an* Tr. – schur̄a] *güro* Tr, Süt, P, Ro; *scungüro* Pi. C
- 572 lg sieu] *sieu* Tr, cet. – ch̄a] *chio* Tr, cet.
- 573 *Scha nus* Co, Süt, P; *scha* Tr, Pi, Ro. – {...}] *cun nus nun mnain* Tr, cet.
- 574 *ni*] *ne* Tr, cet. – {...}] *chiosa ans wain* Tr, *chiosa nun s vain* P; *chiosa cun nus uain* Süt; *guisa nuns vain* Pi; Ø Co.
- 575 sch tü ns_il woust] *scha tü ns uost* Tr; *scha tü ilg uoust* Süt, *scha tülg voustt* P; *scha vus nun dais* Pi.
- 576 [...] *uæschilg ns ulain pergner la via* Tr, *sch pudains spargnier la via* Pi; *uschüglie spargnia la uia* Süt; *vschi lg spargnain la via* P; Ø Co. C
- a577 *Iacob* 12 Tr, *Jacob* Ro, *Jachb* P; *Jacob disch* Pi, *Iachb disch* Süt.
- 577 {mia} misirga] *mia misiergia* Ge 2.m.; *mia miseria* Tr, P, Pi; *mia misericordia* Ge, Süt. – (̄atz)] Ø cet. – *que* Co, Pi, Ro; *aque* Ge, Tr, Pi; *a quaist* Süt.
- 578 *aque*] *quel* Ge, cet. – hæga] *hegian* Ge, *hegiast* Pi; *hauais* Tr, Ro, *hauaitz* P; *auains* Süt. – (̄atz)] Ø cet.
- a579 *Iudas* 6 Tr, *Judas* P, Ro; *Judas 6 disch* Ge, *Iudas disch* Süt. C
- 579 *bap* Co, PiC1; *bab* Ge, Tr, Süt, P, Ro, PiC2. – *alchiuna* Co, Tr, Süt; *ingüna* Ge, Ro; *mia* Pi.
- 580 *singar* Co, cet.; *signiur* Tr – wo{ss}] *woss* Ge, Tr, P, Pi, Ro; *wol* Co, *voul tuot* Süt. – *adüna* Co, cet.; *a tuotta via* Ro.
- 581 *fat* Co, Ro; *fatz* Ge, cet. – k̄a] *cho* Ge, cet. – stai[wa]n] *stewan* Ge, P; *chiel stewa* Tr, *el staiva* Ro; *stuaiven* Pi; *stain* Co; *staun* Süt.
- 582 mel ingün] *ingün mel* Ge, cet. – pissai[wa]n] *pissaivan* Pi, Ro, *pisauann* Tr; *piseuan* Ge, Süt, P; *pissain* Co. C

Josep meis filg ais m̄rtt a (meis filg) Simeon impin̄a
K̄a day eau da Benjamin ngir abandun̄a

Ruben [14]

Bap sch ea nu_t• kusain Benjamin n̄as fr̄ær.
560 Schi t• alubesch' eau meis filgs da d'amatzær.
Do_lg sch̄uramanch in miu maun.
Ch' eau t_il wolg restituir saun.

Jacob. {10}

Meis filg nu daya turnær cun wus.
Seis fr̄ær e m̄rt ad_eau sun manglus.
565 Sch_alchun {mel ilg} schkuntra in Ægipta.
Cun granda {dulur} stow eau abandunær la vitta.

Jacob. {11}

Filgs wus wutzais la granda chialastrya
Da stær in platta nun ais ingiuna via.
Turn̄a in Ægypten un ̄atra gieda
570 A cumprær graneza par n̄assa brayeda

Judas {5}

Bap aquel singar in Ægypten ns h̄a schur̄a.
Cha nus nun daien wair lg sieu ch̄a
Scha nus n̄as frer Benjamin {cun nus} nu mnain
Ni da graneza alchuna {chiosa ans wain}
575 Partel sch t̄u ns_il woust dær in n̄assa cumpangya
Schi wulains yr [uschilgœ ns ulain spargnier la via]

Jacob. {12}

[f.2^v] Par {mia} misirga ais (̄atz) que dwant̄a
Cha aquel fr̄ær h̄æga (̄atz) apalant̄a.

Judas. {6}

Craia_m bap malitzcha nun hawains hagueu alchiuna
580 Aquel singar wo{ss} sawair aduna
n̄as fat tuts k̄a cha stai[wa]n̄
A nus m̄æl ingiun pissai[wa]n.

- 583 hawischan] *havischan ma P, ~~h~~aysschens me Tr; hauaeschan me Pi, naueschans me Süt; hauains me agieu Ge. – ingüna fanthaschya Co, cet.; fantaschia ingüna Ge.*
- 584 wules Co, cet.; weles Tr; uuulest Ge. – {...}] *hauair ala praschyscha (sic) sya Tr, ° alla praschenscha sia P; ° ala praschentscha Süt, Ro; ° alla presentia sia Pi; ° in sia praschinscha Ge; par la prudinscha sya Co.*
- 585 n̄as frær] *meis frer Tr, cet.; meis frars Ge.*
- 586 yr Co, cet.; gnir Pi.
- 587 t_ ilg Co, cet.; til Tr. – *a chiesa manca Ge, Pi.*
- 588 tü lg Co, Süt, Pi, tül̄g P; tü Ge, Tr. – *possast Co, P, Pi; possas Ge, poassa Tr; poust Süt. – vair a] uair et Tr, vair et eir P, uair Ge, Süt, Pi.*
- 589 inculp̄a] *inculpo Tr, in culpo Süt, P, Pi; incuolpa Ge, in cuolpa Ro. C*
- 590 Ad_ awair Co, Ge, ad hauair Tr, P; et auair Süt, Pi; Da vair Ro. – *mies frær] meis frer Tr; meiss frars Ge, Süt, P, Pi.*
- a591 *Iacob 13 Tr, Jacob P, Ro; Jacob 13 disch Ge; Jacob ilg bab disch Süt, Pi.*
- 591 f̄artza] *foartza Ge, Tr, Pi; fortza Süt, fuortza P. – {...}] ais da fer Ge, Tr, Süt, P; ais da Pi; wus fusses Co. C – schk̄a] co chia Süt, P, Pi; da cho Ge; sch Tr. – wus Co, cet.; nunss Ge. – dschais Co, Süt, Pi; dschaitz Ge, Tr; dschaid P.*
- 592 prande_l] *prandeilg Süt, Pi; pranel Ge, Tr, pranelg P. – fadsche Co, Süt, P, Pi; fatsche Ge; fe Tr, Ro. – schco Co, Süt; co chia Ge, P, Pi; da co Tr. – {...}] uulaitz Ge, ulais Tr, Süt, Pi; vulaid P; dayad Co. C*
- 593 dublamanch] *duoblamaing Tr, doblamaing Pi; do belmaing Süt, dubelmaing P; daplamaing Ge. – parne] perne Tr, pra ne Ge; prande Süt, P, Pi.*
- 594 *Aquel Co, Tr, Süt, P; Adinaq<ue>l Ge; In quel PiC1. – praschains] praschaint Ge, cet. – da n̄ass] da nos Ge, cet.; de da noas Pi; ad voas P. – al signur (sic) Co; alg signer P, alg segniar Pi, algi signer Tr; duno agli singer Ge; dalg segner Süt.*
- 595 s_ ilg] *silg, Süt, Pi, sil Tr, Ro; wsilg Ge, fs ilg P. – fadscha] fatscha Süt, P, Pi, fatsch Ge; fatza Tr, Ro. – paschaiwel] plaschaiuel Ge, cet. C*
- 596 a_ch_ incunter] *e chia in cunter Süt, cet.; ad in cunter Tr. – winga Co, cet., Ø Tr. Vers manca Ge.*
- 597 {chi}] *chi in Tr, chia in Pi; che aint in Süt, P; in Co; tschuaint Ge. – mis Co, cet.; gniesu Pi.*
- 598 {per} aru{r}] *per arur Tr, Ro; p<er> erur Ge, P, Pi; arus Co. – ko mis Co, Ro; chumis P; tramis Tr; mis Ge. Vers manca Süt.*
- 599 eir aquels] *eir quels Pi; aquels eir Ge, Süt, P; aquels Tr, Ro. – preudar Co, cet.; prne Tr. – daits] daitz Ge; daiatz P, daias Pi; dias Süt; da dains Tr.*
- 600 A_ ws uster] *suster Pi (Et fas suster PiC1); Süster Ge; Aquels uster Süt, Als uster P; as huste Tr; (Par giüster PiC2). – pudaits] pudaitz Ge, P; pudais Tr, Süt, Pi. Vers manca Ro.*
- 601 wing Co, Ge, P; wieng Tr; veng Pi, Ro; völg Süt. – *arumangand Co, Ge, P, rumagniantd Pi; ad arumagnair Tr, arumagnaiir Süt.*
- 602 *flgs Co, cet.; infaunts Ge. – priūa] priuo Tr, Süt, Ro; prüwo Ge, P. Ils vers 602–639 mancan Pi. C*
- 603 *bun hura Co, cet., bunna Ge. – chiaminer Co, cet.; ir aturner Ge.*
- 604 *leidas nuellas Co, Tr, P; degnas nuelas Süt; bunas houras Ge. – bād] praist Tr, P; Ø Süt; tuot achiater Ge.*

Ni hawischan ingüna fanthaschya
 Ch_el Benjamin wules {hauair a} la pr{asch}inscha sya.
 585 Pur bap lascha ngir naş frær cun me
 Cha nus paşsan yr a viwer cun te.
 Sch_eau nu t_ilg cusain a chiesa saun.
 Cha tü lg possast vair a butscher a tucher maun.
 Schi wolg eau da te saimp<er> esser inculpa
 590 Ad_awair te bap a mies frær ingianaş.

Jacob. {13}

Scha fařtza {ais da fer} schka wus dschais
 Schi prande_l a fadsche schco wus {uulaitz}.
 Danęrs dublamanch parne cun wus.
 Aquel praschais da naş fruts al signur valarus.
 595 Cha dieu s•ilg fadscha plü paschaiwel.
 A_ch_incuntar wus winga plü crataiwel.
 Als daners {chi} in vaş saks sun mis.
 Pudes essar {per} aru{r} ko mis.
 Wus eir aquels prendař daits.
 600 A_ws uster da culpa scha wus pudaits
 Eau wing dintaunt arumangand tribulaş.
 Parche da meis filgs sun eau priuaş
 Jn la bun hura paşsas chiaminęř.
 A cun leidas nuellas bađ turnęř.

- a605 9 *Joseph uidit fratres cu<m> beniamin / dixit dispensatur Duos / 1593.* Ge; 9 *Iosef uidendes seis frar cun beneamin dispensat.*ri Tr; *Joseph disch alg dispenseder disch siand / gnieu ls frars cun Beniamin P, Josef disch al disperschadur siand* Süt; *Joseph weza gnadt seis frars cun beniamin et disch cun ilg dispansadur* Ro. C
- 605 *Ataidla* Co, Süt, P; *taila* Tr; *Atadlo* Ge; *ataidle* Ro. – cha_t] *cheau* Ge, *chia eau* Tr, *che eau* Süt, P; *chia eau ass* Ro. – dy] *disch* Süt; *dich* P, Ro; *wælg dir* Tr; Ø Ge. – *dispensedar* Co, cet.; *dispender* Süt.
- 606 *Maina* Co, cet.; *Mno via* Ge. – lgiud] *lgieudt* Ge, P; *lieud* Tr, Süt. – per la mur] *culg nom da* Ge, P, *cun lg nom da* Tr, Süt.
- 607 *parderscha*] *perderscha* Süt, P; *perdarza* Tr; *perderscho* Ge. – un bun pest] *ün bun pæsth* Tr; *ün pest* Süt, *ün pasth* P; *in pesch* Ge.
- 608 *Cun me* Co, cet.; *Chia cun me* Ge, Ro. – wingene] *uingnen* Ge; *uegnen* Süt, P; *uygne* Tr. – *marendant* Co, Ge, P; *a marena* Süt; *emaranan* Tr.
- a609 *Dispensatur fratribus* Ge, *Dispensatori ad frates* (sic) Tr; *Ilg dispenseder disch als frars* P, *Ilg despen chadur disch als frars* Süt; *Ilg dispansadur* Ro.
- 609 *Ngi aint*] *Ngissand* Tr; *Itzen* Ge, *Idsen* P; *Its* Süt. – patrung] *patrun* Ge, cet.
- 610 *Perche ch_el*] *perche el* Ge, cet. – culatzchung] *culatchiun* Süt, *culatschun* Ge; *cula ciun* Tr, *culaziun* P. C
- a611 *Fratress interse p<er> Neptalin* Ge, *frars intraper neptalin 2* Tr; *Neptalin disch cun ls frars* Süt, P; *Naphtaly* Ro. C
- 611 *Par* Co, cet.; *Pür* Ge. – achiatos] *achiato* Ge, cet.
- 612 pa{ck}s] *packs* Tr, P, *paicks* Ge, *paiggs* Süt; *pages* Co.
- 613 {...}] *ingürger* Ge, *ingüerger* Ro, *ingüierger* P; *iniuger* Tr; *in gürer* Süt; Ø Co. C
- 614 *nās esans*] *nuos esens* P; *noss esnel* Ge; *uos hesans* Süt; *nossa san* Tr. – *algi* Co, Süt, P; *alg* Tr, Ø Ge. – s{eru}ir] *seruir* Ge, Tr; *sinir* Co; *sauair* Süt, P. – vblię] *ublier* Tr, Ro, *hublier* Süt; *ubelier* P; *oblier* Ge.
- 615 *Jmprā*] *Im paro* Ge, Tr, Süt; *inparro* P, Ro. – *dumanda* Co, Süt, Ro; *dumanda ün* Ge, Tr, P. – *lg* Co, Tr, P; *alg* Ge, Süt, Ro – *fattur* Co, cet.; *factur* Ge.
- 616 *lg* Co, Tr, Süt, P; *alg* Ge, *ilg* Ro. – sing{u}r] *singur* Ge, Tr, P, Ro; *singer* Co, *segner* Süt. C
- a617 3 *Zabulon ad dispensatorem* Ge, *Zabulond 3. ad dispanslori* Tr; *Zabulon disch alg dispensedur* Süt, ° *dispenseder* P; *Zebulon disch / incunter ilg ffatur* Ro.
- 617 *wolgasch*] *wælgass* Ge, P; *uœlgiast* Tr, Süt, Ro. – *impā* Co, Ge; *ün po* Tr, Ro, *in po* Süt; *imparo* P. – nus] *ans* Ge; Ø cet. – *udir* Co, Ge, Tr; *tadler udir* Süt; *tadler u udir* P; *dir* Ro.
- 618 *aquel*] *aque* Tr, cet. – *chia cun te wulains* Ge, cet.; *nus wlain cun te* Tr. – *schkuw{r}ir*] *scuruir* Tr; *schkuwir* Ge; *schiuir* Süt; *schfrir* P; *discurir* Ro. Ils vers 618 e 619 mancan Co.
- 619 *alg*] *lg* Tr, cet. – *qui*] *aqui* Tr, cet. – (...)] *furmaind* Tr, cet.; *granetza d'furmaint* Ge.
- 620 *Nu laschischan*] *alashischan* Tr; *Alashischans* Ge, *A lascheschans* P; *Alascher* Süt. – *alg* Co, Ge, Tr; *lg* Süt, P. – *cun daners cuntaint* Co, cet.; *cun taint daners* Tr.
- 621 s(a)yan[d]] *siandt* Ge, Tr, P; *sayan* Co; *Asait* Süt. – *turnās*] *turnos* Tr, cet.; *turnoa* Ge. C
- 622 [hawaiins]] *hauains* Ge, P; *hauains nus* Tr, Ro; *La uais* Süt; Ø Co. – *Ls daners ils sacks* Co, cet.; *ls sacks ls daners* Tr. – (...)] Ø cet. – *achattās*] *achiatoss* Ge, Süt, P; *achiato* Tr.
- 623 *Aqui ls*] *Aquels* Ge, cet. – *a maun a maun* Co, Ge, Tr; *auaunt amaun* Süt, *amaun* P.
- 624 *Ad_āter*] *ad hoters* Tr, Süt, P; *als oaters* Ge. – *per cumprær* Co, cet.; *da pudair cumprær* Süt, P.
- 625 *hægan*] *ans hegian* Ge; *ans hegia* Tr, P, Ro. – *ils sacks* Co, P, Ro; *in als sacks* Tr, *in sack* Ge. Vers manca Süt.
- 626 *Nun ais a sawair*] *Nu<n>s ais* ° Tr; *Nus ais* ° Ge; *nun seia sia sauair* P, *Nun saaiia seauair* Süt. – (d) nus {...}] *ans s il dis* Tr, *ns ils dis* Süt, *ns ilg disch* P, *nun es ilg diss* Ge. C

Joseph {9} uidens fratres {cu<m>} Beniamin
 605 Ataidla que cha_t dy dispensedar mieu
 Maina quaista lgiud in chiesa mya par la mur dieu
 A parderscha un bun pest da marena
 Cun me wingene marendant partel attenda.

[f.15^r] Dispensator [1] fratrib.
 Ngi aint in chiesa da mieu patrung.
 610 Parche ch_el s• woul dær una culatzchung.

Fratres int<er> se p<er> Neptalin {2}
 Par als daners nus hawain achatos in nos saks
 Ns o_l fatt ngir in chiesa cun pa{ck}s
 Par ns pudair da quel {ingürger}
 A_nus kun naš esans algi da s{eru}ir vblyer.
 615 Jmprə dumanda lg fattur
 che volunted hega lg sing{u}r.

Zabulon {3} ad dispensatorem.
 Nus aruain tü wolgasch impə nus udir
 {Aquel chia cun te wulains schkuw{r}ir
 Alg oter di füschan qui par (granetza d') furmaint}
 620 Nu laschischan alg singer cun daners cuntaint
 A s(a)yan[d] culg furmaint a chesa turnaş.
 [Hawains] Ls daners ils sacks (pet lg furmaint) achattaş.
 A qui ls purtains a maun a maun
 Ad_ater daners par cumprær graun.
 625 Chi hægan aquel daners ils saks mis.
 Nun ais a sawair a_d_ingün (d) nus {il dis}

- a627 *Dispensator* .2. Ge, Tr; *Lg dispensadur disch* Süt, *Lg dispenseder disch* P; *Despanzadur* Ro.
 627 *ais* Co, Tr, P; *saia* Süt, Ro. **Ils vers 627–654 mancan Ge. C**
- 628 *d{ei}s]* *deis* Süt, P, Ro; *dus* Co; *dicis* Tr. – {...}] *aquels daners* Tr, Süt, P, Ro. – *tramted]* *tramete* Tr; *tramet* Süt, P, Ro.
- 629 *wu_m]* *uus am* Tr, Süt, P. – *dischas* Co, P; *deschas* Tr, Süt. **C** – *impayamaind* Co, Ro; *in paiamaintt* P, *in piamaint* Tr; *imprima aint* Süt.
- 630 *He* Co, P; *Eis* Tr, Süt, Ais Ro. – {*bain*}] Tr., cet.
- 631 *Simeon* Co, P; *simon* Tr, Süt, Ro. – *s wulg]* *suælg* Süt, P; *wælg* Tr, Ro. – *schlyer* Co, cet.; *schlargier* Ro.
- 632 *lascher]* *lg lascher* Süt, P; *lg lascher yr* Tr.
- 633 *A wulg]* *eau uælg* Tr, cet. – *yr a clamer]* *ir aclamer* P; *yr a chamer* Tr; *aclamer* Süt; *clamer* Ro.
- 634 *marandær* Co, cet., *marenda* Süt. – *s_a_prasma]* *saproassa* Tr, *sa prasma* Co, *as proasma* Ro; *aprosma* Süt, P. **C**
- a635 *Isackar* 2 Tr, *Jsacher* Ro; *Istachiar disch* Süt; *Jsach* P.
- 635 *a marandær]* *de marender* P, *demarendar* Süt; *wol marender* Tr. – *aq<ui> wain]* *aquaint* Tr, Süt, P.
- 636 *parderscha]* *perdscha* Tr; *pardarsche* P; *praschante* Süt. – *imunchun]* *scodün* Tr, cet. – *praschaint* Co, cet.; *talaint* Tr. **C**
- a637 *Rob Roben* 15 Tr; *Siand gnieu aint Josef schi disch Ruben / Anoma da tuots Ruben* Süt, P; *Aquia ven Joseph / et els achiato tuots / insemel et Ruben disch* Ro.
- 637 *Salüda]* Co, Tr; *salüdo* Süt, P. – *sayas_tü]* *saiast tü* Tr, Süt, P. – *grand* Co, cet.; *grang* Süt.
- 638 *d faschain]* *t fatschains* P, *ad fadschains* Ro; *fadschains* Tr, *fatschains* Süt.
- 639 *a_d_aruain]* *Ataruain* Süt, P; *Et taruains* Ro; *aruuains* Tr. – *nu wolgas ns]* *nuns vægliast* P, *nuus uægliast* Süt, *nun wægliast* Tr, Ro.
- 640 *Schi d wulaints]* *schi tvulains* P, Pi; *Schi it uulains* Süt; *et ati d'ulains* Tr. – *adurer* Co, cet.; *aruuer* Süt. **C**
- a641 *10 Iosef areceptis* Tr; *Haviand Joseph arfschieu ls p<re>schaints schi disch el* Pi; *Haviant Joseph arfschieu ls daners / disch Joseph P, Hauaunt Iosef arffschieus ls daners disch / Iosef Süt; Josef prendet ils früts / et disch* Ro. **C**
- 641 *Saluda]* *Salüdos* Tr, cet. – *eir wus* Co, cet.; *uus eir* Tr. – *nun amaunchia* Co, Tr, P; *num amaunchia* Pi; *nua maungia* Süt.
- 642 *che ais* Co, P, Pi; *chia ais* Süt; *chia nais* Tr. – *bap wilg]* *bab vilg* P; *bab ylg* Süt, *bap vælg* Pi; *bab* Tr.
- a643 *Ruben* 6 Tr, *Ruben* P, Ro; *Ruben disch* Süt, Pi.
- 643 *tieu* Co, Pi; *teis* Tr, Süt, P, Ro.
- 644 *ch'nus]* *chia nus* Tr, *che nus* Süt, P; *nus* Pi, Ro. – *bäd]* *bod* Ro; *praist* Tr, Süt, P, Pi.
- a645 *Iosef* 11 Tr, *Joseph* P, Ro; *Iosef disch* Süt, Pi.
- 645 *Ais aquaist* Co, cet.; *aise quaist* P. – *quel* Co, Tr; *aquel* Süt, P, Pi. – *iuuen* Co, cet.; *giuuen* Tr.
- 646 *mnær* Co, Tr; *mner aqui* Süt, *mner aquia* Pi; *mner gio* P, Ro. – *a_m_amusær* Co, P, Pi; *am muser* Tr, Ro; *amarauser* Süt.
- 647 *fadscha]* *fatscha* Süt, P; *t'fadscha* Pi, *adt fatscha* Ro; *fatz* Tr. – *a_ty filg meis* Co, P, Pi; *a teis filg meis* Süt; *ti filg cheir* Tr.
- 648 *ischt uschi bell pruwä]* *heist uscheia bel prüvo* Ro; *hest uschy bela prüueda* Tr; *hestt uschi bella prüueda tscheirra* P; *hest uscheia bela braieda tschera* Süt; *hes uscheia bella tscheira* Pi. – *singar deis* Co, Ro; *O Segner Deis* Süt, Pi; *O segner dieu* P; *osigner dies* (sic) Tr.
- i648 *Josef wsiand sieu frer Beniaming nun s' poas artegniar da / crider et giet in üna chiambra et crido secretamaing / Siand turno schi dis el alg dispensadur* Pi. **C**

Dispensator. {2}

La pesch ais cun wus nun hegasch suspet.
 Vās d{ei}s al wās bap {aquels daners} tramted.
 Dals danærs cha wu_m dischas impayamaïnd.
 630 He stā lg singer {bain} cuntaint
 vās frer Simeon s wulg eau schlyer.
 A_d_in cumpangya uāssa lascher.
 A wulg yr a clamer lg singar zainza dmura.
 Da marandær praist s_a_prāma l_hura.

Jsahar. {2}

635 Da pōya cha lg singar a marandær aq<ui> wain
 Schi parderscha imunchun sieu praschaint.

Jngresso Joseph {Roben 15}

Salüda sayas_tü grand singur
 [f.15^v] Khun nās fruts d fadschain hunur.
 A_d_aruain tü nu wolgas ns arfudær.
 640 Schi d wulaints tuts adurær.

Josep {10} excepto munerib.

Saludā sayas eir wus fruts nun amauncha
 Che ais da wās bap wilg wiuel auncha.

Ruben [16]

Nās bap tieu famalg ais vif e saun
 Ad_aspetta ch' nus turnen bād cun graun.

Joseph. {11}

645 Ais aquaist quel iuuen wās frær.
 Cha wus daiwas mnær a_m_amusær.
 Dieu fadscha misericordgia a_ty filg meis
 Tu ischt uschi bell pruwā singar deis.

- a649 *Iosef 12 disch dispesatori* (sic) Tr; *Joseph disch alg / dispensadur* Ro; *Joseph* P.
 649 *parderscha* Co, cet.; *pardarsche* P, Ro. – *a maisa* Co; *la maisa* Tr, cet.; *la spaisa* Ro.
 650 *Fa]fe* Pi; *fadsche* Tr, Süt, P. – {s]er] *ser* Tr, Süt; *zer* Pi: *ir* P; *chier* Co. – *al powal* Co, Tr, Pi; *lg pöual amaisa* Süt, P. – *parta] puorta* Süt; *purto* Tr, P; *parderscha* Pi. – *Auter vers* Ro.
 a651 *Iosef 13 disch dispensatori* Tr; *Joseph al dispensadur* Ro; *Ziueua pest cumando Josef alg dispenseder* P, *Tzieua pest cumando Josef alg dispanschedar / Joseph disch* Süt; *Zieva pæst cumanda Joseph alg dispensadur chi detta graun als frars* Pi.
 651 *ada quella* Co, P; *a da quella* Ro; *ad aquella* Tr; *aquela* Süt. – *lgiud] gliued* Tr, P, Ro; *lieudt* Süt. – *lur furmaint] lur Æsnets cun furmaind* Tr, *lur esens cun furmaint* P; *lur saigs d furmaint* Süt, Ro. C – Il text v.651–a655 è stgarpà davent Pi.
 652 *Ad_a_schkodun] Ada scodün* P, Süt; *Eet ascodün* Tr. – *in sieu sack* Co, Tr; *saick* Süt, P. – *lg payamaint* Co, P; *sieu paiamaint* Tr; *su som lg paia[* Süt.
 653 *Wolg] uœgliast* Tr, Süt, Ro; *vöglias* P.
 654 *la] la mia* Tr, cet. – *kuppa] coppa* P, *cuopa* Tr; *taza* Süt, Ro. – *nu_l] nulg* Süt, P; *nun lg* Tr.
 a655 *14 Iosef ad dispensatori* Tr; *Siand sinieu ls frars da Josef alg dispencedur / Josef disch* Süt, *Siand tignieu ls frars disch / Joseph alg dispenseder* P; *Huossa tiran via als frers / et Joseph disch alg dispanzadur* Ro.
 655 *Curra] cura* Pi, Ro; *chura* P; *Cuorra* Ge, Tr, *cuora* Süt. – *quel] q<ue>ls* Ge, Pi; *aquels* Tr, Süt, P, Ro.
 656 *hawaitz] hauais* Tr, Süt, P; *s hauais* Pi; *sauaitz* Ge. – *saluḡ] saluo* Ge, cet.; *salvos* Pi, Ro. – *schkarts] sckiarzs* P, *sckiarz* Pi; *schkiars* Ge, *schiards* Ro, *sciars* Tr; *tsharchs* Süt.
 657 *a mieu* Co, Ro; *alg mieu* Ge, cet.; *a noas* Pi. – *sing{u}r] singur* Ge, cet.; *singar* Co.
 658 {...}] *Vus daiuas milg guarder* P, Pi, *Vus daias melg guarder* Süt; *Vuss daiuas milg guarder* *houra* Ge, *uus hauais mell guardo* Tr; *∅* Co.
 659 *cuppa* Co, cet.; *tazza* Süt, Ro. – *hawais* Co, Ro; *che uuss hauais* Ge, P, *chia uus hauais* Tr, Pi; *chia vus lg hauais* Süt. – *iwulḡ] iwuloa* Ge, cet.; *ivulo et prais cu[* Pi; ° *cun vus* PiC2. C
 660 *Eira* Co, Süt, P, Pi; *Aleira* Ge; *chi eira* Tr, Ro. – *chera* Co, cet.; *cher* Süt, P. – *o grand pchia* Co cet.; *valurus* Pi.
 661 *imunch hura] imünchia hura* Ge; *in mincha hura* Süt, P, Ro. *Vers manca* Tr, Pi.
 662 {...}] *ingiuwiner* Ge, Tr; *guarder* Süt, P; *∅* Co. – *lascher / Sura] esser sura* Tr; Süt, P; *esser su sura* Ge; *auter* Pi, Ro. C
 663 *stuais* Co, cet.; *stouast* Süt. – *turner* Co, cet.; *turner zainza dmura* Pi.
 664 *s apraschanter* Co, cet.; *s' apapaschanter* Pi; *wsa praschanter* Ge.
 a665 *2 Gad nomine aliorum fratrum* Tr; *Gad* Ro; *Gadt disch anomma dals frars* Pi; *Guad disch anuma da tuots ls frars* P, *Gian* (sic) *disch anoma* ° Süt. **Ils vers 665–717 mancan Co. C**
 665 *chiosa] manca* Tr, Ro. – *tngin] tgnin* Tr, *tgning* Pi; *tign* P, *tia* Süt.
 666 *A_sun* Ge, cet.; *Am sumaglia* Süt. – *cun tuorp] cun tuorp a nus* Tr, cet. – *brichia* Ge, cet.; *a brichia* P, *et eir brichia* Pi.
 667 *nuss] chia nus* Süt, P, Pi; *cura nus* Tr. – *ils sacks* Ge, P, Pi; *ls saicks* Süt; *lg sacks* Tr.
 668 *impa{ro}] imparo* Tr, P, Ro; *impa* Ge; *∅* Süt, Pi.
 669 *Choa* Ge, cet.; *alg* Pi. – *aise] aisse* P; *aisel* Süt; *ais* Tr, Pi. – {...}] *partschaiuell* P; *praschaiuel* Pi, *perscheuel* Tr, *praschaint* Süt; *pusibell* Ge. C
 670 *algy] alg* Tr, cet. – *oar u argiendt* Ge, Tr, P; *or et* ° Pi; *oura gugient* Süt. – *lawuroa* Ge, Süt, P; *laura* Tr; *s' ho duno* Pi.
 671 *inchrir] curir* Tr, *aicurir* P; *ir* Pi; *inplir* Süt.
 672 *Aq<ue>l chi_l_awess* Ge, cet.; *Quel chi l'ho* Pi. – *daia sullet* Ge, cet.; *da sulet* Süt.

Joseph {12} c<un>tinuans ad dispensatore<m>
 Alg ais hura parderscha a maisa
 650 Fā {s}er al powal a p̄arta spaysa.

Joseph {13} ad dispensatores
 Chiargia ada quella lgiud lur furmaint
 Ad_a_schkodun in sieu sack metta lg payamaint.
 Ad_al plu iuuen su sum al sack / Wolg lyær
 la kuppa d' argient a_wair nu_l lascher.

Post discessum fr<atr>em Josep {14} ad dispensatore<m>.
 655 Curra praist ziewa quel frars
 A_di_ls wus hawaitz saluā bain schkarts
 Ad_arender mæl par bain a mieu sing{u}r.
 {Vus daiuas milg guarder} / V̄assa hunur
 la cuppa d argint hawais iwulā.
 660 Eira vschi chera al singar o grand pchiā.
 Our da quella bawaiu_el imunch hura
 a par {inguwiner} nu pudaiw_el lascher / Sura
 cun me stuais turnær
 Ad awaunt lg singar s apraschantær.

Gadt [3] nomine alioru<m> fratru<m>.
 665 Par_chie chiosa ans trametta alg singer tngin nuwelass
 A_sun cun tuorp brichia bellass.
 Jls daners nuss hauain ils sacks achiatoa
 Hauains impa{ro} cun nuss purtoa.
 Choa aise {partschaiuell} k_nuss hegian iwuloa
 670 Algy singar oar u argiendt lawuroa
 Tu_daiast a scodün im sieu saick inchrir.
 Aq<ue>l chi l_awess daiaullet murir

- 673 *wulaintz]* *ulains* Süt, *vulains* Ro; *vulain* P, *ulain* Tr. – *famailgs* Ge, cet.; *famalg* Tr. –
Ils vers 673–676 èn stgarpads davent Pi.
- 674 *singar]* *signer* P, *segner* Süt, Ro; *signur* (sic) Tr. – *a_ty* Ge, P, Ro; *ti* Tr, Süt. – *cusailgs* Ge,
Süt, Ro; *cusalg* Tr, P.
- a675 *dispensatori* 3 Tr; *dispensadur* Ro; *Lg dispenseder disch* Süt, P.
- 675 *dyr* Ge, P; *chie dir* Tr, Ro; *dyr oter* manca Süt. – *prudinscha* Ge, cet.; *prudinschas* Tr.
- 676 [...] *santyzchia* (sic) Tr, *santenzchia* Ro; *sumgienscha* Ge; *seinchia* Süt. Vers manca P. C
- i676 *Ilg dispensedar tscherchia ascudün / dimperse et haviand achiato la copa d / argient schi dis ell*
dispenseder P. C
- a677 4 *dispensatori disch* Tr; *Lg dispensadur disch* Süt.
- 677 *factur]* *fattur* Tr, cet.
- 678 *stouwast* Ge, cet.; *stouas* P. – *singur* Ge, cet.; *signer* P
- a679 *Roben 17* Tr; *Ruben* Ro; *Ruben disch* Süt, P, Pi. C
- 679 *O weia* Ge, P, Ro; *Owe* Tr, Süt, Pi. – *chie* Ge, cet.; *chia* Tr. – *ais* Ge, cet.; *voul dir* P. – *aquaist*
Ge, cet.; *aquaista* Süt.
- 680 *Pranain* Ge, P, *prnain* Tr; *prandain* Pi, Ro; *pardain* Süt. – {ett} *turnain]* Tr, cet.
- a681 *Iosef 15* Tr; *Joseph* Ro; *Siand turnos tuots schi disch Joseph* P, ° *disch / Josef disch* Süt; *Siand*
turno ls frars schi disch Joseph Pi. C
- 681 *noschs* Ge, Süt, Ro; *noscha* Tr, *nosch* P – *pultruns* Ge, cet.; *patruns* Tr.
- 682 *yschas* Ge, P, Pi, *hesches* Süt, Ro; *yeschens* Tr. – *bain pirs]* *pyrs* Tr; *peers* Pi; *bain partscho* P,
bain prasch Süt; *bain* Ro. – *cho]* *co* Tr, P; *sco* Ro; Ø Süt, P.
- 683 *Da_{s} fer]* *Das fer* Süt, P, Pi; *as fer* Ro; *Dafer* Ge. – *bain* Ge, P; *dalg bain* Süt, Pi, Ro. –
sun eau] *m sun eau* Süt, P; *eira eau* Pi; *hei eau* Ro. – *schfursoa]* *schfurzo* P, Pi; *schstruch* Süt;
scumanzo Ro. **Ils vers 683–727 mancan Tr.**
- 684 *A_da wuss* Ge, cet.; *Am havais* Pi. – *uschie]* *huscheia* Süt, Ro; *uschi* P, *usche* Pi.
- a685 *Aser* Ro; *Judas disch* Süt; *Siand ls frars ischnuglios in terra schi disch Juda* Pi, P. C
- 687 *Noassass chatiwergias]* *Nuosa chatiuiergia* Süt, cet. – *hoa* Ge, *ho* P, Pi, Ro; *he* Süt.
- 688 *Vn tel* Ge, Pi; *In tieu* P, Süt, Ro.
- 689 *d'uulain]* *t vulain* Pi, *tulain* Süt; *t vullains* P, *adt vulains* Ro.
- 690 *alg bachier* Ge, cet.; *lg bgier* Süt.
- 691 *yschan* Ge, P; *ischans* Pi, *hischens* Süt; *heischans* Ro.
- 692 *vers en* Süt, P, Pi, Ro; *manca* Ge. Text tenor Ro. – *nus* Ro, P, Pi; *uus* Süt – *da nus prenda*
Ro, Süt, P; *prender da nus* Pi. – *quela* Ro, Süt, P; *ün qual* Pi.
- a693 *Joseph* Ge, P, Ro; *Josef disch* Süt. Il text a693–697 è rut davent Pi.
- 693 *wulg]* *wogl* Ro; *uœlg* Süt, P. – *aq<ue>* Ge, Ro; *aquel* Süt, P.
- 694 *Sulamai<n>g* Ge, Süt; *suletamaing* P, Ro. – *wœlg eau* Ge, Ro; Ø Süt, P. C
- 695 *prande* Ge, Ro; *prane* Süt, P. – *la streda* Ge, cet.; *la via* Süt.
- 696 *cunfurtoa]* *cufurto* Süt, P. – *in_sia* Ge, Süt; *in la sia* P. Auter vers Ro.
- a697 *Judas* Ge, P, Ro; *Judas disch* Pi; Ø Süt.
- 697 {scha} *a_ty pl{e}scha]* *scha a ti plescha* Pi, Ro; *ati plaschiand* P; *aty plaunscha* Ge; *aty*
praschaint Süt. – {...}] *da dudir impo* Süt, P, Pi; *bain inpoa dir* Ge. C
- 698 *tu saiaast fig yroa* Ge, cet.; *chia tü saiaast iro* Pi.
- 699 *hest* Ge, Süt; *hes* P. – *da nus uulieu]* *uulieu da nus* Süt, P. – Il vers 699 manca Pi; ils vers
699/700 mancan Ro.
- 700 *bap]* *bab* Süt; *bain bab* P. – *palg uair* Ge, P, Pi; *per lg uaira* Süt.

*A_ttuot als oaters wulaintz essar famailgs
Dalg singlar scha a_ty plescha noss cusailgs.*

Dispensator. {3}

675 *Eau nu se dyr oater in prudinscha
Vuss hauais udieu la [santintzchia].*

*Tandem singulatim q<ue>rit dispensator
Jnwentu cyphoa iteru<m> dixit.*

Dispensator {4}

[33^v] *Aqui he eau achiatoa alg mel factur
Tü stouwast turner awaunt alg singlar*

Fratres relinquitur expansis brachys per Ruben {17}

680 *O weia chie_me ais aquaist
Pranain nos sacks {ett} turnain praist.*

*Joseph {15} postquam constitutus
ante_se Beniamim cum f[r]atrib<us> suis*

*O_wuss chiatiffs et noschs pultruns
Vuss yschas bain pirs cho spiuns
Da_{s} fer bain sun eau schfursoa
A_da wuss uschie mel paio*

Fratres interum interam conwertus p<er> asser. {2}

685 *O_Singer nuss aruain pardunauntza
Sulamaing in_te sto noassa spraunza
Noassass chatiwergias hoæ dieu apalantoa
Vn tel chiastiamaing ans ho_l doa
Nus d'uulain seruir singer chier*

690 *Tuotzs cun quel chi ho iwuloo alg bachier.
Nuss yschan crudoas in unna mela etta
{Dieu wol da nus prendaer quela wendeta.}*

Joseph. [16]

695 *Eau nun wulg aq<ue> brichia fer
[34^r] Sulamai<n>g alg leder woelg eau chiastier
A_wuss oters incunter chiesa prande la streda
A_cunfurtoa uoass bap in_sia mella cureda.*

Judas. [7]

700 *O_Singer {scha} a_ty pl{e}scha {da dudir impo}
Cun bain tü saiaist fig yroa
Tu hest da nuss uulieu sauair
Scha nuss hauessan bap palg uair.*

- 701 *Ottars frars* Ge, Süt; *tuot oters* ° P; *otar* ° Ro, *U otar* ° Pi. – *in chiesa*] *a chiesa* Süt, cet.
- 702 *Aquell* Ge, Pi; *Aque* Süt, P, Ro. – *t_auains tuot* Ge, cet.; *tuot t havains* Pi.
- 703 *hes_tü* Ge, P; *hest tü* Süt, Pi, Ro. – *vair* Ge, Ro; *hauair* Süt, P, Pi.
- 704 *a_nuss* Ge, Ro; Ø Süt, P, Pi. – *chrair*] *crair* P, Pi, Ro; *crairch* Süt.
- 706 *ilg*] *lg* Pi, *l* Ro; *silg* Süt, P. – *pala_feda_mia*] *per la fe mia* Pi; *per lhorma mia* P, Ro; *homanteu* Süt.
- 707 *füsne* Ge, P; *füsen* Süt; *füsse* Pi; *chi füs* Ro. – *stoas*] *sto* Süt, cet. C
- 708 *A_lg ün*] *lg ün* Pi, *Et ilg ün* Ro; *E chün* P; *alchün* Süt. – *bischk* Ge, P, Ro; *besch* Süt, Pi.
- 709 *da_la plü juuentüdt*] *da plü uiuen sü* Süt, *iuvan tuot* Pi; *plü juuen* P, Ro. C
- 710 *Tngiaiw_ell* Ge, cet.; *tgniand* Süt. – *tiers se* Ge; Ø cet. – *agüdt* Ge, Pi, Ro; *salüd* P; *salüd et agüd* Süt.
- 711 *surplidoa* Ge, Pi; *surplado* P; *surplidieu* Ro. – **Ils vers 711–722 mancan Süt. C**
- 712 *turner* Ge, P, Ro; *turnanter* Pi.
- 714 {...}] *dulur* P, Pi, Ro; Ø Ge.
- 716 *bap* Ge, *bab* P, Ro; *bap welg* Pi.
- 717 *Lascha turner beniamim* Ge, P, Ro; *Laschal turner* Pi.
- 718 *in tya*] *cun tia* Ge, cet. – *incresa* Co, cet., *inchresa* Ge; *mincresa* Pi.
- 720 *akuntantā*] *aspathoa* Ge, Pi; *aspetto* P; *spato* Ro.
- a721 *Joseph manifestus se fratibus / Extament confletu 12* Ge; P e Pi cf. C; *manca* Ro.
- 721 *Jacob* Ge, cet.; *Jachob* P. C
- a722 *Fratres p<er>tereti nihil / responderunt. / Joseph iterum da fratres.* Ge; *Joseph* Ro; *ls frars per tema nun araspundetän ünquotta / Joseph disch darchio* P, Pi; *darchio manca* Pi. C
- 722 *Ngi_nā*] *Ngi no* Ge, cet. – *plü tiers me*] *plü tiers* Ge, P; *tiers me* Ro; *tiers* Pi. – *virs*] *wierss* Ge, cet. C
- 723 *Aw*] *Eau* Ge, cet. – *par{dieu}*] *pardieu* Ge, cet.; *pers* Süt; *par disch* Co.
- 724 *Quel* Co, cet.; *aquel* Ge. – *hawais* Co, Süt, Ro, *hawaitzs* P; *havais vus* Pi, *oauais vendieu uus* Süt.
- 725 *aquel* Co, Süt, P; *quel* Ge; *aque* Pi, Ro. – *dayasch*] *daias* Ro; *daias uus* Süt, P; *daia uuss* Ge; *mdaias* Pi.
- 726 {Dieu}] Ge, cet.; *Qui* Co. – *uschya hq wulieu* Co, P; *ho uulieu uschia* Ge; *ho uschieia vulieu* Pi, Ro, *so uschia vulieu* Süt. – {hauair}] Ge, cet.; *tmair* Co.
- 727 *aunc{hia tsching}*] *aunchia tsching ans* Tr, Pi; ° *tschieng ans* Ge, Pi, ° *tschinch ans* P; *aunch' ans* Co. – *dürær*] *a dürer* Süt, cet; *adauair* Ge. C
- 728 *s_hā*] *s ho uschi* P, Pi, Ro; *sso uschia* Tr, Süt; *ho huossa uschia* Ge.
- 729 *Stinā*] *Stino* Ge, cet.; *d'fine* Tr. – *dabād*] *daboadt* Ge, Tr, Pi; *dabuot* Süt, P. – *turnā*] *turno* Ge, cet.; *turnæ* Tr. – *ter meis* Co; *tiers noss* Ge, cet. – *ba{bun}*] Süt, P, Ro; *babuns* Tr, Pi; *bab parnuss* Ge; *bap* Co. C
- 730 *l_purte*] *purtelg* Tr, Pi, Ro; *purtoa* Ge, Süt, P.
- 731 *hæga* Co, P, Pi, Ro; *he* Ge, Tr; *hegiu* Süt. – *in Ægypten {chiato}*] *inegipum chiato* Süt, *in Egiptten achiatto* P; *in Ægypten* Co, Ge, Pi, Ro; *in Ægypto* Tr. C
- 732 *A que* Co, cet.; *Aquelg* Ge. – *hawaits*] *auaitz* Ge; *hawais* Tr, P, Ro; *hauiland* Süt; Ø Pi. – *intra>wngi{e}u {lg purto}*] *in trafngnieu lg purto* Süt, P, Ro, *intra>wngnieu alg purto* Tr; *udis lg purte* Pi; *intra>wngniu* Co, *intrafwngnieu* Ge.
- 733 *Dsche_l* Co, Ro; *Dschelg* Tr, P; *Izan eir et dschelg* Pi; *Dis ch'el* Süt; *Schi* Ge. – *imp<er>scha*] *inperscho* Tr, *inpartscho* Ro; *pratschoa* Ge; *in prescha* Süt, *inprescha* Pi, *imprescha* P. C
- 734 *gio*] *gu* Tr, *giu in Ægyptum* P; *q<ui>* Ge, *aqui* Süt, P. – *scha*] *chia* Ge, cet. – *nu_l*] *nulg* Tr, cet.; *nunlg* Ge. – *increscha* Co, cet.; *in cressa* Tr.

- Ottars frars in chiesa laschoa
 Aquell t_auains tuot apalantoa
 Noss frer juwen hes_tü wulieu uair
 Ad_üschylgæ a_nuss inguotta chrair.
 705 Noass bab da q<ue>ll hoa purtoa granda fantaschia.
 A_nun ilg wulaiwa lascher ngir pala_feda_mia
 Duoss frars dschaiwa_ll füsne stoas
 A_lg ün dalg mel bischk malgioa
 Ad_aquel dala plü juuentüdt
 710 Tngiaiw_ell tiers se par sieu agüdt
 Eau he surplidoa meis bap cun_fidauntza
 Da_lg turner aquel frer zainza dubitauntza
 Scha_eau dess huossa a_meis bab amanchier
 Schi ngiss_ell da granda {dulur} a_schluper
 715 Parthel in amur da dieu pusaunt
 Et_da meis pouwer bap foa taunt
 Lascha turner beniamim cun als oaters a_chiesa
 [f. 7^r] A me in tya praschung increşa.
 Schi wulg eau da тұtt al mæl passa.
 720 Tieu chiastyamaint awair akuntanta.

Joseph [17] manifestans se fr<a>t<r>ib. exclamat
flens.

Eau sun Joseph wiva meis bap Jacob.

Fr<atr>es p<er>territi nihil responderunt iter<um> [18]
ad fratres.

- Ngi_nä plü tiers me ad_udi mieu virs
 Aw sun Joseph wæs frær par{dieu}.
 Quel ch'in Ægypten hawais vandieu
 725 Par aquel nu dayasch bricha tmayr.
 {Dieu} vschya hæ wulieu {hauair}.
 La chialastrya wain aunch{ia tsching} ans dūrær.
 Dieu s_hæ wulieu spisager.
 Stina dabad a turna ter meis ba{bun}.
 730 A l_purte la nuella ch'eau wif sun.
 A cha eau hæga granda farza in Ægypten {chiato}.
 A que cha wus hawaits intrawngi{e}u {lg purto}.
 Dsche_l eir da mya vard imp<er>scha.
 Da ngir gio tirs me scha nu_l increscha.

- 735 Auns Co, Tr, Ro, Auntz Ge, Pi; Aunchia Süt, P. – *par necessitæd* Co, cet.; *per nesited* Süt; *par mia chiaritæd* Pi.
- 736 Jah_el] Daial Ge, Süt, Pi, Ro; daniel P, dschelg per Tr. C – da Jese] da Jesse Ge; da Jessen Pi, da Jssen P, da Josan Ro; da Josef Süt; da hubiert Tr. – *habiter* manca Tr. – *par la varded* manca Pi.
- 737 ifauns] infauns Ge, cet. – *biedgas*] *biedis* Pi; *abiiedas* Tr, *abiedis* Ro; *obediediess* Ge; *a braieda* Süt, P. – *mulgers*] Ø cet. – *dunauns* Co, cet.; *dunuss* Ge.
- 738 {Mual}] Ge, cet., *a muuel* Tr. – *aque* Co, cet.; *aq<ue>lg* Ge. – *cha wus hawaitz* Co, cet.; *cusailg awau<n>t* Ge. – *hawaitz*] *hauaids* P; *hauais* Tr, cet.; Ø Ge.
- 739 Curi] Turno Ge, cet.; Turne Tr. – *praist* Co, cet.; *prast* Tr, Süt. – *fadsche* Co, Süt, P, Pi; *fatse* Ge; *fadscho* Ro; *lasche* Tr.
- 740 Da gudær] da cundur Tr, Süt, P, Pi, Ro; Par cundur Ge. C – in buna {hura}] in buna hura Ge, cet.; in buna Süt; in buna via Co.
- i740 Allhura Joseph matet seis mauns in tuorn / culætz ad imbratscho seis frer Benjamin lg prüm chridant ad alhura / bütscholl seis frars tuots eir cridantt ad els cumanzaun a tschantscher / cun ell Ruben. P. Text manca Tr, Ge, Ro; text Süt, Pi cf. C.
- a741 Roben 18 Tr, Ruben P, Ro; Ruben disch Süt, Pi; Ø Ge.
- 741 frær Joseph Co, Ro; Joseph frer Ge, cet.; (d) vantürā] uantüro Ge, cet.; d vantüra Co. C
- 742 Kā] co Tr, Süt, P; Con Ge; Che me Ro,] me Pi. – æsch tü] hestu P; hest tu Ge, Süt, Pi; hest Tr, Ro. – *cufurta*] *cufurtoa* Ge, cet.; *cufurtos* Pi, Ro.
- 744 nun Co, Tr, Pi; nulg Ge, Süt, P. – *awains*] *hauains* Ge, cet., *havaivans* Pi.
- 745 tuts manca Ge. – *par la mur Dieu*] *par la mur da Dieu* Tr, Pi, Ro; *per la murdadadiu* Ge, *palamurda Dieu* Süt, *par lamur dadieu Dieu* P.
- 746 Tu ns_il] tu ns Tr, Süt, P; Tu ens Ge, Tü ans Ro; Chia tü ns Pi. – *pardungas*] *wælgiastr* *parduner* Ge, cet.
- 748 uschi bun Co, Tr, uscheia bun P; uschy un bun Ge, Ro. – *pütünbrött* Co, *pætinbræt* Tr, *petinbræt* Pi; *putinbrüg* Ro; *petinprata* Ge. – *Et aquaista leida nuuela ilg purter* Süt, P. C
- a749 Pharon rex ad Joseph. Ge; 9 fharon rospode ad Iosef Tr; Ilg araign faron disch in cunter Josef Süt, P, Pi; Pharo a Joseph Ro.
- 749 araginā] araginam Ge, Süt, P; ariginam Tr; reginam Pi, Ro.
- 750 clamā] clam Ge, cet. C
- 751 Lætirs] Lo tiers Süt, P, Pi; Ge corr. 2.m.; Cotiers Ro; lg tiers Tr. – *par* Co, cet.; *da* Ge.
- 752 Kha] Chia Süt cet.; co Tr; Co chia Pi. – *ngies*] *gnieus* Süt, cet.; *gnieu* Tr. Vers manca Ge.
- 753 Cumanda Co, cet., cumand Süt; cumando Tr. – *mnadüra* Co, Süt, P; *mnadüras* Ge, Tr, Pi. – *winga* Co, Tr, P; *uegnia* Süt, Pi; *uingan* Ge. – *chargeda* Co, Tr, P; *chiargedas* Ge, Pi. C
- 754 e lur brayeda Co, cet.; et a lur braiedas Pi.
- 755 A cha Co, P, Pi; Chia Süt; a cun Ge.
- 756 in l_] in lg Pi, in alg Ge; ilg Tr, Süt, P.
- 757 paiais Co, cet.; paais Tr, paias Ro. – *de_l* Co, cet., *des ell* P, Pi.
- 758 Ad] Ø cet. – *inguotta* Co, cet.; *ingün* Pi, Ro. – *nu*] *nun* Tr, P; *nulg* Ge, *nun ilg* Süt. – *dess* Co, Ge, Ro; *daia* Tr, Süt, P, Pi. – *impidir* Co, cet.; *impedir* P, Pi.
- 759 Dā_ls] dols Tr, cet.; Do als Ge. – *chier*] *chiars* Tr, *chiars e* Ge, *chiarsch ell* P, *chiavals chiars* Pi; *chargia lur* Süt. – *Elefans* Co, P, Pi; *elafans* Ge, Ro; *alefandis* Tr; *el et d pantzs* Süt. C
- 760 guder] cundur Ge, cet. – *l* Co, Ro, *il* Tr, P; *lg* Pi, *ilg* Süt, *alg* Ge.

- 735 Auns ch_el moura par necessitæd
 Jah_el in la terra da Jese habiter par la varded.
 Cun seis ifauns biedgas mulgers a dunauns
 {Mual} A tutt aque cha wus hawaitz par mauns
 Curi praist a nu fadsche dmura
- 740 Da gudær nos bap cun la braiëda in buna {hura}
 Tandem amplex<us> Benjamin guerfo
 flendo o<tr>es fra<tre>s os,, lang
- [f.7^v] Ruben. {18}
 O frær Joseph (d) vantürä.
 Kå ans æsch tü bain cufurta.
 Ad_apalanter a nus taunta buntëd.
 Da_te nun awains maritå in vardëd.
- 745 Nus aruain tuts par la mur Dieu.
 Tu ns_il pardungas frær mieu.
 Jncuntar nos bap wulaints chiaminær
 A cun uschi bun pütünbrött allagrær
- Pharo {9} ad Joseph.
 Josef fidel seruiaind dal mieu araginå.
- 750 Eau t_hæ vdieu dand un grand clama.
 Låtirs udieu par tschertetza.
 Kha teis frars sun ngies par graneza
 Cumanda cha lur mnadüra winga chargeda.
 Khun furmaint par els e lur brayeda.
- 755 A cha teis bap cun l powal sieu
 Winga a stær in l_araginam mieu.
 Dal mieu paiais de_l awair letta.
 Ad_ingütta nu dess impidir sya cretta.
- 760 Da_ls eir chier chiawals ed Elefans
 Par guder l bap dunauns ed iffauns

- 761 Craschant_els] *praschaintalls* P, Pi; *prasan tels* Tr, Ro; *Prasck chaintals* Ge; *Par asantelg* Süt. – *khun* Co. cet.; ∅ Pi. – *gr argiend]* *l'or et argiendt* Pi; *steaulas or et argiendt* Ge, *stou-las hor et argynt* Tr; *stailas or et argient* P; *sorts or et argient* Süt; *perlas or u argient* Ro. **C**
- 762 *trayatschint* Co, Tr; *trayatschient* Ge, cet.; 300 Süt.
- 763 Ad_alura] *alura* Ge, cet. – *lasch_el]* *laschals* Tr, P, Ro; *lals* Ge; *laschas* P; *lascha* Süt.
- 764 *Aque* Co, cet.; *Aquela* Tr. – *volunted* Co, Süt, Pi; *uulantedt* Ge, Tr; *volantet* P.
- a765 *Joseph .19. regi* Ge, *Iosef Regi 29* Tr; *Joseph* Ro; *Joseph disch incunter il araign* P, Pi; *Josef disch in cunter ilg aragino* Süt.
- 765 t_ing{r}_atz] *t'ingratz* Ge, Tr, Ro; *ingratz* Süt; *ingratzch* P, Pi; *ting atz* Co. – *te arag* Co, cet., *araign* Ge, Ro. – *curunā]* *curuno* Tr, Süt, P; *incuruno* Ge, Pi, Ro.
- 766 *Da_que* Co, cet.; *da que chia* Pi.
- 767 *wolga]* *uœlg eau* Ge, cet. – {...}] *cun uorden* Ge, Tr, Süt, P; *invardet* Pi. – *expedir* Co, cet.; *despunir* Süt; v. 767 e 768 *sin ina lingua* Co.
- a769 *Iosef ad fratris* 20 Tr, *ad fratres* Ro; *Josepf disch in cuntar els frars* Süt, P, Pi; ∅ Ge.
- 769 *Frars* Co, cet.; *Frars itzs* Süt. – *al mie.] alg mieu* Ge, Ro; *ilg mieu* Tr, *lg mieu* Süt. P, Pi. – *s-parta]* *spoarta* Tr; P, Ro; *as puorta* Süt; *ass sporscha* Ge, *sspoartscha* Pi. – *fawur* Co, cet.; *sauur* Pi.
- 770 A_m cumand] *Al cumanda* Tr, *Ett cumanda* Pi; *Alho cumando* Ge, Süt, P, Ro. – *s-fadsch'] s fatscha* Tr; *as fatscha* Pi, *es fatscha* Süt; *awus fatscha* Ge; *fatscha* P.
- 771 *stoulas curaylgs]* *stoulas chiaretas* Tr; *stailas cariad* P; *Eelephants chiars et chiavals* Pi, *chiars perlas* Ro; *els dols argent* Süt. **C. Ils vers 771–826 mancan Co.**
- 772 *Daya]* *deia* Tr; *dei* P; *Dieu* Süt. – *(e) co]* *cho* Süt; *chia* Tr, *che* P. – *chier{s}] chiers* Tr, cet. *Vers manca* Pi. **C**
- 773 *Aquel]* *aque* Tr, cet. – *uœlg eau* Ge, cet.; *vœglias* Pi. – *cun wuss* Ge, cet.; *auus* Süt. – *partyr* Ge, cet.; *pilgier* Pi.
- 774 *w_lascher]* *slascher* Tr, P, Pi; *donnegià* Süt.
- a775 *Juda 8* Tr; *Judas* P, *Judasch* Ro; *Judas disch in cunter seis bab* Süt; *Juda siand turno a chiesa disch cun 'lg Bap* Pi. **C**
- 775 *chier* Ge, P, Ro; *chier che* Tr; *che* Süt; ∅ Pi. – *awaunt maun* Ge, cet.; *auaunt lg maun* Süt.
- i776 *Il Bab praist argiützo las uraglias / Judas / cuntinuescha la nuella* P; *Ilg Bab prast argiüch las uraglias Judas cuferma / lanuuela* Süt; *Lg Bap praist ho argüzzo las uraglias Juda cuntinua* Pi; ∅ Tr, Ro. **C**
- 777 *in_egipten* Ge, P, *in agipta* Tr, *in agiptun* Süt; *in Ægypto* Pi; *in egipter* Ro. – *in granda hunur* Ge, cet.; *in grand fatur* Süt.
- 778 *sia fawur* Ge, Pi, *sia faffur* Tr; *sieu favur* P, Ro; *la sia hunur* Süt.
- 780 *Ell_hoa* Ge, cet., *ho manca* Tr. – *specielmaing]* *speciel* Tr, P; *speciela* Pi, Ro; *spetala* Süt. – *(wia) {d}alg]* *dalg* Tr, cet.; *wia alg* Ge. – *Dieu* Ge, cet.; ∅ Süt. **C**
- 781 *Elg]* *ilg* Tr, Ro, *Lg* Pi; *il* P, *donnegià* Süt. – *et ell* Ge, Tr, P, Ro; *et l_* Süt; *et Joseph* Pi.
- 782 *noassa braieda tuotta* Ge, P, Ro; *nossa braied tuots* Süt; *tuotta nossa braieda* Tr; *tia braieda* Pi. – *wingast in Egipten mnoa]* *in Egipten saias mno* P, Süt; *in agipta saians mnos* Tr; *in Dothan saiaast mno* Pi.
- 783 *eir* Ge, Ro; ∅ Tr, P. – *sufizchianta]* *suuitzchainta* Tr, P, Ro; *suficiaintamaing* Süt. *Vers manca* Pi.
- 784 *p<er>darschain]* *pardarzain prast* Tr, *pardarlschain prast* Süt; *pardarschains praist* P, Pi. – *cun bunna* Ge, Tr, Pi; *cun la buna* Süt, P.

Craschant_els khun ar argiend
 A Benjamin duna daners trayatschint.
 Ad_alura lasch_el chiaminær uya.
 Aque ais la volunted mya

765 Josep {19} ad regem.
 Eau t_ing{r}_atz te arag curuna.
 Da_que tü m_æst cumanda.
 Tut wolga {cun uorden} expedir.
 A meis frars a chesa lascher yr

770 Josep {20} ad fr<atr>es.
 Frars al mie• arag s•parta fawur.
 A_m cumand ch' eau s• fadsch' hunur.
Cun stoullass curaylgs a daners
Daya eau amuser (e) co wuss alg saiass (s) chier{s}
Aquel uoelg eau cun wuss partyr
Ad_incunter chiesa w_lascher yr

775 *Fratres quando apropinquant patre<m> p<er> Judas {8}*
 O Bap chier unna bunna nouwa ais awaunt maun.
 Teis filg Joseph wiwa et ais saun

780 *Argienty patry aures continuntt p<er> Judass.*
Ell ais in_egipten in granda hunur
Bioa chy phoa hawair sia fawur
Che ch_ell cumanda wain ubedieu
Ell_hoa specielmaing gratzchia (wia) {d}alg omniputaint Dieu
Elg araig et ell haun cumandoa
Chia tu cun noassa braieda tuotta wingast in Egipten mnoa.
Ell ans hoa doa eir sufizchianta mnadura.
Sü ans p<er>darschain cun bunna wintura

- 785 *Aquaist* Ge, cet.; *aquaists* P. – *d'furmaint]* *e furmaint* Süt, P, Pi; *furmaint* Tr, Ro. – *et granda hunur* Ge, cet.; *da granda valur* Ro.
- 786 *Wulgast]* *wægliast* Tr, Pi, Ro; *wæglias* Süt, P. – *par sia* Ge, cet.; *in sia* Pi.
- a787 *Iacob* 24 Tr; *Jacob* Ro; *Jacohb lg bab* P; *Iacob ilg bab disch* Süt, Pi.
- 787 *Joseph* Ge, Tr, P, Ro; *filg Josef* Süt, Pi.
- 789 *Gian]* *giain* Süt, Pi; *gain* Tr, P; *bain* Ro. – *praist* Ge, P, Pi, Ro; *prast* Tr, Süt.
- 790 *Pardarschain* Ge, cet.; *pardarsche* Tr. – *surttrer* Ge, Tr, Pi; *dmura da paser* Süt, P; *intarder* Ro.
- i790 *Jachb siand arivo cun la sia braieda tiers ilg / puotz dalg sasramaint* (sic) *schil udil sa* (sic) *vusch da Dieu / dnoat ilg sœn clamant Dieu clama*. P. Per ils texts da Süt, Pi e Ro cf. C; *manca* Tr.
- 791 *Jacob Jacob* Ge, Tr, Pi; *Jachb Iachb* Süt; *Jachob Jacohb* P; *Jachob Jachob* Ro. – *saruiant]* *seruiaint* Tr, cet. C
- a792 *iacob in somnis* Tr; *Jachb araspunda* P, *Jach]* Süt; *Jacob respuonda* Pi, Ro.
- 792 *singer* Ge, P; *segner* Süt, Pi, Ro; *osinger* Tr. – *Dieu* Ge, Tr, Süt, Ro; *mieu Dieu* Pi; *dieu dieu* P.
- a793 *Deus* 2 Tr; *Dieu disch* Süt, P, Ro; *Dieu clam*<m>*a et disch* Pi.
- 793 *f{o}rtischam]* *fortischem* Süt, P, Pi, Ro; *furtischam* Tr; *fertischam* Ge. – {dieu}] Tr, cet. – (a)da] da Tr, cet.
- 794 *tingap]* *inchaipp* Tr; *buna interchiap* P, *buna interchiapa* Süt; *bain achiap* Pi; *ad ün trat* Ro. C
- 796 {...}] *Amæ* Tr, *E me* Süt, P, Pi, Ro; *annhe* Ge. – {t'}] *t'abanduner* Pi; *ta abanduner* Tr, *ta banduner* Süt, P; Ro; *abanduner* Ge.
- 797 *t wul_eau]* *d'wœlg eau* Tr, cet.
- 798 *deszendynzchia* Ge 2.m. (*destrinzchia* 1.m.), *desendyntzchia* Tr, *descendentia* Pi, *deschendentzchia* Ro; *deschienza* P; *sainchia* Süt. – *sgür* Ge, Pi, Ro; *schür* Tr, *aschür* P; *chüra* Süt.
- 799 *teis ölg]* *teis hœlgs* Tr, Süt, P, Ro; *te* Pi. – *a_metter]* *matand* Tr, cet.; *mitaunt* Süt.
- 800 *seis* Ge, Süt, Pi, Ro; *eir seis* Tr, P.
- i800 *Jachb chamina inavaunt cun tuot sia deschinzchia / A_trameta_seis filg Juden a_sapchianter chel vain / cun tuot la brajeda*. P. Text da Süt, Pi e Ro cf. C.
- a801 *Judas ad Josef* Tr; *Judas disch* Süt; *Judas disch a Joseph* P; *Juda disch incunter sieu frer Joseph* Pi.
- 801 *Jacob* Ge, cet.; *Jachb* Süt, *Jachob* P. – *tuot la braieda* Ge, Tr; *tutta la braieda* P, Pi; *tuota sia braieda* Süt; *sia braeda* Ro. C
- 802 *alg tieu chier* Ge, Tr, P; *lg chier bab* Süt; *auter* Pi, Ro. C
- 803 *Jiesset]* *Jesem* Tr, *Jesen* Süt, *Jssen* P, *Jessen* Pi, *Jesse* Ro. C – *uol]* *d'woul* Tr, cet.
- 804 *Aqu{o}]* Tr, Pi; *Aqui* Süt; *Aque* Ge, P; *alo* Ro.
- a805 21 *Josef* Tr; *Joseph disch* Süt, cet.; \emptyset Ge.
- 805 *chiaminain* Ge, cet.; *chiamina auaunt* Süt. – *frer* Ge, cet., *chier frars* Pi. – *meiss* Ge, P, Pi, Ro; *mieu* Tr, Süt.
- 806 *uielg]* *wylg* Tr, P; *uelg* Süt, Pi, Ro. – *singer* Ge, Tr, P; *o segner* Süt, Pi; *o deis* Ro. – *Deiss* Ge, P, Pi, Ro; *dieu* Tr, Süt.
- i806 *Sco / Joseph ariuo tiers seis bab schilg piglio seis bab intuon culœtz dal / grezchia cridantt dischell* P. Il text da Süt, Pi, Ro cf. C.
- a807 *Jacob* 16 Tr; *Jacob* P; *Jacob* (sic) *disch* Pi; ils auters mss. cf. C i806.
- 807 *leidamai*<n>*g* Ge, Tr, Ro; *cuntaint ledamaing* P; *cuntaint elegramaing* Süt; *cuntaint* Pi.
- 808 *Da pœa]* *da pœia* P, Pi, Ro; *Dapœia* Tr, Süt. – *t_e* Ge; Süt, P; *the* Tr; *he vis mieu Joseph* Pi.

- 785 *Aquaist daners d'furmaint et granda hunur*
Wulgast artschaiwar par sia amur.
- [36^r] *Jacob 14*
Scha meiss Joseph wiwa schi sun eau cuntaint
Eau wölg yr alg uair cun grandt talaint
Gian praist ans adatain da chiaminer
- 790 *Pardarschain la braieda zainza surtrrer*
- Post_quam Jacob uenit ad partem*
Juamenti mactobi ünchimis mistoporem
Nocete lappsus adiüintden uocate.
- [Deus 1]
Jacob Jacob saruiant mieu
- 15 Jacob in_sominiss*
eau sun aqui singer Dieu
- Deus {2}*
Eau sun alg f{o}rtischam {dieu} (a)da_teis bab
Nun_t'mair wo in_agipten cun bun tingap
- 795 *Alo uoelg eau tieu poewel acraschanter*
{A_mæ} brichia {t'} abanduner
Aint et oura t wul_eau cundür
Te cun_tia deszendynzchia sgür
Joseph sun teis ölg uain_a metter seis maunss
- 800 *Tu uainst a_benedir seis infau<n>s.*
- Jacob cum tota eius natione altriuss*
p<er>proscysent premisit Judam adnun
ciandum Josefp aduentum
Patris ——— Judas [9] Joseph.
Nos bab Jacob cun tuot la braieda wain
- [36^v] *Sch_tü alg uost ngir incunter alg tieu chier schi prain*
Jn Jiesset uol ell aspater
Aqu{o} uainst tü alg achiater
- {Josef 21}
- 805 *Schi_chiaminain bot frer meiss*
Alg bab saro bain uelg singer Deiss
- 16 Jacob iuncto Joseph in collum*
Vossa uölg eau murir leidamai<n>g
Da pöa ch_eau_t_e wiss tschertamai<n>g

- 809 *dauoss]* *dauous me* Tr, Süt, Ro; *da vous ma* (sic) P. – *areistas* Ge, Süt, P; *areastas* Tr; *reistast* Ro: *auter* Pi. **C**
- 810 *me nun he* Ge, Pi; *nun he mæ* Tr, Süt, P. – *leidass feistas* Ge, cet.; *leida festa* Tr.
- a811 *Josef 22* Tr; *Joseph* P; Ro; *Iosef disch* Süt, Pi.
- 811 *tryboloa]* *tribulo* Tr., cet.; Ø Süt.
- 812 *t_e* Ge, cet., *the* P. – *visdoa* Ge, Ro, *vischdo* P; *achato* Tr, Süt, Pi.
- 813 *sto dauant]* *sto our da te* Tr, Pi, *our da te sto* Süt, P, Ro. – *spardieu* Ge, Tr; *spartieu* Süt, P, Pi, Ro.
- 814 *ais* Ge, Süt., Ro; *eis* Pi; *e* Tr, P. – *pala]* *per la* Süt; *par* Tr, P, Pi, Ro. – *wuluntedt]* *volunted* P, Pi; *wulanted* Tr, Süt, *volanted* Ro.
- 815 *ho_m]* *mo* Tr, Ro; *m ho* P, *im ho* Süt, *chi m ho* Pi. – *egipten* Ge, P, Ro; *agiptem* Tr, *Ægyptum* Pi, *egipto* Süt. – {*au*}*aun*{*t*}] *auaunt* Tr, Süt, P, Ro; *maun* Ge; *aint* Pi.
- 817 *wulg]* *uelg* Tr, cet. – *alg mieu* Ge, Süt, Ro, *lg mieu* P; *mieu* Tr, PiC2.
- 818 *Chi*{*a*}] *chia* Tr, cet.; *Chi* Ge. – {...}] *am wisiter* Tr, cet.; *awiser* Ge. **C**
- a819 *Iosef ad regi* Tr; *Joseph disch in cunter lg araig Pharon* P, Süt; *Joseph disch incunter sieu patrun lg raig Pharao* Pi; *Joseph disch alg Raig* Ro.
- 819 *O_raig* Ge, Ro; *o Araig* Tr, Süt, P. – *patrun* Ge., cet.; Ø Tr.
- 820 *aquaists* Ge, P; *aquaist* Pi, Ro; *aquais* Tr. – *t_ngin]* *d'gnin* Tr, *ad gnin* Ro; *gnin* P; *gnins* Pi. **Vers manca** Süt.
- 821 *inclir* Ge, Tr; *incler* Süt, P, Ro; *udir* Pi. – *noss* Ge, Tr; *nuos* Süt, *nuoas* P; *noas* Pi, Ro. **Ultim vers da Süt.**
- 822 {*d'*} *uildüna]* *d' wildüna* Tr, P, Pi, *d veilgdüna* Ro; *uildüna* Ge. – *st(r)aungel]* *staungel* Tr, cet.; *straungel* Ge.
- 823 *tuotta* Ge, P, Pi; *tuot* Tr.
- 824 *A_ttu_otta]* *atuotta* P, Pi; *attu otta* Ge **C**; *a tuot* Tr. – *aroba et mual* Ge, Pi; *roba muell* P; *braieda muuall* Tr.
- 825 *Jiesse* Ge; cet. cf. **C** v. 803. – *arumess* Ge, cet.; *arumaino* Ro. **C**
- 826 *yschen* Ge, P, *ischans* Tr, Pi. – *tress* Ge, cet.; *avaunt voassa curuna asalüder* Pi; *auter* Ro. **C**
- a827 *Pharon ad quinque frares* 20 Tr; *Pharo aquinq<ue> adqu<ue>nq<ue> fratres* Ge; *Pharon disch als frars* P; *Pharo disch incunter als frars* Ro, *Pharo lg Araig disch incunter ls frars* Pi. **C**
- 827 *mastir* Co, Tr, Pi, *maistir* Ge; *master* P, *masters* Ro. – *sawais fær* Co, P, Pi, Ro; *sauais uuss* Ge; *sauais fær wus* Tr.
- 828 *Dsche_m* Co, cet.; *Am dsche* Pi. – *maister]* *maisters* Ge, cet.; *pastuors* Pi.
- a829 *Leui nomine fratrum* Co, Ge; *Leui* 3 Tr; *Leui disch anoma da tuots els frars* P; *Levi disch alg Araig °* Pi; *Levi disch p<er> tuots* Ro.
- 829 *bun* Co, cet.; *buns* P; Ø Ge.
- 830 *tscharchainus]* *tscherchiains* Ge, cet. – *süuers]* *sühuors* Tr, *süors* P; *siurs* Ge; Pi cf. **C**.
- 831 *Aque* Co, cet.; *Aquell* Ge. – *haun* Co, Ge, Tr, Ro; *haune* Pi; *hauain* P. – *als nos* Co, Tr; *noss* Ge, Ro; *ais ls nuoas* P; *per lg passo eir noas* Pi.
- 832 *wus sarwir]* *d saruir* Ge, Tr, Pi; *servir* P, Ro. – *in aquel* Co, P; *in aque* Pi, Ro; *inque* Tr; *inquelchiosa* Ge.
- 833 *tiu]* *tieu* Ge, cet. – *paiais* Co, P, Pi; *payass* Ge, Ro; *paais* Tr. – *ngins]* *ngin nuss* Ge, Tr; *gnins nus* P, *nus* Pi.
- 834 *wuschins]* *wschins* Ge, P, Ro; *vschings* Pi; *fsins* Tr. V. 833 ed 834 èn barattads en Ro.
- 835 *Jese]* *Jiesse* Ge; cet. cf. **C** v. 803. – *aluer* Co, cet.; *ster* Pi; *alutscher* Ro.
- 836 *Aquel* Co, Ge; *Aque* Tr, P, Pi, Ro. – *tuts]* *tuots* Ge, P, Ro; *nus* Tr; *nus tuots* Pi.

810 *A_chia_tu dauoss areistas*
Eau me nun he agieu uschy leidass feistas.

Joseph 22 disch

O BAB Chier lungiamaing trybola
Cun granda algretzchia t_e eau visdoa
Eau sun sto dauant grand tiemp spardieu
Aque ais sto pala wuluntedt Da Dieu
 815 *Aquel ho_m in egipten {au}aun{t} mnoa*
Alg ais tuot bain adattoa
Eau wulg alg mieu araign sapchianter
Chi{a} tü uainst {a_m wisiter}

Joseph 23. regi

O_raig patrūn mieu pusaunt
 820 *[37^r] Eau et aquaists frars t_ngin awaunt*
A_d fer inclir noss maungell
Noss bab uain et ais {d'} wildüna st(r)aungell
Cun_tuotta sia braieda uain ell
A_ttu_otta sia aroba et mual main_ell
 825 *Jn_la_ter_a da Jiesse ais ell arumess*
A_nuss yschen ngieus tress

[f.16^r] Faro [10] ad quemque<m> fratrum.

Che mastir sawais fær cumpanguns
Dsche_m scha wus ischas maister buns

Leui {3} no<mi>ne fra<trum>.

Nus ischan tuts bun pasturs
 830 *Naş wiuer tscharchainus cun süuers*
Aque haun fatt als nos babuns.
Par wus sarwir in aquel ischans buns
Jn tiu paiais ngins palagrins
Par la fam hawains abandunā nos wuschins.
 835 *Jn la terra da Jese lascha_ns aluer.*
Aquel t' wulains tuts aruer.

- a837 *Pharo ad Joseph* Ge, *faro ad Josef* 11 Tr; *Ilg araig Pharon disch in cunter Joseph* P, *Lg Araig disch* ° Pi; *pharo disch a Joseph* Ro.
- 837 *frars* Co, cet.; *teis frars* Ge. – {*tiers te*} Ge, cet.; *ped me* Co.
- 838 *aluer uia* Co, P, Ro; *aluuver* Ge, Tr; *Vo a dols a lur vulair* Pi. C – hegasch] *hegiast* Ge, Tr, Pi; *hegias* P.
- 839 *Jese*] *Jessem* Ge, Tr; *Gosan* Ro, cf. C v. 803. – wolgen] *uœlgian* Tr, P, Pi, Ro; *wulgain* Ge. – *gugend* Co, cet.; *gugenttz* Tr. – arastær] *aristher* Ge, P, *arester* P; *arischer* Tr; *habiter* Ro.
- 840 *dā* {*ls a*}] *doals alur* Ge, *dols a lur* Pi, Ro; *ls do alur* Tr, P; *da lur* Co.
- i840 *Joseph introducto patre / ad partem* Ge; *Joseph maina lg sseis Bab avaunt lg Araig zainza dir ünquota pharon disch incunter il Bab* P; Pi e Ro cf. C; Ø Tr
- a841 *faro ad Jacob* Tr; *dixit pharo ad Joseph* Ge; *Pharon disch* P, Pi.
- 841 *Jacob* Co, Ge, Tr, Pi; *Jachob* P, Ro. – *tü wilg sayast* Co, cet., *tü saiast wylg* Tr. – wungieu] *wngieu* Ge, Ro, *wfgnieu* Tr, *fgnieu* P; *bainvgnieu* Pi.
- 842 *sayast* Co, cet.; *saias* P. – *eir* Co, cet.; *tü* Pi. – benedi{e}u] *benedieu* Ge, cet. C. – Vers manca Ro.
- 843 *Qu*{an}t] *Quant* Tr, Ro; *Quaunt* Ge, Pi; *Qunat* Co. – æsch tü] *hestü* Ge, Tr; *hest tü* Pi, *heist tü* Ro. Vers manca P.
- 844 *aquaist* Co, Ge, Pi; *aquast* Tr; *quaistt* P, Ro. – peregrinā] *paregrinoa* Ge, cet.; *pelagrino* P.
- a845 *Jacob* Co, Ge; *Iacob* 17 Tr; *Jachob* P, Ro; *Jacob disch* Pi
- 845 *benedictiun* Co, Ge, Pi; *benediziun* Tr, *beneditiun* Ro; *benedischiun* P. – m• Co, P, Pi; *im* Tr, *am* Ro; Ø Ge. – *aranter* Co, Ge, P; *ranter* Ro; *antrer* Tr; *eau adatter* Pi.
- 846 *dær*] *dürer* Ge, Tr, P; *duner* Pi, Ro.
- 847 *Dschint a trenta* {ans}] *tschynt atrenta ans* Tr, P; *tschient e trenta ans* Pi, Ro; *130. anns* Ge. – hæ eau {wis}] Tr, cet.; *he eau ans* Co.
- 848 {...}] *poycks* Ge, *pocks* P, Pi, *pochs* Tr, Ro; Ø Co. – sume] *sunne* P, *sunā* Ro; *sumis* Ge; *nsune aleighier* Tr, *sun stos bums* Pi. – bger {mel}] *bgier mel* Ge; *bgiers mels* P, Ro; *mell* Tr; *bger* Co; *bgers sun stos meis* Pi. C
- 849 {Plu}] *plu* Ge, cet., Ø Co. – {...}] *ilg tymp* Tr, cet.; *alg tiemp* Ge; Ø Co. – dals meis] *da meis* Ge, cet. – p<er>davauns Co, cet.; *babuntzs* Ge; v. 848 ed 849 sin ina lingia Co.
- 850 *auncha bricha* Co, cet.; *brichia aunchia* Ge. – taunt{s}] *tauntzs* Ge, cet.
- a851 *Pharo* Ge, Ro; *faro* 23 Tr; *Pharon disch*. P; *Pharo lg Araig disch cun Jacob* Pi. C
- 851 *æsch tu*] *hestu* Ge, *hes tü* P; *hest tü* Tr; *hest* Pi; *heist* Ro.
- 852 *Tuche_m*] *Tochia* Ge, Pi; *Tuochialg* Tr, P, Ro. – wā] *uo* Tr, Pi; *uaten* Ge, P, Ro.
- i852 *Tu*<n>c *sumpto Joseph patre et fratibus / Perexit im Remese ciuitatem Jesse Atq<ue> habitawe / runt In Egipte Donec Deus moisem missit libera / tor popoly Israel* Ge; *fnis Amen 1618* Tr. Ils texts rumantschs da P, Pi, Ro cf. C.
- a853 {...}] *uschia* Pi, P; Ø Co, Tr. L'epilog manca Ge, Ro.
- 853 *chi* Co, cet.; *chils* P. – araspas] *araspos* Tr, P; *raspos* Pi
- 854 *tarrirs bain undras* Co, cet.; *taryrs et teryrs bain hundros* Tr.
- 855 *Wschins da zutz*] *fseins da tzuotz* Tr; *Wschins e fulasters* P. – s faun] *slaschan* Tr; *laschen* P. Ils vers 855 ed 856 mancan Pi.
- 856 s• awais] *sauais* P; *saias* Tr. – digno] *degno* P; *dinos* Tr. – *da ngir ad* Co, P; *dans* Tr.
- 857 *vsche cumpligda*] *huschy cumplida* Tr; *ais usche cumplida* Pi, P.
- 858 *paschiun* Co, Tr; *paschiun da Christi* P. – *quella* Co, P; *aquela* Tr.– *intraguida* Co; *anus intraguida* P; *singuida* Tr. – *Đaşco chia lg senck Prophet Moises ns intraguida* Pi.

Pharo {11} ad Josep.

Teis bap a frars sun ngieus {*tiers te*}
 Da_ls aluer uia hegasch f̄arza da me.
 Jn Jese scha wolgen gugend arastær.
 840 Schi d̄a {*ls a*} lur plaschair da ster.

Josep introducto p<atr>e ad regem

Pharo [12] ad Jacob.

Jacob tü wilg sayast bain wungieu
 Da dieu sayast eir benedi{e}u
 Qu{an}t ans æsch tü passa
 Ad_in aquaist mund peregrina.

Jacob. {17}

845 Tya benedictiun o raig m• p̄assa aranter.
 Ad_a_ti lunga vitta dær.
 Dschint a trenta {*ans*} hæ eau {*wis*}
 {*Poycks*} sume a bger {*mel*} dis
 {*Plu*} eira {*ilg tymp*} dals meis p<er>davauns.

(Pharo)

850 Eau nun hæ auncha bricha taunt{s}.

{*Pharo*} [13]

Vn bel timp æsch tu viwieu
 Tuche_m maun a w̄a kun Dieu

[f. 16^v] Tunc Josep sumpto p<at>re Jn Jese p<ro>ex̄it̄

{Lg ingrazchier et der cumio alg pœvel}
 Tuts chi ischas sun aquaista platza arasp̄as
 Fulastirs a tarrirs bain undr̄as

855 Wschins da zutz s faun fich ingrätzchær.
 Cha wus s• awais digno da ngir ad_atadlær.
 La nossa historgia vsche cumpligda
 Lg sacret da la paschiun quella intraguida

- 859 Wus wolgas] *wæglias* Tr, Pi; *E væglias* P. – *da nos* Co, Pi; *dalg nos* Tr, P. – *exercit*] *excercit* P; *excarcici* Tr, *exerciti* Pi.
- 860 *pitschna* Co, Tr, P; *pochia* Pi. – *dastreza* Co, Tr, P; *adestrezza* Pi.
- 861 *iuidær*] *in uider* Tr, P; *inraguider* Pi. – *juue<n>tü{d}*] *juuentüd* Tr; *juue<n>tüna* Co, Pi, P. C
- 862 *laschaint* Co, *la schaint* Pi; *laschins* Tr; *aschaintta* P. C – *z{a}int{z}a*] *tzainza* Tr; *sainza* Pi, P; *zinta* Co.
- 863 *Plü nu_s* Co, Tr; *plü nun s* Pi; *nus nun* Pi. – *tingar in* Co, Tr, P; *fer l plü* Pi.
- 864 *a manger*] *u_manger* Tr, Pi, P. – *gay*] *gaia* Tr, P, *giaia* Pi.
- 865 *in Jese yr*] *ir ir remese* Tr; *in Remases* Pi; *in Bamasen* (sic) P. C – *ad abitę* Co, P; *ad abüter* Tr; *habiter* Pi.
- 866 *dieu* Tr, Pi, P; *di sut ina tolca* Co. – *wang*] *vain* Pi; *trametta* Tr, P.
- 867 *da wus saya*] *saia da wus* Tr, P, Pi. – *prains* Co, Tr, P; *prais* Pi.
- 868 *Hqtz* Co, P; *Hoaz* Pi; *Ad huotz* Tr. – *saimp<er>mę*] Co; *saimpar* Tr, Pi, P.
- fin *Amenn* Tr; *Amen* P, Pi. C

Wus wolgas da nos exercit hawair cuntanteza
 860 Bain cha saya ieu tirs cun pitschna dastreza.
 Nus awain fatt p<er> iuidær la juue<n>tü{d}
 Da nu stær laschaint z{a}int{z}a virtüd.
 Plü nu_s wulain tingar in_dmura
 Chi woul baiwer a manger gay in buna hura
 865 Nus wulain in Jese yr ad abiter.
 Jnfinga cha ðieu wang ans libarær.
 Vschya da wus saya prains cumia
 Hatz a saimp<er>mę saya dieu ludą.

1 5 6 7

 1 5 6 7
 exaratum

1 5 9 3

Per me Conradinum Plantam.

sexto calendas february

III. Commentari

Il commentari sa basa sin il text da l'ediziun, discuta en emprima lingua furmas spezialas dal text e da differentes mss. ed argumentescha las intervenziuns fatgas en il text sin basa dals differentes mss. Plinavant tracta el ina schelta da dumondas ch'èn sa dadas en connex cun il text u cun ils mss. Il commentari è ordinà tenor ils vers da l'ediziun e las indicaziuns da reschia intercaladas en quels. Las indicaziuns correspondentas èn en scrittira grassa per facilitar la survista. A quest commentari vegn renvià en tuttas parts cun C, cun indicaziun dal u dals vers dal commentari, sche quai na resorta betg dal context.

Titel: Il titel usual da quest drama, *La histoargia da Joseph* deriva da l'entschatta dal titel dal ms. Ge, sco gia la scripziun <oa>, tipica per quest ms., demussa. Il titel il pli lung han ils mss. Süt e P: *Listorgia da Josef filg da Jachb in egiptun / Tü vandieu aque ais sto üna fiüra da Dieu / & parchün dalg Filg da Dieu in arumaunst / fidel Maing tuota da co sto schrit u la chiata* Süt, cf. ill. 4, p. 30; *La historia da Joseph / filg da Jacob da seis frars in Egipta vandieu / a quel chi e sto ün sackret v fjüra da la / paschiun dalg filg da dieu in arumaunsh / fidelmaing trata da cho chi tuott scrit sto u_s_achiatta* P, cf. ill. 7, p. 38. FLUGI, *Dramen* 516s. ha interpretà il titel da P en furma da vers:

*L'Historia da Joseph, filg da Jacob, da seis frars in Egipta vandieu
Aquel chi ais sto ün sackret u fiüra dala paschiun dalg filg da Dieu
In arumauntsch fidelmaing tratta
Da sco chi scritta as achiatta.*

cun ina u l'otra adattaziun dal text dal ms. P. El era da l'avis ch'el saja ina invenziun dal copist da P, ma el n'enconuscheva betg anc ils mss. Ge e Süt. Sche sia supposiziun è correcta stuessan ils vers oriunds avair gè ca. la furma sequenta a basa dals mss. Süt e P:

*L'istorgia da Joseph filg da Jacob da seis frars in Egipta vandieu
aque ais sto ün sackret u fiüra da la paschiun dalg Filg da Dieu
in arumaunsch fidelmaing trata
da co tuot sto scrit u s'achiata.*

Quests titels n'èn bain betg oriunds, sco gia lur versiun rumantscha demussa, ma ston tuttina ir enavos sin il model *Z d'avant il 1618, cf. Introd. p. 49. Els cumprovan er la stretga parentella tranter ils mss. Süt e P.

Ils mss. Pi e Ro han titels individuals, fatgs dals copists u da lur models: *L'Histoa'gia dalg Bio Patriarch Ioseph scritta / tres Barbla Piran An<n>o 1661 mense Xbris* Pi, e *VNNA SEN|CHIA ET BEL|LA HISTOAR⁹³ / Gia ~ / Dawart Jlg Bio patriaich Joseph sco a que Anns asschriva / Jlg Bio prophet Moissis / Jn sia Cudasch anumno Genesis / Cap. 37 / Co Joseph fütt wandieu Jn Egiptem da seiss frars* Ro.

93 La preschentaziun fitg speziala dal titel en il ms. Ro cf. Ill. 6, p. 35.

2: *talaint* è da distinguer en il 16avel tsch. da 'talent' en il senn actual dal pled. En il diever actual ha il pled gia tar BIFRUN, *NT* bunamain adina la furma *talent, talens*, cf. Mt. 25,15ss. e las annotaziuns da Bifrun a la pagina 70 e 100 da l'original⁹⁴. La furma *talent(s)* han er GRITI, *NT* e la Bibla da Scuol (Bibla E, 1679) en quests lieus ed er uschiglio adina, tant sco jau ves. La significaziun da *talaint* è en tscherts cas cleramain differenta da quella da *talent*, cf. p. ex. *Joseph* 415, nua ch'il Pharao di:

A p<ro> insaina chia quel saya mieu talaint

cun la significaziun "veglia, giavisch", u v. 788, nua che Jacob di:

Scha meis Joseph wiwa schi sun eau cuntaint

Eu wölg yr alg uair cun grandt talaint.

Sin basa da RRC 5, 54,439 e RRC 5, 72,1047, omadus en il *Filg pertz* da Gian Travers, ha il pled la significaziun «Lust, Verlangen», "gust, desideri". El tutga damai tar *S talien* cun las medemas significaziuns, cf. LRC 1188a s.v. La furma *talaint* è be anc documentada RRC 6, 50,379 (*Saenchia Cicilia*), ma en la significaziun «Gabe», "dun"⁹⁵. Ch'il pled è vegnì svelto ord diever pudess declerar las differentas variantas dal text.

7: Il diever d'in adj. en la furma dal m.sg. tar in subst. m.pl., sco *chier frars*, è plitost rar. Cf. dentant er *bun pasturs* v.829, *q̄tar daners* v.624 ed *q̄tar payais* v.406. Ils blers mss. han dentant regularisà questas furmas. Uschia ha mo anc il ms. Süt mantegnì la furma *chier frars* en v.7. Pli frequent è quest diever tar ils pronomi, cf. C v.337.

10: Tar las furmas dal ms. Co dal tip *paschiugra, palugds* (v.325), *wigs* "vis" (vv.58.273), *murigr* (vv.83.117) etc. cf. Introd. 5.2.3, p.64. Ils auters mss. n'han betg talas furmas.

a11: Ina cuminaivladad da Ge, Süt, P e Pi è l'aggiunta da *disch* al num da l'actur. Ils mss. Süt e Pi fan quai fitg consequent en l'entir text, cun excepziun d'ina svista u l'autra. Il ms. P lascha usualmain davent il *disch* a partir da a467, ed il ms. Ge fa er quai en la part da ses text cun indicaziuns da reschia latinas, p. ex. a141.a143. Co, Tr e Ro inditgeschan en quests cas mo il num da l'actur, ma Ro ha er singuls *disch* a partir dad a793.

94 Ma *talaint* e *talains* Mt. 25,28 sper 5× *talent* e 10× *talens*.

95 En quest text chatt'ins er la furma verbala *talainta*, RRC 6, 73,1101 *que chi talainta ati* 'quai che ta plascha', cf. LRC 1187c *sch'ei talenta*.

a15: Il copist Ger attribuescha l'emprima intervenziun senza num d'actur a Joseph, uschia ch'el inditgescha qua *Joseph .2. disch*. Tar la proxima intervenziun da Joseph (a25) manca il num da l'actur, la terza (a67) na numerescha el betg, ma tar la quarta (a71) inditgescha el cun *Joseph .4. disch* il dretg numer.

16: La furma oriunda n'è betg d'eruir cun segirtad. Ins spetgass plitost *bilg* (Ge) u *bylg* (Tr, P), ma il ms. Co ha er *melg* v. 147 sper *meilg* v. 66.101, *mielg* v. 144, *milg* v. 49 e *milgs inawaunt* v. 332, nua che la furma *melg* vala er per pli giuvna che *milg*, cf. HLB § 57e e DRG 14, 37. Plinavant ha el er *annè* v. 416, nua che Ge, Tr, e P han *anilg*. I pudess sa tractar d'innovaziuns dal ms. Co, ma er da variantas regionalas entaifer il puter, almain quai che pertutga il temp dal copist.

19: Parts da pli che 4 vers che mancan en ils differents mss.:

Co	Ge	Tr	Süt	Pi	Ro	P
206–252	533–576 ⁹⁷	683–726 ⁹⁹	19–36 ¹⁰⁰	602–639 ¹⁰³	853–868	
665–717	627–654 ⁹⁸		156–196 ¹⁰¹	651–a655	(= epilog)	
771–826 ⁹⁶	853–868 (= epilog)		711–722 ¹⁰²	673–676 ¹⁰⁴		
			822–fin			

Questas parts èn inditgadas en scrittira grassa en las annotaziuns per facilitar la survista.

23/24/25a: Il text correspudent manca en Ge amez la pagina. Ger ha scrit *Simeon .1. disch*, ma è lura siglì al text da Joseph. Cunquai che tut ils auters mss. han quests dus vers, na po naging da quels esser copià direct da Ge. Vers singuls (1–4) che mancan en ils differents mss. èn ils sequents (vers mancants en mintgamai pli ch'in ms. èn en scrittira grassa):

96 Mintgamai in feagl dal ms. actual.

97 La largia cumenza amez la pagina, è damai u gia en il model ni che Ger ha sursiglì in feagl da quel.

98 Sigl suenter l'indicaziun da *Dispensator 2* ad in text che Joseph di pli tard a quel, vers la fin da f. 32v.

99 In feagl dal ms. actual.

100 Probablmain ina pagina da ses model.

101 Tranter f. 25r e f. 25v, pli probabel in feagl da ses model.

102 A la fin da f. 57. Il numer 58 è sursiglì tar la numeraziun, ma la mancanza da quests vers va a cust dal copist che siglia dal *Eau* da v. 711 al *Eau* da v. 723.

103 Suenter f. 15v, in feagl entir avant la numeraziun.

104 F. 16r ed f. 16v rut davent giudim la pagina.

Co	Ge	Tr	Süt	Pi	Ro	P
64	23.24	33	77.78	21.22	69-72	77.78
157	66	143	105	119	115	457
206	96	376	113.114	171-174	149	676
355	131	433.434	140	238	223	843
376	223	661	449-452 ¹⁰⁵	272	226	
618.619	237		457	289	237	
	375. 376		488	376	330	
	482		566	398.399	345-348	
	500		598	401	457	
	529		625	418	498	
	596		820	503	600	
	692			661	699.700	
	752			693-696	721	
				699	842	
				772		
				783		
				855.856		

Sin basa da questa survista pon ins gia constatar che nagin dals set mss. independents po esser copià direct d'in auter. In vers che manca communablamain han ils mss. Co, Ge, Tr e Pi (v. 376, cf. C v.c.), dus da quels Tr e Pi (vv. 376.661), plinavant Ge e Ro (vv. 223.237), trais da quels Süt e P (vv. 77.78.457). Il vers 457 manca er en Ro. Ch'il vers 699 manca en Pi e Ro è bain mo casual, perquai ch'il vers 700 manca mo en Ro.

31: Tar la scripziun *summis* dal ms. Co per il 'sömmi' actual cf. Introd. 5.2.2, p. 57s. Là er per las grafias dals auters mss. La scripziun <u> per <ö> po manar a malchapientschas, cf. C v. 61.

32: *gayest*: [g] è adina scrit mo <g> avant <a> en il ms. Co, betg <gi>, cf. *gaya* vv. 147.503, *gay* 864, er *gartzols* 274, *gartzul* 275 'giarzöl', *guarga* 42, *Hægast* 131, *hega* 361 etc.

Sin basa da la rima cun *misteri*, v. 31, sto la furma oriunda esser stada *agipiri*., malgrà la furma sin -a da Co e Tr. Il DRG 7, 305s. n'inditgescha nagins exempels per furmas sin -a. La furma è scritta en in pled en tut ils mss., uschia che jau l'hai laschada.

34: Il cuntegn dal vers è sorprendent, perquai che la mamma da Joseph, Rahel, è morta gist suenter la naschienscha da Beniamin, cf. Gen. 35,18. Ma el correspunda a Gen. 37,10. Cf. er vv. 85/86, nua ch'ella vegn er citada sco viventa.

105 Amez la pagina f. 40r.

Nunclera è l'interpretaziun dad *imprudinscha* Co, ch'i dat er sco pled en la significaziun «Unvorsichtigkeit» v. 312, quai che na va er betg bain en quest context. Uschia hai jau edì *in_prudintscha*, malgrà che Ge e Tr scrivan er ensemen il pled. L'interpretaziun biblica da Jacob è differenta: *Avessan forse eu e tia mamma e teis frars da gnir e'ns inschnuoglier davant tai?* (Bibla E 1953, Gen. 37,10).

36: Tar la scripziun <ng> empè dad <n> suenter <u>, tip *chiardungs*, *bastung* v. 112, *pultrung* v. 265, *praschung* v. 266.268.271 cf. Introd. 5.2.3. p.64. Ils auters mss. n'han betg talas furmas, mabain adina las furmas actualas cun <n>.

a41: Sper la furma usuala *Jacob* u *Iacob* han quatter mss. er autras furmas. La repartiziun da questas furmas è la sequenta.

Furma	Jacob	Iacob	Jachob	Iachob	Jachb	Iachb	Jacohb	Ø
ms. Tr	491 791 (2×) 801 a807 a841	11× ¹⁰⁶	a213	a31 a191 a203 a439				Titel a1 a541 701 721 a791 a801
ms. Süt	a1 a55 a591 a801	a563 a787		a213	Titel a41 791 801	a203 a439 491 a553 a567 a577 a791 791 a792		a31 a191 a541 721 a807 a841 841 a845
ms. P	a1 a191 a203 491 a591 a807		721 791 801 841 a845		a31 a41 a55 a213 a439 a553 a567 a577 a791 a792 a801		Titel a563 a787 791	a541 a841

Furma	Jacob	Iacob	Jachob	Iachob	Jachb	Iachb	Jacobh	Ø
ms. Ro	a191 –	a1	a791					
	a787	a31	791 (2x)					
	a792	a41	a807					
	a801	a55	a841					
	801		841					
			a845					

Furmas specificas che vegnan avant en dus mss. en il medem lieu èn en scrittura grassa.

Entant ch'i dat mo ina parallela tranter Tr e Süt per la furma *Jachob/Iachob* (a213), chatt'ins la furma *Jachb/Iachb* mo en ils mss. Süt e P, là dentant savens en omadus mss. en il medem lieu, numnadamain en 7 da 13 cas en il ms. Süt, en 7 dad 11 cas en il ms. P. En il ms. P cumenza il num adina cun J-, er en tut ils auters cas, empè da variar tranter J- ed I-. Ils mss. Co e Ge han adina la furma *Jacob*, medemamain il ms. Pi, entant ch'il ms. Ro cumenza cun *Iacob* (a1–a55), cuntinuescha cun *Jacob* davent dad a191, per finir cun set giadas *Jachob* a partir dad a791.

43: *tir* è la furma la pli frequenta en Co (5×), *tirs* è documentà 4×, *tiers* mo v. 722 e *ter* mo v. 729, cf. Gloss. s. v. **tir**. Ils auters mss. han adina la furma *tiers*; mo il ms. P ha anc ina giada la furma *tar* v. 190.

i44/a45: Las indicaziuns da reschia èn per latin en ils mss. Co e Tr, ma Tr las lascha savens davent dal tut, sco qua. Ge las surpiglia a l'entschatta ed a la fin per latin, ma ellas èn savens nunchapiblas; Jachiam Ger na saveva evidentamain betg latin. En la part da mez (a153–a507) èn ellas er per rumantsch en Ge. En Süt ed ils mss. pli giuven èn ellas adina per rumantsch, e quai segirgia en il model da Süt; Jan Süt n'aveva er betg las capacitads da translatar sez dal latin. Cunzunt il ms. P stat en la tradiziun da Süt ed ha qua: *Aquaists dian als desch frarss In traunter per par ilg munt*, pia il medem sco Süt, schizunt cun la formulaziun *traunter per per lg munt*, ma en ortografia differenta. Il ms. Pi è in pau pli liber en sias formulaziuns, qua *Aquaist dian ls 10 frars*, senza ulteriuras indicaziuns. Il ms. Ro inventa en general novas indicaziuns da reschia, bain sin basa dad indicaziuns rumantschas da ses model. En quest lieu ha el *Huosa siewa l Cusalg / Chia als 10 frars fetan / Incunter Joseph / Lewy disch*. Il pli savens inditgescha el mo il num da l'actur, senza *disch*. L'indicaziun da l'actur manca en Süt, P e Pi.

46: La furma oriunda era bain *ha ap(p)alanta = hɑ ap(p)alantɑ*, transponida correctamain en il ms. Tr en *ho apalanto*. La 3. sg. ind. prs. dad 'avoir', 'ho', è adina scritta <ha> en Co, per ordinari er la furma dal ptc., cf. p. ex. *hæga (...)* *apalanta*

v.578. La medema furma ha er *Ge nsoa palantoa* (= *ns_oa palantoa*), cf. RRC 5, 19,46, entant che Co, Süt e P han interpretà fallà il -a final sco furma da la 3.sg. e curregì quella en *appalainta*. Quest sbagli cun la medema correctura chatt'ins adina puspè, cf. p. ex. v.52. Ma cun quai è er la rima eliminada: *tratta* – *appalainta* en Co, Süt, P n'è betg ina rima correcta, anc sch'ils copists avessan interpretà *trattq* sco *trátta*. La scripziun <a> per [o] da l'original maina adina puspè a malchapientschas dal text davart dals copists, sco qua, ma en il ms. Co en talas malchapientschas vaira raras.

50: <dalg> qua e v.712 pudess er vegnir separà en 'd_alg' empe da *da_lg*. La furma *alg* dal prn.pers. da la 3.sg. è bain da chattar sporadicamain en il ms. Ge, dentant en il ms. Co mo en la furma *ailg* ina giada, v.164, cf. Gloss. s.v. **lg**². Cf. er *da_ls* v.838; 'als' na sa lascha betg documentar sco prn.pers. da la 3.pl.

51/52: Quests vers mussan fitg bain il svilup grafic e fonetic dad [o] durant il 16avel tsch. Entant ch'il ms. Co dovra fitg savens il grafem <a> per exprimer quest sun, ma er gia en concorrenza cun <o>, represchenta la grafia <oa>, fitg frequenta tar Chiampell, in svilup fonetic dad [o] che n'arriva dentant betg da penetrar. Questa scripziun è la scripziun usuala en il ms. Ge. Ils mss. dal 17avel tsch. scrivan gia per ordinari <o> e la scripziun <oa> resta tut il pli sco reminiscenza. Bifrun ha da l'entschatta davent adina <o>. Il ms. Tr ha puspè malchapi la furma <algrda> da ses model e l'ha "curregida" en *alguorda*.

a55: *expanedum* Ge è nuncler. Il pled stat empè da 'disch' en ils auters cas, uschia ch'i pudess esser in sbagli per 'exponendum' "declerond", cf. *exponit* "declera" a273, a291, a393 en il ms. Co.

60: Cun <Cha da chiasa> per 'Cha da chiosa' han divers copists gì difficultads. Mo ils mss. ils pli giuven, Ro e P, han transponì correct en *Cha da chiossa*. Il ms. Ge ha interpretà omadus <a> sco <o> ed anc reprendì la scripziun cun K, damai *Kho da chiosa*. Il puntg da partenza è stà pli probabel la furma <Kha da chiasa>. 'kha' stat er en Co sporadicamain per 'co', cf. vv.183 e 554, pli savens dentant per 'cha', p. ex. vv.107,122,197 etc., cf. er Gloss. s.v. **cha**¹. Süt e Pi (u lur model) han interpretà <chiasa> sco "valladrissem" per *chiesa*, quai che na fa nagin senn en il text. Tr finalmain ha reprendì l'entschatta dal vers 59, u per sbagli u per far la segira.

61: La caratteristica da la rassa che Jacob ha laschà far per Joseph vegn designada en la *Vulgata*, Gen. 37,3 sco *tunicam polymitam*. Lat. 'polymitus', in emprest dal grec, signifitgescha oriundamain 'cun blers fils', cf. TLL 10.1, 2582. Il pled vegn dentant interpretà gia baud sco 'da pliras colurs' e vegn lura er translata da LUTHER, *Biblia* Gen. 37,3 cun *einen bundten Rock*. SALUTZ, *Genesis*

37,3 reprenda questa significaziun cun *Rassa da plü culuors*. En ses commentari tar questa traducziun scriva el: *Nuo dschain schlappada e declera schlappadas: tal vestas da bleras culuors, veiuen blers claps da plü culuors cusids insembel*.¹⁰⁷ Sin basa dal text ebraic vegn translata auter ozendi, cf. Bibla E 1953 *ün büschmaint cun mangias*, «einen Ärmelrock», in vestgì da festas.

Pertugant la fin dal vers sto il model da Co e Ge avair gì la furma <in dus praist>, cun <u> empè dad ina furma dad <œ>, cf. C v. 31. La furma <dus> e vegnida interpretada dal copist da Co sco *dûs*, quai ch'ha provocà la midada da 'praist' en *pars* e cun quai ina ruptura da la rima 'praist – aquaist'. Il ms. Ge ha precisà la scripziun cun *düss*, ed il ms. Tr ha normalisà quella a *dæs* "dies". I dat pia er cas evidents, nua ch'ils mss. Ge e Tr han megras furmas ch'il ms. Co.

68: Ils mss., cun excepziun da Tr, han malchapì la furma <atar> pervi da la scripziun <a> per [o] ed han inventà ina nova versiun 'achiater', che na fa betg propi senn en quest vers. In sbagli analog è er da chattar v. 128 en Ge: *Ch ater* Co, *chia oter* Tr, *achiater* Ge.

69/70: *contredgia* e *brayèda* da Co na dattan betg ina rima correcta. Da l'otra vart n'èsi apaina da declerar, daco ch'in pled current sco *streda* dals auters mss. duess vegnir per sbagli *contredgia* en Co. PALL. 193 inditgescha dentant "contreda oder contredgia" e la furma 'cuntreda' fiss er da spetgar etimologicamain tenor DRG 4, 407. A partir da la furma 'cuntreda' pudess ins declerar *contredgia* da Co sco furma nova dal pled, duvrada senza resguard da la rima, e *streda* dals auters mss. sco adattaziun da *contredgia* per salvar la rima cun *brayèda*.

a73: La midada da latin *vir bonus* a69 a rumantsch *hum bun* a73 è da chattar mo en Süt e P e demussa, ensemen cun autras comunabladads da quests dus mss., ch'els tutgan tar la medema famiglia.

74: La *Vulgata*, Gen. 37,17 ha *Dothain*, ma la traducziun da LUTHER, *Biblia* ha er la furma *Dothan*, sco ils mss. pli giuvens Pi e Ro. Questa versiun ha er SALUTZ, *Genesis* 37,17, sper *Dotan* en il medem vers. Ils nums biblics main currents varieschan fitg en ils differents mss. Il ms. Co ha per ordinari furmas correctas, e las furmas las pli abstrusas ha il ms. Süt, cf. p.ex. er las furmas dad a75.

Tut ils mss. danor Co sa basan sin la furma da la 3. pl. prt. da dir, 'dissen', fitg frequenta tar Bifrun. Il prt. è er giustifitgà dal senn. La furma correcta è damai

107 Las indicaziuns da la semantica en ils glossaris ULRICH, *EChrest*. 245 «mantel» ed ULRICH, *Joseph* 42 «d. schlapp = schlaff), rassa schlapêda weiter rock» sa basan sin il context e na sa laschan betg verifitgar.

bain *disne*. Ma *disch* empè da 'dis' ha er il ms. Süt v. 376. Il ms. P ha *deschett* per 'dschet' en quest lieu, ina furma ch'ins na chatta uschiglio nagliur en ils mss. pli vegls.

77: Da remartgar è il remplazzament dad *imper(t)schq* da Co e Pi tras il sinonim *inparo* en Tr e Ro, *inpro* en Ge. Il medem remplazzament succeda er v. 135 e v. 164 en tut ils ms., er en il ms. Pi. En vers 733 mantegnan Tr e Ro la furma *inperscho*, entant che Ge ha cun *partschoa* in auter pled. *impertscho* svanescha en il decurs dal 16avel tsch., cf. DRG 8, 308. *imprq* è er da chattar gia en il ms. Co vv. 290.505.615; il remplazzament cumenza pia gia il 1567, sche betg gia en l'original dal 1534.

78: La simpla rima *opiniun – uniun* (Ge, Pi, Ro; Süt e Pi mancan), ch'è er semanticamain evidenta, è disturbada en medema moda en Co e Tr cun ina varianta ortografica dal medem pled: *d puniun – opiniun* Co, *d upiniun – openiun* Tr, in sbagli communabel frappant dals dus mss. che jau na sai betg declerar.

80: <pijsa> (f. 10v, davosa lingia) inditgescha la pronunzia speziala [o] cun in segn sut il grafem <a>. In segn sut in <a> per [o] chatt'ins er anc en ils sequents cas: 124 *achiattas* (f. 11v, l. 5 sutensi), 137 *fortuna* (f. 12r, l. 12), 315 *incoruna* (f. 1r, l. 6 sutensi), 536 *qter* (f. 6v, l. 15), 543 *hq* (f. 6v, l. 8 da sutensi), 553 *tribulas*, 554 *stas* (f. 2r, l. 4.5), 558 *ka*, *abanduna* (f. 2r, l. 9), 572 *chq* (f. 2v, l. 5 da sutensi), 589 *inculpa*, 590 *ingiana* (f. 2v, l. 14.15), 834 *abanduna* (f. 16r, l. 10). La furma dal segn n'è betg propi clera. Il bler sumeglia ella in simpel stritg vertical sut il grafem <a> (vv. 543.554.558 etc.), ma en tscherts cas sa cumpona ella d'in stritg orizzontal e d'ina comma e sumeglia uschia fitg la furma dal segn utilisà en la stampa da CHIAMPELL, *Psalms*, p. ex. *qns*, *sajngchias*, *siand*, tuts p. 7 da l'original, etc. Questa furma vegn er surpigliada qua. Sche questa furma da signalisar la pronunzia [o] dal grafem <a> sa chatta en in ms. d'in text da Gian Travers èsi bain da supponer, ch'er quel haja gia duvrà questa furma. Ella fiss alura in bun pau pli veglia ch'il *Cudesch da Psalms* da Chiampell dal 1562.

82: Il puntg da partenza da las differentas furmas è probablmain ina furma <Äplu> cun <Ä> per <Am>, sco en auters lieus. I saja anc fatg attent a la furma dal vers en Süt: *Aun plü nosch frer crudela schi ais da nosch natüra*, quai che demussa ch'er vers senza difficultads pon vegnir travestids dal tuttatafg en quest ms.

85: La furma dal verb è nunclera. *trasater* dal ms. Co vegn translata per regla cun «verschwenden, vergeuden», cf. p. ex. JUD, *Dysch ateds* 190, v. 692 *trassater / cum baiuer e cun mangier*, cf. er il glossari l.c. 262 e SCHORTA, Rq. A 4, 285 s.v. *trassater*. I dat dentant er almain in cas, nua che l'object è persunal, nua ch'il

verb sto damai avair in'otra significaziun, numnadamain JUD, *Dysch wteds*, v.1674 (= RRC 5, 270,11) [*Dieu*] / *Ans lascha trassatter il Tüerck*. Per questa documentaziun inditgescha JUD l.c. en il glossari p.262 la significaziun «plündern», che na dat er nagin senn en quest lieu. Grazia al DRG-online chatt'ins là il pled sursilvan *dersentar*, DRG 5, 92, ch'ha sco significaziun principala «zugrunde richten» “ruinar, far ir en malura” e che vegn mess istoricamain en connex cun E *trassatar*. Questa significaziun fiss er adattada per quest vers: “Sia mamma vegnin nus a metter a malura”. La semantica fitg speziala da *trasater* pudess er declerar ch'ils auters mss. han tschertgà auters plets. Per *trasambler* dals mss. Tr, Süt, Pi e Ro inditgescha ULRICH, *Joseph* 43 en il glossari la significaziun «hinscheiden (< transambulare)», e las furmas dals mss. Ge e P sa laschan er declerar sin basa da *trasambler*. Ma per il mument è il pled documentà mo en quest lieu tenor il material dal DRG. En scadin cas è er la sintaxa midada en quests mss., da “[nus] vegnin” dal ms. Co a “la mamma sia vegniss”. Da remartgar è er ch'il vers è a-istoric; la mamma da Joseph è gia morta da quel temp, cf. C v. 34.

86: La furma oriunda dal vers n'è betg clera. Il subj. feminin è pli logic, uschia ch'el pudess er esser secundar. 'el' stuess lura sa referir a *nass bap*. La midada da (*im*)*bratscher* a *bütscher* Pi e *brancler* Ro mussa ch'ils mss. pli giuvens pon er midar plets clers en autras furmas.

95/96: Il ms. Ge lascha en singuls cas la scripziun <a> per [o], sco qua *a cumando* empè da *o cumando* Süt, P, cf. p.ex. er <atz> en v.6. Ma *cho chia* dal ms. Tr en v.96 empè da *Cha* dals auters mss. demussa er ils problems da questa scripziun per ils copists. Il copist da Tr u ses model ha transponi *Cha* dal model en *Cho*, perquai ch'el ha interpretà <a> sco [o], ed ha lura anc stuì cumpletter il *chia*, per ch'il vers saja correct.

97: Er tar quest vers n'è la furma oriunda betg clera. *ingurdinscha* è documentà en texts ladins tenor DRG 9, 184s. be en quest lieu, ed er uschiglio mo anc per Lavin, uschia che la significaziun exacta dal pled en E n'è betg d'eruir. I n'è lura er betg da smirvegliar che copists pli giuvens n'han betg chapì il pled ed al han remplazzà cun auters. Il vers vegn translatà DRG l.c. 185a «Joseph hat uns gegenüber keine Übergriffe zuschulden kommen lassen», ma questa significaziun sa basa sin la versiun da Ge, cet. *ad ingün d'nus fat ingurdinscha* empè da Co *ada nus tûts fat ingurdinscha*, e la significaziun «Übergriff» na vegn inditgada uschiglio nagliur. La significaziun usuala dal pled è «Gier, Gefräsigkeit». Uschia na sa lascha er betg giuditgar, sche Ruben manegia ch'ils siemis da Joseph hajan fatg tort a tuts u n'hajan gè per nagin consequenzas negativas. Il text biblic n'ha naginas indicaziuns correspudentas.

98: Sin basa dad in pled relativamain current sco *algurdinscha* da Co èn las bleras variantas dals auters mss. apaina da declerar. Cunzunt la varianta *agradinscha* da Tr, Süt e P è fitg rara, cf. DRG 7, 669 s.v. *gradenscha* «Gefallen», cun exempels da las *Dysch æteds* e dal *Filg pertz*, quai che pudess declerar las variantas cun plects pli currentes.

103: ULRICH, *EChrest* 18 (v.101) ha a la fin dal vers *inopina* che deriva da PiC2. Il ms. original Pi ha la furma *ingiuovina*, medemamain l'emprima copia da quel, PiC1. I sa tracta damai d'ina "correctura" dal copist da PiC2. Ma er ULRICH, *Joseph* (v.103) ha mantegnì questa furma. El inditgescha sco furma da P *ingla* che na fa nagin senn. La furma *ingla* vegn dentant curregida en l'introducziun, ULRICH, *Joseph* p. V tar il vers: "[inopina] *ingiuovina* ?" dal collaziunist Dr. Schiess. Il pled è bain cuvert d'in tatg, ma auter ch'il <g>, ch'è en conflict cun in <d> da la proxima lingia, è la furma clera. ULRICH, *Joseph* n'ha betg integrà las correcturas da Schiess en ses text, ma las ha mo inditgadas en l'Introducziun, p. V–VII. Il DRG 9, 241 inditgescha il pled mo per ULRICH, *Joseph*, cun renviament a la furma inditgada en l'Introducziun, ma cun ina fallada interpretaziun da la valur da questa furma. *inopina* è pia ina invenziun dad Alfons von Flugi.

104: Da remartgar è ch'il ms. Süt ha sco sulet la furma correcta *sour Dina*, che vegn er anc confermada dal ms. P cun *sour dina*. L'episoda biblica, a la quala vegn fatg allusiun en quest vers, Gen. 34,1–4, na para betg d'esser stada enconuschenta als copists, bain dentant al redactur da *Z.

107–112: Ils vers 107–112 varieschan fitg en ils differentes mss. Pli u main il medem text sco il ms. Co ha mo anc il ms. P, ma en furma da prosa ed en ortografia fitg singulara.

Ms. P, f. 2v, no. 3 NEPTALIN DISCH

*Madischi frars cha taunt predger Ais pür per Ens schuier sch nus
vulain qualchiosa fer sche nu bsügnains plü In Tarder la ocosiun
Ischuntra Al hura passa chi Voull Nus fatschan Ilg sieu Bastun ABassa.*

Da remartgar è ch'el ha er la successiun pretendida da la rima *qualchiosa fer*, sco be anc il ms. Ro. Sin basa da la versiun da P ha ULRICH, *Joseph* 5 er edì questa passascha en sis vers, ina versiun che vegn uss confermada dal ms. Co.

Sis vers, sco il ms. Co, ha er il ms. Ro

Ms. Ro f. 387a/b Naphtalin

*mo via frars nun ais oter taunt prager
Co da noss trato per ans stravier
schia nus wulains ün qualchiosa fer*

110 *Schi nun stain plü ans inpiser*

*Locasiun iscuntra et lura s aproassma
et uscheia scodün sia bastun a basa.*

El ha dentant in text fitg different dal text da Co, gist er en l'emprim e davos vers da l'intervenziun da Neptalin, ch'èn vaira fixs en ils auters mss. La fin dal vers 111 cun *et lura s aproassma* empè da *alhura passa* da Co ed il cumenzament dal vers 112 cun *et uscheia scodün* empè da *Chi uoul nuss fatschan* dals auters mss. demussan in tractament fitg liber dal text original, ch'ins chatta er uschiglio savens en quest ms.

Ils auters mss. han be quatter vers empè da sis, per part cun parts nunchapiblas.

Ms. Ge 21v *Neptalin disch*

*Madischi frarss chia taunt pradgier aispürans strawiær.
Scha nuss wulain fer inqualchiosa schi nun par ginias
Scha nuss wlain inqualchiosa occasiun matura possa plü intarder
Chi uoul nuss fatschan ilg sieu bastuna passa.*

L'ediziun RRC 5, 20,107–110 emprova da spendrar il text cun ina conjectura u l'autra, p.ex. *parg(i)nas* per *par ginias*, ma jau n'hai betg pudì eruir, tge che duess esser manegià cun 'pagnas'. Fitg different dal ms. Ge è il terz vers en l'ediziun: *Scha nuss wlain inqualchiosa* è laschè davent cun *raschun*, *matura* è interpretà sco *na turna*, *possa* sco *passa*, e *plü intarder* è er laschè davent.

Il ms. Tr è anc magari datiers dal ms. Co:

Ms.Tr 81v/82r *Nepptalin 1*

*madysschy frars ko tuant (sic) pradgier püraiss appr|aschdiwer
Scha nuss wulain fer qualchiosa schi nun | plü intarder||
La akasiun in scountra, alhura passa
chi uuol nus fatschan alg sieu bastun basa*

Las emprimas duas lingias en scrittas f.81v giudim d'in terz maun, in maun d'uffant che scriva er bustabs pli gronds ch'ils auters dus mauns. Damai ch'il text dals dus vers 107+108 e 109+110 è memia lungs per sia scrittira, vegn la fin scritta a l'ur dretg u sut il vers. Surtut *appr|aschdiwer* per *par ns schtrawiær* è nuncler. La mancanza da *bsungai{n}s* simplifitgescha er da prender ensemen ils vers 109+110. Ils vers 111 e 112 èn scrits a l'entschatta da f.82r dal segund maun e varieschan be pauc dals vers correspondents da Co.

Er en il ms. Süt èn ils vers 107–112 scrits en quatter lingias e transformads per part:

Süt 23r *Neptalin disch*

*Madischi frars che taunt pregier ais purpes ns schüser
Scha nus ulain fer ünqualchiosa schi nun bsügnain pür
La ocasiun iscuntra alura pasa
chi voul nus fadschain lg sieu bastun abasta.*

Il copist Süt ha gè problems en ils medems lieus sco il copist Tr: Empè da *pür par ns schtrawyer* ha el *purpes ns schüser*; ‘purpes’ è nuncler. Lura manca *intarder* e cun quai la rima cun *schüser*. Percunter ha el mantegni la furma correcta *bsügnain*. Plinavant ha il ms. Süt a la fin *abasta* empè da *bassa*, sco il ms. Pi.

La medema disposiziun dals vers ha er il ms. Pi:

Ms. Pi 3 *Neptalin disch*
Madischi frars chia tuot prival nun s’poassa schivir schvier
Scha nus vulain fer qualchiosa schi nun bsügnians pü surtrer
La saschun iscuntra alhura basta passa.
Chi voul nus fatschen ilg sieu bastun abasta
bifun

Las cassaziuns e las correcturas derivan da l’emprim maun, ma la correctura da *bastun* en *bifun*, usualmain “pajass”, cf. DRG 2, 572 s. buffun, na fa er nagin senn. Ella è bain er surpigliada da PiC1 ma betg da PiC2 e cun quai er betg dad ULRICH, *EChrest.* 19 (vv.105–108). Ils copists da Pi u lur model simplifitgeschan savens il text oriund: *stravier*, in pled plitost rar en la litteratura, vegn simplifitgà a *schivir* e curregè en *schvier*. Cunzunt la davosa varianta para da sa basar directamain sin *stravier*. Main evident è il midament dad *intarder* a *surtrer* e da *ocasiun* a *saschun*, entant che la correctura da *basta* a *passa* astgass derivar dal model.

Che Ge, Tr, Süt e Pi han qua 4 vers empè da 6 lascha supponer in sbagl vaira vegl en la tradiziun dal text dal Joseph. Da remartgar è dentant er che mingin da quests mss. dat in pau in’altra versiun da quests vers, uschia ch’ins na po betg eruir in model communabel. Quel astgass pia plitost avair gè ina largia ch’ils differents mss. han cumplettà en moda differenta. Il puntg da partenza pudess esser stà la varianta *fer qualchosa* empè da *qualchosa fer*. Cun questa varianta va a perder ina da las quatter rimas sin -er da l’infinitiv dals vers 107–110, quai che po vegnir evità cun prender la fin dal vers 108 e 110 sco rima. Ma da remartgar è er ch’il ms. il pli vegl Co ed il ms. il pli giuven P han in text vaira identic, cun excepziun da la midada da *stravier* a *svier*, quai che documentescha tuttina ina gronda constanza dal text.

a113: Ils vers 111–142 èn scrits en il ms. Tr dal segund maun. Quest copist n’in-ditgescha en questa part, sia emprima part pli lunga, betg il dumber da las intervenziuns da l’actur. Pli tard surpiglia er el quest dumber, ma l’emblida ina giada u l’altra.

131: Cunquai che quest vers manca en il ms. Ge, manca el er en l’ediziun RRC 5, 21 che sa basa sin il ms. Ge, malgrà ch’el è en tut ils auters mss. e damai er en ils mss. Tr, Pi e Ro che vegnan citads da temp en temp en l’ediziun da la RRC.

L'intervenziun da Ruben ha en questa ediziun pia mo trais vers, malgrà che tut las intervenziuns cleras han in dumber pèr da vers pervi da la rima.

131/132: La rima da quests vers sa separa en duas gruppas: *tieu spiert – piert* per ils mss. Co, Tr e Pi, entant ch'ils mss. Süt, P e Ro han la furma *spiert tieu – partieu*. Sin basa da la rima da v.132 tutga er Ge tar questa gruppa. 'püert' è fitg rar en E, ma anc da chattar RRC 5, 359,1231 ([*Spill co ilg filg da Dieu ais naschieu*]). Là è la furma duvrada sco varianta da 'spüert', ptc. da spordscher, 'offrir'. Ma qua sa tracti plinavant d'in subst., uschia ch'ins stuess anc quintar cun ina substantivaziun dal ptc. en il senn dad 'offerta, spierta', quai ch'è semanticamain betg gist quai ch'ins spetgass en quest connex. ULRICH, *EChrest.* 241 inditgescha per *püert* la significaziun «Engpass» ch'è dal tuttatafag arbitrar. Ma er la varianta 'partieu' dals auters mss. n'è sematicamain betg pli clera. La significaziun usuala è «Partei, Partie, Heirat», cf. PALL. 521. Er qua inditgescha ULRICH, *Joseph* in'otra significaziun per 'partieu', numnadamain «Entschluss, Lage», quai che va bain a prà semanticamain, ma che n'ha uschiglio nagina parallela.

133: *wangio* è documentà fitg stgars, ma il pled è er da chattar tar Bifrun en la furma *uengiô* Petr.1, 2,19, là dentant substantivà en la significaziun da 'merit', cf. GARTNER, *Bifrun* 679. Sco subst. vegn il pled er duvrà RRC 6, 166,56 e 170,67. Qua e v. 349 vegn la furma anc duvrada sco ptc. *hæ eu aque wangia* "hai jeu merità quai", uschia er RRC 5, 83,1430 (*Filg pertz*). Autras furmas verbalas n'hai jau betg chattà; l'infinitiv *wangier** sco furma da basa dal glossari deriva dad ULRICH, *Joseph* 43, s.v. *vangiêr*.

135: 'dschservir' (= dis + servire) "far donn, far tort" è in pled ch'è documentà mo en il 16avel tsch., cf. DRG 5, 455b. Ils copists dal 17avel tsch. n'al han pli probabel betg chapì ed en scadin cas betg pudì analisar, sco lur furmas demussan.

137: *furtüno* signifitgescha en puter vegl "sventirà, disfortunà", cf. DRG 6, 799b. Il DRG dat dentant exempels en questa significaziun mo per Travers. Pli frequent è *fortüna* en il senn da "disgrazia, sventira", cf. er *Joseph* v. 203.

a141: Sco gia tar a45 è l'indicaziun latina dal ms. Ge nunclera. La successiun dals nums laschass supponer *Joseph* sco subject; *ligawit* e *posuorat* per 'posuerat' (ind. plqpf)¹⁰⁸ èn omadus furmas verbalas finitas. La medema successiun

108 *posuerit* dal ms. Co è conj.pft. Suenter 'postquam' stat en latin usualmain il pft., ma spetgà fiss plitost l'ind.pft. 'posuit'. cf. J. B. HOFMANN, ANTON SZANTYR, *Lateinische Syntax und Stilistik*, München 1965, S. 598s.

dals nums ha er il ms. Tr, ma quel n'ha nagina furma verbala finita. Tenor il senn stuess il model da questas duas versiuns avair gî insatge sco 'Ruben, postquam in cisterna posuerat Joseph ligatum'. Ils auters mss. han in text rumantsch correct: *Ruben siand Josef in vsterna* (sic) *disch Süt*, *Ruben siand Joseph mis in la cisterna disch* P, Pi, ma el na correspunda a nagina versiun latina exactamain. Il ms. Ro ha mo *Ruben disch*, ma el ha er in'atgna versiun dals vers 141/142.

142: Per il pled *atid* n'hai jau chattà naginas autras documentaziuns che pudessan sclerir la significaziun dal pled. Ils copists na paran er betg d'avair chapì il pled, damai che nagin dad els ha la medema furma u almain ina furma che fiss uschiglio chapai vla. Tenor il senn stuessi sa tractar da "pavel", ma i na dat nagina corrispondenza biblica per questa scena. Pertutgant *adath* dal ms. Pi cf. ULRICH, *Joseph* p. 35 s. v. adatt 'Verpflegung'. Ma questa furma pretenda ina midada vaira gronda dal v. 141 per survegnir ina rima, cf. ULRICH, l. c. p. 6 tar quest vers.

a143: Ils nums *Juda* e *Judas* varieschan er en il ms. Co. *Juda* chatt'ins a51, a177, a467, *Judas* qua, a571 ed a579. En quest connex ha er la *Vulgata*, *Gen. 37, 26 dixit ergo Iudas fratribus suis*, ed il num variescha er là. Il diever dal nom. acc. pl. *venientes* en connex cun il dat. abl. pl. *negotiatoribus* en Co na m'è betg cler. L'indicaziun da Ge, *Judat post diei sune Ruben / Venienti duos mercatores* è plitost pseudolatina. *diei sune* sto repreneur *discessum* "partenza". *venienti* stuess esser dat. sg., ma è probablamain in nom. pl. fallà empè da *venientes*. *duos* stuess esser acc., è forsa dentant er be il nom. *duo* cun il -s dal plural rumantsch.

Las traducziuns rumantschas n'èn er betg adina nunproblematicas. Süt ha *Judas siand Ruben tinieu egnand / Ls marchiadauns disch*. Il medem ha P, sulettamain in pau pli cler: empè da *tinieu egnand* ha quel *sinieu e gnand*, pia: "Judas, siond Ruben ò davent e vegnind ils martgadants, di". Il medem ha er il ms. Pi, entant che Ro inditgescha be *Judasch* (sic) e lascha davent il rest. Sin basa dal medem text rumantsch en quests trais mss. en in lieu, nua che l'original aveva in text latin, pon ins supponer ch'igl haja dà gia baud ina versiun, nua che las indicaziuns latinias eran vegnidadas transladas, ch'ha lura remplazzà al cumenzament dal 17avel tsch. la versiun originala latina.

150: Il copist da Tr ha pli probabel malchapì la furma *lad* (Co) da ses model cun scripziun <a> per [o], pia 'lod', e l'ha repreneur sco *latt*, che na va dentant betg en rima cun ses *buot* en v. 149. Perquai ha el prendì *vschya* a la fin, er sche quai na spendra betg la rima.

a151: Gad cumpara er a163 sco actur, en ils blers mss. en la medema furma sco qua. Il ms. Co ha dentant en a163 la furma *Gad*, quai che lascha supponer che

Gati saja in sbagl per *Gat 1*. Da remartgar è che mintga ms. ha in'otra furma che l'auter e che mo il ms. Co ha almain a163 la furma biblica *Gad*. Quai demussa d'ina vart la nunenconuschiantscha dals copists dals nums biblics, da l'otra vart dentant er la variaziun ortografica dals differents mss.

a153: Il ms. Ge mida tar questa indicaziun dal latin al rumantsch per las indicaziuns da l'actur. Quellas restan lura rumantschas fin a507 e turnan lura al latin fin la fin.

158: *mna* per 'mno' Tr, *mno* Ge, P han ina furma da la 2.pl. ipv. ch'è usualmain pli veglia che la furma sin -e da Co e Ro. La furma *mne* è dentant er da chattar en Co v. 265, nua ch'er Tr ha la furma *mne*, entant che Ge, Süt e P han la furma *mno*. Ma la furma *mnêd* ha er gia Bifrun, Mc. 9,19, ch'ha uschiglio bunamain adina la 2.pl. ipv. da l'emprima classa sin -o. GARTNER, *Bifrun* 582 vesa la raschun per questa furma en il fatg che la furma ha mo ina silba e saja s'orientada a las furmas irregularas *dæd* e *stêd*. En il tom 5 da la RRC chatt'ins omaduas furmas en funcziun da 2.pl. ipv., *mne* RRC 5, 179,761; 223,656; 233,840 etc., *mno* ha il ms. Ge er anc a175 e v.606 dal *Joseph*, plinavant RRC 5, 64,791: *Wus gne et amno aquaist in cuschina (Filg pertz, ms. Tr) u 5, 186,896 Alg furmaint araspe et mno a loe (Arik hum, ms. Ge)*, entant ch'il ms. Danz ha *araspo est mno*. Ma i resta nuncler, tge furmas che van a cust dals copists e tge ch'è la versiun oriunda da l'autur da quests texts. Il DRG 12, 602–625 s.v. manar na dat nagins exempels per las furmas da la 2.pl. ipv., sco ch'i resorta da la versiun electronica, uschia ch'ins na po betg giuditgar las furmas a basa dals texts stampads.

a159: Il ms. Co surpiglia qua l'indicaziun da reschia dad a167, nua ch'ella è giustifitgada. La furma edida è analoga ad a171 *Alter negociator<um>*. La furma *als* da Tr pudess vegnir d'ina malchapientscha dad *alter* scrit en furma scursanida. Che las enconuschiantschas dal latin dal copist Tr n'èn betg fitg bunas pon ins adina puspè constatar.

159/160: In dals paucs exempels, nua che la rima, *tscheira – fulastira*, n'è betg correcta. Ma sulettamain il ms. Ro ha mess la rima sur la correctadad linguistica cun *tscheira – fulasteira*.

166: Il ms. Co ha cun *par la mur Dieu* en scadin cas in text main bun ch'ils auters mss. cun variantas convergentas da *par ilg aroff mieu*. Gia la rima *dieu – Dieu* da Co è main buna che *dieu – mieu* dals auters mss. Plinavant è la versiun da Co la lectio faciliior. La fin d'in vers fa *par la mur Dieu* en Co er v.606 e 745, omaduas giadas dal reminent en rima cun *mieu*, entant che *aroff* na vegn betg avant insanua auter en il text dal *Joseph*.

167: La versiun *schfalqs* da Co n'hai jau betg pudì chattar utrò. Il pli datiers vegn 'fallo', ptc. da 'fallar' «verfehlen», ch'è vaira frequent sco adj., cf. DRG 6, 57, ma che n'ha nagina varianta **sfal-* e n'è er semanticamain betg spetgà. Ils auters mss. sa basan sin 'sfadio' «müde, ermüdet», cun la varianta *afadios* Tr, ch'è er documentada Bifrun, NT Mt. 11,28, cf. er DRG 6, 12. Ma cunquai ch'i n'è betg cler, co ch'il copist da Co pudess esser vegnì a *schfalqs* sin basa d'in **schfadiqs* da l'original, hai jau laschè la furma da Co. *schfadios* da Pi etc. pudess esser in remplazzament d'in pled betg pli enconuscent.

169: La fin dal vers en il ms. Co, *s_sarz nas*, è nunchapibla. Che quel ha in sbagli demussa er la fin dal v. 170 en Co cun *plaschas*. A basa da 'füs vnel' è da spetgar il cund., pia 'plaschess', e la varianta *plaschas* è bain be per avair ina rima cun *nas* a la fin dal v. 169.

173: Ils mss. Co e Ro dovran en quest vers la 2. sg. ipv, entant che Ge, Tr e P utilischan la 2. pl. ipv. En vista al proxim vers, nua che tut ils mss. han *da te*, damai il sg., è la versiun da Co e Ro bain quella da l'original. La furma cun <o> pudess er esser ina interpretaziun fallada che l'<a> final stettia per [o].

i174: Questa indicaziun da reschia parallela da Ge e Ro va bain enavos sin in ms. pli vegl. En Süt e Pi mancan ils vers correspondents, ma il ms. P n'ha betg questa indicaziun.

a175: La numeraziun da Tr, *Ruben 8*, è fallada per 7, medemamain a181 *Robenn 9* per 8, ma a207 constat la numeraziun lura puspè cun *robenn 9*. Responsabel per quest sbagli pudess esser a143, nua che Tr attribuescha ils vers 143–150 a Ruben empè da Juda(s).

183: Il ms. Pi ha suenter v. 183 sco sulet ms. in vers supplementar: *Nus vulain ünna nuorsa matzer*. Quai declera l'indicaziun en v. 185 *Et aquella [sc. la rassa] in quai saung tainscher*, ina indicaziun che n'è uschiglio betg clera, damai ch'i na vegn betg ditg avant insatge da 'sang'. L'indicaziun da Pi è confurma al raquint biblic: *Ed els pigliettan il büschmaint da Josef, mazzettan ün üsöl e bagnettan il büschmaint aint il sang* (Bibla E 1953, Gen. 37,31). Tuttina è quai in vers supplementar da Pi. Cun quest vers datti numnadamain trais vers cun la medema rima: *fer – matzer – schdramer*; i stuess esser u dus u quatter. Plinavant ha Simeon lura ina passascha da nov vers, entant che tut las autras passaschas han in dumber pèr da vers, cunquai che mintgamai dus van en rima. RRC 5, 23,181 ha surpiglià quest vers en ses text sco sulet vers da quest ms. ULRICH, *Joseph 8* ha integrà il vers supplementar da Pi en vers 185:

Ad aquell(a)' [in ilg saung d'üna nuorsa] tainscher.

184: En v.61 han tut ils mss. la versiun *rassa schlapeda*, er il ms. Co. *schlapeda* è damai la caratteristica da questa *rassa*. La furma dal verb en l'inf. è en ils auters mss. *s(ch)dramer* «zerreissen». Perquai ch'il ms. Co ha prendì sco adj. *schdameda*, pli probabel in sbagl per 'schdrameda', ha el evità l'inf. 'schdramer' e prendì il sinonim *schcharper* a la fin dal vers. La versiun unanima dals auters mss. è pli coerenta che quella dal ms. Co. ed è perquai vegnida integrada en il text.

186: Il ms. Tr ha anc restanzas da la scripziun <z> per <dsch>, sco qua *infainzer* per *iffainscher*, cf. p.ex. er *arezunais* 153, *arazuno* 545; *plaunzer* 212, *fazais* 319, *sporza* 390, ina scripziun frequenta en ils emprims tschentaments da Bever, cf. AnSR 131, 2018, 35s. <z> stat er mintgatant per <sch>, cf. *zner*, dataziun, *perdarza* 603, *pardarzain* 784; <tz> per <tsch> *prytz* 163.174, *fatza* 595, *fatz* 647, *sper ses diever* usual per [ts], sco in *fortza* 24, 218, 437 etc.

187: La furma usuala da la preposiziun è *par*, cf. Gloss. s.v. Ma la scursanida *p<er>* vegn er uschiglio er adina duvrada per *per*, cf. *saimp<er>* v.6.10, *imp<er>schq* v.77.125 etc. Er en context latin stat *p<er>* er per quest pled, cf. *Joseph p<er> interpreten* a461; *Fratres int<er> se p<er> Neptalin* a611. Il diever da *p<er>* è er pli restrictiv che quel da *par*, numnadamain bunamain adina sco preposiziun cun in object direct. Cf. er *p<ro>* C v.254.

191/192: Da remartgar è ch'il ms. Ge cun *türt – cufuert* ed il ms. P cun *tært – cuf-füert* na prendan nagin resguard sin la rima per lur scripziuns, entant ch'ils auters mss. han en omadus cas la medema scripziun.

a195: Qua ha er il ms. Co ina numeraziun da l'intervenziun da Zebulon. Ins po pia supponer che ses model haja er gí ina tala, ch'el l'ha dentant laschada davent, damai che sia copia n'era betg prevista per ina preschentaziun dal toc. Ina segunda, fitg impurtanta restanza da la numeraziun en Co è da chattar a473, cf. er C a221 ed a393.

Zabulon è la furma da la *Vulgata* ed è la furma usuala en tut ils mss. Ella è er documentada en il ms. Co sco indicaziun d'actur a103 ed a617. Las biblas protestantas han la furma *Sebulon* che n'è dentant documentada en nagin ms. La varianta *Zebulon* è singulara, ma vegn tuttina sustegnida dal ms. Ro.

197: La differenza tranter *chia* Ge, Ro e *aquo/cho* tar ils mss. pli giuvens e da declarar a basa da *kha* dal ms. Co resp. da l'original, che po vegnir interpretà tant sco 'chia' che sco 'co', cf. Gloss. s.v. **cha**¹ e **ka**.

201: Cun quest vers han ils mss. Pi e Ro gí difficultads ed han perquai autras formulaziuns: *Scha Joseph sülg chiaming füs in ün cuntredi turno* Pi e *Schia*

qualchiossa füss a Joseph in viedi iscuntro Ro. Quests dus mss. han mintgatant formulaziuns ch'han tut il pli il text oriund sco puntg da partenza per las atgnas formulaziuns, ma cunzunt il ms. Ro ha er vers inventads dal tuttafatg da nov.

202: Er cun 'dschservir' "far donn, far tort", DRG 6, 799b, han ils copists gè difficultads, qua anc pli grondas ch'en v. 135, nua che almain Ge aveva anc *dschse-ruieu*. Er qua guntgeschan ils mss. Pi e Ro sin auter pled; omadus han *sdratscho*, da puter 'sdratscher' "stgarpar", cf. PALL. 666.

206–252: Sco remplazzament per il ms. Co vegnan a prima vista il ms. Ge ed il ms. Tr en dumonda. Pertutgant plets e furmas èn il ms. Co ed il ms. Tr pli datiers in da l'auter ch'il ms. Co ed il ms. Ge. Ma la qualidad dal ms. Ge è tuttina in bun pau meglra che quella dal ms. Tr. El mantegna er anc meglier las scripziuns oriundas dal ms. Co, sco <w>, <tz>, ma er *Joseph* empè da *Josef* Tr. Il text sin basa dal ms. Ge è dentant in bun tant pli lunsch davent da l'original ch'il text dal ms. Co, ed er las intervenziuns per segirar la chapientscha dal text èn bler pli frequentas en questa part dal text ch'en las parts che pon sa basar sin il ms. Co.

206: La furma *chatter* da P sa basa sin la scripziun <chia ater> per <chia oter>. Questas restanzas da la scripziun <a> per [o] demussan ch'il puntg da partenza dals mss. pli tardivs aveva er questa scripziun.

207: La furma dal verb n'è betg clera. Tenor tut ils mss. stuessi esser ina furma da 'as schkufurter', 'sa sconfortar, perder il confiart'. Sin basa da la furma *dschechkfurto* Ge, fallà per 'dschkfurto', pudess ins supponer 'd_schkfurto' cun d_sco prn. refl. per 'ta'. Ma la furma sin -o è quella da la 2. pl. ipv., betg quella da 2. sg. ipv, uschia che prn. e finiziun na concordeschan betg. Ils mss. "curregian" las furmas: Tr la furma dal prn. en *schufurto*, ils mss. P e Pi la furma da l'ipv. en *te schufurter* (P), *t'schufurter* Pi, ed er il *dest schufuter* da Süt è bain ina reminiscenza da *te schufurter* da P. La furma oriunda pudess dentant er esser stada 'dschkuffurto' cun dschk- sco varianta pli veglia da schc-, cf. DRG 5, 433 dschcrescher → screscher, dschcussagrar → scussagrer. Perquai hai jau laschè la versiun curregida da Ge. Per la significaziun cf. LRC 1018a s. v. sconfortar.

211: La furma oriunda n'è betg dad eruir cun segirtad, damai ch'ils trais mss. ils pli vegls han furmas differentas. Ins chatta exempels tant per *amaun* sco per la construcziun cun l'artitgel dal tip 'avant il maun', cf. DRG 12, 545s. Ils trais mss. pli giuvens han la furma currenta moderna.

214: Ils mss. pli giuvens paran d'avair gè difficultads cun il ptc. regular *pardieu* e l'han curregè fallà en *partieu* (Süt, P) resp. en *pertz* (Ro). Da remartgar è che

tut ils mss. han la furma *tritez(z)a* (v. 213) en rima cun *algre(t)zchia*, ina rima che na fiss pli tard betg correcta.

215: Tenor DRG, CM s.v. ramporgna è il pled documentà sulettamain per il 16avel tsch., là dentant pliras giadas: SCHORTA, *Müs* 59,520 en la furma tardiva *rampoargna*, RRC 5, 43,39 *arampoarna* (*Filg pertz*, ms. Tr), RRC 5, 160,351 *Arampoarngnia* (*Arik hum*), ma er CHIAMPELL, *Psalms* 129 (Ps. 34, str. 5; ULRICH, *Psalter* 82,43) *rampoarnga*. *Filg pertz* v. 39 translatescha *arampoarna* tud. 'truren' «Trauer, Kummer»¹⁰⁹, cf. er ULRICH, *EChrest.* 241 s.v. *rampoargna* «kummer, schmerz» cun renviament a *Müs* v. 520. Auter ULRICH, *Joseph* 41 s.v. *ramporgna* «vorwurf, unglück» a basa dal context.

a217: Be il ms. Tr ha mantegnì qua l'indicaziun da l'actura latina, ma cun ina furma nunchapibla *heixponi*. Da spetgar fiss en scadin cas il pled 'uxor'. In pau pli clera è l'indicaziun a227 cun *Vxpor putiforis 2*, ma er betg dal tut correcta. Il copist da Tr ha en scadin cas tut il pli enconuschientschas minimalas dal latin ch'el avess da copiar. Il pled latin 'uxor' che vegniva avant trais giadas en l'original, n'ha el betg reproducì correctamain en tut ils trais cas.

a221: Il ms. Tr cumenza cun *Josefsequondo 1* ina nova numeraziun da las intervenziuns dal Joseph, entant che il ms. Ge cuntinuescha l'emprim anc cun la numeraziun veglia, cf. a241 *Joseph 8 disch* = *Josef 2* en ms. Tr. Ma a281 reprenda er il ms. Ge la nova numeraziun cun *Joseph 4 disch.*, en il medem lieu sco *Iosef 4* en ms. Tr. La numeraziun cumenza puspè da nov a393 cun il discurs da Joseph cun il Pharao, damai suenter sia sortida da la praschun. Quai resorta dal ms. Tr e dal ms. Ge d'in terz *Joseph 4* a473, lura puspè cun *Joseph .19.* a765; tranteren manca la numeraziun en Ge. L'indicaziun *Joseph ilg secündt* en Ge e *Josef sequondo* en Tr e la nova numeraziun da las intervenziuns da Joseph davent da quest lieu laschan supponer che *Joseph ilg secündt* pudess esser stà in auter actur che l'emprim Joseph. Cun quai pudess il temp considerabel tranter la vegliadetgna da Joseph tar la vendita e quella da ses problems cun la dunna da Potifar esser vegnì surmuntà. Las intervenziuns dals auters acturs en numeradas tras l'entir toc.

223: *aducho* è documentà be en il ms. Tr, entant ch'ils auters mss. sa basan sin *adutzo*. La scripziun <ch> empe da <tz> u <z> chatt'ins anc en auters lieus en il ms. Tr, cf. p.ex. las variantas tar v. 232: *sfurcher* empè da *sfurtzer* dals auters

109 Georgs Binders Acolastus, 1535, v. 128, en: JAKOB BÄCHTOLD, *Schweizerischen Schauspiele des sechszehnten Jahrhunderts*, Erster Band, Zürich 1890, 171–271. Il psalm 34 n'è betg surpiglià dal *Nüw gsangbüchle*, mabain fatg da Chiampell sez ed er signà cun H. C. = *Huldrichus Chiampell, Ladin, Chiampell, Psalms* p. 32.

mss., *innochaintamaing* v.268, *cuntantecha* per ‘cuntentezza’ v.347 etc.¹¹⁰ I sa tracta damai da sbagls dal copist, eventualmain provocads d’ina furma grafica speziala da la gruppa <tz> en ses model.

227/228: La repartiziun da las rimas *crudeil* e *fideil* para nunlogica dal senn da la scena, ma en v.227 han tut ils mss. la furma *crudeil*. ULRICH, *Joseph* 10 ha tuttina midà la successiun en *fideil* – *crudeil*, ma ha signalà questa midada ed er inditgà las furmas da ses dus mss.

232: La furma da l’original era sin basa da *kho* Tr probablamain <Kha> per ‘chia’ ch’è vegnì malchapì da Tr e Ge sco *Co* cun scripziun dad <a> per [o]. Cf. er **C** v.60 e v.197.

234: Il cumenzament *Aste wains* lascha supponer ch’il model da Ge aveva insatge auter che la furma spetgada tenor la construcziun da Ge, che fiss *A tü wains*. Cunquai che *Ast* en Ge è er l’entschatta da *A stouast* da Tr e dals auters mss. hai jau surpiglià la versiun da quel en il text.

235/236: Cun quest dus vers han ils copists già difficultads; mintga ms. ha in pau in’altra versiun:

- ms. Ge *Partel Joseph meis bel pruwo. / Nun_ster uschia grim induro.*
- ms. Tr *partel Josef bel fe hest bel fer / nun ster houschy ferm ad indürer*
- ms. Süt *Partel Josef ilg let eis bain paragio / Nun ster uscheia in düro*
- ms. P *partell Joseph ilg liett ais bell e priuo / nun ster vschi Gram indüro*
- ms. Pi *Partel Joseph lg ditt ais bell et pruo / Nun ster usche fearm iffichio*
- ms. Ro *partel Joseph ilg mia privo / nun saiaast uscheia grim indüro*

L’entschatta è clera: *Partel Joseph*. La fin da quest vers è *bel (e) prüvo*, ma per il rest datti ina versiun che pledentescha Joseph (Ge, Tr, Ro), entant che l’altra para dad avoir il letg sco tema (Süt, P, Pi), ma cleramain *let* ha be il ms. Süt. Per l’entschatta dal vers 236 ha ina maioritad *Nun ster uschi* ed a la fin han dus mss. *grim indüro* (Ge, Ro) «grimmig verstockt», DRG 7, 812b, sustegnì da *gram* «grämlich», “engrugnì” DRG 7, 682b, dal ms. P, e dus *ferm indüro* (Tr, Pi). Il ms. Tr ha per il rest ina versiun inventada dal copist tar quests dus vers, ed er *iffichio* da Pi è ina invenziun da quel. A basa da quai para Ge anc dad avoir il meglier text, er sch’el n’è apaina il text oriund. La furma *uschia* u *uscheia* avant in adj. p.ex. è usuala en il ms. Ge; il ms. Co ha per ordinari *vschi*, mai *uschia* en questa posiziun.

237: Il vers da Tr è er repreneì da la RRC 5, 24,235, ma en la furma nunclera *parschuna*. <ch> stat savens per <tz> u <z> en il ms. Tr, cf. **C** v.223, ma betg per <s>.

110 Auters exempels cf. las variantas vv. 19, 37, 165, 188, 309, 351.

238: Il pli correct para anc la versiun dal ms. Tr dad esser, ma la furma nun-accentuada *am* è danvanz sunter la furma accentuada *a mi*. ULRICH, *Joseph* 16 edescha er a l'entschatta da quest vers *Ad á te [ad] á mi dêr* tenor il ms. P, ina versiun che vegn confermada da Tr.

i240: Entant ch'il ms. Tr na dat naginas indicaziuns da reschia latinas en quest connex, han tut ils auters mss. indicaziuns rumantschas. La medema formulaziun sco il ms. Ge, *La duonna d_putifers pigla rassa / Da Joseph in maun*, ha er il ms. Ro: *La mugleir (sic) da potifar piglia la rassa da Joseph in maun*. Ina versiun sumeglianta han er ils mss. Süt: *Ella ilg piglet cun ilg maun per ilg maun teilg*, ed il ms. P: *Ela ilg apiglio cun maun ilg mantel* P, entant ch'il ms. Pi ha ina formulaziun pli libra *Co alg piglia la Duonna p<er> lg maun et p<er> lg mante*. En quests trais mss. è il bategl numnà dentant il mantè, betg la rassa. Ins vegn pia a stuair quintar cun duas tradiziuns dal text da reschia rumantsch dals mss., dad ina vart ils mss. Ge e Ro, da l'autra vart ils ms. Süt e P. Il ms. Pi tutga er tar questa gruppa, sco *lg mante* demussa, cf. p.ex. er i244.

i244: Almain ina indicaziun ch'il plant saja drizzà al consort steva er en la versiun latina da las indicaziuns da reschia, ma la furma oriunda na sa lascha betg eruir sin basa da Tr. Las indicaziuns rumantschas sa repartan sco tar i240: d'ina vart ils mss. Ge e Ro: *Aqui ar{t}gnet la duonna la rassa da Joseph / Et la purto tiers seis marid e dis*. Ge, ed in pau scursanì *A quia artain la duonna la rasa da Joseph et disch* Ro. Ils mss. Süt e P han in'autra indicaziun cuminaivla: *La mug lieir (sic) da putifer splauntscha cun sia / Braeda et cun seis marit* Süt e, mo scrit pli correct, *La muglier da Putifer splaundscha con sia braeda e cun seis marid* P. Il medem cun pitschnas midadas ha er Pi: *La muglier splaundscha cun sia braieda / et cun sieu Marid dschandt*. Ins po damai er distinguer qua, sco tar i240, duas tradiziuns differentas da questas indicaziuns, ed il ms. Pi tutga er qua tar la tradiziun da Süt/P.

254: La furma *p<ro>* per la preposiziun 'par/per' è da chattar mo en il ms. Co, là dentant otg giadas, cf. Gloss. s.v. Questa scursanida vegn er duvrada uschiglio per 'pro' en quest ms., p.ex. *imp<ro>mis* v.3, 549, 555, ed en context latin *p<ro>fectu<m> in Ægypten* i452. Ils auters mss. na dovran betg questa scursanida latina, entant che la scursanida *p<er>* è da chattar en tut ils mss. I ma para perquai pauc probabel che la scripziun *p<ro>* saja ina marotta introducida dal copist da Co, uschia che jau hai laschà questa furma en il text.

a267: Qua han ins uss cleramain betg mo ina differenza tranter Ge/Ro e Süt/P en il text rumantsch da l'indicaziun dad autur ed adressat, mabain er en la versiun latina da quel. La traducziun rumantscha da Ge/Ro, *Josef disch cun il mastrel dals sudos*, sa basa sin la versiun latina da Tr *Josef c(h)aptus pro tribu[no]*

militum, ina versiun latina vaira correcta en cumparaziun cun bleras autras versiuns da Tr. La variaziun da las indicaziuns latinas tranter Co e Tr pudesan esser in indizi ch'igl ha er gia dà duas variantas entaifer la tradiziun cun indicaziuns latinas. Ma i pudess er be sa tractar d'ina scursanida dal text tras il copist Co. Quel avess bain gì enconuschientschas suffizientas per formular ina indicaziun sco "Joseph als schuldads" per latin.

a269: La medema repartiziun sco en a267: Differenza en il text latin tranter Co e Tr e differenza en il text rumantsch tranter Ge/Ro e Süt/P/Pi. En cas da variaziun va damai Pi cun Süt/P, tutga pia tar questa tradiziun.

a273: Co e Tr han en princip il medem text latin, Tr dentant cun almain in sbagli en mintga pled. La significaziun da l'indicaziun n'è betg clera, cunquai che 'exponere' ha pliras significaziuns. Tar ils auters dievers da 'exponere' en il ms. Co è Joseph mintgamai il subj. dad 'exponit': a291 *Pistoris Somnium exponit Joseph* ed a293 *Joseph regi somnum exponit*. A basa da quai pudess ins er supponer qua la significaziun "Joseph declera il siemi dal/al buccalier". Cun questa interpretaziun sa cunfaschess la translaziun da Ge: *Joseph matet oura il summi*. Dal puntg da vista latin spetgass ins en quest cas dentant il gen./dat. 'picernae', ma cun ils casus latins ha er il ms. Co tschertas difficultads, uschia ch'ins na dastga esser memia puristics quai che pertutga il latin. Plinavant na di betg Joseph ils proxims vers, mabain il buccalier; il ms. Tr inditgescha lura er in 1 a l'entschatta da sia indicaziun dal pledader. Il ms. Ro che va usualmain parallel al ms. Ge tar las indicaziuns da reschia rumantschas, ha in cumenzament sumegliant en quest lieu: *Joseph metan oura l somis*, ma cuntinuescha lura: *Dadt ün praschiuner numno pincesnuss. pincesnuss* è sbagli per 'pincernus' e repretenda la denominaziun latina 'pincerna' da quel. La versiun dal ms. Ro lascha supponer ch'er il ms. Ge aveva oriundamain ina versiun pli lunga, ch'il copist pudess avair scursanì, perquai ch'ella n'era betg en il dretg lieu, mabain avess gì da star tar a281.

Ils auters mss. han dentant interpretà auter il text latin. Il ms. Süt ha *Lg par-chüradur dalg uin declera uscheia lg søemi auaunt Josef*. Il ms. P ha ina varianta dal ms. Süt: *Lg parzura dalg vin daclera sieu søemi / Joseph*. Pi ha ina versiun sumeglianta: *Lg parzura dalg paun et dalg ving declera sieu søemmi a Joseph*. Quests trais ms. sa basan damai sin la medema indicaziun che attribuescha cleramain ils vers al buccalier. Tar questa varianta pon ins tut il pli remartgar, ch'il buccalier mo raquinta il siemi e na po betg declerar quel.

En a291 avain nus la medema situaziun, dentant concernent il pasterner. Là stat en Ge er *Joseph mattet oura alg summi alg pastur*, curregì en *pastrinær* da segund maun, e là chatt'ins lura la medema indicaziun er en auters mss., cf. il C tar quest vers.

275: Betg tut ils copists han chapì la scripziun <via> per <uia> resp. 'üja' «Traube». Süt ha interpretà <via> sco *uita*, ma er *wia* Ge e *via* P èn pli probabel malchapientschas. En vers 277 correspunda al <vyas> da Co numnadamain *uiass* en Ge, *hüjas* en Süt e P.

276: La furma oriunda da la fin dal vers na sa lascha betg eruir cun segirtad. Da spetgar fiss ina rima cun <via> 'üia' «Traube», sco quai ch'ils mss. Süt, P e Pi laschan supponer cun furmas sin basa da *m_ardüia*, 3.sg.ind./conj.prs da 'ardür/redür'. Ma i fiss da spetgar ina furma da l'imperfect, sco quai che las furmas *m_ardaiwa* da Ge e Tr demussan. Quellas na van dentant betg en rima cun il vers precedent. Plinavant stuessi sa tractar da furmas dal verb 'ar-der/reder' «wiedergeben», betg dad 'arder' «brennen». Er l'imperfect dad 'ardür', che fiss 'ardü(j)aiva', na giess betg en rima cun 'üia', cf. VELLEMAN, *Gramm.* II, 882s. Dal tuttafatg nunclera è la furma *maritta* da Co, ed ina invenziun è la furma *nudria* da Pi.

RRC 5, 25,274 edescha 'm'a(r)[n]daiwa' sin basa da Ge *mardaiwa*, ma la furma na m'è betg vegnida clera. ULRICH, *Joseph* 11 ha 'm'ardüja' tenor *mardüja* dal ms. P cun l'indicaziun semantica en il glossari s.v. ardür «zu etwas bringen» e renviament a tal. 'ridurre'. La furma dad Ulrich è citada DRG 1, 395 s.v. ardüer e transladata cun "ich nahm den Becher des Königs zu Hand". Quai è bain er la significaziun biblica dal lieu correspondent, Gen. 40,11: *Ma eug havaiva la coppa da Faraò in maun* (Bibla E 1679) resp. *Ma eu tgnaiiv'il bacher da Faraò* (Bibla E 1953). La descripziun biblica dal siemi è dentant in pau pli extendida che quella en il *Joseph* da Gian Travers. Ma en scadin cas na sa cunfa l'ipf. betg cun la furma 'ardüja'.

a281: Qua han il ms. Ge ed il ms. Tr la medema indicaziun en la numeraziun dals acturs, ed il dumber 4 sa referescha sin Joseph il segund, ch'è inditgà a221 en ils mss. Ge e Tr.

285: *daque* è scrit uschia qua e v.766. Ins pudess al separar en 'd_aque' u en 'da_que'. Sin basa da *da que* v.36 l'hai jau separà en 'da_que', malgrà che 'que' è main frequent che 'aque', cf. Gloss. s.v. **aque**. Ma er la cumbinaziun da 'da' e 'quel(la)' è usualmain scritta 'da quel(la)', cf. v.53, 298, 444 (7×). I n'è dentant betg exclus che questas scripziuns reflecteschian plitost l'ortografia dal copist Planta che da l'autur Travers.

289: *inchiaschuna* dal ms. Co signifitga "atgisà", cf. DRG 3, 451b s.v. chaschunar. Il pled è fin uss documentà be tar CHIAMPELL, *Psalms* p.18,2 (ULRICH, *Psalter* XXVI,98). Ma er il verb 'chaschunar' ha fitg darar questa significaziun, cf. DRG l.c. Ils auters mss. han *imprashuno*, pia ina formulaziun pli "moderna", ch'è sa chapescha er giustifitgada dal context.

Il vers 289 manca en Pi è perquai er en PiC1, PiC2 e PiU. En ses lieu stat il vers 290:

Impero saimper da pazienzcha cunfurto.

Cunquai che quel stess sulet ha el survegnì en PiC2 e PiU (286) in vers che va en rima cun el:

Che eau nun he fat üngiün pchio.

Quest vers stat mo en PiC2 e PiU, damai ni en il ms. Pi ni en l'emprima copia da quel, PiC1, ma er betg en il ms. P, ch'è er stà a disposiziun al copist da PiC2. El è damai ina clera invenziun dal copist da PiC2, pia dad Alfons von Flugi. ULRICH, *Joseph* p. 12 repretenda la versiun correcta da P.

a291: Il ms. Tr ha in pau in'otra indicaziun che il ms. Co. Entant ch'ins translata l'indicaziun da Co cun "Joseph declera il siemi dal pasterner", è *il pistur*, "il pasterner", subj. en Tr, e quel "declera sieu (*suint* per 'suum'?) siemi a mi, Joseph". L'indicaziun *ad me* è segir secundara; las persunas na din gea betg sezzas il text da reschia. Ma i dat qua damai il medem problem sco en a273 gia en las duas versiuns latinis: Tgi "expona" a tgi. Ge ha ina indicaziun sumeglianta ad a273: igl è cleramain Joseph che "metta ora" il siemi, er sch'il pasterner al raquinta en ils proxims vers 291–298. Tar Süt è il subj. puspè il pasterner: *Il pastriner dalg paun declera sieu søemi a Josef*. El vegn sustegnì da Pi: *Lg parsura dalg paun declera eir sieu søemi a Joseph et disch*. Ma P ha mo *Ilg pastriner dal paun disch*. E Ro è puspè pli datiers da Ge: *Lg pastriner vagn eir tiers Joseph et dis seis somis*. Sin basa da la vegliadetgna dals mss. vegn ins plitost a supponer che la versiun da Co e Ge sajan las versiuns oriundas. Las autras versiuns èn lura da declerar a basa da la discrepanza, ch'il siemi sto l'emprim vegnir raquintà dals siemiaders, avant che Joseph al po explitgar, ch'igl è pia il siemiader che di insatge, avant che Joseph po dar l'explicaziun.

293/294: Co ch'il ms. Co vegn tar sia versiun da quests dus vers na m'è betg cler. v. 293 ma para en la versiun dals auters mss.: *.2. chianesters plains d'paun* Ge, cet., in pau curt. *Dus chanestars tuts plains d'pauns* ma paress ritmicamain meglier, ma n'è er betg evident dal cuntegn. *tuks* a la fin dal vers 293 en Co è en scadin cas da memia, cunquai ch'el na va en rima cun nagut. *tùts* a la fin dal vers 294 tutga a l'entschatta da vers 295. *spisa* à documentà en Co, Tr, Pi, Ro, entant ch'ils auters mss. han la furma currenta *spaisa*. *spisa* è er documentà RRC 5, 43,41 e 96,1940 (omadus *Filg pertz*), e RRC 5, 147,54 ha il ms. Ge *spisa*, ma il ms. Dz *spaisa*.

295: La furma oriunda dal vers n'è betg dad eruir cun segirtad. Cler è che la fin dal vers sto esser -aiwa per far rima cun il proxim vers, *sadulaiwa* en Co, *vulaiva* en ils auters mss., damai *paraiwa*. Las variantas sin -aivan n'èn grammaticalmain betg correctas; tant il subj. 'tuot' sco il subj. 'l'utschlina'

vegnan construids cun la 3. sg. Ma cunquai ch'i sa tracta tant da 'tuot' sco da 'l'utschlina' da notiuns per plirs individis, vegn magari er costruì tenor il senn empè da la grammatica. La versiun tschernida è documentada nagliur, ma pretenda be ina midada da *paraiuan esser* da Co en *esser paraiua*.

296: Er tar quest vers n'è la furma oriunda dal vers betg d'eruir cun segirtad. *saduler* signifitga «satt machen, sättigen», cf. PALL. 628 s. v. saduller. Quai signifitgass lura 'l'utschleglia saziessa tut ils chanasters', quai che na fa nagin senn. La versiun da Co na po pia betg esser correcta. 'l'utschleglia voleva svi-dar tut ils chanasters' dals auters mss. è semanticamain segir meglier, ma er betg fitg exact. La formulaziun biblica è: *qua las mangiavan ils utscheus our da quell chanaster sin meis cheu* (Bibla E 1679, Gen. 40,17). En scadin cas è la versiun dals auters mss. fitg veglia, damai ch'ella è da chattar en tut ils mss. auter ch'en il ms. Co.

297: Nunclera è er la furma *stumgięda*. Ella è segirada tras ils megliers mss. Co, Ge, Tr, P. ULRICH, *Joseph* 42 deriva il pled da «stumgiêr im Zaume halten» e translatescha el cun «hinderniss», ina traducziun che ma para difficultusa sin basa da «im Zaume halten» e betg dad ir a prà en il context. PALL. 725 inditgescha er quest verb, ma cun la restricziun B = rumantsch da Bravuogn e senza indicaziun d'ina funtauna¹¹¹. DRG 4, 564 citescha v. 297 e 298 s. v. cureda ed als translatescha cun «dies machte mir schwer zu schaffen (d. h. lag mir sehr auf dem Magen), was soll, lieber Joseph, diese Betrübniß?» DRG, CM s. v. stomiar dat exempels dialectals per 'stum(a)ger', uschia per S-chanf 'stumager, stumagia' «den Magen füllen», dentant er per «auf dem Magen liegen»: 'esser stumagiô' «Magenbeschwerden haben», u *Chegl stumagescha = chegl stat segl stoma* (Riom). Sin questa basa hai jau translata *stumgieda* en il Gloss. s. v. cun 'Magenbeschwerden'. I saja renvià a RRC 6, 63,193: *Schi m giæschä sülg stômi ün greif backun* (*Saenchia Cicilia*), che mussa tuttina ch'il connex da problems cun difficultads dal stumi è vaira vegl, uschia che la traducziun citada dal DRG ma para quella ch'è documentada il meglier.

298: *cureda* è documentà mo qua tenor DRG 4, 564. El translatescha il pled cun 'Betrübniß' e renviescha a malencurada «Trauer», DRG 12, 274ss. Là vegn anc cità ina ulteriura documentaziun ("Vulp., Ps. 2, 13") en la furma 'corada'. Cf. er *mella cureda* "Trauer" v. 696 (Ge).

307: Tar *in praschung* Co han ins in dals paucs cas, nua ch'er il ms. Co ha interpretà fallà la furma <inpraschuna> per 'inpraschuno'. Sch'el ha accentuà 'inpraschúna', è la furma fallada ed el l'ha curregida en *in praschung*. Il ptc.

111 Quella astgass esser CARISCH, *TWb.*, Nachtrag 48: «Stumgiä, B im Zaume halten».

impraschuno vegn garantì tras ils auters mss., ma er tras la rima cun *achiattq* / *achiatto* dal proxim vers.

312: Cun *imprudentscha* ha il ms. Co in'otra versiun che tut ils auters mss. Cunquei che *imprudentscha* è main frequent che *prudentscha* e cun quai la furma pli difficila, hai jau laschè la versiun da Co. Da remartgar è che tut ils mss. laschan la rima impura *santintzcha* – *prudinscha* (Co, Tr) resp. *santentzchia* – *prudenscha* (P, Pi). Mo Ro ha adattà las furmas a *santenzchia* – *prudenzchia*.

a317: Entant ch'ils mss. Süt e P dattan ina simpla traducziun da l'indicaziun latina da Co e Tr, han ils auters mss. ulteriuras indicaziuns. Las pli lungas indicaziuns han ils mss. Ge e Ro: *Pharon scho agieu sumgio 2 sumis. / Et ho fat ngir tuot ils / sabbis da giptoa.* Ge, *Pharo s ho gieu sumgio 2 sömis / Et ho fat gnir insemal tuot ils magis d Egipti / Et disch* Ro. Il ms. Pi lascha davent ils siemis ed ha mo *L'Araig fo clamer ls sabis da Ægypti disch; disch* supplement da 2.m. Qua sa separan Süt e P damai puspè dals auters mss. cun text rumantsch, Ge, Pi e Ro, ma Pi n'ha betg la medema versiun sco Ge e Ro.

317/318: La rima oriunda da quests dus vers è cleramain *aragino* – *clamo*. *aragino* è documentà darar¹¹², ma è la furma currenta en il ms. Co, cf. Gloss. s.v., segirada qua e v. 403 entras la rima dal proxim vers. Ils auters mss. na la repren dan usualmain betg. Per part vegn ella midada en *araginam* malgrà la rima, sco p.ex. en il ms. Ge. En quest ms. è la furma dal reminent bunamain adina scritta <araginā> per *araginam*, bain provocada da la scripziun <aragina> per *aragino* dal ms. Co. En auters cas vegn er la rima dal proxim vers adattada, sco qua en ils mss. Tr e Ro, che midan il text da *eau s'hæ clamo* en *eau as clam* per far ina rima correcta cun *araginam*. Er PiC2 e PiU (313) han curregì la fin en *he eau fat clam*, ma Pi ha cleramain *he eau fatt clamer*, quai che vegn er confermà da PiC1, damai senza rima cun v. 317. La “correctura” è pia vegnida fatga dal copist da PiC2 e surpigliada da PiU.

Co che la furma *aragino* è da giuditgar n'è betg dal tut cler. I pudess esser la furma putera pli veglia u ina furma specifica da Suot Funtauna Merla. En vista al fatg che *araginam* e fitg frequent e la suletta furma en il NT da Bifrun, ma para ina varianta regionala interna dad esser pli plausibel.

334: Cun *krotschas* han ils mss. pli giuven gè difficultads. Entant che Tr ha anc surpiglià il pled en la medema furma sco Co cun <k-> inicial, han ils auters mss. remplazzà il pled. Ge e Süt han piglià furmas associativas formalmain

112 Jau hai mo anc chatta *arigino* RRC 6, 72,1075 e 73,1120 en il gieu *Ünna Histoargia davart la Saenchia Cicilia*.

correctas e semanticamain anc giustifitgabras. Las versiuns da Ro e P èn nun-chapiblas, ma sa basan sin *krotschas*. Pi ha laschè davent il pled dal tut. Il DRG 4, 273 s. v. crotsch II «voll, strotzend; überreif» inditgescha nagins exempels puters. Tar las furmas dialectalas vegn inditgà per quest territori mo la varianta 'crot' per quest pled. Ins po damai supponer ch'il pled n'era gia betg enconuschent en territori puter vers la fin dal 16avel tsch., uschia ch'ils copists n'al han betg pli chapì.

335/336: Las finiziuns da quests dus vers na van cun *vanas* – *amplas* betg en rima en il ms. Co, entant ch'ils auters mss. han cun *vaunas* – *saunas* ina rima correcta, cun excepziun da Süt, ch'ha *wapas* – *saunas* sco finiziun. *uapas* stat er v. 399 en connex cun *spias*, uschia che la furma da Süt stat en in context correct, ma na va betg en rima cun *saunas*. En il text hai jau mess las furmas che dattan ina rima correcta, er sche *saun* ma para betg gist la qualificaziun la pli adequata per questas *spias*.

337: Il diever da pronom demonstrativs en il sg. cun in subst. en il pl. è da chattar differentas giadas. Sper *quel dus summis* cf. er *aquel summis* v. 339.343, plinavant *quel frars* v. 655, *aquel daners* v. 625, *aquaist daners* v. 785. Singular è *lg teis summis* v. 358 cun l'artitgel en il sg. ed in subst. en il pl. Usualmain han ils auters mss. furmas regularisadas: v. 337 e 343 ha p. ex. mo il ms. Co la furma speziala, v. 339 mo il ms. Co ed il ms. Tr. Per adjectiv en medem diever cf. C v. 7.

a339: La formulaziun *Dumanda alg prum sabbi disch.* dal ms. Ge n'è sintacticamain betg clera. *Dumanda* stat a l'entschatta da tut las indicaziuns dals sabis sco acturs danor tar il segund sabi. En texts pli vegls pudess ins dentant er legger questa furma sco 'Dumando alg prum sabbi disch' cun la significaziun "Dumandà, il prim sabi di", quai che fiss ina indicaziun correcta.

339–360: Il ms. P è donnegià a la fin da las lingias v. 339–360, uschia che pli e pli pauc è legibel; tar las davosas duas lingias è quai mo anc l'emprim pled. Da la vart sanestra èn pertutgads ils vers 407–426, ma main ferm, perquai ch'igl ha da quella vart anc in ur vaira lad.

a345: Il text che suonda en il ms. Ro è dentant quel dal 4. sabi. Ils vers 345–348 mancan Ro. Er a353 vegn inditgà en Ro *Lg 4 magis* (sic), entant ch'ils vers 353–356 èn quels dal quint. Il numer 5 sursiglia il ms. Ro e scriva a357 *Lg 6 magis*.

346: Ils vers 346/347 èn corrupts en il ms. Co. Sco vers 346 stat *Alg teis mes p<er> cuntenteza* e sco vers 437 be la fin da quel *Tya sun eau gnieu*. Da remartgar è la rima en Süt: *egipto* – *gnitenno* = *gniten_no* 'èn vegnids nà'?

351: Il ms. Ge cumenza bain v. 351 sco Co cun *Par exponir sumis*, ma cuntinue-scha lura cun v. 355 *surpassan mieu intallet* e lascha lura suandar il v. 356. Tut ils auters mss. han dentant en quest lieu ils vers 351/352, uschia che questa successiun è segirada. Ils vers 351 e 352 vegnan lura sco vers dal 5avel sabi en Ge, v. 355/356.

353–360: Il ms. Co ha ils vers 353–356 sco vers dal 6avel sabi, entant che tut ils auters mss. als han en la successiun da l'ediziun. Jau hai suandà qua per l'ediziun la successiun dals auters mss. che ma para pli logica. Il quart sabi è *doctar*, uschia ch'igl è pli logic ch'il 5avel sabi saja *Doctor da tiu kusalg eir eau sun* ch'il sisavel. Il vers *Tschercha qualchun ater chil dya* ma para er pli adattà sco davosa constataziun dals sabis che sco constataziun dal 5avel, cur ch'i suonda anc in 6avel, pia sco vers 360. Ma i n'è sa chapescha betg garantì, ch'er l'autur haja suandà la medema logica.

353/354 datti in problem cun la rima: *Pharao* stuess sa rimar cun *sun*. Entant ch'il ms. Co lascha ils vers senza rima, han ils auters mss. almain empruvà cun in vocal velar *pharon* – *sun*. Pi ha spendrà la rima cun la denominaziun vaira singulara *Pharun* che n'è dentant betg unica, cf. C v. 477.

a363: Las denominaziuns dal *Pincerna* varieschan qua per part da l'emprima intervenziun da quel a273. Ils mss. P e Pi han supplementarmain a *parzura dalg vin* anc l'indicaziun *Lg credenzer*, sco el vegn er numnà da *Pharao* en v. 309. Sin questa denominaziun vegn bain er ilg *canawer* da Ge a sa basar, ina furma che jau n'hai uschiglio chattà nagliur, er sch'i n'è betg propi cler, co che Ge arriva tar questa versiun.

365: Il ms. Ge ha mantegnì cun <*spia*> en quest cas la scripziun oriunda cun <a> per [o], medemamain il ms. Pi, ch'ha reinterpretà la furma en *p<er> spia* "per spiun", quai che na va dentant betg en rima cun *alгурdo* dal proxim vers.

376: Da remartgar è che tut ils trais mss. en tradiziun latina, Co, Ge e Tr, han quest vers che manca. El è da chattar mo en Süt, P e Ro, è dentant necessari per avair rimas correctas. El pudess avair mancà gia en l'original ed esser vegnì agiuntà pir a chaschun da la revisiun dal text en connex cun *Z.

a381: Correct fiss en lat. classic 'princeps', betg *principes*, ch'è la furma dal plural. Da remartgar è qua puspè la parallela dals mss. Süt, P, Pi cun Lg *mastrel*, sco en a379, vs. *Ilg principi* Ge ed *Lg principel* Ro. Cf. er a267 ed a269.

392: Il ms. Tr. repeta qua anc ina giada il raquint dals siemis, pli u main en medema furma sco vv. 323–336, entant ch'ils auters mss. inditgeschan mo ch'il Pharao repeta anc ina giada ils siemis, senza repeter il text. Qua sa tschenta la dumonda, co che quai pudess esser stà en la preschentaziun dal gieu. Pli logic fissi bain ch'ils siemis vegnian repetids, cunquai ch'il Pharao di en quest vers ch'el veglia *lascher vdyr* Joseph ils siemis, avant ch'el possia lura *qualchiosa dir*. Dal reminent raquinta el er Gen. 41,17–24 anc ina giada ils siemis avant Joseph. Ma damai ch'ils auditurs enconuschan gia ils siemis na dovran quels betg vegnir repetids per la chapientscha dal gieu.

a393: Il ms. Tr ha qua cun *Josef 4* ina fallada numeraziun da l'acziun da Joseph. a299 ha el gia la numeraziun *Josef 5*, uschia ch'i fiss da spetgar qua *Josef 6*. Ma la proxima intervenziun da Joseph è inditgada cun *Josef 2*, uschia ch'i stuess lura esser qua 'Josef 1'. Effectivamain cumenza il ms. Tr qua per la terza giada cun la numeraziun da las intervenziuns da Joseph: a461 stat *Josef(...)* 3 ed a473 *Iosef 4*. En quest lieu vegn questa numeraziun da Tr er garantida tras il ms. Ge cun *Joseph 4 disch* e schizunt dal ms. Co cun *Josep 4*, ina da las paucas indicaziuns dal dumber d'intervenziun en il ms. Co. Tenor il ms. dal gieu n'è Joseph betg stà ditg en praschun, cf. vv. 367/368:

Putifares lg ha mis in sya praschung.

Awaunt dus ans zaintza chiaschung.

Ma tenor il text biblic, Gen. 39,21–23, sto el esser stà in bun pau pli ditg en quest lieu. El ha gudagnà la bainvulientscha dal directur da la praschun durant quel temp ed ha surpiglià la gestiun da quella. Pir *Qualche temp davo capitet quai cha'l coppier e'l pastizier dal rai d'Egipta commetettan ün fal visavi al rai d'Egipta* (Bibla E 1953, Gen. 40,1), e *Duos ans plü tard avet il Farao ün sömni* (Bibla E 1953, Gen. 41,1). Ma damai che las davosas intervenziuns da Joseph èn davaira stadas curt avant la sentenza cunter quests dus servients n'è il temp almain tranter la davosa intervenziun tenor la secunda numeraziun e l'emprima da la terza numeraziun betg uschè lung, uschia ch'igl è en quest cas main cler, daco ch'i vegn cumenzà cun in nova numeraziun. Ma *el as fet tuonder e müdet sia büschmainta, lura cumparit el davant il Farao* (Bibla E 1953, Gen. 40,14), fa pia tuttina in'otra parita che dal temp en praschun.

Ils texts rumantschs dals auters mss. han qua cun *chi peian* Ge, *che el peia* Süt e *chel peia* P ina comunablada da quests trais mss., quai che pertutga las indicaziuns da reschia rumantschas, che n'è betg senz'auter spetgada. Ils mss. Pi e Ro han versiuns pli simplas da l'indicaziun da l'actur, independentas ina da l'otra e pli probabel formuladas libramain a basa dal lur models.

399/400: I na dat nagina rima en quests dus vers tenor ils mss. Co, Süt e Ro, ch'han l'adj. *vanas* a la fin dal vers 399, ma *chalastrya* a la fin dal vers 400. Ils mss. Tr e Ge mettan *spias* a la fin dal vers, quai che dat lura almain ina associaziun

spias – chalastria. Il ms. P u ses model ha dentant er quai anc disturbà, ed el cur-regia en *spia – chalastria*, ma sto lura laschar davent il numeral *sett* avant *spia* e disturba cun quai il cuntegn dal vers. Jau hai laschè la versiun dal ms. Co, che vegn tuttina sustegnida dals mss. Süt e Ro che n'èn betg parentads direct in cun l'auter e cun il ms. Co.

401/404: Ins pudess er sparter *l_abundanza* empè da *la_bundaunza*. Ma v. 398 han tut ils mss. la furma *bundaunza* e tenor DRG 1, 69 vala: “Die Alten ziehen die Form ohne a- vor”.

402: La sintaxa “normala” dals vers 401 e 402 fiss *Aquella wain tant ad awan-zer l_abundaunza ch'inguotta nu<n> awaunza, scha prouisiun nun mettast*. Ils blers mss. han lura er gè difficultads cun la sintaxa enchastrada cun anticipaziun da la proposiziun cundiziunala cun *scha* ed han fatg duas proposiziuns cun ‘scha’: *Scha provischiun nun mettast schi inguotta nun awaunza* Pi. Sumegliant, ma main correct Ge: *Sch_la paruisiun nun metas(r)s sch_ün_guota nun hawaintza*, cf. RRC 5, 29,399. P ha fatg ina proposiziun dependenta da l'emprim ‘scha’: *scha prouischiun nun mettast inguotta awaunza*. Il ms. Tr ha fatg in nov vers 402 *schia sproudie a metter qualchiosa in awauns; sproudie* è incapibel ed *awauns* na stat betg en rima cun *bundaunza* da vers 401. Ro ha midà cumplettamain il vers 401: *Chia co nun vain as cugnuoscher plü a bundaunza*, quai che va almain en rima cun *vaunza*, ma ch'è ina pura invenziun da Ro. Ro ha er midà fitg il rest da l'inter-venziun da Joseph. Dals quatter vers restants fa el sis, p. ex. 403/403a

Partel meta hurden in tieu reginam

Sün que chia vain qui zieva gniandt.

Per il tractament dal text oriund entras il copist Rumedi cf. er sura Introd. 2.6 tar il ms. Ro.

403: <aragina> per *aragino* è segiramain la furma oriunda, sco quai che la rima *cusaluo*, ch'ins chatta en tut ils mss., demussa. Tar ‘aragino/araginam’ cf. vv. 317/318.

408: Il vers è difficil da chapir. *praschaiwel* è documentà mo qua, ma tuttina en quatter da set mss., e RRC 5, 150,115 (*Arik hum*), er là en omadus mss., uschia ch'il pled dastga valair sco segirà. Ma la singificaziun è difficila dad eruir mo sin fundament da questas duas documentaziuns. Pauc probabla per motifs semantics ma para la significaziun «pressant» inditgada ULRICH *EChrest*. 240 s.v. *praschaiwel*. ULRICH, Joseph edescha ‘partscheivel(1)’ a basa da P *partschaiuell* ed inditgescha en il glossari p.40 la significaziun «begreiflich». ‘pertschaiwel’ è documentà tenor DRG, CM tar CHIAMPPELL, *Psalms* p.179 (ULRICH, *Psalter* 126,17), ma quai è la suletta documentaziun segira avant la varianta

da P. Il pled è er da chattar PALL. 537 cun la significaziun «wahrnehmbar» e renviament a Carisch¹¹³, ed el è vegnì revivifitgà a l'entschatta dal 20avel tsch.

Er sintacticamain è il vers difficil. *chia que tü disch* d'ina vart (Co, Tr) e *chia duainta* (Ge, Tr, Süt, P) da l'autra vart èn las furmas dominantas en ils mss. Ma la sintaxa da *chia que tü disch chia duainta* n'è betg simpla da declerar e da chapir. Ina sintaxa declerabla è quella dal ms. Ro: *chia que chia tü disch dvainta*, ma ella è probablamain refatga tenor ils medems criteris sco ils criteris actuals. Jau n'hai perquai betg ristgà da prender questa versiun "simpla" en il text, gia perquai ch'i n'è lura strusch da declerar, daco ch'i dat tanta variaziun en ils mss. Ma pli probabel ha gia il ms. Co sa laschè disturbar da la sintaxa oriunda ed ha tschertgà da la meglierar cun la varianta *cha que tü disch vschya saya*, quai che na po betg constar gia pervi da la rima.

Il ms. P è donnegià da vart sanestra davent da v. 407 fin al v. 427, parallel a vv. 339–360 da vart dretga dal feagl. Entant ch'i manca be l'entschatta da la lingia fin v. 415, vegn la part stgarpada davent pli e pli gronda e da la davosa lingia restan be quatter plects dal cumenzament dal v. 426.

411: La furma <dgadt> "pussanza" da Co e bain er da l'original n'è betg vegnida chapida da tut ils copiaders, ma Tr cun *dquot* e Pi cun *dgot* han tuttina furmas da 'dguaut' ch'ins chatta er en auters texts, cf. DRG 5, 197 s. v. dguaut.

420: Il *praeco* resp. "mess" è ina figura nunbiblica, sco ils sabis, sin fundament da la quala ins pudess forsa chattar parallelas en auters gieus da Joseph. La versiun rumantscha da questa figura n'è dentant betg in simpel 'mess', ma bain in *trumbater* "trumbettist". Il pled na para betg fitg current pervi da las differentas versiuns dals mss.: *trumater* Pi, *traba<n>ter* Co, ed il ms. Ge evitescha il pled en v. 420 e scriva *Crumbatir* en a421. Ils mss. Ge, Pi e P inditgeschan era la funcziun da quest *trumbater* sco 'mess', translateschan pia almain da maniera indirecta er il latin 'praeco'. Nunclera è la pronunzia da quest pled. Las furmas sin -ir laschan supponer l'accent a la fin dal pled, damai plitost in suffix sin -ier sco puntg da partenza da l'emprest.

Suenter v. 420 stat en Süt: *1618 di 18 J.* L'indicaziun da l'onn è dentant fallada per 1619; l'entschatta dal gieu è inditgà che Jan Süt haja cumenzà a scriver questa istorgia *dalg 1618, adi 28 d'Tschembar*, pia ils 28 da december 1618, cf. Introd. 2.4 tar quest ms.

425: Damai che tut ils auters mss. han insatge auter che *otramanch* da Co, sto quai esser ina simplificaziun dal ms. Co e betg la furma oriunda; ina furma

113 CARISCH, *Twb.*, Nachtrag 35.

uschè simpla fiss apaina vegnida midada dals auters mss. Communabel a plirs mss. e la successiun *oter ngin*. ULRICH, *EChrest.* 27,415 edescha er *oter gning* sin basa dad *otergning* dal ms. Pi, ma inditgescha p. 212 en las annotaziuns tar quest vers: «gning verstehe ich nicht». ULRICH, *Joseph* 16 edescha *otergning*, la furma da Pi, e declera lura quest pled en il glossari p. 40 sco «anders». Effectivamain chatt'ins en il DRG, CM s. v. otragnin blers exempels per *autrangin*, surtut da Salutz, p. ex. SALUTZ, *Gen.* 354 (Commentari tar Gen. 46,40), u SALUTZ *Capuciner* 98, 131, 294 etc. Er PALL. 80 inditgescha 'autragnin', dentant cun l'indicaziun "UE. adv. auf andere Weise". *atarnyng* è plinavant er documentà en JUD, *Dysch æteds* 173,153, uschia ch'el po valair sco segirà almain per Suot Futauna Merla. A basa da quai vegn l'original bain ad avair già la furma <atarnging> cun la significaziun 'autramain'.

427: *impraisma* da Co sto bain esser in sbagli per 'impraisa' dals auters mss., in *praisa* Tr, Ro; *impraisa* Süt, P, Pi. La significaziun principala dad *impraisma* è «Anschnitt am Heustock» tenor DRG 8, 355. Ma er las significaziuns pli abstractas, sco «Eindruck, Abdruck, Gepräge, Spur», DRG 8, 357a, na van betg bain en quest connex. 'impraisa' ha significaziuns pli adattadas, surtut «Aufgabe, Auftrag, Amt», DRG 8, 354. Là è er cità il vers correspondent en la versiun dad ULRICH, *Joseph* tenor il ms. P e traslatà cun «Amt».

437/438: Tar quests dus vers è da remartgar la rima nuncorrecta *pajais – daiast*, sco ch'han ils blers mss. Il ms. P ha bain ina meglra rima cun la furma *paiais – daias*, ma nagin ms. ha gughegià *paiais – dais* per far ina rima correcta.

i438: Tranter vers 438 e 439 giascha in spazi da pli che set onns: v. 438 n'ha l'abundanza da set onns anc betg cumenzà e v. 439 è gia en il temp da la chareschia. Ils mss. Tr e Ro passan quest temp senza commentari; il ms. Co lascha almain in pitschen spazi vid da ca. duas lingias avant da cuntinuar cun l'indicaziun dal pledader *Jacob*. Las versiuns cun indicaziuns da reschia ruman-tschas fan dentant attent a la differenza da temp e dattan infurmaziuns, tge ch'è succedì durant il temp passà. Il ms. Ge inditgescha: *Joseph siand d'quanto un grand singer / et aritscha alg paias uanturaualmi[n]g. / Vuoassa sun passos als ans dala pundaun<n>za. / Asun ngieus als ans da la granda charastria*, e lura suonda l'indicaziun dal pledader: *Jacob alg bab disch a seis filgs*, a439. Il ms. Süt ha ina indicaziun sumeglianta: *Josef disch ün grand signur siand marido arischet / Ilg paiais uanturauelmaing / Huosa sun pasos als ans dala bundaunchia / A sun gnueus als ans da la chialastria*. Supplementarmain vegn pia anc inditgà che Joseph sai maridà entant, quai che vegn er inditgà en il text biblic, Gen. 41,45. Il medem inditgescha er il ms. P en furma pli correcta: *Joseph siand dvanto ün grand signur / s'marido aridschet ilg paiais ventüraivelmaing / Huossa sun passos ls ans dala bundauntzchia a sun gnueus ls ans / Da la chialastria*. Pli datiers dal ms. Ge stat il ms.

Pi: *Joseph siand dvanto ün gran Signur / Arfschet lg paiais ventüraivelmaing / Huossa sun passos ls anns dalla bundaun[za / cumanzan ls anns dalla chialastria*, damai er senza l'indicaziun da la maridaglia. Ma igl è fitg probabel che omaduas versiuns van enavos sin il medem puntg da partenza.

441: La furma *Caneam* è er documentada en Co v. 458, ma v. 491 stat er en Co *Cananea*, uschia ch'ins vegn ad astgar interpretar *Cannea* resp. *Caneam* sco haplografia per *Cananea*.

442–444: Jan Süt ha scrit quests vers vaira nunconcentrà; en mintgin da quels ha el laschè davent almain in pled. Qua ses vers (f. 4Or):

<i>Vtro par granetza</i>	* <i>ir acumprer utro</i>	* <i>bsügnais</i>
<i>Nus eschens</i>	* <i>cun granda masaria</i>	* <i>chargios</i>
<i>In egipto da quel</i>	+ <i>sgür prande</i>	+ <i>signur</i> * <i>la via</i>

Tals sbagls èn detg frequents en il ms. Süt, schegea betg gist tants in suenter l'auter.

446: La furma *schì nu_m inkresche* da Co vegn bain sustegnida da la rima *pardarsche* dal vers precedent. Ma en sai spetgass ins ina 2. pl. ind. u ina 3. sg. ind. suenter *schì* empè d'ina 2. pl. ipv. Quai han lura er ils auters mss. cun *increscha*: «so verdriesst es mich nicht». Er la parallela v. 734 ha cun *scha nu_l increscha* la medema furma sco ils auters mss. qua. La furma sin -e pudess ins declerar sco pronom postponì, cf. *schì fusse milg* v. 49, ma lura na fiss la rima betg correcta pervi da l'accentuaziun differenta da *pardarsché* ed *incrésche* e cun quai er betg blier meglra che *increscha* dals auters mss. Jau n'hai chattà nagina schliaziun per quest problem da rima.

447/448. Malgrà dus furmas verbalas da la 2. pl. ind. han be trais mss. ina rima correcta: *pudais – craiais* Tr e Süt, *pudais – quittais* Pi. Quatter mss. n'han betg mess questas furmas en rima. Co e Ge han *pudaitz – crayatz*, P *pudais – craiaitz* e Ro *pudais – craias*. Las raschuns per questa repartiziun n'èn betg cleras. Ma en vista al fatg che las furmas da la 2. pl. han adina la finiziun -ais, -aitz, u -aits en Co, cf. p. ex. Gloss. s. v. **hawair**, e la rima cun *pudaitz* hai jau ristgà d'introducìr *craya{i}tz* en il text, malgrà ch'ils dus mss. ils pli vegls, Co e Ge, han *crayatz*.

a453: La versiun rumantscha da Ge *Siand ariwos in Egipten disch Ruben / Ruben disch a Joseph* è anc pli u main ina pura traducziun da l'indicaziun latina da Co *p<ro>fectu<m> in Ægypten / Ruben ad Joseph*. La dubla indicaziun *disch Ruben / Ruben disch* è mo ina malsegirtad da preschentaziun da l'indicaziun. La medema infurmaziun en autra furma dat er il ms. Ro: *Aquia rivan Ruben et seis / frars in Egipten tiers Joseph / et disan*; las indicaziuns da Ro paran formuladas da nov dal

copist u da ses model. Ils auters mss. dattan puspè ina ulteriura infurmaziun, uschia il ms. P: *Ruben disch a Joseph in Egipten nulg cunskiand*. Süt ha puspè ruina il text cun *Ruben disch a Iosef in Egiptun / Lg cunschain*. En princip la medema infurmaziun dat er il ms. Pi: *Ruben et ls frars siand rivos in Ægyptum dian incunter / Joseph nun lg cuntschand*. Da remartgar è che Pi va qua puspè ensemen cun Süt e P. Il ms. Tr n'ha puspè betg propi dà dumogn a la furma latina cun *profeti* empè dad almain 'profecti'.

456: Ils mss. ils pli vegls, Ge, Tr e Süt, han già difficultads cun *schfursas* da Co e probablmain da lur models. La raschun savess esser la furma cun <s> empè da <z>. Ma ils mss. pli giuvs P, Pi, Ro han reconuschì tuts il pled; mo P ha cun *schurfzos* anc in sbagli da scripziun che lascha dentant vesair la furma correcta.

458a: Il vers *Aque purtains auaunt tia sabgientscha* remplazza en Süt e P il vers 457 che manca en quests mss. Uschia vegnan er quests dus mss. tar dus vers en rima *prudentscha – sabgientscha*, ina rima correcta sch'ins resguarda <gi> sco scripziun per [g]. Il ms. Ro ha midà pli fitg ils dus vers

Nus havains in cana üna granda fam

Chia da tel soart nun heisch sto in bger ans

cun ina rima associativa *fam – ans*. Il vers 458a è damai da chattar sulettmain en Süt e P, quai che conferma anc ina giada la stretga parentella da quests dus mss.

a461: L'indicaziun da Co *p<er> interpreten* lascha deducir che Joseph ha fatg sco sch'el na chapiss betg il linguatg da questa cumpagnia. Ils mss. cun indicaziuns rumantschas èn puspè pli explicits e dattan infurmaziuns supplementaras. Las indicaziuns da Ge: *Vuossa hariuandt als frars aduran Joseph nun ilg / cunschant mu Joseph cunschaiua*, sclereschan la situaziun dal *p<er> interpreten*. Da l'indicaziun latina na resorta betg senz'auter che Joseph ha enconuschì ses frars. Pli simpla è l'indicaziun da Süt: *Huosa aun els frars aduro Iosef disch*, ma pli probabel ha el scursanì ses model. P ha numnadain: *Huoassa gniant ls frars aduro Joseph nun / ilg cunischand ma Joseph cunschaiua els A disch espramaing Joseph*, cun ina sintaxa in pau speziala, ma cun l'infurmaziun supplementara dal discurs asper da Joseph. Las medemas indicaziuns ha er il ms. Pi: *Huossa haviand ls frars tuots aduro Joseph, nun lg cuntschand, mo Joseph cuntschet et dis espramaing*, la formulaziun la pli clera da tut ils mss. Questa versiun correspunda er a las indicaziuns biblicas Gen. 42,6 e 42,7 davart quest emprim inscunter en Egipta. Il ms. Ro ha puspè in'atgna versiun: *Joseph disch*, damai senza commentari e senza l'indicaziun ch'el fetschia quai tras in interpret.

464: La furma 'tscheyra' è vegnida introducida sin basa da v. 159, nua che quest pled è documentà en Co. Che *cheyra* da Co è in sbagli per 'tscheira' «Aussehen, Miene» è evident pervi da las furmas dals auters mss. Pli difficultusa è la fin dal vers. *sarrt* da Co e *soart* da Tr na dattan nagin senn al vers e fissan er ina nauscha rima. Ma questa furmas pon er vegnir decleradas a partir da 'fort'. A l'entschatta d'in pled vegn scrit usualmain <ʃ> lung empè dad <s> e quel vegn adina puspè sbaglià en mss. cun <f>; la differenza tranter ils dus grafems è savens be in pitschen stritg vertical. Tar 'fort' en la significaziun "ferm, fitg" cf. DRG 6, 482. Il pled è rar en questa significaziun e documentà surtut en la litteratura veglia, e PALL. 304 al inditgescha mo sco vallader, quai che pudess declerar, daco ch'ils copists han gè tantas difficultads cun quel.

a467: Fin qua ha il ms. P adina inditgà *disch* tar il num da l'actur. Davent da qua fa el quai be anc sporadicamain e surtut en ils cas, nua ch'er l'adressat è inditgà, cf. p.ex. a517: *Ruben disch a seis frars*; a537: *Joseph disch alg dispenzadur*. Igl e bain ina decisiun dal copist da laschar davent quest *disch* en sai betg necessari.

468: *wuresch* Co, *uresch* Süt ha gia fatg difficultads als auters copists. Il ms. Ge al ha remplazzà cun *jüst*, ils mss. giuven Pi e Ro cun *vair*. Il ms. Tr cun *uerichs* ed il ms. P cun *arest* han anc reminiscenzas da la furma oriunda, ma lur furmas èn nunchapiblas. PU ha edì *ilg drett Dieu*, cun indicaziun da la furma *vair* da B=Pi, ma senza indicaziun da la furma *arest* da P ch'ins chatta en l'Introducziun p. VI tar il vers. Jau n'hai chattà nagut davart quest pled, er betg en la cartoteca maistra dal DRG.

471: Las variantas *nus* dals mss. Tr, P, Pi, Ro dad ina vart e *nun* dals mss. Ge e Süt da l'autra sa decleran bain il meglier a partir da la furma *nu* dal ms. Co, ch'è vegnida interpretada da maniera differenta dals copists. Il senn dal vers sto bain esser "Betg crair che nus sajan chativs" ed il *nu* stat pia per *nus*. La varianta *nu* per *nus* è rara er en Co, ma è tuttina er da chattar v. 47.148.164.620. *wu* per *wus* è documentà en Co v. 500 e 508, plinavant en *wu_m* v. 629. Ils auters mss. n'han betg talas furmas.

a473: Quai è il sulet cas, nua che tut ils trais mss. ils pli vegls han l'indica-ziun dal numer da l'intervenziun, numnadamain *Joseph 4*. La numeraziun da las intervenziuns da Joseph è fitg speziala e cumenza en tut trais giadas da nov. Nus essan qua en la terza seria e tut ils trais mss. han la medema indica-ziun, uschia ch'ins astga segiramain deducir da quai che l'original aveva er gia questa numeraziun complexa.

475: Pertutgant *asuier* u *a_suier* dal ms. Co n'hai jau chattà nagut. Ma la furma n'è apaina chapibla, sche l'original avess gî la furma 'aguarder' dals auters mss.; uschè fallà na scriva il copist da Co betg in pled current. Sin fundament dal text biblic è almain la significaziun clera: *vus eschat gnüts a spiunar ils lous scuverts dal pajais* (Bibl. E 1953, Gen. 42, 12), pia ca. "explorar". Da resguardar è ch'il pled era pli probabel scrit oriundamain <afuier>, sco en Co, ed il grafem <f> po vegnir sbaglià cun <f> e cun <l>. Per 'aluier' pudess ins forsa pensar a put. 'luer, luer', DRG 11, 458ss. s.v. lovar, cf. er *aluer* v.835.838, ma la significaziun dad 'aluer' è «unterbringen»; refl. «sich niederlassen», quai che na va semanticamain er betg senz'auter.

476: La significaziun da *surtrær*, en sai «überziehen», n'è betg clera en il context, ma il pled è documentà en Co, Tr, Süt e P, damai en tradiziun segira. Ils auters mss. na l'han dentant betg chapì e l'han perquai midà, Ge en in *surtier* nunchapibel, Ro en *surmner* «verführen» tenor il context, ma tuttina anc dattiers da l'original. Pi ha fatg cun *adaner* in nov text. Il pled è translata en ULRICH, *EChrest.* 216 cun «schädigen». En sia ediziun ULRICH, *Joseph* 19 edescha el 'sart(r)er' ch'el translatescha ULRICH, *Joseph* 41 cun «verderben» e deriva da lat. 'dishereditare' «enterben». La furma *surtrær* dal ms. P vegn dentant indigada uschia en l'introducziun p. VI. I sa tracta pia d'ina conjectura dad Ulrich.

477: Mo ils mss. Co e Pi han dà a Pharaon ina furma che va en rima cun la fin dal proxim vers: *farung – praschung* Co; *farun – praschun* Pi. In problem sumegliant datti er v. 353/354, nua che be il ms. Pi ha duvrà la furma *Pharun* per far ina rima correcta cun *sun*.

480: Il vers è nuncumplet en la tradiziun Süt e P: *Nun eschen par aquaista vuans anus* Süt, *nun ischan par aque craia a nus* P.

484: *infings* dal ms. Co n'hai jau savì documentar nagliur, uschia ch'ins sto forsa quintar cun in sbagli per *kufins* da Ge, Tr, Süt e Pi. Ma la significaziun "derasada en tut ils cunfins" na ma para er betg fitg logica en quest connex, uschia che quests mss. pudessan er avair ina simplificaziun dal text oriund. Lat. 'fīnis' na signifitga betg mo «Grenze», ma er «Gebiet», ed ina significaziun "en tut las cuntradas" fiss pli adattada en il context. Per questa raschun hai jau laschà la furma da Co en il text.

485: Cun ils *terrirs* han plirs mss. gî difficultads, sco che las variantas mussan, entant ch'i dat mo duas variantas tar ils *fullastirs* / *fullasters* en v. 486. La rima è lura er correcta mo en ils mss. Co, Tr sin -irs ed en P sin -ers.

486: Cun *afdeda* da Co, Tr e P han ils auters mss. gè difficultads. Questa furma dal pled è vaira rara e da chattar il pli savens tar Travers, uschia SCHORTA, *Müs* 33, 259 en la furma pli tardiva *avdêr*, RRC 5, 70,988, 71,1043, en la furma *afder*, omadus en il *Filg pertz*, ma er tar Bifrun Mt. 3,14 en la furma *afdeua* e SCHORTA, Rq. A 1, 406 § 313 en ils *Stratüts civils da l'ann 1605* per la vischnanca da S-chanf. Tant il DRG 1, 111 sco SCHORTA Rq. A 4, 26 s. v. *afder* renvieschan a 'vadar' che n'è dentant betg numnà en il glossari. Ma SCHORTA l. c. inditgescha sco significaziun 'vorenthalten'. Er PALL. 794 inditgescha 'vader' cun la significaziun 'verweigern', dentant sco antiquà. Il pled para dad esser vegnì baud ord diever, ed ils ms. Süt e Ro al guntgeschan detg elegant cun *vegnia (eir) deda* empè da *nu winga afdeda*.

491/492: Qua datti puspè problems cun la rima. En Co èn las finiziuns *Cananea – nudria*. Sche *nudria* è pronunzià cun accent sin [i], n'è la rima betg pura, ma ha almain ina associaziun. I stuess alura sa tractar dal ptc. da 'nudir' "nutrir", ma alura fiss da spetgar la scripziun 'nudrieu'. La scripziun <ie> per <ieu> è dentant er da chattar v.769: *mie*• Co, *mieu* Ge, cet.; cf. er v.752: *ngies* Co – *gnieus* Süt, cet. Ils mss. giuvens Pi e Ro mantegnan la scripziun <ia>, entant ch'ils mss. pli vegls Ge, Tr, Süt e P interpreteschan la furma <nudria> sco scripziun per *nudrio*. Er questa interpretaziun è problematica; ella pretendess in inf. *nudriar, put. *nudrier, che n'è er betg documentà fin uss. Ma entant ch'ils mss. Ge e Tr mantegnan *cananea* resp. *kannaneia* sco finiziun dal vers 491, han Süt e P midà il vers 491 ed agiuntà a la fin la furma *anumno* che va en rima cun *nudrio*. Questa correctura sto gia esser stada en lur model, è pia er pli veglia ch'il 1618. Quai signifitga er ch'il Joseph da Gian Travers n'è betg be vegnì copià ed adattà cun questa chaschun al linguatg current, ma er vegnì "curregì" gia vaira baud.

a507: Qua sa dat ina nova situaziun per las descripziuns da reschia, damai che Ge turna tar il latin per quellas. El ha dentant autras indicaziuns che Co. Entant che quel inditgescha sulettamain *post discessum emittet fratrib.*, ch'ins pudess translatar cun "suenter la relaschada trametta Joseph davent ils frars", ma i fiss da spetgar l'acc. pl. 'fratres' empè dal dat./abl. pl. 'fratribus'. Il ms. Tr lascha davent las indicaziuns da reschia ed inditgescha mo il num da l'atur ed il dumber da sia intervenziun, ma il ms. Ge è anc pli explicit ch'il ms. Co cun "Joseph, siond ils frars manads or da la praschun suenter trais dis", er quai cun l'interpretaziun 'eductis fratribus' (abl. absolut) per 'eductus fratribus' e cun il sbagli 'e carcara' per 'e carcere'. Cun questa indicaziun reprenda el ina indicaziun biblica: 'die autem tertio eductis de carcere ait' (*Vulgata*, Gen. 42,18) "Ma il terz di di el als manads or da la praschun". Questa indicaziun reprendan lura er las versiuns rumantschas: *Iosef sieua 3 dis lascha oura seis frers disch* Süt, *Joseh (sic) zieva trais dis laschol's frarss / our d praschun a disch Joseph* P,

Joseph disch alg Mastrel chia zieua trais dys chiel / Lasch ls frars our d' praschun et disch
Pi, tuts trais sintacticamain betg dal tut correct, ma chapibel. Il ms. Ro final-
main lascha discurren Joseph vinavant senza inditgar anc ina giada l'actur.

510: La furma finala dals auters mss. mussa, che *tschert* da Co è in sbagli per 'tscherto', pli probabel scrit <tscherta> en l'original, sco <lya> per 'lio'. Ma il verb 'tscherter' na para betg dad esser stà fitg current, uschia che tscherts copists al remplazzan cun auters verbs pli currents, schegea semanticamain vaira lunsch davent dal senn oriund.

513/514: Il *hawair* da Co na sa betg star a la fin dal vers 514 pervi da la rima. Ma gist nunproblematica n'è er betg la rima *iuuan – ann*, sco quai ch'ils mss. Tr, Pi e Ro insinueschan cun lur scripziun <iuuan>, damai che la silba -an è nunaccentuada en *iuuan* ed accentuada en *ann*. Ma questa rima para tuttina dad esser originala.

a517: Il text rumantsch da P è ina traducziun correcta da las indicaziuns latinas da Ge, sch'ins parta da 'ad fratres' per *d frars* dal ms. Las medemas indicaziuns ha er il ms. Pi: *Ruben disch incuntar ls frars craiandt d chia Joseph nun / incligies*. Questa indicaziun è er la basa dal text da Süt: *Ruben disch aseis frars vaian chia Josef / Nun indegnias*, dentant cun duas malchapientschas. Süt, P e Pi han damai il medem text rumantsch sco il ms. Ge latin, entant che Ro ha be *Ruben disch*.

Il ms. Ge ha dentant suenter v. 520 in'ulteriura indicaziun da reschia ch'ins na chatta betg en Co e Tr, numnadamain *Joseph disch auertit se flens* (i520). Il *disch* e da memia, ma *Joseph avertit se flens* "Joseph sa volva bragind da la vart" va a prà cun il text da Ruben, che numna il num da Joseph en v. 520. Questa indicaziun han dentant ils mss. Süt e P gia avant v. 517, gist suenter l'indicaziun pertutgant Ruben. En il ms. P n'è quella betg scritta en la medema scrittira sco l'indicaziun davart Ruben, mabain en la scrittira dals vers e sa numna: *Joseph incligiaiua ilg plaundscher da Ruben et as / volluett innauous a crido* e lura suonda anc ina giada *Ruben disch*, avant che quel cumenza ses discurs. Il medem ha er Süt, mo en furma main clera: *a Iosef in clegiano lg / Plaunser da Ruban et suuluoet in a uous / E crido Ruban*; Ruban è la repetiziun da l'actur. Ma er il ms. Pi ha ina indicaziun sumeglianta en il medem lieu: *et Joseph inclegiand lg plaunscher s' vulvet inavous et s' impupno*¹¹⁴. Che questa indicaziun n'è betg en il dretg lieu na mussa betg mo il ms. Ge, mabain er il ms. Ro. Er quel ha questa indicaziun suenter v. 520 ed en ina in pau altra furma, sco usualmain en Ro: *Joseph oda que*

114 In pled documentà mo en quest ms., cf. DRG 8, 409, en la significaziun «traurig werden, zu weinen beginnen, weinen», eruida sin basa da *flens* e da *crider* dals mss. Ge e P.

et vo our da / da dour et smeta a crider / Ruben disch, e cuntinua lura cun il discurs da Ruben. Il text da l'indicaziun mussa puspè ina comunabladad dals mss. Süt e P, ma il lieu da l'indicaziun è er il medem en Pi, entant ch'el è en Ge e Ro en il dretg lieu.

517: Sin basa da *guadang* en v. 518 stuess ins spetgar er qua a la fin dal vers ina furma sin -ang cun la pronunzia [aŋ], betg [aŋ]. Ils mss. Co cun *punch* e Tr cun *puom* dattan dentant furmas che na van cleramain betg en rima cun 'guadagn'. Ils auters mss. han furmas che pudessan ir en rima: *potaing* Ge, *pitaing* Süt, *pitang* Pi, ma sche la rima è correcta, n'è la significaziun dal pled betg clera, damai ch'il masc. da 'pitauna' è rar e na dat er betg ina significaziun adattada al vers. Il 'pitang' da Pi translatescha ULRICH, *EChrest* 238 cun «elend», senza ulteriuras explicaziuns, ma ULRICH, *Joseph* 20 edescha *püting* tenor il ms. P, damai senza rima cun *guadang*, ed inditgescha en il glossari p.41 la significaziun «unrat», cun renviament a 'putineum', in pled latin che jau n'hai betg pudì verifitgar, er betg en il TLL. DRG 1, 396 s.v. ardüer translatescha il vers en la varianta da Ge *nufs ischan ardüts ad ün ferm potaing* (RRC 5, 32,514) cun «wir sind in eine schlimme Lage hineingeraten», ma er senza ulteriuras indicaziuns.

518: *inguers* m. pl. è in pled vaira rar. Ins al chatta er tar CHIAMPPELL, *Psalms* p. 472 en la furma *ingüerts* e p. 494 *inguertzs* (ULRICH, *Psalter* 383,20 e 403,83). DRG 9, 167 renviescha s.v. *inguert*, la furma dal sg., a (surs.) 'unviars', tenor LRC 1285c. «Ungemach, Widerwärtigkeit, Schmach». La furma 'inguert' n'hai jau betg pudì documentar. ULRICH, *EChrest.* 29,506 edescha 'ingiüergia', malgrà ch'il ms. Pi ha *inguertz*, ma questa furma va enavos sin la copia PiC2 da Pi e deriva effectivamain dal ms. P. La furma da P è er surpigliada en ULRICH, *Joseph* 20. La raritad dal pled è bain er la raschun, pertge che differents mss. han già difficultads cun quel e l'han remplazzà cun auters. Da remartgar è ch'il ms. Pi dal 1661, pia in dals giuvens, ha mantegnì il pled, entant ch'ils mss. Ge dal 1593 e Süt dal 1618 al han gia eliminà.

524: Cun *argurdaiwa* da Co han plirs mss. già difficultads. La furma usuala fiss stà 'algurdaiwa', "regurdava", ch'è er documentà pli savens, cf. Gloss. s.v. **al-gurdær**. Furmas dad 'argurdar*' n'eran anc betg documentadas, cur che l'artitgel 'algurdar' dal DRG (1, 174s.) è vegnì scrit, ed jau n'hai er chattà nagins auters exempels. Il DRG l.c. quinta perquai cun ina midada gia preliterara dad 'argurdar' ad 'algurdar', ma DRG 1, 402 inditgescha anc 'argurdentscha' cun renviament ad 'algordentscha', nua ch'ins n'al chatta dentant betg cità. 'argurder' è costruì qua cun complement direct, entant che 'algurdar' vegn utilisà usualmain reflexiv. La furma 'algorda' en construcziun reflexiva suonda lura er gist en v. 526. Surprendent è che mo il ms. Pi ha interpretà *argurdaiwa*

correct e l'ha curregì en ina furma dad 'alguerder'. Quest ms. ha dentant er costruì la frasa reflexiv: *chia nus ns alگردessan*, sco usità tar quest verb e sco dal reminent er il ms. P cun *ns arguarden* cun la furma verbala en il plural empè dal singular. Ils mss. vegls, Ge, Tr e Süt han mantegnì il singular e la construcziun cun complement direct, ma midà il verb. Il senn da la furma *uisieua* da Süt n'hai jau betg pudì eruir.

525/526: citeschan ina formulaziun da Joseph v.139/140.

530: Sin basa da las furmas dals auters mss. na po la furma *woul* da Co betg esser la furma originala, mabain gia ina midada visavi l'original, uschiglio n'èn las differenzas da quels mss. betg da declerar. Il *woul* da Co en v.531 ha be variantas ortograficas, ma designescha en tut ils mss. ina 3. sg. ind. prs. da vulair. Pervi da *wella* Ge, *vella* P e *vela* Ro suppon jau che la furma oriunda era 'wela', 3. sg. ind. prs. da 'valair'. Il ms. Ro ha lura er questa furma, ma i n'è betg cler, schebain el l'ha copiada da ses model u è vegnì sin questa furma per deducziun, sco jau.

Il ms. Pi ha differentas variantas dals auters mss. Il vers cumplet è en quest ms.:

A nun giüda üngüna chüssa (sic) aunchia chia nus füssens taunts

Il medem text ha er PiC1. Ma en PiC2 e consequentamain er en PiU è il vers vegnì curregì e cumpletta e sa cloma là:

A nu giüda üngiüna schiüsa ne plaunts.

La fin dal vers en PiC2 e PiU è pia fitg differenta da la versiun dal ms. Pi.

531: Las furmas dals mss. èn da declerar il meglier a mes avis sch'ins parta da <Kha> per 'Kho' da l'original. Il copist Co avess lura evità en quest cas, sco en auters, la scripziun <k> e scrit *Cha* per 'Cho'. Ils auters mss. Ge, Tr, Pi e Ro han er furmas sin -o, er sch'il rest è in pau selvadi. Il *Sch* da Süt e P è bain in'emprova dad evitar d'interpretar in 'Cha' da lur model.

a533: En il ms. Ge suonda qua betg il v.533, mabain il vers 577, damai ils vers da Jacob {12}. a533 e v.577 cuntinuan sin la medema pagina. La largia è pia betg in problem dal ms. Ge. I manca ca. in feigl da la funtauna da Ge che pudes esser stà pers u er sursigli dal copist Ger. Probablamain è gia l'indicaziun *Joseph .2.* empè da *Joseph*. {7} influenzada da *Jacob* {12}.

a537: Il ms. Pi è donnegià qua da vart sanestra, uschia che l'entschatta dal text n'è betg eruibla.

539: Grammaticalmain spetgass ins 'a scodün ... sü som al sach', premess che scadin haja mo in satg. Ma en tut sa tracti da diesch satgs, uschia ch'ins po

construir tenor il senn ‘als sachs’, ma lura datti difficultads cun la rima cun *formach*. Perquai laschan Co e Tr davent il plural tar ‘sach’, er sche l’artitgel stat en omadus mss. en il plural *als*. Il ms. P metta er anc l’artitgel en il sg.: *ilg sack*, entant che Süt cun *ils saigcks* e Pi cun *ls sacks* unfreschan la rima.

540: ULRICH, *Joseph* 21 inditgescha ‘furmaint(t)’ er per il ms. P, ma quel ha cleramain *furmaig*. Il <g> pudess dentant esser curregì sin basa d’in <n>, ma da <t(t)> na datti nagin fastizi.

544: *ls pas(s)* dals ms. Tr, Pi e Ro è bain la furma correcta, cf. v. 475: *Lg pas d’aqast payais ischas ngis asuier*, nua che la maioritad dals mss. ha er *ls pas* e tut ils auters mss. che Co er il verb *guarder*.

545/546: Er sch’ils dus ms. pli vegls Co e Süt han *frars*, è la varianta *fadts* en differenta ortografia dals auters mss. bain pli originala. I n’ha nagin senn da numnar u da palentar ils frars en Egipta; quels èn gea preschents là. Plinavant para evident che *apalanta* resp. *apalanto* tutga a la fin da v. 546; Jacob e Benjamin, ils objects da la palentada, n’èn gist betg stads en Egipta, uschia ch’ins als avess pudì taschentar. Cunquai che Süt e P han a la fin da v. 545 *anumno*, èsi probabel che Co ha sbaglià las duas finiziuns da quests dus vers.

Il *The “jau t’hai”* da Co è incoerent, damai ch’i stat *Nus hawain*; il simpel cumpl. direct *te* dals auters mss. è pli logic. Questa passascha mussa er, ch’er la vegliadetgna dal mss. na segirescha betg automaticamain in text correct.

558: Il ms. Süt ha insatge nunchapibel: *cho daia me fer Benjamin in la sch*[. Il ms. Süt ha giudim entamez ina fora en furma da traipiz che vegn pli e pli gronda vers la fin, uschia ch’ils vers giudim la pagina n’èn betg da leger pli dal tut. Tar las paginas verso po la fin mancar, tar las paginas recto l’entschatta. Il feagl 46 cun ils vers 541–559 è anc donnegià supplementarmain.

560: Il ms. Pi scriva effectivamain mo *schit ub* e lascha anc in pau spazi liber avant *eau*. Il copist PiC1 emplenescha la largia cun *Schi voelg eau meis duos filgs ad amatzer*, quai che n’è betg il senn oriund dal vers. PiC2 è stà pli datiers da l’original Pi e scriva *Schi’t lub eau*, quai ch’è lura er surpiglià en PiU (v. 548). ULRICH, *EChrest.* 234 citescha er questa passascha en ses glossari sut *lubir*. El ha pia interpretà *lub* sco 1. sg. ind. prs. dal verb ‘lubir’, quai che pudess avoir fatg er gia il copist PiC2. En l’ediziun PU stat la furma correcta dal ms. P, cun citat da la furma da PiC2. Il pled ‘alubir’ è documentà fitg darar en E. Il DRG 11, 478ss, dat be dus exempels da Pallioppi (PALL. 35) e Caratsch. En il Joseph èl er da chattar v. 551 en la furma da l’infinitiv *alubir*.

565/566: Il ms. Ro modifitgescha quests dus vers ed intercala anc quatter vers supplementars tranter quels. Questa passascha è surpigliada en l'ediziun RRC 5, 33,562–567 tenor quest ms., ma el è il sulet cun questa versiun dal text. Ella è perquai laschada davent en questa ediziun. Mo per mussar la qualidad da questas invenziuns da Ro sajan els reprendids qua tenor ina copia dal ms.:

565 *Schia alchün mel gnis alg iscuntrèr*

565a *sün ilg vieda chia vus gnis a fer*

565b *aint in egipten ais zuond priflus*

565c *gnisas me mel segner dularus*

565d *A la sapultüra bain bod a mner*

566 *cheau stuess ma vita abanduner*

Il senn dal vers 565c na m'è betg cler. Er ils proxims vers èn modifitgads vaira fitg:

567n *mo siandt huosa tel chialastria*

568n *schì prande figls da nöfla via*

Ma davent da vers 569 turna il copist lura pli u main tar il text original.

a567: Da remartgar è che las indicaziuns rumantschas èn pli u main ina traducziun dal text latin da Tr, er sche quel n'è betg chapibel en tut ils detagls. Uschia è *estuleutus* nagin pled latin. Il pli datiers vegn anc 'esculentus', che designescha quai che serva a mangiar, cf. GEORGES, I, 2467. Empè da *dice* stuessi avoir num 'dicit', ma 'consumptus' signifitgescha vairamain "consumà", sco ils texts rumantschs translateschan. *culümo* da P è in sbagl da lectura; [s] vegn scrit savens cun <ʃ> e quest segn po lura vegnir sbaglià cun <l>. Ils blers mss. han indicaziuns differentas tar a563 ed a567, er sche l'actur è il medem, ed il ms. Tr dat a las duas parts da Jacob dus numers differentes. Il ms. Co inditgescha simplamain duas giadas l'actur *Jacob* per mintga part dal text, ed il ms. Ro lascha ir las duas parts ina en l'autra ed inditgescha l'actur mo tar l'emprima part.

571: Sin basa da las furmas da Co e Pi pon ins supponer che l'original aveva 'sgürä' "segirà" en ina scripziun nunusitada. V. 561 ha Co la furma *schjüramanch* e Tr *schiramaing*; entant ch'ils auters mss. han la furma *sgüramaing*. V. 798 han ils mss. Ge, Pi, Ro la furma *sgür*, ma las furmas *schür* Tr, *aschür* P e *chüra* Süt laschan supponer che la scripziun oriunda era er qua differenta. L'original para d'avair gì difficultads da scriver la grupp [žg], cunzunt ch'el scriva er per [g] usualmain mo <g>, betg <gi>. Tar 'sgüramaing' han ils copists chattà la dretga furma, ma per <schura> han els sa laschà influenzer dal pled pli current *güro*, 'geschworen'. *scungüro* da Pi è interpretaziun libra, ma er apaina sin basa d'ina furma oriunda 'güro' che la copista avess bain er surpiglià.

576: Tant sco che jau ves n'ha nagin ms. in text correct da quai che manca a la fin da quest vers en Co, uschia che jau hai stuì cumbinar ils differents mss. tar ina finiziun dal vers probabla. Ella sa basa sin il ms. Tr e surpiglia tant sco pussaivel er las furmas da quest ms. L'ortografia e las furmas n'èn dentant betg quellas da Co e da l'original. Co ha p.ex. adina la furma *wulains*, ed *uschilgæ* na sa cunfa er betg cun las scripziuns da Co. Ma quest pled n'è betg documentà en Co.

a579: Il ms. Pi è per part vaira isà a l'ur, uschia che la copia a mia disposiziun na sa lascha betg leger da vart sanestra. Als cumenzaments dals vers sun jau pia dependent da las copias manuscrittas dal ms. Pi, PiC1 e PiC2. Deplorabla-main na dattan ellas betg adina il medem text. Uschia ha PiC1 f.12r *Zabulon disch* sco actur dals proxims vers, entant che PiC2 inditgescha *Ruben* sco actur. Falladas en omaduas indicaziuns, sco quai ch'i resorta dals auters mss., ma tge che stat propi en Pi n'hai jau betg pudì eruir a basa da las copias.

581/582: Sin basa da *pissavan/pissevan/pissaivan* dals ms. a la fin da vers 582 ma pari evident che la furma verbala stoppia star en l'ipf. Cunquei che questas furmas fineschan en Co sin -aiwa, cf. p.ex. v.18, 278, 296, 523, 528 etc., è questa furma er introducida qua. E damai che la fin da v.582 sto star en rima cun la fin da v.581, vegn ins er a stuair curreger en v.581 la furma *stain* da Co en *stai[wa]n*, er sch'ils auters mss. n'èn betg uschè unanims per la furma da l'ipf. sco en vers 582.

589: L'interpretaziun da Ge *incuolpa* n'è betg segira. I pudess esser 'in cuolpa' u 'incuolpo', ma en scadin cas n'è la scripziun <a> per [o] betg convertida qua. Il ms. Ro ha interpretà *in cuolpa*, quai che disfa la rima cun *ingiano* da v.590.

591: La versiun dals auters mss. *ais da fer* ma para da correspunder meglier en il context. La versiun *Scha fartza wus fusses schka wus dschais* da Co para pli generala e main specifica en la situaziun.

592: Er *dayad* da Co na po betg esser correct, damai ch'el stat en rima cun *dschais*. La furma da la 2.pl.ind.prs. da 'wulair' è *wulaitz* en Co, cf. v.156, 161, *wulaits* v.514, entant che la furma 'wulais' na sa lascha betg documentar. Ma la finiziun -ais è er currenta en il ms. Co, p.ex. tar *hawais*, cf. Gloss. s.v. **hawair**. Igl è da supponer, ch'er *dschaitz* dals mss. Ge e Tr saja la furma oriunda en v.591, ma perquai che quella n'è betg documentada en il text da Co, na l'hai jau betg introducida en il text. In pau spezialas èn las furmas da rima da P: *dschaid* – *vulaid* che jau n'hai betg pudì documentar utrò.

595: Il ms. Süt inditgescha suenter vers 595 giudim la pagina f. 49r: *E eau he scrit he scrit aquaist spilt / In fina t la seguonda et latersa part*. Lura cumenza el a scriver sin la pagina f. 49v. ils vers 609 e 610, remartga dentant ses sbagl, en-ramescha quests vers e cuntinuescha cun v. 596.

602ss.: Ils vers 602–639 mancan er en ms. PiC1, entant ch'il ms PiC2 cuntinuescha senza ulteriuras indicaziuns cun il text. Quel sa basa dentant per ils vers mancants en Pi sin il ms. P.

a605: Las versiuns latinas da Tr e Ge inditgeschan anc che Joseph discorra cun il dispensatur, ina indicaziun ch'il ms. Co lascha u davent ni ch'ella n'existiva anc betg da quel temp. Il latin dal ms. Ge n'è betg dal tut correct (*dispensatur* empè da 'dispensatori') e la funcziun da l'indicaziun *Duos* na m'è betg clera. Ma il latin dal ms. Tr è anc mender cun *uidendes* e las furmas rumantschas *seis frar cun beneamin*. Entant che Süt vegn be ad avair laschè davent ina part da l'indicaziun, ch'è uschiglio identica cun quella da P, ha Ro puspè in'atgna formulaziun da las indicaziuns rumantschas. *Joseph weza gnandt seis frars cun beniamin et disch cun ilg dispansadur*.

610: Cun il pled *culatzchun*, in pled emprèstà pir da quel temp (DRG 4, 348), han ils mss. gì difficultads ortograficas e forsa er da chapientscha. Il ms. Ro ha en scadin cas midà il vers en *perche cun el stuais mangier ün bacun*, segir ina invenziun da Ro e vaira tipica per la qualitat da las bleras da sias novaziuns.

a611: Il ms. Ge ha il medem text sco Co, entant che Tr ha puspè ina versiun latina pauc correcta. Da remartgar è che l'emprima intervenziun da Neptalin cumenza vers 107 e che la segunda intervenziun è numerada correctamain pli che 500 vers pli tard. Qua ha insatgi en scadin cas fatg ina lavur fitg acribica per numerar endretg tut las intervenziuns.

613: Sin basa da las furmas da Ge, Ro e P stoi sa tractar dal verb 'ingürgier' "insultar, disfamar", er documentà tar Bifrun, la furma pli veglia dal pled pli doct puter 'ingiurier', cf. DRG 9, 113ss. s. v. ingiuriar.

616: Pervi da la rima cun *fattur* sto la varianta *singur* esser la varianta correcta, malgrà che *singer* è documentà en Co e Süt.

621: Suenter quest vers scriva Süt giudim la pagina sin ina lingia a sanestra *qui*, entamez 1619 ed a dretga *Lauains*.

626: La rima dals vers 625 e 626 sto esser *mis – dis*; *dis* sco 3. sg. ind. prt. da 'dir', cf. DRG 5, 255a. *dis* a la fin da v. 626 han lura er ils blers mss., auter che Co e P.

La versiun da Co è da declarar sco malchapientscha da *ad ingün* “e nagin” sco complement indirect da *sawair*: “a nagin”. *ns* vegn lura reinterpretà *nus* e precisà a *d’ nus* “da nus”. *il dis* dals auters mss., ch’è laschè davent da Co, è necessari pervi da la rima cun *mis* v.625. *disch* da P è la furma dal preschent da ‘dir’ empè dal prt. *dis*. *Nu_ns ais a sawair* percunter è vegnì malchapì gia dal model da Süt e P, damai ch’els han omadus furmas nuncorrectas communablas.

627: Il copist dal ms. Ge siglia da l’indicaziun da l’actur *Dispensator* .2. ad in text che Joseph di a quel, v.655ss. e ch’ha l’indicaziun da reschia *Post discesum fr<atr>em Josep ad dispensatore<m>* en il ms. Co, che finescha pia er cun ina furma da ‘dispensator’. Il sigl succeda quatter vers avant la fin da la pagina (f. 32v.), pia pli probabel a basa dal model dal copist Ger.

629: Nunclera m’è la furma *dischas* v.629 (Co, P): *cha wu_m dischas* ‘von dem ihr mir sagtet’. Ins spetgass bain ina 2. pl. prt., ma lura fiss plitost da spetgar **dissas*, che n’è dentant betg documentà. U sa tracti d’ina furma dal prs. sin basa da la 3. pl. ‘dischan’ empè da ‘dschais’?

634: La furma *sa prasma* da Co è bain ina seperaziun fallada d’in <saprasma>, sco quai che la furma *saproassa* da Tr lascha supponer, empè da ‘s aprasma’, cf. er *aprosma* da Süt e P. Il DRG 1, 325 s. v. *aprosmar* dat bain er entginas furmas senza ‘a-’ da quest verb, ma en emprima lingia per Chiampell. Ils exempels citads là da la RRC han *aprusmo* 5, 143,441 (*Dysch æteds*) e *saprosma* 5, 187,922b (*Arik hum*), cf. plinavant er JUD, *Dysch æteds* 196, 867: *poicks ‘s uulgen aprossmer. prusmar* è dentant da chattar RRC 5, 394,754 (*Trais Iuvans*), ma quest text è scrit en vallader, sco gia la furma *prusmar* demussa. Plinavant fiss *sa* en *sa prasma* er la suletta documentaziun per la furma *sa* dal prn. reflexiv en il text dal *Joseph*, e ‘ma’ e ‘ta’ n’èn er betg documentads en quest text. Perquai hai jau intervegnì en il text da Co ed edì *s_a_prasma*.

636: *parderscha* da Co po effectivamain vegnir interpretà en quest context: sco *parderscha* 3. sg. cj. pres. “duai preparar” u sco *parderscha* = ‘parderscho’ 2. pl. ipv. prs. “preparai”. Uschia han Süt e P interpretà *parderscha*, er sche P dovra l’ipv. sin -e empè dad -o e Süt piglia in verb pli current ad el. Il ms. Ro n’è betg da grond agid per questas passaschas, nua che dus mss., Ge e Pi, mancan. Ils dus vers dad Isachar han num en quest ms.:

*Da poia chia cun ilg segner desans marander
schi apina scodün ilg sieu prasaint da der.*

cun in’altra rima che tut ils auters mss., segir ina invenziun da Ro u da ses model.

640: Il ms. Ro ha in auter vers che tut ils auters, numnadamain:

Mo buna völgia a cetter.

bain per motivs ideologics: adurar in substitut d'in Pharao n'è betg cumpatibel cun las crettas cristianas. Il text biblic è er in pau pli reservà, bain ch'el designescha il medem: *s'inclinettan davant el fin giò sülla terra* (Gen. 43,26; Bibl. E 1953). Ma igl è er in bun exempel ch'il text dal ms. Ro è plitost ina adaptaziun ch'ina copia dal text original. El sa basa dentant sin in vaira bun ms., uschia ch'ins chatta er en quel magari anc la versiun oriunda.

a641: Qua èn las indicaziuns rumantschas blier pli cleras che las latinas da Co e Tr. Sin basa da rum. *arfschieu* spetgass ins plitost 'recepto' che *expecto* e la furma *areceptis* da Tr lascha er supponer in 'receptis' sco basa correcta latina, che fiss er sintacticamain meglier en connex cun *munerib<us>*. Persuenter èn *ls daners* da P e Süt betg gist la meglra traducziun da 'munus, muneris'; i va gea per fritgs sco regal da bainvegni e betg per il pajament dal graun. Pi ha ina meglra traducziun: *ls preschaints* "ils regals". Ro fa puspè tge ch'el vul.

i648: Las versiuns cun indicaziuns latinas sa cuntentan cun inditgar l'actur ed il destinatur dals dus vers che suondan, cf. a649. Il ms. Ro dat medemamain ina traducziun da questas indicaziuns latinas. Ma las autras versiuns cun indicaziuns rumantschas dattan anc gist suenter vers 648 indicaziuns intermediaras avant l'indicaziun da l'actur. En las annotaziuns hai jau cità la versiun da Pi, ch'è bain la pli correcta: *Josef wsiand sieu frer Beniaming nun s' poas artegniar da / crider et giet in üna chiambra et crido secretamaing / Siand turno schi dis el alg dispensadur*. La versiun da P è: *Joseph siantt seis frer / Benjamin nun pous artigner da crider agett in üna chiambra / Acrido sacrettamaing. Asiant turno schi disch ell allg dispenseder. / Joseph*. Ella suonda directamain ils davos plets da Joseph en connex cun Benjamin, sin la medema lingua ed en medema scrittira. Mo il davos *Joseph* è lura anc inditgà en scrittira cun bustabs gronds, damai sco indicaziun dal pledader. Il ms. Süt ha en princip las medemas indicaziuns; *Josef siand teis frers cun beniamin nun pous / Artegniar da / crider et giet in üna chiambra a crider / Secretamaing siand turno schi disel / Dispencedar Josef disch*, cun ina u l'autra malchapientscha supplementara. Da remartgar è che Süt e P han la furma *Josef siand* a l'entschatta, entant che Pi ha la furma correcta *wsiland*, excepziunalmain schizunt cun <w> ch'è uschiglio adina remplazzà cun <v> en quest ms.

651: Dal f. 16 dal ms. Pi è vegni stgarpà davent giudim in toc, uschia ch'il text 651–a655 manca da la vart davant ed ils vers 673–676 da la vart davos. Cunquai ch'er il ms. Ge manca anc, na sai jau betg giuditgar, tgenina da las trais variantas da la fin dal vers che pudess esser la pli veglia.

659–663: Ils vers 659–662 paran d'avair fatg difficultads a la copista da Pi u a ses model. V.659 ha ella prolungà *ivulo* cun *et prais cu[n vus]*, quai ch'ha lura per consequenza in'otra finiziun dal vers 660 cun *valarus* empè da *o grand pchio* dals auters mss. en rima cun *iuulo*. V.661 manca en Pi e v.662 mida ella vaira fitg da

At par ingiuwiner nu pudaiuel esser sura (Tr)

en:

Ad ingiuwiner chi la vess in vuleda nun poass eau essar [zura];

la fin tenor PiC2. Quai ha lura per consequenza ina midada dal v.663:

Cun me stuais turner senza dmura

cun *dmura* sco rima tar *zura*. Il vers 664 è lura tuttina sco en ils auters mss., mo ch'el stat sulet senza rima. Las midadas èn pli probabel provocadas tras la mancanza dal vers 661 e cun quel la rima *hura – sura*, quai ch'ha lura manà ad emprovas da vegnir tar las rimas necessarias, senza success. Il ms. Ro ha inventà in nov vers 662:

ün tel ingain da wus nun spataiva ilg parsura.

a665: Il text mancant da Co, a665–717, cumpiglia in feagl dal ms. ch'è ì a perder durant il temp. Il text segua il ms. Ge sco segund vegl ms. ed è en scrittira italica per al distinguer cleramain dal text da Co.

669: *pusibell* da Ge è la lectio faciliior, e las furmas dals auters mss. n'èn betg da declerar sin basa d'in pled uschè current sco 'pussibel'. Ge ha pia remplazzà *partschaiuell*, in pled plitost rar, cun in pled current.

Il ms. Pi inditgescha a669 *Lg dispensadur disch*, attribuescha damai ils proxims vers a quel empè da Gad. Quai ha per consequenza ch'el als sto alura midar in pau:

Alg ais praschavel chia vus lg hegias ivulo

Lg segner or et argiendt s' ha duno.

PiC2 ha fatg per quests dus vers ina cumbinaziun tranter il v.669 da P e 670 da Pi, ch'è lura er vegnida surpigliada en ULRICH, *EChrest.* 33, v.655s.:

Co füsse parschavel cha nus hegians invulo?

Lg Segniar or et argient ns 'ho duno.

cun *füsse* sco sbagl da lectura per *Aisse* fitg chapibel en vista dals <A> vaira spezials dal ms. P che quel utilisescha a l'entschatta d'in pled e sch'el stat sulet.

a671 inditgescha Pi lura *Joseph disch* per ils vers 671–673, n'attribuescha pia er quests vers betg a Gad. Ma gia il vers 673 n'è betg da leger pli e suenter mancan ils vers 674–676, cf. *sura* tar v.651.

676: Il vers è rut davent en il ms. Pi ed il ms. P ha da quel mo *A vuss* e laschè liber il rest da la lingia, uschia ch'i resta mo anc 4 mss. La versiun *seinchia* da Süt

lascha tut il pli supponer ch'el n'haja betg gî *sumgienscha* da Ge avant el, in pled relativamain current, al qual el avess bain dà dumogn. Tr e Ro cun *santy[n]chia* han bain tschertas comunablads, ma garanteschan tuttina almain 'santinzchia' per ina lingia da la tradiziun. Dal context na fa *sumgienscha* naging senn, entant che 'santinzchia' sa referescha als vers 663,664 dal dispensatur: *cun me stuais turnær / Ad awaunt lg singlar s apraschantær*. Jau hai perquai integrà *santinzchia* en il text en la furma ch'il pled ha da segund maun en v. 311 en il ms. Ge. L'emprim maun ha er gia là il sbagli *saintza* per *santinzchia*. Da remartgar è er che *santintzcha* stat er en v. 311 en rimà cun *imprudinscha* v. 312 en il text da Co, uschia ch'er la rima impura ha gia in exempel en il text. Plinavant ha er la *Vulgata* en quest lieu *fiat iuxta vestram sententiam* (Gen. 44,10), schegea en in pau auter context che qua. Ma *sumginscha* – *in prudinscha* datti er v. 33-34, uschia ch'il text n'è betg dal tut segir.

i676: Ge e las versiuns cun indicaziuns rumantschas han puspè in supplement ch'il ms. Tr n'ha betg; quel inditgescha mo l'actur, cf. a677. Ina versiun sumeglianta a P ha er Süt: *Lg dispensedar tscherchia aschdün temp se / Haviand achiato la taza d'argient schi di el*. Lura suonda sin ina atgna lingia anc a677: *Lg dispensadur disch*. Pi sto avair gî in'autra varianta; a l'entschatta da f. 17 stat anc: *et l' haviand chiateda tiers Benjamin disch*. Puspè auter Ro: *Lg dispansadur tscherchia / in ils saichs*. Il *dimperse* da P cun la restanza *temp se* en Süt è la traducziun da lat. *singulativ* "separadamain" dal text latin da Ge e signifitgescha en puter vegl er «gesondert, getrennt, für sich», cf. DRG 5, 248b. La versiun latina da Ge è vaira correcta; be *cyphoa* è in sbagli per 'scypho' "buccal", dat. sg. da 'scyphus', "suenter avair chattà il buccal di puspè il dispensatur", cf. *Vulgata*, Gen. 44,12: *invenit scyphum in sacco Benjamin*.

a679: Qua ha sulettamain il ms. Ge ina infurmaziun supplementara a l'indicaziun da l'actur: "Ils frars restants cun bratscha stendida entras Ruben". La passascha biblica ha ina indicaziun formalmain sumeglianta, ma cun auter cuntegn: 'scissis vestibus' (*Vulgata*, Gen. 44,13) "suenter avair stgarpà la vestgadira". Pli correct che *relinquy* fiss 'reliqui'. Questa variaziun dal text latin tranter Ge e Tr lascha supponer ch'igl haja er gia dà duas versiuns cun indicaziuns latinis differentas dal text dal Joseph, ma questa constataziun fiss pli segira, sch'ins avess er a disposiziun il text correspudent da Co.

a681: Puspè ina repartiziun speziala da las indicaziuns supplementaras en ils mss. Las versiuns da P e Pi, *Siand turno tuots* (P) / *ls frars* (Pi) *schi disch Joseph*, è dentant vaira differenta da las indicaziuns latinis da Ge: "Joseph, suenter che Benjamin è sa postà avant el cun ses frars". Ellas n'èn pia betg ina traducziun da questa versiun. P e Pi han qua pli u main la medema versiun rumantscha.

a685: Qua datti ina divergenza tranter l'indicaziun dals acturs: Aser Ge, Ro; *Juda(s)* Süt, P, Pi. Sin basa da la numeraziun sistematica da las intervenziuns en Tr è Aser il pledader da quest text: *Juda* 6 è inditgà a571, *Juda* 8 a775. Damai che *Juda* di cun segirtad ils vers 697–720, sto *Juda* 7 esser a697, na po pia betg esser il pledader en quest lieu. Perquai stoi esser qua Aser [2]. *Juda* sco pledader sa lascha giustifitgar cun il text biblic. Gen. 44,14ss. discorra adina *Juda* cun Joseph. I n'è damai betg exclus che la midada d'actur saja fatga pli tard cun intenziun. Che *Juda(s)* è inditgà en Süt, P, Pi sco pledader, ma betg en Ro, mussa che Ro sa basa en scadin cas sin ina tradiziun differenta da quests trais mss.

Il text latin da Ge è, sche in summa, mo chapibel tras la traducziun ruman-tscha da Pi e P: *interam* sto pia esser 'in terram'. *iterum* na datti er betg per latin, uschia ch'igl è pli probabel in sbagli per 'iterum' "puspè". *convertus* n'hai jau er betg chattà en vocabularis latins. Il ptc. pft. da 'convertere' fiss 'conversum', la furma grammaticala spetgada 'conversi' e la semantica n'è er betg clera. La formulaziun biblica da questa scena è: *omnesque ante eum in terra pariter corruerunt* (*Vulgata*, Gen. 44,14) "e tuts èn sa bittads egualmain per terra avant el".

694: En P è inditgà in x suenter *leder* e sur la lingia pon ins leger *ma eau il vœgl*; ils davos dus bustabs betg dal tut segir. Cf. er ULRICH, *Joseph* 27.

697: La fin dal vers en Ge, *bain inpoa dir*, è segir fallada, perquai ch'il vers stat en rima cun *iroa / iro*. Ma er per il rest dattan las versiuns da Pi e Ro in text pli logic e chapibel ch'ils auters trais mss. che varieschan er tranter els. Damai che Pi e Ro na stattan betg en la medema tradiziun sto questa furma dal vers en scadin cas esser vaira veglia.

707: Sin basa da la rima cun *maglioa* en v.708 è bain sto da Süt e dals auters mss. danor Ge la furma oriunda. En quest cas fiss dentant da spetgar la furma verbala en il sg., sco en Pi *füsse sto* ed en Ro *chi füss sto*. Sche la frasa cumenza cun il predicat, po l'accord mancar, almain en sursilvan, cf. SPESCHA, *Gramm.* p. 273, § 229,10. La traducziun fiss lura "Dus frars fissi stà". Ma il plural è documentà meglier cun *füssne* Ge, P e *füssen*. uschia ch'il singular da la furma sintactica pudess er esser secundar per awair ina rima correcta.

709: Cun *juuentüdt* (Ge) han ils copists pli tardivs già difficultads, perquai che questa furma è vegnida or da diever en il decurs dal 16avel tsch. en E. Bifrun dovra la furma *giuuentüna*, ch'è lura daventada l'unica furma putera, ma Philippus Gallizius ha anc la furma *giuuentüd* en sia introducziun al Nuof Testamaint da Bifrun ([III], GARTNER, *Bifrun* 3,3). La furma *giuuentüd* chatt'ins er tar Chiampell en il Cudesch da Psalms, cf. DRG 7, 366b. I pudess sa tractar

d'ina furma restrenschilda en Eo sin la regiun da Suot Funtauna Merla. Il ms. Süt cun *da plü uiuen* (empè da 'iuuen') sù lascha percorscher che ses model aveva anc insatge cun <ü> a la fin, ed er *iuvan tuot* da Pi è ina reminiscenza al -tüd da 'juventüd'.

711: Il feagl 58 cun ils vers 711–722 è svanì pir suenter la numeraziun dal ms. Süt. Cunquai ch'i manca mo 11 vers, sto anc esser stà ina indicaziun pli lunga sin quest feagl, cf. a721 ed a722.

a721: Ina indicaziun davart la situaziun chatt'ins qua er en il ms. Co. Il ms. Ge vegn ad avair gì il medem puntg da partenza sco Co, mo ch'el ha reproduci *exclamat* cun *extament* e *flens* cun *confletu*. *extament* na datti betg per latin e 'confleo' è er vaira stgars; il TLL dat mo dus exempels e nagin per il pft. 'confletum'. La numeraziun è fallada, bain per svista, sco l'indicaziun *Joseph .19. regi* a765 demussa.

Las versiuns cun explicaziuns rumantschas èn bler pli explicitas: *Joseph det cumio ala otra brajeda tuota / Allura as dett ell a seis frars a cugnuoscher cun usthi da dotta vusch / cridand cha tuot la Chiessa dalg Araig pharon uditt Joseph P; Joseph do cumio all otra braieda tuota alhura s' dettalt / a cugnuoscher a seis frars cun otha vusch cridandt / chia tuotta la chiesa dalg Araig udit. Joseph disch.* Pi. Malgrà pitschnas differenzas vegnan questas duas versiuns ad ir enavos sin la medema versiun; las comunabladads èn evidentas. Ellas derivan da Gen. 45,1–2.

721: La dumonda, sche Jacob saja anc en vita, ha Joseph gia fatg als frars v. 642:
Che ais da wqs bap wilg wiuel auncha.

e Ruben aveva respundi

Nqs bap tieu famalg ais vife saun

Ma la medema dubletta chatt'ins gia en la versiun biblica Gen. 43,27.28 cun la dumonda da Joseph e la risposta da Ruben e lura Gen. 45,3. Questa dubletta na va damai betg a cust dal text da Gian Travers.

a722: L'intervenziun da Joseph che suonda ha survegnì in agen numer, malgrà ch'el di sut Joseph 17 mo in vers. La proxima intervenziun numerada da Joseph, a765, ha numnadain il numer 19, cf. là.

722: Il vers è repartì en dus en PiC2 e PiU (703+704):

Gni no tiers

ed udi meis viers.

Uschia è il vers er stampà en PU. La dumbraziun davent da v. 723 resta dentant en PU la medema sco qua, perquai ch'il vers 721 n'è betg quintà en questa ediziun. En il ms. P è quest vers integrà en il raquint dad a721. ULRICH, *Joseph* 28 l'ha laschà en il raquint e n'al ha perquai betg quintà. En il ms. Pi stattan

v.721 e 722 cler sco agens vers. La repartiziun da v.722 en dus vers deriva damai pir da PiC2, ma v.721 e v.722 èn ils sulets che na stattan evidentamain betg en rima.

727: Tut ils mss. auter ch'il ms. Co inditgeschan la durada da tschintg onns da la chareschia. Damai che questa indicaziun stat er en quest connex en la *Vulgata*, Gen. 45,6 sa tracti bain d'ina omisiun da Co, cunzunt ch'il discurs da Joseph a ses frars vs. 721–740 stat vaira datiers dal raquint biblic Gen. 45,3–10.

729: Cunquai ch'il pled final da quest vers duess rimar cun *sun* da v.730, vegnan Süt, P, Ro ad avair la furma correcta cun *babun*, malgrà ch'il singular 'babun' n'è betg usità. DRG 2, 7 s.v. babuns na dat nagin exempel per in sg. 'babun'. In exempel hai jau anc chattà RRC 10/2, 1110,27: *De David raj seis sonch babun*.¹¹⁵ E 'babuna' datti er:

*Romaunsch vain da „Roma“ ogn' ün po chapir,
Dalla Roma antica, babuna;*

tar CONRADIN DE FLUGI, *Alchünas rimas rumantschas*, Coira 1845, p.5; cf. er RRC 8, 129,8. Omadus exempels èn vaira giuvens, ma in tschert squitsch da la rima per questa furma po er avair giugà qua ina rolla.

731/732: Qua datti puspè problems cun la rima en differents mss.: *Ægypten* – *intraawnieu* en Co, Ge, Pi, Ro na van betg en rima. Ils mss. Süt e P resp. lur model ha spendrà la rima cun *chiato* – *purto* a la fin dals vers, ma sulettamain sin basa da quests dus mss. vegniss ins apaina a supponer che quai saja la furma oriunda. La fin *purto* en v.732 han dentant er ils mss. Tr e Ro, ed il ms. Pi ha adattà quai a la nova furma *lg purte*, damai tschintg da set mss. Empè da terminar v.731 cun 'chiato' ha il ms. Tr adattà la furma dal pajais en *in Ægypto*, ina furma correcta dal puntg da vista latin, ma che dat mo ina rima per ils eglis, betg per la pronunzia. Cler è che la furma da Co e Ge, ils dus mss. ils pli vegls, na po apaina esser la furma oriunda dal text pervi da la mancanza da rima. Pervi da la fin dal v.732 hai jau introducì la furma da Süt e P en il text, ma i pudess er mo esser la furma d'ina emprima redacziun dal text original che deva forsa main paisa che tut saja en rima.

733/734: Qua datti puspè problems cun la rima. <*imp<er>scha*> da Co sa mo esser 'imper(t)scho', cun accent sin l'ò final. Sin questa furma mussan er las furmas dals mss. Tr, Ro e Ge. Ma ella na va betg en rima cun *increscha*, cun accent

115 Il text duess vegnir tenor l'indicaziun a l'entschatta da quel d'in Ms. St., che n'è dentant descrit nagliur. Ma en las preliminaras RRC 10/2, XXX vegn descrit in Ms. MC.P cun l'indicaziun «Daraus abgedruckt: Kirchenlieder, p. 1109–1122», pia las chanzuns publicadas là cun la sigla Ms. St., cf. RRC Reg. 326s. Il ms. n'è betg datà.

sin -e- ed in -a final nunaccentuà. En rima cun *increscha* va dentant *in prescha* da Süt e las furmas da P e Pi. La differenza dals puntgs da partenza è minima: ‘imper(t)scha’ vs. ‘in prescha’, ed i n’è betg exclus che la scursanida per <er> haja manà a las differentas furmas. ‘imper(t)scho’ na chatt’ins dentant mai èn tut ils mss.; il pled è sin svanir vers la fin dal 16avel tsch., cf. C tar v. 77. Semanticamain n’èn qua omaduas variantas betg fitg significativas; ni “damai” ni “en prescha” fan bler senn en quest vers, uschia che jau al hai laschè en la furma da Co, il pli vegl ms.

736: *Jahel* da Co è nuncler. Il pli tgunsch pudessi esser ina furma dal cj. prs. dad ‘ir’, ‘ia el’ “giaia el”. Ma la furma è mo inditgada per Eb, il pli ensi per Lavin, cf. DRG 10, 6b. En sai fiss ina significaziun “giaia el habitar en Jesse” pli significativa qua che “daia el habitar en Jesse”, damai ch’el n’è anc betg en Egipta. Da remartgar èn er las furmas *dschelg* da Tr e *daniel* da P, ch’èn apaina chapiblas d’in puntg da partenza *daial*.

740: Il ms. Co ha *gudær* per ‘güder’ cunter tut ils auters ms., ch’han *condür*. ‘condür’ para meglier, uschia ch’ins po ponderar ina intervenziun en il text da Co. Ma en v. 760 han ins la medema repartiziun sco qua. Ins na po pia betg quintar cun in simpel sbagl dal ms. Co. Perquai hai jau er laschè la furma *gudær* en il text da Co.

i740: Qua avain nus per l’emprima giada in text intermediar che na pertutga betg la situaziun u l’actur dal text che suonda, mabain descriva ina acziun da l’actur dal text che preceda. Quai che fa surstar è che quest text sa chatta gia en il ms. Co ch’è uschiglio fitg spargnus cun texts d’infurmaziun. Il text n’è lura era betg a fin en il ms. Co ed el è en in vaira nausch latin, entant ch’ils auters texts latins da Co èn almain chapibels. Cunquai ch’i na dat naging auter text latin correspudent n’è el er betg dad interpretar cun segirtad. Quai lascha supponer ch’el pudess avair mancà en l’original e vegnì agiuntà pli tard. Il ms. Ge, uschiglio vaira generus cun texts d’infurmaziun, n’ha nagina indicaziun correspudenta. La scena è bain descritta Gen. 45,14.15. Intgins plets èn er da chattar là, p.ex. ‘amplexatus’, Co *amplex<us>* e ‘flevit’, Co *flendo. os* pudess esser ina restanza dad ‘osculatus’ “bitschè”. Ch’il ms. Tr ed il ms. Ro han naging text intermediar è pauc sorprendent; els laschan er uschiglio davent talas passaschas.

Il text correspudent da Süt è: *Alura Josef matet ls seis mauns intuo[/ Ad bratschas seis frer Bianimin (sic) lg prüm cridant / Ad alura butschol seis frars eir tuots cridant / Els cumantzant atschantscher cun el*. Il text da P e Süt van cleramain enavos sin il medem model. Il text da Pi è deplorablamain fitg mal legibel sin la copia dal ms. Jau al cumplettesch cun il text da PiC2 en parantesas quadras. Il copist da PiC2 ha gì l’original a disposiziun, ma el na suonda vaira savens betg

exactamain quel: [Joseph mitte seis m]auns intuorn culœz et abrancklet / [seis frer Beniaming] lg prüm cridant, allur bütschet el / eir seis frars tuotz cridant et els cumanzetten / ad araschuner cun el. Il text da Pi è damai vaira sumegliant a quel dals mss. P e Süt, ha dentant ina u l'otra varianta, sco *abrancklet* empè dad *imbratscho* da P, lura *araschuner* empè da *tschantscher* e la furma moderna dal pft. simpel *cumanzetten* empè da *cumanzaun*. Ma questas midadas pudessan er esser introducidas dal copist da Pi, cunquai ch'il text è scrit da l'emprim maun. En scadin cas correspundan las versiuns rumantschas pli exact al text da Gen. 45,14.15.

741: Qua ha probablmain gia il copist da Co interpretà fallà la scripziun <vantüra> da ses model, damai che la furma 'vantüra' è in pled current. Ils auters mss. han dentant interpretà la furma correct sco 'vantüro'. Il pled da rima *cufurto* garantescha lura er questa interpretaziun.

748: Ils mss. han gì difficultads cun il *pütinbröt* "messadi, novitad", in pled svani vaira baud, ma derasà pli baud en l'entir intschess rumantsch, cf. S pe-tembrot LRC 817b. Cunzunt il *petinprata* da Ge è pli probabel ina invenziun da ses copist. Pli interessant è che Süt e P e mo quels han qua comunablamain tut in auter vers, che sto pia vegnir da lur model ed esser stà ina midada sistematica dal text per al render pli chapibel.

749/750: In bel exempel d'adattaziun dals texts al svilup dal linguatg. Damai ch'il "reginavel" ha per ordinari num <aragina> per 'aragino' en l'original, che questa furma è dentant vegnida remplazzada da 'araginam', midan ils mss. pli tardivs la rima 'aragino – clamò' en 'araginam – clam', omadus plets pli frequents ch'ils plets da l'original. 'clamò' en diever da substantiv n'hai jau betg chattà en il DRG; tar 'aragino' ed 'araginam' cf. C vv. 317/318.

753: Il diever sistematic dal plural cun *mnadurass uingen chiargedas* ha mo il ms. Ge, entant ch'ils auters han en scadin cas il verb en il sg. Il pl. na va betg en rima cun *brayeda* dal proxim vers, nua che mo il ms. Pi ha introduci il plural *braiedas*.

759: La furma *chier* da Co sto signifitgar qua «Wagen», sco quai ch'il plural *chiars* dals auters mss. mussa. La furma putera usuala è dentant 'char' ed il DRG 3, 341–364 n'inditgescha nagina varianta 'cher' per «Wagen». Ma v. 802 han er ils mss. Ge, Tr e P la furma *chier* per «Wagen», cf. C v. c. Pervi dal paradigma alternant *frær – frars*, ch'è anc current da quel temp, cf. Gloss. s. v., n'hai jau betg ristgà da midar la furma *chier* per «Wagen» en quests dus lieus per betg eliminar in eventual paradigma oriund *chier – chars*.

761: Betg dal tut cler è schebain las *stoulas* stevan er gia en quest vers. Co e Pi na las numnan betg qua, ma *steaulas* Ge, *stoulas* Tr, *stailas* P e *sorts* Süt al laschan supponer. En il text biblic stattan las *stolae* «Festkleider», Bibla E 1954 *büschmaint da festas*, pir tar quai che Joseph dat a ses frars (Gen. 45,22), ma en il text dal drama dat er gia il Pharao 300 daners a Benjamin (v.762), entant ch'igl è pir Joseph che fa quest regal en il text biblic (er Gen. 45,22). Jau sun stà tar la versiun da Co e Pi per quest vers, senza pudair garantir che quai saja er stà la versiun oriunda. Co e Pi pudessan er avair laschà davent las *stoulas*, perquai ch'els na chapivan betg il pled. Las *stoulas* èn bain surpigliadas directamain dal latin; SALUTZ, *Genesis* 45, 22 ha *vestas da s' mùdar*.

771: Auter ch'ils *daners*, ch'èn numnads en tut ils mss. a la fin, gia pervi da la rima cun *chiars*, variescha il rest vaira fitg tranter ils differents mss. Il ms. Ge ha cun *stoullass curaylgs a daners*, ma ils *curaylgs* chatt'ins mo en quest ms. Tr ha remplazzà ils *curaylgs* da Ge cun *chiaretas*, ma er Ro inditgescha in med da transport, *chiars*, forsa er il *cariad* nuncler dal ms. P. Süt sa cuntenta cun *argient a daners*. Pi repretenda v.759: *Dols eir chiavals chiars et Elephants* en furma da *cun Eelephants chiars e chiavals et daners*. La furma oriunda dal vers n'è apaina d'eruir a basa dals mss., cunzunt ch'il ms. Co manca. Per las *stoullass* (Ge) u meglier *stoulas* (Tr) cf. C v.761.

772: La furma *chier{s}* dals auters mss. è messa en il text pervi da la rima cun *daners* v.771.

a775: Avant l'indicaziun da l'actur *Judasch* ha Ro anc il sequent text: *Ls frars rivan tiers ilg bab et disan co chi als heira ieu a maun in tuot et partuot*. Damai che questa indicaziun exista mo en Ro dastga ella valair sco exempel per il tractament dal text oriund da la part da Ro.

i776: Il text latin da Ge, *Argienty patry aures continuntt p<er> Judas*, chapesch'ins puspè tut il pli sin basa dal text rumantsch. "gizzar" è per latin 'acuere', uschia ch'i pudess esser stà ina furma dad 'acutus' "giz" empè da *Argienty*. 'patry' pudess star per 'patris' "dal bab". 'aures' è la furma dal nom. acc. pl. I pudess lura esser stà insatge sco *acutæ patris aures* "gizzadas las ureglias dal bab cuntinuechan els tras Juda", ma senza garanzia. Ils texts rumantschs èn dal cuntegn vaira sumegliants, ma da remartgar èn las differentas furmas verbalas: *argiüch* Süt, *argüzzo* P, *ho argüzzo* Pi. La furma *argiüch* da Süt è dentant difficila. Sin -ch finescha tut il pli la 1.sg. prt., cf. ULRICH, *Susanna* 121s., e la furma na pudess betg tutgar tar in verb 'argüzzar'; l'infinitiv stuess esser *argüer.

779/780: Quests dus vers han barattà successiun en ils mss. Süt e P, in'ultiura comunabladad da quests dus mss.

1790: Questas indicaziuns supplementaras vegnan apaina ad esser stadas en l'original, er betg las indicaziuns latinas da Ge. Quellas èn strusch da chapir, questa giada gnanc cun il text rumantsch daspera. Qua gida dentant il text biblic latin vinavant: *partem juamenti* ha num là (*Vulgata*, Gen. 46,1) 'Puteum iuramenti'; 'puotz dalg saramaint' fiss pia la furma correcta per P empè da *sasramaint*. Quai che suonda lura en Ge, *mactobi ünchimis* correspunda forsa a 'mactatis ibi victimis' "suentar avair mazzà là unfrendas". Cun il rest n'è betg da far la massa, er sin fundament biblic. *nocete* vegn ad esser fallà per 'nocte' "da notg" (Gen. 46,2) e *uocate* stat per 'vocantem' "clamond", ma bler dapli na vegn ins apaina da decifrar.

Ils texts rumantschs en pli clers. Il pli chapibel è il text da P: *Jachb siand arivo cun la sia braieda tiers ilg / puotz dalg sasramaint (sic) schi udil sa (sic) vusch da Dieu / dnoat ilg scèn clamant Dieu clama*, cun in sbagl da scriver per 'saramaint' e per 'la'¹¹⁶. Il text da Süt è donnegià a la fin da las lingias, ma è fitg sumegliant al text da P: *Iachb siand ariuo cun la sia braieda tiers lg [/ Schi udil la uusch da Dieu d' nuot ilg [/ clamant Dieu*. Pi: *Jacob siand arivo tiers lg puotz dalg saramaint / schi uditt ell la vusch da Dieu in lg scèmi*, e per finir Ro: *Sihandt (sic) Jachob mis in viedi et gnieu in / barsaba et sacrificchio ilg deis da / seis bab schi tschaintschia Dieu / cun Jacob & dis in ilg sön*, damai puspè vaira different dals auters texts rumantschs. Cunzunt croda en egl il diever dal num *barsaba* en Ro, ina furma dal num ebraic Beerscheba. Quel n'era probablmain anc betg enconuscent a Gian Travers, ed en scadin cas sa basan ils auters mss. sin la furma da la *Vulgata* da quest lieu, 'puteum iuramenti', ch'è ina traducziun pussaivla dal num ebraic, ma betg l'unica pussaivla. Quest num na po pia il copist da Ro u ses model betg avair da la tradiziun dal text da Gian Travers. Il text dal Joseph è scrit il 1676 en il ms. Ro e la Bibla da Scuol è cumparida pir il 1679, uschia che lezza na vegn betg en dumonda sco funtauna. Ma i dat gia ina traducziun pli veglia da la Genesis che la Bibla da Scuol dal 1679, *Da la Biblia ilg prüm cudesch (...) nominad Genesis*, da JOAN PITSCHEN SALUTZ, cumparì il 1657 a Turitg. Effectivmain vegn duvrà en questa traducziun il num ebraic dal lieu: *e uen a Berseba: E sacrifichiet " sacrificzis alg Dieu da seis bap Isac. 2 E Deis tschantschet con Israel d'not in visiun* (SALUTZ, *Genesis* 46,1s.). Ma questa versiun è tuttina pulit differenta da quella dal ms. Ro, uschia ch'il num pudess er vegnir d'ina funtauna en in auter linguatg. En scadin cas mussa ella puspè la posiziun fitg speziala da Ro entaifer la tradiziun dal text.

791: Las differentas furmas dal num Jacob da Süt e P er en quest connex èn irritantas, cunzunt che la raschun per questas variantas n'è betg clera. Da

116 Il text correspondent da P è scrit en maiusclas, uschia ch'ils differents sbagls èn legibels cun segirtad en il ms.

remartgar è ch'er il ms. Ro ha qua las furmas *Jachob* cun in <h> supplementar, entant ch'el dovra en las indicaziun d'actur la furma usuala *Jacob* a787 ed a792, pia gist avant e suenter il clom da Dieu. Ma vers la fin suonda la furma *Jachob* anc in pèr giadas en Ro i806, i840, 841, a845.

794: La fin dal vers cun *tignap* Ge; *inchaipp* Tr; *buna interchiap* P, *buna interchiapa* Süt; *bain achiap* Pi n'è betg clera. ULRICH, *EChrest.* 216 inditgescha la versiun dal ms. Pi en il glossari cun in segn da dumonda, ma DRG 1, 75 vegn *achiap* da Pi translata cun 'Aussicht'. DRG l.c. citescha er la versiun *tingap* dal ms. Ge ch'el declera sco «steht wohl für *inchiap*», ch'è vaira datiers da la versiun *inchaipp* da Tr. 'inchiap' signifitga tenor DRG 8, 496 «Ärgernis, Anstoss», quai che na va betg propi a prà semanticamain. ULRICH, *Joseph* 31 edescha *interchiap* tenor il ms. P, ma il pled n'è betg inditgà en il glossari. Il text biblic n'ha er nagut che correspunda e SALUTZ, *Genesis* 46, 3 ha be *nun t'mair da trar giuo in Egypta*, uschia che la fin dal vers resta nunclera.

i800: Il text latin da Ge è in pau pli chapibel che quel i790, er sch'i dat in u l'auter pled nuninterpretabel, sco *altriuss*. Il pli datiers vegn lat. 'alterius', gen.sg. dad 'alter', qui che fiss "da l'auter". Tge senn che quai duess avoir qua, na sai jau er betg; il text rumantsch da P ha *chiamina inavaunt*. Per *proscysent* n'hai jau er betg chattà insatge "latin", ma il rest è cler: "ha tramess ordavant Juda per annunziar la vegnida a Joseph".

Las autras variantas dal text rumantsch èn: Süt: *Jacob chiaminast in auaunt cun tuot sia dischentscha / Filg Judas ad asapchianter chel uain cun tuota sia braieda*, en sai sco P, ma cun in *chiaminast* fallà e senza l'indicaziun *a trametta seis*. Pi ha: *Jacob chiamina inavaunt, cun tutta sia brajeda: trametta sieu / filg Juda alg aviser ch'el vain, cun la brajeda tuotta*. Lura anc Ro: *Aquia trameta Jacob avaunt Judas tiers Joseph / ad apiner et lascher a savair in Gosan / In viedi iscuntra Giudas Joseph et disch, damai puspè ina versiun in pau differenta*. L'indicaziun dal lieu vegn puspè dal text biblic. La versiun da SALUTZ, *Genesis* 46,28 è dentant puspè in pau differenta: *Et el trametet Judas auaunt pro Josef, per ilg auisar, ch'el ilg ngis incuntra in Gosen*, uschia che Salutz è apaina stà la funtauna directa da Ro. Che Juda haja inscuntrà Joseph *in viedi* n'è documentà nagliur e pauc probabel, pia ina invenziun da Ro.

Da remartgar èn las furmas *deschinzchia* P, *dischentscha* Süt, che designescha cleramain la "descendenza". Ina furma sumeglianta ha P er v.798: *deschienza*. En quel vers ha er il ms. Ge da l'emprim maun ina furma speziala, *destrinzchia*, ch'è dentant vegnida curregida da 2.m. I ma para perquai probabel che la furma main docta *deschinzchia* saja er stada la furma oriunda en vers 798; mo uschia sa decleran las furmas spezialas da Ge, P e Süt. Uschè fallà na pon ins

apaina scriver, sch'il model aveva la furma *deszendynzchia*. ULRICH, *Joseph* 31 edescha lura er v. 798 *deschiienza* ed i800 *deschinzchia* tenor il ms. P.

801: En Gen. 46,26 è il dumber da la 'braieda' inditgà. I sa tracta da 66 persunas, senza las dunnas dals figls da Jacob che na tutgan betg directamain tar sia descendenza. I sa tracta pia da l'entira stirpa.

802: Cun *chier* sto esser manegià qua il 'char'. Ils texts biblics raquintan d'in char, la *Vulgata*, Gen. 46,29 ha *iuncto Joseph curru suo ascendit* "Suentar ch'igl e stà mess sut è Joseph muntà sin ses char", tar SALUTZ, *Genesis* l.c. *E Josef fet pinar seis chiauuals cun seis chier*. Il vers sto damai signifitgar: "Sche ti al vul vegnir encunter, sche prenda tieu char", cun *schì prain* a la fin dal vers per avoir ina rima cun *vain*. Uschia evitesch'ins il dubel cumplement indirect 'al vegnir encunter al tieu cher (bab)', ed ha in cumplement direct tar 'prain': "prenda tieu char". La furma *chier* sto esser la furma oriunda, cunquai ch'ils mss. ch'han mantegnì il vers han tuts gia quella. Pi e Ro han curregì inventond: Pi *gnir incuntar et tuchier maun*, senza rima cun *vain*; Ro *ir incuntar schi gain*, in pau banal, ma en rima cun *vain*. Cf. er v. 759, nua ch'il ms. Co ha er la furma *chier*, ma ils mss. Ge, Tr e Pi *chiars* ed ils auters mss. insatge a basa da *chiars*.

803: Las furmas da quest lieu varieschan da ms. a ms., ma per part er entaifer il ms. Igl è las sequentas:

Vers	Co	Ge	Tr	Süt	P	Pi	Ro
803:		<i>Jiesset</i>	<i>Jesem</i>	<i>Jesen</i>	<i>Jssen</i>	<i>Jessen</i>	<i>Jesse</i>
825:		<i>Jiesse</i>	<i>Jesem</i>		<i>Jssen</i>	<i>Jesseni</i>	<i>Jese</i>
835:	<i>Jese</i>	<i>Jiesse</i>	<i>Jesem</i>		<i>Jssen</i>	<i>Jesseni</i>	<i>Josan</i>
839:	<i>Jese</i>	<i>Jessem</i>	<i>Jessem</i>		<i>Jssen</i>	<i>Jesse</i>	<i>Gosan</i>

La furma dal lieu en las biblas modernas è 'Goschen'. Las biblas rumantschas han la furma *Gosen* davent da SALUTZ, *Genesis* fin la Bibla E 1953, Gen. 46,28, cf. er sura tar i800. La *Vulgata* ha la furma 'Gessen', surpigliada da la furma greca 'Gesem' da la Septuaginta. Sin questas furmas sa basan er las furmas dal tip *Jesem* dals mss., ina furma davart la quala jau n'hai chattà naginas ulteriuras infurmaziuns.

i806: Entant ch'il ms. Ge ha mo ina indicaziun minimala davart l'acziun: "pigliond Joseph enturn culiez", èn ils texts rumantschs puspè pli detagliads: *Scho Iosef ariuo teis* (sic) *Bab schi piglio seis / Bab intuorn culœtz dalg areist cridant disel*. Süt. *d'algretzchia cridantt* da P è damai simplifitgà a *dalg areist cridant*, ma il puntg da partenza è stà il medem. In pau auter Pi: *E scumbod Josef füt arivo tiers*

seis bab lg pigliandt seis Bap d'intuorn culœtz d algretzchia cridant, ma cun las medemas indicaziuns. E per finir Ro: *Jacob iscuntra Joseph et lg braincla culs mauns inturn culöz et disch*, puspè auter ch'ils auters. Tar quests mss. va l'indicaziun da l'acziun a la fin tar l'indicaziun da l'actur che na vegn lura betg pli repetida, auter ch'en il ms. P.

809: Il ms. Pi ha in'otra fin dal vers, ma al cumbinescha cun il v.810 dals auters mss.

*Et chia tü daivast essar moart zainza otar
Eau me nun he hagieu uscheia leidas festas*

quai che na va uss vairamain betg en rima. PiC2 ha lura er mida quests vers en:

*Et chia tü daivast essar zainza oter moart
Eau me nun he hagieu uscheia leida soart.*

uschia ch'el ha ina rima correcta ed è tuttina fitg datiers da quai che stat en Pi. Questa furma ha lura er ULRICH, *EChrest.* 36 (vv.789/790), ma er ULRICH, *Joseph* vv.809/810 en scrittira italica.

817/818: Quests dus vers èn mess tar ULRICH, *Joseph* 32 suenter il vers 812. L'archivar Dr. Schiess ha bain inditgà l.c. p.VII: «813.814 sind nach 818 zu stellen», ma Ulrich n'ha betg integrà las bleras correcturas da Schiess en sia ediziun.

824/825: Las scripziuns *attu otta* v.824 e *Jnlater a* v.825 da Ge èn provocadas d'ina fauda en il fegl ch'el evitescha uschia.

825: *arumess* Ge stat en rima cun *tress* 826 Ge 'tras', stuess damai avoir [ē] lung. Ils mss. Tr, P, Pi scrivan er *arumes* cun in <s>. Quai lubiss da l'interpretar sco furma putera da vall. 'rumas', ptc.irr. da 'rumagnair' «zurückbleiben», cf. SCHORTA, Rq. A 4, 228. DRG 7, 562b. s.v. 'gnir tras' translatescha lura er *arumess* cun «zurückgeblieben». 'rumes' hai jau anc chattà RRC 5, 85,1499 en il *Filg pertz*; la furma è pia documentada da maniera segira per il puter vegl. Ina furma sumeglianta è tractada DRG 12, 399 s.v. malremass «schlecht versorgt» che vegn er messa en connex cun surs. 'rumaner'.

826: La finiziun da Pi na va puspè betg en rima cun *arumes* dal vers 825. PiC2 ha midà il vers dal ms. Pi en:

Et nus ischans gnieus avaunt sco sieus mess.

La rima *arumes* – *mess* sa basa dentant sin ina fallada interpretaziun dad *arumēs*. La finiziun è inventada da PiC2 e surpigliada dad ULRICH, *EChrest.* 37 (v.806), ma er dad ULRICH, *Joseph* v.826 en scrittira italica.

a827: Qua han ils mss. cun text latin puspè già difficultads. La furma correcta fiss ‘Pharo ad quemquam fratrum’ “Pharao ad (x-)in dals frars”. Il ms. Co n’è damai betg lunsch davent da la furma correcta. Clera è er l’indicaziun da Tr: “Pharao a tschintg frars”, cun *quinque* empè da ‘quemquam’ e *frases* empè da ‘fratres’. Questa furma ha er in fund biblic; Gen. 47,2 vegn numnadamain inditgà: *Ma el (Joseph) avaiava tut cun sai tschinch our dal numer da seis frars* (Bibla E 1953, l.c.). Il ms. Ge na sa betg propi sa decider: *a_quinque* fiss “a tschintg”, *ad_quenque* per ‘quemque’ “a mintgin”, ma suenter stuess lura vegnir il gen. pl. ‘fratrum’. Ma i pudess er mo esser in sbagli per *ad quemquem*, sco il ms. Co. Il text rumantsch è cler, ma in pau main subtil ch’il text latin: “als frars” empè da “ad in dals frars” u “als tschintg frars”.

830: Il text da Pi n’è betg dal tut legibel: *Noas [] vivar tscherchian cun la lavur da nossas / sruor|*, cf. PiC2 e PiU (810): *Lur vivar tscherchian cun la lavur nossas sruors*, quai che n’è betg il senn dal vers. ULRICH, *Joseph* v.830 dat dentant il text tenor il ms. P. La fin dal vers n’è er betg legibla en il ms. Ro, ma il rest è sco en ils auters mss.

838: Il model da Pi para dad avair malchapià <da_ls> sco *do_ls* “dà ad els” cun lectura dad <a> per [o]. Er ‘aluer’ è reinterpretà sco *a lur vulair*. Cunquai che la fin è restada nunmidada dat quai

Vo à dols à lur vulair hegiast foarza da me
cun ina construcziun sintactica nuncorrecta.

i840: *ad partem* da Ge dastgass esser in sbagli per *ad regem* da Co. Il text da Pi è bunamain identic cun quel da P: *Joseph maina seis bap avaint lg Raig zainza dir i[nguotta]*, cumpletta tenor PiC2. I manca *pharon disch incunter il Bab*, ma omdus mss. han ina nova lingua cun l’indicaziun da l’actur: *Pharon* resp. *Pharao disch*, a841. Quests dus texts rumantschs dattan l’infurmaziun supplementara *zainza dir inguotta*. La raschun da questa indicaziun na m’è betg clera, ed ella cuntrafa er al raquint biblic: *Lura fet Josef gnir aint eir a seis bab ed il preschantet al Farao* (Bibla E 1953, Gen. 47,7). Anc el medem vers biblic stat *E Jacob benedit al Farao*, entant ch’en il text dal gieu di il Pharao ina benedicziun (v.842). Gen. 47,8 suonda lura la dumonda suenter l’etad (v.843). Il ms. Ro lascha lura er davent questa indicaziun: *Joseph maino (sic) Jachob seis bab tiers / pharo et pharo disch*.

842: *benediu* Co stat en rima cun *wungieu*, damai per *benedieu* dals auters mss. I dat dentant anc singuls ulteriurs exempels per <iu> empè dad <ieu> en Co: *miu arag* 476.477, *tiu paiais* 833, sper 34× *mieu* e 17× *tieu*, ch’en pia da declerar tuttina.

848: Quest vers ha fatg difficultads als blers copists. Qua las differentas versiuns en successiun cronologica:

Sume a bger dis Co
Poycks sumis abgier mel diss Ge
pochs nsune aleghier mell dys Tr.
Pocks sun stos bums e bgers sun stos meis dy Pi
pochs suna et bgers mels dis Ro
pocks sunne a bgiers mels dis P

In pau sorprendent è che naging dals trais mss. ils pli vegls han ina furma correcta dal vers, entant che ch'ils dus mss. ils pli giuvens, Ro e P, han almain ina furma che declera er las variantas nuncorrectas dals auters mss., sco *sumis* da Ge empè da *sume* u *sune*, u *aleghier* da Tr per *abgier*. Il ms. Co ha lascha davent gist dus plects en quest vers, ed il ms. Pi ha fatg ina varianta libra dal vers.

a851: Il ms. Co attribuescha v.850 al Pharao, ma en tut ils auters mss. fa quel la fin dal text da Jacob. Er il text biblic attribuescha questa cumparegliaziun cun la vegliadetgna da ses perdavants a Jacob: *Pacs, e plains da cordöli sun stats ils ans da mia vita, ed els nu tendschan als ans da vita chi füttan concess a meis antenats sün lur pelegrinagi.* (Bibla E 1953, Gen. 47,9). La raschun da questa attribuziun fallada è bain ch'il ms. Co scriva ils vers 848 ed 849 sin ina lingia. Cun quai ha il text da Jacob gia in dumber pèr da vers, sco las intervenziuns d'in actur han usualmain, uschia ch'il vers 850 para da memia.

i852: Ils texts rumantschs sa basan sin ina versiun latina sumeglianta a quella da Ge. P ha *Joseph / prannett seis Bab e frars cun tuott la braieda als mno in Ramses üna / citted dalg paiais Jssen e steuuan vschi in Egipten in tema chi Dieu / tramtet moisen chils delibarres dala fadia da Egipto*; Pi: *Joseph prandett seis Bab et frars cun tuotta la / braiæda als mno in Remeses üna citæd dalg pajais da Jessen / et stetten uschea 311 ans in Ægypto infina chia Dieu / Pæder als tramtet Moisen chi delibaro our p[raschunia || da] lg tyrann da Pharao et ls mno ain ilg ludo pajais*; las cumplettaziuns tenor il ms. PiC2. E per finir Ro: *Quia piglia Joseph seis bab / et seis frars et haun habito in / Ramissen in / la citet da Josan / infina chia dieu tramatet / Moissen chials / mnet our dagipten cun / grand miraquels / Aman.*

Ils mss. Ge e Ro termineschan qua il text dal *Joseph* cun indicaziun dal copist e da la data da finiziun dal text. En il ms. Ge stat, per part en scrittira pli grossa:

[38r] *FINIS DA quaista His^{TOR}ga*
DA JOSEP
Sum Jacobi Geri zuziensis Rheti
Da<ϕum> Di, 22 daϕ̄s̄ k̄ aprillis ell
sto lifroa

Er il ms. Ro ha ina indicaziun sumeglianta. L'emprim stat en letras grondas *Ano 1676* cun ina garnitura tranter 16 e 76. Lura suonda en scrittira normala:

Schrit tres me Anthöni Joan Rumedi

In lan da noas segner Jesu Christ<us> Ano 1676 ad<ie> 18 ma[[rs]

Il ms. Tr cuntinua cun l'epilog, malgrà ch'el inditgescha er *finis Amen 1618* a la fin dal text dal gieu.

861: Malgrà ch'ils mss. Co, Pi e P han *juuentüna* e mo il ms. Tr *juuentüd*, sto tuttina questa furma esser la furma oriunda pervi da la rima cun *wirtüd* dal proxim vers. Tar *juventüd* cf. er C v. 709, nua ch'il pled ha er gia fatg difficultads a differents copists.

862: Cunquai che l'ediziun dad ULRICH, *Joseph* sa basa sin il ms. P, ha el er integrà *aschaintta* en ses text (p. 34). La furma *aschainta* ha dentant er PiC2, malgrà ch'il ms. Pi ha cleramain *la schaint*. Igl è da supponer ch'el haja surpiplià en sia copia da Pi la furma da P, ch'il copist da PiC2 ha er già a disposiziun. In'emprova da declerar *aschaint* ha ULRICH, *Joseph* 36 fatg en il glossari, ma il DRG 10, 495b citescha il lieu correspondent sut il chavazzin 'laschaint'. I dat er anc auters exempels, nua che la furma è 'aschaint' empè da 'laschaint'.

865: Er *remese* Tr, *Remases* Pi ha in fund biblic: Joseph installescha Gen. 47,11 ses pievel a Ramesses, sco la cuntrada ha num en la *Vulgata*, Rameses tar SALUTZ, *Genesis* e Ramses en Bibl. E 1953, mintgamai en il vers cità.

Fin: En il ms. Co è l'indicaziun finala in pau pli lunga ch'en ils auters mss., cf. l'ill. 1 en Introd. 20. L'indicaziun 1593 en Co è scritta d'in auter maun, sco la furma da las cifras 1 e 5 demussan. Er la garnitura e la successiun da las cifras variescha. Tar il connex da la data 1593 en Co cun la data 1593 da la copia dal ms. Ge cf. la discussiun en l'Introd. p. 23.

IV. Glossari

1. Structura

1.1. Cuntegn

Il glossari inditgescha tut ils plects e tut las furmas ch'èn da chattar en il text da l'ediziun, cun excepziun dals plects latins en las indicaziuns da reschia, au-ter che sch'els inditgeschan l'actur dals vers che suondan. Il dumber da citats pro furma è dentant limità a maximalmain diesch documentaziuns per plects u furmas documentads pli che 20 giadas en il text. Per plects u furmas documentads 11–20 giadas vegn cità set documentaziuns, per furmas cun 7–10 documentaziuns vegn inditgà tschintg da quellas e per il rest mintgamai tuttas. Tar statisticas da furmas differentas vegn inditgà sulettamain, quan-tas giadas che las furmas en documentadas, cf. p. ex. Gloss. s. v. **cha** u s. v. **el/l**. Betg resguardadas en il Glossari vegnan en tut ils cas maiusclas al cumenza-ment dal vers. <V> a l'entschatta po star per <v> u per <u>. El vegn remplazzà cun il grafem usual dal plect correspondent. Er <J> stat sco maiuscla tant per <i> sco per <j>¹¹⁷ e vegn remplazzà cun la furma dal plect correspondent, cun excepziun dals nums *Jsaac* ed *Jrael* che n'han nagina furma cun Is- sper els.

1.2. Preschentaziun

La preschentaziun dal material suonda en princip il glossari da SCHORTA, Rq. A 4, 23–207. La normaziun da las scripziuns resta dentant en il rom da las simplificaziuns fatgas gia en l'ediziun, cun excepziun da las simplificaziuns da las maiusclas da l'entschatta dals vers inditgadas sura. Ella na va damai betg uschè lunsch sco quellas da SCHORTA, Rq. A 4, 19–21. Il glossari da Schorta pertutga bler dapli texts e da regiuns differentas, entant che l'ediziun dal *Joseph* represchenta cun paucas excepziuns mo trais grafias differentas: l'ortografia originala da Gian Travers, l'ortografia dal temp dal copist Conra-din Planta e l'ortografia da Jachiam Ger, ch'èn tuts trais da Zuoz. Uschia resta la variaziun tuttina en in rom restrenschi ed è plitost anc survesaivla. Varian-tas specificas da tscherts mss. che n'èn betg da chattar en il ms. Co vegnan inditgadas en il glossari a la fin da l'indicaziun dal lieu u, sche pliras docu-mentaziuns èn pertutgadas, a l'entschatta da la seria.

1.2.1. Lemma

Sco lemma stat per ordinari la furma ch'è da chattar il pli savens en il text, cun preferenza da la furma dal ms. Co en cas da paritad. Sche la furma da voca-bulari – infinitiv tar ils verbs, m.sg. tar ils plects flectads – n'è betg documen-tada en il text, vegn quella reconstruida en l'ortografia da la majoritad da las

117 Cun excepziun dals cas, nua che l'entir plect vegn scrit cun maiusclas, sco IOSEPH a14, VIR a69, ISAHAR a75.

documentaziuns dal text e controllada sin basa dals differents dicziunaris che citeschan er furmas istoricas, sco il Dicziunari rumantsch grischun (DRG), il Dizionari dels idioms romauntschs (PALL.) u, per las furmas verbalas, la grammatica ladina d'Engiadin'Ota da Velleman (VELLEMAN, *Gramm.*). Plinavant vegn controllà, sche las furmas da vocabulari èn er documentadas en texts da la regiun d'Engiadin'Ota. N'hai jau betg pudì verifitgar la furma, vegn quella inditgada en scrittira normala empè da scrittira grassa e signalada cun * a la fin, cf. p.ex. *abasser**, *argurder**; *curailg**, *infing** etc.

1.2.2. Ordinaziun

Da las trais ortografias differentas ch'èn da chattar en il text resultan tschertas difficultads d'ordinaziun alfabetica. Uschia chatt'ins gia en il ms. Co quatter differentas grafias per 'meglier': *melg* (2×), *meilg* (2×), *milg* (2×) e *mielg*. Damai che *milg* è la furma putera veglia, pon ins deducir, che quella vegn er ad esser stada la furma oriunda. Questa furma stat damai sco lemma e tar las trais autras furmas vegn renvià al lemma.

Pli difficultus d'ordinar èn ils segns che na vegnan betg duvrads ozendi u mo en in'otra funcziun. En princip è la furma dal ms. Co decisiva per l'ordinaziun alfabetica. <a> per [o], inditgà en l'ediziun sco <ḷ>, vegn damai er tractà alfabeticamain sco <a>. <atar> dal ms. Co, <ḷtar> en l'ediziun, stat damai alfabeticamain tar A, cf. Gloss. 220 s.v. *ḷtar*. Il ms. Co ha mo ina giada ina furma cun <o>: *otars* v.350, ma questa varianta chatt'ins en l'ediziun er en vers che derivan dal ms. Ge, p.ex. *oter* v.619, sper *oater* vv. 206.675. Questas furmas en damai er tractadas sut *ḷtar*, cun renviament sut *oater* ed *oter*. <æ>, ch'è vaira frequent en il ms. Co, stat en variaziun cun <e> e vegn perquai tractà alfabeticamain sco <e>. <v> stat er sco minuscla preponderantamain en tscherts plects per [u], sco tar *vschi*, *vschya* ed *vssa*. Damai che quai è er las furmas preponderantas en Co vegnan ellas ordinadas sut V, cun renviament tar *uschi*, *uschia* ed *ùssa*; 'ussa' n'è documentà nagliur en il text. Renvià vegn er tar furmas verbalas u pronominalas irregularas, sco *ais* → *esser*, *dḷ* → *dær*. Sch'i vegn renvià ad artitgels pli complexs vegn inditgà la furma, nua ch'il renviament è da chattar: *ais* → *esser* (3. sg.). Renvià vegn er tranter las bleras differentas furmas da l'artitgel u dals pronomi, medemamain en cas dad autras variantas, sco *contredi* → *cuntredi* etc. Uschia duess ins en scadin cas chattar tut las furmas ch'èn documentadas en il text da l'ediziun er en il glossari.

1.3. Indicaziuns supplementaras

1.3.1. Indicaziuns grammaticalas

Sco usità vegn inditgà la sort da plects sunter il lemma. Tar ils substantivs stat directamain il genus da quels; l'indicaziun 'sg.' vegn laschada davent. Tar ils verbs vegn inditgà supplementarmain, co ch'els vegnan construids en il

text. Quai vegn fatg en ils blers dicziunaris, dentant en moda fitg summarica cun indicaziuns sco ‘transitiv, intransitiv, reflexiv’ etc. Cunzunt ‘intransitiv’ designescha relativamain bleras construcziuns pussaivlas fitg differentas. En quest glossari vegn fatg l’emprova dad inditgar pli exact ils complements obligatorics da las differentas construcziuns dals verbs en il text. Quai pre-tenda per part in’altra terminologia, ch’è dentant er gia vegnida duvrada en grammaticas rumantschas¹¹⁸, schegea anc betg sistematicamain. Perquai sajan ils terms utilisads explitgads qua curtamain en la successiun da lur complexitad:

- vb. abs. verb absolut, na dovra nagins ulteriurs complements: *khura la fadya crescha* (Joseph v. 140).¹¹⁹
- vb. + od. verb cun in complement direct obligatoric, verb transitiv: *achiatan sulamanch noscha chiarduns* (v. 36). Ils objects directs pon vegnir remplazzads da pronom objects nunaccentuads, senza che la construcziun sa mida. Els vegnan savens er remplazzads cun complements frasals, cf. sut vb. + cfr.
- vb. + op. verb cun in complement preposiziunal obligatoric: *Dapoya ch’wus da quel ischas deliberas* (v. 113).
- vb. + op. / oprn. verb cun in complement preposiziunal obligatoric cun la preposiziun *a* che po vegnir remplazzà cun in pronom nunaccentuà¹²⁰: *A wainst darchiq a sarwir al araiq* (v. 284) / *Nus d’uulain servir singer cher* (v. 689).
- vb. + od. + op. verb cun in complement direct ed in complement preposiziunal obligatoric: *Schi pousch tu tieu pöwel da la chalastrya defender* (v. 405).
- vb. + od. + op. / oprn. verb cun in complement direct ed in complement preposiziunal cun la preposiziun *a* che po vegnir remplazzà cun in pronom nunaccentuà: *A Benjamin duna daners trayatschint* (v. 762) / *Ad a ti lunga vitta dær* (v. 846) / *Parche ch_el s• woul dær una culatzchung* (v. 610).

118 Cf. p. ex. FAUST SIGNORELL, *Normas surmiranas*, Coira 1987, 144–147; *Grammatica per l’instrucziun dal rumantsch grischun*, Friburg 2009 p. 24–28, §§ 28–41, da consultar sut www.scienzarumantscha-darms.ch, Publicaziuns, Grammatica.

119 Complement facultativs adverbials, p. ex. *khura la fadya crescha *fick / fermamanch* etc. fissan dentant pussaivels, ma pon vegnir eliminads senza che la frasa vegnia fallada.

120 Ils blers objects preposiziunals cun la preposiziun *a* pon vegnir remplazzads cun in pronom object nunaccentuà, dentant betg tuts. Tar *A meis frars a chesa lascher yr* (Joseph v. 768) sa lascha bain *meis frars* remplazzar cun ‘ls’, ma betg *a chesa*. La preposiziun *a* da l’object preposiziunal accentuà svanescha, sche quel vegn remplazzà cun in pronom nunaccentuà. En linguatgs senza pronom nunaccentuads, sco il sursilvan, n’è quest remplazzament betg pussaivel, cf. SPESCHA, *Gramm.* § 556: “El (igl object indirect) (...) seligia indirectamein cul verb, pia cun gl’agid d’ina preposiziun. Perquei vegn igl object indirect era numnaus object preposiziunal.”

- vb.+cpred. verb cun in complement predicativ: *Nus ischan tuts bun pasturs* (v.829).
- vb.+advl. verb cun complement adverbial obligatoric: *A m_g fatt ngir aq<ui>* (v.126) / *Ns o_l fatt ngir in chiesa* (v.612) / *Da ngir gio tirs me* (v.734).
- vb.+cfr. verb cun in complement frasal obligatoric. Sco complement frasal pon servir proposiziuns subordinadas da different gener: proposiziuns subjunctivas: *Sawai_wus ch_eau (...)* s *wulig schwyęę* (v.521), proposiziuns cundizionalas: *Tu hest (...)* uulieu *sauair schanuss hauessan bap* (v.699s.), proposiziuns interrogativas: *Ew nu sæ (...)* che *wus ids tschiarkant* (v.461).
Il complement frasal remplazza per ordinari auters objects. Il pli savens stat el empè d'in object direct: *Eau l_aspett vsche suschpirand* (v.194) / *Ad_aspetta ch'nus turnen bğd* (v.644), cunzunt en la construcziun vb.+od.+op./oprn.: *A_quel d wolg cumandęę* (v.420) / *A_m cumand ch' eau s• fadsch' hunur* (v.720). Ma el po er remplazzar auters complements obligatoris: *Eau t_ingratz (...)* da *que* (v.765s.) / *Wschins da zutz s faun fich ingratzchęę / cha (...)* (v.855).
- vb.+inf. verb cun in complement infinitiv obligatoric. Questa construcziun è limitada sin ina pitschna gruppa da verbs, sco *duair, pu-dair* etc. (verbs modals) ed intgins auters sco *far, laschar* etc.: *Kun araspęęta dayes_tu bğd turnęę* (v.65); *A wus chier filgs s' fadsche algurdęę* (v.7).
- vb.+a / da+inf. verb che vegn costruì cun *a* u *da* sco iunctur tranter il verb e l'infinitiv: *Schi wolg eau yr a dscharchięę* (v.142); *Jn Dociam dis(ch)ne da prender la vya* (v.74).
- vb.refl. verb che remplazza in complement cun in pronom reflexiv. *Vna tngin fradlauntza (...)* nu s *achiatta in un ragingęę* (v.501s.).

Sin basa da restricziuns dal subject vegn anc distinguì:

- vb.impers. verb che vegn duvrà sulettamain en la 3. persuna cun in subject pronominal: *Am sumalga wus sayas plains d fantaschya* (v.154).

En cas pli complex vegn inditgà ils complements ch'èn da chattar en il vers, sche pussaivel sco citat direct. Sch'ils different complements èn separads dad autras indicaziuns, vegnan els mess en parantesas quadras []¹²¹. Descrit vegn il diever dal verb en il text dal *Joseph*, betg il diever dal verb en general.

121 Per ina descripziun detagliada dals plans da construcziun pussaivels dals verbs cf. DUDEN, *Die Grammatik*, 8. überarb. Aufl., Mannheim 2009, p.916–944. (Chapitel «Die Satzbaupläne»). En la versiun dal Pledari grond dal 2006 eran las construcziuns pussaivlas dals different verbs inditgadas en ina datoteca accessibla sur l'indicaziun G, ma quellas indicaziuns èn svanidas en versiuns pli tardivas. Ellas m'han dentant fatg gronds servetschs per la descripziun da quellas en il Glossari.

Avant las differentas furmas documentadas dals verbs vegn inditgà la categoria grammaticala da quellas en moda scursanida e simplifitgada. Uschia vegnan ‘indicativ’ e ‘preschent’, las categorias las pli frequentas laschadas davent; 3. sg. è damai 3. sg. ind. prs. En cas cun pli bleras furmas da la medema categoria vegn inditgà l’emprim la categoria e suenter las differentas persunas, damai p. ex. ‘ind.: 1. sg.; 3. sg.; 1. pl. etc. Betg numnadas specificamain èn las furmas verbalas cumpostas, sco il fut. u il pft. cumponì; quellas tutgan tar la sintaxa. Las scursanidas per las differentas categorias èn las usualas ed èn da chattar en la glista da las abreviaziuns.

1.3.2. Indicaziuns semanticas

Las indicaziuns semanticas vegnan dadas per tudestg, sco deplorablamain en tut ils dicziunaris rumantschs. Ellas sa basan per gronda part sin ils dicziunaris e las ovras che tractan er furmas istoricas da l’Engiadin’Ota, sco il DRG e PALL. inditgads sura p. 212, plinavant er sin la cartoteca maistra dal Dicziunari rumantsch grischun (DRG CM). Vitiers vegnan anc glossaris specifics tar differents texts puters, en emprima lingia quels che stattan en connex cun il *Joseph*, sco ULRICH, *EChrest.* 216–252, ULRICH, *Joseph* 35–43. Buns agids èn er stads il glossari JUD, *Dysch æteds* 222–267, perquai ch’el sa basa sin in ms. dal 1561 ed ha cun quai bleras parallelas ortograficas e lexicalas cun il ms. Co dal 1567, lura sa chapescha il glossari da GARTNER, *Bifrun* 589–683. SCHORTA, Rq. A 4, 23–307 è bain ordinà tenor il chavazzin vallader, ma ils texts puters da Rq. A 1 èn er vegnids resguardads. Er il glossari ULRICH, *Psalter* 431–437 po gidar vinavant en tscherts cas, damai che Susch n’è betg lunsch davent dal territori da Suot Funtauna Merla. I dat effectivamain cas, nua che plets èn da chattar tar Travers, auters gieus e Chiampell, dentant betg tar Bifrun, cf. p. ex. C v. 215 u v. 229. En cas da dubi èn er ils glossaris d’autras ediziuns da texts vegnids consultads¹²². Da remartgar è er, che la gronda part dals plets è en diever anc ozendi en ina furma u l’altra. Per quels n’èsi betg necessari da sa basar sin vocabularis specifics. En tut quests cas n’è lura er betg vegnì renvià ad in vocabulari per la semantica, bain dentant, nua che quests vocabularis han infurmaziuns supplementaras tar ils plets inditgads. Plets pli difficultus èn er tractads e discutads en il commentari. En quests cas vegn lura renvià a quel er en il Glossari, damai ch’ils differents vocabularis èn citads en quel lieu.

122 I saja mo anc numnà specificamain ULRICH, *Susanna*, il glossari p. 135–139; RICARDA LIVER, *La Sabgienscha da Iesu filg da Sirach*, Die altengadinische Ecclesiasticus-Übersetzung von Lüci Papa (...), Tübingen 2016; il glossari p. 179–195.

A

a/ad¹ conj. ‘und’: a: 7, 13, 15, 39, 41, 42, 43, 62, 92, 126, *fitg frequent* (75×), *savens a l’entschatta dal vers* (7, 13, 42, 43, 62, 68, 102, 126, 150, 157 (54×)). *Savens scrit ensemen cun il pled che suonda*: a_di_ls ‘und sage ihnen’ 62.656, a_sch 88, a_tratzs 73, a_lg 102; 173, 187, 189, 212, 242 (39×). **ad av. voc.:** ad incunter 29, ad achiattan 36; 116, 118, 121, 258, 275 (12×). *Scrit ensemen cun il pled che suonda*: ad_uschya 146, ad_awaunt 186, ad_inguotta 328.758; 271, 329, 386, 406, 417, 484 (24×). Cf. *er ada, e/ed/et*.

a/ad² prep. cpl. ‘Dativ’: a meis babuns ‘meinen Vorfahren’ 3, a nossas narsas 142, a lieud fulastera 160; 136, 179, 429, 460 (12×). *Scrit ensemen cun prn.:* a_mi 30.238.495, a_ty 647, a_scodün 671 (10×).

ad av. voc.: ad ingün 434; *scrit ensemen*: ad_aquels 146; 224, 414; sparti fallà a duna (a_d_una) ‘und eine’ 19, a_d_aquaista 417; 549, 626, 632.

prep. loc. ‘nach’: a chiesa 193.511.587; ‘zu’: a maisa 649; 840; ‘in’: a laig ‘in Ehe’ 422, a mel mauns ‘in schlechten Händen’ 554; 380, 584; ‘von’: a maun ‘von Hand’ 120, 623. *Scrit ensemen*: a_chiesa 199.346.717; ala fossa 216, 312.342.

prep. temp. ‘auf’: a la lunga ‘auf die Dauer’ 90; a saimper 6.868; ‘in’: a trais dis ‘in drei Tagen’ 283.

a/ad³ iunctur + inf.: *cun vb. da moviment*: yr a cumprær ‘kaufen gehen’ 442, yr a clamer 633; 37, 147, 570; ngir: wing eau a dscharchiær 71, wain a marendar 635, winga a stær 756, uainst a_m wisiter 818 (Tr); *scrit ensemen* a_cumprær 494; 821. *Fut.:* wains_tu (...) a singurær ‘wirst du beherrschen’ 24, ngis a fær ‘werdet ihr tun’ 88; 85, 284, 302, 425; *scrit ensemen*: ngis a_s dær ‘euch geben würde’ 91, wain (...) a_chastyer 233, 714, 800;

uain_a metter 799. *Auter*: guardær a fær 45, peran a manager 48; 192, 262, 414.

ad av. voc.: ngiwus ad awair ‘werdet ihr haben’ 9, ngir ad adurær 47, ngis ad esser 100; 865; *scrit ensemen*: ad_awaair 214.590; 401, 657, 856.

a/ad⁴ prn. impers. ‘es’: a bastas 104 ‘es würde reichen’, a nu passa 301, a nu wela 530, a_sun 666, a_m sumalga ‘es scheint mir’ 154; *postp.* nu_m winga crett 356; ad: ad_ais 408. Cf. **alg.**

prn. pers. postp. 1. sg ‘ich’: duna ‘gebe ich’ 762, wolga ‘will ich’ 767; *3. pl.* mana (m_an_a) ‘haben sie mir’ 60.

abandunær vb. + od. ‘verlassen’: *inf.* 556, 796; *2. pl. cj.* abandunass 222 (Ge); *ptc.* abandunã 558, 834.

abasser* vb. + od. ‘senken’: *3. sg. cj.* abasa 112.

abitær vb. + advl. ‘wohnen’: *inf.* abitær [in] 865; habiter 736.

Abraham np: 4.

achiatter vb. + od. ‘finden’: *inf.* 42, 324, 378, 804; *3. pl.* achiattan 36; *ptc. m. sg.* achiattã 187, 199, 308, 372, achiattoa Ge: 218, 677, 731, achiato 206 (Ge), chiato 731 (Süt), *pl.* achiattas 124; achatos 611, *grd.* achiatandt 252; *vb. refl.* ‘sich finden’: *inf.* s_achiatter 516; *3. sg.* s_achiatta 502.

achiuuser vb. + od. + cfr. ‘anklagen’: *inf.* [t woelg] achiuuser [{chia}] 231 (Ge).

acorder vb. refl. ‘sich einigen’: *inf.* ns acorder 158.

acradanter vb. + od. ‘glauben machen’: *inf.* 182; *vb. refl.* ‘sich einbilden’: *1. sg.* m’acradaint 352. DRG 4, 220s.

acraschanter vb. + od. ‘vermehrten’: *inf.* 795; *2. sg. ipv.* craschant_els 761.

acumpagnier vb. + od. + advl. ‘begleiten’: *inf.* acumpagnier [me in finna ala foasa] 216 (Ge); *ptc. m. pl.* acumpangas ‘verbunden mit’ 168. DRG 4, 389b.

acuntanter vb. + od. ‘zufriedenstellen’: *ptc.* awair akuntantã 720; *refl.* ‘sich zufrieden geben’: *1. pl.* ns’ akuntantain 174.

ada prep. cpl. ‘Dativ’: ada nus ‘uns’ 97, ada quella lgiud 651 ‘diesen Leuten’.

- ad 'und' + *prep.* a (ad_a): Ad_a vassas norsas 'und euren Schafen' 10, Ad_a ti et a_mi 'und dir und mir' 238; 170, 539, 652, 846; a 'und' + *prep.* da: a_da wus 'und von euch' 684 (Ge); (a)da_teis 793 'deines' (Ge).
- adatter** *vb.* + *advl.* 'einrichten': *ptc.* [bain] adattoa 816 (Ge); *vb. refl.* 'sich vorbereiten': 1. *pl. ipv.* ans adatain [da chaminer] 789 (Ge). DRG 1, 95.
- adeistramanch** *adv.* 'geschickt': 385.
- adær** *vb. refl.* + *advl.* 'sich ergeben': *inf.* s'woul adær bain 76. DRG 1, 90.
- adritzer** *vb.* + *od.* + *op.* 'aufrichten': *ptc. f. sg.* [su drett] adriz{ed}a 19; *vb. refl.* 'sich einrichten': [in aquel ufficci] m'adricer 431.
- adrumanter** *vb. abs.* 'einschlafen': *ptc. adru-manta* 331. DRG 5, 519.
- adschã** *adv.* 'hier': 143.
- aduna** *adv.* 'immer': 580; adunna 28.
- adurær** *vb.* + *od.* 'anbeten': *inf.* 29, 47, 640; *ptc. f. sg.* adorẽda 20.
- adutzer** *vb.* + *od.* 'erhöhen': *ptc.* adu{tz}o (Tr) 223. C v. c.
- afder** *vb.* + *od.* + *op./opr.* 'verweigern': *ptc. f. sg.* afdeda 486. C v. c.
- agieu → hawair (*ptc.*).
- agipiri** *adv.*: ir agipiri 'zugrunde gehen': gayest agipiri 32 (Ge). C v. c.
- agradinscha** *f.* 'Gefallen': 98 (Tr). C v. c.
- agudær → giuder.
- agüdt** *m.* 'Hilfe': 710.
- ai** *interj.* 'oh': ai schi 'oh ja' 151. DRG 1, 143.
- aint** *adv.* 'hinein': 797; aint in chiesa 'in das Haus hinein' 609.
- ais → esser (3. *sg.*).
- al/l** *art. m.* 'der/das': al meis filg, 55, al bacher 276, al_araig 278; 440, 454 (10×), tuott_el payais 390. *pl.* als 'die': als plu chiers 40, als meis frars 123, als daners 165.611; 213 (Ge), 296, 433.
- l: l powal 755, l bap 760, da l saung 115; _l: cha_l kusalg 314, 404, 412, a_l 515 'und der'; l_ *av. voc.*: l_araig 287, 303, 426. l_araginã 409, 419, 756 (9×), *av. cons.* l_sulagl 27, l_kusalg 79; *pl.* ls cf. lg¹.
- prep.* + *art.* 'dem': sarwir al araig 'dem König dienen' 284, fær incuntar al arag 481; 594, 628, 660.
- il: mo a853 (P, Pi); *m. pl.* ils mo 667 (Ge).
- alargiær** *vb.* + *od.* 'freilassen': *inf.* 388. DRG 10, 478.
- alchun** *prn. indef.* 'jemand': 140, 252, 425, 526, 538; *adj. m.* alchun {mel} 565 (Tr); *f.* chiãsa alchuna 60, 574, culpa alchiuna 289, 579.
- alchur** *adv.* 'irgendwo': 201. DRG 1, 168.
- alegr → allagrær.
- alg** *prn. impers.* 'es': alg ais melg 147, alg ais pchã 160; 163, 649, 816. Cf. a/ad⁴.
- alg** *m.* 'Knoblauch': 106.
- alg (*art. m.*) → lg¹.
- alg (*prn.*) → lg².
- algi** *art.* 'dem': algi singer 22.670, algi pu-saunt arag 424.
- prn.* 'ihm': 614. DRG 7, 399ss.
- algretzchia** *f.* 'Freude': 124, 214, 812.
- algurdær** *vb.* + *od.* + *op./opr.* 'erinnern': *inf.* 7; *ptc.* algurda 52; *vb. refl.* 'sich erinnern': 3. *sg.* s algorda 140, 286; s' algarda 526; *ptc.* algurda 366. Cf. er argurder*.
- alhura** *adv.* 'dann': 111; ad_alura 763.
- allagrær** *vb.* + *od.* + *op.* 'erfreuen': *inf.* [cun] 748. *refl. 1. sg.* 'sich freuen': eau m_alegr [a + *inf.*] 267.
- alo** *adv.* 'dort': 376 (Süt), 795 (Ge).
- aluaint** *adv.* 'dort drinnen': 117.
- alubir** *vb.* + *od.* + *op./opr.* 'erlauben': *inf.* [Graneza ns] woul_el alubir 551; *vb.* + *op./opr.* + *da* + *inf.*; Schi t_ alubesch' eau [d'amatzær] 560.
- aluer** *vb.* + *od.* + *advl.* 'unterbringen': *inf.* ls aluer uia 838; *refl.* 'sich niederlassen' lascha_ns aluer [in] 835.
- amanchier** *vb. abs.* 'fehlen, mangeln': 3. *sg.* fruts nun amauncha 'an Früchten fehlt es nicht' 641; *vb.* + *op./opr.* [a meis bab] amanchier 'gegenüber meinem Vater fehlen' 713. DRG 12, 643b.
- amatzer** *vb.* + *od.* 'töten': *inf.* 81, 560; mazer 120.
- amaun** *adv.*: ngis amaun 'in die Finger käme' 50, hawais amaun 'vorhabt' 80,

- essar awaunt amaunn (Ge) 'vorhanden sein' 211 (Ge).
- amich** *m.* 'Freund': 281.
- amplu** *adv.* 'noch mehr': 82 (= auncha plu).
- amur** *f.* 'Liebe': 172, 229, 353, 715, 786.
- amusær** *vb.+od+op./oprn.* 'zeigen': *inf.* [wəʃ frær] *m.* amusær 646, *od./cfr.* amuser [co] 772 (Ge).
- amutschasses → mudschær.
- ann** *m.* 'Jahr': 514 (Ge), *pl.* ans 368, 398, 400, 727, 843, 847.
- annè** *m.* 'Ring': 416.
- ans/ns** *prn.pers.1.pl.obj.* 'uns': *od.* ans 75, 523, 742, 866; *ns* 52, 108, 441, 524, 528 (7×); *oind.* ans 46, 149, 247, 468, 574 (8×), ens 519; *ns* 50, 95, 490, 488, 551 (10×).
prn.refl. ans perdarschain 'machen wir uns bereit' Ge: 784, 789; *ns* salwær 'uns retten' 115; 158, 174, 186.
- anummer** *vb.+od.* 'nennen, aufführen':
2.pl. anumnaids 501; *ptc.* anumna 546;
vb.+od.+cpred. [Joseph ais el] anumna 371, *pl.* [sung] anumnaş 272.
- apalanter** *vb.+od.+op./oprn.* 'angeben, offenbaren': *inf.* apalanter [a nus taunta buntəð] 743, apalantær 155, appalantær 322; *ptc.* apalantə 578, apalantoa Ge: 687, 702; appalantə 46, 546; *refl.* 'sich zeigen': *3.sg.* s' apalainta [da te] 407.
- aparair** *vb.+op./oprn.* 'erscheinen': *ptc.f.* aparida 25.
- apraschantær** *vb.refl.+advl.* 'sich einfinden': *inf.* [awaunt lg singlar] s apraschantær 664.
- aprusmer** *vb.refl.* 'nähern': *3.sg.* s_a_prəşma 634. C v. c.
- apusaiwel** *adj.* 'gerecht, billig': *adv.* 'billigerweise' 98.
- aquaist** *adj.dem.* 'dieser': *m.* aquaist juuen 171; 185, 514, 535, 645, 844; aquaist daners 785; aquast dudesch filgs 5, aqast payais 475; quaist 317, 462; *m.pl.* aquaists 820; *f.* aquaista via 153; 417, 479, 853; aqaista nətt 17, 69; quaista 116, 130, 288, 606, qaista 418, qasta 199.
prn.dem. 'dieses': di_ls aquaist 'sag ihnen folgendes' 62, aquaist ais 'das ist' 204, 281, 519, 679; quaist 187.
- aque** *prn.dem.* 'das, dieses': 30, 133, 151, 239, 297, 396, 468 (12×); que 306, 408, 577. *En cumbinaziun cun furmas da cha:* aque cha 'das, was': 52, 76, 80, 141, 337 (9×), que cha 605, 732, senza 'cha': aque tu_m khumandesch 'was du mir befehlst' 67; da que 306, da_que 'davon' 285.766. C v. 285.
- aquel** *prn.dem.* 'dieses': *subj.* 114, 196, 414, 552, 555 (9×), a_quel 420, aquell 702 (Ge); aquel chia 'das, was' 3, 618; *m.* 'dieser': aquel dya 'der sage es' 78, 310, 815; aquel chi 'jener, der' 309, aq<ue>l chi_l_awess 672; *obj.* 'diesen' 426, 709; *pl.* aquels 'diese' 270, 599; *f.* aquella 'diese' 185, 401.
adj.dem. 'dieser': *m.sg.* aquel juwen 159, 279, 571, 580; 'diesen' 132, 169, 265, 578, 712; *prep.+aquel:* sün 330, in 431; *aquel +pl.:* aquel summis 339.343, aquel prashains 594, aquel daners 625; *pl.* aquels 146, 396, 628; *f.* aquella 215, 222, 410. Cf. *er quel.*
- aqui** *adv.* 'hier': aq<ui> 73, 126, 158, 189, 283 (10×), aqui 623, Ge: i244, 677, 792; qui 619 (Ge), da qui 496.
- aquo** *adv.* 'dort': 804 (Tr).
- ar** *m.* 'Gold': 761, oar 670 (Ge).
- aradschun** *f.* 'Vernunft': 242.
aradschunant → radschuner.
- araginə** *m.* 'Reich': 317, 403, 409, 419, 749; raginə 502; araginam 756. C vv. 317/318.
- araig** *m.* 'König' 276, 278, 284, 287, 303, 315, 339 (15×), araigk 363; arag 381, 393, 424, 462, 467 (10×); o raig 427, 845, o_raig 819 (Ge).
- arampornagna** *f.* 'Trauer, Schmerz': 215. C v. c.
- aranter** *vb.+op./oprn.* 'haften, hängenbleiben': 845. LRC 927a s. v. rentar 3.
- araser** *vb.+od.+advl.* 'verbreiten': *ptc.f.* [in tüt als infings] araseda 484.
- araspəsta** *f.* 'Antwort': 65.

- arasper** *vb. + od.* 'sammeln': *ptc.* araspa 18, *pl.* araspaş 853.
- araspunder** *vb. abs.* 'antworten': 3. *sg.* araspunda 175.
- arastær** *vb. + advl.* 'bleiben': *inf.* 839, 2. *sg.* dauoss areistas 809 (Ge); 3. *pl. ipf.* rastaiwne passas 328.
- archunschinscha** *f.* 'Erkenntlichkeit': 225.
- arckunschaint** *adj.*: 'dankbar': *m.* 260.
- ardür** *vb. + od. + op./oprn.* 'zurückbringen': 3. *sg. ind.* ardüia (Süt, P, Pi) 276. **C** v. c.; *ptc. pl.* ardüts 'hineingeraten' 517. DRG 1, 396.
- arender** *vb. + od. + op./oprn.* 'zurückgeben': *inf.* 657.
- arfschieu → artschaiwar.
- arfudær** *vb. + od.* 'abweisen': *inf.* 639.
- argient** *m.* 'Silber': 654, argiend 761, argint 659, argiendt 670 (Ge).
- argurder* *vb. + od.* 'erinnern': 3. *sg. ipf.* ns argurdaiwa 524. **C** v. c.
- ariwer** *vb. + advl.* 'kommen': 1. *pl.* ariwains [da dy] 190; *vb. + op./oprn.*: *ptc.* [m_ais] ariwa 'ist mir geschehen' 375.
- arkumandær** *vb. + od. + op./oprn.* 'anempfehlen': *inf.* 136; 2. *sg. ipv.* arcumanda 131; *ptc.* arcumandā 166.
- aroba** *f.* 'Habe': 824.
- aroff** *m.* 'Bitte': 166 (Ge).
- artingar** *vb. + od.* 'zurückhalten': *inf.* 120; 2. *sg. ipv.* artain 40; 1. *sg. cund.* artgness 169 (Ge); 3. *sg. prt.* artgnet i244 (Ge); *ptc.* artgnieu 253.
- artschaiwar** *vb. + od.* 'erhalten': *inf.* 786 (Ge); *ptc.* arfschieu 180; *pl.* arfschies 542. VELLEMAN, *Gramm.* 2,845.
- aruer** *vb. + od./cfr.* 'bitten': *inf.* 836; 1. *sg.* arou 222 (Ge), 1. *pl.* aruain 617, 639, 685, 745, aruaintz 459; 3. *sg. ipf.* aruaiwa 523.
- arumangair** *vb. + advl.* 'bleiben': *inf.* 43; *grd.* arumangand 601, *ptc.* arumess 825 (Ge). **C** v. c.
- arur** *f.* 'Irrtum': per arur 'versehentlich' 598 (Tr).
- aschdaschder** *vb. abs.*, 'ewachen': *ptc.* aschdaschdā 329. [asdasder RRC 6, 82, 1376, *Saenchia Cicilia*].
- aschfuganter** *vb. + od.* 'zur Flucht verhelphen': 176.
- Aser** *np:* *actur:* a155, *asser* a685 (Ge).
- aspater**, *vb. abs.* 'warten': *inf.* 803; *vb. + od./cfr.* 1. *sg.* aspett 194; *aspetter* [cha] 538; 3. *sg.* aspetta 644.
- asper** *adj.* 'rauh, hart': *f.* aspra (espra Ge) 88.
- astemmes → æstmer.
- asuier** *vb. + od.* 'auskundschaften': 475. **C** v. c.
- atadlær** *vb. abs.* 'hören': *inf.* 856; *vb. + od.* 2. *sg. ipv.* ataidla 605; 2. *pl. ipv.* atadlā 79, 421.
- atar** *adj.* 'ander': *m.* Co: 128, 188, 406, 434, 450, (8×); atar 536; ater 68, 360, 515, 493, 634; ater daners 624; Ge: oter 619, oater 206, 675; *pl.* atars 511, aters 504, otars 350, Ge: oters 695, oaters 673, 717, ottars 701; *f. sg.* atra 331, 507, 569, *pl.* atras 335, attras 326.
- atid** *m.* 'Futter'?: 142. **C** v. c.
- attender** *vb. abs.* 'acht geben': 2. *sg. ipv.* at-tenda 608.
- attratter* *vb. + od. + advl.* 'behandeln': *ptc.* attratā 134; tractā 76. JUD, *Dysch ateds* 227 s. v. attratter.
- atz** *adv.* 'heute': 6; hatz 868.
- aumpu** *adv.* 'noch mehr': aumpu mæl = auncha pu mæl 'noch schlechter' 542.
- auncha** *adv.* 'noch': 258, 470, 530, 642, 850; aunch udida 26, aunch' ans 727, aunch' studgiā 340; aunchia 190, 211.
- auns** *adv.* 'bevor': 735, 243 (Tr).
- aw → eau.
- awa** *f.* 'Wasser': 323.
- awain, awair, awais, awaiwa → hawair.
- awanzer** *vb. + od.* 'übersteigen': *inf.* 401; *vb. abs.* 3. *sg.* awaunza 'übrig bleibt' 402.
- awaunt** *prep. loc.* 'vor': awaunt naš bap 'vor unserem Vater' 186, 287, 455, 493, 549 (7×); awaunt maun 'vorhanden' 493, 775 (Ge); awaunt amaunn (Ge) 211.
- prep. temp.* awaunt bgier dys 57, 307, 368, 433; *adv.* 'vorher': 815 (Tr).
- awigs** (= awis) *m.* 'Vorzeichen': 395.

awiser *vb.* + *od.* + *op.* 'benachrichtigen': *ptc.* awisə 60.
azupær *vb.* + *od.* 'verstecken': *inf.* 92.

B

- bab** → **bap**.
babuns *m. pl.* 'Vorfahren': 3, 831; *m. sg.* **babun** (Süt) 729. **C v. c.**
bacher *m.* 'Becher': 276, **bachier** 690 (Ge).
bəḍ *adv.* 'bald': 65, 68, 604, 644, **pü bəḍ** 'so bald' 149.447; 'schnell' 379, **bot** 805 (Ge).
bain *adv.* 'gut': 51, 76, 80, 173, 174, 263, 630 (11×); 'wohl': 220, 287, 682; 'sehr': **bain grand** 'sehr gross' 320; 630, 656, 806, 844.
bain wngieu 'willkommen' 129, **bain wungieu** 841; **bain wingas** 167, 191, 349, 841. **DRG 2, 58ss.**
conj. 'obwohl': **bain cha** 860, **cun bain** 698; 'wenn auch': **scha bain** 89, 352.
baiwer *vb. abs.* 'trinken': *inf.* 278, 864; *3. sg. ipf.* **bawaiu_el** 661.
bap *m.* 'Vater': **Co:** 11, 15, 30, 35, 67, 84, 95, 125, 137, 182 (36×); **bab a1** (Süt), **Ge:** 207, 705, 713, 793 (8×); **pap** 494.
barattær *vb.* + *od.* + *op.* 'verhandeln': *inf.* 152.
baster *vb. impers.* + *cfr.* 'genügen': *3. sg. cund.* **a bastas [ch']** 104.
bastung *m.* 'Stock': 112.
bel *adj.* 'schön': *m.* 235, 465, 851; **bell** 369, 648; *f. pl.* **bellas** 324, **bellass** 666 (Ge).
adv. **vschi belg** 'so schön' 16.
belletza *f.* 'Schönheit': 217.
benedictiun *f.* 'Segen': 4, 845.
benedir *vb.* + *od.* 'segnen': *inf.* 800, *ptc.* **benediu** 842 (Co). **C v. c.**
Beniamin *np:* 39, 446, 546, 549, 558, 559, 573, 584, a605, i740, 762, **Ben(en)iamin** 43, **Beniamim** **Ge:** a681, 717.
bgier *adj.* 'viel': **bgier dys** 57, **bger (...)** **dis** 848.
biedi* *m.* 'Enkel': *m. pl.* **biedgas** 737.
bioa *adj.* 'glücklich': *m.* 778 (Ge).
bisch *m.* 'Tier': **mel bisch** 'Raubtier': 202, 205, **mel bischk** 808 (Ge); *f. coll.* 'Vieh': **bischa** 35. **DRG 2, 320.**
bön *adv.* 'gut': **prendar p<er> bön** 'vorlieb nehmen' 430. *Cf. er bun.*
bonus → **vir bonus**.
bragir *vb. abs.* 'schreien': 250. **PALL.112.**
brayedə *f. coll.* 'Sippe': 570, 754, **brayəda** 452, **braiedə** **Ge:** 782, 790, 801, 823, *cfr.* **C v. 801**, **braiəda** 740; **brayəda** 'Begleitung' 70; **brayedə** 'Leute' 461, **braiedə** 245 (Ge); **juwen brayedə** 'junger Mann' 159. **DRG 2, 459ss.**
bricha *adv.* 'nicht': 13, 344, 485, 556, 725, 850, **brichia** **Ge:** 666, 693, 796, **brich'** (schtä) 428.
bsünger* *vb.* + *od.* 'brauchen': *3. sg.* **bsonga** 442; *1. pl.* **bsungains** 110. **DRG 2, 553 s. v. bsögnar.**
buletta *f.* 'Bescheinigung': 460.
bun *adj.* 'gut': 395, 449, 607, 748, 794; **bun pasturs** 829, *m. pl.* **buns** 832, **maister buns** 828; *f.* **buna** 10, 42, 119, 127, 196, 463; **bunna** **Ge:** 775, 784; **in bun hura** 'in Gottes Namen' 284.603, **in buna hura** 740.864, **cun buna guarga** 42 'wohlbehütet'. *Cf. er bön.*
bundaunza *f.* 'Überfluss': 398, **labundaunza** 401, 404. **C v. 401/404.**
bunted *f.* 'Güte': 483, **buntedt** 248, **buntəḍ** 743.
butscher *vb.* + *od.* 'küssen': *inf.* 588.
butter *vb.* + *od.* 'sprossen, ausschlagen': *ptc.* **butta** 274.

C

- c-** *cf. er k-*.
Cananea *nl:* 458, 491; *adj.* 441. **C v. c.**
celestiæl *adj.* 'himmlisch': *m.* 1.
cha *conj./prn.* **Furmas:** **cha** 46×, **cha_scrit** **en-** **semen** 8×, **chia** 18×, **chia_tu** 809, **ch'** 13×,

- ch_ *scrit ensemen* 16×; *conj.* 'dass' er kha 107, 122, 197, 319, 752, k_ 49, 158, 669; che 34, 124, 391; chi 21, 310, 818.
- cha**¹ *conj.* 'dass': 6, 18, 38, 48, 63, 64, 66, 96, 141, 147 (56×); 'damit' 44, 586, 595; 'denn' 60, 176, 562; 'weil' 128, 141.
En cumbinaziun cun auters plets: auns cha 'bevor' 735, bain cha 'obwohl' 860, dapöya cha 'weil' (8×; cf. dapöya), ka cha 'als dass' 148.474, 'wie' 581, cha cha 531, infinga cha 'bis' 536.866, pertge ch_ 'denn', par_cha 'damit' 412, par_chia 157, par_che 391, siewa chia 'nachdem' 48.
- cha**² *prn. rel.* 'der': *m. sg.* 'den' 46, 247, 520, 646, *f. sg.* 'die' 91, *m. pl.* 'die' 629; *aque* chia 'derjenige der' 309.
En cumbinaziun cun auters prn. 'das, was': *aque* cha 52, 337, 374, 376, 386, 738, che cha 316, 779, que cha 605, 732; *aque* chia 3, 618, *quel* cha 498.
- cha- cf. *er* chia-.
- chä** *m.* 'Kopf': 572, *chiä* 295.
- chanud** *adj.* 'grauhaarig': 215 (Ge). DRG 3, 289.
- chatiwergia** *f.* 'Übeltat': *f. pl.* *chatiwergias* 687 (Ge). DRG 3, 464.
- che** *prn. interr.* 'was?': 30, 69, 153, 298, 642. *prn. rel.* 'was': 103, 280, 356, 461, *chie_me* 679 (Ge) 'was denn'; che cha 'das was' 316, 779 (Ge), que che 408, che chi 'das was' 93.
adj. 'welches': che fing 'welches Ende' 100, 250, 616, 827; *par_chie* *chiosa* 'weshalb' 665 (Ge).
conj. 'dass': 34 (Tr), 124; *par_che* 'damit' 391, cf. **cha**¹.
- che- cf. *er* chie-.
- chi** *prn. rel.* 'der': 82, 360, 424; *Aquel* chi 'derjenige der' 672, 690, 724; *pl.* 'die' 40, 320, 336, *tuots* chi 853. *Absolut:* 'wer': 112. 625, 778, 864; che chi 'das was' 93.
conj. 'dass': 310, *chi{a}* 818 (Ge); *suainter* chi 21 'so wie', cf. **cha**¹.
- chiadaina** *f.* 'Halskette': 417.
- chialastria** *f.* 'Hungersnot': 400, 412, 432, 456, 567, 727; *chalastrya* 405, 439.
- chiamin** *m.* 'Weg': 201.
- chiaminær** *vb. abs./+advl.* 'wandern': *inf.* 451, 747, 763, *chiaminær* 603, *chiaminer* 789 (Ge); *1. pl. ipv.* *chiaminain* 189, 805.
- chianestar** *m.* 'Korb': *pl.* *chianestars* 293, 296.
- chiappa** *f.* 'Überwurf': 253. DRG 3, 327ss.
- chiardun** *m.* 'Distel': *pl.* *chiardungs* 36.
- chiargier** *vb. + od. + op* 'beladen': *2. sg. ipv.* *chiargia* 651; *ptc. m. pl.* *chiargas* 443, *f.* *chargeda* 753.
- chiarn** *f.* 'Fleisch': 305.
- chiäsa** *f.* 'Sache': 60, 81; *chiosa* 574 (Tr), *par_chie* *chosa* 'weshalb' 665 (Ge).
- chiaschung** *f.* 'Grund': 368; *chasung* 'Gelegenheit' 267.
- chiastyamaint** *m.* 'Strafe': 720; *chiastia-maing* 688 (Ge).
- chiastyer** *vb. + od.* 'strafen': *inf.* 255, 426, *chiastier* 694 (Ge).
- chiatiw** *adj.* 'schlecht': *m. pl.* *chiatiws* 269, 471; *chiatiffs* 'böse' 681 (Ge).
- chiato* → *achiatter*.
- chiawailg** *m.* 'Pferd': *m. pl.* *chiawals* 759.
- chier** *m.* 'Wagen': 802, 759 (*pl.* *chiars* Ge, Tr). C vv. c.
- chier** *adj.* 'lieb': 207, 689, 775, 811, *cher* 298; *suenter il subst.* *bap* *chier* 775.811; 11, 689; *chiær* 55, 203; *chier* *filgs* 7, *chër* *frars* 101; *m. pl.* *chier{s}* 40, *chier{s}* 772 (Ge); *f.* *chierra* 221 (Ge), *chera* 660.
- chiesa** *f.* 'Haus': *a* *chiesa* 'nach Hause, heim' 511, 587, *a* *chiësa* 193, *a* *chesa* 621, 767, *a_chiesa* 199, 346, 717; *in* *chiesa* 'im Haus, daheim' 224, 606, 609, 612, 701, *in* *chiessa* 247 (Ge); 239, 251, 695, 774.
- chiosa* → *chiäsa*.
- cho*, *choa* → *ka*.
- chura** *f.* 'Pflege': *metter* *chüra* 'betreuen' 37.
- churp** *m.* 'Körper': 304.
- cisterna** *f.* 'Zisterne': 116, 130, 145.
- citæd** *f.* 'Stadt': 93.
- clama**, *m.* 'Ruf': 750
- clamer** *vb. + od.* 'rufen': *inf.* 633, *ptc.* *clama* 350, *clamma* 318.

co → kə.

contredgia *f.* 'Gegend': 69.

contredi → cuntredi.

cour *m.* 'Herz': 66, 92, 217, 227.

crair *vb.* + *od.* + *op.* 'glauben': *inf.* [atar] [ad ingun] 434, 468, 495, 548, chrair 704 (Ge); *vb.* + *cfr.* [cha] 471, 500; *1.sg.* kray 466, *1.pl.* craiain 490, *2.pl.* craya{i}tz 448 (C v.447/48); *2.sg. ipv.* crai 480, craia_m 579, krai{a} 239 (Süt); *ptc.* cret 543, crett 356.

craschanter → acraschanter.

crataiwel *adj.* 'glaubmütig': 596.

creatura *f.* 'Geschöpf': 81.

credenzer *m.* 'Weinschenk': 309.

crescher *vb. abs.* 'wachsen': *3.sg.* crescha 140, 526.

cretta *f.* 'Glaube': 758.

crudeil *adj.* 'grausam': 228, 529; *f.* crudela 81, 82.

cruder *vb.* + *advl.* 'fallen': *3.pl.* cund. crudesen [da] 28; *ptc. pl.* crudoas [in] 691 (Ge).

crusch *f.* 'Kreuz': 312, chrusch 304.

cudasch *m.* 'Buch': *pl.* saun meis cudasch 'können meine Bücher' 344.

cufurter, *vb.* + *od.* 'trösten': *2.pl. ipv.* cunfurtoa 696 (Ge); *ptc.* cufurta 742, kufurta 138, 290.

culatzchung *f.* 'Imbiss': 610. DRG 4, 347s.
culg → cun + art.

culotz *m.* 'Hals': 417.

culpa *f.* 'Schuld': 139, 289, 308, 525, 600, cūlpa 363.

cumandamaint *m.* 'Gebot': *pl.* cumandamaints 373, 433, kumandamaints 13.

cumandær *vb.* + *od.* / *cfr.* + *op.* / *oprn.* 'befehlen': *inf.* 411, 420; *1.sg.* cumand 410 [cha], 770; cumand_eu [cha] 270; *2.sg.* khumandesch 67; *3.sg.* cumanda 779; *2.sg. ipv.* cumanda 753; *ptc.* cumanda 316, 766, khumanda [cha] 95, cumandoa [cha] 781 (Ge).

cumanzer *vb. abs.* 'beginnen': *3.sg.* [ilg bab] comaintza a1 (Süt).

cumiā *m.* 'Abschied': 867, cumio (P, Pi) a853.

cumpang *m.* 'Gefährte': *pl.* cumpanguns 465, 499, 505, 827.

cumpangya *f.* 'Gesellschaft': 379, 460, 575, 632.

cumpligr *vb.* + *od.* 'erfüllen': *inf.* 118, kumplir 105; *3.sg.* cumplescha 122; *ptc.* cumplieu 314, 316, kumplieu 2, *f.* cumpligda 857.

cumprær *vb.* + *od.* 'kaufen': *inf.* 156, 457, 494, 570, 624, cumprær 442; *ptc.* cumprā 171, cumpro 247 (Ge).

cun *prep.* 'mit': 34, 37, 41, 54, 64, 130, 208, 212, 226, 243 (57×), cun_ Ge: 711, 798, 823, kun 42, 65, 122, 124, 547 (7×), kun_talaint 2, khun 4, 27, 103, 114, 141, 161, 165 (13×); cun + *art.* culg 382, 621, chulg 536, kulg 511, kuls 152.

cun + *inf.* cun bragir 250; *conj* cun bain 'obwohl' 698.

cundür *vb.* + *od.* + *advl.* 'führen': *inf.* 503, [aint et oura] 797.

cuntaint *adj.* 'zufrieden': 620, 630, 787, kuntaint 53.

cuntenteza *f.* 'Zufriedenheit': 347, cuntanteza 859.

cuntredi *adj.* 'gegenteilig': 299, kuntredi 59, *f.* contrædgia 464; *subst. m.* 'Unglück' 200. DRG 4, 487s.

cuppa *f.* 'Schale': 659, kuppa 654.

cura *conj.* 'wenn': 285, 526, khura 22, 140; *adv. interr.* 'wann?': chura 193.

curailg* *m.* 'Koralle, Perle': *pl.* curaylgs 771. DRG 4, 557ss.

cureda *f.* 'Betrübnis' (?): 298, mella cureda 'Trauer' 696 (Ge). C v. 298.

currer *vb. abs.* 'laufen': *2.sg. ipv.* curra 655, *2.pl. ipv.* curi 739; *grd.* curandt 251.

curt *f.* 'Hof': 342.

curuna *f.* 'Krone': 349, curunga 429.

curunā *adj.* 'gekrönt': 765.

cusalg → kusalg.

cusalwer *vb.* + *od.* 'aufbewahren'; *ptc.* cusalwā 404.

cusner *vb.* + *od.* + *op.* / *oprn.* 'zurückbringen': *1.sg.* [t_ilg] cusain 587, kusain 559. DRG 4, 87s.

D

d/d'/d_ prn. pers. 2. sg. obj. 'dich/dir': *av. cons.*

d: 130, 233, 263, 306, 409 (9×); d': 263.388, 538, 689; d_ *scrit ensemen*: d_wost 'willst dich' 208; 390; schi_d 392, a_d fer 821. *Av. voc.* adaruain (= a_d_aruain) 639. Cf. **te/t**.

d, d', d_ (prep.) → da¹.

da¹ prep. 'von, aus': *en general*: da grand misteri 'von grosser Dunkelheit' 31, da naṣṣa natūra 'von unserer Natur' 82, 83, 91, 96, 98, 1151, 123, 134², 174^{1,2} (64×); *appartegnientscha*: da Joseph titel, 115², da meis frars 20; 41, a217, i240, i244, 317, 444, 516, 594 (20×); *de_ putifer* a227 (Ge); *local*: da tschil 'vom Himmel' 28, da lungas terras 'von weiten Ländern' 168; 244, 282, 388, 491, 496 (11×), cf. *er our da*; *temp.* 'da dy 'bei Tage' 190, 301. *Dapli detagls* DRG 5, 1ss.

d/d'/d_ av. cons. d: 99, 154, 293, 372, 465; d wus 771.125.503; *av. voc.* 77², d argint 659; d': *av. cons.* d_furmaint 18, d'chiesa 251, 328, 334, 359 (Ge) (8×), *av. voc.* 475, d'argient 654. *scrit ensemen*: *av. cons.* dla 145, 280, Ge: i240, d_uus 509, *av. voc.* d_imuncha 294, dun cf. s. v.

da+art.: m. dalg: dalg fatt lur 'von ihrer Angelegenheit' 63, maister dalg ving 'Weinmeister' 309; 272; 325, 354, 462, 477 (11×); **dal:** dal meis Joseph 'meines Joseph' 203, dal mel bisch 'vom Raubtier' 202, 205; 311, 421 (7×), *av. voc.* dal araiḡ 'des Königs' 276, 542; *m. pl.* dals 20, 378, 515, 629, 849; *f. sg.* dala: dala_schlatta 370, 709; dla 145 (vs. 7× da la). **da_ scrit ensemen:** da_quel 'darüber' 113, da_que 'davon' 285.766; 349, 413, 744, 793.

da² iunctur+inf. 'zu': da prender la vya 'den Weg zu nehmen' 74, da sepuligr 'zu begraben' 84; 114, 120, 1341, 226, 237. 246, 278, 286 (36×). *Scrit ensemen*: da_lg metter via 'ihn umzubringen' 50, da_lg

turner 712, da_ls aluer 'sie unterzubringen' 838, da_s fer 683 (Süt).

da, da_ls → dær.

dabaḡ adv. 'schnell': 729.

dad prep. 'von': *mo av. voc.* our dad ell 532, *scrit ensemen*: dad_uṣṣa 264 'von jetzt an'; *iunctur*: dad_esser 'zu sein' 352; <da+d>: da d'amatzær 560; da dun 472, cf. **dun**.

dadoat adv. 'laut': 250 (Ge).

dafendar → defender.

daia, daiwa → duvair* (3. sg. cj., 3. sg. ipf.).

dain, daiwa → dær (1. pl. ind., 1. sg. ipf.).

daint m. 'Finger': 416; *pl.* dains 54.

dalondrinaḡ adv. 'von da an, seither': 58.

dalunsch adv. 'weit weg': 147.

Dan np: *actur*: a119.

dand → dær.

daners m. pl. 'Geldstücke, Geld': daners 445, 597, 611, 620, 622, 624, 625 (12×); daners 165, 533, 539, 593; danærs 162, 180, 629.

danoter* vb.+od. 'bezeichnen': 3. *pl.* danotan 400.

dapöya chia conj. 'da, weil': 161, 429, dapöya ch' 113, 181, dap(e)öya cha 141; da pöya cha 635, Ge: da pöa ch_ 808, da pœia cha 206.

darchiaḡ adv. 'wiederum': 284.

dastreza f. 'Gewandtheit': 860.

dauant prep. 'vor': *temp.* dauant grand temp 'vor langer Zeit' 813.

dawend adv. 'weg': mne_l dawend 'führt ihn weg' 265.

dawous adv. 'zurück': lascher dawous 'zurücklassen' 192, tu dauoss areistas 'du zurückbleibst' 809.

declarær vb.+od. 'erklären': *inf.* 387.

defendar vb.+od.+op. 'verteidigen': *inf.* [da] 405, dafendar 249.

Deis m. 'Gott': *En la furmla* singlar Deis 100, singlar deis 648, singer Deis 16, singer Deiss 806 (Ge); vaṣ deis 'euer Gott' 628. Cf. **Dieu**.

deliberer¹ vb.+op. 'beschliessen': *ptc. pl.* deliberas 113.

- deliberer**² *vb. + od. + op.* 'befreien': *inf.* [da] 515, *ptc.* delibera 282.
- dær** *vb. + od. + op./oprn.* 'geben': *inf.* dær 91, 162, 256, 460, 490, (8×), der 238, a853, dər 121; *1.sg.* duna 'gebe ich' 762, *1.pl.* dain 164; *2.sg. ipv.* do_lg 'gib ihn' 561, dā_ls 540, 759, 840, *2.pl. ipv.* dæd 533; *1.sg. ipf.* daiwa 278; *ptc.* dā 297, doa Ge: 688, 783, *grd.* dand 750.
- des(s), dessen → duvair (3. sg., 1. pl. cund.).
- desiert** *m.* 'Wüste': 93.
- deszendynzchia** *f.* 'Nachkommenschaft': 798.
- d_gadt** *f.* 'Macht': 411.
- di, dir → dyr.
- dich** *adj.* 'recht': dich pča 'rechte = grosse Sünde' 519; *f.* dichia impsūra 'richtiges Mass' 209.
- Dieu** *m.* 'Gott': Dieu 1, 8, 41, 91, 123, 130, 136 (15×); a l'entschatta dal vers 12, 149, 153, 366, 436 (9×), dieu 80, 96, 165, 468, 528, 595, 606 (13×); Cun lg num da Dieu 'in Gottes Namen' 41.382; itz / wā cun Dieu 165.852; saya dieu ludā 868; par la mur dieu 'um Gottes willen' 80.606.745, DRG 1, 250 s. v. amur. Cf. **Deis**.
- digner** *vb. refl. + da + inf.* 'geruhen': wus s• awais digno da ngir 856.
- digr → dyr.
- Dina** *npf.*: 104.
- dintaunt** *adv.* 'unterdessen': 601.
- dis → dy.
- dis(s), disch → dyr (3. sg. prt., 3. sg. ind.).
- disch** *num.* 'zehn': 494, 505.
- dispensedar** *m.* 'Verwalter': 605.
- dit(t) → dyr (*ptc.*).
- dla → da¹ + art.
- dmura** *f.* 'Aufschub': 739, 863; zainza dumura 'unverzüglich' 283.633.
- do, doa → dær.
- Dociam** *nl.*: 74. C v. c.
- doctar** *m.* 'Doktor': 352, doctor 354.
- draschiun** *f.* 'Verderben': 234. DRG 5, 90s.
- drett** *adv.* 'recht': su drett 'aufrecht' 19.
- dschais, dsche → dyr (2. pl. ind., 2. pl. ipv.).
- dscharchiær → tschiarchiær.
- dschertamanch → tschertamaing.
- dschint** *num.* 'hundert': Dschint a trenta 847.
- dschkufurter* *vb. tr.* 'entmutigen': *2. pl. ipv.* dschkfurto 207. C v. c.
- dschmanchær** *vb. + od.* 'vergessen': *inf.* 12.
- dschsarwir** *vb. + op./oprn.* 'schaden': *ptc.* dschssarwieu 135, 202. DRG 5, 455s.
- duainta → dwantar.
- dubitauntza** *f.* 'Zweifel': 712.
- dubiter** *vb. + od./cfr.* 'vermuten': *ptc.* dubbittā 200, *grd.* dubitandt cha 64.
- dublamanch** *adv.* 'doppelt': 593.
- dudesch** *num.* 'zwölf': 5, dudasch 492.
- dudir → udir.
- dulur** *f.* 'Schmerz': 64, 566, 714.
- dulurus** *adj.* 'bekümmert': 126. DRG 5, 344s.
- dumander** *vb. + od. + cfr.* 'fragen': *2. sg. ipv.* dumanda lg fattur [che] 615.
- dun** *prep. da + art. ind.*: 'eines': (*adina scrit en- semen*) 21, 333, 472, 507; *f.* dun atra 507, dunn_otra 230 (Ge).
- duna → dær.
- duonna** *f.* 'Frau': 221, 241; 'Ehefrau': i240, i244; *pl.* dunauns 'Frauen': 737, 760.
- duos** *num.* 'zwei': duos 39, duoss 707 (Ge), dūs 179, 269, 307, 319, 337, dus 143, 293, 368.
- dürær** *vb. + advl.* 'dauern': 727.
- durmir** *vb. abs.* 'schlafen': 362; *vb. + op.* 'schlafen mit jdm': cun te durmir 243.
- düss** *m.* 'Rücken': 61 (Ge).
- duvair* *vb. + inf.* 'sollen': *ind. 1. sg.* day eau 558, *2. sg. ind./cj.* dayast 264, 438; Ge: daiast 209, 671; dayas_tu 434, 468, dayes_tu 65, *3. sg.* day yr 417, de_l 757, *1. pl.* dayns (+ prn.) 181, *2. pl.* daits 599; *1. sg. cj.* daya eau 772; *3. sg. cj.* daya 563, daia 672 (Ge), *1. pl. cj.* dayen 45, 105, daien 572 (Ge), *2. pl. cj.* dayas 43, dayasch 725. *ipf.*: *2. sg.* daiwest 262; *3. sg.* daiwa 548, *2. pl.* daiwas 646, daiuas 658 (Ge); *cund./ind.*: *1. sg.* des eau 106, dess eau 204, eau dess 713, *3. sg.* des 419, 423, dess 83, 229, 758, *1. pl.* dessen 98, 99, *2. pl.* desses

87. VELLEMAN, *Gramm.* 2, 1060–1066, DRG 5, 369ss.

dwanter *vb. impers. abs.* ‘geschehen’: 3. *sg.* che chi dwainta 93, duainta 408 (Ge); *ptc.* dwantā 577.

dy *m.* ‘Tag’: 56, da dy ‘bei Tage’ 190, di 619 (Ge); *pl.* dys 57, 283, 301, 396, dis 848.

dyr *vb. + od./cfr. + op./oprn.* ‘sagen’: *inf.* 187, 337, 386, 675, dir 281, 300, 391, digr 344; 2. *sg.* disch 408; 3. *sg.* disch Ge: a207, a213, a217, a221, a227, a241, a811; 2. *pl.* dschais 591; 3. *sg. cj.* dya 78, 360; 2. *sg. ipv.* dy 30, 605, di_ls ‘sage ihnen’ 62.656, 2. *pl. ipv.* dsche_l ‘sagt ihm’ 733, dsche_m scha 828; 3. *sg. ipf.* dschawiwa_ll ‘sagte er’ 707; 3. *sg. prt.* dis ‘sagte’ i244, 626 (Tr), diss_el 374 (Ge), dis(ch) 376 (Süt), 2. *pl. prt.* dischas 629, 3. *pl. prt.* dis(ch)ne ‘sagten sie’ 74, cf. C v. c.; *ptc.* dit 498, ditt 141. DRG 5, 251ss.

E

-e *postp. prn. impers.* ‘es’: aise ‘ist es’ 669 (Ge), sume ‘sind es’ 848, fusse ‘wäre es’ 49, nu m’inkresche ‘fällt es mir nicht schwer’. 3. *pl.* dis(ch)ne ‘sagten sie’ 74, paraiwene ‘schienen sie’ 325; 326, 608, rastaiwne 328, füsne 707 (Ge).

e/ed/et *conj.* ‘und’: *av. cons.* e: 43, i244, 272, 326, 377, 488, 540 (11×), e_la 27; et 34 (Tr), Ge: 223, 234, i244, 681 (8×), et_da 716 (Ge), ett 680 (Tr); *av. voc.* et: 4, 422, Ge: 124, 238, 776 (10×); ed: 165, 524, 759, 760. Cf. a/ad¹.

eau *prn. pers. 1. sg.* ‘ich’: *av. il vb.* 16, 18, 32, 34, 56, 67, 103, 135, 144, 152 (54×); *suent-*er: 17, 67, 71, 106, 114, 133, 136, 142, 155, 204 (61×); *Collià cun il pled precedent:* ch_eau 44 (6×), Sch_eau 586; wul_eau 797; 564, 713; *Furmas spezialas:* aw 723; a 633, ea 559, ch_ea 498; cumand_eu 270.

Ægypten *nl:* 411, 444, 451, 569, 571 (8×); Ægipten 345, Ægipta 565, Ægiptia 317;

agipten 794, Egipten 541, Ge: 777, 782, 815.

eir *conj.* ‘auch’: 84, 286, 292, 335, 354, 406, 486 (17×).

eira → esser (3. *sg. ipf.*).

el/l *prn. pers. 3. sg.* ‘er/es; ihn/ihm’: *Furmas:* el 23×, _el 17×; ell 9× (7× Ge), _ell (4× Ge); al 160, 548, _al 170, al_ 251; _ll 707 (Ge); l 182, 202, _l 16×, l_ 6×.

subj.: el: 50, 376, 543, *suent-*er *il vb.* 193, 233, 371; _el: ch_el 52, 86, 256, 584, 735, *suent-*er *il vb.* way_el 94; 166, 205, 369, 370 (10×); ell 523, Ge: 777, 779, 781, 783, *suent-*er *il vb.* Ge: 803, 823, 825; _ell: ch_ell 779 (Ge), *suent-*er *il vb.* Ge: 710, 714, 824; al 548, _al 170. al_ 251 (Ge); _ll: dschawiwa_ll 707 (Ge); l: l fuss 202, _l: cha_l 147, 280, 312, 531, *suent-*er *il vb.* ha_l 492, o_l 493.612, 688 (Ge), de_l 757. *obj.:* ‘ihn’ el: 47, 116; _el: prain_el ‘nimm ihn’ 173, 763; al: al wender 160; il ‘ihn/es’: *postp.* _il ‘ihn’: 562, 575; il ‘es’ 626 (Tr), *postp.* _il 239 (Ge), 262, 746; l: l acradantær 182, _l: mne_l ‘führt ihn’ 265, 266, 592; ‘es’ chi_l dya 360, 654, 734; ‘ihn’ l_purte 730 ‘bringt ihm’, dsche_l ‘sagt ihm’ 733. Cf. lg².

obj. prep.: ‘ihn’ el: par el ‘für ihn’ 162, 180, 377; ‘ihn’ da el 249, tir el 493, awaunt el 549; ell: dad ell 532.

pl. els ‘sie’: *subj.* 73; *obj.* 761; *obj. prep.* 433, 754.

el (art. m.) → al/l.

elefant *m.* ‘Elefant’: *pl.* elefans 759.

elg → lg¹.

els → ölg.

ens → ans.

es → s¹ (prn. 2. pl.).

æs, æsch → hawair (2. *sg.*).

esan *m.* ‘Esel’: *pl.* esans 614, eşans 445.

esservb. *aux./cpred./impers. etc.*, DRG 5, 687–689, ‘sein’: *inf.* esser 100, 129, 136, 205, 228 (10×), essar 211, 394, 463, 598, 673. *ind. 1. sg.* sun 223, 230, 245, 288, 329, 331, 342 (18×); 2. *sg.* ischt 648, is_tü 260,

m_(h)is_tu 384; 3.sg. ais 23, 81, 82, 108, 141, 147, 160, 163, 181, 197 (45×), aiss 25, aise 'ist es' 669 (Ge), he 630; 1.pl. ischan 443, 467, 472, 489, 517 (7×), ischans 'sind wir' 480, 842, yschan 691 (Ge), yschen 826 (Ge); 2.pl. ischas 53, 113, 465, 475, 554 (7×), yschas 691 (Ge); 3.pl. sun 31, 40, 57, 73, 358, 395, 428 (14×), sung 272, sume 'sind es' 848.

cj. 1.sg. saia 213 (Ge), 2.sg. sayast 841, 842, saia 698 (Ge), sayest 177, sayas_tü 453, 637, sayes_tü 6, 3.sg. saya 'er sei' 413, 415, 437, 474, 868; 'es sei' 254, 860, 867, saia 210 (Ge); say_el 'sei er' 166, 1.pl. sayen 543, 544, sayn 471, 2.pl. sayas 123, 1564, 641, sayes 466, saias 500, saia 772 (Ge).

3.sg. *ipf.* eira 660, 849; eir_el 369, erra 309; 3.sg. *prt.* fü 'war' 469; 1.pl. *prt.* füschan 619.

cund. 3.sg. fus 201, 202, füss 77, 170, fusse 'wäre es' 49, 1.pl. fussen 104, fusan 530, 2.pl. fusses 508, 3.pl. fussen 334, füsne stoas 'wären sie gewesen' 707 (Ge); 3.sg. *fut.* saro 806 (Ge).

ptc. stā 'gewesen': 260, 630, 428, schtā 428, sto Ge: 813, 814, *f.* steda 245; *pl.* stās 541, 544, 554; schtās 73, stoas 707 (Ge); *grd.* syand 373, 621.

æstmer *vb.* + *od.*: 'schätzen': 2.sg. astemes_tü 257. VELLEMAN, *Gramm.* 2, 850. *et, ett* → *e/ed.*

etta *f.* 'Zeitfolge': 691. DRG 5, 724s.

exercit *m.* 'Einübung': 859.

expedir *vb.* + *od.* 'ausführen': *inf.* 767.

exponir *vb.* + *od.* '(Träume) auslegen': *inf.* 351, 385, exponigr 343, 361.

F

factur → fattur.

fadts → fat.

fadya *f.* 'Mühsal': 140, 526.

faller *vb.* + *od.* 'verfehlen': *grd.* eau nu d wing falland 'ich gehe dir nicht fehl' 306. DRG 6, 57b.

fam *f.* 'Hunger': 448, 458, 834.

famalg, *m.* 'Diener, Knecht': 156, 496, 643, *f.coll.* famalga 489, *pl.* famalgs 21, 307, famailgs 673 (Ge).

fantaschya *f.* 'Sorge': 154, 155, 177, 279, 362; fantaschia 705 (Ge); 'Einbildung' fantaschya 488, fantaschia 241 (Ge), fanthaschya 583, fantasia 359 (Tr). DRG 6, 87ss.

Farao *titel: actur:* a317, a361, a383, a435, Faro a379, a827, Pharao a307, a407; Pharo a269, a749, a837, a841, a851; *text:* farao 353, faro 393, farung 477.

fartt *adj.* 'stark, sehr': 464. C v. c.

fartza *adv.* 'vielleicht': 24, 591, farza 202.

fartza *f.* 'Macht': 437, farza 731, 838; foartzta 218 (Ge).

fat *m.* 'Angelegenheit': 581, fatt 63, *pl.* fadts 545 (Tr).

fattur *m.* 'Verwalter': 409, 615, factur 247 (Ge); mel factur 'Übeltäter' 677 (Ge). DRG 6, 6s.

fawur *f.* 'Gunst': 769, 778.

fe *f.* 'Glaube': par la fe mya 'bei meiner Treu' 178, 440. DRG 6, 21a.

feista *f.* 'Fest': cun feista 'festlich' 304; *pl.* feistas 'Festtage' 810.

fær *vb.* + *od.* 'tun': *inf.* 21, 45, 67, 87, 88, 109, 114, 151, 181, 183 (18×), fer Ge: 591, 683, 693; *vb.* + *inf.*: fær 504, fær implir 534, fær a sawair 414, Ge: fer 242, fer inclir 821. *Savens suenter vb. modal:* wulair fær 67, 109, 151 (6×), duvair fær 87, 181, 204 (6×), solgen fær 21.

1.pl. fadschain 84, 638, 3.pl. faun 855; *cj.* 1.sg. fadsch' 770, 3.sg. fadscha 595, 647, 1.pl. fadschen 112, 2.pl. fatschas 319; *ipv.* 2.sg. fā 438, 650, fo 212 (Ge), foa 716 (Ge), 2.pl. fadsche 7, 592, 739; 3.sg. *ipf.* fadschaiwa 528; *ptc.* fat 97, 494, fatt 126, 141, 311, 612, 831, 861; *grd.* fatschand 303.

ferm *adj.* 'stark': 517.

fermamanch *adv.* 'stark, sehr': 524, 543.
fick *adv.* 'sehr': 51, 70, *fich* 855, *ficg* 224 (Ge), *fig* 698 (Ge).
fidauntza *f.* 'Zuversicht': 711.
fidel *adj.* 'treu': 749, *mel fidel* 'untreu' 259, *fideil* 227 (Ge).
filg *m.* 'Sohn': 31, 55, 557, 563, 647, 776; *pl.* *filgs* 5, 7, 191, 213, 439 (10×).
fiing *f.* 'Ende': 100.
finna → *infiing*.
fo, *foa* → *fær* (2. sg. *ipv.*).
foartz → *fartz*.
foasa *f.* 'Grab': 216 (Ge).
fortischem *adj.* 'sehr stark': 793 (Süt). DRG 6, 482b.
fortuna *f.* 'Unglück': 203. DRG 6, 795a.
fradlauntza *f.* 'Brüderschaft': 501.
frær *m.* 'Bruder': 46, 51, 82, 83, 129, 175, 177, 503, 520, 535 (22×); *frer* 211, 515, 573, 631, 703 (7×); *pl.* *frars* 15, 20, 34, 39, 45, 57, 62, 71, 75, 79 (30×).
frida *f.* 'Schlag': 120.
frut *m.* 'Frucht': *pl.* *fruts* 594, 638, 641.
fugir *vb. abs.* (+*op*) 'fliehen': *inf.* *our da te fugir* 'von dir wegfliehen' 244; *ptc.* *fugieu* 251.
fulastir *m.* 'Fremder': 288; *pl.* *fulastirs* 486, 854; *adj.*: *f. coll.* *lgieud fulastira* 160.
furma *f.* 'Form': *in furma tæl* 'in solcher Form, so' 292.
furmach *m.* 'Käse': 540. DRG 6, 773.
furmaint *m.* 'Korn, Weizen': 18, 511, 533, 619, 621 (9×). DRG 6, 773s.
furtuna *adj.* 'unglücklich': 137, *furtuna* 175. DRG 6, 799b.
fus/füs, *fussen* → *esser* (*cund.*).

G

Gad *np:* *actur:* a163, *Gadt* a665, *Gat(i)* a151. C v. c.
gadt → *d_gadt*.
gartzul *m.* 'Sprössling': 275, *pl.* *gartzols* 274. DRG 7, 179 s. v. *giarzöl*.

gay(a), *gayest* → *yr* (2.3. *cj.*).
gia *conj.* 'schon': 183.
gian → *yr* (1. *pl. ipv.*).
giaschair *vb. abs.* 'liegen': *gescha* 139, *gęscha* 525.
gieda *f.* 'Mal': *un atra gieda* 'ein zweites Mal' 569.
gio *ptcl.* 'hinunter': *ngir gio* 'hinunterkommen' 734, *pilgiais gio da* 'bringt ab von' 473.
giover *vb. + od.* 'helfen': 3. *sg.* *ingutta nu gova* 'hilft nichts' 128. DRG 7, 304 s. v. *giover*.
giudair *vb. + od.* 'geniessen': 44, 237.
giudær *vb. + od.* 'helfen': *inf.* 442, *giuder* 286, *gudær nos bab* 740, *guder l bap* 760, *agudær* 522; 3. *sg. cj.* *chia Dieu m_agüd* 'dass Gott mir helfe' 216 (Ge); *ptc. f.* *agüdeda* 246 (Tr).
giuwen → *juuen*
grand *adj.* 'gross': 31, 63, 125, 191, 208, 291, 320 (19×), Ge: *grandt* 245, 788; *f.* *granda* 25, 32, 33, 203, 218, 279, 297, 318, 345, 357 (29×).
graneza *f. coll.* 'Korn': 432, 442, 457, 482, 485, 486, 514 (11×), *granetza* 537.
granü *adj.* 'körnerreich': *f. pl.* *granudas* 397. DRG 9, 123s.
grass *adj.* 'fett': *f. pl.* *grassas* 324, 327, 397.
gratager *vb. abs.* 'gelingen': 3. *pl.* *gratagian* 398.
gratzchia *f.* 'Anmut': 369, 'Gnade' 780, *grazcha* 'Wohlwollen' 459.
graun *m.* 'Getreide': 334, 404, 412, 624, 644.
greiw *adj.* 'schwer': *f.* *greiwa* 91.
grim *adj.* 'grimmig': 236. DRG 7, 811.
guadang *m.* 'Erwerb': 518.
guardær *vb. + od.* 'schauen': *inf.* 544, *guarder* 157 (Ge), 658 (P, Pi); *vb. + a + inf.* *guardær a fær* 45; *vb. + cfr.*: 3. *sg.* *guarda* [cha] 313; 2. *pl. ipv.* *guarda* 512.
guarga *f.* (guardgia) 'Wache': 42.
guastær *vb. + od.* 'verderben': 78. DRG 7, 954.
gudær → *giudær*.

guerra *f.* 'Krieg': 242.

gugend *adv.* 'gerne': 67, 338, 839, gugent 169.

guida *adj.* 'geleitet': mel guida 'irregeleitet' 176. DRG 12, 319.

guisa *f.* 'Art und Weise': 182, 294.

H

habiter → abiter.

hätz → ätz.

hawair *vb. aux./+od.* 'haben': *inf.* hawair 267, 273, 300, 452, 584 (8×), hauair Ge: 209, 225, 242, 726; awair 9, 98, 433, 720, 757; ad_awair 214.590; da wair 365.

ind.: 1. *sg.* hæ 32, 63, 114, 133, 183, 269, 307 (12×); m_hæ 17, 273, 323, t_hæ 750, s_hæ 124, 135, 318, l_hæ 253, 372; m_hę 16; he 316, 498, 630, Ge: 249, 498, 677, 711, 810; m_æ 292, eau_t_e 808.812 (Ge). 2. *sg.* hæsch 316; æsch 742, 843, 851, esch 2, 4, 450; æs_tü 26, hæsch 5, hæst 449; m_æst 766; hes_tu Ge: 218, 703, hest Ge: 247, 699. 3. *sg.* hą 543, hą 33, 51, 52, 58, 95, 97, 119 (19×), m_hą 256, 297, s_hą 728, hą_l 492, m_ą 126; ho Ge: 217, 248, 690; m_ho 279 (Ge), ho_m 815 (Ge), ho_l 688 (Ge), o_l 493, 612; hoa Ge: 687, 705, 780, 783.

1. *pl.* hawain 156, 171, 458, 529, 545 (7×); hawains 178, 187, 188, 487, 520 (8×), hawaints 195, hauain 667 (Ge), hauains 668 (Ge); awain 76, 861, l_awain 179, 198, awains 744, t_auains 702 (Ge), wains 199; 2. *pl.* hawais 80, 141, 191, 555, 659, 724, hawaits 732, hawaitz 656, 738, hauai(n)tz 206 (Ge); hauais 676 (Ge), awais 856. 3. *pl.* haun 781, 831, m_aun 320, m_an_a 'haben sie mir' 60.

cj. 1. *sg.* hæga 731, m_hega 366; 2. *sg.* hægasch 410, hægiasch 411, hegasch 131, hegasch 838, m_egias 232 (Ge); 3. *sg.* hegia 59, hæga 578, hega 616; 1. *pl.* he-

gian 669 (Ge); 2. *pl.* hegasch 627, 3. *pl.* hægan 625, hegan 485.

ipf. 1. *sg.* awaywa 374, awaiwa 18, 2. *sg.* hawaywest 3, 3. *sg.* hawayua 274; 1. *pl. prt.* hawischan 583; 3. *sg. cund.* l_awess 672, 1. *pl. cund.* hauessan 700. *ptc.* hagueu 579; agieu 63, 125, 810.

historgia *f.* 'Geschichte': 857.

human *adj.* 'menschlich': *f.* humana 81.

hunur *f.* 'Ehre': 22, 246, 257, 390, 410 (10×); unur 261.

hunurer *vb. +od.* 'ehren': *inf.* 34, hunurær 423; *ptc.* hunurą 339, hunuro 224 (Ge), hunerą 453.

huossa → vssa.

hura *f.* 'Zeit': 634, 649, 661; in (la) bun(a) hura 'in Gottesnamen': 284, 603, 740, 864. DRG 2, 642.

I

i_ → in.

ids, ieu → yr (*ptc.*).

iffainschar *vb. refl.* 'sich verstellen, vor-täuschen': *inf.* 186. DRG 9, 20.

iffaunt *m.* 'Kind': *pl.* ifauns 737, iffauns 760.

ifficher *vb. +od.*: *ptc.* laschær iffichą 'stecken lassen' 172. DRG 6, 253b.

il (*art. m.*) → al/l.

il (*prn. pers. 3. sg.*) → el/l.

il → in+*art.*

ilg (*art. m.*) → lg¹.

ilg (*prn. 3. sg.*) → lg².

ilg → in+*art.*

ils → in+*art.*

im_ → in.

imaint *m.* 'Gedächtnis': 512.

imbatter *vb. +advl.* 'stossen auf': *ptc.* mæl imbattieu 'auf etwas Schlimmes gestossen' 201. DRG 8, 223.

imbratschær *vb. +od.* 'umarmen': *inf.* 86.

impą *adv.* 'ein wenig': 540, 617, impo 697 (Süt).

- impayamaïnd** *m.* 'Nichtbezahlung': 629.
- impedimaint** *m.* 'Hindernis': 68.
- impeis** *adv.* 'aufrecht': 19.
- impersçå** *conj.* 'jedoch': 77, 135, 733, impertsçå 164. **C v.77.**
- impidir** *vb. + od.* 'verhindern': *inf.* 758.
- impiner** *vb. + od.* 'verpfänden': *ptc.* impina 548, 557.
- implir** *vb. + od.* 'einfüllen': *inf.* implir_aint 534, 2. *sg. ipv.* impla 537.
- impraç** *conj.* 'jedoch': 290, 615, impro 505, imparo 668 (Tr). **C v.77.**
- imprais(m)a** *f.* 'Auftrag, Amt': 427. **C v.c.**
- impraschuna → inpraschunær.
- impraster** *vb. + od. + op./oprn.* 'leihen': *ptc.* imprastå 5.
- imprometter** *vb. + od. + op./oprn.* 'versprechen': *ptc.* imp<ro>mis 3, *vb. + da + inf.* [da mnær] 549, 555.
- imprudinscha** *f.* 'Unbesonnenheit': 312.
- impsüra** *f.* 'Mass': 209.
- imuncha** *adj. inv.* 'jeder': 275, 'jede' 294, imunch hura 'jederzeit' 661.
- imunchun** *prn. indef.* 'jeder': *m.* 636; *ad_* imunchung 'jedem' 414.
- in** *prep. loc.* 'in, nach': 2, 14, 61, 62, 69, 74, 93, 94, 116, 129, 130 (85×). *Savens* in Ägypten 'in, nach Ägypten' 444, 569, 571, 724, 731 (9x), *collià* in_egipten 777 (Ge), in_agipten 794 (Ge); in_chiesa 606, 609, 612, Ge: 247, 701. *Fig.* in_vardët 'wirklich' 94, 375, 744, in_bun hura, cf. hura; *collià:* in_ 271, 484, 686, Ge: 696, 825, in_dmura 863; *ad_in* 271, 484, 632, 844.
- Furmas spezialas* im (Ge) 671, im_prescha 79, 34, i_fantaschya 488; *nalg mieu cour* 217 (Ge).
- in + art.:* il 497, ilg 93, 849, ils 35, 622, 625, 667.
- inawaunt → milgs inawaunt.
- inchaschuner*** *vb. + od.* 'anklagen': *ptc.* inchaschuna 289. **C v.c.**
- inchrir** *vb. + advl.* 'suchen': *inf.* 671 (Ge).
- inclir** *vb. + od.* 'verstehen': *inf.* fer inclir 319, 821; *lascher* inclir 287.
- incoruner*** *vb. + od.* 'krönen': *ptc.* incoruna 315.
- incraser** *vb. + od.* 'einschliessen': 3. *sg.* in-cręsa 718. **DRG 8, 588s.**
- increscher** *vb. impers. + op./oprn.* 'schwerfallen': 3. *sg.* inkresche 446, increscha 734. **DRG 8, 564.**
- inculper** *vb. + a + inf.* 'beschuldigen': *ptc.* inculpå [ad_await ingiana] 589.
- incunter** *prep.* 'gegen': 8, 46, 228, 242, 695, 774, incuntar 29, 596, 747, inkuntar 96; *ptcl.* fær incuntar 'zuwider handeln' 481, ngir incunter 802.
- indurær** *vb. + od.* 'leiden': *inf.* 452, 518, 528, indurer 234 (Ge); 3. *sg.* indura 35, indüra 38.
- induro** *adj.* 'verstockt': 236 (Ge), **C v.c.**
- infaunt** *m.* 'Kind': *pl.* infauns 800.
- infing*** *f.* 'Gebiet': *pl.* infings 484. **C v.c.**
- infinga** *conj.* 'bis': infinga cha 536, 866; *prep.* in finna ala foasa 216 (Ge).
- ingianę** *vb. abs.* 'betrügen': *inf.* 264; *vb. + od.* *ptc.* ingiana 590.
- ingiun** *prn. indef.* 'niemand': 58, 135, 239, 240, ingiung 413, ingun 434, ingün 359, 626; *adj.* 'kein': *m.* mæl ingiun 582, *f.* ingiuna 530, 568, ingüna 583.
- ingratzchær** *vb. + op./oprn. + op./cfr.* 'danken': *inf.* s faun fich ingratzchær [cha] 855; 1. *sg.* t_ingratz [da que] 765; *subst. m.* lg ingrazchier a853.
- inguert*** *m.* 'Ungemach': *pl.* inguers 518. **C v.c.**
- ingur** *adv.* 'irgendwo': ne ingur 'nirgends': 198.
- ingurdinscha** *f.* '?': fær ingurdinscha 97. **C v.c.**
- ingürger** *vb. + od. + op.* 'beschimpfen': *inf.* [ns da quel] 613.
- ingutta** *prn. indef.* 'nichts': 364, 402, 522, 547; ingütta 328, 758, inguotta 704 (Ge); ingutta 128, åter ingutta 'nichts anderes' 128, 188.
- inguwiner** *vb. abs.* 'wahrsagen': *inf.* 662; *vb. + od.* 'vorhaben': 3. *sg.* inguwinga 103.

inkresche → increscher.

inkuntar → incunter.

innocaint *adj.* ‘unschuldig’: 99; *adv.* innocaintamanch 268.

inoura *adv.* ‘hinaus’: da_me_n_inoura ‘von mir aus’ 413.

inpraschunær *vb.+od.* ‘einkerkern’: *inf.* 504, *ptc.* inpraschunə 307, impraschunə 373.

inqual → inquel.

inqualchun *prn.indef.* ‘irgendeiner’: 77.

inquel *adj.inv.* ‘irgendein’: 44, 59, 89, 200, inquel guisa 182, inqual 45, ün quel 238 (Ge).

intalet *m.* ‘Verstand’: 355.

intardær *vb.abs.* ‘zögern’: *inf.* 110.

interpreter *vb.+od.* ‘deuten’: *inf.* 321.

intraguidær *vb.+od.* ‘führen’: *inf.* 72; *ptc.* intraguidə 436; ‘einführen’: 3.*sg.* intraguida 858, 2.*sg.ipv.* intraguida 173.

intrawngir *vb.+od./cfr.* ‘erkunden’: *inf.* [scha] 497; ‘erfahren’: *ptc.* intrawngieu 732.

Ioseph → Joseph.

is_tü → esser (2.*sg.*).

Isahar *np: actur:* a75, a635.

isaina *f.* ‘Zeichen’: 254, 415.

ischan, ischas → esser (1.2.*pl.*).

ischkuntreer *vb.+od.* ‘begegnen’: 3.*sg.* ischkuntra 68, 111, ischkuntra 519, schkuntra 565; 3.*pl.ipf.* ischkuntraiwene 326; *ptc.* ischkuntra 59.

ischt → esser (2.*sg.*).

itz → yr (2.*pl.ipv.*).

iuidær *vb.+od.* ‘einladen’: *inf.* 861.

iuuen → juuen.

iwuler *vb.+od.* ‘stehlen’: *ptc.* iwulə 659, iwuloa Ge: 669, 690.

J

Jacob *np: actur:* a1, a31, a41, a55, a191, a203, a213, a439, a553, a563, a567, a577, a591, a787, a792, a807, a845 (17×); *text:*

491, 721, 791 (2x), 801, 841. *lat.:* a541, i790, i800, a841.

jah_el → yr (2.*sg.cj.*).

Jese *nl:* 736, 835, 839, 865, *lat.* i852; **Jiesse** 825 (Ge), Jiesset 803 (Ge). C v. c.

Joseph *np: actur:* a25 (2), a67 (3), a123 (5), a133 (6), a221 (2.1), a241 (2.2), a267 (2.3), a281 (2.4), a299 (2.5), a393 3.1), a461 (3.3), a499 (3.5), a533 (3.7), a537 (3.8), a605 (3.9), a645 (3.11), a649 (3.12), a651 (3.13), a681 (3.15), a693 (3.16), a721 (3.17), [a722 (3.18)], a811 (3.22), a819 (3.23); **Ioseph** a15 (1), a71 (4); **Josep** a473 (3.4), a507 (3.6), a641 (3.10), a655 (3.14), a765 (3.19), a769 (3.20); **Josef** a427 (3.2), a805 (3.21) (Tr) (6+5+23=34×).

text: Joseph 23, 31, 39, 55, 115, 117, 138, 141, 145, 175 (37×); Josef 86, 97, 120, 380, 749, Josep 520, 557; Josefp i800 (Ge).

lat. Joseph a141, a259, a273, a291, a383, a453, a637, a749, a801, a807; Josep a837, i840, i852.

Jsaac *np:* 4.

Jrael *np:* 11 (2×).

Juda *np: actur:* a51, a177, a467; Judas a143, a571, a579, a697, a775, a801 (9×); *text:* dala schlatta Juda 370.

lat. Judass i777, Judam i800.

juuen *m.* ‘Junge’: 171, 369, 383, iuuen 169, 645, giuuen 69; *pl.* juuens 422.

juuentüdt *f.* ‘Jugend’ 709, 861.

juwen *adj.* ‘jung’: 159, 703 (Ge), iuuen 513, al plu iuuen ‘dem jüngsten’ 653.

K

k_, kha → cha¹.

kə *conj.* ‘wie’: 133, 204, 558, 742, khə 183, 554; kho 260, ko 181; co Ge: 213, 772, cho 228 (Ge), choa 669 (Ge).

‘als’: cho 682 (Ge); kə cha ‘als dass’ 148, 448, 474, 581.

ko *adv.* ‘hier’: 598.

krai → crair (2. sg. ipv.).

krotsch *adj.* 'überreif': *f. pl.* krotschas 334.

C v. c.

ku- cf. *er* cu-.

kufdugs *adj.* 'begierig': 428.

kufuortt *m.* 'Trost': 128, 192, cf. *er* **cufurter**.

kusalg *m.* 'Ratschlag, Rat': 79, 105, 314, 354, *cusalg* 449, *pl.* *cusailgs* 674 (Ge).

kuslgier *vb.* + *cfr.* 'raten': 1. *sg.* *eau* *kusalg* 144.

kussumer *vb.* + *od.* 'verzehren': *inf.* 336.

L

l (art. m.) → al/l.

l (art. f.) → la¹.

l (prn. 3. sg.) → el/l.

la¹ *art. f.* 'die': *titel*, 26, 27, 35, 61, 74, 78, 80, 85, 90 (90×); *la_* 305, 401, 404; *_la:* *e_la* *lgunna* 27, *i240*, 271, 432, 825.

av. voc. e h- *l_* *ḡwa* 323, *l_hunur* 257.261, 296, 634.

prep. + *art.*: *ala* 216, 312, 342 (*a la* 380); *dala* 370, 709 (*da la* 7×); *dla* 145; *pala* Ge: 706, 814 (*par la* 9×); *sula* 412 (*su la* 426, 432).

f. pl. *las*: 277, 325, 327, 336, 397 (8×), *a_las* 'und die' 544.

la² *prn. pers. 3. sg. f. obj.* 'sie': *la purto* 'trug sie' *i244* (Ge).

lḡd *m.* 'Lob': 150.

laig *f.* 'Ehe': *a laig* 'verheiratet' 422.

laschaint *adj.* 'untätig': 862.

lascher *vb.* + *inf.* + *od.* 'lassen': *lascher inclir* [*l_araig*] 287, 392, 662, 654, 706, 773, *laschær* 117, 130, 452, *laschēr* 768, 192; *vb.* + *adv.* *lascher sura* 706, *laschēr dawous* 192, *laschær iffichḡ* 172; 377, 632. 2. *pl. cj.* *laschas* 512; 2. *sg. ipv.* *lascha* 241, 585, 717, *lascha_ns* 835, *lasch_el* 763; 2. *pl. ipv.* *laschḡ_ns* 101, *lasche_l* 266, *lasch'* *aqui* 446; 2. *pl. prt.* *laschischan* 620; *ptc.* *laschoa* 701 (Ge).

lḡtirs *adv.* 'dazu': 751.

lawurer *vb.* + *od.* 'verarbeiten': *ptc.* *lawuroa* 'verarbeitet' 670 (Ge).

led *adj.* 'breit': 502.

leder *m.* 'Dieb': 694.

leid *adj.* 'froh': *f. pl.* *leidas* 604, *leidass* 810 (Ge).

leidamaing *adv.* 'zufrieden': 807.

letta *f.* 'Auswahl': 757.

Leui *np:* *actur:* a45, a541, a829; *text:* 51.

lg¹ *art. m.* 'der/das': 33, 41, 46, 112, 150, 192, 255, 281, 299, 348 (30×); *a* 'und' + *art.*: *a_lg nḡsaung* 102, 304, 708; *a prep.* + *art.* *alg pœvel* 'dem Volk' *i853*; *cha_lg* 66.

alg: *alg tieu sunmi* 23, *alg tieu spiert* 131, *alg p<er>sura* 272, 346, 620; Ge: 207, 217, 619, 665, 677, 678, 690 (13×); *elg:* *elg araig* 781 (Ge); *ilg:* Ge: a1, 166, 214, a221, 247, *a_ilg* 'und der' 294 (Ge). Cf. *er* **al/l**.

pl. ls: 21, 48, 58, 59, 62, 133, 305 (15×); *a prep.* + *art.* 'den': *als fulastirs* 486.

lg² *prn. pers. 3. sg. obj.* 'ihn/ihm': 'ihn' 367, 588; 'ihm' 127; *_lg:* *mne_lg* 158, 173, 265, 561; *da_lg* 50, 712, C v. 50.

alg: 'ihn': Ge: 788, 804, *ailg* 164; 'ihm': *alg arcumanda* 131, Ge: 772, 802. *ilg* 'ihn' Ge: 157, 252; *cumb. cun prn.:* *s_ilg* 'euch ihn' 322.595, *t_ilg* 300.587; 'ihm' 565 (Tr), 706 (Ge). Cf. *er* **el/l**.

3. *pl. ls* 'sie': 623; *metta_ls* 506, *da_ls aluer* 838; 'ihnen': *dḡ ls* 840, *dḡ_ls* 540.759, *di_ls* 62.656.

lgiud *f. coll.* 'Leute': 606, 651; *lgieud* 160.

lgunna *f.* 'Mond': 27.

liam *m.* 'Fessel': *pl.* *liams* 515.

libarær *vb.* + *od.* 'befreien': 866.

liber *m.* 'Freier': *pl.* *libers* 'Unverheiratete' 422.

litzintzcha *f.* 'Bewilligung': 37.

long → lung.

ls (art. m. pl.) → lg¹.

ls (prn. pers. 3. pl. obj.) → lg².

lubinscha *f.* 'Erlaubnis': 457.

luder *vb.* + *od.* 'loben': *ptc.* *ludḡ* 6, 384, 454, 868.

lung *adj.* 'lang': long 502; *f. pl.* lungas 168; *subst.f.* a la lunga 'auf die Dauer' 90.

lungiamaing *adv.* 'lange': 811.

lur *prn.poss.3.pl.* 'ihr': 63, 537, 651, 753, 754, 840.

lutinaint *m.* 'Stellvertreter': 542.

lyær *vb.+od.* 'binden': *inf.* 653; *lyær* 116, 535; *2.sg.ipv.* lya 539; *ptc.* lyā 509.

M

m → me/m.

ma *conj.* 'aber': 343.

maculær *vb.+od.* 'beschmutzen': *inf.* 102.

madischi *interj.* 'aber ja': 107.

main *adv.* 'weniger': 258; *mains* 114 (Ge); *inguotta d'main* 'nichtsdestoweniger' 328.

maina → *mnær*.

maindunur *f.* 'Schande': 256.

maisa *f.* 'Tisch': 649.

maister *m.* 'Maister': 309, *mayster* 291; *pl.* *maisters* 'Könner' 828.

malanconia *f.* 'Kummer': 280.

malger *vb.+od.* 'fressen': *3.pl.ipf.* *malgaiwen* 327; *ptc.* *malgā* 205, *malgioa* 708 (Ge).

malitzcha *f.* 'Bosheit': 579.

mamma *f.* 'Mutter': 34, 85.

managær *vb.+od.* 'bedeuten' (von Träumen): *inf.* 30, *managiær* 48; *3.sg.* *managia* 280, *managa* 356; *3.pl.* *managien* 386, *vb.+cfr.* *managen* [chia] 397.

manger *vb.+od.* 'essen': *inf.* 864; *grd.* *mand* 305.

manglus *adj.* 'gebrechlich': 564.

manna *f.* 'Garbe': *pl.* *mannas* 18.

marandær *vb.abs.* 'zu Mittag essen': *inf.* 634, 635; *grd.* *marendant* 608.

marchiadaunt *m.* 'Händler': *pl.* *marchiadauns* 143, 146, 152, 167, 179.

marchiantær *vb.abs.* 'handeln': *inf.* 161.

marenda *f.* 'Mittagessen': 607.

marid *m.* 'Ehemann': 231, i244, 247.

mariter *vb.+od.* 'verdienen': *ptc.* *maritā* 744.

mārt → *murir* (*ptc.*).

massarya *f.* 'Hausstand': 443. DRG 13, 520.

massær *m.* 'Hausherr': 255.

mastir *m.* 'Handwerk': 827.

mastræl *m.* 'Gardehauptmann': 313, *mastræl* 379, *mastrel* 505.

mattand → *mettar*.

maun *m.* 'Hand': 120, i240, 276, 383, 493 (10×); *tucher maun* 'die Hand reichen' 588, *tuocha_m maun* 383, *tuche_maun* 852; *awaunt maun* 'vorhanden' 493.775; *pl.* *mauns* 20, 83, 102, 129, 134 (9×), *maunss* 799 (Ge).

maungell *m.* 'Bedarf': 821. DRG 12, 749.

mazær → *amatzer*.

me/m *prn.pers.1.sg.obj.* 'mich, mir': *me od.* 215, 286, 718; *op.* *in me* 2, *incuntar me* 29, *cun me* 54, 585, 608, 663, *tir me* 43 (15×).

nunacc.od. *m* 29, 280, *oind.* 376 (P); *m•od.* 436, *oind.* 310, 316, 845; *m'od.* 72, 215.

encl._m: *nu_m* 60, 67, 356, 446, 473; *dsche_m* 828, *tuche_m* 852 (15×).

procl.m_: *m_hæ* 16, 17, 273, 292, 323, *m_hå* 126, 256, 297; *m_hescht* 5, *m_aiss* 25 (24×).

refl.m' 374; *m_hę* *sumgiā* 16, 17, 267, 273, 292 (9x).

mæ *adv.* 'nie': 262, 796, *mę* 473, *me* 469, Ge: 225, 810, *m(h)æ* 12, 60.

'nur': *mæ* 204, *m(h)æ* 100, *chie_me* 679.

meger *adj.* 'mager': *f.pl.* *megras* 326, *męgras* 327, *mægras* 399.

meilg, *melg* → *milg*.

meis → *mieu*.

mæl *adv.* 'schlecht, übel': *furmas:* *mæl* (11×), *mel* (10×), *męl* 87, 260, 528.

adv. 134, 138, 176, 201, *mæl fidel* 'un-treu' 259; *mæl wungieus* 'unwillkommen' 541, *hawair per mæl* 300 (12×).

- adj.* mel bisch 'Raubtier' 202, 205, 708; mel mauns 554, mel dis 848; mel factur 'Übeltäter' 677; *f.* mela 691, mella cur-reda 'Trauer' 696 (Ge).
subst. m. taunt meļ 87, 528, ątar mel 470; 565, 582, al mæl passą 719.
- mes** *m* 'Bote': *pl.* mes 346.
- mettar** *vb. + od. + advl.* 'legen, setzen': *inf.* mettar chura 'betreuen' 37, mettar our d peys 99, mettar oura 'auslegen' 340.348; 409, 478; metter via 'umlegen' 50; 233, 799; metar 359 (Ge).
2. sg. mettasch 402; *2. sg. ipv.* metta 61, 403, 652, metta_ls 506; *ptc.* mis 279, 320, 367, 697, 598, 625; *grd.* mattand 304.
- mi** *prn. pers. 1. sg. obj.* 'mir': mi 319, a_mi 30, 238, 495.
- mia** *adv.* 'keineswegs': 90. DRG 14, 610.
mia → mieu.
mielg → milg.
mies → mieu.
- mieu, meis, mya** *prn. poss. 1. sg.* 'mein, meine': *m. sg.* mieu: 192, 217, 223, 295, 355, 415, 416 (17×), miu arag 476, 477, mie arag 769; *suentar il subst.:* lg cour mieu 66, 79, 166, 313, 341, 348, 381 (17×).
meis m. sg.: al meis filg 55, 203, 207, 214, 231, 235, 309 (15×); mies 590; meiss 787 (Ge); *suentar il subst.:* filg meis 647, frer meiss 805 (Ge).
m. pl. meis babuns 3, 20, 71, 123, 133, 213, 255 (16×); *suentar:* frars meis 15.
f. sg. mya 364, 418, 733; *suentar il subst.:* la fe mya 178.440; 258, 261, 380 (9×); mia 218, 219, 226, 229, 237 (9×), *suentar:* Ge: patrunna mia 221, 346, 706; mi: la mi granda cūlpa 363.
- mildar** *adj.* 'besser': mildar atid 142.
- milg** *adv.* 'besser': 49, 658 (Ge); mielg 144, melg 147, meilg 66, 101.
- milgs inwaunt** *adv.* 'weiterhin': 332. DRG 14, 59ss.
- miserga** *f.* 'Elend': 577.
- misericordia** *f.* 'Barmherzigkeit': 647.
- misteri** *m.* 'Geheimnis': 31.
- mnadura** *f.* 'Fuhrwerk': 783, mnadūra 753.
- mnær** *vb. + od. + advl.* '(mit)föhren': *inf.* 549 [awaunt el], 646, mner aqui 513; *3. sg.* maina 380, 606, main_ell 824; *1. pl.* mnain 573; *2. pl. ipv.* mne_l 'föhrt ihn' 265, mne_lg 158; *ptc.* mną 268, mnoa Ge: 782, 815.
- mo** *conj.* 'aber': 464, 477, mu 161; 'son- dern': mo 120, mu 486.
moura → murir.
mu → mo.
- mual** *m.* 'Viehhave': 738, 824, muwel 38.
- müder** *vb. + op.* 'ändern': *ptc.* müda d'opi- niun 77.
- mudschær** *vb. abs./od.* 'entkommen': *inf.* 132; *2. pl. cund.* amutschasses 90,
- mulgier** *f.* '(Ehe)frau': *actura:* Ge: a217, a227, (duonna i244 Ge); *text: pl.* mulgers 737.
- munt** *m.* 'Berg': *pl.* mundts 35.
- münd** *m.* 'Welt': 150, mund 844.
- mur** *f.* mo par la mur Dieu 'um Gottes- willen': 80, 606, 745. DRG 1, 248ss.
- mürawalga** *f.* 'Neugier': 318.
- murawlgus** *adj.* 'erstaunlich': 23.
- murir** *vb. abs.* 'sterben': *inf.* 14, 130, 440, 672, 807, murigr 83, 117, muryr 147; *3. sg.* moura 312, 735; *ptc.* mąrt 564, mąrtt 557.
mya → mieu.

N

- n eufonic:** da_me_n_inoura 413.
- ną** *adv.* 'her': dæd ną 'gebt her' 533; vina 'komm her' 55, ngi_ną 722.
- nadif** *adj.* 'gebürtig': *pl.* nadifs 472.
nąrsas → norsas.
- nąs/nos** *prn. poss. 1. pl.* 'unser, unsere': *m. sg.* nąs 38, 46, 82, 83, 95, 102, 125, 186, 190, 491 (20×), nąss 75, 84, 92; nos 51, 105, 182, 497, 740 (8×), noss 11, Ge: 211, 703, 821, 822, noass 705 (Ge).
m. pl.: nąs 83, 545, nąss 594; nos 39, 102, 129, 144, 611 (8×), noss 674 (Ge).

f.sg. nassa 35, 92, 118, 452, 469 (7×),
nossa 78, 100, 104, 155, 460, 857; noassa
Ge: 209, 686, 782.

f.pl. nassas 92, nossas 142, noassas 687
(Ge).

natager *vb.* + *od.* 'reinigen': 1. *sg.cj.* natagen
144.

natt *f.* 'Nacht': 17, nott 56.

natüra *f.* 'Natur': 82, natura 469.

naturel *m.* 'Wesen, Gemüt': 291.

ne → ni.

necessitæd *f.* 'Notwendigkeit': par neces-
sitæd 'notwendigerweise' 735.

Neptalin *np: actur:* a107, a611.

ngir *vb.* + *advl.* 'kommen': *inf.* ngir aqui 126,
585, 612, 706; *vb.* + *a(d)* + *inf.* 'werden':
ngir ad adurær 47, 393, ngir ad_atad-
lær 856, cf. s. v. **a/ad**³; *vb.* + *ptc.* 'werden':
pass. ngir mæl attratå 'schlecht behan-
delt werden' 134, 246, 419, 558; *vb.* + *ptcl.*
ngir gio 734, ngir incunter 802.

ind.1.sg. wing 71, 268, 306, 601; *2.sg.*
wainst 284, 285, 302, 396, Ge: uainst
800, 804, 818; wains_tu 24, 282, wains_
tü 138, 454; *3.sg.* wain 75, 149, 193, 298,
303, 401, 426 (12×), wang 866, Ge: uain
233, 799, 822, 823; winga 'wird es' 356;
1.pl. ngin 820, nging 455, ngins 85, 833;
2.pl. gnis 88, ngiwus 9; *3.pl.* wingan 143,
wingen 305, wingene 'kommen sie'
608.

cj.2.sg. wingast 782; *3.sg.* winga 96, 314,
404, 486, 596 (7×); *1.pl.* wingen 34; *2.pl.*
bain wingas 167, 191; *3.pl.* wingan 270.

ipv.2.sg. vinå 55 'komm her'; viten 240,
vittan 176; *2.pl.* ngi 609, ngi_nå 722.

ipf.3.sg. ngiwa 20; *3.pl.* ngiwan 29.

cund.3.sg. ngis 50, 91, 100, 252, 425,
ngiss_ell 714 (Ge); *3.pl.* ngissen 333.

prt.3.sg. ngitt_el 370, *3.pl.* ngiten 346.

ptc.m.sg. ngieu 197, 342, 347, 488; bain
wngieu 129, bain wungieu 841; *pl.* ngieus
826, 837; ngies 752; ischas gnis 475, 480;
mæl wungieus 541.

grd. ngand 187, 193, 199.

ni *conj.* 'noch': 481, 574, 583; ne 198; ni – ni
'weder – noch' ni pro long ni pro led
502; ne dy ne nott 56.

niaunchia *adv.* 'geschweige denn': 470.
Pall. 488.

noass, noassa(ss) → nass.

norsa *f.* 'Schaf': *pl.* norsas 10, nassas 142.

nos(s), noassa(s) → nass.

nosch *adj.* 'übel': *m.pl.* noschs 681; *f.coll.*
noscha chiardungs 36.

nouwa *f.* 'Neuigkeit': 127, 775; nowa 195.

ns → ans.

nu/nun *adv.* 'nicht': nu *av.cons.* 8, 12, 32,
56, 58, 86, 92, 96, 103, 120 (58×); nu_m
68, nu_t 559, nu_l 654, 734, nu_ns 240,
nu_s 863 (10×);

nun *av.voc.* 26, 38, 79, 90, 105, 189, 197
(20×); *av.h* 188, 195, 206, 267, 300, 340,
547 (11×); *av.cons.* 59, 78, 102, 106, 110,
207, 210 (17×); nun_ster 236; a_nun
242, 267, 706.

nüd *adj.* 'nackt': 164.

nudrir *vb.* + *od.* 'ernähren': *ptc.m.sg.* nudria
492. C v. c.

nuella *f.* 'Nachricht': 730; *pl.* nuellas 604,
nuwelas 665 (Ge).

num *m.* 'Name': cun lg num da Dieu 'in
Gottes Namen' 41, 382.

numnauntza *f.* 'Ansehen': 357.

nus *prn.pers.1.pl.* 'wir/uns': *subj.* 'wir': nus:
45, 49, 76, 98, 99, 104, 105, 109, 112,
130 (46×); *postp.* wulains nus 115, wu-
lain nus 451, tscherchainus 830; *obj.*
'uns': 24, 492, 494, 614, 617, 626; *op.* da
nus 96.692.699; 103, 151, 197, 359 (11×);
k_nus 49, 158.

nu: *subj.* sch nu stvessen 47, 148, 164, 471,
620; nuss: Ge: *subj.* 667, 669, 685, 691,
700, 826, *op.* 668, 699, 704; k_nuss 669.

O

o *interj.* 'oh': a l'entschatta dal vers: 1, 11, 15,
133, 137, 203, 227 (17×); Ge: O_Singer

685, 697, O_wuss 681, O_raig 819; *a l'intern*: 100, 245, 345, 427, 660, 845.
 oar → ȧr.
 oater(s) → ȧter.
ocasiun *f.* 'Gelegenheit': 111.
ölg *m.* 'Auge': 799 (Ge), *pl. els* 433.
omnipotaint *adj.* 'allmächtig': 1, *omnipotaint* 780.
opiniun *f.* 'Meinung': 473, *opiniung* 77.
orawaunt *adv.* 'im voraus': 527.
 oter → ȧtar.
otramanch *adv.* 'anders': 425. **C v. c.**
our da *prep.* 'aus, hinaus': *our da la* prashun 282, 388; *our da te* 244, 389; 512, 661; *our dla* cisterna 145; *our d pes* 99; 251, 280; *our dad el* 532; *our dun sem* 333.
oura *ptcl.* 'hinaus': *vittan oura* 'komm heraus' 176; *metter oura* 340, 348, *cundür aint et oura* 797.
ouwra *f.* 'Werk': *pl. ouwras* 92.

P

pȧ → *pudair* (3. sg.).
paciaintamanch *adv.* 'geduldig': 552.
pack *m.* 'Übereinkunft': *pl. packs* 612.
pacyntzcha → *pazyntzcha*.
paiais *m.* 'Land': 462, 497, 757, 833; *payais* 390, 406, 437, 475.
pȧick *adj.* 'wenig': *pl. poycks* 848 (Ge); *f. pȧcha* 308, *pochia* 225 (Ge); *adv. pȧick* 257.
paina *f.* 'Strafe': 91.
paio → *payer*.
pal, pala, palg → *par*.
palagrın *m.* 'Pilger': *pl. palagrins* 833.
paluaira *adv.* 'fürwahr': 33, *palwaira* 88; *palg uair* 700 (Ge).
palüd *f.* 'Sumpf': *pl. palugds* 325.
pantintzchia *f.* 'Busse': 88.
pap → *bap*.
par *prep.* 'um zu' etc.: *Furmas*: *par* 65×; *per* 598 (Tr); *p<er>* 187, 239, 254, 347, 430, 861. **C v.** 187; *cun art. pal_teis* Joseph 138, 33, 88; *pala Ge*: 705, 814; *palg uair* 700 (Ge); cf. *er p<ro>*.
par + inf. 'um zu': *par m adurær* 29; 78, 108, 127, 348, 351, 452 (20×), *p<er> iui-der* 861.
prep. + od. 'für': *par tuts wus* 'für euch alle' 106, 162, 163, 180, 256 299, 477, (13×);
 'um': *par la mur dieu* 'um Gotteswillen' 80, 606, 745, 166, 172 (8×);
 'wegen, aus': *par imprudinscha* 'wegen Unbesonnenheit' 312, 341, 353, 786, 834, *per arur* 'aus Versehen' 598 (Tr), *pala wolunted* 814 (Ge);
 'zu': *par terra* 'zu Boden' 241, 347, 577, 528, 738; *p<er> chiesa* 'zu Hause' 239, 347;
par la fe mia 'bei meiner Treu' 178, 440, *pala feda mia* 705 (Ge); 458, 468; *par bain* 657, *p<er> bön* 430, *p<er> la via* 187; cf. *er s. v. mæl, necessitäd, tscher-tetza, varded*.
prep. + prn.: *par_chie chiosa* 'um welche Sache, weshalb' 665 (Ge); *par quel* 'deswegen' 212, 725, 313.
conj. 'damit' *par* 321; *par cha* 157, 391, 412.
parair *vb. + inf.* 'scheinen': 3. *pl. peran a managiær* 48; 3. *sg. ipf.* *paraiua* 295; 3. *pl. ipf.* *paraiwen* 28, *paraiwene yr* 'schiennen sie zu gehen' 325.
paralg *adj.* 'ebenbürtig': 450.
parche *conj.* 'denn': 602, 610; *parch* 92.
parderscher *vb. + od.* 'vorbereiten': 2. *sg. ipv.* *parderscha* 607, 636, 649; 1. *pl. ipv.* *pardarschain* 790, *perdarschain* 784; 2. *pl. ipv.* *pardarsche* 445.
pardunauntza *f.* 'Vergebung': 685.
pardunær *vb. + od. + op./oprn* 'verzeihen': *inf.* 149; 2. *sg. cj.* *pardungas* 746; 2. *sg. ipv.* *parduna* 363.
parne → *prendar*.
parsuna *f.* 'Person': Ge: 218, 226, 237, 249; *p<er>suna* 365.
pȧrta → *purtær* (3. sg.)

- partel** conj. 'deshalb': 101, 189, 409, 459, 608, partel 61, 165, 235, 575, partæl 403, parthel 715 (Ge).
- partida** f. 'Entschluss': 119. PALL. 530.
- partieu** m. 'Entschluss': 250. PALL. 531.
- partschaiuell**, adj. 'begreiflich': 669 (P).
- partschaiver** vb. + od./op. 'begreifen': ptc. partschet [aque] 396, pertschet da_que 285.
- partütt** adv. 'überall': 94.
- partyr** vb. + od. + op. 'teilen': inf. 773.
- pas** m. 'Pass': 475; pl. pas 544. C v. c. p̄as → pudair (1. sg.).
- paschaiwel** adj. 'friedfertig': 595.
- paschiugra** f. 'Weide': 10.
- paschiun** f. 'Passion': 858.
- pass** adj. 'dürr': f. pl. passas 328. p̄assa, p̄assas, p̄assan → pudair (cund.).
- passa** adj. 'vergangen': 719; f. passeda 17.
- passær** vb. abs. 'vorbeigehen': 3. sg. passa 111, ptc. æsch tu passa 843. vb. + od./advl.: inf. passær [l'awa] 323; 3. sg. passa trais dys 301, 3. sg. cund. passas wya 89.
- pastrinær** m. 'Bäcker': 311.
- pastur** m. 'Hirte': pl. pasturs 829.
- patrun** m. 'Dienstherr': 223, 381, 819, patrun 609.
- patrunna** f. 'Dienstherrin': 221 (Ge).
- paun** m. 'Brot': 272, 293, 494, 540. payais → paiais.
- payamaint** m. 'Bezahlung': 652.
- payer** vb. + advl. 'bezahlen': bain payer 263; ptc. mel paio 684 (Ge); grd. payand 169, 482, 551.
- pazyntzcha** f. 'Geduld': 131, pacyntzcha 290.
- pch̄a** m. 'Sünde': 160, 519, pchīa 660; pl. pchīas 114.
- pchiadus** adj. 'armselig': 148.
- pchiadusamanch** adv. 'armselig': 523.
- pe** m. 'Fuss': pl. peys 99.
- peder** m. 'Vater, Gott': 1. per, p<er> → par.
- perdavauns** m. pl. 'Vorfahren': 849.
- perder** vb. + od. 'verlieren': inf. 302, pearder 246 (Ge); 1. pl. pardains 150; ptc. pardieu 214, 723.
- peregriner** vb. + op. 'wandeln': ptc. peregrin̄a 844.
- persuna → parsuna.
- persura** m. 'Vorsteher': 272.
- pertschet → partschaiver.
- pesch** f. 'Friede': 627.
- päsch** m. 'Gras, Weide': 325.
- pest** m. 'Mahl': 607. Pharao, Pharo → Farao.
- phoa → pudair (3. sg.).
- pilger** vb. + od. 'nehmen': 3. sg. pilga i240 (Ge); 2. pl. nu_m pilgais gio 473.
- Pincerna** lat. 'Mundschenk': actur: a273, a363.
- pir** adj. 'schlimmer': pl. pirs 682.
- pissær** vb. + adv. 'denken, überlegen': inf. meilg pissær 101, 527, 2. pl. ipv. piss̄a bain 80, ptc. bain piss̄a 51. vb. + od./cfr. 1. pl. ipf. mæl ingiun pissaiwan 582; ptc. piss̄a 119, 449; piss̄a kh̄a 183; vb. + op. piss̄a dun ątra 507, f. piseda [dunn_otra] 230 (Ge), piss̄o [sün] 330. vb. + da + inf. piss̄a da fær 114.
- pissir** m. 'Sorge': 63, 84, 125, 310, 320.
- Pistoris** somnium lat. 'Der Traum des Bäckers': actur: a291. C v. c.
- pitschen** adj. 'klein': 163; f. pitschna 860.
- plain** adj. 'voll': 372; m. pl. plains 154, 293; f. pl. plainas 334.
- plaschair** m. 'Vergnügen': 219, 238, 840.
- plaschair** vb. + op./oprn. 'gefallen': 3. sg. ple-scha 674, 697; 2. pl. cund. plasches 170; ptc. plashieu 429.
- platta** f. 'Herd': stær in platta 568.
- platza** f. 'Platz': 853.
- plaunn** adv. 'langsam': 212 (Ge).
- plaunschar** vb. abs. 'klagen': inf. subst. tieu plaunschar 212 (Ge).
- plaunt** m. 'Klage': 208.
- pled** m. 'Wort': 516.
- plü** adv. 'mehr': plü 212, 500, 514, 709, 722; plu 849 (Ge), pü 499; nu - plü 'nicht mehr' 110, 189, 264; nu - plu 86.

- av. adj.* plü 595, 596, 863, plu 25, 40, 82, 212, 653; pü 149, pu 447, 448.
- po → pudair (3.sg.).
- poassas, possen → pudair (2. 3. pl. cund.).
- pöa, pöya, pœia → dapœya cha.
- pochia, poycks → p̄aick.
- pous, pousch → pudair (2.sg.).
- pouwer** *adj.* 'arm': 182, 716, powar 137, pouwer 288.
- powal** *m.* 'Leute': 454, 650, pöwal 440, pœvel a854 (Pi, P); 'Volk': powal '755, pöwel 405, pœwel 795 (Ge).
- pradgiær** *vb. abs.* 'predigen': *inf.* 107.
- prain, prais → preudar.
- praist** *adv.* 'bald': 282, 331, 634, 789; 'schnell' 61, 655, 680, 739.
- pranain, prande → preudar.
- praschaint** *m.* 'Geschenk': 636, *pl.* praschains 594.
- praschaiwel** *adj.* 'achtbar': 408. **C v. c.**
- praschinscha** *f.* 'Anwesenheit': 380, 584.
- praschung** *f.* 'Gefängnis': 266, 268, 271, 367, 478, 718; praschun 233, 282, 388, 506.
- Præco** *lat.* 'Herold': *actur:* a421.
- preudar** *vb. + od.* 'nehmen': *inf.* 145, 226, 430, 599, 692, preuder 74, 250, 303. *2. sg. ipv.* prain 280, 416, 505, 802, prain_el 173; *1. pl. ipv.* pranain 680; *2. pl. ipv.* prande 444, 695, prande_l 592; parne 593, parne_lg 265. *ptc. sg.* prains 867; *pl.* prains 270, 487.
- prescha** *f.* 'Eile': im_prescha 'in Eile' 79.
- pretsch** *m.* 'Preis': 163, 174.
- Primus** *lat.* 'der Erste': *actur:* a339.
- principes militiæ** *lat.* 'Vorsteher der Miliz': *actur:* a315, a381.
- priver** *vb. + od. + op.* 'entziehen': *ptc.* priuȝ [da] 602.
- priwal** *m.* 'Gefahr': 245.
- p<ro>** *prep.*: 'für': 479, p<ro> nȝs guadang 518, 519, 533; 'zu': p<ro> isaina zum Zeichen 254.415; ni p<ro> long ni p<ro> led 'weit und breit' 502. *Mo Co* (8x). **C v. 254.** Cf. **par.**
- prouisiun** *f.* 'Vorrat': 402.
- prowa** *f.* 'Beweis': 196.
- prudinscha** *f.* 'Klugheit': 122, 224, 384; in prudinscha 675, im_prudinscha 34, **C v. c.**; par la prudinscha 458.
- prus** *adj.* 'rechtschaffen': 472, 508.
- pruwȝ** *adj.* 'lieblich': 648, pruwȝ 235 (Ge); *f.* pruwȝda 159.
- pu, pü → plü.
- pudair** *m.* 'Macht': 348.
- pudair** *vb. + inf.* 'können, mögen': *inf.* pudair ngir 246; 510, 532, 613. *ind. 1. sg.:* pȝs eau 362, 556; *2. sg.* pous_tu 287, tü pousch 387, pousch_tü 405, tü poust 132, 394, poust tu 228 (Ge); *3. sg.* pȝ 441, po 211 (Ge), phoa 778 (Ge); *1. pl.* pudains 196, pudaints 92; *2. pl.* pudais 463, pudaits 600, pudaitz 447. *cj. 2. sg.* possast 391, 588; *3. sg.* pȝssa 44, 66, 845; s'pȝssa 412; *1. pl.* pȝssan 586, possen 158; *2. pl.* pȝssas 41, 321, 603, poassas 157 (Ge). *3. sg. ipf.* pudaiw_el 662; *1. pl. ipf.* pudaiwan 527; *3. sg. cund.* pudes 86, 598; *1. sg. prt.* pudet 522.
- puertt** *m.* 'Angebot': 132. **C v. c.**
- pultrung** *m.* 'Schurke': 265, *pl.* pultruns 681.
- punch** *m.* '???': 517. **C v. c.**
- punt** *f.* 'Brücke': *pl.* punds 544.
- pur** *adv.* 'nur': 108, 429, 585; pür ch 'wenn nur' 59.
- purtaer** *vb. + od. + op./oprn.* 'bringen': *inf.* 127; *3. sg.* pȝrta 650, 769; *1. pl.* purtains 623; *2. pl. ipv.* purte 730, purto 732 (Tr); *3. sg. prt.* purto i244 (Ge); *ptc.* purtoa Ge: 668, 705, *f.* purteda 483.
- pusaunt** *adj.* 'mächtig': 424, 715, 819.
- pusauntza** *f.* 'Macht': 345.
- pussær** *vb. abs.* 'ruhen': *inf.* 56.
- Putifares** *np:* *actur:* a167, a259; *text* 367; Ge: la mulgier da putifers a217, de_putifer a227, d_putifers i240.
- pütinbrött** *m.* 'Nachricht': 748. **C v. c.**

Q

quaist → aquaist.

qualchiosa *prn.indef.* 'etwas': 391, 406;
qualchiāsa 109.

qualchun *prn.indef.* 'jemand': qualchun
āter 360.

quant *adj.* 'wieviel': quant ans 843.

Quartus *lat.* 'der Vierte': *actur.* a349.

que → aque.

quel *prn.dem.* 'das': 415, quel cha 'das, was'
498; par quel 'deshalb' 212, 313, da quel
'damit' 53, 'darüber' 113, 613, da quell
705 (Ge); *m.* 'den/dem': 724, cun quel
'mit dem' 690, in quel 'in welchem' 277;
'in diesem Augenblick' 329; *f.* quella
661, 858.

adj.dem. 'dieser': 99, da quel singur 444,
547, 645; *pl.* quel dūs summis 337, 505,
quel frars 655; *f.* quella 298, da quella
sart 467, 473, 487, 651, quela 692. Cf. *er*
aquel.

quēl *adj.ind.* 'irgendein': cun quel dular 64,
quæl buna nouwa 127; *subst.* 'welcher': *f.*
la quela 26, 274; ün quel → inquel.

qui → aqui.

quindiwya *adv.*: da quindiwya 'von jetzt
an' 301.

Quintus *lat.* 'der Fünfte': *actur.* a353.

R

radschuner *vb.+od.* 'reden': 2.*pl.* che ra-
dschunais 153; *grd.* aradschunant 499.

raginā → araginā.

raig → araign.

rapusær *vb.+adv.* 'ruhen': *inf.* [meilg] 66.

rassa *f.* '(Männer)rock': 61, 164, 184, 199,
204 (8×).

rastaiwne → arastær.

restituir *vb.+od.+op./oprn.* 'zurückgeben':
inf. 562.

reuerintzchia *f.* 'Ehrfurcht': 87.

Ruben *np: actur.* a11, a35, a79, a113, a129,
a141, a175, a181, a207, a449, a453, a479,
a517, a559, a637, a643, a679, a741 (18×);
text. 103, 119, 122, 177; *lat.* i142.

S

s¹ *prn.pers.2.pl.obj.* 'euch': *od.* s 499, 521; *s'*
7; *s_hæ* 124, 318, 322, 728; *_s* 91; *es* 478;
oind. 155, 442, 631, 855; *s•* 44, 595, 610,
769, 770, *s_hæ* 135, 169; *_s* 683 (Süt), 863.
prn.refl.2.pl.: *s_achiatter* 516, *s_* *apra-*
schantar 664, *s•* *awais digno* 856.

s² *prn.refl.3.sg.* 'sich': *s:* *alchun s* *algorda*
140, 502, *s'* 76, 407, 412, 526; *s_a_pra-*
ma l_hura 634, *C v.c.*

suenterp.: *tiers se* 'bei sich' 710.

sabginscha *f.* 'Weisheit': 372.

sabi *m.* 'Weise': *pl.* *sabbis* 317.

sack *m.* 'Sack': 652, 653, *sak* 539, *saick* 671
(Ge); *pl.* *saks* 445, 534, 597, 611, 625,
sacks 537, 622, 667, 680.

sacret *m.* 'Geheimnis': 858.

saduler *vb.+od.* 'sättigen': 3.*pl.ipf.* *sadu-*
laiwa 296. *C v.c.*

*saia, saias, saia*st → *esser* (cj.).

saimper *adv.* 'immer': 6, 10, 290, 521, 589.

saimpermę *adv.* 'ewig': 868.

sainza → *zainza*.

sak(s) → *sack*.

saluā → *salwær*.

salud *m.* 'Rettung': 394; 'Heil': 477.

saluder *vb.+od.* 'grüssen': 3.*sg.* *saludt* 153;
ptc. *saludā* 'gegrüsst' 453, 641, *salüdā*
637; *pl.* *saludās* 123.

salwær *vb.+od.* 'bewahren': 412, *saluēr*
432; 'halten': *salwær* 556, *salwer* 509;
ptc. *salwā* 178, *saluā* 656. *vb.refl.+op.* [ns]
salwær [da] 115.

sandędt *f.* 'Gesundheit': 124.

santintzcha *f.* 'Urteil': 311, 676.

*sapchas, sapchias*t → *sawair* (cj.).

sapchianter *vb.+od.* 'wissen lassen': *inf.*
817 (Ge).

- sapuligr** *vb.* + *od.* 'begraben': *inf.* 84.
- sapultūra** *f.* 'Begräbnis': 210.
- sarer** *vb.* + *od.* + *op.* 'einschliessen': *ptc. pl.* in_la praschung saras 271.
- saro → esser (*fut.*).
- sart** *f.* 'Art': 263, 467, sartt 463.
- saruiant → seruaint.
- sarwir** *vb.* + *op./oprn.* 'dienen': *inf.* 284, 832, serwir 424, seruir Ge: 614, 689; 3. *sg.* serwa 310.
- saun** *adj.* 'gesund': 294, 562, 587, 643, 776; *f. pl.* saunas 336:
- saung** *m.* 'Blut': 99, 102, 115; saunch 185, 472.
- sawair** *vb.* + *od./cfr.* 'wissen': *inf.* 220, 580, a sawair 414, 626, sawair [scha] 699 (Ge). 1. *sg. ind.* nu sæ [che] 103, 461, 2. *sg.* sæsch 280, 2. *pl.* sawai_wus 521; 2. *sg. cj.* sapchias 306; *grd.* sauiand 250.
- vb.* + *inf.* 'können': *inf.* 385, sawair dyr 386. 1. *sg. ind.* sæ 56, se 675 (Ge), 2. *pl.* sawais 361, 827, 3. *pl.* saun 344; 2. *pl. cj.* sapchas 321; 2. *sg. cund.* sawest 72.
- sbüter** *vb.* + *od.* 'verschmähen': *ptc. f.* sbüteta 229.
- scha** *conj.* 'wenn': 53, 72, 83, 87, 89, 109, 136, 201, 210, 220 (28×); 'ob' 498, 700, 828; scha bain 'obwohl' 352.
- sch *av. voc.* 50, 68, 559, *av. cons.* sch nu 47, 99, 105, sch wus 156, 508, sch tü 575; sch' *av. voc.* 356, 548; sch_ *av. voc.* 77, 86, 170, 425, 565, 587, sch_tu 280, 387, 802, sch_tü 802. scha – schi cf. **sch¹**.
- schburser** *vb.* + *od.* 'ausbezahlen': 2. *pl. ipv.* schbursas 165.
- schco → schka.
- schdramer** *vb.* + *od.* 'zerreißen': *inf.* 184.
- schfalas* *adj.* '???': *pl.* schfalas 167. C v. c.
- schfurtzer** *vb.* + *od.* 'nötigen': *inf.* 232; *ptc.* schfursoa 683 (Ge), *pl.* schfursas 'gezwungen' 456.
- sch¹** *conj.* 'so': *sulet:* 9, 114, 142, 158, 162, 181, 190, 233, 286, 322 (20×); schi_ 374, 392, 805; scha – schi 'wenn – so, dann': 49, 54, 84, 88, 106, 100, 220, 230, 257, 280 (20×).
- sch²** *adv.* 'ja': ai schi 'ach ja' 151.
- schiusa** *f.* 'Ausflucht': 530.
- schka** *adv.* 'wie': 438, 501, 591, schko 104, schco 592, sch_un 'wie ein' 288; 'als': schka spiuns 506.
- schkarts** *adj.* 'dürftig': 656.
- schkodun** *prn. indef.* 'jeder': 423, schkodün 474; a_schkodun 'jedem' 539.652, a scodün 671 (Ge).
- schkulper** *vb.* + *od.* 'entschuldigen': 3. *sg.* schkulpa 364.
- schkuntra → ischkuntr.
- schkuwrir** *vb.* + *od.* 'aufdecken': *inf.* 618.
- schlapo* *adj.* 'vielfarbig': *f.* schlapeda 61; schlapeda 184. C v. 61.
- schlatta** *f.* 'Geschlecht': 370.
- schlubgiær** *vb.* + *od.* 'befreien': *inf.* 550.
- schluper** *vb. abs.* 'platzen': *inf.* a_sschluper 'sterben' 714 (Ge).
- schlyer** *vb.* + *od.* 'losbinden': *inf.* 631.
- schmanchaunza** *f.* 'Vergesslichkeit': 364.
- schmartschir** *v. abs.* 'verfaulen': *inf.* 266; 3. *sg.* schmartschescha 525, schmer-tschescha 139.
- schpardschar** *vb.* + *od.* + *op.* 'erbieten': *inf.* schpardschar hunur [agli singar] 'Ehre er bieten' 22, 3. *sg.* d_sparscha hunur 390.
- schquidscher** *vb.* + *od.* 'pressen': 3. *sg. ipf.* schquidschaywa 277.
- schtas, schtas → esser (*ptc.*).
- schtaila** *f.* 'Stern': *pl.* schtailas 27.
- schtain → stær.
- schtizer** *vb.* + *od.* 'aufspüren': *ptc.* schtizas 188.
- schtowen → stuair.
- schtrawyer** *vb.* + *od.* '(vom Wege) abbringen': *inf.* 108.
- schuras → sgrur.
- schwyer** *vb.* + *od.* 'ablenken': *inf.* 521.
- schiuramanch → sgüramaing.
- se → s² (*prn. refl.*).
- se, sæ, sæsch → sawair (1. 2. *sg.*).
- Secundus** *lat.* 'der Zweite': *actur:* a341.
- secundt** *num.* 'zweiter': *actur:* Joseph ilg secündt a221 (Ge).

- seis → sieu.
- sem** *m.* 'Same': 333.
- ser** *vb. abs.* 'sitzen': *inf.* 650.
- seruezi** *m.* 'Dienst': 44, 430.
- seruiaind** *m.* 'Diener': 435, 749, seruiaint 259, saruiant 791 (Ge); *pl.* seruiains 269.
- seruir, serwir → sarwir.
- sett** *num.* 'sieben': 324, 326, 333, 335, 397 (8×); set 400.
- Sextus** *lat.* 'der Sechste': *actur.* a357.
- sgür** *adj.* 'sicher': 798 (Ge).
- sgüramaing** *adv.* 'sicher': sckiuramanch 561.
- sgürer** *vb. + op./oprn. + cfr.* 'versichern': *ptc.* ns ha schurā cha 571. C v.c.
- Sichem** *nl.*: 62; Sichen 171
- sieu/seis/sya** *prn. poss. 3.sg.* 'sein, seine':
m.sg. sieu 112, 572, 636, 652, 671, 710; 1 powal sieu 755;
seis sg. 86, i244, 564, *pl.* 737, Ge: 799, 800;
f. sya 98, 122, 204, 253, 275 (7×), *suent* *il subst.* 85, 584; *sia* Ge: 696, 778, 786, 823, 824.
- siewa → ziewa.
- Simeon** *np.* *actur.*: a23, a183; *text.*: 548, 550, 557, 631.
- singar** *m.* 'Herr': 22, 100, 341, 349, 453, 529, 571 (15×); *singer* 16, 381, 547, 620, 630 (9×), O_Singer Ge: 685, 697; *singur* 21, 389, 444, 479, 616 (8×), *signur* (sic) 594.
- singurær** *vb. + od.* 'beherrschen': *inf.* 24.
- singurya** *f.* 'Herrschaft': 455.
- skundinscha** *f.* 'Gefolgschaft': 121.
- sour** *f.* 'Schwester': 104.
- spargnier** *vb. + od. + oprn.* 'ersparen': *inf.* [ns] spargnier la via 576 (Pi).
- spartir** *vb. abs.* 'weggehen': *ptc.* spartieus 57.
- spaysa** *f.* 'Speise': 650; *spisa* 294. C v. 293/294.
- specielmaing** *adv.* 'besonders': 780.
- sperder** *vb. + advl.* 'verlieren': *ptc.* spardieu [grand tiemp] 813 (Ge).
- spier** *vb. + od.* 'auskundschaften': *3.pl.cund.* spiassen 49; *ptc.* spyā 365.
- spiert** *m.* 'Geist': 131.
- spisa* → spaysa.
- spisager** *vb. + od.* 'ernähren': *inf.* 728.
- spiunær** *vb. + od.* 'ausspähen': *inf.* 469.
- spiung** *m.* 'Auskundschafter': 474; *pl.* spiuns 500, 506, 543, 682, spyuns 466.
- spraunza** *f.* 'Hoffung': 365, 487, 686, *sprauntza* 32.
- spridscher** *vb. + od.* 'verachten': *ptc.* spridscho 248.
- spya** *f.* 'Ähre': *pl.* spyas 333, 335, 397, 399. stā, stās → esser (*ptc.*).
- staungel** *adj.* 'müde': 822 (Tr).
- stær** *vb. + advl.* 'stehen': *inf.* 568, stær la-schaint 862, ster 236; 'wohnen' stær [in] 756, ster 840. *3.sg.ind.* sto 'steht' 686 (Ge), *1.pl.ind.* shtain 'bleiben' 189; *3.pl.cj.* steten 64; *3.pl.ipf.* staiwan 581.
- stiner** *vb. abs.* 'eilen': *2.pl.ipv.* stinā 729. sto, stoas → esser (*ptc.*).
- stoula** *f.* 'Festkleid': *pl.* stoulas 761 *var.* (Tr), *stoulass* 771 (Ge). C v.761.
- streda** *f.* 'Strasse': 695.
- stret** *adv.* 'strikt': 95.
- stuair** *vb. + inf.* 'müssen': *ind. 1.sg.* stow crair 500, 566; *2.sg.* stouwast 678, stouast 234 (Tr); *3.sg.* stow 136, 440, stow_el 205; *1.pl.* stuain 518, stuwains 531; *2.pl.* stuais 663; *1.pl.cj.* shtowen 148; *1.pl.cund.* stvessen 47; *ptc.* stuiou 249 (Ge).
- studgier** *vb. + da + inf.* 'studieren': *ptc.* studgiā [da metter oura] 340.
- stumgięda** *f.* 'Magenbeschwerden': 297. C v.c.
- su** *adv.* 'auf': *su drett* 'aufrecht' 19, *su sum* 'zuoberst' 653, *sü sum* 539, *ptcl.* tgne su 54; *prep.* *su la uitta* 426, 653, *sü* 432; *prep. + art.* *sulg* 201, 308, *sula* 412; *interj.* *sü* 'auf!' 784 (Ge).
- suainter** *prep.* 'gemäss': 21.
- subiet** *m.* 'Untertan': *pl.* subiets 421.
- sufficiaint** *adj.* 'genügend': 351, *f.* *sufiz-chianta* 783 (Ge).

sul *adj.* 'allein': 70.
sulair* *vb.+inf.* 'pflegen': 3. *pl.* solgen fær 'pflegen zu tun' 21. VELLEMAN, *Gramm.* 2,551s.
sulalg *f.* 'Sonne': 27.
sulamanch *adv.* 'nur': 36, 482, 485, sula-
 maing Ge: 686, 694.
sullet *adj.* 'einzig': 672.
sum *adv.*: sü sum 'zuoberst': 539, 653.
sumalga *f.* 'Ähnlichkeit': 490.
sumalger *vb. impers.+op./oprn.+cfr.* 'schei-
 nen': 3. *sg.* a_m sumalga [cha] 'es scheint
 mir' 154.
sumgiedar *m.* 'Träumer': 75.
sumgier *vb. refl.+advl.* 'träumen': *ptc.* m_
 hę sumgią vschi belg 16; 17, 273, 292,
 323 (7×).
sumginscha *f.* 'Ähnlichkeit': 33.
summi *m.* 'Traum': 33, 279, 281, 299, 330,
 sunmi 23, sumi 46; *pl.* summis 31, 48,
 319, 337, 339, 343, 348 (14×), süm-
 mis 378, sumis 392.
sun *prep.* 'auf': 300, 436, 799, 853, sün 330,
 359 (Ge).
 sun → esser (1. *sg.*, 3. *pl.*).
sur *prep.* 'über': 295, 413.
sura *ptcl.* 'über': lascher sura 662.
surpassær *vb.+op.* 'übertreten': *inf.* sur-
 passær [incunter Dieu] 8, *ptc.* surpassa
 96, 520; *vb.+od.* 3. *pl.* 'übersteigen' sur-
 passen mieu intalet 355.
surplider *vb.+od.+da+inf.* 'überreden':
ptc. surplidoa meis bab [da_lg turner]
 711 (Ge).
surtrær *vb. abs.* 'aufschieben': *inf.* 790;
vb.+od. surtrær 'überziehen' (?): *inf.* 476.
 VELLEMAN, *Dicz.* 765, C v. 476.
surudir *vb.+od.* 'überhören': *inf.* 13.
suspet *m.* 'Verdacht': 627.
suspirer *vb. abs.* 'seufzen': *grd.* suschi-
 rand 194.
sustauntza *f.* '(inhaltliche) Substanz':
 358.
süür *f.* 'Schweiss': *pl.* süuers 830.
 syand → esser (*grd.*).

T

t → te
tainschar *vb.+od.+op.* 'benetzen': *inf.* 185.
talaint *m.* 'Verlangen': 2, 415, 788. C v. 2.
 tarrir → terrir.
taunt *adj.* 'so viel': 87, 528, *pl.* tauns 530; *f.*
 taunta 163, 214, 427, 743;
adv. 107, 149, 207, 401, 716, 850.
te/t *prn. pers. 2. sg. obj.* 'dich, dir': *Furmas:* te
 40, 174, 229, 243, 299, 389, 407 (18×),
nunacc. t_ 40, 300, 562, 587, 702 (9×),
 t 176, 196, 231, 287, 303, 797, t' 286, 796,
 896, 836, t• 418, 559, 560, _t 605, _t_
 808.
 te *od.* 590, 798, t(h)e 546, *oind.* 765, *op.* tirs
 te 40, da te 174.229, our da te 244.385,
 da_te 744, cun te 243, sur te 413 (15×).
nunacc. od.: t 176, 231, t' 796, 836, t_ 750,
 812, 820, t• 418, _t_ 808; *oind.* t 196, 303,
 797, t_ 40, 300, 562, 587, 702, 765, t• 559,
 560, _t 605; *cf. er d/d'/d_.*
refl. t 287, t' 286.
 teis → tieu.
tæl *prn. dem.* 'solcherart': in furma tæl 292;
adj. 'solch': un tel chiasmamaing 688.
temma *f.* 'Angst': 252.
temporiw *adj.* 'frühzeitig': *pl.* temporiws
 274.
 ter → tir.
Tercius *lat.* 'der Dritte': *actur:* a345.
terra *f.* 'Land': 288, 441, 479, 736, 835, *fig.*
 lascha par terra 241; *pl.* terras 168.
terrir *m.* 'Einheimischer': *pl.* terrirs 485,
 tarrirs 854.
ters *adj.* 'dritter': 294 (Ge).
teysta *f.* 'Kopf': 303.
 tgne, tngaiwa → tingar.
ti *prn. pers. 2. sg.* 'dir': *mo cun* a: a ti 238, a_ti
 419, 846, a_ty 647, 674, 697.
 tiemp → timp.
tieu/teis/tya *prn. poss. 2. sg.* 'dein, deine':
m. sg. tieu 23, 131, 212, 219, 354, 403, 405
 (14×), tiu 833, *suent* *il subst.* lg summi
 tieu 281;

- teis: *sg.* 33, 138, 299, 755, 776 (8×), *pl.* 13, 31, 62, 346, 355, 358, 378 (11×), *theis* 57.
f. tya 4, 14, 37, 61, 172, 315, 341 (17×);
suentar il subst. 257, 302, 347, 459; *tia Ge:*
 34, 210, 217, 241, 248, 798; *la_ti charn*
 305.
- timp** *m.* 'Zeit': 89, 307, 851, *tiemp* 813 (Ge),
tymp 849 (Tr).
- tingap** *m.* '???': 794 (Ge). **C v.c.**
- tingar** *vb. + od. + advl.* 'halten': *inf.* *tingar*
in_dmura 863; *2. pl. ipv.* *tnges su* 54; *3. sg.*
ipf. *tngiaiw_el tiers se* 710 (Ge).
- tir** *prep.* 'zu': 62, 190, 197, *ter* 729, *tirs* 734,
tiers 722, Ge: *i244*, 837; 'bei': *tir* 43,
 493, *tirs* 40, *tiers* 710 (Ge).
ptcl. *ieu tirs* 'zugegangen' 860.
- tmayr** *vb. abs.* 'fürchten': *inf.* 725, *t'mair*
 794; *vb. + od. 1. sg.* *eau tem eir Dieu* 508.
- tngin** *adj. inv.* 'solch': *da tngin s̄art* 'solcher
 Art' 263, 501, *tngin nuwelas* 665 (Ge).
tracta → *attrater**.
- trais** *num.* 'drei': 274, 283, 301.
- trametter** *vb. + od. + op./oprn.* 'senden': *3. sg.*
ans trametta 665; *2. sg. ipv.* *trametta par*
el 377, 496; *3. sg. prt.* *tramted* 628; *ptc.*
tramis 4.
- trapasser** *vb. + od.* 'durchdringen': *ptc.* *tra-*
paso 217 (Ge).
- trasater** *vb. + od.* 'zugrunde richten': *inf.* 85.
C v.c.
- trattā** *m.* 'Vertrag': 45.
trattzs → *trer*.
- traunter** *prep.* 'unter': *traunter otars* 350,
 450.
- trayatschint** *num.* 'dreihundert': 762.
- trenta** *num.* 'dreissig': 162, 180; *dschint a*
trenta '130' 847.
- trer** *vb. + ptcl.* 'ziehen': *ptc. m. pl.* *trattzs wya*
 'weggezogen': 73.
- tres** *prep.* 'durch': 373, *træs* 420; 'aus': 318;
adv. *ngieus tress* 'durchgekommen' 826
 (Ge).
- tribulā** *adj.*: 'betrübt': *m.* *tribulā* 383, 601,
tryboloa 811 (Ge); *m. pl.* *tribulās* 553.
- tribulaciun** *f.* 'Betrübnis': 209.
- trid** *adj.* 'hässlich': *f. pl.* *tridas* 326.
- tristeza** *f.* 'Traurigkeit': 213.
- trumbater** *m.* 'Trompeter': 420. **C v.c.**
- trüp** *m.* 'Schar': 465.
- tschauntscha** *f.* 'Rede': *pl.* *tschaunschas*
 510.
- tschert** *adj.* 'sicher': *f.* *tscherta* 195.
- tschertamaing** *adv.* 'sicherlich': 808 (Ge),
dschertamanch 119.
- tscherter** *vb. + op.* 'versichern': *ptc.* *esser*
tschertā [da] 510.
- tschertetza** *f.* 'Sicherheit': *par tschertetza*
 751.
- tscheyra** *f.* 'Aussehen': 159, 464.
- tschiarchiær** *vb. + od.* 'suchen': *inf.* 75,
dscharchiær 71, 142; *2. sg.* *tscherchias_*
tu 69, *1. pl.* *tscharchainus* 830; *2. sg. ipv.*
tschercha 360; *grd.* *tschiarkant* 461.
- tschil** *m.* 'Himmel': 28.
- tsching** *num.* 'fünf': 727 (Tr).
- tü** *prn. pers. 2. sg.* 'du': *av. il vb.* 4, 32, 72,
 208, 259, 316, 378, 391, 394, 408 (24×),
sch_tü 387, 802; *suentar il vb.* *æsch tü*
 742, 843, *uainst tü* 804 (Ge), *usualmain*
collià: _tü 6, 26, 138, 257, 260 (10×).
tu: av. il vb. 2, 43, 67, 70, 129, 176, 209,
 (20×), *sch_tu* 280, *chia_tu* 809, *t(ie)u*
 227; *suentar il vb.* *daiast tu* 209 (Ge),
poust tu 228 (Ge), *usualmain collià: _tu*
wains_tu 24, 65, 69, 218, 282 (9×).
- tucher** *vb. + od. + op./oprn.* 'berühren': *inf.*
tucher maun 'die Hand geben' 588;
2. sg. ipv. *tuoča_m maun* 383, *2. pl. ipv.*
tuche_m maun 852.
- tuorp** *f.* 'Schmach': Ge: 234, 666.
- türtt** *m.* 'Unrecht': 191.
- tütt** *prn. indef.* 'alle': *tütt als chianestars*
 296, *tütt n̄as fadts* 545, *tütt in vardæd*
 375, 295, 409 (9×), *tütt* 42, 738; *tuot Ge:*
 702, 801, 816, *a_ttuot* 673 (Ge); *tut* 767;
m. pl. *tuts* 104, 106, 121, 293, 421, 466,
 489 (13×), *tüts* 97, 478, *tuotzs* 690 (Ge); *f.*
tütta 411, *tuotta Ge:* 782, 823, *a_ttuotta*
sia aroba 824 (Ge); *inv.* *in tütta l'arigina*
 419.
- turnær** *vb. + abs.* 'zurückkehren': *inf.* 41,
 663; *bađ turnær* 65, *türnær* 68, *turnær*
 604; *1. pl. cj.* *turnen* 644; *1. pl. ipv.* *turnain*
praist 680; *2. pl. ipv.* *turnā pu bad* 447.

vb. + op.: *inf.* turner a_chiesa 717, turnær cun wus 563, 678; *2. pl. ind.* turnaids 536; *2. pl. ipv.* turna 511, 569, 729; *ptc. m. pl.* turnas 621.

vb. + od. + op. 'zurückbringen': *inf.* lg turner aquel frer 712 (Ge).

ty → ti.

tya → tieu.

tzainza → zainza.

U

u conj. 'oder': 93, 670.

uachias → vacha.

uain, uainst → ngir (2. 3. sg. ind.).

uardęd → vardęd.

uassa → was.

ubadynzcha f. 'Gehorsam': 341, vbedyn-tza 14.

ubedir vb. + op 'gehörchen': *inf.* 423, 531; *ptc.* ubedieu 419, 779.

ublyer vb. + od. + da + inf. 'verpflichten': *inf.* [nus] vblyer [da seruir] 614.

udir vb. + od. 'hören': *inf.* 148, 338, 552, 617, vdyr 392, dudir 697 (Süt); *2. pl. ipv.* ad_udi 722; *ptc.* udieu 676, 751, vdieu 750, f. udida 26.

ufficci m. 'Amt': 431.

uia (ptcl.) → wya.

uielg → wilg.

uildüna f. 'Alter': 822 (Ge).

uitta → vitta.

uituparær vb. + od. 'schmähen': 261.

ulain → wulair (1. pl.).

un art. indef. 'ein': 106, 163, 288, 389, 409, 449, 474 (13×), Vn 369, 688, 851; ün 156, 465, 517, 529;

f. una 119, 159, 273, 365, 610, Vna 25, 81, 460, 501, vna 49, unna (Ge) 691, 775, un_aspra 88. *cun prep.* da cf. s. v. **dun.**

prn. 'einer': Vn 493, 503, 509, ün' 708 (Ge), sulg ün 'auf den einen' 308, *f.* ad_üna 'und eine' 19.

ün quel → inquel.

undasch num. 'elf': Vndasch 27.

undrer vb. + od. 'ehren': *ptc.* vndra 435; *m. pl.* undras 'geehrte' 854.

uniun f. 'Eintracht': 78.

unur → hunur.

uoass → was.

uølg, uost, uol → wulair (1.2.3. sg.).

uorden m. 'Ordnung': 403, 767.

uschi, uschia → vschya.

uschilgø adv. 'sonst': 576, Cv.c., üschylgø. 704 (Ge).

üssa → vssa.

uster vb. + od. + op. 'schützen': *inf.* ws uster da culpa 600.

utru adv. 'anderswo': Vtru 442.

utschilg m. 'Vogel': *pl.* vtschels 305.

utschlina f. coll.: 'Vogelschar': 296.

uulain, uulaits, uulieu → wulair (1.2. pl., *ptc.*).

uus → wus.

uwzais → wair.

uya (ptcl.) → wya.

V

vacha f. 'Kuh': *pl.* vachas 397, 399, uachias 324.

vair → wair.

valair vb. + adv. 'gelten': *inf.* 547, *3. sg.* wela 530. Cv.c.

valarus adj. 'tapfer': 427, 479, 594; *f.* walarusa 221.

vandieu → vender.

vantürå adj. 'glücklich': 741.

vard f. 'Seite': 733.

vardæd f. 'Wahrheit': 375, uardęd 378, vardet 498, 516; in vardędt 94, 744, par la varded 736.

vås, vassa(s) → was.

vatten → yr (2. sg. ipv.).

vaun adj. 'leer': spyas vaunas 335, vanas 399.

vbedyntza → ubedynzcha.
 vblyer → ublyer.
vender *vb.* + *od.* + *opr.* / *opr.*. 'verkaufen': *inf.* 406, wender 146, al wendar a 160; *ptc.* vandieu 179, 288, 370, 724.
vergunga *f.* 'Schande': 258.
via *f.* 'Traube': 275, *pl.* vya 277. **C v.** 275.
 via (*ptcl.*) → wya.
 via (*prep.*) → wia.
 via ('Weg') → vya.
vid *f.* 'Rebe': 273.
 vif → wif.
 vina → ngir (2. *sg.* *ipv.*).
ving *m.* 'Wein': 272, 309.
vintura *f.* 'Glück': 9, wintura 784 (Ge).
Vir bonus *lat.* 'Der gute Mann': *actur.* a69, a73.
virs *m.* 'Stimme': 722.
virtüd *f.* 'Tugend': 384, 407, 862, virtud 98, 163.
visder *vb.* + *od.* 'besuchen': *ptc.* visdoa 812 (Ge).
visiun *f.* 'Erscheinung': *f.* 25.
 viten, vittan → ngir (2. *sg.* *ipv.*).
vitta *f.* 'Leben': 566, 846, uitta 302, 426.
 viwer, viwieu → wiuar.
 Vn, Vna → un, una.
 Vndasch → undasch.
 vndra → undrer.
 voassa, vossa → waş.
 vœlg → wulair (1. *sg.*).
volunted *f.* 'Wille': 616, 764, volunţed 118.
vouta *f.* 'Mal': aţra vouta 331.
 vschi → vschya.
vschya *adv.* 'so': 121, 150, 181, 726, 867; uschya 118, 136, 146, 254; *av. adj.* vschi 16, 83, 95, 134, 137 (8×), uschi 648, 748, uschy 810; uschia Ge: 208. 215, 225, 228, 236, uschie 684 (Ge); *av. auters cumpl.*: vschi kun_talaint 2, 83, 168, vsche suschpirand 194, 523, 857.
vssa *adv.* 'jetzt': 52, 105, 255, ũssa 264, uossa 807 (Ge), huossa Ge: 240, 713.
 Vtru → utru.
 vus, vuss → wus.

vya *f.* 'Weg': 74, 187, 444, 487, wia 222, via 576 (Tr), *fig.* 49, 153, 568.
 vyaş 'Trauben' → via.

W

w → wus.
 wā → yr (2. *sg.* *ipv.*).
 wain, wainst → ngir (2.3. *sg.*).
wair *vb.* + *od.* 'sehen': *inf.* 572, 654, vair 588; 1. *sg.* wetz 499, 3. *sg.* waia 240, way_el 94; 2. *pl.* wutzais 567, uwzais 439; 3. *sg.* *cj.* wetza 538; *ptc.* wigs 58, 273, wis 847 (Tr), wiss 808 (Ge), wais 198.
 wair → hawair.
 wangier* *vb.* + *od.* 'verdienen': *ptc.* wangia 'verdient' 133, bain wanga 349. **C v.** 133.
waş *prn. poss. 2. pl.*: 'euer': *m. sg.* 512, 513, 515, 516, 628 (8×), waş 628, 631, uoass 696 (Ge); *sunter il subst.* aquaist frær waş 535; *pl.* waş 134, 445, 534, waş 54, 597; *f. sg.* waşsa 464, waşsa 658, uaşsa 632, woassa 224 (Ge), voassa 226 (Ge), *pl.* waşsas 510, waşsas 10.
 watten → yr (2. *sg.* *ipv.*).
 way → wair.
we, weya *interj.* 'weh': o we 553, o weya 133, o weia 679 (Ge).
 wela → valair.
 wender → vender.
wendeta *f.* 'Rache': 692.
 węst → yr (2. *sg.*).
 wetz, wetza → wair.
wia *prep.* 'gegenüber': wia lg münd 150, via 231 (Ge); dad ũssa in wia 'von jetzt an' 264.
wif *adj.* 'lebend': 730, wyf 146, vif 643.
 wigs → wair (*ptc.*).
wilg *adj.* 'alt': 137, 642, 841, uielg 806 (Ge); *subst. m. pl.* wilgs 422, 450.
wilger *vb. abs.* 'altern': *inf.* 208.
 wing, winga(n), wingen → ngir (*ind.*).
 wintura → vintura.
 wis, wiss → wair.

wisiter *vb.* + *od.* 'besuchen': 818.
wiuar *vb.abs.* 'leben': *inf.*: 540, viwer 586;
 3. *sg.* wiwa 776, 787, wiva 721, wiuel 642;
ptc. viwieu 851; *subst.* n̄as wiuer 830.
wnæl *adj.* 'zu verkaufen': 156, wnel 170.
 wo → yr (2. *sg.* *ipv.*).
 woassa → w̄as.
wolga *f.* 'Wille': 315, wœlgia 219 (Ge).
 ws → wus.
wschin *m.* 'Nachbar': *pl.* wschins 855, wuschins 834.
wstigr *vb.* + *od.* + *op./oprn.* 'bekleiden': *inf.*
 cun quaista mia rassa t•wolg eau wstigr
 418.
wulair *vb.* + *inf.* 'wollen': *inf.* 237, 261, 476.
ind. 1. *sg.* wolg eau gugend fær 67, 68, 136,
 142, 152, 155, 176, 263, 300, 322 (28×),
 wulg 631, 633, 693, 719, 817, wolga 'will
 ich' 767; Ge: wœlg 220, 225, 231, 694,
 wœlg 788, wœlg 244, uœlg 773, 795, uœlg
 807; wul_eau 797 (Ge); 2. *sg.* woust 129,
 378, 575, wulesch 495; Ge: wost 255,
 208, uost 802; 3. *sg.* woul 30, 76, 281,
 424, 551 (7×), wol 215 (Ge), 692 (Ro),
 uol 803 (Ge). 1. *pl.* wulain 130, 145, 451,
 863, 865, uulain 689 (Ge), ulain 576 (Tr);
 wulains (= wulain nus) 12, 14, 37, 121,
 151 (8×), wulains nus 115, wulaints 162,
 184, 640, 747, nus wulaints 109, 183;
 wulaintz 172, 550, 673; 2. *pl.* wulaitz 156,
 161, wulaits 514; 3. *pl.* wolgen 337, 839.
 wulgan 22.
cj. 1. *sg.* wœgla 243; 2. *sg.* wolgas 639, wolg-
 gasch 617, wulgas 552, wulgast 786; 2. *pl.*
 wolgas 859.
 3. *sg.* *ipf.* wulaiwa 706, 3. *pl.* *ipf.* wulaiwen
 336; 3. *sg.* *cund.* wules 584; 1. *sg.* *prt.* wulig
 521; 3. *sg.* *prt.* woss 580 (Ge). (VELLEMAN,
Gramm. 2, 1091).
ptc. wulieu 256, 547, 703, 726, 728, uu-
 lieu 699 (Ge); *f.* wulida 232.
vb. + *cfr.* wolg eau chi 310, woust chia
 210, chi woul nus fadschen 112, ch̄a
 ch'el woul 531, co uulaits chia 213, h̄a
 wulieu ch_eau 366.

vb. + *adv.*: scha tu wost bain 220 (Ge), sco
 wus uulaitz 592 (Ge).

wuluntedt *f.* 'Wille': 814.

wungieu(s) → ngir (*ptc.*).

wuresch *adj.* '???': 468. C v. c.

wus/ws *prn. pers. 2. pl.* 'ihr/euch': *subj.* wus
 53, 80, 87, 106, 113, 141, 153, 154, 157, 319
 (37×); *postp.* gniwus 9, sawaiwus 521; *vo-*
cat. 7, 15, 167, 191 (2×), 317, 421; *obj.* 166,
 641, 832; *op. d.* wus 77, 125, 474, 503, da
 wus 127, 338, a_wus 170, (11×); wuss
 Ge: *subj.* 157, 222, 695, 772, *vocat.* 681, *op.*
 684, 733; wu *subj.* 500, 508, 629; vus 658
 (Süt), vuss (Ge) 676, 682; *op. d.* uus 509.
obj. ws 'euch' 153, 600; w_lascher yr 774
 (Ge). Cf. *er s*¹.

wuschins → wschin.

wutzais → wair.

wya *ptcl.* 'weg': tratzs wya 'weggezogen'
 73, passas wya 89, metter via 'umbrin-
 gen' 50; chiaminær uya 763, aluer uia
 838.

wyf → wif.

Y

yr *vb.abs./+advl.* 'gehen': *inf.* yr a turnær
 41, 325, 576, 586, yr [in tieu culotz] 417,
 yr [a chesa] 768.774;

2. *sg.* *ind.* w̄est fick sul 70, 2. *pl.* *ind.* ids
 tschiarkand 461; 2. *sg.* *cj.* gayest 32, 3. *sg.* *cj.*
 gay 864; 2. *sg.* *ipv.* w̄a 852, wo 794 (Ge),
 watten 62, 379, 438, vatten 537; 1. *pl.* *ipv.*
 gian 789 (Ge); 2. *pl.* *ipv.* ids 79, 447, itz
 165; *ptc.* ieu 254, ieu tiers 860.

vb. + (a) + *inf.* 'inf.+gehen': *inf.* yr a met-
 ter chura 37, yr a dscharchiær 142, yr
 a cumpr̄er, 442, yr a clamer 633 (9×);
 3. *sg.* *cj.* gaya [a murir] 147, gaya condür
 503, jah_el (...) habiter 736 (?) C v. c.

yroa *adj.* 'zornig': 698 (Ge).

yschan, yschas → esser.

Z

Zabulon *np*: *actur*: a103, a617, Zebulon a195.

zainza *prep.* 'ohne': 164, 213, 283, 289, 310 (7×), *zaintza* 87, 368, 862, *tzainza* 70, *sainza* 177.

zainza + *inf.* 'ohne zu': Ge: 246, 790.

ziewa *prep.* 'nach': 655; *conj.* *siewa cha* 'nach dem was' 48.

zuondt *adv.* 'sehr': 208, 248; *zund* 126.

zutz *nl*: 'Zuoz': 855.

V. Agiuntas

1. Segns

{xxx}	text complementar dal ms. Ge.
{xxx}	text complementar dad auters mss., cun indicaziun da la funtauna.
[xxx]	edizium: text complementar da l'editur.
[xxx]	text: pronunzia da suns u plets.
(xxx)	edizium: eliminaziun da text tras l'editur.
(xxx)	text: indicaziuns supplementaras
<xxx>	edizium: schliaziun d'ina scursanida en il text.
<xxx>	text: scripziun exacta dal ms.
xxx]	inditgescha il text dal ms. Co avant las variantas.
xxx]	(en scrittira italica) inditgescha il text dal ms. Ge avant las variantas.
{...}	remplazza text supplementar da l'edizium, sche quel è pli lung.
⌘	grafems betg legibels cun segirtad.
—	separaziun da plets scrits ensemen en il ms.
└	plets scrits dapart en il ms.
/	midada la lingia.
	ur dal feagl.
	fin da la pagina.
∅	manca en il ms. inditgà.
°	repetiziun da plets identics en in u auters mss.
*	avant u suenter in pled: la furma n'è betg documentada.
→	renviament ad in auter pled.

2. Scursanidas

a000	indicaziun da l'actur che preceda il vers inditgà.
abl.	ablativ
abs.	absolut
acc.	accusativ
adj.	adjectiv
adv.	adverb
advl.	adverbial; costruì cun in complement adverbial
ann.	annotaziun
art.	artitgel
aux.	auxiliar
av.	avant
Bd.	Band

C	Commentari (p.145–208)
cf.	confer 'cumpareglia'
cfr.	cumplement frasal
cj.	conjunctiv
col.	colonna
coll.	collectiv
conj.	conjuncziun
cons.	consonant
cpl.	cumplement
cpred.	cumplement predicativ
cund.	cundiziunal
dat.	dativ
dem.	demonstrativ
E	Engiadina
Eb	Engiadina Bassa
ed.	editur(s)
encl.	enclitic; attatgà ad in pled che preceda
Eo	Engiadin'Ota
etc.	et cetera 'ed uschia vinavant'
f.	fegl
f.	feminin
f.0 ^r	fegl 0, pagina recto (davant)
f.0 ^v	fegl 0, pagina verso (davos)
fig.	figurativ
fut.	futur
Gen.	Genesis
gen.	genitiv
Gloss.	Glossari (p.217–247)
grd.	gerundi
i000	indicaziun da reschia che suonda il vers inditgà.
impers.	impersunal
ind.	indicativ
indef.	indefinit
inf.	infinitiv
interj.	interjecziun
interr.	interrogativ
Introd.	Introducziun (p.13–73)
inv.	invariabel
ipf.	imperfect
ipv.	imperativ
l.	lingia
l.c.	lieu cità

lat.	en text latin
loc.	local
m.	masculin
Mc.	Marc
ms.	manuscrit
mss.	manuscrits
Mt.	Mattieu
nl	num local
nom.	nominativ
np	num da persunas
num.	numeral
nunacc.	nunaccentuà
obj.	object
od.	object direct
oind.	object indirect
op.	object preposiziunal
oprn.	object pronominal (pronoms nunaccentuads)
p.	pagina
p.ex.	per exempel
pass.	passiv
pers.	persuna(1)
Petr.	Brev da Petrus
pft.	perfect
Phil.	Brev a quels da Philippi
pl.	plural
plqpft.	plusquamperfect
poss.	possessiv
postp.	postponì (mess suenter)
prep.	preposiziun(al)
prn.	pronom
procl.	proclitic; attatgà ad in pled che suonda
prs.	preschent
prt.	preterit (passà definì; perfect simpel)
ptc.	particip
ptcl.	particla verbala
refl.	reflexiv
rel.	relativ
resp.	respectivamain
Rom.	Brev als Romans
s.	sequenta
s.d.	senza data
s.l.	senza lieu

s. v.	sub voce 'sut la vusch'
sg.	singular
ss.	sequent(a)s
subj.	subject
subst.	substantiv(à)
temp.	temporal
tsch.	tschientaner
v.	vers
v. c.	vers cità
var.	varianta(s)
vb.	verb
voc.	vocal
vocat.	vocativ; furma da basa duvrada per pledentar
vol.	volum
vs.	versus (cunter, en opposiziun cun)
vv.	vers (pl.)

3. Litteratura

3.1. Manuscrits

Co	Conradin Planta, 1567, ChP Ab 47, cf. Introd. 2.1.
Dz	Jan Batista Durri Danz, 1640, M 108, cf. RRC 5, XI.
Ge	Jachiam Ger, 1593, M 138, cf. Introd. 2.2.
Pp	Lucius Papa, 1619, ChP O,5,9, cf. AnSR 133 (2020) 14s.
P	J. Batista R. Planta, 1678, AstGr A 702, cf. Introd. 2.7.
Pi	Barbla Piran, 1661, M 110, cf. Introd. 2.5.
PiC1	Giachem Janatz, 1746, AstGr A/N 422, cf. Introd. 2.8.
PiC2	Alfons Flugi d'Aspermont, 19avel tsch., AstGr A 520, cf. Introd. 2.9.
Ro	Anthöni Joan Rumedi, 1676, M 63, cf. Introd. 2.6.
Süt	Jan Süt, 1618, ChP Ad 139, cf. Introd. 2.4.
Tr	Peder Travers, 1618, M 156, cf. Introd. 2.3.
Za	Bartolomeus Ulderici Zauarit, 1561, AstGr A 295, cf. AnSR 19 (1905) 163s.

Bibliotecas

M	Biblioteca romontscha dalla claustra da Mustér.
ChP	Chesa Planta, Samedan.
AstGr	Archiv dal stadi dal Grischun.

3.2. Texts ed ediziuns

- Arik hum* = *Historgia dalg arik hum et da Lazarus*, RRC 5, 145–191.
- BÄCHTOLD, JAKOB: *Schweizerische Schauspiele des sechszehnten Jahrhunderts*, 1. Band, Zürich, Huber, 1890.
- Bibla E 1679 = *La sacra Bibla. Quai ais tuot la Sancta Scritüra* (...) da JACOBO ANTONIO VULPIO et JACOBO DORTA, Scuol, Jacob Dorta, 1679. (BR 501).
- Bibla E 1953 = *La soncha Scrittüra. Vegl e Nouv Testament*, Trad. da RUDOLF FILLI e J. U. GAUDENZ, Samedan, Stampa engiadinaisa, 1953. (BR 504).
- BIFRUN, *Fuorma* = IACHIAM BIFRUN: *Vna cvorta et christavna Fvorma* (...), Puschleef, Landuolf, 1571 (BR 639). (Cità tenor JAN-ANDREA BERNHARD: «*Vna cuorta ed christiauna fuorma* (...)». AnSR 121 (2008) 218–247).
- BIFRUN, NT = IACHIAM BIFRUN: *L'g Nuof Sainc Testamaint da Nos Signer Jesu Christi* (...), [Basilea, Kündig], 1560. (BR 599). (Cità versiun electronica da l'original e-rara).
- BIFRUN, *Tæfla* = [IACHIAM BIFRUN: *Tæfla*], Turich, [Hamberger], 1629. (BR 643). (Cità tenor JAN-ANDREA BERNHARD: *La Tæfla da Iachiam Tütschett Bifrun – igl emprem cudisch da scola romontsch*. AnSR 128 (2015) 25–54).
- BINDER, GEORG: *Acolastus, Ein Comoedia von dem Verlorne<n> Sun* (...) Zürich, Froschauer, 1535. (Cità tenor JAKOB BÄCHTOLD: *Schweizerische Schauspiele des sechszehnten Jahrhunderts*, Erster Band, Zürich, Huber, 1890, 171–271).
- BIRCK, SIX: *Iudith* = XYSTUM BETULEIUM: *Iudith, Ain Nutzliche History / durch ain herrlich Tragædi / in spilßweiß für die augen gestellt / (...)*, s.l., 1539.
- BONIFACI, DANIEL: *Catechismus, Curt mussament dels principals punctgs della Christianevla Religiun*, (...), Lindauvid' ilg Bodensee, Brem, 1601. (BR 675).
- CHIAMPPELL, *Psalms* = *Vn cudesch da Psalms* (...) traas DVRICH CHIAMPPEL[L], Basel, Kündig, 1562. (BR 557). (Cità versiun electronica da l'original EOD/Books).
- DARMS, GEORGES: *Chartas da la Lia en rumantsch*. AnSR 133 (2020) 7–32.
- DECURTINS, RRC → RRC.
- Dysch æteds* → JUD, *Dysch æteds*.
- Filg pertz* = [La histoargia dalg filg pertz], RRC 5, 42–99.
- FLUGI, ALFONS VON: *Der ladinische Tobia*, (Böhmers) Romanische Studien, Bd. I, Heft 3 (1873) 336–357.
- GARTNER, *Bifrun* = THEODOR GARTNER: *Das Neue Testament* (...) von Jakob Bifrun, Neudruck (...), Dresden, Niemeyer, 1913. (Gesellschaft für romanische Literatur Bd. 32).
- GREFF, JOACHIM: *Ein lieblich und nutzbarlich spil von dem Patriarchen Jacob vnd seinen zwelff Sönen*, Magdeburg, 1535. (Versiun electronica cf. Introd. 17, ann. 8).
- GRITI, NT = JOAN L. GRITI: *L' Nouf s. Testamaint da Noas Signer Jesu Christi*. (...), Basilea, Drecker, 1640. (BR 591).

- JUD, *Dysch æteds* = JACOB JUD: *Las desch eteds da Gebhard Stuppaun*. AnSR 19 (1905) 159–267.
- La Cronica*, RRC 5, 299–324.
- La histoargia da Ioseph* (...), RRC 5, 17–42.
- LIVER, RICARDA: *La Sabgienscha da Iesu filg da Sirach*, Die altengadinische Ecclesiasticus-Übersetzung von Lüci Papa (...), Tübingen, Francke, 2016.
- LUTHER, *Biblia* = D. MARTIN LUTHER: [*Biblia: das ist:*] *Die gantze Heilige Schrift Deutsch Wittemberg 1545*, hrsg. von HANS VOLZ, HEINZ BLANKE und FRIEDRICH KUR, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1972.
- MARTINUS, JOHANN: *Philomela, quai ais canzuns spirituælas sün divers temps & occasions* (...), Tschlin, Nuot C. Ianet, 1684. (BR 3397).
- MUOTH, [J.]: *Duas canzuns dil 16 e 17 avel tschentaner*. AnSR 1 (1886) 344–350.
- Nüw gsangbüchle von vil schönen Psalmen vnd geistlichen liedern* (...). Zürych, Froschouer, 1540.
- PiU → ULRICH, *EChrest.*, 16–38.
- PLATTNER, *Historia raetica* = *Ulrici Campelli Historia Raetica*, Tomus II, hrsg. von PLACIDUS PLATTNER, Basel, Geering, 1890 (Quellen zur Schweizer Geschichte Bd. 9).
- PU → ULRICH, *Joseph*
- RRC = CASPAR DECURTINS: *Rhätoromanische Chrestomathie*, Bd. 1–13, Erlangen, Junge, 1888–1919, Repr. Chur, Octopus, 1983.
- RUEF, JACOB: *Ein hüpsch nüwes Spil von Josephen, dem fromen Jüngling* (...), Zürich, Fries, 1540¹²³.
- Saenchia Cicilia* = *Ünna histoargia davart la saenchia Cicilia*, RRC 6, 37–96.
- SALUTZ, *Genesis* = JOAN PITSCHEN SALUTZ: *Da la Biblia ilg prüm cudasch dalg songk profeed Moisis nominad Genesis*, (...) Tury, Hamberger, 1657. (BR 561).
- SCHORTA, *Müs* = ANDREA SCHORTA: *La chianzun dalla guerra dagl Chiaste da Müs*. AnSR 56 (1942) 7–60.
- SCHORTA, Rq. A = ANDREA SCHORTA: *Die Rechtsquellen des Kantons Graubünden, A. Die Statuten der Gerichtsgemeinden*, I. Teil: Der Gotteshausbund, Bd. 1–4, Aarau, Sauerländer, 1980–1985.
- SCHUCHIAUN, PEIDAR SHIMUN: *Informatiun chrastiauna cun sias explicatiuns sün tuotts principaels puonks da la vaira religiun* (...), Tiguri, Wolphian, 1613. (BR 5529 s. v. Ursinus Zacharias).
- Spill co ilg filg da Dieu ais naschieu*, RRC 5, 325–365.
- Susanna* → ULRICH, *Susanna*.
- Trais Iuvans* = *Unna sænchia et bella Histoargia dalls trais Iuvans*, RRC 5, 366–399.
- ULRICH, *EChrest.* = JAKOB ULRICH: *Engadinische Chrestomathie*, Texte, Anmerkungen, Glossar, Halle, Niemeyer, 1882. Repr. Genève, Slatkine, 1980.

123 Il text tudestg è accessibel en la seria e-rara e da chattar sut il chavazzin Ruf, Jacob, Ein hüpsch nüwes Spil.

- ULRICH, *Joseph* = JAKOB ULRICH: *Johannes von Travers. Joseph*, Engadinisches Drama des XVI Jahrhunderts, hrsg. und mit einem Glossar versehen, Zürich, Zürcher & Furrer, 1891.
- ULRICH, *Psalter* = J[AKOB] ULRICH: *Der Engadinische Psalter des Chiampel*, Dresden, Niemeyer, 1906, (Gesellschaft für romanische Literatur, Bd. 9).
- ULRICH, *Susanna* = JAKOB ULRICH: *Susanna. Ein Oberengadinisches Drama des XVI. Jahrhunderts*. Mit Anmerkungen, Grammatik und Glossar, Frauenfeld, Huber, 1888.
- Vulgata* = *Biblia Sacra iuxta vulgatam versionem*, (...) recensuit et brevi apparatu instruxit ROBERTUS WEBER OSB, Tomus I, Genesis – Psalmi. Suttgart, Württembergische Bibelanstalt, 1969.

3.3. Litteratura secundara

- A. A.: *Regesten zu den Handschriften der rom. Bibliothek des Kosters Disentis*, s.l., s.d.
- AnSR = *Annalas da la Societad Retorumantscha*, 1 (1886)–135 (2022).
- BEZZOLA, RETO R.: *Litteratura dals Rumauntschs e Ladins*, Cuira, Lia rumantscha, 1979.
- BR = NORBERT BERTHER, INES GARTMANN: *Bibliografia retorumantscha (1552–1984)* (...), Cuira, Lia rumantscha, 1986.
- CADUFF e. a., *Ediziuns* = RENZO CADUFF, ANNETTA GANZONI, MATTHIAS GRÜNERT: *<Ediziuns e reediziuns grischunas – problems e propostas>. Ina retrospectiva*. AnSR 133 (2020) 107–120.
- CADUFF, RENZO, CAPREZ, UORSCHLA N., DARMS, GEORGES: *Grammatica per l'instrucziun dal rumantsch grischun*, Friburg 2009.
www.scienzarumantscha-darms.ch, Publicaziuns, Grammatica.
- CAMENISCH, CARL: *Vom Volksschauspiel in "alt fry Rätia"*. Rätia 7 (1943/44) 157–162.
- CARISCH, TWb. = OTTO CARISCH: *Taschen-Wörterbuch der Rhätoromanischen Sprache in Graubünden* (...), Chur 1848 + Nachtrag, Chur, Wassali, 1852.
- DARMS, GEORGES: *Bündnerromanisch: Sprachnormierung und Standardsprache*, en: *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, Bd. III, Tübingen, Niemeyer, 1989, 827–853.
- DARMS, GEORGES: *«Ûn mœd da scriuer chi num plętha»*. AnSR 103 (1990) 7–21.
- DARMS, GEORGES: *Ina transposiziun putera contemporanea da la chanzun nr. 85 da Durich Chiampell*. AnSR 107 (1994), 65–86.
- DARMS, GEORGES: *Ils artitgels da Bever dal 1558*. AnSR 131 (2018) 32–37.
- DECURTINS, ALEXI: *Zur Morphologie der unregelmäßigen Verben im Bündnerromanischen*, Bern, Francke, 1958.
- DECURTINS, *Geschichte* = CASPAR DECURTINS: *Geschichte der rätoromanischen Litteratur*. En: GUSTAV GRÖBER (Hrsg.): *Grundriss der romanischen Philologie*, Bd. II, 3. Abteilung, Strassburg, Trübner, 1901, 218–261.

- DEPLAZES, GION: *Funtauinas, Istorgia da la litteratura rumantscha (...)*, Toms 1–4, Cuir, Lia rumantscha, 1987–1993.
- DERPMANN, MANFRED: *Die Josephsgeschichte, Auffassung und Darstellung im Mittelalter*, Henn, Ratingen etc., 1974. (Beihefte zum “Mittellateinischen Jahrbuch” 13).
- DRG = *Dicziunari Rumantsch Grischun*, Vol. 1–15, 384, A–moc I, Winterthur, Cuir, 1939ss.
- DRG, CM = *Dicziunari Rumantsch Grischun, Cartoteca maistra*.
- DRG-online = *Dicziunari Rumantsch Grischun*, Cuir, A-Michel, Vol. 14, 644.
- DUDEN, *Die Grammatik*, Duden 4, 8. überarb. Aufl., Mannheim, Dudenverlag, 2009.
- FLUGI, *Dramen* = ALFONS VON FLUGI: *Die ladinischen Dramen im sechszehnten Jahrhundert*. Zeitschrift für romanische Philologie 2 (1878) 514–521.
- GANZONI, GIAN PAUL: *Grammatica Ladina, Grammatica sistematica dal rumantsch d’Engiadin’Ota (...)*, [Cuir], Lia Rumantscha, 2. ed. 1983.
- GARTMANN, *Catalog* = INES GARTMANN: *Catalog da la collecziun da manuscrifs da la Fundaziun Planta Samedan*, 1975. (Lavur da diplom).
- GEORGES = KARL ERNST GEORGES: *Ausführliches Lateinisch-Deutsches Handwörterbuch*, (...), 2 Bde, 14. Aufl. Hannover, Hahn, 1976.
- GIGER, *Drama* = FELIX GIGER: *Das Engadiner Drama des 16. Jahrhunderts*, Freiburg i. Üe., 1973. (Lavur da licenziat).
- GIGER, FELIX: *Dal dramma al teatro popolare: la storia del teatro in Engadina al tempo della Riforma*, en: OTTAVIO BESOMI, CARLO CARUSO: *Cultura d’élite e cultura popolare*, Basel, Birkhäuser, 1995, 203–220.
- HLB = WOLFGANG EICHENHOFER: *Historische Lautlehre des Bündnerromanschen*, Tübingen, Francke, 1999.
- HOFMANN, J. B., ANTON SZANTYR: *Lateinische Syntax und Stilistik*, München, Beck, 1965.
- JENNY, *Handschriften* = RUDOLF JENNY: *Handschriften aus Privatbesitz im Staatsarchiv Graubünden, Repertorium. Register zu den rätoromanischen Handschriften aus Privatbesitz* bearbeitet von HERCLI BERTOGG und MARKUS JENNY, Chur, Calven, 1974.
- LIR = *Lexicon istoric retic*, edì da la Stiftung Historisches Lexikon der Schweiz (HLS), Tom 1. 2, Cuir, Desertina, 2010. 2012.
- LORENZ, NICOLE: *Das sächsische Reformationsdrama*, Chemnitz, Universitätsverlag, 2014. (Diss. online).
- LRC = ALEXI DECURTINS: *Lexicon romontsch cumparativ sursilvan – tudestg*, Cuera, Societad Retorumantscha, 2012.
- MICHAEL, WOLFGANG F.: *Das deutsche Drama der Reformationszeit*, Bern, Lang, 1984.
- MOHR, ANDREA: *Survista della litteratura ladina*. AnSR 16 (1901) 13–152.

- MOURIN, LOUIS: *Le plus ancien manuscrit du drame de «Joseph» en Haut-Engadinois (Suisse)*. *Scriptorium* 3 (1949) 87–90.
- PALL. = PALLIOPPI ZACHARIA ed EMIL: *Dizionari dels idioms rumauntschs d'Engiadin'ota e bassa, della Val Müstair, da Bravuogn e Filisur (...)* Romaunsch-Tudais-ch, Samedan, Tanner, 1895.
- Rätia, *Bündnerische Zeitschrift für Kultur*, 1 (1937)–8 (1945).
- RAUSCH, *Geschichte* = FRIEDLIEB RAUSCH: *Geschichte der Literatur des Rätoromanischen Volkes, mit einem Blick auf Sprache und Charakter desselben*, Frankfurt a. M., Sauerländer, 1870.
- RRC Reg = *Rätoromanische Chrestomathie*, Bd. XV: *Register*, bearb. von PETER EGLOFF und JON MATHIEU, Chur, Società Retorumantscha, 1986.
- SEGRE, CESARE: *Lachmann et Bédier. La guerre est finie*. En: BUCHI, ÉVA / CHAUVÉAU, JEAN-PAUL / GREUB, YAN / PIERREL, JEAN-MARIE (éd.): *Actes du XXVIIe Congrès international de linguistique et de philologie romanes* (Nancy, 15–20 juillet 2013), p. 15–27. Nancy, ATILF/SLR, 2015. (www.atilf.fr/cilpr2013/actes/section-o.html).
- SIEVEKING, *Filg pertz* = GERHARD SIEVEKING: *Die Zuozer "Histoargia dalg filg pertz" des Gian Travers aus dem Jahre 1542 und ihre Quellen*. *Rätia* 6 (1942/43) 34–45, 74–85, 133–140.
- SIGNORELL, FAUST: *Normas surmiranas*, Coira, Tgesa editoura cantunala, 1987.
- SPESCHA, *Gramm.* = ARNOLD SPESCHA, *Grammatica sursilvana*, Cuera, Casa editura [cantunala], 1989.
- TLL = *Thesaurus linguae latinae*, Leipzig, 1900ff. (Cità versiun en lingia: TLL Open Access: *Thesaurus linguae Latinae* (badw.de)).
- VELLEMAN, *Dicz.* = ANT. VELLEMAN: *Dicziunari scurznieu da la lingua ladina, pustüt d'Engiadin'Ota (...)*, Samaden, Engadin Press, 1929.
- VELLEMAN, *Gramm.* = ANT. VELLEMAN: *Grammatica teoretica, pratica ed istorica dalla Lingua ladina d'Engiadin'Ota*, Segunda Part: *Il Verb*, Zürig, Orell Füssli, 1924.
- VERAGUTH, MANFRED: *Ina cuorta survesta sur dil teater popular el Grischun Romontsch*. *Per mintga gi 92* (2013), 122–136.
- WEILEN, ALEXANDER VON: *Der Ägyptische Joseph im Drama des XVI. Jahrhunderts*, Wien, Hölder, 1887.
- WIESER, CONSTANT: *Johann Travers*. En: *Bedeutende Bündner aus fünf Jahrhunderten*, 2 Bände, Chur, Calven, 1970, Bd. 1, 43–61.

3.4. Illustraziuns

- Cuverta Ms. Ab 47, 1567, vv.1–10 dal Joseph. Chesa Planta Samedan.
Funtauna: www.e-codices.unifr.ch (Samedan, Ab 47, f.9r.)
- p.20 Ms. Ab 47, 1567, epilog vv.853–868 e signatura dal copist. Chesa Planta Samedan.
Funtauna: www.e-codices.unifr.ch (Samedan, Ab 47, f.16v.)
- p.24 Ms. M 138, 1593, titel e vv.1–16. Biblioteca romontscha dalla claustra da Mustér.
Funtauna: www.e-codices.unifr.ch (Disentis, M 138, f.19r.)
- p.27 Ms. M 156, 1618, vv.144–162, pagina scritta da dus mauns. Biblioteca romontscha dalla claustra da Mustér.
Funtauna: www.e-codices.unifr.ch (Disentis, M 156, f.83r.)
- p.30 Ms. Ad 139, 1618, titel e signatura dal copist. Chesa Planta Samedan.
Funtauna: fotografia privata d'ina copia dal ms., f.18v.
- p.33 Ms. M 110, 1661, vv.52–60, part d'ina pagina scritta da dus mauns. Biblioteca romontscha dalla claustra da Mustér.
Funtauna: fotografia privata d'ina copia dal ms., f.2v.
- p.35 Ms. M 63, 1676, titel decorativ. Biblioteca romontscha dalla claustra da Mustér.
Funtauna: fotografia privata d'ina copia dal ms., f.38or.
- p.38 Ms. A 702, 1678, titel ornamental e vv.1–10. Archiv dal stadi dal Grischun Cuira.
Funtauna: fotografia da l'Archiv dal stadi dal Grischun, f.2r.